

સાચી-પણ કાચી!

મંત્રી રાજ્યના વડો

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

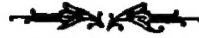
[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૨૧૧૨૮ વર્ગાક

પુસ્તકનુ નામ એ.સા પુ. ૩૧૨૧

વિષય ૬-૩

“હાદાર”

પારસી સંસારની એક વાર્તા.

નખનાર —

ઝીણી એરચશાહ વકીલ,
અમદાવાદ

— ૦ —

આ વાર્તા મીસ ઝીણી એરચશાહ વકીલે, એરચવીલા, એલીસ
મીન, અમદાવાદ મધેથી લખી છે, અને મી૦ દીનશા
એદલજી કરકરયાએ મુબઇ, ગ્રાટર૧૩, ત્રામ તરમીનસ પર આ-
વેલાં “માણેક પ્રીટીમ પ્રેસમા” એવણુને માટે ઢાપી છે,
અને હયાથીજ એવણે પ્રગટ કરી છે

— — —

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૧૧૨૮

આ “ માચી-પણુ કાચી ” નામની વાતોનું પુસ્તક રફખા એકટ
પ્રમાણે રજીસ્ટર કયુ છે માટે કર્તાની પરવાનગી વગર કોઈને
છાપી પ્રગટ કરવાનો હક નથી

કર્તા તરફના એ બોલ.

મહેરબાન વાચકો.

ચોપડીના આકારમા બાહેર પડતા આ માહારા પહેલાજ પુસ્તક માટે માહારી તરફના ફક્ત એજ બોલ લખવાની હું જરૂર જોઉં છું. જ્યારે પેહલે આ વાર્તા મેં જાણીતા પેપર “અમે જમશેદ”મા લખી ત્યારે તેની ચોપડી છપાવી બાહેર પાડવાનો મને એકે ખ્યાલ થયો નહોતો. એ તો પાછલથીજ કે જ્યારે માહારી એ વાર્તા વાચક વર્ગમા પ્રસશા પામી અને તે ચોપડી તરીકે બાહેર પાડવા ચોતરફથી મને ઉત્તેજનના પત્રો મલવા લાગ્યા ત્યારેજ માહરું મન થયું, અને પરીણામમા આ પુસ્તક શોખીન વાચનારાઓની સેવામા હાજર કરે છું.

આ વાર્તા એક ગરીબ, નાવારેસ, નાદાન, ઉછાછળી છોકરીની અતી કરૂણામય કંઠાણી રજુ કરે છે. અને તે ઉપરથી સારો સાર ખેંચી હાડારો જણા બોચાહે તો શીખામણનો બોધ લઈ શકે એવું માહારું માનવું છે.

આ વાર્તાનો ફોર્વર્ડ જાણીતા લેખક બેહન જરબાનું મેહરવાનજી કોઠવાલાએ પોતાની રમીલી

ચટાકેદાર કલમથી લખ્યો છે. પોતાના કિંમતી વખતના ભોગે માહારી વાર્તા સારૂ પોતાનું સાચેસાચું મત દરશાવી મોકલવા માટે એ જાણ બહેનનો હું ઘણો ઘણો ઉપકાર માનું છું તેમજ માહારી વાર્તા જે સઉથી પેહલી ‘જામે’માં છપાઈ વચાઈ અને વખણાઈ હતી તેના માલેક અને જાણ ભાઈ ‘પીજામ’નો પણ આ ટકે ઉપકાર માનવાની રબા લેઉ છું જે રીતે ધીરજથી અઠવાડ્યાઓ સુધી માહારી એ લાખી વાર્તાને પોતાના પેપરમાં જગ્યા આપી તે સારૂ એ જાણ ભાઈનો અને છેવટમાં, માહારી કલમને વખાણનારા માહારા જાણ વાચક વર્ગનો હું ઘણો ઘણો આભાર માનું છું

હવે જેજ બોલ વધારે લખી માહારા જાણ વાચનારોને હું સાહેબજી ઈચ્છી બધ કરીશ એકાદ લાખા લચક હીખાચા લખવાની હું હીમાયતી નથી ફક્ત માહારો તરફના થોડાજ જરૂરી શબ્દો લખવાનો હું જરૂર બેઉ છું અને તેથીજ ખુલાસામાં આ થોડીક લીટીઓ લખી છે.—માહારી આ વાર્તાની ચોપડી “માણેક પ્રો-ટીંગ પ્રેસમાં”, મી૦ કરકર્યાને ત્યાં છપાઈ છે અને મને જણાવતા ખુશી હાસલ થાય છે, કે એ પ્રેસમાં માહારૂ કામ ઘણુંજ સતો-શકારક રીતે થયું છે. કેઈનેખી ચોપડી છપાવવી

હોય તો આ પ્રેસવાળાઓની હું ખરા દીલથી બહા-
મણ કરી શકું છું કારણમા જણાવવાનું એ છે કે
હમોએ મીંદ દીનશા કરકરયા સાથે ત્રણ માસમા
હમારી ચોપડી તૈયાર કરી આપવાનું એમીમેન્ટ કર્યું
હતું, પણ પતેલીનું શુભ ટાકણું નજદીક આવતું
હોવાથી હમારી બહામણ ઉપરથી ફક્ત એકજ માસમા
એવણે આ ચોપડી તૈયાર કરી છે તેથી હમો ઘણા
ખુશી થયા છીએ.

અને હવે, બહા વાંચનારાઓને—કુલ જરથો-
સ્તી આલમને નવા વરસની દરેક બહી દુવાઓ
આહી, વળી એકવાર માહારી બીજી એકાદ મોટી
વાર્તા સાથે હાજર થાઉ તેટલા ખુદા-હાફેઝ

“ઐરય વીલા” એલાસ બ્રીજ, } લાં દુવાગીર બહેન,
અમદાવાદ
તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૩. }

જી.બી. ઐરયશા વડોલ.

અર્પણ.

માહરા મુરખીજી માયાજી વહાલા માતાજી
દીનબાઈ એરચશા વકીલ

તથા

માહરા મેહરબાન હેતાજી વાહાલા પીતાજી
એરચશા નસરવાનજી વકીલ

તમે મુરખીજીઓની માહરા તરફની અથાગ કાલજી,
માયા અને બુલદ હેતનો બદલો માહરી આખી
જીદગી પુરી થતા સુધીખી હું કદી વાળી
શકું તેમ નથી, છતાં, તમે મુરખીજીઓ
ની એ બધી લાગણીની પીછાનમા
અતી આભારી લાગણીઓ તથા
ખરાદીલના ભકતીભાવ તેમજ હું
જરો હજાર હેત અને હેશાનો
માથે આ માહારૂં પહેલુજ
પુસ્તક તમે મુરખીજીઓ
ની સેવામા મુકવાની હું
નમનતાઈ પુરવક
રબ આહું છુજી

લા. બેટી,
ઝીણી

દીબાચા.

૯૬૧૧૭૭

બેન ઝીણી એરચશાહ વકીલની ફરમાસ આવી કે મારે એમના પુસ્તક “સાચી-પણ કાચી” માટે fore-word લખવો અને તે ખાહેશ મજબૂર રાખતા મને ખુશી ઉપજે છે, કારણ બેન ઝીણી હવે વાચક વર્ગને નવા નથી અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં રસીલા વાચ્યોને ઠીક ફાલો અત્યાર સુધીમાં આપી ચુક્યા છે

અમદાવાદની વકીલ ફેમીલીમાં સારા લખાણો કરવાની કાઈક અશે અસર છે ખરી, બેન ઝીણીના માસી એક અચ્છા લેખક છે, પણ વીંધવા હાલતને લીધે એકાતતા ધરી બેસવાથી તેઓ ઝાઝા બહાર પડતા નથી એ અફસોસની વાત છે, બાકી હું ખાત્રીથી કહું છું કે ઓરીજનલ લખાણ બાળનો ટચકો એ બેન જર બાઈ પટેલમાં કુદરતી છે. વળી એ વકીલ ખાનદાનના એક સાલેસ પુત્રી બાઈ શીરીનબાઈ લાલકાકા પણ લખાણ બાળના પરસતાર છે અને તેથી જ્યારે ઉધરતી ઉમ્મરની જવાન ઝીણી બાનુની પેહલવહેલી કલમ એ બહાર પડેલી બાણી ત્યારે એક ઘડાએલા લેખક જેવી કલમ એઈ હું ઝાઝી અજબ થઈ નહિ. એમાં તો શકજ નથી કે આ લેખક બેનમાં કુદરતી લખાણ

ખાજીની શકતી છે, શીખવેલી એ શીખાતી નથી. વરસો સુધી સારા લેખકોના લખાણો વાંચી બરાબર ઘડાઈને પછી બહાર પડવું અને પહેલી કલમ હાથ ધરતાજ અનુભવી અને રસીલી ઈબારત, સુંદર ભાષાની ઝમક બતાવી આપવી એ બેન ઝીણીના બાબમાં બેવામાં આવે છે. કેટલાકે એકદમ લેખક બનવાના હાફરામાં જે કુચા જેવું “લીટરલ ટ્રાન્સલેશન” રજુ કરે છે અને પારસી સંસારને સરીઆમ નહિ બધે એસે તેવો છબ-રડો કરે છે તેનાથી બેન ઝીણીની કલમ સદંતર નીરાલી છે.

વાર્તાના શોખીનો માટે “સાચી-પણ કાચી” ઘણી રસીલી થઈ પડે એવી છે એમાતો કશો શક નથી, એના plot માટે કદાચ બે મત પડે, પણ લખાણ એટલા મીઠાશથી વર્ણવ્યું છે, એવા મનરંજન અને દીલ બહેલાવનાર હેવાલો આપ્યા છે કે plot ની તે એક ખામાં ઝાઝી ખુચતી નથી. વળી તે “ખામી” એક એટલો પાકીએક અદભૂતદાની નિર્દોષ પબ્લેશ જેવી લોખી ભટ છોકરીમાં બતાવવામાં આવી છે કે તેના કશોજ કમુર કાઢી શકાતો નથી. લેખકે સ્થલ આબાદ લીધું છે બેગલોર જેવા એક દુરદરાજના યુરોપિયન વસતીથી વસાએલા સુલકમાં પારસીઓથી અદભૂત અને અસ્થુસ્તી રાહ રીવાજથી અબણ રહેલો એક નાદાન પારસી છોકરાંથીજ આટલું “કાચાપણ” બતાવી શકાય.

કેપટન સોરાબ જેવા હેન્ડસમ ખુટથી તે મોટો માલેક, પારસી નિર્દોષ બાળાઓને બચાવે ' એ વી ટી ઉપરના નગની છડેચોક બદમાશીથી વાચનારનો પીત્તા ઉછલી આવે છે તેણે એક સકુમાર સુદરીની લોળા ધનો લાલ લઈ તેની શાન્તીનો સદા નાશ કીધો અને પોતાની બદ ખસલતથી એક ખીજ બાહોશ ખુબસુરત નેકદીલ નાઝનીનનુ દિલ ભાગીને ભુકો કીધુ અને તે છતા ધુત ! એવો પાપી કેરગો આખેરીએ સુખી થવા પામે છે એ અફસોસની વાત છે, પરંતુ જમાનોજ એવો છે, ખીચારી ચોરત ભતના નસીબમા હાડમારી અને દુઃખ મઢને હાથે વેડવાનુ હોએ છે, તે લોકોના પાપી દિલના ફગાથી ખીચારી જવાન નારો પોતાના જીગરની શાન્તીથી અને જાહેર સોસાયટીથી ખાતેલ થાએ છે જ્યારે એ સખત મીટીનો હૈયા મેલો અવ તાર, કશા પશુ ચોકાપોકા વગર સોસાયટીમા ખુશ ખુશાલ ફરતો ફરે છે, આ શુ ઈનસાફ કહેવાય ? (હા, તમે જ્યારે “ધિવ” દાખલ દુન્યામા પહેલવહેલી બેઠ માની આમેજ કીધી ત્યારે એના પરીણામ સદા કાળ લોગવો ! ! !)

પશુ તેમ મઢના નામને દીપાવનાર ચોરત ભતનો ખરો ખચરખવાહ, નાભુક ભતિનો રક્ષક, ખુદાઈ ખુદરતનો એક અનુપમ નમુનો “મઢ” જોવો હોય તો

તે પ્રીરોઝ દાવરમા જોઈ શકાશે. તેણે સુદર આલાના બચાવ માટે કેવી ખીન સ્વાર્થી સેવા સેવટ સુધી બળવી છે મર્દની ધોળી અને કાળી બાબુઓ બતાવી આપનારી ઉલટ સુલટ ખાસ્થતોનો ચીતાર બેન ઝીણીએ ઘણી રંગીલી ભાષામા દર્ષાવ્યો છે

એક બાબદ ઉપર તમારૂં ધ્યાન ખેંચું છું હા, કબુલ કીધું કે આજ કાલના અપ-ટુ-ડેટ પારસી જવાન્યાઓ અને ફેશનેબલ લેડીઝને વાતચીત કરતા ચીતારો તો તેઓના મોહમા ભારોભાર ઇંગ્રેજી શબ્દો મુકો, પણ લખનાર દાખલ જ્યારે તમે પોતેબી છુટથી ઇંગલીશ “ટાક” કરો યાને લખો, ત્યારે ગુજરાતી ભાષાને ધનસાફ આપેલો કહેવાય નહિ-પ્રીટી વાચોલેટ કલરની આખો—ત્રેસકુલ કદ, ગેટનુ રેલીગ-પરપલ કલર્જ ખાઉન આખો, કઝીન જમશેદ, આલાની પોએટીકલ રીતે જોવાની ઉલટ વગેરે વગેરે ઘણું એવું છે જે તમે સહેલાઈથી આપણે અગીકાગ કરેલી ભાષામા પણ તેટલાજ મીઠાશબ્દો શબ્દોમા સમજાવી શકો તમારી ગુજરાતીમા કયા કયાસ છે? ગુજરાતમા જન્મારો કાઢેલો એટલે શુદ્ધ લખી શકોછ વાર્તાનું મથાગુજ જીવોને? મુબાઈના કોઈ લેખક બેન હુતે તો “સાચી પણ કાચી” લખતે!! અને હિન્દુ ભાઈઓને બળડવાનું કારણ આપતે કે “પારસીઓ હમારી ભાષા બગાડે છે”

ઝીણી બેન, મને કેહવા દેવો કે ઘણાઓનું માનવું છે કે તમે એક સારા લેખક છો અને દીન ઉઘટે તેમા વધારેજ થશે એક ન્હાનું પક્ષી મને કાનમા કહી જાય છે કે ચંદ્રજીમા તમે એક એવા સખકતા સાસરામા સધાવવાના છો કે જે ફેમીડીમા એકથી એક ઉત્તમ લેખકો છે જેઓએ આપણી કોમને મગરૂરી ભર્યો ઇતિહાસ જાળવવામા અતિ શ્રમ ખેચ્યો છે, અને તેવા લેખક કુટુંબમા એક તમારા જેવી ઉધરતી લખનારી જાનું આગમણ ખેશક આવકાર દાયક થઈ પડશે.

હવે ગુજરાતી સાહિત્ય માટે જે બોલ લખ્યા વગર મારેથી રેહવાતું નથી. લખાણ બાજુમા તમે “પાકા” થતા જાવો છો, પણ સાહિત્યની સોદાગરીમા તો તમે “કાચાજી” કહેવાઓ એ પણ અનુભવ મલવાનો, મગર મને ફકર છે કે લગાર મોઢો પડશે આપણે તો એ જાળદમા ઘડાઇ ટીપાઇ ચુક્યા ! જો જો મુશ્કેલીઓ ઘણા મલશે, આપણે મેહનત કરી મગજ કસીને લખ્યે અને સારા વાચકોનો ફેલાવો થએલો જોવા માટે ખાસ્સો જેવો ખરચ ઉપાડ્યે અને જે ત્રણ રૂપ્યાની કિંમત કાઢી આપવા માટે ભલા ભલાઓ અખાડા કરે. મફત વાચવા આપો તો લખો ! વળી કેટલાકો તો એમ કેહ—“તમારી ચોપડી જરા વાચવા

મોકલોનેની હમે હમારા ફેન્ડસમાળી વચાવશુ” —
 ખાધું પેટ ભરીને ? જ્યાસુધી આવી ઓછી અકકલના
 આસામીઓ આપણા વચ્ચે વસે છે ત્યાસુધી ગુજરાતી
 સાહિત્યનો દી ઉગરનાર નથી મોસીસ કોઠાવાલાની
 કમીની કલમ ઉપર વાચક વર્ગની કામ અજબ કૃપા
 દ્રષ્ટી છે, ખોદાની મેહરથી મારે બબડવાનું કારણ નથી,
 પણ તમારો પેહલો અનુભવ છે એટલે ચેતવેલા સાગ

આટલું બસ છે

ઘણી ઘણી ફતેહ ઇન્શુ છું

૧-૯-૨૩ } જરબાનું મેહરવાનજી કોઠાવાલા.
 ગોધરા, ૧

“હાહાર”

સાચી-પણ કાચી!

પારસી સંસારની એક વાર્તા.

પ્રકરણ ૧ લું

— ૦ —

“લગનની કીયા?—પુહ!—એ બધું ડાઉન રાઈટ
હુ બગ છું?”

“એ શું બોલેછ, સોરાબી!! આર યુ મેડ?”

“છંટ છઝ એલ રખીશ્ચ! ધી સીલીએસ્ટ રોટ—આલા?
ખીલીવ મી!”

અહો!! ચપી જન્મે હ કે! કેપટન સાબ સોરાબશાહ
બમનજી, આછ એમ એસ નો કાંદો ખીલી ગયલો હતો!
તેવણે પોતાના હાથ માહેલી મલાકાકેન પોતાના ટોચ છુટસ
ઉપર બે વાર ફટાફટ લગાવી, અને પછી સામે બેઠેલી એક
ડોલ સરીખી છોકરી ગમ પોતાના મીલીટરી ડસ્સાથી નજર
ફેકી. ઇન્ડીયન મેડીકલ સર્વીસના પોલીકા ખાકી યુનીફોર્મ
અમાં ઉઘેા હેન્ડસમ કેપટન સોરાબ આ પડીએ કોઈનુંખી
ચીત હરી લે નેવો ફાંકડો દીસ્તો હતો

“ જગન ! !—પુહ-લગનનું નોનસન્સ કોચરાના માલના બાબડજી બે મલીએને વારતે છે એ તારા ને મારા જેવા કલચડ પીપલને વારતે નથી ! ”

તે નાઝનીને પોતાના એ વાથોલેટ ડોળાએ પોરપરાક ઉઘાડયા—

“ તુ કાષ્ટ મેડ થયોછ—શુ ? તુ એમ કેહવા માગેછ, મોલી, કે લગન કરવા સાર આશીરવાદ મેરીમનીની જર નથી ? ”

“ જરાખી નહી ! આશીરવાદ મેરીમની ? ” લસ્કરી તખીબ સાહેબની જીણી મુછપર એક તીરસ્કારનું જીજી હસતું ફેલાઈ ગયું, “ એ બધી ટોમકુલરીનો અર્થ હું તો સમજતો નથી, માય ડીયર ગરલ-શુ એ જબલાવાળા મોએદો તારા ને મારા દીલપર થોડા ચોખા ફે કે તોજ તુ ને હું ધણી ધણી-યાણી થઇયે—ને નહી તો નહી થઇયે ? અજન છે કે તારા જેવી સેનસીબલ છોકરી એવા દીગલા ગુડીયાના ઓલ્ડ ફેશન ફારસને એટલું વજન આપેછ ! ”

“ પણ ત્યારે લગન કેમ થાય ?—એ આજે એમ શુ ઘેલા કાઢરેછ જો ?—એ જણી પરણ્યા તેની ગવાહી તુ ? ”

“ ગવાહી ? આપણો એકમેકને આપેલા કોલ, આપણે ખુદાના રૂબરૂમાં લીધેલા સોગદ ! વળો ખીજ ગવાહી શુ કામ જોઇયે ? તાહારા માથાપર એ અરામધરીમ જેવા અણુગણ્યા મોએદો કોપરાના કટકા ધડાધડ ફે કે તેમા મોટી ‘ગવાહી’ શુ આવી ગેઇ ? ”

“તુ આજે એમ શુ બોલેડ સોલી !” તે મનમોહક કુમારીકા હવે જીજ્ઞે અવાજે ખડખડ હસી પડી

પણ ફટાક કરતો કેપટન સોરાખ ઉડીને ઉભો થયો હતો તેના મીલીટરી મુખડા ઉપરથી હસવાનો છાટે છટિા ઉડી ગયલો હતો ! આજ્ઞાએ તેની ગમ જોયુ ! અરે, કેવો મોલજર જોવો ગીધો ! કેવો સરોવર જોવો ઉચો ! કેવો ગોરા ને સોહવામણો !

અચીત ! ! ઉંચા કદાવર બાધાનો, પહોળા પેશાની અને ચળકતી ડાહિન આખ્યો સાથના અતી ખુબસુરત દમા-મદાર ચેહરાનો તે ખરેખર એક શૌભીતો જવાન મરદ બન્યો હતો, જ્યારે અભયબીથી ફાટી જતી આખ્યોથી તેનુ બોલવુ બધુ સાબળતી ચુપ ઉભેલી એક અતી મોહામણી એસપુલ કદની સીધી પાતળી અને ઉંચી, ચદ્ર સમ ચળકતા ચેહરાની અશોષ પવિત્રાધનોજ ખ્યાલ આપતા મુખ-ડાની એક કુમારી કન્યા હતી.

રવીવારનો તે અક ચળકાટ ભરયો ખુશનુમા દીવસ હતો અને જો કે છ ક્યારના વાગી ગયા હતા, તોપણ હજી સુરજ અસ્ત પામ્યો ન હોતો હજી પખીઓ પોતાના માળામા જવાની જરાએ તઈયારી કરતા દેખાતા હતા નહીં, સામે પારના ખેતરમા ધીમા સુરજના કીરણો પડી તેને જાણે સોનેરી ગાલોચામા ફેરવી નાખતા હતા, અને તેજ વખતે તેવે પ્રસંગે અને જગ્યાએ, એક મોટા ખેતરના રેલ્વોઝને અઢેલીને ઉભેલા આ બે જવાન જીવ જોયા એક પીકચરજ રજી કરતા હતાં.

“મારે માન, આલ્ફા હું કહું છું તેજ ખરૂં છે દુન્યામાં થતા આવતા દરેક ગેરવાજખી, ગેરધનસાચી, ધીકકારી કાડરા જોગ અને રટુપીડ રીવાજોમાં સરવથી છડીઓટીક, મીનોંગલેસ અને એનટીકવેટેડ રેવાજ તે જગન કરવાની બાવા આદમના વખતની જુની પુરાણી “સેરીમની” છે !”

એકાદ મીનીટ એક જવાન છવો પોત પોતાના નીચા-રમાં મુગાજ રહ્યા

“દુન્યા તેના વખતે સુધરશે” તે જવાને આગળ ચલા વ્યુ, “વખત કોઇને માટે થોભતો નથી, તેનું પડેનું શુભ પમણુ આવા કુધારાઓ કાઢી નાખી, તેની જગાએ નવાજ સુધારા કરવાનું થશે આલા વહાલી આલા, તું જાણેછ તો ખરી કે મને તાહરી કેટલી દરકાર છે, નો આપણા સુખની વચ્ચે લગનની રટુપીડ સેગીમ મીની વાત ના માટે લાવવી જોઇયે ? આપણે કાય નહોં આપણી પોતની રીતે સુખી થઇ રાકયે ?”

તેને જે જવાબ મળ્યો તે ફક્ત દુરથી સંજગાતા કેથ લીક ચર્ચના ગણગણ કરતા મનુના નાદ અને પનનની ધીમી લેહરીમાં હાલતા, અને નુસવાટ કરતા મોટા ઝાડાના પાદ-ડનો અવાજ હતો

“કઇજ બોલતી નહો, ડારલીંગ ?”

“તું બોલુ—મોહવી ? તું મારી પાસ એક એવું બોદુ, દુન્યાવી ઉલટું કામ કરાવના માગેછ, કે તે બનીજ કેમ થકે ? તું જે કાયદાસર લગન કરના માગતો હોય તો આજે હું—”

“કાયદાસર ને ગેરકાયદાસર હું કંઈ સમજતોજ નથી । માહારો સુખન તે માહારા આશીરવાદના કલામો છે—માહાર જીમર તે મારી અગ્મારી છે—મારૂં વચન તે મારૂં મેરીએજ રેજીસ્ટર છે ખીજા નધા તકલીદી બાહેરના હમઅગોને હું પીછાણતોજ નથી । આત્મા-મારા પ્યારની કીમત તું એટલીજ કરેછ ?”

“ઓ સોલી—તું એમ ના બોલ—જરા માહાર સાબળ—”

- “હું કંઈ સાબળવાનો નહીં । તું જો એવા છાણ પુતળાના નાચાળા ધનીમો માહારી પાસે કરાવવા માગતીજ હોય તો—તો પછી ખલાસ !—હું સદાની તુંને છોડી ચાલી જવા—”

“અરે એમ ના બોલ—મારા સોલી—એમ ના બોલ !”

“તું જાણેછ કે તુંને પોતાને પણ મારી કેરી રીતના દરગાર છે તે તે હજારોવાર તારા મીઠા હાડોથી મને સમજાવેલું છે આનુ, તારી આખી જીદગી દરમ્યાન ખરૂં સુખ અને શાંતી તે જાણી નથી, સીવાય કે જે સુખ હું તુંને આપી શક્યાછ તેજ, તો પછી કાંઈ નકામો હાલ કરેછ ને હાથે કરી દુખી થાયછ !”

તે જવાનનો કરમરતો અરજ કરતો, અને જુસ્સાથી તેણીને સમજાવતો સાદ નીકળ્યો, મગર પોતાનું સુદર કસબી વાળોથી બરેલું માથું ઉઠારી, પોતાની નીરમળ વાયોલેટ આંખોથી તેનો તરફ ટગર ટગર જોવા સીવાય તેણી કશુંજ બોલી શકી નહીં તે રાતા મગરૂર હોઠો કાષ્ટજ જવાબ કરી શક્યા નહીં

“અને જ્યારે મેં તુને મારૂં સઘળું હેતુ અને સરવૈય અરપણું કરી દીધું છે, તોપણ તુ શું એવું સખત હઠપુ ધરાવી શકેછ કે વગર દયાએ અને વગર અચકાવે મારૂં બોલેલું હટકારી કાઢી મને હાકી મુકેછ ? આલ્લા, મારા મોતી, તુ નીરદોશ ગામડેની ગોરી જે ચીજો નથી જાણતી અને સમજતી તે બધું હું તુને સમજાઉંછ તે છતાં કાચ નાહક હઠ કરેછ ? જો, સામે જો, પેચી અગીયારી તુને દેખાયછ ? છોકરી, હું કેહુંછ કે તાહ લગનના નામ તળે જે બચ્ચે બાળેકા તમાસા ચાલેછ તે બધા હસવા સરખા રીડીકયુલસ જુના જમાનાના વેહમી ધખારાઓ છે !”

તેણીએ પોતાની મીટી નીરદોશ ચરમો ઉઠાની તે જવાનની ટાકેલી આગળી ગમ નભર કરી દુરથી તે પાક આતશ કદેહતુ પવીત્ર મથક દેખાતુ હતુ—જેની ઉપર સુરજના ધીમા કીરણો પડી તેની પવીત્રાઇની તે છોકરીને એવડી જોશથી યાદ આવતી હતી

“પણ તુ મને કહેવા શું માગેછ !—સોલી—તુ મારી પાસ શું કરાવવા માગેછ !” તેણીએ દબાયલા ધીમા સાદે અતે પુછ્યું

“હું તુને મારી સાથ બસ કલકતે આવતી રહેવા કેહુંછ—હા, મારી સાથે કાલે” તે બોલ્યો, “હું તુને એવી સરસ રળીયામણી જગ્યાએ ઉપર લઈ જવશ કે જ્યાં આપણી છાદગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલજ પસાર થશે હું તુને ખરા દીલથી વચન આપી બધાઉંછ કે હું સદા તુને ચાહવશ અને સલામત હું તુને વચન આપુંછ આલ્લા, કે હું તુને

પૈસાની રેલછેલમા દરેક સુખ સમવડથી એક રાણીનાં કાઠથી રાખશ તે છતાં તું ના કેમ કહી શકેછ ? હું દરેક ચીજ તુંને ઓફર કરેછ, સીવાય વગનની વાહીયાત, અચ્ચા સહી, ખીન જરૂરની, વગર અર્થની કેદવાતી કીયા । । ફક્ત આવીર-વાદ સારવાના રટુપીડ ખોલો અગીઆગીમા ખેસી દસ્તુરો ખોલાવી હું મારા મેનહુડને, મારાં એડ્યુકેશનને, અને મારી કોમનસેન્સને, અપમાન થવા દઇ શકતો નથી, એવા ભણ-તરના કલામો અને દસ્તુર—મોખેદના ચોખા ઉરાડનાના સેમી-સ્યુનાટીક પ્રયોગો વગર શું આપણે પરણી શક્યે નહીં ? આખર કરે પણ લગન તે શું છે તે તું જાણેછ, આતુ ?”

તેને કશોજ જવાબ મળ્યો નહીં તે સુદર સોહામણો-પણ હવે શીકેકો મારી ગયલો-અહેરો તે જવાન લશ્કરી તખીયની ચકચક થતી ચશમો સામેથી ખાબુએ ફરવાયલો હતો.

“હું તુંને કહેવશ ત્યારે,” તેણે આગ ૧ ચલાવ્યું, “લગન તે શું છે તે હું તુંને સમજાઈ બે જીમરનું જોડાણ-તે લગન, ખીબુ કાંઈજ નહીં શું કોઈની શકતી જે રીતે હાલ માફ જીમર જોડાઈ ગયું છે તેથી વધુ જોડી શકશે ? માફ સમજ, વહાલી આવા, હું કહું નેમજ છે મારા માનવા પ્રમાણે તો શું પણ દરેક સમજદાર માણસના માનવા પ્રમાણે આપણે તો ખુદાની નજરમા પરણેલાજ કહેવાઈએ, કેમકે આપણા જીમર જુદા જુદા ખોખામા હોવા છતાં એકજ છે”

તે વાહીયાત ખોટા ખોલો ખોલતો અવાજ ધીમે પણ મક્કમ હતો તે અરજ કરતો, જુસ્સાથી સમજાવતો અવાજ અને અદા કોઈપણ છોકરીને બોળવવા બસ હતા, અફસોસ !

તારે આલા ઝાટ જેવી તદન ખીન અનુભવી નીરદોશ ગામ-
ડેની ગોરીનો શુ આશ્વરો ? તેણી તદનજ નાની અને ખીલ
ઝલ જ મત્તના એક અણસમળુ પક્ષી જેવી હતી

“ મને જરા વીચાર કરવાને વખત આપ સોહથી—”

“ હુ કહુ છ તે ધ્યાનથી સાલણ અને પછી તારે ગમે
તેટલો વીચાર કર આલા ” ફેપટન સોહરાય બમનશાહે
આગળ ચલાવ્યુ “આપણે જેમ આગળ સમજી આવ્યા તેમ
લગન એ કાઠજ નહીં પણ એ ચાહતા જીગરનુ એક જોડાણ
છે તો કહે મને કે આપણા રીવાજ પ્રમાણે થતી આશીર-
વાદની કાકરયા કુમાર જેવી ધર તફડી અને ધર પુછડા નગ
રના મોખેદોને મોહકથી નીકળતા જદ પેહલવી ખોયોનો અરથ
શો છે ? તે તો તુ જાણુનીજ હોગે, ખરની ?”

તે સુદર નીરમળ આખો પાછી આતુગતાથી એક પળ
તેની તરફ ફરી પણ ખીજીજ પળે તેણીએ સામે દુરથી દેખાતી
અગાઆરી તરફ ફરીને એક ઝડપી નજર કરી લાંધી

“ જો સમજ આલા ! લગનના કલામોમા ફકત એટ
લોજ મીનીંગ આવી ગયો છે, કે ‘આજથી હુ સોગદ લેઉ છ
કે મારે સદા માટે મારા ધણી કે ધણીઆણીને સદા ચાહતુ,
તાબેદાર રહી મોહત સુધી વફાદાર રહેવુ ! બસ-સધળી
લાખી સેરીમનીમા આટલોજ મીનીંગ આવી જાય છે, ખરની
આલા ?”

“ હા ” આખરે આલા ઝાટે ધીમે સાદે ખીલકુલ સમ-
જ્યા વગર જવાબ કર્યો.

“ત્યારે હું પોતે તે કલામો બોલવા તમ્યાર છેઉ તે સારૂ લાગી દાહરીવાળા બે અધ્યાસોની કપજ જરૂર નથી । તુ એટલુ તો માનેછ કે લગનનો બધો મર્મ મે કહ્યા તેટલાજ બોલોમા સમઘ જાય છે ।” કેપટન સોહરાબ બમનશાહે આતુરતાથી જરૂરી રાખ્યુ, અને તે છોકરીનો નાનો મખમલ જેવો સવાળો હાથ પોતાના હાથમા ધરી એવી તો મનોહર દ્રુપે નેની આખ્યોમા જોયુ કે હવે તેને લાગ્યુ કે જરૂર તે ફાવશે ।

“સોહલી ! તુ મારૂ માયુ ફેરવી નાખશે ।”

“જોડ ફરખીડ । મારી મીઠી આલા, દુન્યાની બધી પવીત્ર અગીઆરી અને આતસબેહરામ કરતાં આ જગલ અને આસમાનની નીચે અસ્ત પામતા સુરજ સમિે હું અને તુ ખુદાની હાજરીમા એકમેકને વફાદાર રેહવાના સોમદ લખ્યે તો તેથી બીજુ વધારે મુ પવીત્ર હોઇ શકે ? હું તુને અહીંજ આજેજ પરણુશ, આલા ! આ સાત રળીઆમણી સાજે, ખેતરો અને પુલો વચ્ચે અને આ નીરદોશ પક્ષીઓની સામે હું તારી સાથે માદારા આઘડીયાઝ પ્રમાણે લગન કરશ— પેલા ઓલડ ફેશન્ડ ફોગીઓના ધખારાઓ મુજબ નહીંજ । જે સમજ, હું તે પાક કલામો બોલી જાઉંછ તારો હાથ મારા હાથમા આપ, બસ હવે સમજ —“હું, સોહરાબ બમનશાહ સોમદપર કહું છું કે આજથી મારી ધણીઆણી આલાં ગ્રાન્ટને ચાહાવી, સલાળવી, અને મોત સુધી તેણીને વફાદાર રહેવું ’ બોલ હવે આલા આયજ બોલો તુબી બોલી જા એટલે આપણી સેરીમની ખતમ થશે.”

“ઓ હવે હું શું કરે । મરે મને કંઈ સુજબી પડતુ

નથી !” આખરે ને નાની નીરદોષ છોકરી પોકારી ઉઠી, હજી તો તે હમણાજ સોલ વરસની થઇ હતી, તોપણ તેની નાદાન અકકલેમી કેપટન સોહરાબ જમનશાહનું આ બોલવું તેણીને ગમ્યું નહોતું.

“તું જો એમ નખરાજ કરવા કરવા માગતી હોય તો ના કેહી દે ! ચાલા, હું કોઇની રીતનું નોનસન્સ ચલાવી લઇ શકતો નથી, ના કેહ—ને બસ હું ચાલી જાઉં !

કેપટન સોરામના કપાલ ઉપરનો ચીરલો જોઇ તે છોકરી એકદમ ડગમગી પડી તેણી આ ખુબસુરત લશ્કરી ઓશીસરને જીવરના તમામે તમામ જોશથી ચાહતા શીખી હતી તેણીએ અચ્ચુઅ સોહરાબના ડગલાની બાહે પકડી લીધી—

“ઓ સોરામ,” તેણી બોલી, “કેહ મને કે શું આ બધું ખરૂં છે ? શું આ રીતના લમન આપણી રીત પ્રમાણે થતા લમન જેટનાજ કાયદાસર અને ખરા કહેવાય કે !”

“અહાહા ! કેવી સાચી—પણ કાચી છોકરી ! !

“ખચ્ચીતજ ! બોલેબોલ ખરા અને હકદાર,” સોરામે ઉલટથી કહ્યું, “ચાલ બોલ હવે મેં કહ્યા તે શબ્દો તું ખી બોલ

ગરીમ તે નીરદોષ એકતું અટલું બચ્ચું ! અફસોસ—તેણીનું દુન્યામા હવે એવું કોઇજ હતું નહીં જે તેણીને આ પગલું ભરતા વાળે ! તેણી બોળવાઇ ગઇ અને મનાઇ, કેપટન સોહરાબ ગદમનશાહ ઉપર તેણીને પુખ્ત બરોસો હતો અને તેથી ને નાની છોકરીએ એમજ માની લીધું કે તે જે કહેતો

હતો તેમા વળુદ હોવું જોઈએજ, તે પોને હજી નાની અને ખીનઅનુભવી હોવાથી મુ સમજી શકે ?

ગભરાયલે એહેરે નીચી નમેલી આખ્યોએ અને ધીમા ધ્રુજતા સાહે તે શબ્દો તેણી બબડી ગઈ !

કેપટન સોરાબે તે મનોહર નીરદેશ મુખડો પોતાના બને હાથો વચ્ચે પકડી અત્યંત હેતથી તેણીની વાચોમેટ બહુ આખ્યોમા જોયું અને દીમતના મીઠા ખોલો તેણીના કાનોમા રેડ્યા

“ હવે તું મારી પોતાની ચક્ર, ” તેણે કહ્યું “ હવે આપણે મોત મીવાય કદી છુટા પડીશું નહીં ”

“ ઓ સોરાબ, મોરાબ, ” હજી તેણી ખીધેલી જોવી બબડી, “ મને પાછું કહે—અરે બોન—કે આ મધુ ખર અને વાજખીજ છે ? મારી ફૂગીથી ખાત્રી કર, સોરાબ, કે આત્રી જાતના લગન કરવાથી પાછળથી આપુને પસતાતું પડશે નહીં. ”

તેણે પાછી અને પાછી ખાત્રાઓ આપી અને એરી તો બુસ્સાદાર જખાનથી તે નાની છોકરીને સમજાવી લીધી કે અતે તેણી માહત થઈ અને સમજી

“ પણ સોરાબ ! વીટી કાઢ છે ? લગન પછી તો એક “વેડીંગ રીંગ” હોવીજ જોઈએતી ? ” તે છોકરીએ બચ્ચા સહી નીરદેશતાથી પુછ્યું

તે હસ્યો આરી નાની સુદર અને ભલી છોકરીને આટલી આસાનીથી જીતવાના વીચારે તે ખગ દીલથી હર ખાચો અને હસ્યો

“ અને તે તુંને મળશેજ, મારી મીઠી, પણ નેટલા તુ આપ મારી તરફથી પહેર ” અને પોતાને આમળેથી ઝલઝલ થતા હીરાની એક બેમુલ વીંટી કાઢી કેપટન સોહરાય બમનસાહે તેણીનાં ડાબા હાથની ત્રીજી આંગળીમા પહેરાવી “તુ કહેશે તો મારી વહાવી આણુ, તારે માટે એવી બીજી હુ પચીસ વીંટીઓ લાવશ ”

“ પણ મને તો ફક્ત એકજ વીંટી જોઈએજ સોહરાય એક મળની નકકર સુન્નાતી પહોળી વેડીંગ રીંગ, એ સોહરાય હુ કેવુ ઇચ્છુ છુ કે હુ બી બીજી છોકરીઓ માફક આપણા લોક સાધારણ કાપડા પ્રમાણેજ પરણી શકતી હોતે એ હુ કેવુ ચાહુ છ કે આપણે આતશબેહરામમા સાક્ષીઓ સામે ખરેખરી રીતે પરણ્યા હોતે, આપણા લગનની કીચા થાયછ ત્યારે કેવુ સરસ મબીર અને પવીત્ર લાગેછ, એ મને કેવુ ગમતુ’તુ એ બધુ અનુભવવા, જ્યારે મને તો બધી છોકરીઓથી જુદીજ રીતે આવુ એકાત પરણુવુ પડ્યુ છ ! આપ તો જાણે અમથી રમત જેવુ લાગેછ ”

“ તુ જુલેછ આલા ” સોહરાયે નરમીથી તે નાજનીનને સમજાવ્યુ “એ બધા જુના અસલવારેના વીચારો સીવાય બીજુ કાંઈજ નથી હુ તુને ખાતરી આપુ છ કે આપણા જેવા લગનોબી ધણુ થાયછ અને તે મોટે ભાગે સુખી નીવડે છે કારણ બેઠિના વીચારો એક હોય છે, જ્યારે મોટે ભાગે પેલા પુરાણા અસલ ગીનાજ પ્રમાણે પરણનારાઓ જનલેજ સુખી થઈ શકે છે તેઓના સોગ ને જુડાજ હોય છે જ્યારે આપણા જેવાના માનમા તેમ હોતુંજ નથી.”

પણ વળી કેણુ જાણે શું થયું તે તે નાની છોકરીના મનમાં કાંઈ અજાણ વાદર આવી ગયું તેણીની નાદાન અકકલખી આ ભય કરે પગલું કણુલ કરવા ના પાડતું હતું તેણીનું હૃદય કાંઈક ગુપ્ત રીતે ચીસ પાડી આ ખરાબી કરનાર પગલું અટકાવવા કહેતું હતું

“હું તુને આજે તો કાંઈ જવાબ દઈ શકતી નથી” તેણી નાચાર હાથે ગડગડી ‘પણ મને એમજ ખસ લાગ્યા કરેછ કે આપ ખોટું છે, પાછળથી પરતાવાનું થશે, મને કાંઈ એમજ લાગ્યા કરેછ કે આ ખરા લગન કેહવાયજ નહીં જો સોહરાય, ફરી એકવાર મારૂં માન, ને હમણાજ જોઈએ તો સામે દેખાતી અગીઆગીમા મારી સાથે ચાલ તાહ હું ફરતુ-રત પાસે લગન કરાવવા એક બોલે તપ્પાર છેલ્લું, મને તે ગમેછ તો મારે ખાતર તું એટલું નહીં કરે, સોહલી !”

તે કાંઈક અધીરાઈથી તેણીની સામેથી ફરી ગયો

“યુ આર એ લીટલ પ્રુલ !” તેણે ખડખડ નાખુશીથી નેણુ ચઢાવી જીમ પાડી—“ચાલ ત્યારે મને જવા દે ! હવે હું ફરીથી મરતામી—”

“ઉભો રહે—જરા ઉભો રહે, સોહલી ! તું મારી સાથ આજે ધણોજ સખત થાયછ !” તેણી કગળી પડી !

“મે કહ્યુંની આજ્ઞા, કે હું તેમ કરી શકતો નથી ? વળી મે તુને સમજાવ્યું તેમ આ રીતના આપણે કરેલા. મેદાનમા ઝાડપાતો વચ્ચે પવીત્ર શબ્દો બોલી કરેલા લગનની પેલા જેવાજ ખરા અને હકદારજ કહેવાય તું મને ક્યારની પરણી તો ચુકી ત્યારે હવે છુટી કેમ થઈ શકશે ? ફક્ત

એટલું જ કહે મને આલા કે તુ કાલે મારી સાથે ચાલી આવશે કે નહીં ?”

તે છોકરીએ જવાબ આપ્યો નહીં, પણ વણી મનોહર રીતે પોતાનું સોહામણ માથું નકારમાં ધ્રુણાવ્યું.

સોહરાએ હવે એક જુદાજ વીચાર નક્કી કર્યો તેણે એક પણ એક નાપુશીની નજર નેણી તરફ કરી અને પછી તે રીસાપલો જેવો ત્યાથી દૂર ગયો.

“ત્યારે તો આપણને જુદું પડતું જ પડશે” તેણે કડ વાસથી કહ્યું, “કદાચ તુ તેથી દુખી થશે નહીં, મગર માફ તો દીલ તુટી જ જવાનું ! જેનું મી અલમન તુ ને તો નાગરાનું નથી જ, ઓ આનું, આનું, તુ મને કેવો દુખી કરેછે !”

તે અવાજમાં ખરેખર દુખ અને નાસીપાસી જણાતી હતી, કેપટન સોહરાય જમનશાહ ગમે એ મત નમથી નેણીને એમ પ્રસલાવતો હતો, મગર એટલું તો નક્કી જ હતું, જે તેને ઇન્સાફ આપના ખાતર કંડવું જોઈએ કે તેને આ નાની સુદર છોકરી માટે ખરેખરી નાગણી ભરી દરકાર તો હતી જ તે પણ તેને એમજ લાગતું કે તેની વચ્ચે તે જી રાકશે જ નહીં.

મીચારી આવું ! તે ખુમસુગત એકરા ઉપરનો દુખી ગાય જોઈ શકી નહીં, ન અરાજમા ાગાયનો કડવાસ તે ખમી શકી નહીં અને દુખની એક નાની નીસ સાથે તેણીએ પોતાના હાથ લગાવી તે જવાનના હાથમાં મુક્યા.

“નહીં, સોહરાય એમ ના મોલ તુ ને દુખી કરવા પહેલા દુ મરવાનું મારે પસંદ કરે !”

“ત્યારે તું મને કાચ ના કહેછ આલા ?” તેણે ટપકાની ઢપે કહ્યું “જોડ—કાલે તું મારી સાથે ચાલી આવશે કે નહીં ?”

પકકો, અનુભવી અને બાહોશ,—પણ કેટલો નાતરસ હેવાન્યત ભરેલો હુએ. ‘તે ગરીબ અમાન, કાચી છોકરીને કેમ કુસલાવવી તે બરાબર જાણતો હતો તેણે વીચાર અને તોલ કરી પોતાના બેલો ચુટીને વાપરવા માડ્યા

“જો સમજ આલા, જરા વીચાર કરીને બોલ મારી જગ્યાએ કોઈ બીજો હતો તો તું ને છેતરતો, મગર હું તેમ કદી કરશ નહીં, જો એક મોટી નડતલ વચ્ચે નહીં હતો તો સન જાણુ વહાલી આલા, કે પેલા સામે દેખાતા મકાનમાં જઈ આવજો આવ હું તારી ખુશી પ્રમાણે પરણુંને માત્ર તું ને રાજી રાખવા સારું એવી અકકલ વગરની, મીનીંગ વગરની સંસી પ્યાલા સેરીમનીમાથી પસાર થને ! પણ ચોકસ ધણીજ હુસ્તકીમ સળખસર તેમ નથીજ મારેથી ચઇ શકતું ! જ્યારે તેમ બનતું નથી તો ખેર આપણી પાસે બીજા રસ્તા છે આપણે લોકને દેખાડી પરણ્યા નથી, મગર ખુદાને ધેર તો આપણા આ લગન ખરાજ અને હકદારજ ગણાશે અને તું ખુદામાં માનવાવાલી છે ત્યારે તે તું ને આ સતોજ આપીજ શકશે ખરનાં આલુ ? જો સમજ આલા, પૈસા જે સુખ આપી શકશે તે બધું તું ને મળશે, ગાડી, ઘોડા, વાડી, બગલા, જર ઝવેરાત, અને એક રાણીને બરની દોર દમામ તું ને મળશે વળી તે સાથે સરવેયા સરસ તો મારી તરફતુ સાચુ હત પણ સદા તું નેજ મળશે બોલ હવે તું કયુલ થાયછ ?”

તેણીએ પોતાના હાથની એક અધીરી હીલચાલે તેને આગળ બોલતાં અટકાવ્યો, અને જેઠમતે સાબળી શકાય તેવા ધીમા ગુમળાયલા સાદે તેણી બોલી

“મને ગાડી ઘોડા, અને મોટા લોકને બરનાં દોરનાની કાંઈજ વુઝા નથી સોહરાબ, જો ફક્ત મારી એટલીજ ખાતરી થઈ શકતી હોય કે આ પગલુ બરવુ ગેરવાબખી, ગુનાહભરયુ નથીજ, તો બસ હું સતોષ પામશ્ચ મને એટલુંજ કેહ સોહરાબ, કે શું એ પાપનુ કામ નથી ?”

“ગુનાહનુ કામ ?” તે સોહવામણે રકાઉનડ્ડ અગળ બખીથી બોલ્યો, “ખચીતજ નહીં મારી આલા, એક જરાખી નહીં”

તે છોકરીએ થોડી પળ કાઢ જવાબ દીધો નહીં, તેણી અબબ થતી ગુમળાની થોડીવાર નો ટમર ટમર તેના ચેહરા સામે જોતી ઉભીજ રહી

“મને સમજ પડતી નથી,” તેણી આખરે ધીમેથી બોલી, “ખુદાની નજરમાં તો આપણે એકજ ગણાઈએ ત્યારે કાંઈ નહીં ફુન્યાના બધાજ લોકોએથી તે માનવુજ જોઈએ ? મને સમજ પડતી નથી સોહરાબ, મને ખરેખરજ સમજ પડતી નથી”

“ત્યારે મને આજે જવાબ ના દેતી આલા,” સોહરાબે કહ્યુ, “તુને સમજ પડતી નથી, તો સમજ પડે તેટલા થોખી જા જો સમજ, તારે ખાતર હું થોખી જવશ્ચ મારી ખુસાફરી હું થોડા દીવસ તાહારે માટે પડતી મુશ્કેલી, અને તે દરમ્યાન મારા વગર તાહારી જીવગી કેવી છે તે તુ જોજો

આજે રવીવાર થયો—કેમ ? ત્યારે બુધવારને દાહાડે આયજ ટાઇમે હું અહીંજ પાછો હાજર થાશ અને ત્યારે પુરતો વીચાર કરી તું મને તારો જવાબ આપજો કેમ એ વીચાર તુંને ગમેઠની ? એજ બરાબર છેની ?”

“હા” તે ગરીબ બચ્ચાએ છુટકારાનો એક લાંબો દમ ખેંચી કહ્યું “એજ બરાબર છે”

સામેના કેથીક દેવળમાં વાગતા ધટના અવાજોથી હવે મધ પડી ચુક્યા હતા આસપાસ ખીલી રહેલા પુલની કળીઓ પોતાની આખ્યો બધ કરી ચુકી હતી, અને સુદર મોટા ઝાડો ઉપર કલોચ કરી રહેલા પક્ષીઓ પણ હવે ચુપ બેઠા હતા એ રીતે સધળું શાંત અને મોડું થતું જોઈ નાની આંખાં ચમકી ઉઠી

“મારે હવે જવું જોઈએ સોહરાબ, તેણી બમડી “મને જવાની રજા છે ?”

તેણે તેણીના બને નાના સુવાળા હાથો પોતાના મોટા રક્ત મીલીટરી હાથોમાં ધર્યા અને તે વાયોલેટ આખ્યોનાં ઉડાણમાં જોયું તેણી એક પરીત્રામનુજ પુતળ હતી તે ચેહરો નિરદોષતા અને અશોષિતોજ ખ્યાલ આપતો આમને હતો તે સુદર મીઠી ચશ્મોમાં દુબ કે શકાનો એકે ઓળો નજરે પડતો હતો નહીં અને દુકમાં તે નાની છોકરી બીલ-કુલ એક નાના બાળક જેટલીજ નીરદોષ અને ભોળી હતી

કેપટન સોહરાબ બમનશાહ, આમ એમ એસ જવાન અને દેખાવડો હતો. તેની લતરાજ ખોરી મીઠી જબાન, અને

ચાલાક ચચળ આખ્યો કોઇને પણ લલચાવા બસ હતી તે એક એવો જવાન હતો કે જેની ઉપર શુ ધરડા કે જવાન, શુ છોકરીઓ કે મરદો સધળાજ ગાડા ઘેલા થઇ જતા અને તે સધળાને કેમ જીતવા તે આ સોહરાય બમનશાહને બરાબર ખબર હતુ તેણે જુદા જુદા માણસોને વશ કરવાની જુદી જુદી રીતો બરાબર સ્ટડી કરી હતી અને જવાન છોકરીઓના મન જીતી તે ખીજીજ પળે તોડી નાખવાનુ તો આ લશકરી તખીયી અમલદારને મન બચ્ચાની રમત જેનુ હતુ

સોહરાય હાલ બેગલોર પોતાના એક દોસ્તને ત્યા મહેમાન આવ્યો હતો તે મોજલો શોખીલો એક જવાન હતો, અને હાલ લાંબી મુસાફરીએ નીકળેલો પોતાના એક ખાસ મીત્રને ત્યા થોડા દિવસ બેગલોર ઉતરી પડ્યો હતો, એક દિવસ ફરવા જતા, ડુલપાનથી ભરેલા એક નાના રણીયામણા બાગમાં તેણે એક એવો ખુબસુરત મીઠો એકરો જોયો કે તેનુ હાટ ડમલ જોશથી ધડકવા લાગ્યુ, અને તેણે ગાંઠ વાળ્યો કે જરૂર ખીજે દિવસે તે છોકરીને શોધી કાઢી તેની સાથે ઓળખાણ પાડવી

તેમા તે તુરત ફાગ્યો તે જરાએ મુસ્કેલ કામ થયુજ નહીં ખીજેજ દિવસે તે પાછો એકલો ફરવા નીકળ્યો, અને એક ખેતર પાસે વલાણુ લેતા પાછી તેણે તે સુદર છોકરીને જોઇ તે કોઇજ નહીં પણ આપણે ઉપર જોઇ આવ્યા તે આર્થા આંટ હતી જેની પાસે તે સીધો ગયો, અને જુલો પડેલો ફોવાનુ કહી પોતાનો રસ્તો પુછ્યો બસ ખલાસ ! તે સાદાપ્રમા ઉધરેલી નાની નિરદોષ બાળક

જેવી છોકરીને બોળાવી ઘાડી મીઠાચારી પાડી દેવાનું કામ કેપટન સોહરાબને મન ધણુ નાનું હતું તેઓ ત્યાર પછી વારવાર મળતા રહ્યા અને છેવટે સોહરાબે તેની સાથે લગનની મોતેગર કીધા કરવા વગર નાહસી આવવા તે નાની છોકરી પામે બેહુદા માગણી કરી

અફસોસ ! આ ફાતી તુફાની દુન્યામાં એવાખી કેટલાક ખેરહેમ, પાપી જવાનો થઈ શકે છે ! પાછળથી સુદર આલાએ સોહરાબ બમનશાહને મળવાની ધડીને કેટલી કડુવા દીધી તેનું દારતાન કરવા આ ઝીણી કલમમાં તાકાત કયા છે ?

અને એ કેપટન સોહરાબ બમનશાહ કોણ હતો ? તેનો પીતા કલકત્તાનો એક શેઠ્યો ગણાતો મોટો માણસ હતો તેનો મહેલ જેવો કલકત્તાનો “બમનશા હોલ” અને ઠારેઠારના ખીજા બમલા અને મીલકતો વણી હતી મગર લોકો કહેતા કે પહેલે જેની દોલત હવે તેની પાસે હતી નહીં

અને આવા એક મોટા માલેતુખર શેઠ્યાના કેળવાયલા, ઉંચી લશ્કરી પદવી પામેતા હેન્ડસમ નખીરાએ કા નાની સુદર બચ્ચાં જેવી આલા માટેને ફસાવવાને વીચાર કર્યો ? તે ચાહતે તો પોતાનાં ખાનદાન, અને મોટામના જોરે જોષએ તેવી મોટે ધરની મોહરદાર મેળવી શકે તેમ હતું ત્યારે કાં તેણે નાની આલુને આમ જહાનમની ખારમા નાખવા માગી ? દ્યો કુ તમને કહું ! ખાલી મોજને ખાતર તે જવાનને ખીજા કાષજ કરવાનું નહીં હોવાથી હવે તેણે આ કામમાં લક્ષ લગાડ્યું હતું ! એમ તો તેને માટે એક છોકરી કલકત્તામાં ખોટી થતી તક્યાર હતી સરદાર મનજીભાઈ મહેતાની એકપુરી

પ્રુચસુરત, લાડકી, અને લખપતી બેટી નરગેસ મહેતા આ જવાન મીલીટરી તખીજ ઉપર ઘેરી દીવાની હતી તેણી તેની અદરાયશી મોહરદાર કહેવાતી હતી, એ યમનશાહવાલા અને મહેતાવાલા ધણા પુરાણા દોસ્તો હતા અને તેથી છેક નાન પણુથી, નાની નરગેસ જ્યારે માત્ર પદર વરસની હતી ત્યારથી તેમને અદરાવામાં આવ્યા હતા મનજીભાષ મહેતા, નરગેસના પીતા, ત્યાર પછી બે વરસે બહેસ્ત પામ્યા હતા, અને મરતી ધડીએ પોતાની લાડકી બેટીને આટલાજ છેલ્લા સપ્તુનો કહયા હતા —

“બેટા, તુ કેપટન મોહરામ યમનશાહને સદા સાચી રહી જરૂર એની સાથે પરણુજે મને એ છોકરો ગમેછ” અને ત્યાર પછી વરસો સુધી તે વાહાલા બાપના આ શબ્દો સુદ નરગેસના કાનમાં વાગતા રહેલા હતા

અને એવી એક ધનવાન, મોટે ઘરની, સુદર સાચી બહી વાહાલી છોકરીને કનકતામાં મુકી હાલ કેપટન મોહરામ નાની ગામડ્યન આલુને ફસાનવાનું વેદજી પકડી રહયો હતો તેને તે છોકરી અજમ વહાલી થઇ પડી હતી, અને તેણે ધારયું તે કરતાંથી હવે સુદર આતોને જીતવાનું કામ ધણુ મુશ્કેલ લાગતું હતું

તે એક ખુશાલ તખીયતનો, બેપરવાહ, બેદરકાર જવાન હતો કોઇથી એક ચીજ તેને ધણો વખત મતોશ આપી શકતીજ ન હોતી, અને તેથી હાલ તેની સુદર અદરાયશી મોહરદારથી તે તમામ કટાણી ગયો હતો, તેણીને પોતાની આવી બેપરવાહી અને બુઝાઇથી તે જે રીતે મીતમગાર ગેર-

ધનસાફ વરસાવવા મામતો હતો તેનું તેને ભાગ્યેજ જ્ઞાન હતું તેને લાગતું કે જીદગીમાં જેટલી મજા મળે તેટલી કરી લેવી એજ જીદગીનું એકલું સારથક હતું

હવે મુશ્કેલી ફક્ત એકજ હતી બોલી, ભલી, આ મામડાનું ગોરીને સમજાવી પટાવી પોતાની સાથે ગામ લઇ જવાની હતી તેણી આટલી કહ્યાગરી, તામેદાર, મીઠી અને અને બોળી હોવા છતાં, આ વાતમાં તો કાંઈ અજાણ હતું કરતી હતી તેની નાદાન બાળક બુધ્ધીએ પણ આ પગલું તે છોકરીને ગેરવાજાની લાગતું હતું તેથી ફક્ત તેને જીતવાનું કામ જો કેપટન સોદરાજ ફતેહથી પાર ઉતારે તો પછી તો સઘળું સહેલજ હતું

આજ્ઞા હવે પોતાના વીચારોમાથી ચમકી ઉઠી તેણીએ પોતાનો હાથ નવાની સોદરામના હાથમાં મુક્યો

“ગુડ નાઇટ સોદરાજ” તેણી એક શીકકા હસવા સાથે બમડી “ગુડ નાઇટ અને શુધવાર સુધી ગુડઆઇ”

તેણી હવે માંધેલી જેવી ત્યાંથી જવા ફરી મગન કેપટન સોદરાએ તેણીને એક પળ થોભાવી

“મારી વહાલી આજ્ઞા, મારી મીઠી આનું ! શું ત્યારે તારા માતાના મરણ પછી કોઈએ તું ને ચાહી નથી ? કાંઈ શીકર ના કર, વહાલી આજ્ઞા, તે બધાનો બદલો મારા હૈનથા હું તું ને વાળી આપીશ ફક્ત તું શુધવારે મારી સાથે ચાલી આવજો” તેણે ધણીજ માયાળું, મીઠું સાદે બોલવાનું ચાનું રાખ્યું અને આજ્ઞાને ઉતાવળ કરતી જોઈ તેણે વધારું

“ હા, હા, હવે તું ને હું રોકતો નથી સીધાર વહાલી આવુ, ગુડબાય ! બુધવારે આવવાનું યાદ રાખજે, બરાબર વીચાર કરીનેજ તું ચોક્કસ દરાય ઉપર આવજે, સાહેબજી ” અને ખરેખરા હેતુથી તેના મીઠી આખ્યોમાં બે પળ જોઈ તેણે તેણીના નાના હાથો છોડી દીધા અને તેણીને જવા દીધી

જ્યાં સુધી તે છોકરીનો મનોહર નાજુક આકાર તેને દેખાયો ત્યાં સુધી કેપટન બ્રમનશાહ તે તરફ જોઈ રહ્યો અને સતોશનો એક લાખો દમ ભરી તેની પોતાના મકાન તરફ જવા ફર્યો

મકરણ ૨ જી.

— ૦ —

કાંઈક આગલી પાછલી

ખુટીકુલ બેગલોર ! ખરેજ કેવું રળીઆમણુ છે અને તેની સીનેરી આખ્યોને કેવી ટાઢક પમાડનારી અને હવા ખુશનુમા છે આ નારતા શરૂ થાય છે, તેની બરાબર વીસવરસ પહેલા, રસ્તમ ગ્રાટ નામનો એક જવાન વકીલ બેગલોર ખાતે આવી વસ્યો હતો, તેની સાથે તેની એક બેઠન નામ કુવર હતી. આ છોકરી તીખખા, ખરાબ સ્વભાવની અને કડક મીઝાસની હતી કોઈ પણ બીજા તેણીને સતોશ આપી શકતી નહીં અને કોઈ તેણીથીબી કદી સતોશ પામતુ નહીં. તેણીની આખી જીદ-

ઝીજ લડવા વઢવામા અને સરવ ઉપર સરવોપરી વાપરવામા જતી હતી

પણ મીમીમાયા પાસે ઠીક પુછ હતી, એટલે તે કાઠની ઓશીયાળી નહીં હતી એક મહેરબાની દાખલ પોતાના ભાઈનુખી ઘર તે ચલાવતી હતી

અને તેનાથી નહાના તેના ભાઈ રસ્તમ આટને કેવી રીતે તે રાખતી હતી, તે તો એક જાણીતી વાત હતી બીચારો રસ્તમ એ બેઢનથી તે અભાગ્યો કાઝેર કાઝેર થતો અને કટાળતો હતો તેનું ગાકુ ટગમગુ ઠીક ગમડતુ જતુ હતુ તેનો સ્વભાવ શાત અને માયાળુ હતો, તેથી આ વડી બેઢનનું તે પુષ્કળ લાઘ ચલાવતો મગર ખરી વાત તો એ હતી કે તે બીચારો તેનાથી એટલો કટાળી ગયો હતો કે જાણે તેનું ઘર તેને કરડના આતુ હતુ

આખરે તેની જીદગીમા એક સુખી બનાવ બન્યો બેગલોરની હાઇસ્કૂલના રીટાયર્ડ હેડ માસ્ટર આદરજી પટેલની એકપુરી સુદર શરમાળ રીતભાતની, ધણીજ ગરીમ રાક સ્વભાવની બેટી નાબુ સાથે તે પરપ્યે.

નાબુ પટેલ એક ખરેખરી ડાહી હિમ ગી અને રમત્યાળ પતંગ્યા જેવી પુશાલ સ્વભાવની જનાન છોકરી હતી, રસ્તમ આટને લાગુ કે તેઓ ધણીજ સુખથી રહી શકશે—પણ તેમણી તેની જીદ હતી તેની બેઢન કુવર તેમા પણ નડવા આડી નાબુ પોતાના ગરીમ ગરવા સ્વભાવ પ્રમાણે કુવરમાયનો બધો દોર મુઝે મોઢે લાઘ ચલાવતી જે જે હાડ-મારીઓ અને સખત સખુનો કુવરમાય તેને કહેતા, તે

આ ગરવી નાજી મુગે મોઢે ખમી કદી પોતાના ધણી આગળ ફર્યાદ કરતી નહીં અને રૂનમ તે જોતો પણ નહીં અથવા જોતો, તો તે પોતાની બહેનથી એટલો ડરેલો રહેતો કે કદી વચ્ચે પડતો નહીં જો કે મનમાં તો વારવાર તે પોતાની નહાની રમકડા સરીખી પરણેતર માટે ધણો જીવ બાળતો અને જીવોજ રહ્યો હતો એવું ઇચ્છતો

વાચનાર ! વારતામાં હું જરાક “ટાહેનું” કરતી હોઉં તો ક્ષમા કરજો—પણ કાષ્ટક આગથી પાઠવી દફાકત ઉપર ટપકેથી જોઇ લીધા વગર આપણે આ કથામાં આગળ વધી શકયે એમ નથી

એ ગીતે એ વરસો પસાર થઇ ગયા—જે દરમ્યાન જવાન નાજીએ તેને એક ગુલાબની કળી જેવી ગુનાખી ખુબ સુરત બેટીની બેટથી નવાજ્યો અને તે આપણી કમનસીબ આલા હતી અફસોસ ! બચપણથીજ તે કરમના ડુટેલા બચ્ચાએ પોતાની વહાલી માવતરનું પવીત્ર શીરઠન ખોઇ દીધું હતું આલાના જન્મ પછી તુરન રૂનમ આટની જવાન પાયડી મરવા સુતી

તેણીએ પોતાના ટુક પરપયા સસારમાં પુરતું અનુભવી લીધું હતું તેણીનું દીલ એક ઘાતકી નણુદના દુખથી તમામ પુટી ગયું હતું જ્યારે તેણી મરવા સુતી ત્યારે પોતાના નહાના વહાલા બાળકને જોરથી હાથમાં દાગી દઇ કુવરઆઇને તેણીએ મળવા માગ્યું

જ્યારે કુવરમાએ તે મરતી બાબી પાસે આવી ઉભાં ત્યારે તે જવાન સુદરીએ પોતાની તુરનની જન્મેલી નહાની

દીકરીના યુવાળી એકરા ઉપર ક્રીસ કરી તે નાનકડા આકારને ભચડીને પોતાના હાથમા પકડી એવી તો દયામણી નજરે તે દયાહીણુ નણુદ તરફ જોયુ કે કુવરમાયનુ સખત દીલખી પીગળ્યા વગર રહયુ નહો

“તમે મહારી સાથે તો માયાળુપણે ચાલ્યા નથી કુવરમાય” તેણીએ બીણી આખ્યોથી પોતાની નણુદ સીધી ટટાગ ઉભી હતી ને તરફ જોઇ કહયુ “પણુ મને વચન આપો કે મહારા આય બચ્યા તરફ તો તમે માયાળુજ રહેશો—અને સભાળશો મને કહો કે મહારી માય વગરની દીકરીના તમે માયજ થશો.”

“હુ તેણી માટે મહારૂ મનતુ કરશ અને તેને એવકુદ જોની ઉધરવા નહોજ દેવશ” કુવરમાએ સુરીઆણો જવાબ કરયો

નામીપાસીની એક ઉડી હાય સાથે તે જવાન માતાએ કોર વાળી અને હવે પોતાના ધણી તરફ ફરી

“એને સભાળજો રસ્તમ ! એની દરકાર લેજો અને એનુ નામ મારા માયજના નામ ઉપરથી આલાજ પાડજો” તેણીએ નરમીથી માગી લીધુ

ખલાસ ! એક લાભો ઉડા દમ ખેચી પોતાની તે છેલ્લી અરજ પછી તે જવાન માતા મરણુ પામી

રસ્તમ ત્રાટ કદી પોતાની વહાલી મહોરદારનો ગમ બુદ્યો નહો તણુ વરસ તેણે અતી ગમખ્વારી અને ઝુરાપાનાં કાઢ્યા અને પછી—અરે સીતમ !—તેણી પોતાની નહાની તણુ વરસની બેળી આણુને એકલા કુવરમાયના આશરા ઉપર મુકી નાભુની પછવાડે ચાલ્યો ગયો

લોકો જેમ તેની બેહસ્તનશીન રૂડી ધણીયાણી નાજી માટે દીલગીર થયા હતા, તેટલા તેને માટે થયા નહી, તે એક ધણાજ ગરીબ સ્વભાવનો અને નબળા મગજનો હતો, જો તેણે પોતાની બધી તરફની ફરજ સમજી કુવરમાથને પહેલેથી રોકકુ પરખાવી જીદો રહ્યો હતો, તો બનવા જોગ છે કે બધાના માનમાં તે ચઢતે ખરો મગર તેનામાં એટલી હીમતજ નહીં હતી પોતાની વઢકણી બેહનની સામે થવાનો તેનામાં સ્પીરીટજ નહીં હતો, અને હવે ત્યારે તેજ બેહનને નીરદય આશરે તે પોતાની નાહની બેટીને મુકી ચાલતો થયો.

*

*

*

વખત વહેતો ચાલ્યો, નાહાની આલુ દીવસે દીવસે એક પીકચર જેવી ખુબસુરત અને હુસ્નાર પુતલી થતી ચાલી તેણીની નાદાન અકસથીબી કુવર પુછ તેણીને પસદ આવતાં નહીં. તેણી એ પુછ કરતાં તો પોતાની આથાનેજ વધુ ચાહતી તે બચ્ચુ કુવરખાઇનાં મગઝાટ કરતા સાદ, અને બીદક લાગે તેવા ડાળાથી ધણુજ ડરતુ તે વારવાર “પપા”ને નામની પોકાર કરતી તેના બાપનાં ઓરડા તરફ દોડતી અરે એ કેટલુ અફસોસનું થયુ કે માબાપ બંનેને આટલી નાની ઉમરમાં નાની આલુએ ખોઇ દીધા હતા—અને તેથી વળી કુવરખાઇ જેવા અણુધક, તોછડાં, ઘાતકી અને તુમાખી બાઇનાં આશરો હેઠળ મોટું થવાનું હતું.

કુવરકુઇને જવાનીમાં કદી દોષએ ચાલી હતી નહીં, કદી દોષએ તેણીને મીઠા માયાળુ સખુનો કહ્યા હતા નહી. તેણીના આવા સ્વભાવ પ્રમાણે સદા લોકો સો ગાઉ દુર તેણીથી નાહ-

સતાં અને હવે હાલ, એક ટુલ બચ્ચાનિ હવાશે તેવી એકનાં હાથમા મેલાયો હતો. પહેલી હરોલમા તો કુવરપુષ્પને એ બચ્ચા ઉપર જરાખી હેત આવવું હતું નહીં જાણીશુજી તે—નમાયા બાળકને સતાવા અને હાડમાર કરવામાં તે સખત હપ્પાની ઓરત સામી મળહ લેતી.

એમ છતાં, સખત કાપદા અને પુરતી તાબેદારી સાથે નાની બાલા મોટી થતી ચાલી અને એક ગુલાબની ખીલતી કળી માફક જવાનીમા ઝુલતી હતી જ્યારે તેણી સાત વરસની થઇ એટલે કુવરપુષ્પએ તેણીને રકુલ મોકલી અને ૧૪ વરસની થઇ તેટલા તેણીને રકુલથી પાછી ઉઠાડી લઇ પોતાની તાલીમ હેઠળ શીખવવા માડ્યું.

એ રીતે આ વારતા થર થાય છે તે વખત આલા ટ્રાંટ પુરા સોળ વરસની હતી. કુવરપુષ્પ જેવા સખત કાપદા ધરાવનાર સ્ત્રી પાસ ઉધરેલો તે નાની છોકરી ખીલકુલ એક બચ્ચા જેવી નીરદોશ અને આ ઠગારી દુન્યાના પાપોથી બેખબર ઉધરી હતી તેણીએ કોઇનું હેત કદી જાણ્યું હતું નહીં તેણીએ કદી કોઇ સાથે મ્હો ઉઠાડી ચાર બોલ વાતખી કરી હતી નહીં અને તેથીજ તેણી જ્યારે કેપટન સોહરાબ બમનશાહ જેવા દેખાવડા અને દમામદાર માણસને મળી ત્યારે પહેલેજ ઝટકે તેની લતરાજ ખોરી ઝખાનનો એક લેહજમા ભોગ થઇ પડી, તેમા આપણે તે કમનસીબ બચ્ચાનિ જરાએ કસુર પોકારી શકશું નહીંજ

અકરણ ૩ જી.

— ૦ —

“ઓ નગુણી, નાતરસ, નાકદર દુન્યા !”

કેપટન સોહરાય બમનશાહની મોહબતવતી કપનીમાંથી પુરતની નીકળેલી નીરફોશ આલુ પોતાને ધર જતા કડવાસથી હસ્યા વગર રહી શકી નહીં ધર ! — જ્યાં માયા, હેત, સુખ, સતોશ, નહીં તે ધર કેમ કહેવાય ? દુવરપુષ્પની દલદર દેખરેખ હેઠળ ચાલતા કાયદા, અને હાડમારી ભરેલુ વર ને કાષ્ઠ ધર કહેવાઈ શકાય ? માડી આલા, તે નાના રળીયામણા પુલથી ઉભાઈ જતા બાગમાં અને ત્યાંથી થઈ પોતાના મકાન ‘આંધવી કોટેજ’ના દરવાજામાં દાખલ થતા રીકડુ હસી

પુલપાનથી ભરેલો તે બાગ વટાવી વેલાઓથી ઢાકાઈ ગયેલો વરન્ડા ચટ્ટી આજા અદર ગઈ તે વખતે સુખના ખ્યાલ કરતી તે છોકરીની દીલગીર વાયોલેટ આખ્યો વીચાર-વત હતી, અને તે ગુલાબ જેવો મીઠો ચેહરો વણોજ ખુશ નુમા રીતે ખીલી રહ્યો હતો ત્યાજ વચલા સાદી રીતે સજાગારેલા દીવાનખાનામાં તરતનીજ સળગાવેલી બત્તી આગળ સીધા ટટાર ડોક રાખી મધોર દુવરપુષ્પ બેસી ગળેબધ ગુથી રહ્યા હતા

તેવણના સ્વભાવ જેવોજ તેવણનો દેખાવમી હતો કરડો ગુસ્સામાજ ચેહરો અને ચળકતી નીલાણુ બે મોટી કાળી આખ્યો એક સાવળા મુખડાને કાષ્ઠ ઓર કરડો બનાવતી હતી તેવણ સીધા ટટાર અને ઉચી ડોકના હતા આજ્ઞાને

ધીમે પગલે દાખલ થઈ બારણાના ઉપર આગળ મીઠે હરતે ચેહરે ઉભેલા એક પીકચરજ રજુ કરતી તેવણે જોઈ, અને ત્યારે પોતાનું માથું ફફડાવી તેણીને બખીજ ખાવા માગતી હોય તેમ તેણી તરફ ફર્યા,

“ધણુ સાર !” ડુવરપ્રુધએ ડવ ઝીકાટયો, “બહુ સાર ! વણા વહેલા આયા તમે, દહાડે દહાડે મોકુ કરો હવે કાલ ઉડી અરધી રાતે ઘેર આવજો આજે બેહેરામ રોજનો હમકારો છે તે જલદી ફરી આવી બણવા બેસવા મેં તુને કહેલું તે યાદ છે કેની ?” અને તેવણે જાણે તેણીને ફાડીજ ખાવા માગતા હોય તેમ ઉડી ઉભા થયા

ગરીબ આલાનું હસવું તેણીના મનોહર ચેહેરા ઉપરથી એક પળવારમા ઉડી મયું તે નાજુક મુખડો તુરત મહોત જેવો શીકકો પડ્યો.

“મને માફ કરો પ્રુધજી સાજ એવી મગની ઉતો કે હું વધારે વાર આજે બાહેર રહી,” તેણી તુરત નરમા સથી બોલી

પરતુ એ જવાબ કાષ્ટ ડુવરપ્રુધને ગળે ઉતરે ? તેવણે તો પાણુ બમણું ચીચવાઇને જીમ પાડી

“ધણુ સાર, કાલ ઉડીને રાતે ૧૨ વાગતે ઘેર આવજો, અને કહેજો કે રાત મજેની હતી તેથી મોકુ સુધી બાહેર રહી જા જ શરમા ! એમ જીહું બોલતા તુને કાષ્ટ વીચાર નહી આવતો ? આટલું મોકુ કેમ કરી મુષ ? જા કમારના ઘડ

ગીયા મરેરે મુવા લોક મને બોલશે કે અરધી અરધી રાત સુધી પોરીને હું બાહર બટકવા દઉં છ”

“હું ખચીત ફલગીર છેઉ કુવરકુધ” મીઠા સાટે તે છોકરી પાછુ ને પાછુ બબડી “મને માફ કરો, હવેથી હું સાત વાગા પહેલા ઘરમા આવશ”

ગમે તેપણ એક નાદાન બચ્ચુ ! સોરાબ બમનશાહના ખ્યાલમા તે નાની છોકરી એટલી બેધ્યાન બની અને તે નાભુક એહરો એવો તો ખીની રહ્યો કે ધગડા કુવરકુધ તો બેપળ તેણી તરફ હબ્બતીનેજ જોવા પડ્યા

“એ આજે તુને થયુછ તોખી થુરે છોકરી. હું બોલુછ તેતુ તુને હસ્તુ શાનુ આવેછ ? તુને શરમ નથી આવતી ? મે તુને પાળી-પોશી-ખવાડી-પીનાડી-શીખરી-કેળવીને મોટી કીધી, તેનો તુ મને આપ બદલો આપેછ ? તારા માબાપ તારે માટે થુ દોલત મુકી ગીયાતા તે તુને ખચર છે ? અત્યારે હું નહી હોતે તો કાણુ જાણુ મુધ કાઢની કાઢ રવડી રખડીને પુરી થઇ હોતે જો વળી બોલતી નહીં તાહ સુધી !”

ગરીબ આલ્હા, આવા તાણા ટપલાં અને મીઠણાંઓથી વણીજ ગુમળાતી હતી કુવરકુધના આવા સખુનોથી તે કાઠણી છોકરીને બમણુ દુખ થતુ હતુ હવે ધનસાફ ખાતર અત્રે બે બોલ કહેવા જોઇશે

આલ્હા જ્યારે ઘરમા દાખલ થઇ ત્યારે તેની સારી સમજ પોણી તેની ઉપર ફાવી જઇ શકી હતી તેણી લગભગ

પકડી ખાતરી કરી ચુકી હતી કે કેપટન સોહરાજ બમન-
શાહની બેઠુદી માગણી નહીંજ કબુલ કરવી તેણીને લાગ્યું કે
એ ખુશારી કરતું પગલું નહીંજ લેવું—અને બુધવારે તેને
પાછી મળી માંથી માગી લઈ તેના દોસ્ત તરીકેજ રહેવું
મગર હાલ કુંવરકુમના તાણા ટપલા સાબળતાં તે કમનસીમ
છોકરીના વીચારો પાછા હેન્ડસમ સોહરાજની માગણી તરફ
દોડ્યા અને તેણી ફરીને ધચુપચુ થઈ ગઈ હતી એક વહાલી
હેતવતી માતા હાલ હૈયાત હતે—ઓ, ફક્ત તેજ ધડીએ
એક માયાળુ પીતા તેના કાનમાં હેતના સખુનો રેડવા હાજર
હતે—તો આ બદલાલેલું બચ્ચું ખુશારીની ખાંધમાં મળડતું
અને દુખમાં ધસતું કેવું બચી જતે !

કુવરકુમના ધાડા ચીચવાતા, બોખરા ઢોલ જેવ સાદે
પાછી તેણીને પોતાની બેઠામીમાંથી જગાડી

“ લે ધરી મર ! આય ઝદ અવસ્તાની ચોપડી લે—ને
બેસ બણવા ! આજે બેહરામ રોજનો હમકારો છે તે શું તું
બણતી નથી કે ? આજની શીક્ષા તરીકે તું ને બોણું જમવા
નહી મળશે રાતના દશની ટકારી પડે ત્યાં સુધી બેસ ને
બણવા કર, ને પછી જઈને ઘોટાઈ જા, ખબરદાર વધારે
માહારી સાથે વાત કરીશ તો તું બણે ! મુર્વા એવા નસા-
બદા નાપાકો કાઢથી મારે નસીએ મદ્યાછ ! ”

જ્યારે કુવરકુમ આમ બોલતાં ત્યારે કોણની મગદૂર
હોય કે સામે એક બોલ મોહમાંથી કાઢે ! મુગે મોઢે ખરીબ
આલાંએ તેણીને કહેવામાં આવ્યું તે પ્રમાણે કર્યું અને
પછી દશ વાગતા તેણી પડતી ખડતી, આસુઓથી આંધળી

થઈ જતી આંખોએ પોતાનાં રૂમમાં જઈ ખીજાણાં ઉપર ભુખી તરમી પછડાઈ

ભણ્યાથી અને બદગી કર્યાથી તેણીને ત્રણે દરજ્જે હવે દીલમાં હલકું હલકું લાગતું હતું અને હીમત આવી ગઈ હતી, છતાં પેલી એકજ આમત, પેલી એકજ લાલચ મોહરાગ સાથે નાહસી જવું, કે નહીં, તે માટે હજી કાંઈની નકકી ઠરાવ ઉપર તે છોકરી આવી શકી નહીં

તેણીએ પડી પડી જાખો વીચાગ ચનાવ્યો, તેણી નહાતી અને નીરદોશ હતી, છતાં એટલી નહાનાં કે નીરદોશ તો નહોતી હતી કે જેવું પગલું તેણી ભરવા માગતી હતી તેની ખમર તેને ન હોય

“હું જાણુ છ કે સોહરાજને મહારી દગ્ગર છે” તેણી રડના રડના, જીવ સાથે એખલી પટપટી “હું ને જરાબર જાણુ છ ને સમજુ છ પણ એ ખુદા! એ—એ—કાએ મહારી સાથે સીધી રીતે પરણી શકતો નથી ?”

વળી થોડી પળની ચુપકાદી પછી તેણી પાછી મડમડી—
“અરે ખુદા, આ જીવમ માગતી નથી ખમાતો કુવરકુષ દાહાડે દાહાડે મને હાડમાર કરે જ મહારેથી એવણના તાણા નથી ખમાતાં!” અને પછી ફીન દુટ્ટી જાય તેની એક ધીમી ગુમગાયથી ચીસ સમેત તે છોકરીએ પોતાની નીરમળ બનુ આખો આસમાન નગ્ન દ્રોષી બદગીમાં હાથ નેડ્યા, જાણે જુરસાથી પોને ઘેરી થઈ જતી હોય તેમ તેણીને લાગ્યું

“ઓ મમા !” તે રડતી ટવળતી પોતાના માઆપની

એક નદાની તરનીર આગળ નીચે બોંધપર પછડાઇ પડતા અને હૃદય ભેદક ડચકા ખાતાં તેણીએ હાથ મારી, “ઓ મમા, જો એ પાપનું કામ કહેવાય તો તું જાણેછ, મારી મમા, કે હું એ કાએ કરવા માગુછ !” ઓ મમા, બેહેરતમાથીથી મને સાબળજો ને મને માફ કરજો પપાનેથી કહેજો કે એ રસ્તો પસંદ કરવાનું માહર કારણ કેટલું મોટું છે મહારાથી નહીં ખમાતું ! હવે વધારે વાર મહારાથી કુવરકુહનો જીલ્લમ નહીં ખમાતો ” અને રડતી ટવળતી ત્યાજ બોય ઉપર તે કમન-સીય હીણાયલું, તમ્મયલું, દુખી અચ્ચુ ધણી મોડી રાતે હઝારો હાદેશાઓ અને તાસવીસ વચ્ચે ઉધાઇ ગયું

સાચી—ખરેજ સાચી—પણ—કેટલી કાચી !

મકરણ ૪ થું.

— ૦ —

સોનેરી પીજરાંમાં કેદ પડેલી કેનેરી

ઉટાકામ હતી ખુશનુમાં રળીયામણી ટેકડી આગળ કુનુર રેડ તરફ આવેલો “રોઝ પીલા” ત્યાંની એક ખરેખરી ખુબ-સુરતીજ હતી કેટલો વખત થયો જગલાની બહાર ‘ભાડે આપવાનો છે’ એવું પાટયું મોટા પપરડા જેવા અક્ષરથી લખાયલું ત્યાં લટકાવેલું જોવામાં આવતું હતું, પણ તે બુંગલાનું ભાડું એટલું મોટું હતું કે બહા ધનવાન શેઠયાઓ, એ દીલખુશ જગ્યાની મોજ મારવા ઉતરી

પડતા, ત્યારે તેવાઓથી લાડે લેવા પહેલાં એ પણ વીચારમા પડી જતા

એમ કહેવા આવતુ હતુ કે એ “રોઝ વીલા” ઘણા વરસો ઉપર એક છટેલ્યને પોતાની મહોરદાર માટે બધાવ્યો અને સજાવ્યો હતો. હીંદુસ્તાનના ઘણા ખરા હીલ રટેસનસ-માથી તે છટેલ્યને ઉઠીજ બહુ પસંદ પડ્યુ હતુ, અને તેથી પરણીને અહીંજ દર પડી જવાના ખ્યાલે તે લખપતી ઉમરાવે મોટા ખર્ચે અને જેહમતે પોતાની મહોરદાર રોઝલીન માટે આ “રોઝ વીલા” બનાવ્યો હતો. મગર તે ખીચારો વાપરવા પામ્યોજ નહીં તે નસીબનો લીલા જવાન, હજી તો “રોઝ વીલા” બધામ તથ્યાર થાય તે પહેલાં પોતાની વહાલી મહોર-દારને ખોધ બેઠો, અને તેણે તેણીનો ગમ એટલો પકડ્યો કે ત્યાર પછી તેને ઉઠી તરફ જવાજ ગમ્યુ નહીં તે સમજુ વેચી નાખી પાછો છટલી ચાલી ગયો અને “રોઝ વીલા” એમનો એમ રહી ગયો.

હાલ તે એક હીંદુ શેઠયાની મતા કહેવાતી હતી જેનો હાલનો છેલ્લો ખરીદનાર વળી કોઇ પારસી હતો અને તે કોઇજ નહીં પણ કલકત્તાનો જાણીતો ઇનડીયન મેડીકલ સરવેટ કેપ્ટન સોહરાબ અમનશા હતો.

“રોઝ વીલા” ખરેખર તેના માલીકને હરખાવે અને મગર કરી રોકે તેમાનીજ એક કીમતી મીલકત હતી તે છટેલ્યન બગલાઓનાં દપ ઉપર બધાયલો એક નાનો સરખો નહેલજ હતો. મોહટી જખરદમ્ન ખારીઓ, વરડા, અને બાલ કનીઝથી તે શોભી રહેયો હતો. મોહટા ખમરતા ગુલામો અને

જાતજાતનાં રમ બેરગી પુલોનો વળી ત્યાં કાપજ સુમારજ નહીં હતો ત્યાંના શોભાધના પીલસ અને રેડિંગ ઉપર લીલા કજર જેવા વેલા અને ઝીણા રમ બેરગી પુલો અખિયોને ટાઢકે આપનારો દેખાવ રજુ કરતા હતા તેમજ વધી અદર થીથી તે ધણાજ ઉમદા ટેસ્ટથી શણગારેલો, હુકમાં એક પરીઆના માળાનોજ ખ્યાલ આપતો સુશોભીત બગેલો હતો.

અને તે એક ગજવર રકમે ખરીદ્યા પછી વધતા સુધારા વધારા સાથે સણગારવાનો મેસર્સ મોરટન એડ સન્સને કેપટન સોનાખ બમનશાહ તરફથી હુકમ મળ્યો હતો તેઓને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એ બગેલો તેના દુરના સગા મીઠા અને મીસીસ બમનશાહ માટે ઓગસ્ટ મહીનાની શરૂઆતમાં તથ્યાર જોઈશે ખરેજ સોરાખ પોતાના શીકાર માટે કેટલો બધો ખાતરીપુરવક હોવો જોઈએ કે આગમજથી તેણે આટલી બધી તથ્યારીઓ વટીકે રાખી હતી !

ઓગસ્ટ મહીના સુધીમાં તો તે બગેલોથી તમામ તથ્યાર-રખી થઈ ગયો હતો સોરાખના હુકમથી તા. ૧ લીથીજ નોકરો વટીકે રાખી લેવામાં આવ્યા હતા કારભારણુ વીલર ડોસાં એક પકાવનારો, એક આયા, ઉપરાંત બે માલીઓ માગર્મા કામ કરી રહ્યા હતા બરોબર ૧૭ મી ઓગસ્ટે કારભારણુ વીલર ડોસાને કેપટન સોરાખ બમનશાહ તરફથી એક કાગળ મળ્યો તેમાં તેવણુને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેજ દીવસે સાંજે સાત વાગે તેવણુ પોતાના મોહોરદાર સાથે “રોઝ વીલા”માં આવી પુગશે. વારતે ખાણુ બરાબર આઠ વાગે તથ્યાર રાખવું.

તેઓ અલખત સાદાં મીઠાં અને મીસીસ બમનશાહને નામેજ આવતાં હતાં. બોલી નાની આંખોને ઉંધું ચતુ સમજાવી બેગ લોરથી નહસાડી લાવ્યા પછીથી આ સગદીલ લશ્કરી તખીબ બધે એજ સાદા નામથી તેણીને લઇ ફરતો હતો, અને હવે તે અહીં એકાતવાસમા તેણીને સદા માટે લઇ આવનાર હતો. પણ—પણ શું ? આહ !—લગીષ્પની વાત કાણે જાણી છે કે વળી તે જાણે ?

સાત ક્યારના વાગી ચુકયા હતા અને તે નવા પધાર નારા શેઠ અને બાઇ કેવાક હશે તેની ચટપટ કરતા નોકરોનો રટાફ આપસ આપસમા વાત કરતો દરેક રીતની તકયારીઓ કરતાં હતાં.

“ મને લાગેછ કે તેઓ તરતનાજ પરણેલાં ધણુ જવાન હોવા જોઇએ ” આયા મેરીઅને બટલરને ખાનગીમા કહ્યું. “ અને તું જાણેછ કે અનતુન મને તો હમેશ તેવા લોકો આગળજ રહેવા વધારે ગમેછ ધરડા ને લાભો વખતના પરણેલા વઠકણા ધણી ધણીયાણી તો કામકાજમાની એટલા ચોકકસ હોય છે કે તોઆહ કયે ! ”

તેઓએ રોઠ અને બાઇને જવાન જોવાની આશા રાખી હતી ખરી—પણ જ્યારે બારણા આગળ ગાડી અંતરિને ઉભી ત્યારે એક ગ્રહસ્થનો હાથ ઝાલી હરણીની ચપળતાથી મોટર-માથી કુદી જે છોકરી બાહર આવી તેને જોઈ કારભારણુ વીલર તો અજમજ થઇ ગયા ! આતો માત્ર એક નાની છોકરીજ હતી ! તેણીને લાગ્યેજ સત્તર વરસ હોવા જોઇએ એમ વીલર ડોસાને તુરત લાગ્યું. જ્યારે જવાન મીઠા બમનશાહની ઉંમર તેણીએ અનુભવી આજ્યાએ તુરત ત્રીસ ઉપરની આકી

“ભલે પધારી મારી વહાલી આલા ” સોહરાએ આલાને પોતાનો હાથ આપી મોટરમાથી ઉતરતા કહ્યું અને પછી ઘૂરત વધાર્યું “હું દુવા કરું કે અહીં આપણી બાળીની જીવગી સદા સુખ સ પન્નમા પસાર થાય ! જો આલા, તારી આસપાસ જો—અને કહે મને કે તારૂં નવું ધર વાને ‘સદ છે કે નહીં ?”

તે છોકરી તદ્દન ચુપ બિભી તેણીએ હજી પોતાની સાદી જુની એ કલરની સાડી અને વાઇજનું તેવું જ સાદું ખ્લાઉજ જે પહેરી તેણી ધર છોડી આની હતી તેજ હાથમી તેના આગ ઉપર મોજીલ હતું. અને એ સાદો પોશાક “રોઝ વીલા”ના દમામ સાથે અજાજ રીતે સરખામણી કરી રહ્યો હતો તેણીએ પોતાની મધુર આખો આસપાસ ફેરવી જોયું, તે સોનેરી અને પરપત પીવસ, પનનની ઠંડી લેહજીમા હાલી રહેલા ગુલાબો, આસપાસની લીલોતરી, ઉંચા વરડા, ધુલના ડુડાઓથી શોભી રહેલી બાલકનીઝ, એ સરવ તરફ તેણીએ અત્યંત ખુરાલીથી જોયું ! આહ આ બધું હવે તેનું ચનાર હતું તેનું પોતાનું ! અને તે બચ્ચા સહી ખુશાલીમા તેણીનો મનોહર મુખડો એકદમ ખીલી રહ્યો સોહરાય બમનશાહની તેણી માટેની આટલી બધી હેતુભગી લાગણી જોઇ, ઉપકારના આશુ તેણીની આખ્યોમા આવી ગયા

“સોહરાય, ઓ સોહરાય,” તેણી ‘રીમે સાહદે બબડી “ઓ સોહલી આય બધું કેટનું સરસ છે ઓ કેટનું લવલી ” મને તો જાણે બીકબી લાગેજી સોહરાય ”

તેણે હેતથી તેણીના નહાના હાથો પોતાના હાથમા

પકડ્યા અને તે લાલ અને સફેદ થતા ચેહરામા બે ધડી મોજથી જોયુ પછી તુરત ગભીર થતા તેણે કહ્યુ —

“ હવે આલા, માહાર કેહવુ બધુ બરાબર તુ માદ રાખજો આજથી હુ કેપટન સોહરાબ બમનશાહ નથી હુ સાદો મીઠા બમનશાહ છેઉં તે માદ રાખજો હુ મીઠા બમનશાહ અને તુ મારી પોતાની ધણીઆણી છે તારી વેડીંગ રીંગ કાઢ છે આલા ? જોઉં જોવા દે મને ”

જ્યારે તે છોકરીએ પોતાનો હાથ ઉઘડી તે વીંટી તેને બતાવી ત્યારે તે બચ્ચા સહી મનોહર મીઠા ચેહરા ઉપર દુન્યા ભરતુ સુખ અને હેત વાચી શકાતુ હતુ, અને તે જોષ્ઠ તે સેહજ હસ્યો.

“ એ તુ સદા તાહારી આંગળીએ પહેરી રાખજો, મહારી આલા ! જો હવે સમજ તાહારે જરાકળી શરમાવાનુ નથી આ ધરની ધણીઆણી તરીકે આજથી તુરત તુ તાહારી જગ્યા લે “રોઝ વીલા” હવે પછીથી તાહારો છે, તાહારો પોતાનો છે. વહાળી આણુ, મેં તે તહારેજ માટે ખરીદ્યોછ— અને તેની તુજ માલેક છે માહારી વાહાલી મીટી નહાની ખુશસુરત આલાને અહીં રાજ કરતી, અને સાહેબી કરતી, જોવાનાં સુખ માટે શુ નહીં આણુ ? ”

“ અને તમે હવે સદા મારી પાસેજ રહેશો કેની સોહરાબ ” તેણીએ હસીને પુછ્યુ

“ હારતો વળી ” તે જવાને ઝટ જવાબ કર્યો “બનશે એટલો હુ તાહારી પાસેજ રહેવશ અલબત્ત માહારે ડ્યુટીસર

અવારનવાર જવું પડશે ખરું, પણ હું તું ને બનશે એટલી થોડીજ એકલી રાખશ ને ઝટ પાછો આવશ તેની તાકારે શીકર કરવાની નથી આશા, ને, લે, ચાલ હવે આપણે અહર જમ્યા પેલા વરડાપર ઊભા રહી ક્યારના વીલર ડોસા આપણી તરફ જોયા કરે છે” અને તેઓ હવે હરતે ચેહરે આમળ આલ્યા

પ્રકરણ ૫ મું

—,૦—

ગજના ઢગલાપર કે ગધના ડિકરડાપર ?

તે નવા જોડાને “રોઝ વીલા”ના સુદર શોભીતા એન્જન્સ આમળાજ સામેથી આવના વીલરડોસા મળ્યા મીસીસ સોહરાબ ખમનશાહે થોડાક શબ્દોમા તેણી સાથે માયાથી વાત કરી, મગર ઘરડા વીલરડોસાનું તો ધક જાણે ચરવા મધુ હતું ! તેવણુ તો નવી પરણી આવેલી બાઈના બચ્ચા જેવા નીરદોશ મનોહર ચેહરા અને નાજુક આકાર તરફથી કેમે કરતા પોતાની આખો હટાવી શકતાજ નહીં હતા !

“તમારા બાઈ આ લાખી મુસાફરીથી ધણી થાકી ગીયાંછ, વીલરમાએ,” કેપ્ટન સોહરાબે માયાથી વીલરડોસાનું ધક ઠેકાણે લાવતા કહ્યું, “માટે એવણુ માટે તખ્તાર કરેલા ઓરડામા લઈ જઈ જરા આરામ કરાવો.” અને પછી કાંઈક હેતવતા થીઠા શબ્દો તે છોકરીના કાનોમા બબડી તેણે તેણીને કારબારણુ સાથે જવા દીધી.

તે છોકરી તેવણ સાથે ગઇ એક પછી એક મોટા આરાસ્ત કરેલા ઓરડાઓ વટાવી વીલરડોસા તેણીને એક મોટો કુશાદે દાદર ચઢાવી માળ ઉપર તેણીના ઓરડામાં લઇ ગયાં આહા—શુ તે ઓરડાની રોશનુક અને દમામ ! પેન્ટ કીધેથી દીવાલો ઉપરના પીકચરો આરટીસ્ટોના માસ્તરપીસજ હતા. મોટો બીજાવેલો ગાલીઓ છુવાળો અને પગ અદર પેસી જાય એવો નરમ હતો ફરનીયર બહુ નાજુક અપ-ટુ-ડેટ સ્ટાઇલનું હતું ઠેરઠેર વાઝીઝમાં પુલો ભરેલા હતા જાણે એક બેહતની પરીનો માળો હોય એટલો મધો સુદર અને સરસ તે ઓરડો હતો.

નાની આલુએ મુકેલીથી અજાયબીની એક ચીસ અટકાવી સાદાઇમાં ઉધરેલી તે બીન અનુભવી છોકરી માટે ખચીત આ મધુ નવું અને નવાઇ પેદા કરનાર હતું એમ છતાં તુરત તેણીએ મોહરાખના ચેતવણીના શબ્દો યાદ કર્યા, અને જાણે આવું જ બધું તેણીને વાપરવાની તમેહ હોય તેમ, વીલરડોસા કાંઇમી નોટીસ કરે તે પહેલાં તે છોકરીએ મહા-દુરીથી પોતાની અજાયબી સમાવી દીધી અને નફકરે હસ્તે ચેહરે તેવણ તરફ ફરી ગયું —

“હું તમોને મદદ કરે બાઈ” વીલરડોસાએ પુછ્યું

“નહી થે કયુ વીતરમાય—મને માહારે પોતાને હાથેજ કામ કરી જવાની આદત છે” તેણીએ બોળાઇમાં કહ્યું અને વળી કાચ્યુ કપાયયુ જોઈ તુરત વધારયું, “એટલે મારી કહેવાની મનસુબ એમ કે કોઇબી વચ્ચે પડેલ તે મને મુદત પસંદ નથી”

વીલરડોસા બડા બાહોશ અને જમાને બાધેલ હતો તેવણે એક પળ તે ગીંદા ચેહરા અને ગલરાયથી બે મધુર આખ્યો તરફ એક ઝડપી નજર કરી લીધી તે-માય જેવી માયાળુ ડોસીના દીવમાં આ નાની ઉંમરની નાદાન દેખાતી છોકરી માટે તુરત હેતની એક અજબ લામણી થઇ તે છોકરી તેવણને તુરત ગમી ગઇ હતી

“વારણ હું સમજી બાધજી” તેવણે તુરત નરમાશથી જવાબ કયો “પણ કાંઈ નહીં તો તમારો સામન ખોલવા અને પેટીમાંથી કપડા કાઢવામાં તો મને મદદ કરવા દેઓજી તમે ધણા થાકી ગયેલા લાગો”

“સામાન અને પેટી” તે છોકરીએ મનમાં અજબ-બીથી સવાન કયો અને પછી નજર કરી જોતા પેટીઓની દાર તેણીની નજરે પડી, પણ વળી પાછી તેણીએ અજબબી સમાની દબ કહ્યું, ‘તમારી ધણી મહેરબાની વીલરમાય, પણ હમણા તો મને કશાની જરૂર નથી હાલ તો એક પા કલાક હું જરા થાકી ગઇજી તે લેટી ઉઠશ. બરાબર વીસ મીનીટ પછી શેઠને માફરી પાસે મોકલી આપજો તેટલા હું રેસ્ટ લેવશ”

તેણી પોતે અજબ થઇ કે આમ બોલતાં અને હુકમ કરતા તેણીને કેમ આવડ્યું હશે ! તેણી શીકડ હતી

તેણી જરાબી થાકી ગઇ હતી નહીં, તેથી જરાબી રેસ્ટ નહીં લેતા તેણી ખુશીથી ચમકારા મારતી આંખો સાથે તે મોટી ક્રેન્ચ બારી આગળ બધ ઉભી અને તેમાંથી દેખાતો

દુરવેરનો રળીયામણો દેખાવ અને આસમાનપર ઝળકી રહેલા તારાઓ જોતી ઉભી

વીસ મીનીટ પુરી થતાજ તેણીએ પોતાના ઓરડાની બાહર કોષ્ટનાં ભારી પગલાનો અવાજ સાંભળ્યો. બીજાજ પળે તો બારણાપર બે ચાર ટકોરા મારી કેપટન સોહરાજ પોતે અદર ચાલી આવ્યો, તેણે અદર આવી તુરત આલાના ડાહ્યો પોતાના હાથમા જોરથી પકડ્યા.

“કેમ શાનો વીચાર કરી રહીછ, આલા ડીઅર? તેણે ધણાજ હેતથી હસીને સવાલ કર્યો. આલની જુખ લાગીછ કે નહીં? જમવા આવેછ કેની?”

“હા, પણ સોહરાજ, વીલરાડેસા કહું છે કે મારે નામની પેટીઓ અને સામાન કાલનો અહીં આવી ગયો છે તે થુ? મારે માટે કાણે મોકલાવ્યો હાશે?”

“કાંએ હું મોકલાવનાર નથી થુ.” સોહરાજે હસીને કહ્યું અને પછી તેણીને તે પેટીઓ આગળ ધસડી ગયો, “ચાલ આપણે એમાંની એકુ બે ખોલી જોઈએ કે અદર થુ થુ છે.”

અને તે ખોલતા અદરથી એકથી એક સરસ પાશાકો નીકળ્યા. આખે ઉડી વળગે એવા ખુલ્લા, ઘેરા, રમતી રેશમી સાડીઓ અને તપ્યાર સીવેલા અપ-ટુ-ડેટ ફેશનના બ્લાઉઝીઝનો એક કુમર ત્યા મોજુદ હતો. વળી સાથે બીજા જાત જાતના જરૂરી કપડાઓ હતા. માહે બીજે પણ એક નાનો તાળુ દીધેલો ખોલ્યો હતો, જે ખોલતા આલાએ હરખ અને

અળખથીની એક નાની ચીસ પાડી સોહરામ તરફ જોયું તેમાં એક બેમુલ અળનો હતો હીરા, મોતી, માણેક, અને લીલ-મના તરેહ તરેહના ધડાવેલા સેટસ જોઈ નાની આલા તો બણે બેઠેલ જોડી થઈ થઈ

‘ ઓ સોહરામ, ઓ સોહરામ, આપ શું બધું મારે સારું ? ઓ હું કેમ નમારો ઉપકાર માતું ! તમે કેટલા બલા છેઓ સોહરામ ” તે છોકરીની ખરા દીલની ખુશાથી જોઈ તે ગમ્મતથી દરયો અને ખરા હેતથી તોણી તરફ જોયું

“તું ચાહશે તો એથીથી વધારે તું ને બીજું મળશે, માહરી આલા,” નેણે કહ્યું, “તું જે માગશે ને હું તું ને અપાવશ ચાલ દવે આમાથી એક નુદર પોશાક પસંદ કરી પહેર—હું જોવા માગુ છું કે મારી સુદર આના તે ઠંઠેરામાં કેવી લાગશે ”

“શું નથી હું તમોને વધારે મળી શકશ, સોહરામ,” તે છોકરીએ ધીમેથી પૂછ્યું. “હું કરશ તમે કહેશો તેમ તમને ખુશી કરવા હું મધુ કરશ પણ સત માનજો સોહરામ, એ મધુ નને ગમવા છતાં, મને તો સરવથી વધુ તમારા ખરા ને સાચ્યા હતનીજ દરકાર છે મને બીજું કાંઈ જોઈતું નથી તમે માહર કહેલું માનોછનાં, સોહલી ?”

“હા અલખત,” તેણે જવાબ કર્યો, “હા અલખત આલા હું તે જાણું છું પણ ચાલ દવે જલદી કર આણું તપ્પાર થઈ નીચે આવું હું દશ મીનીટ તારી રાહ જોવશ.”

તેથી પોતાના રૂમનો લબ્બ દેખાવ જોઈને હજીની મધ

હતી, તો ડાઘનીંચ રૂમનો દોર ને દમામ જોઈને તો વધારેજ હેબતી કેપટન સોદરાય તો જાણે તેણીને પોતાના પૈસા અને પદવીથી આજીજ નાખવા બેઠો હતો.

તે મોટા દમામદાર ઓરડાની તેનીજ બપકાદાર ચકચકીત ટેબલના હેડ ઉપર તેણીએ ઓસકાતા શરમાતા પોતાની જગ્યા લીધી ત્યારે તેણી જરાખી નરવસ થઈ નહીં પોતાને સાદે ધરખી કુવરકુદએ તેણીને તેવી તો દરેક કેળવણી ધણી સારી રીતે આપી હતી કેાઈખી રીતે છબરડો કરવા જેટલી તેણી ગામડીયન કે તદ્દન બોટસોટ હતી નહીં જગ્યા પછી તેઓ બાહર નીકળ્યા બગલાની એક સાઈક આગ । એક ઉતરાણવાળી જગ્યા આવેલી હતી, જે ઉતરી જઈએ તો સીધા એક મોટા ઉંડા તળાવ આગળ જવાતુ હતુ મીં અને મીસીસ સોદરાય ખમનશાહ તે તરફ જઈ તારાઓની ઝાખી રોશનીમા જોતા ઉભા

“તુને આ બધું ગમ્યું કે નહીં તે તે મને હજી કહ્યું નથી આલા ’ સોદરાએ હેતથી પુછ્યું “તુ જાણેછ ડની કે હવે પછી આ બધું તાહાર પોતાનુજ છે”

તેણી કાંઈ જવાબ કરી શકી નહીં ફક્ત મુઝી ચુપકીદીમા ઉપકારના ઉબરા સાથે તેણીએ તેનો હાથ પોતાના નાહના હાથોમા પકડી લીધો અને અત્યંત હેતથી તેની તરફ જોયું

“ઓ મોહગબ, કેહો મને કે આટલા હેત અને જેહ મતનો બદલો દુ કેમ વાળી આપશ ? તમે કેટલા બહા ડેઓ મોહરાય”

“તુ તે બહુલો મને તાહારા હેતથી વાળા આપી શકશે આણુ ! તુ ફક્ત મને સદા સાચી રહેજે અને આવીજ મીઠી અને હેતવળી રહેજે, એટલે માહારો બહુલો મને મલી ગયેલો હું સમજશ ”

આહ તે કેટલુ થોડુ માગતો હતો ! આટલુ બધુ આપી તે ફક્ત તેની તરફથી હેતનીજ આરબુ કરી રહ્યો હતો ! આલાને લાગ્યુ કે જો ફક્ત તે કંઈ રીતે તે બધા જવાનની દરકાર કરતી થઈ હતી તે સમજવી શકે તો બસ હતુ

- “મોહલી, વાહલા સોહલી, તેની તમારે શીકર રાખવાની નથી હું તમોને વચન આપુ છું કે હું સદા તમોને સાચી રહેવશ, અને મહોત સુધી ચાહવશ, એ સોહરાબ કહો મને કે કંઈ રીતે હું તમોને માહરા હેતનાં ખાનરી આપી શકું જો જરૂર પડે તો સત જાણુજો, વાહલા સોહરાબ કે તમારે ખાતર માહારો જીવળી કાઢી આપુ ”

આહ આ બોલો તેણે પછીના વરમોમા કેવા સતાપથી યાદ કર્યા

“તાહારો જીવ એમ કાઢી આપનાનો ફાવતુ નથી પડ્યો આલા, તાહારો જીવ તો મને ધણેા વાહલો છે,” કેપ દન સોહરાબે હસીને સમજાવ્યુ “પણ હું એમ પુછુ કે આ નવાં કપડાં સજ તે આરસીમા તાહારો એહેરો જોયો કે આણુ ?” અને તે ચાદરણીના શીકકા ઉજાસમા સોહરાબે એ પળ મોજથી અને મગરૂરીથી તેણી તરફ જોયુ

તે ખુશાલીથી લાલ થઈ, ખચીત એગલોર ખાતે વસ્તી

આમાં ઝાંટ અને હાલની માલેતુઝર શેઠાણી તરીકે વસી રહેલી, આ “રોઝ વીલા”ની માલેક કાંઈ અજબજબ તકાવત બતાવતી હતી તે ગોરી ખુદશી ગરદન, પોણા ઉંઘાડા તાસની બોહેમાથી દેખાતા ગુલાબી હાથે સીધું ટટાર કદ, અને ગુલામની એક ખીલતી કળીને મળનો આવતો ચેહરો તદ્દન અપ-ટુ-ડેટ પોશાકમાં એક રાજ કરતી રાણી અને સાહેબી કરતી શેઠાણીનોજ ખ્યાલ આવતો હતો.

સોદરાએ તેવામાં તેણીનો હાથ ઝાલ્યો અને હેતથી તે હરતો ચેહરો પોતાની તરફ ફેરવ્યો.

“હવે કહે મને આલા, શું આ તાહરા કુવરકુમના જુદામટભયાં ધર્યાં વધારે સાડ નથી ?”

“હા હજાર ઘણું વધારે સરસ છે” તેણીએ તે ભરકરી અમલદારની આકર્ષીત આંખોમાં જોઈ બહુ ધીમેથી જવાબ વાળ્યો.

સાચી ! પણ ખચોત કાચી ! !

x x x

એક થોડાક દીવસમાં નાની આલાએ પોતાને પાંદ જાંખી લીધે. તેણીને હવે આ જાતની જીંદગીની તમેક પડ નીજ ચાલી તેણી સુખી હતી—એટલી સુખી કે વાર વાર તેણી ત્રીચાર કરતી કે આ સુખ નીભશે કે કેમ ? તે હજી એટલી નો નાની અને નીરદોશ હતી કે કેવું પગલું તેણી ભરી ચુકી હતી તે હજીએ બરાબર સમજી શકી નહોતી હાલ દુરત તો હજી નેણી જગખી પરતાયથી દેખાતી નહોતી પણ ભવીષ્યની વાત કોણે જાણી ?

તેણીને મનથી તો જીદગી એક સુખના સ્વપ્ના જેવીજ સરસ પસાર થતી હતી. પૈસા, ટકા, મોજ શોખ, અને વળી વહાલથી વીહલા પડનાર સોહરાયની હેતવતી કપનીમાં તેણી સુખી હતી. બવીખની તેણીને બલ ફકર હતી જે દુખ તેણી માટે ડોળા છુરકી તપ્યાર થઇ ઉભુ હતુ, તેની માપડી આ બેખબર છોકરીને શુ ખબર હોય !

અને એ રીતે દીવસો સુખમાં પસાર થતા ચાલ્યા તેણી હમેશા ખુશાલ અને ઉલટમદ નજરે આવતી હતી. તેણીએ બરેલુ પગલુ તેણી જરાખી ખરાખ લેખતી નહોં તે તો જેમ બેમલોરમાં તેમજ અહીંથી સુખ અને સતોક્ષમાં રહેલી હતી. મગર તેણી ખરેખર ખુદામાં માનવાવાળી પરમ ઉપર એતેકાદ રાખનારી હોવાથી કદી પોતાની બદગી ચુકતી નહોં.

એક દીવસ કાંઈ કામે તેણીના ડરેસીંઝ રમમાં તેણીને શોધવા જતા સોહરાબે ત્યા અગ્નયખ જેવો મળીર દેખાવ જોયો. માથે સોડ ઓઢી લપ્પ પોતાના નાના સુદર હાથે. જોડી પોતાની મધુર વાયોલેટ પુલ જેવી ખુલ્લુ આખ્યો, આસમાન તરફ ઉઠાવી તે છોકરી ખરા દીલથી ખુદાની યાદમાં પોતાના પરવાળા જેવા હોઠો હલાવી રહી હતી. એ દેખાવે સોહરાખ ઉપર ધણી મળીર અસર કરી, તેણી બણવાતુ પુર કરી રહી ત્યા સુધી તે અંબળથી બાલુએ થોખ્યો, અને ત્યાર પછી તેણીને પુછ્યુ

“એ તુ શુ કરતી”ની આશા ?”

“કાંઈ સોહરાખ એ કેવો સવાલ ?” તે મીઠી છોકરીએ ખુશાલ તખીયતથી હસીને સમજવ્યુ, “હુ બદગી કરતી”તી !”

તેણીની નીરદોશ રીતભાત અને મીઠા સ્વભાવથી તેની ઉપર બહુ અસર થતી જે તે તીખખા, મીઠમસી સ્વભાવની હોતે તો તેને આટલું લાગતે નહીં પણ આલ્હાની હદ બાહેરની સાદાઇ, નીરદોશ વીચારો, ખુશાલ તખીયત અને તેને માટેનું અચાગ હેત અને તાબેદારી જોઇ તે દીવસે દીવસે વધુ વીચારવત અને દુ ખી થતો ! કેટલી નાની કેટલી જોગીબાળી તે છોકરી હતી કેવો તેણી તેની ઉપર વિશ્વાસ રાખતી હતી !

“આહ,” તે વારવાર બડબડતો “જો ફક્ત પેલી કલકતાવાળી નરગેસ મેહતા વચ્ચે મને નડતી નહીં હોતે તો આ બચ્ચાને હું ખરેખર સુખી કરતે”

અને આજેખી તે અશો વીચારનો નાની છોકરી આમ બદગીમા મશગુલ જોઇ તેની ઉપર ધણી અસર થઇ તે તેણી સાથે વાત કરતા થોડોક બેધ્યાન બન્યો

“બદગી કરતી’તી, આલ્હા ?” તેણે કહ્યું “ધણુ સાર માહારી વાહાલી આલુ, મગર ફરીથી ખુદા ખાતર મારી સામે એમ કરતી ના, હું તારા જેટલો ધરમી અને ખુદામા માનવાવાળો નથી.”

તે મધુર આખો અખયમીમા ઉંવડી અને તે પરવાળા જેવા હોડો કપકાના કાઇક સખુનો કહેવા ઉપડયા, પણ ખીજજ પળે તેણી ચુપ થઇ ગઇ, શા માટે તેણીએ કાંઇમી બોલી તે વાહાલા જવાનને દુખી કરવો જોઇએ ? તેણી ચુપજ રહી

નાદાન આલાના નાદાસી ગયા પછીથી કુવરકુમનેથી ધણુ દુખ લાગ્યુ હતુ તેવણુ જો કે જોધજો તેવી તે માયાપ વગરની એકલી અટુલી છોકરીને ચાહતાં હતા નહીં, છતાં તેવણુને તેણીનો સોહવાસ પડી ગયલો હતો. તે વાહાલા મીઠા ચેહરા, અને નરમાશ્વ ભર્મા મધુર બોલોની ગરહાજરી તેમને સતાવતી હતી તેવણુ જે કોઈ આલાને શોધી લાવે તેને માટે એક ધરખમ ઇનામ વરીકે ઇપાવ્યુ હતું

અને આલાના નાદાસી ગયાથી બેગલેરનુ લોક કાંઈ ઝાઝુ અજબ થયુ નહીં કુવર ડોસાની નાલાયેક ચાલ સરવે ને ખખર હતી અને તેથી અતે કટાણી મરીખ આલા ધર છોડી ગઇ તેમા તેમને કાંઈ અજબ થવાનુ લાગ્યુ નહીં અલબત્ત લોક કોઈ એમ જાણતા હતા નહીં કે તેણી કોણુ સાથ અને કર્યા ચાલી ગઇ હતી

“એની જગ્યાએ હું હોઉં તો હુખી એમજ કર કુવરકુમને! બુલમ અને તાણાજણી ખમવા કરતા કેથે કઇ ચાકરીએ ગવેરા વહીતર કરી માહાર પુર કરવાનુ હુખી પસંદ કર ” આલાની ગુમ થવાની વાત જણી ત્યારે એક બાઇએ મત આપ્યુ હતુ.

અને આલાને શુ કુવરકુમ યાદ આવતાં હતા ? તેણી શુ તેવણુને મુઠી આવવા માટે હુખી થતી હતી ? એક લેશ માત્રથી નહીં તેણીએ આટલા વરસો એવા દુખ અને કક-ળાટનાં કાઢ્યા હતા, કે તે પાછળ છોડી આવવા માટે તેણી જરાએ હુખી થતી નહીં

જ્યારે સોહરાખ બમનસાહે પોતાની સાથે ચાલી આવ

વાની તે નાની છોકરી કને બેઠું દી ધીકકાર ભરેલી માગણી કરી, ત્યારે જો ધરડા કુવરકુચ તેણી સાથે સીધે સીધા ચાલ્યા હોતે, તેણી સાથે માયાથી વસ્ત્યા હોતે, તો ખચીત બનવા જોગ છે કે નાની ચાલુ પોતાનો વીચાર બદલી બેગલોરજ રહી જતે અને હવે ધસી આવતા દુખ અને આક્રમકતાથી બચી જતે

અને બેગલોરમા તેણીના શુભ થવાની નવી નવાઈની વાતો ફક્ત ચાર દીવસ રહી જ્યારે હવે તે સમજાણી ભુલીખી ગયા હતા

વળી કેટલાક સારા દીલના ને માયાળુ મનના તે માયાપ વગરની નાવારેસ છોકરીને કેટલાક વાર હેતથી માદ કરતા, અને અજબ થતા કે હાલ તે બીચારી એકલી અટુલી આ પાપી દુન્યાના કયા છેડા ઉપર હશે ? તેણી કોણને આશરે હશે ?

પ્રકરણ ૬ કું.

— ૦ —

નરગેશ મેહતા !—એ વળી નવુ પખેર કોણ છે !

અને એ રીતે વખત પાણીના રેલા મીસાલ પસાર થતો ચાલ્યો, જે દરમ્યાન આલા ચાટની જીદગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલ વહેતી રહેલી હતી પોતાના ધરડા, તુમાખી, ખરાબ મીનસનાં ભુલમી કુવરકુચને છોડી આવવા પછીથી તેણી અહીં ઉટાકામદ મધે “રોઝ કોટેજ”ની માલેક તરીકે

ખુબ મોજ મળહ અને સુખચેતના વખત પસાર કરતી હતી કેપટન સોહરાબ બમનશાહને ઇન્સાફ આપવા ખાતર કેહેવું જોઇએ કે તે એ છોકરી ઉપર ખરા દીલનુ હેત રાખતો હતો, અને એકે વાતની તેણીને અડચણ પાડતો નહીં તે તેણીનો પડયો મોલ ઉપાડી લઇ તેણીની દરેક વાજબી મરજી સાચવતો વળી તેણે કશી વાતની કચાશ રાખી નહીં હતી, બધી વાતમાં તેણીનેજ ખુશી રાખવા સદા તૈયાર રહેતો.

મોહરાબે એક નવી શોષ કરી હતી અને તે એ, કે સુદર આલોનો સાદ ધણેજ મીઠા અને જોરાવર હતો, મગર તે કેળવાયલો નહીં હોવાથી નકામો હતો તેણે તેથી ત્યાની કેનવેનટના ધરકા મ્યુઝીક માસ્તરને વટીક રાખી લીધો અને તેણીને શીખાડવા માંડી વળી ફોઇગ, પેન્ટીંગ, અને ફેન્સી નીવણુ શીખાડવા એક બીજી ધરડી લેડી ટીચર આવતી હતી અને એ રીતે તે છોકરી આગળ અને આગળ દર દીવસે નવું નવું શીખતી ચાલી

આપણે આગળ જોઇ ગયાં તેમ બાગને એક છેડેથી નીચે ઉતરી એક તળાવ આગળ જઇ શકાતુ હતુ સોહરાબે પોતે એક નાની બોટ લીધી હતી, જેમા તે તથા આલા ધણીક વેળા પાણી ઉપર ફરી આનંદ મેળવતા

એક દીનસ આલોને પાણુ તળાવ ઉપરજ ફરવા જવાનુ મન થયુ અને તે મરજી સોહરાબને જણાવતા તેણે તુરતજ હા પાડી

આલા પોતાના ધરનાજ ડોરોમા અની ધણી શોભી રહી હતી તેણીએ માથે સોડ લીધી નહીં, અને ઉઢાડેજ માથે

બોટમાં સોહરાય સાથે ચઢી બેઠી પવનની ઠડી લેહજીથી તેણીનાં કસબ જેવા સુવાળા સોનેરી ખુલ્લકા એમ તેમ ઉડી રહ્યાં હતાં, અને અતી સુખમાં તે હરતી મધુર આખો સાથે તેણી જાણે એક મનોહર પીકચરજ રજુ કરતી હતી

તેઓ થોડીવાર તળાવ ઉપર ફર્યા એટલે સોહરાએ કહ્યું—

“આપણે બોટ પેલી પાર લઇ જઇએ આલાં । તાંહ ફરવાનું મજાહતુ લાગેછ ” અને તેઓ તે તરફ ગયા, જ્યારે બાએજ હજી તો બોટ ઉભી કરી તેમથી આલા ઉતરવા જાય તેટલા તેણીએ ગુસ્સાથી સોહરાને બખાળતાં સાબલ્યો

“શુ છે સોહલી ?” તેણીએ તે ઉપરથી પુછ્યું

સોહરાએ સામી તરફ એક બધરા માટીઝાનું આવડું ટોળું તેણીને બતાવ્યું, “જો આલા, આ સામેથી આવી રહેલા બધા જણાઓને હું ઓળખુછ તેઓએ આપણને સાથે જોવાં નહીં જોઇએ તેથી હું કેહું તેમ કર આલા । જો પેલી સાઇડે દેખાતા મોટા યુકીલીપટસના ઝાડો નીચે જઇ તુ મારે માટે થોભ, હું થોડી વારમાં તેઓને મળી પાછો આવશ તુ મારે ખાતર એટલું કરજેની આલા ?”

એક શ્રદ્ધાળી વધુ બોલ્યા વગર તેણી ત્યાંથી ફરી મઇ, અને તેણે અતાવેલી જગ્યા તરફ તાબેદારીથી ચાલવા માડ્યું તે મે મહીનાનો એક ખુલ્લો ખુલ્લા દીવસ હતો, અને ત્યાં ઝાડ નીચે ધણાક છોકરા રમત કરી રહ્યા હતા જરાક છેટે એક યુરોપીયન બાનુ એક નાહાના ચાર વરસના ખુમસુરત બચ્ચા સાથે ગેલ કગતી ને રમતી બેઠી હતી આલા ત્યાં મઇ અને અને વીચારવત થોડોવાર બેમી રહી

તેણીએ દુરથી સોહરાબને પેલાં સામેથી આવતા ટોળા તરફ જતા જોયો. તેણીએ તેને ટોપી ઉતારી હસ્તે ચેહેરે સર્વને સલામ કરતા દોઢાં અને તેથી તે ગરીબ છોકરીના મનમાં ક્ષણ જ માડું આવ્યું. આહ, આજે પહેલીજવાર પોતાને માટે તે છોકરીએ વીચાર કર્યો ! તેણી તે જવાનને મનથી કેટલી થોડી કીમતની હોવી જોઈએ, કે આ રીતે કાંઈ સાથ તેને ઓળખાણ પીછાણ તે કરાવી શકતો હતો નહીં.

વળી તેણીને એક બીજો વીચાર આવ્યો. થોડી વારની મોજ શોખ અને દોરદમામ તો ઠીક હતો, પણ આખી જીંદગી આ રીતે એકાતવાસમાં કાઢવાની શીકર તે છોકરીને આજે પહેલી વાર થઈ શુ આખી જીંદગીજર એમજ સતાવું ભરાવું ફરવાનું હતું ?

તેણીની આસપાસ નાહના માળકો રમી મગજ કરી રહ્યા હતા દશ મીનીટ પહેલાં તે પોતેમી આ માળકો જેટલીજ ખુશાલ અને સુખી હતી તેણીએ પોતાની પાસે રમતા પેલા યુરોપીયન બચ્ચાને પોતાના હાથમાં લીધું અને હેતથી રમાડવા લાગી—જે બધું જોતી અને ખુશાલીથી હસતી તેની જવાન માતા ત્યાં બેઠી હતી.

એકદમ તેણીને ખ્યાલ થયો કે સામેથી તેજ બાનુઓ અને મદદરેખો બધા આજ તરફ ચાલી આવતા હતા, તેણીએ પેલા નાના માળકને પોતાના બોળામાં બેસાડ્યું અને સામેથી આવતા ટોળા તરફ જોયું ! અને તેણીએ શું જોયું ? ફરેક જણા સામેથી આવતા હતા બધા સેહેવ કરવા ઉતરી પડેલાં પારસી ગડેબાઓજ હતાં, તેમાં સહિથી પહેલી તેણીની

નજર પોતાના કહેવાતા ભરથાર સોહરાય બમનશાહ ઉપર પડી.

તે બધાથી જરાક આગળ ધીમે સાદે વાત કરતો એક છોકરી સાથે ચાલતો હતો. ચાલતે લાગ્યું કે આવો ખુબ સુરત ચેહેરો તેણીએ આગળ કદી જોયો હતો નહીં તે છોકરી ધણી જવાન, ભાગ્યેજ બાવીસેક વરસની અતી સોહામણા ચેહેરાની, કાળી ભમર આખો અને તેનાજ સીંહી ઝુલ્ફા ધરાવનાર ઉંચી મરોડદાર બાધા િ હતી નહુ ધ્યાનથી જોતા તેણીને લાગ્યું કે તે ચેહેરો કાઠક કરડો દેખાતો હતો. તેણીના હોઠ મગફર અને આખોમા એક જાતનો બેપરવાહ છાપ ખુલ્લો નજરે પડતો હતો. તેણીની ગીનભાત ઠંડી અને મગફર જેવી ઝટ નજરે આવતી હતી. અરેરે, બોળી ચાલતે શુ ખબર કે તેજ છોકરીની અદર ધડક ધડક થવું તેણીનું જીમર કેટલું નરમ અને હેતનવું હતું.

તેણીએ ઉપર જોયું અને સોહરાયની નજર સાથે તેણીની નજર મળી. તેણીએ ઝટ તે આખોમા એક જાતની ચેતવણી વાચી લીધી, અને તેટલા તો તેઓ મધા તેણીની પાસેથીજ પસાર થઈ ગયા.

“આ કેમલો સુદો ચેદરો ! જોન, સોહરાય—પેલા મચ્ચા સાથે બેઠેની પાનસી છોકરી કેટલી સરસ છે એ કોણુ દોશ વાઁ !” નળીએ કેપટન સોહરાય સાથે આમળ આગળ ચાલતી પેલી કાળી આખાવાળી સુદરીને બોલના સાબળી, “જોવની, મોદનામ પેલી તરફ જોવની ! કેહો મને કે શુ તે એક ખરેખરી ખુબનુરતી નથી !”

અને જ્યારે સોહરાબને એપરવાહીથી, અને ઠડી રીતે જાણે તે કોઇ પારકા તરફ જોતો હોય, તેમ તેણી તરફ જોતા દોઢો ત્યારે અજબબી અને લગભગ ચુરસાથી તેણીનું જીગર ધડકાયું

“ જ્યારે હું ખુબસુરતીની એક રાણી સાથે ચાલતો હોઉં ત્યારે બીજી સુદરતાઓ જાજ કરવા તમારે મને કહેવું જોઇએ નહીં, નરગેશ ” તેણીએ સોહરાબને રમત્યાળ ઢપે બોલતા સાંભળ્યો. અને એ રીમાર્ક સમજી નરગેશ—કેપટન સોહરાબની વરસોથી અદરાયલી મહોરદાર,—નરગેશ મહેતાના મગફર રાતા હોઠો એક ધીમા ઠડા હસવામા ખુલ્લા તે આલાએ જોયું

અને પછી તે ગરૂપ ત્યારી. આગળ ચાલ્યો. તેણીએ ખેચાતી અને અજબબીયા નીકળી પડતી આખોએ જ્યાં સુધી તેઓ દેખાયા ત્યાં સુધી જોયા કર્યું. પણ સોહરાબે તો જરાબી પાછળ ફરી એક નજર તેણી તરફ નાખી નહીં. તે તો ખુશાલ હરતે એકરે પેલી ઠડી મગફર ખુબસુરતી સાથે સરભોગ ચાલ્યો ગયો. તેને બદલે તેણીએ જોયું કે તે ગરૂપ-માનો એક કોઇ પરાયો માણસ જાણે તેણી એક નવાઇ જેવું જનવર હાથ તેમ વારવાર જોયા કરતો હતો એ શું ? શું સોહરાબ તેણીને વીસરી ગયો હતો ? શું તે હવે પાછો આલા આગળ આવશે નહીં ? તેણીની આખોમાથી એક મોતી જેવું આસુ સરી તેણીના ખોળામા રમતા પેલા બાળક ઉપર પડ્યું

“ તમે રડોછ કાએ ? ” તે નાના બાબાએ પોતાની

નોતરી જખાને પુછ્યુ અને ત્યારે આલાએ તુરત પોતાના આંસુઓ ખચાવી હરતો એહેરો રાખવાની કોશિશ કરી તેણીને ખબર હતી કે મોહરાખને આંસુઓનો કેટલો ધીકકાર હતો.

પેલી તરફ પેલી ખુશાલ પારટી તો હરતી અને વાતો કરતી “હોટેલ સેસીલ” તરફ જવા ફરી

“હવે મને કહે નરગેશ, કે તુ અહીં કેમ આવવા માગી ?” મોહરાખે અધીરાપથી તેણી તરફ ફરી સનાલ કર્યો તેને ધનસાફ આપના ખાતર કહેવું જોઈએ કે તેનું મન તો બધું પેલી તરફ આલામાજ ભરાયલું હતું તે કાંઈ આલા મારતી અને માનતી હતી તેમ તેણીને એક ધડીબી વીસારી પેઠો હતો નહીં સામી આ તેની અદરાયથી મોહરદાર પુટી તીકળવાથી તે દલગીર થયો હતો.

“હવે ત્યારે મને સમજાવ, નરગેશ, કે તુ અહીં જાહથી આવી ?”

તે છોકરીએ તુરત જવાબ કર્યો

“તે કહેવાનું બધું સેહેલ છે મરમીની મોસમ હોવાથી અમે આઠ દશ જણાએ પારટી થઈ કોઈ હીલ સ્ટેશન પર જવાનો વીચાર કર્યો માહારાં મમ્મીએ સીમલા નક્કી કર્યું, પણ માહારાં શીઆમે ઉટ્ટી હોવાથી મેં એજ ગામ સર્જેસ્ટ કર્યું—અને મધ્યાને ગમવાથી તેજ નક્કી કર્યું, એટલે એક મહીના માટે અમે અહીં આવેલાં છીએ

મોહરાખે કચવાટનો ચીલ્લો ચઢાવ્યો પણ ઉપરથી ખોટું દસીને બીજીજ પજો મીઠાસધાં તેણી તરફ જોયું

“વાહ કેવું સરસ, તું તો જેખી મજેસ્ટ કરેછ તે હ મેગ સાફ જ કરેછ હ નરગેશ ”

તેઓ હોટલ આગળ આની પુગ્યા એટલે નરગેશ મેહ-તાએ પાછુ તેની તરફ જોઇ પુછ્યુ

“હવે લગ્નનો વખત થએલો છે, તો હુ આશા રાખુ છ કે તમોખી અમારી સાથેજ જમીને જશો સોહરાખ મમાખી નણા ખુશી થશે તમોને મળવાથી આજે જરા થાકેલા હોવાથી એનણુ બાહર નીકળ્યા નથી ”

જો કે બેદરકારીથી દસીને આ સવાલ પુછાયલો હતો, છતા તે બેદરકાર જવાનને જોવાને જો આખ હતો, તો તે જોઇ શકતો કે કેટલી મનોહર અદા અને હેનવની નજરની ઉચ્ચકા-એલી આખો સાથે ખુમસુરત નરગેશ મહેતાએ એ સવાલ કયો

“આજે નહી નરગેશ, મને માફ કર.” તેણે અચકાતે જવાબ કયા “મે કોઇ સાથ એપોઇન્ટમેન્ટ કરી દીધુ છે, જે હુ દલગીર છેઉ કે કોઇખી કારણસર હુ તોડી શકતો નથી. મને આજે તો માફ કર ખીજી કોઇ વખત જરૂર સાથે જમશ ”

“એટલી બધી કાંઈ જરૂર નથી ” તે છોઢરીએ તુરત પોતાની ઠડી રીતભાત અખતાર કરતાં બેદરકારીથી જવાબ દીધો, “એ તો માત્ર એક સાધારણ સવાલ હતો, જે હુ કોઇનેખી કરી શકતો પણ મે ભુલ કરી કે તમારો જવાબ આગમજથી મે ગેસ કરી લીધો નહી ”

“નાઉ નરગેશ, ઘેટ ઇઝ અનજસ્ટ ” તે જવાબે સફાઇથી

પતરી જતા કહ્યું “તારી સાથે થોમી જમ લેવું તેથી સરસ મળતું મારે મન ખીજી કંઈ હોઈ શકે? તારી દીવ-પ્રુથ કપનીથી જવાદા સાફ થું હોઈ શકે?”

તે છોકરી તુરત તેની તરફથી ફરી મંઈ અને હાથમાં પોતાનો હાથ સેકેન્ડસ માટે આપ્યો ખીજી એકજ પળ અને વધારે કાંઈ ખોયા વગર તેણી મગરૂરથી તેને એકલો છોડી અદર ચાલી મંઈ

તે ક્યો, આલા પાને જવા તે હવે પાછો ક્યો

પ્રકરણ ૭ જી.

— ૦ —

મુડી વચ્ચે મોપાગી !

આલા તેની મીઠી મધુરી આલા કયા, તે નરમ સ્વ-ભાવની ભોળીભાળી સુદરી, અને કયા આ તીખ્ખી, તુમાખી છોકરી! અકસોસ, નગ્ગેસ મહેતાનું સાચું અન કરણ અને અથાગ શીશગીરી કેપટન સોદરાગ જોઈ રાકતો હતો નહીં તે છોકરીના સાગ શુણો બતાવાની તે નેણીને તકજ ક્યારે આપતો હતો કે જોઈ અને જાણી શકે?

“મે અને ખરેખર બહુ નીમલેકટ કરી છે” તે મનમ બડબડ્યો, “મારે કાલે મળવા જવું પડશે તે આટલા દીવસની માદારી બેદરકારીના બદલો તારા આપવો પડશે વળી હવે ઉટીની મારી મુખી ડહગાનેબી છેલ્લી સલામ કરીજ પડશે

આપાને લાઇ નરગેસની નજર સામે મારાની ગહેવાપજ નહીં”
અને તે ત્યાંથી નીકળી આવ્યો.

પણ સોરામ જવા કરતો હતો નેહલા તેનો એક ઓળખીતોજ સામે મળ્યો.

‘હવેનો સોરામ કાઢ આવ્યો ?’ તેના દોસ્ત કેપટન હોરમઝદખાર વજીરદારે દર્શીને પુછ્યું અને પછી તુરત વધાયું,
“તું જાણેજ કે દેસ્ત, હું કોણની શોધમાં જાઉં છું તે ? આજે આપણે જ્યાં તમાનના કીનારા આગળથી જતા હતા, ત્યારે એક પારસીની છોકરીને યુદ્ધીવીપટસના ઝાડ આગળ બેઠેલી જોઈ કેની, તેનેજ શોધવા હું જાઉં છું આખી વનડર એ કોણ હોશે ? પારસીઓ તો અહીં ગણત્રાનાજ હોવા જોઈએ એટલે સહેલાઈથી તેને હું શોધી શકશું ખરો એમ હું ધાડું છું”

મોહરાજ સખત ચોકગો તેણે એક ઝટકે પાદ કપડું કે તે કેપટન બોલતો હતો તે તો કોઈજ નહીં પણ તેની આજ્ઞાજ હતી ! હવે ? જો તે કાંઈ બેઠે પકડી કાઢે તો ! તેણે તુરત અજમ થતા દેખાવે પોતાના લસકરી તમીમો હમશરીક તરફ જોયું.

“એટલે ! તું હું કહેતા માગેજ હોમી ! મારી તુને સલાહ છે કે એ રીતે કોઈના બચ્ચાને સતાવતું શરમ બધું છે”

કેપટન વજીરદાર રમુજથી હસ્યો. ‘વાહ, તું કીયે દીસથી એવો કાઢ્યો કાગરો થઇ ગીયોજ મોહરાજ ! ખચીત એ મીસ મહેતાનીજ મહેતાનું પરીણામ છે મમર તું મારી

શીકર કર ના હું કોઇને સતાઉ તેમનો છેલ્લજ નહી મેં તો
તે કાષ્ઠ છોકરીને એટની તો દીલગીર ને એકવી અડધી જોઇ
કે મને ખરેખર દીલમાં લાગી આવ્યું તેથી મારા મનમાં કે
હજીબી તે ત્યાજ બેઠેલી હોય તો જઇને જરા જોઉં કે હું
કાષ્ઠ મદદ કરી શકશ ?”

સોહરાય વધતો ગભરાયો અને કેપટન વજીરદારને જતા
એકદમ અટકાવ્યો—

“ પણ હું એમ કેહું હામી, કે નેની સાથે આપણને
શું ? તે ગમે તે હોશે તેમાં આપણને શાની પચાતી કરવાની ?
જવા દે દોસ્ત, મારી તું ને સલાહ છે કે બધરાઓ પછાડી
નકામો એમ પછાડા ના જા તે કોષ્ઠ છોકરી દુખી ઉતી કે
સુખી, ખુશાલ ઉતી કે દીલગીર તે મેં તો કાષ્ઠ જોયું ની નથી !”

હવે ખરી અજબવાદી વજીરદારે પોતાની આખોતા
ડાળા ઉઘાડયા

“ અપોન માઇ વડ માહરાય, આય તારામાં કેટલો
ફેરફાર ! કાલ અસલનો મારો રમતો પચી સોહરાય અને
હાલનો ઠરેલ સમજી કેપટન સોહરાય ! વેલ હું ધારૂં કે
મારે ત્યારે એ છોકરી પામે જવાનું પડતું મુકતું પડશે અને
અદર જઇ બધાને તારી આ અહસપણાની અને ફેરવાયલા
વીચારોની વાત કહેવીજ પડશે ખચીત ખચીત મીસ મેહતાએ
અબજ રીતે તું ને મુધારી દીધોજ ”

“ ત્યારે જા અને મીસ મેહેતાને એ માટે શાખારી
આપ ” સોહરાયે ઝટ કહ્યું અને જયા મુધી તે દોસ્ત હતો

હરતો બરાબર અદર મયો, ત્યા સુધી તેને પીઠ પાછળથી જોઈ
અ તે જવાન સોહરાબ ત્યાથી આલા પાસે જવા પાછો ફર્યો.

તે ત્યા પહોચ્યો ત્યારેજી આપડી આલા તો હજી ત્યાજ
બેસી રહી હતી તે તેણી પાસે બિતાવળે મયો અને ધસારતથી
તેણીને બોલાવી

“આલા—ઓ કવીક, માષ ડીયર ! આપણને જલ્દી
ધર પહોચી જવાનુ છે ” અને તેઓ બોટમાં બેસી પેવ
પાર હકારી ગયા

* * *

જ્યારે તેણીએ તે લોક કોણ હતો અને પેરી કાળી
આખરાળી ખુશમુરત છોકરી કોણ હતી તે પુછ્યુ ત્યારે
સોહરાબ તુરત ગર્બાર મયો.

“એ જાણવાનુ તાર કામ નથી મારી વહાલી !” તેણે
કહ્યુ, “તારા જલ્દાનેજ ખાતર તુ જેટલુ મારે લગતુ—અરે
મારા ઓળખીતાને લગતુ—ઓછુજ જાણે તેજ બેહેતર છે ”

“પણ-પણ શુ હ મેથ તમે મને ઓમજ તમારા ફેન્ડ-
અથી દુર રાખશે સોહરાબ ? તમે જાણોછ તો ખરા કે ખુદાની
નજરો બાર આપણે પરણેલા છીએ તો કાંએ નહીં તમે મને
હીંમતથી બધા આગળ તમારી વાષક તરીકે રજુ કરતા ને
સાથે લઈ જતા ?”

“વધારે એક બોલ નહીં માહારી આલા,—આત આપણે
કાંઈ ખીજી વાતો ફર્યે બોલ તુને ખીજુ શુ કહેવુછ ?”
તેણે ગબીર સાદે કહ્યુ. અને આ પહેલીજવાર આલા એક

હાય માગી ચુપ રહી સોહગબ તે બાકીનો આખો દીવસ નેણી સાથે બેવડા હેત અને કાળજીથી વરત્યો તે છતાં, નાસીપાસી-ગુચવણુ-બેબલત-દુખનો એક ચોક્કસ છાપ ને કેમે કરતા આલાના સુદર ચેહરા ઉપરથી દુઃ કરી શક્યોજ નહીં

બીજો દીવસે તેણે નરગેશ મહેતા અને તેના માના મહેરમાઇને મળવા જવાનો નક્કી ઠરાવ કયો અને તેજ પ્રમાણે નાસતા પછી આલાને હેતથી મળી તે નેઓના ઉનારાના હોટેલ તરફ ચાલ્યો

હોટેલ સેમીલમા જઈ લાગતા જ્યારે મોડરામે મીસીસ અને મીસ મહેતા માટે તલાસ કરી ત્યારે તેને ઉપર ત્રણ જઈ, એક ધણોજ ભપકાદાર, મુદર મીટીંગ ડમમા બેસાડરામા આવ્યો દશ, પદર, અને વીસ મીનીટગી પસાર થઈ ગઈ પણ હજી કોઈનો પતો હતો નહીં તે પોતાના બાકી મીનીટરી યુનીફોર્મમા સજ્જ થયેલો ધણોજ મોહામણો અને દમામદાર લાગતો હતો, મગર હાલ તેના ચેહરા ઉપર ચીતાનો ચીલ્લો અને ગુસ્સાનો રતારા પ્રગટ જણાતો હતો

તેને લગભગ અડધો કલાક ખોટી પ્રવામા આવ્યો હતો અને હવે તેથી એકદમ કટાણી તે પાછો જના ઉઠ્યો—૫. તેજ પછે બાગલુ ઉધડ્યુ, અને નરગેશ મહેતા દમામથી ઉઠ્યા ટેકવાયલી ડોક સાથે બેદરકાર દરે અદ-ચાલી આવી તેણી સીધી, વચ્ચેની નાની ગોળ ટીપોઈ આગળ ગઈ અને ત્યાંના શેર્બાના નાઝમાથી એક પુલ ખેચી કાઢી ત્યાજ ગમન કરતી ઉભી ત્યારપછી પુરસદ પામેલી,

તેણીએ પોતાની કાળી આંખો ખેંચ્યા મોરારા નરક ધીમેથી ઉઠાવી તેની તરફ જોયું

“વેન મોગજ ?” તેણી ત્યારપછી તેવાજ હંડા બેઠરકાર સાથે બોલી

તેણીના અંદર આનંદ સાથે તે ઉઠાને ઉભો થયેલો ટાપી હાથમાં પકડી, એમનો અમજ અજાણીથી તેણી તરફ ટીકતો રહ્યો હતો શુ આજ તેની કલકતેવાળી, ગરીમ માયાળુ, નરગેશ હતી ! તેના હૈન્ડસમ ચહેરા ઉપર મળરાટનો એક છાપ ફેરી રહ્યો ખીજીજ પગે કાપક કરડાઇથી તેણે તેણી તરફ જોયું.

“વેવ સોહરાજ ?” તે બડમડ્યો, “હુ વાડછ, નરગેશ, કે આ કાષ્ટક હંડો આવકાર છે !”

“માર્ગ ખાતરી નથી કે આનાથી વધારે મરમ આવકાર તમોને ખીજ કરી રાકતે, સોહરાજ” તે છોકરીએ હજુ પોતાનો ચહેરા તેની તરફથી ફેરવેલાજ રાખી એક ગુલાબની કળી સાથે પોતાની રમત ચાલુજ રાખી કહ્યું

“આના ધાતકી રીમાકે મારે મે તુને એકબા કારણ આપ્યું નથી નરગેશ” તેણે ફરમાદના તોરથી કહ્યું “તુ મને જોઇને જરાખી ખુશ થયેલી લાગતી નથી તો કહે મને-લીટલ મલ્-કે મે કઇ રીતે તુને ગુરસે કીધીછ !”

‘હુ કોઇનોમી વાક કાઢીજ નથી’ તેણીએ હજુ નંચુ જોઇને મીનજથી જવાબ કયો ‘હુ એમ કાઢરે બોલી

કે હું તમારી સાથે ગુસ્સે છેકે ? આપ એમ મી પછી
દંડીફરન્ટ ”

અને તેણી હવે ટેમલ આગળથી ખસી જઈ, એક મોટી
મારી આગળ જઈ પોતાની જગ્યા લીધી—ત્યારે ખરેખરજ તે
ઠોકરી અતી ધણી બેદરકાર અને મુસ્ત દેખાતી હતી

“ આજે કેવી સરસ રણીઆમણી, સુદર સવાર છે
નહી વાર ? ” તેણીએ ખીજો બેદરકાર રીમાર્ક કયો “ અને હું
નહીં ધારતી કે આત્રા ખશતુમા દીવસે કોઈનેથી ઘેરમા
ગોધાધ રહેવા ગમે એકદારટ પછી માહારોથી વીચાર એક
ત્રાંમી મોટર રાઈડ લઈ આવવાનો છે ”

તેણીએ તેને સાથે આવવા કહ્યું નહીં—પણ તેના
જવાબની રાહ જોતી ઉભી તે ઠોકરીની આવી દડી રીતલાત
થી સોહરાખને પણ એટલું ખરપાલ લાગ્યું કે તે પણ
કાંઈજી જવાબ કર્યા વગર ચુપ ઉભો બુચ્યો તે । તે ગરીબ
ઠોકરીને આટલો આટલો વખત વીસારી બેઠો હતો અને જે
એપરવાહીથી તેણીને ત્રીટ કરતો હતો તે તો આ પણ
તે બુચીજ ગયો

“ ગઈ કાલે સાંજે અમે પીકનીકે ગીયા’તાં ! ” નરજેશ
મેહતાનો ધીમે બેદરકાર સાદ પાછો તે ઓરડામાં સમજાયો
“ તમે સાથે નહીં આયા ? તમારા ફ્રેન્ડ કેપ્ટન હોરમઝદીઆર
વજીરદારથી અમારી સાથેજ હતા કેટલા રમુજી ખુશાલ
સ્વભાવના એ જવાન છે નહીં ? મે સમજયુછ કે કલકત્તાની
મારી પેલી પડોસણ મેહરી વોરડન સાથે એવણ પણવાનો
વીચાર રાખે છે ”

હજી સોહરામ તરફથી તેણીને કશોજ જવાબ મળ્યો નહો—તે છતાં એક પળમી તેની આખો તેના સુદર ચેહરા ઉપરથી દડી નહો અને લાગી યુવકીને પછી તે ખોલ્યો

“આજે હું તુને સમજી શકતો નથી નરગેશ” તેણે આખરે કહ્યું “હું કાંઈ માફારી સાથે આજે મોસાવડીના કુચલા અને હવાપાણીને લગતી વાતો કરવા આવ્યો નથી હું જોઉં છ કે તું મારી સાથે નારાજ છે પણ મને કહેશે કે કાંઈ.”

અને જ્યારે કેપટન સોહરામ આમ બોલતો, ત્યારે કાંઈમી તેની સામે ટકી ચકતું નહો તે ચેહરામાં કાકલુદી, આખોમાં નરમાશ, અને બોલોમાં મીઠાસ બેળાયલો હતો આખરે નરગેશ મહેતાનો શાત મગર ચહેરો સેહજ ખુલી ગયો નરમાશથી તેણી તેની તરફ ફરી

“જો મેં તુને નારાજ કરવા ખાતર કાંઈમી કહ્યું હોય તો હું માફ માગું છ.”

પણ આણીમેઝ મીટી સોહરામ હોતો ।

“માફ ! માફ ડાબર ગર્લ, એમ શું આજે થેલું માફ બકવા કરેછ ? મારી સાથે ખુલ્લા દીલથી વાત કર નરગેશ, અને કહે મને કે કાંઈ તું આ વખત માફારી સાથે એટલા જુદાઈથી અને ઠંડાઈથી વરતેછ ?”

“એ સીવાય માફારી તરફથી તમે શાની આશા રાખી શકો સોહરામ ?” નરગેશ મહેતાએ નરમાશથી જવાબ ક્યો “કાલની હું તમોને મળીશ તો જરા મને પાછી મળવાની

તમે દરકાર વટીક કરી નથી મને ફરવા લાઈ જવા માગી નથી કલકતેથી ગીયા ત્યારે વટીક મને મળ્યા આવ્યા નથી અને તમારા કામજોગો આજકાલ હું દુકા, હડા, અને લગભગ તોછડા જોડિય આપણે અદરાયલા છીએ એ એક જાણીતી વાત છે, છતાં જાહ હું હોડિય ત્યાં તમે કદી સાથે દેખાતા નથી હું માહારે પોતાને માટે તો દરકાર કર નહીં, પણ લોડ એ બાબત ઉપર ખુલ્લે ખુલ્લા ટીકા કરેછ અને તે મને ધણીજ એકવરડ પોઝીશનમા મુઠી દેવછ તેથી મને ધણુ લાગેછ સોહરામ ! નો બોલો, કે તમારી એરી નાકદર અને બેદરકાર ચાલ છતાં માહારી તરફથી વધારે શુ એકસ-પેકટ કરી શકો ?”

“સમજ નરગીસ,” સોહરામે હવે તુરંત વચ્ચે પડી મીઠાસથી કહ્યુ “આજકાલ હું કાનમા ને કામમા એટલો રોકાયલો રેહુ છ કે બોલ્યાની વાત નહીં તુ જાણતી નથી પણ—”

તેણીએ અધીરાઇથી પોતાના હાથની એક ઇશારતથી તેને આગળ બોલતા અટકાવ્યો.

“હું કોઇથી બહાના સ લળવા માગતી નથી હું ફક્ત એટલુજ કહેવા માગુ છ કે કનવારખોરા લોકના ટીકા વધારે વાર હું સાખી શકવાની નથી તમારે જાણુવુ જોઇએ કે એમ થવાથી, તમે મને એવા પોઝીશનમા મુકો દેઓછ કે કોઇથી સેલ્ફ ગેસપેક્ટીંગ છોકરી તે ખમી શકેજ નહીં”

અને ખરેખર તેમજ હવે કેપ્ટન સોરામને કણુલ કર વુજ પડ્યુ કે તેણે ખરેખર આ છોકરીને હદ સુધી વીસારી મુકી હતી

“હવેથી હું કાંઈ મીઝેજ બદોમસ્ત કરશ” તેણે દેખપતા પરતાવાથી કહ્યું. અને એવી તો પટામણી દરે તેણી તરફ જોયું, કે ને છોકરીને પોતાની આજની કરડી ચાલ માટે તુરંત લાગી આવ્યું “હું હવેથી જુદોજ બદોમસ્ત કરશ નરગેશ, તો કહે મને કે હવે તો આપણે પાછા ફેડઝ ચલ્યા છીએ કેની ?”

“હા,” તેણીએ શાંતિથી જવાબ કર્યો “આપણે ફેડઝ છીએ ચલમત” તેણે તે ધીમે લામણીથી ભરપુર સાદ સામ-લ્યો નહોં તે રાતા હોઠો લામણીથી ધુજતા નેણે જોયા નહોં, અને તેથી ચળી તે જુદુજ માની બેઠો

“તું કેટલી ઠડી છે નરગેશ, તારો વામણી વગરનું એક ચારી આપેયું મારમણનું પુતળું હોયની તેવીજ તું છે”

“હું કાંઈ એક ઉઠાંછળી નાદાન નાની બેવકુફ છોકરી નથી, સોરામ—કે તમે જગા મારી સાથે માયાથી વાત કરો તેથી એકદમ કુદકા બુસકા મારવા પડી જઈ. જે હાલની તમારી વર્તણૂકમાં એકમો વખાણવા લાયક ચાલ બતાવશો, તો ખચીત તેનો બદલો તમોને મારી તરફથી મદ્યા વગર રહેશે નહોંજ”

“આપણે હંમેશા સાથે હોષએજ ત્યારે મારામારી કર્યેજ નરગેશ,” જવાન સોરામે કડવાસથી કહ્યું

“અને તેથી તમો જેમ બને તેમ મને થોડા મળવા, અને મારાથી અલગ રહેવા ચલાતા હોશો” તે છોકરીની તેટલાજ કડવાસથી ખરા દીલના સતાપથી બોલી “હું

અદેખી છોકરી નથી, સોરાળ, પણ ખચીત હુ ધારૂ કે એક અદરાપલી મોહરદારના હકથી મને તમારે લગતુ થોકુ ધણુ જાણુતુ ધણુજ અગત્યતુ—ધણુજ જરૂરતુ—છે આજે છ મહીના થયા તમે કાઢ દના, અને શુ કરતા'તા તેથીની હુ એકદમ અણુજાણુ છેઉ હા અલમન એકાદ બે લીટીના કાગળો મને કોષ કોષ વારે મળતા'તા, ખરા, પણ તમે કહી શકશો કે એ વાજખી કહેવાય ?”

“તુ જે જાણુવા માગશે તે હુ તને જાણુવશ નરગેશ ” મોહરાબે અજગ મરીમાઇથી કહયુ “બોન તુને શુ પુછુછ ?”

“તમે કાષ જુગારી નથી કે હુ જાણુ કે તમે એ લખમા તમારો વખત બરખાદ કરતા હોશો નહીં, તેમ નથી, તે હુ જાણુછ કાષ વખત હુ તમેને એક સાદો અને સીધો સવાલ કરશ સોહરાળ તમે મને તેનો જવાબ આપશો કે ની ?”

“હમણાજ તે સવાલ મને પુછ, નરગેશ અને તેનો સાચે સાચો જવાબ તુને તુરત મળશે ” તેણે જવાબ કયો અને અજબ થનો ઉભો કે એવો તે શુ સવાલ દશે જેના રીત્યારેજ તે છોકરીનો સુદર ચેદગે એટલો મબીર કરી નાખ્યો હતો

“એક મીલીટરી ઓફીસરના ઓનરપર તમે માયોજ જવાબ દેશો ?”

“હા—એક ઓફીસરના વર્ડપર તુને ખરૂજ કેદનશ । પુછ ”

“ત્યારે હુ ને તમેને પુછશ કેહો મને માહરાળ, કે

નરગેશ મેહતાની મોહટી એસ્ટેટ લખખોની દોલત, જરૂરેરાત, અને એ બધા ખાતર તેને મેલવવા ચાહોછ, કે ખુદ નરગેશ મેહતાને પોતાને ખાતર ? મહેરબાની કરી અને સાચ્યે સાચ્યો જવાબ આપો સોહરાબ, તમે જણોછ, એ સવાલપર તો માહારી આખી જીદગી લટકેલી છે ”

કેપટન સોહરાબની દુગારી આખોમા જોતા તે ખુબસુરત બાહદુર ચેહરામા જરાએ ફેરફાર થયો નહીં, અને તેણી પુષ્કલ દ્વિમતથી સીધુ તેની તરફ જ જોષ રહી ઓ તે શુ જવાબ કરશે ?

“ વાહ, તારા જેવી ખુબસુરત મગરર છોકરી માટે આ કેવો કદમો સવાલ, નરગેશ ! ” તેણે હરવાની કોશિશ કરતા કહ્યુ, “ પણ હુ તને તેનો જવાબ આપશુ હુ તને તાહારે પોતાને ખાતર પરણવા માગુછ નરગેશ-અને નહીં કે તાહારી દોલતને તુ માહાર કહેવુ એ માની શકેછ ? ”

તે છોકરીએ તેનુ મોલવાનુ જાએ સમજ્યુ, તે સુદર આખોનો વીચારવત છાપ હજી જેવો ન તેવોજ રહ્યો અને તે ચેહરો એક અમળીનીની દેરી જેવોજ દેખાતો હતો

“ હુ લખીક વખત અદેમો કર્છ સોહરાબ, કે જો આપણા માખાપે આપણને એમ અદરાબ્યા નહીં હોતે તોખી તમે પોતેજ તમારી ખુશીનુ કોઇ દીવસખી માહારી સાથે પરણવા માગતે ખરા ? કલકતાની બધી છોકરીઓમાથી તમે કોઇ દીવસખી અને ચુડી પસંદ કરતે ? તમારી પોતાની રાજ-ખુશીથી આછ, મીન ? ”

“અલખત નરગેશ, આ કેવો સનાત ! તુ જાણેછ તો ખરી કે હુ હમેશ સર્વ કરતાં તુનેજ પસંદ કરતો આવ્યોછ તો તુ કેમ એવો શક માહારી ઉપર લાગી રાકેછ ? હવે દયા કર, અને જરા માયાળુ થા નરગેશ ! આજના રીવમ વાસ્તે તે મને પુરતો ધમકાવી લીધોછ”

“હુ કાલની યુરસે ઉઠી, અને બધા સાથે આખો વખત ઊંટા શોધતી’તી, સોદરાબ કાલે પીક ઠીકમાઠી મધાં તમારી ગેરહાજરી માટે અનેક ટીકાઓ કરના’તા નેથી મને મનમા ઘણુજ ખોટું આવ્યું પણ હવે માહારી ખાતરી થઇ ગઇછ” તેણીએ પરતાવાથી કહ્યું અને જે હસ્તુ તે સોદા મહા એકરા ઉપર ફેલાઈ રહ્યું, તે જાણે ને ઠોકરીની આખી કેરેક્ટર ફેરવી નાખવા બસ હતું ને સુદર એકરા જે સુખથી ખીલી ઠીકથો, તે ખેરડો ખુમસુરત—જાણે સુરજના કીરણો તે ઉપર પથરાઇ ગયા હોય, તેવા ઝળકાટમા—દીપી રહ્યો

“હુ કશુંક કરેછ કે હુ જરા ખેદરકાર બન્યો હતો ખરો” સોદરાબ બમનસાહે કહ્યું, “પણ મને મ’ની વાને, આ છેલ્લી વખત માફ કર નરગેશ અને હુ વચન આપુછ કે ફરીઆદ કરવાનું હવેથી કદી તુને કારણ મળવાનું નથી”

અને જ્યારે સોદરાબ આ રીતે બોલવા ચાહતો, ત્યારે કોઇ તેની સામે થઇ શકતું નહીં જવાન નરગેશ પુરત મનાઇ ગઇ

“તમે આજે રાતે અહીંજ જમશો સોદસી, અને સાંજેથી અમારી સાથેજ ફરવા આવશો ?” તેણીએ હવે વધુ નરમાશથી અને ખુલાશ નમીયતથી કહ્યું

તે ઇજન મોહરાગ ના પાડી શક્યો નહોં તેની નેમ કરવાની હવે હીમતજ થઇ નહી, તે છતા તેણે પુરત ગાઠ ક્યુ' કે તે સાજ અને રાતની ગેરફાજરીમા એક ચોકસ મીઠો મનોહર એકરો કવો તેના વગર શીકરો પડશે, અને એ તારા જેવી ચળકતી આસમાની રગની આખો ફેરી તેની વાટ જોઇ રહેશે ! એમ છતા ધ્વનીક આનાકાની પડી તે કયુવ થયો અને તે જોઇ મોક્ષી નરગેશની આખો ખુશીમા ચલકી રહી

થોડી મીનીટ પડી હવે તે જવાન લગ્નકરી અમલદાર જવા હુયો.

“ હવે હુ જવશ નરગેશ આહ મને વખતનુ તો જાનજ રહ્યુ નહોં જોતી મને અહી આવ્યાને એ કલાક ઉપર થઇ ગીયા ”

તેજ વખતે બારાડ ખુલ્યુ અને મહેરગાંધ મેહતા-નરગેશના માતા-અદર ચાલી આવ્યા

તેઓ ઉંચા ભરેલા કદના, નદન સુધરેલા વીચારના અપ-ટુ-ડેટ, રીધના ખાનુ હતા કેપટન મોહરાગને ખુશાલ એહેરે નરગેસ સાથે વાત કરતા જોઇ તેવણ સતોચથી હસ્યા

“ આહ, મોહરાગ દીકરા,” તેવણ માપાથી બોલ્યા હુ તુને જોઇ કેની ખુશી થઈ ! આટલો વખત તુ કાહ ગુમ થઇ ગીયો'તો ? અમે સમજ્યુ કે છ મહીના થયા તુ લાખી મુસા ફરીએ નીકલ્યો'તો ! જરા અમુને મળતે તો ખરો જરા બરાબર વાતચીત તો કરતે ?”

સોદરાને ઉડાવનારો જવાબ કર્યો એ સારા નસીબે તે બાંસાં બાનુએ સાબલ્યોજ નહીં

“અહીં હવા ફેટતી ખુશનુમા છે મને તો અહીં કાંઈ ઘણું જ ગમેછ ને તેથી હું તો કાલની નરગેશને કેહુ કે ત્રણ ચાર મહીના કાલ તુરત અહીંજ થોખી જમએ ” તે બોલકણા બાનુએ આમળ ચલાવ્યું “પણ હું એમ ખુણુ સોદરાજ એટા કે તું કાલ રહેછ અહીં !”

એક પણ તે અચક્યો, શું જવાબ કરવો તે જાણે તે સમજી શક્યો નહીં—પણ બીજીજ પણે નક્કરા દેખાવે બન્યું એટલી બેદરકારીથી તે બોલ્યો,

“માહાર તો રહેવાનું કાઠજ નકકો નહીં માયજી હું તો આજે કાલ, તો કાલે કાલ, અને ત્યારે ગમે તે હોટેનમા ઉતરી પડુ !” અને તે ઉડાવનારો જવાબ કરી તે હવે રજા ચાલતો ઉડ્યો

“હવે એવણને જવા દેઓ મમા, નહી તો સાજે પાછા આપણે અહીં એઓ સાહેબને ભાગ્યેજ જોઈ શકશું. વળી કાંઈ એપોઇન્ટમેન્ટ નહી તો નીકળી આવશે !” નરગેશે ઢચ-કાથી તોપણ હસીને કહ્યું

સોદરાજ ઉતાવળે તે મા દોકરીને મળી અધીરાધથી તપતા દીલે અને એક છુટકારાના દમ સાથે તે હોટેલ છોડી ગયો

“તું કાંઈ બહુ ખુશ દેખાતી નથી માહારી દોકરી,” સોદરાજના ચાલી ગયા પગીથી મહેરબાનએ પોતાની દોકરીને

તેનાં વીચારોમાથી ખીદાર કરતા અને તેણી જ્યાં બારી આગળ દુરથી દેખાતો ત્યાંનો રમણ દેખાવ જોતી ઊભી હતી ત્યાં જઈ કહ્યું

“ખુશી તે વરી કેમ દેખાડે ? શું નાચું — કદું ? તમેજી મમા !”

“સોહરાય અને તું મરાયાછ કે નરગેશ ?”

“હમેશ કરતા પધારે તો નહોંજ મમ્મા,” ને ઊકરીએ પીકકું હસ્તા કહ્યું

“હવે એ ઊકરો વગન ા કાઢ વાત કરે તો સારું,” મહેરબાઈ મહેતાએ વીચારવત થઈ કહ્યું ‘હવે તમે સોકને અદરાયાને બહુ લાભો વખત થઈ ગીયોછ નરગેશ જો એ તને લગનનો દહાડો નકડી કરના કહે તો વળી કાઢ વાંધો સાધો વચ્ચે નાખતી ના, સમજ કે નરગેશ ?”

“હા, મમા,” તે ઊકરીએ બેધ્યાનપણે જવાબ કર્યો.

“તું જાણેછતી માહારી માય,” વળી મહેરબાઈએ માયાથી કહ્યું, “તું જાણેછતી, કે તાહારા બેહસ્તી આપતું એ લગનપર કેવું દીલ લાગેલું ઉત્તુ તેનજીને એ સોહરાય કાઢ અજબ ગમતો હતો તે વખતે તાહારા માપના છેલ્લા વખતના બોલો યાદ છે કેની તું ને નરગેશ ?”

“હા મમા, મને ખબર યાદ છે,” તે ઊકરીએ પાછો તેટલાજ બેધ્યાનપણે જવાબ કર્યો અને હવે એ વાત અહોંજ બધ પડી,

પ્રકરણ ૮ મું.

— ૦ —

એક દુકાને ટચ વાચદો ! !

જ્યારે કેપટન સોહરાજ બમનરાહ તે દીવસે નગ્ગેશ મેહેતાને મળ્યા “હોટેલ સેસીલ” છોડી ગયો ત્યારે ગુચવાડાથી તેનું મગજ ફરી જતું હતું આખો દીવસ તે કંઈ અને વીચારત રહ્યો.

“હુ ઇન્કુ છ” તે એકવાર ગુસ્સાથી બડગડ્યો, “હુ ઇન્કુ છ કે દુન્યામા એરત જાત હોતેજ નહીં ! એક વખતે બધરાઓ સાથે એળખાણ પડી એટલે આપણી શાતીનો છેડા આની ગયલો સમજવો. નરગેરા પુરતી અટ્ટેખી થઇ ચુકી અને મારે હવે જનદીયી લગનનો નીચાર કરવોજ પડશે અને ત્યારે અફસોસ કે મારી આલનિ છેડની સલામ કરવાનો વખત આવી લાગોછ ”

આલા—તે નાની ડુમળા વિચારોની બચ્ચા જેવી મીઠી આલા હવે તેની અજબ રીતે દરકાર કરતી થઇ હતી તેને લાગ્યું કે આખી દુન્યામા આલા જેટલી તેને કેમની દરકાર હતી નહીં ને છોકરી એટની તો મીઠી અને નરમ રસભાસની હતી કે ખો યાની વાત નહીં તે કદી રડતી નહીં અને જો તેમ કરતી હોય તો ને નારાગની સામે તો કદીજ નહીં કારણ તેણીને ખમર હતી કે આસુઓનો વહાલા સોરાગને કેટલો કટાળો હતો તેણીને કદીમી ત જે કરતો યા ખેલતો તેમા ખામી જેવું દેખાતું નહીં જો તે કોઇ વખત તેણીને એકલી મુકી વધારે

વાર બાહર રહેનો તો ધર આવતા તે કદી તેને ખાલી સવાલો પુછી સતાવતી નહીં, સામુ તેણીનું હસવું હમેશથીથી વધારે જ મીઠું અને હેનવતું રહેતું અને ત્યારે એવી એક ખરે-ખરી એમુલ છોકરીને તે કેમ ચાહ્યા વગર રહી શકે? જો ફક્ત પૈસા અને પદવીનો સવાલ નહોતો તો જરૂર તે તેણીને પરણી સદા મુખમા રહી શકતો તે વારવાર ધમ્મતો કે નાની આના, નરગેશ જેટની પૈસાવાળી અને માલેતુગંગ હોને! એા ફક્ત આલા નરગેશની જગ્યાએ હતે!

તે સાજે તેના વચન મુજબ ને નરગેશને ફરવા લાઇ ગયો અને રાત્રે સાથેજ જમ્યો. ચેહરેનમુન નરગેશ તે દીવસે અજબ ખુબસુરત લાગતી હતી અને તેણીની દરેક એસપુલ ટેકાવદાર રીતભાત તપાસતા કેપટન સોહરાબને લાગ્યું કે તેના ખાનદાન, પદવી, પૈસા, અને “અમનશાહ હોલ”ને દરેક રીતે જેમ આપે તેવીજ લાયક ધણીયાણી તેણે ચુટી કાઢી હતી. ખસ ફક્ત તેને જેમ આજ્ઞા માટે દરકાર હતી તેમ આ ભક્ષી છોકરી માટે પોતે કેમે કરી દરકાર કરી શકતો ન હોતો.

તે રાત્રે જેમ તેમ ખુશાલ હસતો ચેહરે રાખનાની અને સધળા સાથે આનંદથી ભેળાવાની તેણે કાશેશ ચાતુજ રાખી જમ્યા પછી તે બાહર કનઝરવેટરીમા નરગેશ સાથે ગયો અને તેણીને કોપલીમેન્ટસ આપના બનતો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. પંજીથી તેણે પોતાના મનથી કબુલ કર્યું હતું, કે સર્વથી મુશ્કેલ કામ તેણે તે રાત્રે બજાવ્યું હોય તો તે આજ હતું.

હવે કાંઈપી છવટનો ફંડચો થઇ જવો જોઇએ એમ ધારી સોરાબે આ તક હાથ ધરી

“નરગેશ,” તેણે માયાથી કહ્યું “નરગેશ મારે તુને કામ કહેવું છે.”

તેણે તે ખુનસુરત ચેહરો એકદમ લાડયોળ થઈ જતા જોયો. તેણે તે મગર હોડો ધુજતા જોયા અને તેણીના સફેદ હાથોમા પકડાવલી પુઝની કળી જે તેણેજ તેણી માટે તોડી આપી હતી તે તેણીના હાથમાથી છટકી જમીન ઉપર પડી જતા પણ તેણે તેમ એકજ પળ, અને પાછી તે છોકરી હમંશ માફક શાત અને ચુપ થઈ ઉભી.

“એમ ના ધારતી નરગેશ, કે કેટલાક જાલકા ચીલીમ ચાલાકયાઓની માફક હુખી બેદરકાર બેપરવાદ છેઉં તેવી જ સુખી આશાઓમા હું નરસો સુધી ઉધયોછ, તે એક પળખી હું ભુલી ગીયો હોઉં ‘અક પળવાગી તે હું બુ’યો નથીજ’”

“હું તે જાણુ છ મોહરાય” આખરે તેણીએ ધીમેથી જવાબ કયો “અને જો હું તેમ નહીંજ માનતી હોતે તો જલદીજ આપણા એન્ગેજમેન્ટનો છેડોખી આની ચુકયો હોત”

“કોઈ વખત મને વીચાર આવેછ, કે આપણા એન્ગેજમેન્ટ માટે તુ દીલગીર થતી હોશે કે કમ ? તમાંથી છુટુ થવા તુને મગેછ—સાચુ બોલ” સોરાએ પૂછી જોયું

“નહી” તેણીએ ધીમે મકકમ સારે જવાબ કયો “હું કોઈ દીવસ આપણા અદરાવા માટે પરતાઇજ નથી અને હું છુટી થવા કદી માગતીજ નથી”

“એ સમજ હું ખુશી છેઉં” મોગમે સચ્ચાઇથી એકદમ વેગળું જતા કહ્યું

“ત્યારે હવે સમજ નરગેશ મારા બધા વાંક અને ખામીઓ સાથે હું જેવો છેઉં તેવો તું જ્યારે મને કબુલ રાખેછ, ત્યારે તો આપણે આપણી બચીશની થોડીક વાતો કરી જોઈએ.”

તેણીએ કાંઈ જવાબ દીધો નહીં-અને તે જોઈ તેણે પાછું આગળ ચલાવ્યું જો તે વખતે નરગેશ મહેતાએ તેના ચેહરામા જોયું હતું તે તો તે બોલી છોકરી ઝટ જાણી ચૂકી હોત કે તાણી ખેતીને ઉપખવેલા દરખ સાથે આ દુગારો જવાન બોલતો હતો

“હવે આપણા લગન વીશે ઉતાવળ કરવાની મારી મરજી નથી આજે પદરમી મેનો દીવસ છે, તો, તું મને વચન આપ નરગેશ, તે પરાખર બે વરસ પછી આપજ તારીખે મારી સાથે લગન કરવા તું ખુશી છે અને આજે સરારે કામનો તાર મફતોછ અને તેથી હું આવની કાલેજ એકકમ મુખ્ય ઉપડી જાઉં છ જ્યારી જતી પહેરીજ રડીમરમા હું ઇચ્છુ જવા ધારૂં છ મને તાહ ધણુજ જરૂરનું કામ છે-તેથી બે વરસ હું ત્યા રહુંવશ તેટલા કનકતા ખાતે મારા “બમ-નશાહ હોલ”મા તારે માટે દરેક સુધારા વધારા સાથે તપવા-રીઓ કરવાનો હું હુકમ કરતો જવશ અને એ બધું થઈ રહતા મને વચન આપ નરગેશ કે તું મારી સાથે પરાખર આપજ તારીખે બે વરસ પછી પરણશે । બેચની તું તેમ કરશેની નરગેશ ।”

બે વરસ । । નાઉમેદી અને પાસીપાસીમા તે કાળી આખો પાછી નીચે ઝુકી પડી તે કાંઈ જ જવાબ કરી શકી નહી

“ બોલની નરગેશ તુ મને વચન આપતી ?”

આખરે તેણીએ પોતાનો શીકકો ચેહેરો તેની તરફ ફેરવ્યો તે આખરેમાં દુન્યાભરતુ દુખ વચ્ચે હતું

“બે ગરમ ? સોહલી-શુ બે વરસ મુધી મને—આપુને ખોટી થવું પડશે ?”

“હા, ડીયર ! બે વરસ અગાઉ હું પાંડો ફરે એવી વધી નથી. ને હમણા લગન કરીને તુંને મારી પછવાડે બે વરસ નાખી જવાની મારી છાતીજ ચાલતી નથી ડીયરો આજે જીવગીતો શુ ભરેમો છે ? કાલ કાણે જોઈશ ?—”

“ પણ સોહરાય, તારી વાંધકે તરીકે હું ખી તારી સાથ કાય નહીં આઉં ?”

“ઝા—નો ! તે બાબે મેં વણો વીચાર કાઢ્યો પણ તેમ બની શકે તેવું નથીજ મારી મીલીટરી ડ્યુટીઝપર હું અહીંથી તહી કાઢ કાઢ રખાઉં—કે પોમા કેવી દાડમારીમા રેહું તાહ તું મારા ગોલાખને કાઢ લઈ જાઉં ! નહીં નરગેશ—અસ તુંને મારે ખાતર બે વરસ ખોટી થવુંજ પડશે ! બોલ—મને કેહ—લીટલ ગલ્ડ—કે તું મને એટલી મુક્ત થોભા જવા જેટલો આહેછ કેની ? તું શુ મારે ખાતર એટલો વખત ‘વેટ’ નહીં થશે ?”

નરગેગે એક નીસાગો નાખ્યો—

“હા મોરાય હું વચન આપુછ કે જો તેટલા નખતમા આપણે બંને જીવતા હોઈશું તો હું નમારી સાથે પરચુશ બે વરસ કાણે જોયાછ ? બે વરસમા તો ધાણખી બની શકે”

“ ત્યારે ” તેણે ઉલટથી કહ્યું “ એ પ્રેમીસ મારે કશું છે હું જલદી જવશ અને પાછો બનતી ઉતાવળે તારી પાસે પાછો ફરશ નરગેશ ખરે જ માનજે કે હું તુને સુખી કરવા માટે બનતું કરશ ”

“ થે કયું, અને મને જાણવાની રજા છે કે તમે એ વરસ તું કામસર વીલાપત સંધાવેાછ ? ”

“ ખચીતજ ” તેણે ધીમેથી કિતર આપ્યો “ હું જવશ તે પહેલા તુને દરેક ચીજ સમજાવતો જવશ, નરગેશ ” તે એમ બોલ્યો તો ખરો મગર તેજ પળે તેણે મનમાં ગાઠ વાળી કે એક શબ્દથી તેને કહેવો નહી “ હવે જો તાદરી રજા હોય તો હું તાદગ મમા આમળી આવ વાત કર ”

“ નહી ” તેણીએ ઝટ જવાબ કર્યો, ‘ માહરે મમાને જાણના દેવું નથી કે આપણા લગનનો દહાડો છેક એ વરસ ઉપર લગાયો જે તમે એ બધું કહેવાનું મારી ઉપર છોડો ”

“ જેમ મરજી ” તેણે જવાબ કયો અને પછી અદર જઈ ખીંગઓ જોડે બેસાઈ ગયા

જતી વખતે તેઓ મહેરબાઈને કહ્યું —

“ હું કામસર વીલાત જાઉં છ મહેરબાઈ માય, પણ ત્યાંથી આવતાજ વહાલી નરગેશે વચન આપ્યું છે કે “ મમનશાહ હોલ ” વડુવાગ એક શેકાણી વગરનો રહશે નહી ” અને એ સાલણી બલા મહેરબાઈ ઘણાજ ખુશી થયા તેમજની ખુશાલીનો પારજ રહ્યો નહી

તે રાત્રે તેઓ વહુ સારા એખલાસથી છુટા પડ્યા, જતી

વખતે કેપટન સોહરાએ વાકે વળી પોતાના હાથમા પકડાયેલો ખુબસુરત નરગેશનો સફેદ અણીયાળો હાથ સહેજ પોતાના હોઠોને લગાડી છોડી દીધો. તે હાથ કે જે ન્હાની મીઠી આસાના નાહાના ગુલાબી હાથથી નવન જુદીજ કીસમનો હતો.

પ્રકરણ ૬ મું

—,૦—

એટલું બધું સુખ લાંબો વખત ટકી રહેશે કે ?

એ વાતને હવે લગભગ દોઢ વરસ પુર થઇ ગયું હતું. મી. અને મીસીસ બ્રમનશાહને ઇંગ્લંડ આવ્યાને દોઢ વરસ પસાર થઇ ચુક્યું હતું. જે જે જોયા અને ફરવા લાયક શેઠેરા હતા, તે બધા કેપટન સોહરાએ આલાને ફેરવીને દેખાડ્યા હતા અને હાલ તેઓ વેરાન ખાતે લગાર રીશેશ થોખ્યા હતા.

હાલ ડીમેબરની કકડતી ઠ ડીનો વખત હતો અને સોહરાબાના લગનને હવે છઠ્ઠા મહીનાની ટેરી હતી. છતાં તેણે મોઢું ખોલી નીરદોશ નાહાની આસાને કહ્યું નહીં, કે હવે વધુવાર તે આ રીતે અમનઅમનમાં રહી શકનાર નહોતી તેણે હજી તેણીને કશુંજ કહ્યું હતું નહીં અને તે નાની છોકરીને પોતાની હાલતનો હજી જરાએ ખ્યાલ થયો હતો નહીં તેના દરેક દુકમને તામે થવું, અને તે જ્યાં જવા કહે ત્યાં જવું એ નાની આલુ માનતી હતી કે તે વાજખીજ કરતી હતી. શું તે તેની સાથે ખુદાના સાક્ષી, સામે, ઝાડપાન, લીલાં

કબર જેવા ખેતરો, આસમાન અને નારા, એ બધી ખુદરતી ખુશીઓ સામે તેને વચનથી બધાઈ, પરીત્ર શબ્દો બોલી વગી હતી નહીં? ગરીબ નીરદોશ તે! અને સોહરાખ સુખનીજ એક દુનનામા જીવતો હતો. જો એમલોર ખાતે તેણે જ્યારે પહેલીજવાર મધુર આવાને જોઈ ત્યારે કોઈ તેને જણાવતે કે તેને આલા માટે ખર્ચ દીલનું હેત હતું, તો તે વખતે તે સરીઆમ હસીજ કાઢને પણ હાલ તેમ હતું નહીં, તે વહાલી પરીત્ર છોકરી હવે તો તેને ખરા દીલથીજ વહાની લાગતી હતી.

નરગેશ મેહતા ઉપર તે કાગળો વારવાર લખતો હતો. પામે આવતા પોતાના લગનની યાદ તે તેણીને વારવાર આપતો, અને તેણીના કાગળોગી તે હેત નહીં, તોમી ઉચ્ચટથી ધણીક વાર વાચતો, કોઈ વખત જો ટપાલ આવ્યો હોય તે વખત આલા ફરવા જવા માગતી તો ઝટ તે કાગળો પડતા મેલી તેણીનાં મરજી તે પહેલે સાચવતો તેને મનથી નરગેશના એવા એકાદ કાગળની શુ ખીસાદ હતી?

અને એક વખત એમજ થયું તુરંજ તેણે ઇડ્યાર્થી આવેલા પોતા ॥ બહરાયલીના કાગળો જો વાચ્યા હતા તો આ ગંભીર ઘોટાળો થતો અટકી જતો,—પણ નસીયમા લખ્યું હોય તે તો ગમે એ રીતે યતુજ આવે છે તે કાગળો તે દીવસે કેપટન સોરાએ ખોદમાં અને વાચ્યાં નહીં અને પછીથી તો વળી તે સદતરજ ભુલી ગયો. એટલે એ ઘોટાલો થવા પામ્યો તે કાગળમાં નરગેશ મહેતાએ તેને જણાવ્યું હતું, કે તેઓ ઇગ્લાડનાં સહેલત્રાહે આવનાર હતા અને પહેલે કોન્ડીનન્ટ ઉપર ફરી પછી થોડાંક મહીના લડન કરીને રહેવાનો વીચાર કર્યો હતો.

એ કાગળ લખ્યા પછી તુરતજ ગીજે અડવાડયે નરગેશ મહેતા પોતાના માતા, તથા બે પીતંગમ્, નેઓનો ખાસ કેડ કેપટન હોમી વજીરદાર, અને તેની મહોરદાર મેહરાં તથા મેહરાનો એક કઝીન જે હમેશા મધરાસ રહેતો હતો તે નામે બેરીસ્ટર જમશેદ વોર્ડન, એ લાગી મુસાફરીએ નીકળ્યા કેપટન સોરામને તો સ્પષ્ટે પણ ખ્યાલ નહોતો હતો કે બે મહીના થયા તેઓ ઇંગ્લંડ આવી પુગ્યા હતા, અને કોન્ટ્રી નન્ટપર ફરતા ફરતા ખુદ વેરોનાજ દાસ થોડ્યા હતા.

તે તો સુખી હતો—આસા સાથે તે બહુજ સુખી હતો ત્રણ મહીના માટે તેણે ખાસ વેરોનામા એક ધણોજ પુરાણો મોટો જબરદસ્ત લગાર એકાત જગ્યાએ આવેયો એક કીદનો ભાડે નાખી લીધો હતો તે એક એવી પુરાણી ઉમદા મીનકત હતી કે નાની આસાને તો તે એકદમજ પસંદ આવી.

અને આજે ડીસમ્બરની કકડની હડીનો દીનમ્ હતો તે યદગાર દીનસ કમજાગ્ય આવનાને તેણીની જીદગીના છેક છેડા મુઘી યાદ રહી ગયો તેણી તે ચોક્કસ સનારે બાહર ટેરેસ ઉપર ગયા દરાખોના વેલા ફેલાઈ રહ્યા હતા, અને તે મીટા રજોથી જાણે તે જાડા લચી પડતા હતા તથા ગંધ હતી નુરજ વાદળાઓમાથી મહેજ ચીમાઇત જેતો હતો, અને તે એક હડા સરદ દીનસ હોવા છતાં સનાર અજબ રમીયામણી લાગતી હતી તે પુગણા મકાનના ટેરેસ ઉપરથી દૂર સુવીની નીનડા આપાને ટાઢક આપનારી અને ત્રણીજ દીનજીત હતી, જે બહુ બે પળ મોજથી જેતી અને અગતઇ ગયતી આખોથી નપાસતી આવડ ઉતી હતી આહ તેવી સુમનુ એક પીડચરજ નામે રજી કંતી હતી.

વરસો પછી કમનસીમ આલા સતોશી થતા શીખી ખરી—વરસો પછી પાણુ એક જાતનું મીઠું હરતું ને મોદામજા એકરા ઉપર દેખાયું હતું ખરું—છતાં તે હજુ અને તે સતોશી એકરો તેણીને આ ધરતીની રહીશ કરતા પેલી દુન્યાની કોઈ દેવી નગકેજ ઓળખાતી શકતું, અક્રમોસ, તોળીનું સુખ અને ખુશાલ હસવું, નીરદોશતા અને તેણીના બચ્ચા જેવો સ્વભાવ આ છેલ્લીજવાર દેખાતો હતો.

‘ આલા કાહ છે તું ? ’ કેપટન સોહરામ બમનશાહના ખુશાલ સાદ તેણીને સંભળાયો અને ખીજાજ પળે હેતથી હસતો તે તેની પાસે આવી ઉભો.

“ આલા, ” તેણે કહ્યું “ આજે મને ફરવા જવાનો કાંઈ અજમ શોખ થઈ આવ્યોજ મને તો આવીજ રતુમા બાહર ફરવા ગમે ચાલ આપણે જઈએ ? ”

“ હા ચાલોની ” તેણીએ નાબેદારીથી તુરત હસને એકરો જવાબ કર્યો “ હું તો જાણું કે તમે કામમા રોકાયલા હોશો મે તમોને કાગળ લખતા જોયા તેથી હું અહીં આતી ”

“ હા હું ટપાલ લખવા બેઠો ખરો, પણ તેટલા મલના ખીજાખી એટલા બધા કાગળો આવ્યા કે હું તો ગભરાઈને છીડીજ ગયો, કે ચાર કલાકેની એ કામ તો હું પુર કરી શકશ નહીં, તેથી પહલા તો ફરીજ આવયે ”

ખરી વાત એ હતી કે ટપાલ આવવા સાથેજ તેણે તેમા એક નાનું પમરતું કાગળ જોયું અને તુરત તે નરગેશ મહેતાનું હતું એમ ઓળખી ખીજવાટથી તેણે તે પાણુ

એમનું એમ ડેરકમા પટકી નાખી ચાલી મારી હતી આ જો ફક્ત તેણે તે ખોલીને વાચ્યું હતું ! ફક્ત જરા ધીરજ રાખી હતું !

“ આજ ત્યારે જલદી તપાસ થઈ આવ વહાની આવું- હું આજે તુને વેરોનામા વખણાવ્યું જુનામા જુનું જોવા લાયક એક દેવળ દેખાડવા માગુ છું મારે ઉતાવળ કર અને જો આવું હડી પુશ્કળ છે, વાસ્તે ખુમ ગરમ કોટ પેહરી લેજો અને માથું મોટું મધુ “વેલ”થી ઘાડી લેજો ગમે તો નહીં તો ટોપીજ પહરી લે હું મારી સુદઃ આત્માનો ચેહરો અહીંની હડીથી મગડી ગયલો અને ફાટીને બોહી નીકળતો જોઈ શકશ નહીં મારે ખુમ ગરમ કપડામા લપેટાઈ જલદી આવ ”

તેને કયા ખમર હતી કે તેની સરજતજ તેને આજે તે તરફ ધસડી જતી હતી

અને જ્યારે બોલી જતી આના તપાસ થઈ દશજ મીનીટમા પાછી તેથી પામ આવી ત્યારે તેની લાગ્યેજ ઓળખાઈ શકતી હતી તે એક પારમી, યુરોપીયન છટેલીયન કે પોરચુગીઝ હતી તે જનફલેજ કોષ કહી શકે છેક ગળા આગળથી નાચે પગ સુધી તેણીએ એક મોટો જોડો ઓવર કોટ ઝોટી બાંધી હતો હાથમા ગવન હતો, અને માથા તથા મોઢા ઉપર ‘વેલ’ મગજર લપેટી લીધી હતી

સોરામ તેણીનો આ પોશક જોઈ હતથી હન્યા અને તેઓ હવે ચાલતાજ નીકળ્યા

પાએક કલાકના ફેગ આટી પડી તેઓ તે વખણાયલા દેવળ આગળ આી પુચ્ચા તે ખરેખર એક જોવા લાયક છટેલીયન દેવળ હતુ, અને તેની મોટી બારીઓ અને કાચકામ જોવાજોગ હતુ કોઈ ત્યા ઓરગન ઉપર બેસી એક ધીમો કંઈશ્વારસ ગગ વગાડતુ હતુ અને એ સત્રજો ગભીર પત્રીત દેખાવ જોતી આલા ચુપ ઉભી

તેણી માત્ર હાથ ઓગણીસ વરસની હતી આ બે વરસમા તેનીમા અજગ ફેરફાર થઇ ગયો હતો તે સેહેજ વધારે ઉચી, ઝેમકુન અને ખુબસુરતીમા ચઢતી બની હતી અને હાથ ત્યા મીઠી ટટાગ ઉભેતી જાણે એક ગજકરતી શાહખર્તી જેનીજ નોરતી નજરે આરતી હતી તેણીની ખુશાલી અને વખાણુ સાબળો કેપટન સોરાબ હેનથી હરથો

“હુ જાણુતો’તોજ કે તુને આ ગમશે આના તે” જવાન કેપટને હસીને કહયુ “જે અહી બેસ, અને પેની બાગીમાથા દેખાતો પામેના દેવળનો દેખાવ જો ! જાણે આપણે પીકચરોમા જોઇએ ઝીયે તેવોજ લાગેછ કેની !

તેણી ત્યા બેડી અને હેરતબરી આખોએ સત્રજુ જોવા લાગી એક પળવારમા તેના આરટીસ્ટીક ખવાસ ઉભરી નીકળ્યો અને જાણે તે હમ લેવાનુખી મોકુફ કરી સધળુ જોતી ઉભી તે મધુર નાયાનટ આખો સાથે જોતી હતી, તે સુદર ચેહેરો ઉપર ઉચકાયતો હતો, પણ કેપટન સોરાબ તો તે દેવળની ખુબસુરતીને બદલે આલાના સુદગ ચેહરા તરફ જ જોઇ રહયો

“ ચાલ હવે આપણે જઇએ ’ થોડી પગ પછી સોરાબે

કહ્યું “હવે મારે તું ને એથીયે સરસ એક બીજી જગ્યા દેખાડવાની છે, પણ શું છે, માહારી આલા ? તાહરેા એહરેા કેમ રીકકો દેખાયછ ? તું થાકી ગયછ ?”

“નહી” તે છોકરીએ અજગ જુરસાથી જવાબ કર્યો “નહી સોહરામ, હું જરાબી થાકી નથી ફક્ત હું નીચાર કરતી’તી કે માહાર આ મુખ મદા નીલશે કે ? આ સોહરાજ ખાળે વખત હું એટની સુખી હોઉંછ કે ખણે મને બીછીક બીછીક લાગી આવેછ”

“તું સુખી છે આલા ?” કેપટન સોહરામે નરમીથી પુછ્યું “તું શું ખરેખર સુખી છે ? પણ કહે મને કે તું ચીઝ એટલું તું ને મુખ આપી શકેછ અલીની તારી સેલવાદ અને જોવા લાયકે જગ્યાઓ કે ?”

“નહી” તે છોકરીએ અઠાગ લાગણીથી અને હેતથી જવાબ કર્યો, “નહી તેથી નહીં હું સુખી છું કેમકે તમે માહારી પાસે છોઓ, અને હું સુખી છું કેમકે તમાર આટલું હેત હું મેળવી શકીછ”

અને એ ખરેા હેતવતો મીઠા જવાબ સાલળી જવાન મોહરાજ સતોશનું દસ્યો તેઓ હવે ત્યાથી બાહર નીકળવા ગયા તેઓ તે મોટા દરવાજામાથી બાહર નીકળી બાગમા ગયા તો ત્યા કેપટન સોહરાજ માટે એક અગ્નયખી તક્યાર હતી, આખ ખોલીને મધ કર્યે તેટલીજ પળમા સોહરાજ તેજ ધડીએ પોતાની પાસે પાગસી જાનુઓ અને અદસ્યોનું એક ટોળું ઉભેલું દીધું !

અને તે કોણ હતા ? વાચનાર સમજી જાય એવું તેમ કોઈજ નહીં પણ નરગેશ મહેતા પોતાની પાર્ટી સાથે ત્યાં આવી લાગી હતી ! આખરે જે વહાલા જવાનનો ચેહરો જોવા ખાતરજ અહીં સુધી તેણી ધમકાઈ આવી હતી, તેની ઉપર તેને માટે તરસતી પોતાની આખો તે છોડીએ એવળ અતી હેનથી ઠેકની મગર ખીજીજ પળે પાડી કશામા હોયજ નહીં તેમ બેઠરકાર હપે આસપાસ જોતી ઉભી

પ્રકરણ ૧૦ સુ.

બહા નો ફીટલીજ નથી—બહા ગળે વળગેલીજ છે ?

કેપટન સોહરાય ગમનશાહે તેમને જોતા અજ્યેયમીને એક નાદાનો પોકાર કર્યો, મગર ખીજીજ પળે અજ્યેય સીફતથી પોતાના મનનુ સમાધાન એક વંદનમા કરી લઈ તેમની સામે દરને ચેહરે ને જઈ ઉભો જે તેની જગ્યાએ કોઈ ખીજો હતો, તો જરૂર ત્યાંની સટડી જવાનો નીચાર કરને—મગર આ તરફ તો સોહરાય હતો ત જરાએ, હવે પાછળ હટ્યો નહીં, અને ગાંધ્યો હેનમા પ્રસારેના દાથો સહીન તે તેમની સામે આવ્યો એક પગ મગર તે સદજ દવાયે સુદર આલા અને તેની અદાઈની મહોરદાર એકમેક તરફ જોઈ રહ્યા હતા આઠ શુકર ખુદાના કે આવાના ચેહરા ઉપર પુરનો જડો ભુરખો હતો

“તુ અહીં નરગેશ ?” તેણે મોટા ઢોંગી હેતવતા સાહુ પોકાર્યું “શુ તારા જોવા ફરેશતાએ એમ વારવાર

આસમાન ઉપરથીજ તુટી પડેછ ? શુ હું ઉંઘાઉંછ કે જાગુ છ ? માહારી ઉપર દયા કરો મેહેરખાઇ માએ, અને જણાવો મને કે શુ હું ઇટલીમા છેઉં કે ઇડયામા ?”

પણ નરગેશ મહેતા ઝાઝ છેકજ કાચીપોચી નહી હતી કે તેની ધરપય ધાધલથી દબી, અને સમજી ગય. તેણીએ તુરત જવાબ દીધો—

“ માણસો ઉંઘમા કદી એટલુ બધુ બોલતા નથી.” તેણીએ કરડા ઠંડા સાદે કહયુ “તમે હમોને જોઇને અજબ ચલ્યા લાગોછ પણ મને પુછવાની રજા છે કે માહારા લખેનાં ત્રણ કાગળો તમોને ખરામર મળ્યાં કે નહીં ?”

તેને એકદમ યાદ આવ્યુ. હા ખચીત નરગેશ મહેતાના છેલ્લા એ મહીનાના આવેલાં કાગળો તેને એમના એમ પોતાની ડેસ્કમા બધ ગળેલા તેને યાદ આવ્યા

“ તુ અહી આવવાની છે એવુ લખેલુ તાહાર એકથી કાચળ મે વાચ્યુ નથી ” તેણે કહયુ

“ અ—પણ મે લખેલાં તો ખરાજ !” ટુ કેા ધીમે જવાબ તેને મળ્યો “કદાચ ત્રણે કાગળો ગેરવલે મ્યાં હોસે ”

“ ત્યારે તે ગેરવલેજ ગયા હશે ” કેપટન સોહરાબે એક પછી એક જુદુ ચાલુજ રાખ્યુ એમ છતાંજી તમોને બધાને મળવાથી હું ધણોજ ખુશી થયોછ ” અને તે હવે બધાને મળ્યો નરગેશનાં માતાએ તેને માયાથી ચાપીને શેકહેન્ડ કરી, અને ખરડો પસવાર્યો, પણ તે છાકરી ? તે જવાન બાનુ નો જણે એક ખરડનુ પુતળુ હોય એટલી બધી ઠંડાઇથી

સહેજ પોતાના આગળના તેનાં હાથને લાગવા દષ્ટ તુરત પોતાનો હાથ ખેંચી લીધો.

“મને જાણવા ગમશે,” કેપટન મોહરાએ એપરવાહ દેપે ખોલવાની કોશિશ ચાલુ રાખતા કહ્યું “કે આ સુખી મેળાપનું કારણ નું ?”

“તે કારણ ધણું સહેલ છે” બાનુ નરગેશ જવાબ ક્યો “તમોને અત્રે કામસર આવવું થયું તેમ અમને બધાને અહીં થોડાક મહીના મળહસર આવવું પડ્યું છે”

ત્યાર પછી તેઓ સાથે આવેલા અહરથોને મળ્યો.

“આજના આ સુખી મેળાપ માટે તમે મને આભારી છેઓ કેપટન મોહરાય” જમશેદ વોરડને કહ્યું “હું જ મોહસ કરી મીસ મેહેતાને અહીં ધસડી લાવ્યોછ”

“અને તે માટે હું તમારો ધણેજ ઉપકારી થયોછ એરીસ્ટર સાહેબ” તે જવાને ખીજવાટને લીધે અહરથી પ્રતેક્ષત પીસી નાખતા ઉપરના ખોટા હસના ચેહરાએ કહ્યું

આટલો વખત ખીચારી આલા મુગે મોઢે એક બાબુએ ઉભી રહી હતી તેણીએ મોઢા ઉપર નાખી દીધેલી વેલ જાડી હોવાથી તેણીનો ચેહરો ખુલ્લો દેખાતો હતો નહી— તેણીનો લાભો આવરકોટ તેણીની ખુલ્લી કીમ રમતી સાડીને એકદમ નાચે સુધી ઢાકી લેતો હતો તેમ છતાં, તે સીધું મોઢામણ કદ અને વેલમાંથી ચીમાઇને જોતા તેણીનાં કસખી ખુલ્લેા ધ્રુપા રહી શક્યા નહી નરગેશ મેહેતા જે આટલીવાર

મુગી ચુપકીદીમા, મનોહર આલા તરફજ જોઈ રહી હતી, તે હવે સમ્યતાથી હસતી, કેપટન સોહરામ પાસે આવી

“પણ એવણુ કેણુ ?” તેણીએ મીઠાસથી હસીને કહ્યુ
“તમારા લેડી ફ્રેન્ડ સાથે મને ઓળખાણ કરાવોતી સોહરામ ?”

તેણીની આખો ધીમેથી એ બોલતા કેપટન સોહરામની આખો સાથે સનાલ કરતી મળી એકજ વધુ પળની આના કાની, અને નરગેશ મેહતાની તમામ એસ્ટેટ અને અન્યથા દોલત તે તેજ ધડીએ ખોલ બેસને મગર ને લક્કરી અમલ દાર એમ તો પુરતો પાકડો અને સાવત્ર હતો રમુજનુ ઉપજાવી કાઢેલુ હસતુ એક પળ તેના ચેહરા ઉપર ફરી વળેલુ નરગેશે જોયુ

“હુ ધણી મોટી ખુશી સાથે તમોને ઓળખાણુ કરાવતે” તેણે ગભીર સાદે જવાબ કયો, “મગર મેડામ ડાનહીલ્ડા એક પોરચુગીઝ બાનુ છે અને એક બોલમી ઇંગ્લેન્ડનો સમજ કે બોલી શકતાં નથી, એટલે છનત્રોડયુસ કરવુ ખીલકુલ નકામુ છે”

તેણે કેપટન હોમી વજીરદારના ચેહરા ઉપર રમુજનુ હસતુ કેલાયલુ દીધું, પણ જમગૈદ વેરડન તદન ગભીર હતો

“એવણુ પોરચુગીઝ છે ?” નરગેશ મેહતાએ અન્યથા ખીની ચીસ પાડી “કેવુ અન્યથા જેવુ” મને તો એવણુ એક પોરચુગીઝ કગના કોમ ઇંગ્લીશ લેડી જેવા વધારે લાગેછ”

“એમ ?” ને બોલ્યો “હોશે-મે કામ ખાસ ધ્યાનથી એ નાઈ કયુ નથી પણ હુ એમ પુછુ કે તમે હવે તમારા

હોટેનપર જાઓ છ કે । હુ ઇચ્છુ છ કે હુ બી નમારી સાથેજ આવી શકનો હતે મગર મેડામ ડાનહીદડા અરધો કલાક મારા આજમા છે એવણુના ધણી ને મારા ફ્રેન્ડ થાયછ તેઓ રટેશનપર લગેજની કાંઈ ગોઠવણુ કરવા ગયા છે, જ્યા મારે હુમણાજ મેડામને લઈ જવા છે એ લોક આગે વેરેના છોડી ગયછ ”

અને તે હવે ધરપથ ધાધન કરતો જવા કુર્યો મેહેર-માઈ અત નરગેશે તે કહરાતી પોરચુગીઝ ખાનુ તરફ ફરી સલામમા પોતાનુ ડોકુ નમાવ્યુ અને ત્યારે આલાએ એવો તો મીઠાસયા વળતો જવાય કુર્યો, કે તે મને ખાનુઓ અજમ થઈ ગઈ એક પોરચુગીઝમા આટલી નત્રના એસ અને મીઠાસ ?

તેઓ ગયા મગર હજી કેપટન વજીફદાર તે મધાથી એ કદમ પાછળજ રહયો।

“ હુ બી તારી સાથે રટેશન ઉતર આઉ, મોહરાખ ?” તેણે કહયુ એક પોરચુગીઝ માનુ સાથે વાત કરવા મને અમશે તુ મને તેવણુ સાથે ઝોળખાણુ કરાવ હુ ફેચ ધણુ સાર ખોલી શકુ છ ”

તેઓએ એક પળ એક મેક સામ જોયુ અને પછી કેપટન સોહરાખ હસી પડયો।

“ નહી થે કયુ ખીરાહર ! અમારી સાથે આવવાની કાંઈજ અર નથી ” અને પછી તેનાં કા।પર પડી વધાયુ ” હોમી હુ આશા રાખુ છ કે મારી આપ એક સીકરેટને તો તુ મીસપેકટ કરશે હુ તુને પછી મળી બધુ સમજવશ હાલ

તુરત તો જા” અને એ સાલળી કેપટન વજીરદાર પોતાના સોહામણા ચેહરા ઉપર રમુજના હસવા સાથે ત્યાંથી ખીજા પળે ચાલી ગયો.

“મારી આલા-મારી બહાલી આના,” તે પછી કેપટન સોહરાએ તે ગરીબ છોકરી પામે જતા ધીમા ખોખરા સાથે પરતાવાથી કહ્યું. “હું દલગીર છેઉ કે આ મનાવ ખનવા પામ્યો.”

તે છોકરીનો ડધાયલો ચેહરો મોત જેવો શીકકા હતો, અને હોટો અજમ રીતે ધ્રુજતા હતા તે જોઇ સોહરામને ધાત્વ લાગી આવ્યું.

“એક એક પછી એક એક બુદ્ધિ અને ઓનવુ પડ્યું તે માટે તુ અજબ થયલી લાગેછ બહાલી આલા” તેણે સરમાધને કહ્યું. “પણ આલા તે સીનાય છુટકોજ નહીં ઉતો. હું કેવી સકડામણમાં આવી ગયો. તે તે જોયું કેની. ચાલ હવે હીમત રાખ અને મને મદદ કર આપણે જલદી વર પુગી જમએ પછી મારે તુરત પાછું ફરવાનું છે.”

દજ તેને કશોજ જવામ માલ્યો નહીં તે પુરતો તડખાઇ ગયો હતો જ્યાં હોય ત્યાં પેલી નરગેશ મેહેતા તો પુટી નીકળી નેને જપવાજ દેતી નહીં હતી. અને હવે મામલો એવો મારીક હતો કે જો એક સસારોની તે છોકરીને કાને ગયા તો કેપટન સોહરામની ખરાબીજ હતી એક જરા જેટલો ગડ, અને નરગેશ મેહેતાની મમલખ દોલન તેની પોતાની કદી થઇ શકે નહીં.

આણા માટે તેનો ખરા દીવથી જીવ ગળી ગયો તેનું હવે શું થશે ? તે છોકરીનો નીરદોશ મીઠો ચેહરો અને હાલની આસુ ભરેલી મધુર આખો તેમજ તેને માટેનો સપુર્ણ વીશ્વાસ એ સઘળું તેને જીદગીના છેક છેડા સુધી સતાપતું રહ્યું.

“આના, હીમત પકડ” તેણે પાછું આવી ધણી હેત અને માયાથી કહ્યું “હીમત પકડ મારી બહાલી આપુ, અને ચાલ હવે ઘેર જઈએ”

તે છોકરી જેહમને સાવધ થઈ તેણીએ બહાદુરીથી પોતાના આસુઓ ખચાવી નાખ્યા અને પછી પોતાનો મીઠો નરદોશ ચેહરો તેની તરફ ઉઠાવ્યો.

“મોહરાબ,” તેણી કગળીને ખેતી “આપણે એક વખત ટિટકામદ તળાવ આમળ જોયતા તેજ આપ બાનુ છે ! તમે ગુસ્સ ના થતા મોહરાબ-પણ મને કેહો કે એમણ કોણ છે ?”

“એ તો બીચ આફ કેનત્રેકટ કહેવાય આના ! આપણી શરત તું હતી કે તાહારે એના રોકટના સવાલો કદી મને પુછના નહી ત્યારે આપ તું શું કરેછ ?” તે હગારા કેપટને લગાગ પકાથી કહ્યું

“ઓ, જો તમે મને ફક્ત એટનુજ કેહો મોહરાબ તો ખસ હું વધારે કાષ્ટજ જાણુતા માગશ નહી મને જાણે એમજ લાગ્યા કરેછ કે તેણીનો કોષ્ટગી રીતે તમે ઉપર હક છે એા મોહરાબ તેણીની કાળી આખો કેટલી કરડી અને દડી ઉતી ! તેણી જ્યારે માહારી તરફ જોતી ઉભેલી તાહારે

મને તો બસ એમજ લાગ્યું કે તે આંખો જાણે સીધી માહારા દીક્ષમાં પેચી જઈ માહાર અત કરણ વાચી લેતી હોય ! અને મને તેને જોઈને એક મતની બીજક લાગ્યા કીધી ! જો, જો, સોહલી મને ફક્ત એટલું જ કહેશે કે તેણી કાણ છે ?”

કેપટન મોહરાએ આ પહેલીજવાર તેણી તરફ કટાણાથી જોયું અને આજ્ઞાએ આ પહેલીજવાર તેને આમ કરડા હડા સાથે તેણી સાથે વાન કરતા સાબળ્યો.

“તું જીદ કરેછ ત્યારે હું નાચાર છેઉ” તેણે કહ્યું, “એ જાણનાર્યાં આપણુ એમાથી કોઈનેબી કાપદો તો કાઈજ થનાર નથી—તે છતા તાહરે જાણવુછ, તો જાણુ આલા, કે એ જવાન બાપ કલકતાની સઉથી પૈસાવાળી સર્વેથી ખુશ મુરત, મગર અને ખાનદાની બાનુ મીસ નરગેશ મેદતા છે તેણી માહારી કોઈબી સગી થતીજ નથી મગર એના અને અમારાં કુટુંબને ધણીજ સારી પીછાણુ છે—જાણુ ધરનટ જેવુ છે ! બસ હવે તું સનોશ પામી આણુ” અને ને કહ્યો.

અભાગણી આલાના એહરા ઉપર જરાએ હસવુ ફવાયુ નહી, તેણી જરામી સતોશી કે ખુશી થએલી લાગી નહી સામે તે વાહાલો નાળુક એહરો વળતો શીકકો પડ્યો.

“ત્યારે તેણી તમેને માહારી પાસેથી ખુચવી લેના આવી નથી ?” તે ગરીબ છોકરી લગભગ હીસ્ટેરીકલ દપે બડબડી “પણુ તમે એને એમ કાએ કહ્યુ નહી કે હું તો પારસી છોકરી છેઉ ? મને એક પોરચુગીઝ કાએ બનાવી મોહરાબ ? મને એની સાથે ઓળખાણુ કાએ નહી કરાવી”

“કારણ તુને અને તેને હું ઓળખાણ કરાવી શકું જ નહીં,” તેણે દીલગીર સાદે ધીમેથી કહ્યું તે મુ કહેવા માગતો હતો તે નાની આલા જરાએ સમજી નહીં

“અરે પણ કાચ નહીં ?”

“કાચ ને ફાય મને ના પુછ ! તુ તારા કેનત્રેકટથી પાછી દુર જાયજી આણુ !”

“પણ જો તમે તેમણને કહેતે કે મારે માટે તમેને કેટલું હેત છે, તમેને મારે માટે કેની લાગણી છે તે જો એવણને જણાવતે તો હું નહીં ધારતી કે એવણ મારી સાથે ઓળખાણ પાડવા ના પાડતે હું નહીં ધારતી—”

“ઓ રટોપ ઇટ, પ્લીઝ—આલા ! તુ આજ મને નકામો કાયર કરેજી ! ચાલ ખીજી કંઈ વાત કર !”

અને એવેજ નીરદોષ પટપટારો આગળ કરતા કેપ્ટન મોહરાએ તેણીને એકદમ રોકી અને તેઓ હવે ધર આવી પુગ્યા

અરંધા કલાક પછી કેપ્ટન મોહરાએ તેણીને સાહેમજી કરતો તેની સામે આવી ઉભો

“હું હવે મારા ફ્રેન્ડ આગળ જઈજી આણુ ” તેણે કહ્યું “હું રાત્રે પાછો આવશ તેટલા તુ સમાલીને રહેજે

તે નીરદોષ એહરાનો હું ખી છાપ જોઈ તે કુચ્ચાને પરનાવાનો એક સખત ચમટો તુટયો અને તેનું દીલ દલાઈ દાઝા મધુ ને ગમે તેવો હતો મગર આ નાની વહાની ડોકરી માટે તો તેને ખર્સ દીલનુજ હેત હતું

“સાહેબજી આલાં” તે ધણીજ નરમાશથી બોલ્યો.
“ચાલ હવે હું જાઉં, તે પહેલાં જરા પાછો હસતો ચેહેરા
કર અને મને ખુશીથી વીદાય કર આવું”

એક ધીમું નમ્રજી શીકતું હસવું તે ચેહેરા ઉપર ફેનાઈ
રહ્યું. અને તેણીનો મધુર અસ્મૈ તેની તરફ હેતથી ફરી
એકજ પળ અને તે તેણીને મળી ત્યાથી ચાલી ગયો. અંક
મોસ આલાંને કયા ખખર હતી કે આ છેલ્લીજવાર તેના
વાહાલા સોહરાજને તે જોતી હતી ! તેણીને કયા ખખર હતી
કે આ છેલ્લીજવાર તેઓ મળી સપાના છુટા પડતા હતા

સોહરાજના છોડી ગયા પછી તે કમનસીમ, ખોટે માર્ગે
દોરવાયલી એકલી અટુલી નાદાન છોકરી ત્યાજ કલાકો મુઠ્ઠી
વીચાર કરતી બેસી રહી તેણીની નજર સામે જે રીતે આજે
જુડું બોલી મોહરામ વરત્યો હતો, તે યાદ કરતા તે છોકરી
ખુબ રડી અને આ હેન્ડસમ કેપટન માટેના અથાગ હેત
છતા તેણીને લાગ્યું કે તે કદી પાછી તેની તરફ પહોંચે જોટલા
ગીઆસથી જોઈ શકશે નહીં અને અફસોસ હવે તેણીનું શું
થનાર હતું ? આ બેકદર દુન્યાને આશરે તે નાહાના નીરફાશ
છોકરીનું શું થનાર હતું ?

પ્રકરણ ૧૧ એ.

— ૦ —

હાહીમાં અને દુઘમાં ! !

ફરીથી એકવાર ખુદ્દી હવામાં નીકળી કેપટન સોહરાએ કુટકારાનો દમ ખેંચ્યો. તેના કપાલ ઉપર પરમેવાના મોટાં ટીપાં પુટી નીકળ્યા હતાં, તે છતાં આજનાં બનાવ વખતે કેવી ફતેહ થઈ હતી, તેનો ખ્યાલ કરતા તે મગફરીનું એકલો એકલો હસ્યો.

પછી તેણે નરગેશના પેલા કાગળોનું ધ્યાન આવ્યું, ધ્રુવ મયા પછી પોતાની ડેસ્કમાંથી કાઢી તેણે ઉતાવળે પોતાના ગળવામાં મુકી લીધેલાં તેને એકદમ યાદ આવ્યાં, અને ઠટ તેણે તે ખોલી વાંચ્યા.

અને તેમાં તે છોકરીએ વ્રજુજ હાથથી તેને લખ્યું હતું,—

“ અમેળી આવતી સ્ટીમરમાં ઇંગ્લેન્ડ આવીએછ વહાલા મોહરાય ” તેણી લખતી હતી, “અને પછી કોન્ટીનન્ટપર ફરવા નીકળવાનો વીચાર છે તેથી પહેલાં અમે ઇટલીજ આવીશું એા કેવો મારો જીવ તમેને મલવા તલપેછ. કેવી ઉલટથી હું તે દીવસની રાહ એતી થોળીછ ”

અને એ ખે નરગેશ મહેતાના તેની ઉપર સરવેથી માયાળુ હેતવતા કાગળો હતા આ પહેલીજવાર તેણીએ આટલી બધી કાળજીથી તેની ઉપર લખ્યું હતું તે કાગળો વાંચતા હમાખોર સોહરાખને પરતાવાનો એક ચમટો તુટ્યો.

એક ગરીબ હેતવતુ જગર તે પોતાની બેદરકારીથી કેતુ જખમાવતો હતો તેનું આ પહેલીજવાર તેને જ્ઞાન આવ્યું

મગર જ્યારે તે તેઓના ઉતારાના હોટલપર જઈ પુગ્યો ત્યારે મહારાટ કે દુ ખની એકે નીશાની તેના મરદાનગી જાયા સોહામણા ચેહરા ઉપર જોવામા આવતી નહોતી ને રીત જાતમા તદ્દન શાત અને ઠરેલ જાની ગયો હતો

તેને પહેલી નરગેશજ સાગી મળી “તમારે માટે અમે લય ખોટી કરાવ્યો.” તેણીએ હસીને કહ્યું “પણ કેહોની સોહરાબ, પછી તમે પેલી પોરચુગીઝ જાનુંતુ શું કીધું ?”

“હું તેણીને સહીસલામત પુગાડી આપોજ,” કેપટન સોહરાબે ધીમેથી કહ્યું

“તમારું કામ ઇટલીમા પુરું થયુંજ સોહરાબ,” તેણીએ પોતાની જગ્યા લેતા તેને પુછ્યું

“હા,” તે જવાબ આપીસરે ઘણીજ બેદરકારીથી, કેટાળા, ખીજવાત અને સતાપ સાથે કહ્યું, “માહાર ખુ કામ પુરું થયુંજ, અને તેથી જો તમે લોક રન્ટ આપશો તો હું જી તમારી સાથેજ હીન્દુસ્તાન પાછો ફરવાની ગોઠવણ કરજ”

નરગેશ મહેતા ખુશ થએલી લાગી

“અમે તમને ઘણાજ મીસ કીધાજ સોહરાબ,” તે છોકરીએ નરમાશથી કહ્યું, “હું આજ્ઞા રાખુંજ કે ભવિષ્યમા હવે તમે તમારા પોતાના દેશમાજ સતોશથી રહેતા શીખશો”

“તું જાહજી હશે ત્યાં હું સતોશથી રહી શકશ નરગેશ” તેણે ધીમે સાદે જવાબ કયો, અને તે હેતવતો

જવાબ આ નીરદોશ છોકરીને એટલો બધો મર્યો કે તેણી પુશાલીથી લાલ થએલે ચહેરે એક મધુર હસવું હસી અને ધણે લાખે વખતે પાછી સુખી થએલી દેખાઇ.

તેઓએ અરસપરસ હસીપુસીમાં વખત પસાર કર્યો તે એક પુશાલ પાર્ટી હતી કેપટન વજુદાર એક બોલકણે ગમુજી જવાન હતો, અને તેની મહોરદારમી એક તેવીજ હિલટમદ છોકરી હતી જ્યારે તેનો કઝીન, બેરીસ્ટર જમશેદ વોરડન, પણ પુષ્કળ મલતાવડો અને હસમુખો હતો વાહાલી નરગેશ, આજે અજબ રંગીલી અને પુશાલ બની મઠ્ઠ હતી વળી માયાળુ મહેરમાઇનો ધીમે હેતવ તો સાદ સાલળતો સોહરાળ એમજ માની બેઠો કે તે જાણે સુખનો એક સ્વ-પ્રેમા જોતો હતો. આગળ તે આજ પ્રમાણે સર્વ સાથે બેળાતો અને પુશાલ જીદગી પસાર કરતો હતો તેનું તેને રમરજુ થયું

“ માહારી નાહાની આલાથી હું એટલો અજબ ગીયોજ કે જાણે આવી મોજ મળજી છોડી એકાંત સાધુ સતનીજ જીદગી લઇ બેઠોજ હવેથી માહારે માહારા આપ માયાળુ એકવારના વાહાલા ફ્રેન્ડઝને એમ નીમલેકટ કરવા નહીં જોઇયે ” તેણે વારવાર તે દીવસ મનથી વીચાર્યું

અને અફસોસ, હજી તો એ વીચારો તે કરે છે, તેટલાજ તે તમામ જદલાઇ મર્યો તેને લાગ્યું કે તે પાછો આલા પાસે જઇ શકશે નહીં. તેની ફરજ હતી કે આ મગર, એક વાહજીદના દમામ જેવી તોરવતી નરગેશ સાથે ઝટ રોહાદી કરી સોજાયટીમાં તેની જગ્યા આલુજ રાખવી પણ—પણ

શુ ? તેણે તેણી તરફ જોયું. તે ખુશાલ હરતો ચેહેરા તે વખાણ્યા વગર રહી શક્યોજ નહીં અને લચ પુર થતા તે તેણીને એક બાજુએ ધસડી મચો બસ હવે જે તે નીકાલ કરી નાખવાનો તેણે નકકી વીચાર કરી દીધો હતો.

“ નરગેશ ” તેણે કહ્યું “ આજે લગભગ બે વરસ ઉપર આપેલા તારાં એક ચોકસ પ્રોમીસની તુને યાદ છે ? ”

“ કાલુ પ્રોમીસ ? ” તેણીએ અળખખીના દોમથી પુછ્યું “ મેં તો જમીને ધણીખી પ્રોમીસ આપેલા મને યાદ છે, સોહરાય ”

“ પણ આ તો તારે ખાસ યાદ રાખવાનું પ્રોમીસ છે ! ” તેણે ઉતાવળે બોલવાનું ચાલુ રાખ્યું “ મેં ૧૫ મી મેનો દીવસ આપણા લગન માટે નકકી રાખેલો હતો મગર હવે ઘેર જતા હું વધારે ઉતાવળ કરના માગુછ હવે તું શું કહેછ નરગેશ ? તું ખુશી તો છે કેની ? ”

“ જો તેથી તમે ખુશી થઈ શકતા હોમ તો મારી પુર નરજી છે સોરાય ” તેણીએ લાયક જવાબ કર્યો કેપટન મોરાએ એક પળ તેણીનો હીરાથી ઝગઝગતો નાજુક સફેદ હાથ પોતાના હાથમા લઈ તેનો તરફ હેનથી જોયું તે ખુબ નુગ્ન ચેહેરો એમ કરતા સહેજ લાલ થયો, મગર એક બોલ કે સસારા વટીકથી તે મગર છોકરીએ તે જવાબ માટેનું અચાગ હત તેને ખતાવ્યું નહીં હમણા કે કદીખી સોરાય તે નારો જાણી શક્યોજ નહીં. તે તો આ છોકરીને લાગણી વગરનું ચારી આપેલું માણનું એક પુતલુજ ધારતો હતો

તે આખો દીવસ સોહરાવ ત્યાંજ રહ્યો અને સાંજે તેઓ સાથેજ ફરવા ગયાં બાતુ નરગેશ પાછી પોતાની ઠંડી બેદરકાર રીતબાત અખત્યાર કરી દીધી હતી. અને તેથી કેપટન સોહરાવને મુદલ એન પડ્યું નહીં તેણે જોવા લાયક ઘણી સુદર જગ્યાઓ અને કોતરકામ તેણીને ઉપદેશી બતાવ્યું-પણ જે તદ્દન બેદરકાર રીતે તે છોકરીએ એ સઘળું જોયું તેથી સોરાએ અફસોસનો એક દમ બર્ષો કયા આલાની ઉલટ અને પોએટીકલ રીતે સઘળી ચીજો જોવાની આદત, અને કયા આ બરફતું પુતળું ।

‘જો કે અમારી ઘણી એકાત જીદગી મુળરેથી કહેવાય,’ તેણે મનથી વીચાર્યું “ તોખી મને એકખી કન મીનીટ મારી આલાની કપનીમા પાસ કરી હોય એમ યાદ નથી ”

બસ હવે એક છેતનીજ વાર તે વહાની છોકરીને મળી, છેલ્લી સલામ કરી લેવાનો તેણે પકકો ધરાદો કર્યો એક છેતનીજ વાર તે હેનન તી નાની છોકરીને મળી, સઘળી ખરી ખીનાથી વાકેફ કરી દેવાનો તેણે આખરે ઠરાવ કર્યો તે રાત્રે તે રમ્મ ચાહતો ઉઠ્યો ત્યારે મહેરબાદએ માયાથી પુછ્યું—

“ તું અહીં કાંઈ ઉતરેલો છે, દીકરા ? ”

તે એક પળ થોપ્યો પોતે જે પુરાણા મોઠા પેલેસમાં રહ્યો હતો તે, તથા તેમાં રહેનારા માટે બના મહેરબાદ માયને જણાવી દેવું એ સરયામ બેનકુકાઈજ કહેવાય એમ તેને ગુરત લાગ્યું અને તેથી એકાદ પળની ધ્યુપયુ પછી તેણે જવાબ કર્યો જે નામ પહેલું તેને યાદ આવ્યું તે તેણે બટ દેવું કે બોલી દીધું

“ હુ હોટેલ ‘લીઓડાર’ મા રહેલો છેલ્લું માયજી ”

અને ત્યાંથી નીકળવા પગી પહેલાં ચીજ તેણે એજ કરી કે તે હોટેલમાં જઈ પોતાને માટે રૂમ્સ એનગેજ કરી લીધા હવે એ કામ પુરૂ કરી જરાક નીરાત પામેલો તે આલા પાસે જવા ફર્યો ઝીણા ચત્રકતા સેતારા મનુ છટેલીયન આસ માન ઉપર ચલકી રહયા હતા હવામાં ઓરેજ ફલાવરનો મીઠો સોહડમ ફેલાઈ રહયો હતો દુરથી ગાયનનો મધુર સરોહ ધીમે મીઠો સભળાતો હતો હવામાં મીઠાસ હતી, અને તે વખતે તે પોતે આતા પાસે જતો હતો શા માટે ? તેણીનું દીલ છેદી બેદી નાખી, તોડીને ટુકડા કરી નાખવા માટે

તેણીને સવારથી એકલી છોડી જવા માટે મોહરાબે ધાયુ’ કે આલા રડશે અને તેને ઠપકો આપશે પરંતુ તેમ સમજવામાં તેની બુલ્હ હતી તે છોકરી તો જુદીજ કીસમની હતી તેની કેપટન મોહરાબને ચોડી ખમર હતી

તે જ્યારે ત્યાં પુગ્યો ત્યારે બાહર વરડા ઉપરજ તેણી રાહ જોતી ખોટી હતી આજે તેણીએ રોજ કરતા વધારે તાજુમલથી ફેસ કર્યો હતો, અને તે તેને રાજી કરવા ખાતરજ હવુ એમ જોવું સહેલ હવુ તેને મમની ડપેજ પોતાના સુદર કસન જેવા જુલફાં તેણીએ જોડ્યા હતાં અને તેણીએ મીઠા મધુર હસવા સાથે જે રીતે તેને આવકાર આપ્યો, તે જોતા કેપટન મોહરાબને પુશ્કળ લાગી આવ્યું જાણે તેણીને છાંયનાજ નહીં માગતો હોય તેમ જોરથી તેણીનાં બને હાથો પોતાના હાથમાં ધરી હેતથી તે મધુર વાયોલેટ આંખોમાં જોયું તે પોતાનાં અદરામલી મોહરદાર, તેમજ સર્વ ચીજો

એક પણ ભુલીજ ગયો, અને ખરા દીકરી તેને તેણી માટે લાગી આવ્યું

અને તેને તેણીને કહેના માગ્યું, પણ કહી શક્યોજ નહીં ધર આવના રસ્તામા તેણે પોતાનો પ્લાન રચી રાખ્યો હતો તેણીને બધું વીગતવારે સમજાવી બચીવ્યો નકકી ઠરાવ કરવાને તેણે વીચાર કર્યો હતો મગર હમણા તારાઓના ઝાખા ઉગમ વચ્ચે તે મનોહર મીઠો ચેહરો જે લામણો બરી ટપે તેના તરફ ઉત્કાષ્ઠો હતો, તે ઉપર નજર નાખતાં તે દગાખોર બદમાસને નકકી લાગ્યું કે તે નાનુક છોકરીનું દીવ એમ તોડી ના મવા કરતા તે તેણીને મુએવી, હઝારો ધણા ખુશીથી જોઇ શકતો અને તેથી તે કામગીરી બોલી શક્યોજ નહીં તે સખુનો તેના ઝગા ઉપરજ મરણ પામ્યા જેમ કરતા, તેણે બીજુજ પગનું ડીધું તેણે હઝારો હેતના મીઠા સખુનો તે છોકરીના કાનોમા રેડ્યા તેના નહાના હાથો વાહા લઈ પકડી તેણીના નુદર આખો તથા ચેહરામા અતી હેતથી જોયા ક્યું અને તે આખી દુન્યામા સર્વથી મધુર, મીઠી અને વાહાલી છોકરી હતી એમ તેણીને પાછી અને પાછી ખાન-રીઓ આપી જે સાબળતા તે નાહાનો છોકરી વાજો પોતાને એકવાર આ દુન્યામા સર્વેથી સુખી સમજવા લાગી

“હું એમ તો કદી એને કહી કે સખળવી શકશજ નહીં” સોહગમે મનથી વીચાર્યું. “માહારે એમા એક ત્રાંજ આસામીના જરૂર મદદ લેવીજ પડશે હું હોમીને બધું કેહેવશ અને મને મદદ કરવા સમજાવજ ”

મરીબ મોચારી આણા ! મધ્ય રાત્રી પછી, સધળું તે પુરાણા પેલેસમા શાત અને ચુપ થવા પછા, ત્યાં એક એવી કારમી તીજી ચીસ સભળાઈ કે સત્રળા જણા બોહી ઉઠ્યાં તે એક હૃદય ભેદક ઉડી નાગણીનાં ચીસ હતી જે સાબળ-નાગઓના દીલ ટુગ્ગરા મસ હતી સવારે તે લોકોએ જણ્યું કે એ તો નેઓનો માલેકણ જવાન ચીનોરા કાઢ ભય કર ચપ્પો જોષ ઉઠ્યાથી મોષા હતા

અને થયું હતું પણ તેમજ મધ્ય રાત્રી પછી એક જખરદર ચીસ પાડી આણા ચમકી ઉઠી નજીનો વદમનગ એદરે મોહત જેવો શીકકો દેખાનો હતો અને કપાળ ઉપર પરસેવાના મોદટા ટીપા કુટી નોડક્યા હતા વગો તે આખે નનબદને નેનગના એક ઝાડ નીસાવ ટુગ્ગતી હતી

“તુને તું ચપ્પો આયો આના ?” માદરાખે તેજીને મરાખર ખીદાર કરતા કહ્યું “મને કહો આનું કે તું કાએ એમ ખીધી ?”

“મને—મને ચપ્પો આયો કે તમે ચાલી ગયા ! કાઠ દીવસ મને પાછા નહી મંગરા રાખે મને છોડી ગયા !” અને મને અહીં એકથી અટુનો મરવા મુડી ગયા હતા એ મોદરાખ સોહરાખ ! કેહો મને કે તમે મને કદી છોડી જશો નહીં ખોલોની—કહો મને, મોગદ લેઓ, વચન આપો, કે તમે મને કદી છોડી જશો નહીં”

તે આ અજ્ઞેથી રનગ્ગ થઈ ઉભા ને તું જવાળ કરે ? ને ન્દાના હાથોમા તેનો હાથ જોરથી પકડાયેલો હતો, તે

મીઠો રડતો એકરો તેના ખભા ઉપર ટેકવાયેલો હતો અને એની ખતે તે તેની સાથે ગુસ્સે થઈ શક્યો નહીં તેણે માયાથી તેણીને ઠડી પાડી અને હેતના શબ્દો જુસ્સાથી બોલો ગયો તે તેણીને કઠી છોડી જશે નહીં, એમ પાછી અને પાડી તેણે તેણીને ખાત્રાઓ આપી આજ કેવો આમાદ મળેનો ! અરે, હવે શું થનાર હતું ? અને તેના ખાત્રીના અને હેતના બોલો તે બોલી છોકરીએ તુરંત માન્યા જેમ થોડીવાર પહેલા બાનુ નરજેશ મેહેતા છેતરાઈ હતી, તેમજ આ પળે આ ન્હાની છોકરીથી થાપ ખાઈ ગઈ અને તેનું કહેતું સઘળું સત્ય માન્યું અને આ એક પછી એક જુઠાણું તો જાણે એક ખુદરતી તખેલ હોય એમજ કેપટન સોહરાબના તાબામાં લાગતું હતું

“આવું હું વધારેવાર ખમી શકવાનો નથી સવારનાં પેહલુ કામ હોમીને મળવાનુંજ માહારે કરવું પડશે” તે રાત્રે, વારવાર અફસોસ કરતા તે જવાન કેપટન બબડ્યો

સહનારે તો આલાએ પોતાની બીહકને હમી કાઢી

“જુઓ ! એક ખમનાના માલેક થવું,” તેણીએ ખુશાલ તબયનથી હસીને કહ્યું “અને તે ખમનો ગુમાઈ જવાની સદા બીહક રાખવી એ શું ચીજ છે !”

“પણ દીકરા” સોહરાબે માયાથી કહ્યું “એમ બીહક રાખે તે કેમ પરવડે ? એમ તો એક હઝાર ચીજ એવી બની શકે કે તે આપણને જુદી પાડ્યા વગર રહેજ નહીં. ધાર કે હું મરી જાઉં તો તું શું કરે ?”

“હુ ખી સાથેજ મરૂ ” ને છોકરીએ તુરત ખરા જોશથી જનાજ ક્યો “હુ તમારા વગર હવે રહી શકુજ નહીં । પણ મોહરામ ખુદા એટલા ધાનકી થયેજ નહીં આપણે મને તો સાથેજ મરીશુ ”

આહ પાછલા વરમોમા આજ મોનો ખરા પડ્યા એજ શબ્દોનો ગણગણાટ પોતાના કાનોમા વાગતો લખ મોહરામ હવે પોતાના ટોરનની શોધમા નીકળ્યો

પ્રકરણ ૧૨ સુ.

— ૦ —

“આ કોમળ જીગર કોઈ પારકાંનાજ બુટ તળે
કચડી નાખવુ પડશે ! !”

“હોમી,” કેપટન સોહરાબે તેને યોગ કનાક પઠી મળતા કહ્યુ “હોમી, એક જી સરોસટના કામમા મને તાહરી મદદ જોઈશે ખીગદર તુ મને મદદ કરશે ?”

“શુ કાંઈ પપસા સખધી મુશકેલી છે મોહરામ ?”
ને કેન્ડે એદરકારીથી પુછ્યુ

“પપસા ? નહીં-પપસા નહીં, હોમી આવ તો કાઈ આજીજ ધણી ગબીર મુશકેલી છે ”

“હુ તુને કોઈમી રીતે મદદ થઈ શકતો હોઉ તો હુ ખુશી ડેઉ, મોહરામ પણ મને બીલકુલ ખ્યાલ આવી શકતો નથી કે કંઈ જાતની તાહરી મુશકેલી હોશે ”

“હું તે તુને કહેવશ સમજ ત્યારે હોમી તુ જાણેજ તો ખરોની કે થોડાક મહીનામા હું નરગેશ મહેતા સાથે પરણી એક થનાર છું ?”

“હા અલબત્ત ! એ તો જાણીતી વાત છે,” કેપટન હોમી વજ્રદારે અજાણપીથી કહ્યું

“ગઈ કાલે આપણે ઓચીતા મળી ગયા ત્યાં મહારી સાથે જે પોરડુગીઝ લેડી હતી, તેને વાસ્તે તે શુ ધાયું ? મેં તુરત જોયું કે તેણીને પોરડુગીઝ તરીકે તુ માની શક્યો નહીં તુ જાણેજ હોમી-તેણી તો એક પારસીની છોકરી છે ?”

કેપટન હોમી વજ્રદાર મુઠ્ઠમા હરથો મમર કરી જવાબ વાલ્યો નહીં

“તે એક પારસીનીજ છોકરી છે હોમી ! એક નીરદોન નાંહાની બચ્ચા સહી વીચારોની અતી ધણી ખુશમુરત છોકરી છે ! અને તે મને મહારા જનથીજી વાહાલી છે હોમી કોઈ ક્યાર તો તેણીની હદયાદેર બોલી રીતભાત અને નીરદોશના જોડા મને ખરેખરા પસ્તાનાનો ચમટો તુટેજ હું ધણીકનાર એનું છુટ્છું કે તેણી સાથે પરણી હું સુખથી રહી શકું — પણ હવે તેનું કરવાની હું હાલતમાજ નથી માહરો “મમન-શાહ હોલ” સીવાય દરેક જગીરો હું ગીરવી મુકી ચુક્યોજ, અને નરગેશ મહેતા તો તુ જાણેજ કે કેટલી દોલતમદ છે એનો પોતાનો ફાલોજ લાખોથી ગણાયજ”

“હા પણ તે છોકરી છે કાણ ?” કેપટન વજ્રદારે પૂછ્યું

“તેજ તો હું તુને કહેવા માગુ છું આ કાર્ડ ખીજ કસીસોમા અનેછ તેવું નથી તુ સમજ તો ખરે, તે છોકરી દુનીયામા સર્વેથી સુંદર, સર્વેથી નીરદોશ અને સર્વેથી બેમુલ્ય ખમના જેવી છે ”

“ પણ તે છોકરી છે કોણ ? ” પાણુ કેપટન હોરમજ-દીઆર વજ્રફદારે પુછ્યું

“ તેણી એક તદ્દન સાદી ગામડેની ગેરી જેવી છે એક જ મલના સુંદર પક્ષી જેટલી નીદ્રાપ, અચ્ચા જેવી બોલી બાલી, માયાપ વગગની ઓરફન, એક ધરડા પ્રક્રાને આસરે રહેલી ફક્ત સોળ સત્તર વરસની છોકરી છે ”

“ ત્યારે તો તાહાર કામ ધણજ સેહયુ થઇ પડ્યું હોજે તેણીને બોલવીને તાહારી સાથે એમ નસાડી લાવવાનું ધણજ સેહયુ તુને લાગ્યું હોશે ” કેપટન વજ્રફદારે કરડા સાદે કહ્યું તેને સોહરામની આ રીતભાત જરાએ પસંદ આવતી દેખાડી હતી નહી

“ ડોન્ટખી એ પ્રુથ ! સાલજ-તે એક જરાપણ સેહયુ કામ ઉત્તુ નહી ” મોહરાએ ધીમે ધીમે દુખી સાદે બોલવાનું ચાતુ રાખ્યું “મે કહ્યુંની તુને કે તે એક અચ્ચા જેવીજ નીંગેશ બોલીબોલી હતી છતા, હોમી ખરે માનજે કે તેણીને સમજાવતા માહરો દમ આખેર થઇ ગયો ત્યારેજ તેણી મનાઇ હતી અને તેખી કેમ ? તે તો પોતાને ગરીબ ખીયારો માહરી સાથે પગ્ગેલી માનેછ । મે તેણીને સમજાવ્યું કે ધરમના જે બોલો બોલી પરણાવેછ તેજ હું કમા આપણે પણ, એકમેક તરફ સદા સાચ્યુ ગહેવું, ચાહાવું અને વડાદારીથી

મોહત સુધી એક રહેવાના કસમ ખાધા એટલે લગન થએ
લાજ કહેવાય અને તેથી એક દીવસ સાજના, લીલા કજર
જેવા ખેતરો, અગ્ત પામતા સુરજ, ઝાડ પાન, અને ખુઆસ-
માનની નીચે અમે લોક આ શબ્દોથી પરણી એક થયા તે
મરીય છોકરીએ એ સઘળું ખરજ માન્યું હોમી ! તેણી
રોજ ચાર વખત દીવસમાં બદલી કરેછ, અને ખુદા પામે
તેના ધણીને લાખી છદ્દગી અને રોજ માગેછ ! બોલ હવે
તે એની એક માટે શુ ધાયું ?”

“ધણી નીરોશ અને એકદમ બચ્ચા સહી વીચારોની
હોવી જોઈએ,” તેના દોસ્તે જવાબ કર્યો

“ખરેખર એક બચ્ચા જેવું બચ્ચું જ ઉતી !” મોહ
રાએ જોસથી કહ્યું “તે વખતે તેણી ફક્ત મોળ વરસની
એક બાળક જેનીજ નાદાન વીચારોની ઉતી”

કેપટન વજીરદારનો ચેહરો તદ્દન મજીર હતો જ્યારે
તેણે જવાબ કર્યો ત્યારે તેનો સાદ એકદમ કરડો લાગતો હતો

“હું પોતે તો કદી એમ કહી નહી સોહરાય” તેણે
કહ્યું, “કાંઈ બદમાશમા બદમાશ માણસખી એની એક બાળક
જેવી નાદાની નીરોશ છોકરીને આડે રસ્તે દોરવતા અને
આની શરમ ભરેલી રીતે ફસાવતા બે વાર વીચાર કરે”

“હા મને હવે ધણું જ લાગેછ. તેણીને પાછી બેગેર
પોતાને મથકે પહેલે જેવીજ શાત ખુશાન હતી પાછી હું
જોવા ખાતર શુ નહી આપું ? પણ હવે થયું તે તો થયું
હવે એનો છેડો ઝટ આવવો જોઈએ નરગેશ પુરતી અટખી
થઈ ચુકાંછ, અને હવે જે તે છેવટ આવી જવું જોઈએ—

નહી તો પચાતી થશે એમ હું ખાતરીથી માનુ છું હું પોતે હવે તો એ લોક સાથે ઇન્ડયા ચાલી જનાર છેઉ અને જે કે તે વહાલી નાહની છોકરીને છોડી જતા માહારા જીવપર આવશે છતા તેમ કરવું જ પડેછ ”

“તાહારે એમાથી એકને પસંદ કરવાનું છે સોદરાન” કેપટન વજીફદારે કહયું “એહસ્ત જેવું સુખ તાહારી માનીતી છોકરી સાથે, અને પૈસાનો દગ, બાનું નરગેશ મહેતા સાથે ”

“અરે નહીંરે નરગેશને છેડીને હું કયા ઉભો રેડું ” અલગત એ એમા નરગેશનેજ પસંદ કરતી પડશે પણ માહારે તુને જે કહેવું છે તે એજ હોમી કે મને મદદ કર દોસ્ત હું પોતે તો મોટું બોલી માહારી વહાલી મીટ્ટી આણુને કાપજ કહી શકતો નથી અને તો તે એક ફરેસ્તોજ માની લેયછ, અને માહારી ખાતરી છે કે એવું કાંઈ હું એને કહેવશ તો ખચીત માહારી નજર સામે તે તફ્ફીને મરી જરો તથા તુજ માહારી તરફથી એતી પાસે જ ને બધો ખુલાસા કર તુ એટલું મહારે ખાતર કરશેની હોમી ?”

આ સંઘર્ષ જોશથી બોલતા તે જવાન લશ્કરી ઓશી-સરનો ચહેરો લાગણીથી શીકકો મારી ગયો હતો નેના હોડો ધાસીથી ધરજતા હતા, તેણે પોતાનો હાથ કેપટન વજીફદારના ખભા ઉપર મુકયો અને ધ્યાનથી તેની આખ્યોમા જોયું.

“તુ તેણીને કહેજે હોમી, કે આપણા લગ્ન કાલ ખરા કહેવાય નહી તે માનેછ તેમ ખુદાને ધરમી નહીજ તેણીને કહેજે કે મને જુની જવાની કોશંચ કરે ઉટીને “રોઝ વીલા” મે તેણીના નામ ઉપર કરેલો છે, ને સદા

એને માટેજ કે અને મહીને નીચે પાનમો રૂપીયા એને માહારા સોલીસીટરો મારફતે મળ્યા જગે, ને કલ્પન રાખવા. હુ પોતે તો અદમત હવે જીદગીભરમા પાછો ફરી મળી શકશ નહી મગર એને સમજાવજે કે આટલું માહારી તરફથી કલ્પ રાખે, અને ભરીશમા ને કોઇ પરણવાની સારી તક મળે તો જરૂર તેમ કરવું અને સુખી થવું ”

તે બોલતાં બોલતા એકદમ ચુપ થઇ ગયો અને કેપટન રજકારે જોયું કે તે લાગણીઓથી એટલે આજેજ થઇ ગયો હતો કે ભાગ્યેજ બોલી શકતો હતો.

“ફક્ત મ્હ કાચ રાત્રેજ,” મોરારાએ થોડી પળની ચુપ-કાદી પછી આગળ ચલાવ્યું “ફક્ત મ્હ કાલે રાત્રેજ તેણીએ એવા તો કાલાવાલાથી પોતાનાં હાથો નેડી માહારી પાસે માગી લીધું, કે તેને કદી છોડી જવી નહી અને મે મુરખ જેવાએ ખરૂ તેજ વખતે કહી દેવાને બદલે પ્રેમીસ આપ્યું, કે હુ કદી તેણીને છોડી જવશ નહી ફક્ત આજે સવારેજ મે તે વાહાલી મીટ્ટો છોકરીના હાથો મહારા હાથમા લઇ અફસોસ કે છેલ્લાજવાર તેણીની મધુર આખોમા જોઇ લીધું છે આહ મે છેલ્લીજવાર તે વાહાલી ચહેરા જોઇ લીધાજ હવે પાછો કદી નહી જોવાના ઠરાવમા હોમી-હોમી દોરત-મને આટલી મદદ કર હુ તો તેણીને ફરોથી મળી શકતો નથી તો તુ હમણાજ તાહ જ ને બધી ખરી બીનાથી એને વાકેફ કર ઘણુ ધીમેથી સમજાવીને તેણીને કહેજે હોમી ”

હોમી તદન ચુપ ઉભો રહ્યો તેના મ્હો ઉપર અત્યંત કચવાટનો હાપ રપટ તેના જીગરના મુગા તીરકારના પડમા કરતો હતો !

“ખપોરે મે એડરેસ આપ્યું તાહ જળે અને મહાર એટલું કામ કરજે કરશે કેની દોસ્ત ?”

આ વખત કેપ્ટન વજીફાર જરાએ હાથો નહી તેને એડરે ખરેખર ગંજીર હતો.

“ડીક છે ! હું કશ મોહરાખ” તેણે ઘાટે અવાજે કહ્યું “હું ખપોરે ત્યા જરૂર જવશ ને તારે ખાતર નહી પણ એ કમનસીમ છોકરીને પોતાને ખાતર હું તેણીને આ સત્યાનાશીનો પેગામ પોહચાડશ્વ ! આજે રાત્રે તો અનમત તુ મીસ મહેતા સાથેજ જમશે ખરૂં કેની ?”

“હા” તેણે કહ્યું “હું નરગેશ સાથેજ જમશ, તુખી ત્યા આવવાનો છે ત્યારે મને બહુ કહેજે કે માહારી આલાએ એ ખમર કેમ સાલગી” વળી થોડી પણ પછી તેણે આગળ ચલાવ્યું

“જો બની શકતું હોય તો તેણીને લડન મોકલી દેજે, અને સાચા પેહલીજ મેલમા ધડીયા ચાલી જવા સમજાવજે કેહજે કે સોહરાખ પોતેઆ જવાનો છે”

“હું માહરાખી બનતું કરતા સોહરાખ” કેપ્ટન વજીફારે કહ્યું અને તેઓ હવે એક સેકહેન્ડ સાથે છુટા પડ્યા.

બંને છુટા પડ્યા પછી કેપ્ટન વજીફારે એ વાતની નંતુ દરકાર કરી નહીં તે જમાને ખાધેલ બડો બાહોશ માણસ હતો પોતાનું કામ પુરૂં કરી પછીજ રાત્રે મીસ મહેતાને ત્યા હોટેલ ઉપર જવાનો તેણે પકડો દરાવ કર્યો તેને સોહરાખ ઉપર અતીબ્ધ—કોષ અને ગીમ આવ્યા વગર રહી નહીં.

તેને તે પેલેસ ખચર હતો તે વેરનાના ગીચ ગડબડ ખોરા રસ્તાથી તદ્દન જુદી તરફ એકાત મોટાં ઝાડો અને ખુલ્લા મેદાન આગળ વહેતા એક નાનકડા રણીયામણા તળાવ આગળ આવેલો તે એક મોટા પુરાણો પેલેસ હતો અને અપોર પછી ચાલતોજ તે પોતાના ક્રેડની એ ફરજ લાઇને ગયો.

પ્રકરણ ૧૩ સુ.

—,૦—

સત્યાનાશીના સદેશો.

કેપટન હોરમઝદીઆર વજ્રહાર હમેશ પાછળથી આ યાદમાર અપોર સદા યાદ કરતો રહ્યો તે જ્યારે પેલેસમાં જ્યાં નીકળ્યો ત્યારે બધું એટલું તો ઝળકાટભર્યું અને ખુશનુમાં લાગતું હતું કે બોલ્યાની વાત નહીં ધીમા શીકકા સુપના કીરણો લાના રસ્તા ઉપર ફેલાઇ તેને ગુલાખી બનાવી દેતો હતો હવા ઠંડી અને ખુશનુમાં હતી, ઓરેન્જ અને મરટલનેના સુવાસ ત્યાં ફેલાઇ રહ્યો હતો અને ખુદરત આજનાં જેવી રણીઆમણી કદી લાગી હશે નહીં તેને રસ્તામાં, સુખી હરતા એહરાની અછરીઓ અને રમત કરતા ખુશાલ અચ્ચાઓ મળ્યાં ! આહ તેઓ કેવા સુખી હતા, અને તે તેજ વખતે તેવીજ એક નીરદેશ સુખી ઊઠેરીનું દીલ તોડી નાખવા જતો હતો !

તેણે પેલેસમા પહોંચી મીસીસ બ્રમનશાહને મળવા માગ્યું અને ત્યાર તેને એક મોટા ગ્રેન્ડ સેલુનમા લઈ જઈ બેસાડવામા આવ્યો. તે એક મોટા ખુશનુમા ડ્રમ હતો, જ્યાં સેકડો વરસો પહેલાં વેરોનીઝ લેડીએ એ કાર્ટના વખણાયલા નામદાર સાથે હાઝારવાર ડાન્સ કર્યો હશે ત્યાં ફરનીયર મોઘી કીમતનું અને ઉમદા કાગીરીની હવે કેપટન વજીરદાર મોહ પાની બે ઘડી ત્યાંની પેન્ટ કીધેલી સલુન અને દીવાલો જોઈ રહ્યો. અને પછી એક મોટી ઉઘાડી ખારી નજદીક જ્યાં દરાખના વેલા ઝુમી પડી તેને અડધો ટાકો લેતા હતા ત્યાં એક નાચી ખુરશી બેઠી બેઠો.

તેને કેટલોવાગ એમ ખોટી કરવામા આવ્યો તેની તેને ખમર પડી નહીં આખરે લીલીએ વચ્ચે મીઠા સરોરે ગાતા બુલબુલના સાહદને મળતા આવતા એક અતી મધુર મ્યુઝીક સાથે તેને તેના વીચારોમાથી ખીદાર કયો—

“કેમ—સોહરામ ? વળી આજે આપ શું કાતક ? માલુસ પાસ કેહવાડયું શાનું કે માહેમ ગંગા આપાઝ !— તુમી કોઈ વખત છેકજ દોર ખારેજ જો !”

તે ખારી આગળથી ફરી જતા પટન વજીરદારે એક પીકચર જોયું એક પીકચર જે તે કદી પોતાની પાછલા જીદગીમા વીસરી રાડ્યો નહીં. એ અતી ખુશસુરત છોકરી, ઉંચી પતળી અને આપાદ નક લીલો પુલન નતલી આનતી, અતી મધુર મીઠા ચેહાની લા ઉભી હતી તે એક ખુશસુરત નરતનો નામે ખીયેલો ચુલામ જેવોજ જુવાન સુદર ચેહરો હતા, જે હપર વળી પાંનાઈ અને મચ્ચા સહી નીરદોશપણ પહેલોજ

નજરે પ્રગટ દેખાતુ હતુ તેને ત્યા ઉભેયો જોઇ તે સુદર વારોવેટ બનુ આખો અળયખીમાં ઉવડેલી જોરાતી હતી તેણીના મીઠા પરવાળા જેના હોડો કાષ્ટ ખોલનારો ચાહતી હોય તેમ સહેજ રમુજથી હસતા ઉવડેલા હતા અને તેમથી જોરાતીના દાણા જેવા સફેદ સીધા દાંતોની હાર નજરે પડતી હતી

“આઈ જોગ થોર પારડન” કેપટન વજીરદારે તુરત ઉડીને ઉભો થના માનથી કહ્યુ “તમે જુઓજ તેમ હુ કેપટન સોહરાય નથી બાનુ હુ તો માત્ર એમણુ તરફથી એક સંદેશ લખ અત્રે હાજર થયેલો છું.”

તે ઝળકતા ચેહરાનુ તેજ એ સાબળતા સહેજ સમી મધુ મગન તુરતજ એટીકેટલુ બાણ્ય થતાં તેણીએ ધ્વજીજ સંખ્યનાથી તેને બેસવાની ખુની આપી અને પડી પોતે સામેજ એક નાની રોકીંગ ચેર ખેચી તે ઉપર ગોઠવાઈ કેપટન વજીરદારે તો ત્યા એક તડન જુદીજ તરેહનાં છોકરી જોવાની આશા રાખી હતી ખુમસુરત-પણુ બચ્ચાં જેની ચેડી ચીમા-લણ, જે તેનાં વાત સાબળતાજ રડીને તોફાન કરી મુકે તેવી, એક નાદાન પોરીનાં તેણે આશ્ચર્ય રાખી હતી, જ્યારે આ શુ ? આ તો કોઈ ખરેખરી સમજુ રેલ નાનાં પણ દરેક રોતે લેડી લાઇક છોકરી નજરે આવતી હતી સોહરાયની માફકજ તેનેબાં આ છોકરીને જોતાજ તુરત મોટુ માન પેદા થયુ, અને તેને તુરત લાગ્યુ કે તેનુ કામ ધારવા માફક સહેલ હતુ નહીં કેમ શરૂ કરવુ તે તેને સુજ પડ્યુ નહીં, તે છોકરીનાં નીરમળ મધુર આખો વગર અચકાવે સીધી તેની તરફ અળયખીથી જોઇ રહી હતી

“તમે મને જોઈને અજાણ થતા હોશો” કેપટન હોર-મઝદીઆરે અકડવકડે શરૂ કર્યું “પણ માહારે કહેવું જોઈએ કે હું ૩૦ સોહરાબ બમનશાહનો ઘણોજ પુરાણો અને સાચો મીત્ર છઉં એને મધી પોતાનો વાતો માહરી આગળ કરેલી છે અને તેથી હાલ અહીં હું એની રમથીજ હાજર થયેલો છઉં ?”

“તમે સોહરાબના દોસ્ત છોએ ?” તેણીએ કહ્યું, તે રાતા હોઠ હવે એક દીક્રાપુરા હસવામા મલકાયા “ઓ હું કેટલી ખુશી થઈ ! તમે પહેલવહેલાજ સોહરાબના ફેન્ડ છોએ કે જેને હું મળીછ”

અને તે કાષ્ઠી વચ્ચે બોલે તે પહેલા તો તેણીએ ધટી વગાડી રીફ્રેશમેન્ટ તેને માટે મગાવ્યું

“તમારે માહારે ત્યાંના વાઈન અને ફ્રૂટ લેસીજ પડશે, કેપટન વશફદાર, તેણે પોતાનું નામ જણાવ્યું એટલે તે સુદરીએ હસીને કહ્યું, “ખરૂ માનજો કે તમેને કદ જીતે રીમીવ કરવા તે મને સમજ પડતી નથી, તમે ભલે પધાર્યા માહારે ત્યાં માહારા સોહરાબના કાષ્ઠી ફેન્ડ અહીં સદા વેલકમ છે અને તમેને એવણેજ કહ્યું મારે માટે કે ?”

હઝારો વીચારો તે બાપડીના મગજમાંથી રીજળી વેગે પસાર થઈ ગયા આખરે મોહરાબ પોતાના દોસ્તો સાથે તેણીને મેળવતો હતો ! આ તેની કેવી મહેરબાની કે તેને આહીમીતીને તેણીના વખત સોહવાડવા ખાતર આ દોસ્તને મોકલી આપ્યો હતો ઓ કેમ તેણી તેનો ઉપકાર માની શકશે ? શું આખરે કેપટન મોહરાબ પોતાના તેણી સાથના લગન જાહેર કરનાર હતો !

તેણીએ પોતાની મધુર ચસો ઉઠાવી કેપટન વજ્ર દાર સામે જોયું પણ કેપટન સાહેબ તો તેણી તરફ જોવાના હવે લગાર અપાડાજ કરતા હતા. કામ લગાર મુશ્કેલ થતું હતું તેણે થોડીક દરખાષ્ટિ માથે લીધી અને ખાવા માડી એમ કરતા કંઈ રીતે શરૂ કરવું તેના તેને વીચાર કરવાનો વખત મળતો હતો તેને સોહરાબ ઉપર ખરા દીલની રીસ આવતી હતી તેણે વીચાર્યું કે જો તે તેની જગ્યાએ હતે તો મોટી ખુશી સાથે આવી એક રમકડા જેવી, નીરદોશ બોલીબાલી અને મીઠી છોકરી ખાતર નરગેશ મહેતાની મનલખ દોલત અને કીમતી એસ્ટેટ ઠોકરે મારતે

“તમે માહારા સોહરાબને પણ વરસોથી ઓલખો છો” તેણીએ હસીને નીરદોશ સવાલ કર્યો—જ્યારે જવાબમાં કેપટન હોમી વજ્રદારે હાનુ ડોકુ ધુણાવ્યું

“તમે કેહો છ કે તમે મારા સોહરાબને પણ લાના વખતથી ઓળખો છો,” તે મધુર સાદ પાછો સભળાવે, “ત્યારે મને કહેશો કે એવણુ નાના હતા ત્યારે કેવા હતા?”

“હા” કેપટન વજ્રદારે હસતા કહ્યું “અમે સાથે રમેલા અને સાથેજ મોટા થયલા છેલ્લે અને તેથી સોહરાબનું બચપણ મને ખરાબર યાદ છે તે નાનો હતો ત્યારે એક અતી ધણુ સુદર સોહામણુ બાળક ગણાતો હતો તે ધણો ખુબસુરત અને ખોલકણો હતો, મગર નાનપણથીજ શુદ્ધ કરી પોતાનોજ કંકો ખરો કરવાની આદત તો તેને ઉતીજ જેમ તે હમણાગી કરેછ,”

તેણીનો હસતો ચેહરો સહેજ નીચારવત બન્યો, તે મોહક

આખોમા જાણે તેને નેણી ચેનેજ કરતી હોય તેવા એક જાતનો ઝળકાટ દીસ્યો.

“જો તેમજ છે, તો હમેશા એવણની હઠ ખરાપણાથીજ થતી હોશે” તેણીએ મજાસુતીથી કહ્યું “છતા તમારી વાત આગળ ચલાવો કેપટન, હું કેવું ઇચ્છું છું કે સોરાય નાના છુટ્યા ઉંતા ત્યારે હું એવણને જોઈ શકી હવે મને ખુબ એવણ વારતે કહે.”

“હવે એ વાત જવા દેઓ જહેન, અને હમણાનાજ વાત કરો” તે કેપટને નરમાશયી સમજાવ્યું “આપણે સોહરાય હમણા ક્રેવા છે તેજ ડીસકમ કરીએ તો કેમ ? તમે જાણોછ, કેપટન સોહરાયની દરેક વાત મને માલમ છે મને એણે ખુબ કહ્યું છું”

“ખરેખર ?” તે છોકરાએ હસીને કહ્યું અને હવે તે રૂપવતો ચેહરો પાછો ખીલીને તેજરરી મની ગયો. તેણી ઘણી ખુશી થઈ કે એ રીતે કેપટન સોહરાય હવે તેણીને ખીલકુલ અચકાયા વગર પોતાના દોરતો જોડે મેળવતો હતો !

“ગઈ ક લે સોહરાયને જે પુરાણા દોરતો મળ્યા હતા તેમા હુખી એક હતો તમે તો મને નહી જોયો હોય ?”

“નહી” તેણીએ કહ્યું અને એક જાતનો ગરમ લાલ રતાસ ને ખુટીકુલ મુખડા ઉપર ફેલાઈ ગયો. “મે તો કોઈને જોયા નહી સિવાય, પેલા ખુબસુરત ઉંચા બાનુ, જેવણ માહારા તરફ કરડાઈથી જોયા કરતા’તા ! તેવણ કોણ, કેપટન વજીરદાર ?”

“ હાલ તેજ કારણસર હું અહીં આવેલો છું બાનુ ”
કેપટન વજીરદારે બન્યું, એટલી સાતીથી કહ્યું “હું એમ કહેવા
માગુ છું કે તે બાનું સોરાબના ધણા અતલમના ફ્રેન્ડ થાયછ-”

“હું તે જાણુ છું,” તેણીએ કહ્યું “માહારા સોહરાબે
મને બધું કહ્યું છે તે બાનું મીસ નરગેશ મહેતા છે, અને
તેણીના પીતા માહારા સોહરાબના ધણા પુરાણા ફ્રેન્ડ થતા’તા
એમ હું જાણુ છું”

આ બોલતી વખતે તેણીનો સાદ મીઠો અને વાજીત્ર
જેવો મધુર લાગતો હતો અને ત્યારે કેપટન વજીરદારે અજ્ઞ
વખીથી પાતાના મનને સવાલ કયો, કે તે ભયકાર સમ્યાધ
જાણ્યા પછીથી શું તે ગરીબ છોકરી આટલીજ મધુરતાથી
બોલી શકશે? તેણી શું આટલીજ સાતીથી આ ફટકા
ખમી શકશે?

“હું નહીં ધારતો કે મોરાબે તમોને બધું જરામર
સમજાવ્યું હાય” તે જવાબે કહ્યું “તેણી અસમત તમે
કહો છો તેમ સોરાબના ફ્રેન્ડની દીકરી મીસ નરગેશ મહેતા છે,
પણ સોરાબે તમોને એમ તો હજી નહીં જણાવ્યું કેની કે
તેણી તો તેની અદરાયલી મોહોરદાર છે?”

તે છોકરી તે વખતે તેને આટલે પાકામા પાકો દરાબો
ચુટવામા રોકાયલી હતી, એટલે જરામર તેનું બોલેનું સમજ
નહીં “તમે તું કહ્યું લાઈ, મીસ મહેતા માહારામની શું
સગી થાય? પીતરાઈ થાય?”

“નહીં,” તેણે તે મીઠા પ્રુપસુરત ચહેરા વીચારવત
હપે નેચા કરતા કહ્યું “પીતરાઈ નહીં, મીસ મહેતા તો
કેપટન સરના વચનથી બધાયની મોહોરદાર છે”

“વચનથી બધાયલી મોહરદાર ! એ શું બકોલ !” —

“થોડા વખતમા એ લોકનાં લગન થશે, બાપ !”

આહ આખરે ને ફટકો પડ્યો ભાગ્યેજ તે બોલો તેના મોઢામાથી બાહર પડ્યા તેટલાજ તેણે તેણીનો એહેરો લાલ ચોળ થઇ જતો અને તે આખો ગુરમાથી ચમકતા દીઠી તેણી તેની સામે સીધી ટટાર થઇ એક રાણીના દમામથી ઉભી થઇ

“અહીં કાંઈ જીવ થયલી લાગેલ” તેણી શાતીથી બોલી, “કેપટન સોરાખની અદરાયલી મોહરદાર કોઇ છેજ નહીં જે તમે સોહરાખની દરેક વાતથી વાકેફ હોવ તો તમારે જાણવુંજ જોઇએ કે આ વાત ખોટીજ છે”

“મને સમજો બેહત,” કેપટન વજ્રદારે ધણી માયાથી કહ્યું “હું તમોને જોટલું હું જાણુ છું તેટલું કહેવશ બાતુ નરગેશ મેહેતા અને સોહરાખ જ્યારે બન્ન્યા હતા, ત્યારથી અદરાયલા હતા અને એને હવે તેણી સાથે ગમે એટલી નામરજી છતાં પરણવુંજ પડેલ કેમકે તેણીની દોલત તેને જરૂરની છે તેના વગર નહીંતો, તે એટલો તો કરજમા કુખી ગયોલ કે તેનું પુરાણ નામાકીત વડવાઓનું મકાન જે કલકતામા “બમનશાહ હોલ” તરીકે ઓળખાયલ, તેખી વેચી નાખવુંજ પડશે અને તેથી બે કારણોસર એને મીસ મેહેતા સાથે પરણવાની ફરજ થઇ પડેલ. એક તો એનું વચન, અને બીજું તેની અબલખ દોલતની એને ખરેખર જરૂર છે મે મહીનાની તા. ૧૫ મીએ તેઓ પરણી એક થશે એમ સંબળું સેટલ થઇ ચુક્યું છે અને તેજ દલગીરીભરી ખબર તમુને હું કહેના હાય અહીં નાચારીએ આવ્યો છું”

અકરણુ ૧૪ સું.

— ૦ —

“હું હરગેઝ નહીં માનું-કબ્જી નહીં માનું !”

અને હવે તે થોભ્યો તે છોકરી એ સવળ કેમ સાબળગે તે માટે નીચાર કરતો તે થોભ્યો, યાદેર વાદળા ચડો આવ્યા હતા અને સવળે ફેકાણે અધકાર વ્યાપી રહ્યો હતો કેપટન વજ્રદારે તે ધીમા ઉગ્મસમા તે ગરીબ છોકરીના ચેહરા ઉપરથી આશાનું કીરણ ઝટ સમી જતા જોયું જાણે તેની જીદ-ગી ॥ જોત અને ઝગકાટ તે મનોદર ચેહરા ઉપરથી એક પળવારમાં ઉડી ગયો કેપટન વજ્રદારે ખરાં દીલની માયાથી અને દયાથી તેણી તરફ જોયું ગરીબ મીચારી છોકરી ! તે લલા ખવાસના જવાનને ખરેખર ચુથાઇ આવ્યું પણ હવે કરવું કેમ ? સોહરામને વચન આપ્યું હતું એટલે ગમે એ કરી હવે તો તે પાળવાનું જ હતું તે ઝોકગીનો શીકકો પડતો ચેહરા તેને દેખાય નહીં તેમ ફરી જમને પોતે ઉભો

“સોહરામ પોતેજ તમને આ મધુ કહી દેવાનો ઉભો, મગર એની હીમ્મત ચાલી નહીં અને તેથી મનેજ અહીં મોકલ્યો—કે જેથી જલદી તમે મહેન સચાઈથી વાકેફ થાઓ તેમ સારું ”

તેણી ઉઠી બરાબર તેની સામે આવી ઉભી. દુ ખથો બખાયલી તેણી એક ગમગીન દેવી જેવીજ લાગતી હતી.

“હું એ માનતીજ નથી !” તેણીએ મળગળતા દયાપતા

અવાજે પણ મજબુતીથી કહ્યું ” જો તમે પત્રીત્રમા પત્રીત્ર ચીજનાં સોગદ લઈને કહો તોપણ હું એ માની શકું જ નહીં ”

“અને જો તેવા કોઈ પત્રીત્ર મોગદ ખાવાની જરૂર હશે તો તેમ પણ હું કરશન ” કેપટન વજીરદારે ધીમેથી ચાલુજ રાખ્યું “હું તમોને ખાતરી આપુ છું મેહન, કે હું કેહું છું તે સંપૂર્ણ સાચું જ છે ”

તેણીએ પોતાના બે હાથો એક એકમા જોરથી ભેળ્યા અને ધીકકારથી એક ગમખાર ઉઠાસીને, લયનક હસ્તુ હસી

“ જો તમે આસમાન ઉપરથી ઉતરી આવેના ફરેસ્તા હો તોપણ તમાર કહેવું હું માનતે નહીં ” તેણીએ પાકું અને પાછું ટકનાથી કહ્યું

“ફરેસ્તાઓ ભાગ્યેજ હું લાયક તેવો ન દેશે કાવે ’ તેણે હુકમા કહ્યું “અને હવે મને બરાબર સમજી લેઓ મેહન મોહરામે તમોને છોડી જવા માટે જે દીવગીરી લગે છે તે મને દરસાવવા કહી છે એને કહ્યું છે કે તમારે એકદમ હીંદુસ્તાન જવું અને ઉડીને રાજ પીલામાજ દર પાવું એ બગડો છદ્મી મુઘીનો તમારોજ છે અને તે સાથે વગમ દાડ ૩ ૫૦૦ તમોને મળતા રહેશે તેની ગોડાણ પોતાના સોનગીર સાથે કરશે સોહરાબને તમારા ઝાલપણ અને મીઠા સ્વભાવમા ત્રણે પીલાસ છે, અને તેથી તેમનું માને કે કે તમે આ મનુ કબુલ કરી સુખીજ થવો ”

તે એક પળ અડી અચકી ગયો જાણે કેલે મોહરા

માગની હોય તેમ આલાના હોડો ઉપડયા અને ભાગ્યેજ સાલગી શકાય તેવા ધીમા બોખરા સાદે નેણી આખરે બોધી-

“આગળ ચલાવો સાહેબ, તમારી ઉપગ્રી કાઢેની વાતનો બોલેબોલ મને સમજવા દેઓ.”

“મને હવે થોડું જ કહેવાનું રહ્યું છે” તે જવાને દુખથી કહ્યું “જે હું ચલાવ આપી શકું તે એટલું કહેવાનું કે પહેલીજ માટમાં તમે ઉપડી ગયો, હવે અહીં રહેવું નકામું છે.”

“બીજીથી કાંઈ કરીશું ? હજી કાંઈ સનાદ આપવાની માગી છે ? સાહેબ ?” નેણીએ પાછું તેનાજ બોખરા ધીમા સાદે કહ્યું

“બીજી કાંઈજ નહીં” તે જવાને લાપકીથી જવાબ વાલ્યો “ફક્ત મને એટલું જ કહેવા દેઓ કે હું તમારે માટે બ્રહ્માના દીવંગીર છેડે આવો એક સદેશો લઈ આવવા માટે મી હું આજે દીવંગીર નથીજ પણ માહત્ત ફેરવને મદદ કરવા ખાતર તમને આ કહી દુખ દીધું છે તે માટે મને માફ કરજો.”

તેણે તે નાજીક છોકરાને એક નેતરના ઝાડની પેરે બુજતી દીડી તેણે સ્પષ્ટ તે સુદર ચેદરા ઉપર, આખોમા, અને કપાલ ઉપર ગુરસાની નીચાની જોઇ, અને એવી તેા ધીકકારબરી રીતે તેણીએ તેની તરફ જોયું, કે કેપટન વજીર દાર એ પણ ચક્રીત થઇ ઉભો.

“તમારા કહેવાનો એક શબ્દથી હું માનતી નથી” તેણીએ ચીસ પાડી “મસ હવે તમારે બોલવાની જરૂર નથી.

હું માની શકતીજ નથી કે તમે માહરા સોહરાબના સાચ્યા કેન્ડ છેઓ હું તમોને કેહું—તમો કોણુ છેઓ તે ? તમે પેલી ખુબસુરત કરડી આખોવાથી બાઈ તરફથી મને દુખ દેવા અને માહરા સોરાબથી મને જૂની પાડવા તમે આવેલા છેઓ તેણીને ખમર પડી હશે કે કેપટન સોહરાબને માહરી કેટથી દરકાર છે, અને તેથી એનેજ તમોને માહરી પામે આ જુદું કહેવા અને દુખ દેવા મોકની આપ્યાછ ! જાઓ પાછા જાઓ, અને તેણીને કેહો કે જેમ હું માહરા ખુદાના સન અને યકીનમા માનવાવાલી છેઉ તેટલીજ મોહરાબની સચ્યાઈ અને વફાદારીમા મને બરોશો છે.”

શાનાશ ! કેટલી ચીબનટાઈથી તે છોકરી આ બધું બોલતી હતી ? ગરીબ બીચારી ! તેણીની અતે ખાતરી થશે ત્યારે તે યુ કરશે ?

“ મોડે કે રહેલે તમારે આ બધું માનવું અને તમારી સરતજતને શરણુ થવું તો પડશેજ ” કેપટન રજકદારે કહેવાની હીમત કરી

“ હું કદીજી માનવાની નથીજ જે તમે પોને પોતાને સોહરાબના દોસ્ત માનતા હોવ, તો તમે જાણતા નો હશેજ કે હું જ ખરેખર તેઓની મહોરદાર છેઉ નહી કે અમે શાક્ષા આ સામે દીગલાઓનો માફક પરણેના, નહી કે અમે આતશ-બેહરામ જઈ દસ્તુરો પાસે પરણેલા—પણ ખોદ સાહેદ છે સાહેબ, કે પરણ્યાના, જરૂરી પડીન કતામે અને મોગ દો બોલા ખુદાની નજર સામે અમે એકમેક સાથ સન યકીનથો પરણેના હજીએ ”

ગરીબ ખીયારી !! કેવી સાચી-પણ કેટલી કાચી !!

આ બોલો બોલતા, તે છોકરીની નજર સામે પાછો તેજ પુરાણો યાદગાર દેખાવ આવી ઉભો લીલા એતરો મોટા ઝાડો, રળીઆમણો બેગલોરનો દેખાવ, પક્ષીઓના મીઠા મધુરા ગાયનનાં સરોદ, દુરથી દેખાતું આતશ બેહરામ તથા કેથનીક દેવળમાં વાગતા ધટના ગણગણ ચતા અવાજ, અને છેવટે તેજ વાહલો મીઠો સોહામણો મુખડો અને દમામદાર બાધો તથા હેતવતા બોલો, અને હેતમાં ચમકી રહેલી કેપટન સોહરાયની આખો તેણી હાલ જોતી ઉભી પાછા અને પાછા, વરસો ઉપર બોલાયલા ઠગારા સોહરાયના બોલો હાલ પાછા તેણીના કાનમાં ગણગણી રહ્યા “હું સોહરાય જમ નચાહ, ખુદાને હાઝર જણી સોમદ લેલું છું, કે હવે પછીથી મોહત સુધી, આલા આન્ટ માહરી મોહોરદારને, સદા આહી, સતોપરી અને વફાદાર રહેવું”

તેણીએ ખુબ જીદ કરી, અને કેપટન વજીફદારને સમ જાન્યુ તેણી ખુદાને હાઝર જણી સત યકીનથી તેજ પરણી વખતના જરૂરી યરીત્ર બોલો બોલી મોહરાય સાથે પરણી હતી અને ત્યારે ખુદાની નજરમાં તે પરણેલી કહેવાય, તો કાએ નહી બધાએજી તે માનવું અને કબુલ રાખવું જ જોઈએ ? એ માટે તેણીએ ખુબ તકરાર કરી, અને એવું વાધા ભરેલું બોલું બોલવા માટે સામી કેપટન વજીફદાર ઉપર ખૂબ ચડ

“હું તમોને ફરીથી કેહું છું કેપટન વજીફદાર” તેણીએ પોતાની નીરમળ વાયોલેટ-બ્લુ આખો તેની તરફ ઉઠાવી સન્ધ્યા ધના જોડયા કહ્યું ‘હું તમોને ફરીથી કેહું છું કેહું ખરેખર

કેપટન સોહરામની ખમરીજ છેલ્લે જો કે લોકની નજરમાં હું તેમ હોવશ નહીં જો કે એનું મોટું નામ અને બાપીકા મહેલમાં હું ભાગીદાર થઈ શકતી નથી, ને છતાં ખુદાને ખબર છે સાહેબ કે હું મગમર તેના કહેવા પ્રમાણે એની સાથે પરણીજ છેલ્લે ”

તે તું કહે ? આવી એક નીર્દોશ એખમર મર્યા જેની નાહાની છોકરી સાથે વધુ તકરારમાં તે કેમ ઉતરે ? અત્યંત દયાથી ઉભાઈ જતા દીક્રે તેણે તેની તરફ જોયું

“ મરીખ છોકરી ” તે જણા જવાને તેની પામે જઈ માયાથી તેણીને એક હાથ ઝાલી કહ્યું “જો આ નાહાનપણે લીધેલા પગલા માટે કાષ્ઠી બહાનું કાઢી શકાય તો તે તમારી જીવાની છે તમે એટલા તો નાહના ધરદોશ, એખમર અને ખર્યા સહી ઉધરયા છેઓ કે હું તેથી તમારો વાક ઝાઝો કાઢી રાકતોજ નથી માફ કરજો એહન, પણ મને કદયા વગર ચાલતુજ નથી કે તમે કરેલા લગન જરાબી હકદાર કહેનાય નહીજ-ખુદાની નજરમાંબી નહીજ સોસાયટીએ આજે મેહકડો વરસ થયાં લગન કેમ થવા જોઈએ તેના કાયદાઓ નીરમાણ કરેલા નેમેરા છે, તો તે કાયદા પ્રમાણે નહીં પરંપરે ત્યારે ને લગન ખુદાની નજરમાંબી હકદાર કેમ લેખાય ?”

‘ પણ, ’ તેણીએ હજી પોતાની તકરાર ચાલુ રાખી “તમે જાણોછ તેમ સદા મને ચાહતી સલાખવી અને મને વફાદાર રહેવું એવા સોગદ એવણે લીધા છે—ત્યારે હવે એટલી આસાનીથી કેમ મને ઝોડી દઈ રાકશે ?”

તેણી પાછા અને પાછા એ મોલો ધરજતા હોઠોથી

અબડી મધ અને કેપટન હોમ વચ્ચે દયાથી તેણી તરફ જોઈ રહ્યો. થોડી પણ પછી તેણી કામક વધારે શાત બની તેની તરફ ફરી

“ મને હવે ત્યારે એટલું જ કહે ભાઈ, કે શુ મોહરામ હવે માહારા નહી કહેવાય ? ”

“ નહીજ, ” તેણે નરમાસથી સમજાવ્યું “ સોહરાએ મરજી પડી ત્યારે વચન આપી મોગદ લીધા, અને મરજી પડી ત્યારે તોડ્યા એટલે બહેન, તમે હાથ બોલકુલ છુટા છેઓ જો તમે આટલા નાહાના અને નાદાન હોતે નહી તો પહેનેથીજ સમજી જઈ શક્યા હોતે કે એ લગન કાંઈ હકદાર લગન કહે વાયજ નહી ફક્ત એમ કરી તમોને ડગવા ખાતર મોહરામ એ તો ખોટું તમોને સમજાવેયુ ”

“ ત્યારે તમો શુ એમ કહેવા લાગોછ કે એ બધું ખોટું જ ઉત્તુ ? તેણીએ ચીસ પાડી તકાળે કયો “ તમે કેપટન મોહરામના ચહેરામા, સમ્યાઈ, વફાદારી, લવાઈ અને નેકી મીવાય બીજું શુ વાચ્યુછ ? ”

તેણે જોયું કે તે ખીચારી ટુચની હતી અને ડોહીતું એક ટીપેટીપુ તેણીના ચહેરા ઉપરથી ઉડી ગયું હતું હવે એકદમ ટુકું કરતું એજ બેહતર થયે એમ તેણે ટુરત જોયું

“ હવે વડુ બોલવું ફાકટ છે ” કેપટન વચ્ચે દારે હવે ઉઠી ઉભો થતા કહ્યું “ જે સાચી વાત છે તેજ બની મે તમને કહી છે, માહારી હવે છેલ્લી દુનિા તો એટનીજ છે કે તમે સુખી થાઓ, અને સોહરામને ભરીસ્થમા માંદ કરતા શીખજો ”

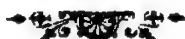
“હું માનતીજ નથી । બંધુ બોલે છે ” તે દવેર સાચી છોકરીએ પાછું અને પાછું કહ્યું “હું પોતેજ જાણે છે અને સોહરાજને શોધી કાઢી પુછુ છું કે આ બધો શું ફારસ છે ? હું હવે વધારેવાર નમાઝ કાઢ સમજવા માગતીજ નથી ”

“તમે એમ કરશો તો મોહરામ બાણા ગુસ્સે થશે એવણને શોધી કાઢો મળવાની ફાગેશ કરી તમને ફોકર છે એમ હું ખાતરી આપુ છું ”

અસ એકજ પળ, અને હજી તો કેપટન વજીરદાર સમજી શકે કે તેણી શું કરવા માગતી હતી તે પહેલાં તો તે છોકરી તેને એકલો અજાણીમા ડાચું વકાસતો મેથી ત્યાંથી દગ્ગણીની ચપળતાથી ચાલી ગઈ ।

અને કેપટન વજીરદાર ભારી દીને, તે છોકરા માટે દયાથી ઝાઝી જતા ત્યાંથી બહાર પડ્યો

“અસ છેલ્લીજવાર આવું કામ મેં માથે લીધું છે ફરીથી પારકી પચાતમા પડવુંજ નહીં ” જતા જતા તે બયો જપાન મનશે બમડ્યો—અને ફરી એકવાર ગુસ્સાથી તે કેપટન મોહરામ મમનશાહની ચાલ માટે તપી આવ્યો

પ્રકરણ ૧૫ મું.

— ૦ —

અને મો.

પસ વધુવાર આજા ખમી શરી નહી તે મોટા પેનેસ અને કેપટન હોરમજીઆગ વજીહારને ધીમે માયાગુ સાન તેણી વધુવાર ખમી શરી નહી ત્યાંથી એકદમ દુર થવા તેણી નવખમાર થઈ અને તેથી વધુવાર ત્યા ન થોડતા તે ઘેલી દીવાની જેવી, કેપટન વજીહારને ત્યાજ એકવો છોડી ચાલી ગઈ હતી તે આપણે મયા પ્રકરણમા નેમ આવ્યા ડીયે

તે છોકરીનું દીક્ર અને મગજ આતશની "માફક મળતુ હતુ તેણી શુ કરતી હતી તેનું તેણીને ભાગ્યેજ ધ્યાન હતુ ઉતાવળે પગલે તેણી પોતાના ઓરડામા એક ઘેલી દીવાનીની અદાથી દોડી ગઈ

"હુ પોને મોહરાખને સોધી કાઢી પુછશ કે એ મધી ખરી નાત છે કે ખોટી ?" તેણી ઉશકેરણીને મારે હાકતા જીવ સાથ જડમડા, "એમ હોયજ નહી આહ મઈ કાલે આવજ જગ્યા ઉપર તેણે માહારા હાથે પકડી હેતથી કહ્યુ હતુ કે તે મને કદી છોડા દેશે નહી, તે મને સદા આહરી અને માહારી પાસેજ રહેશે એમ એણે મને ખાતરી આપેલા છે, આહ, માહારા સોહરાજ, સોહરાજ ! હુ તો કેહુ છ કે તાહારા ઉપર ફક્ત શકતી લઈ જવો એ માહ પાપનુ કામ છે એ સોહરાજ એ લોક માહરી પાસથી વુને વુટી લઈ ચકશે

નહીજ પેલી ખુમસુરત, ચેહરાની કરડી ધાતણી છોકરી તુને માહરી પાસથી છીનરી લઇ શકશે નહીજ સોહરાય, સોહરાય, ઓ ખુદા, માહારે જરાણી શક લઇ જવો જોઇતોજ નથી નહી તો પછી અચકાયા વગર હુ કેમ માહારા ભક્ષા ધણીના મીઠા ખુમસુરત, દમામદાર, પ્યારા ચેહરા તરફ જોઇ શકશ ધીકકાર હોજો મારી પોતાની ઉપર જો હુ એક રતીભારખી એવા નેકખસલત ભક્ષા ધણી ઉપર શક લઇ જઈ તો ”

તેણી રડતી તરવળતી અને આ રીતની બકવા કરતી હવે થોળી ગઇ હવે વખત ખોવો નહી હતો તે ઉડી અને કપડા બદલવાની જરાએ દરકાર કર્યા નગર, ધરનેજ કપડે, ઉંધાડે માથે મોઝ કરયા વગરજ, ત્યાથી બાહર પડી તેણી કેની લાગતી હતી, યા કયો પોશાક પહેયો હતો તેનું તેણીને લાગ્યેજ ધ્યાન હતું ઉતાવળે કદમે તેણી રડતા ઉપર બાહર પડી.

સાજ પડી ચુકી હતી, સુરજ અસ્ત પામ્યો હતો, અને હવે તારાઓ આસને આસ્તે બાહર ડાકાની જેવા લાગ્યા હતા. રાત ધણી ઉઝસવાણી અને રળીયામણી લાગતી હતી, અને ઓરેજ પુલોનો પમરાત હવામા પસરી રહ્યો હતો જેવે વખતે કમનસીબ આલા, એક દીરાનીની અદારથી પોતાના બેવડા આજ્ઞને સોધતી પાઉ પપાડી ત્યાંથી ચાલી જતી હતી.

તેણી કેમ ને કયા તે બેવડા જવાનને ગોધી સકનાર હતી ? આ મોટા ધામધુમી શેહરની વચ્ચે તેણી કેમ તેને ગોધી કાઢનાર હતી ?

તેણીની નેા ખાતરીજ હતી કે પેલો જવાન કહી મથેા હતો તે બધુ ખોટુ અને ગનન હતુ ને કેપટન મોહરાજ માકે કંઈમી વાધાજરેલુ માની શરીજ નહી તેણી ખીચારી એમજ માતની હતી કે જે વખત જનો હતો તેમા તે ધર આવી તેણીની બધી ખાત્રી કરી આપજે, અને ત્યારે તે પોતાની ખોટી શીકરો ઉપર કેવી હસશે ? કેવી શરમી ની મનશે ।

તેણી આધર્મા માણ્યની માફક ડોકરાની રખડની આગળ અને આગળ ચાલી ગસ ફકત એકજવાર પાછો ને માનીતો મરદાનગીભર્યો સોહામણો એહેરો જોવો, ને મજબુત વાહાયા હાથેમા પોતાના હાથે મુકરા, નેના મીઠા માયાળુ ખોસો સાબળવા—અને છેલ્લે જે સધળુ કેપટન નજીફારે કહયુ હતુ તેનો મોટા ગુસ્સાથી ધનકાર કરનો નેને સાબળવા તે ઓકરી અધીરી બની હતી । ઓ ક્યારે તેણી તેને મળશે અને વફાદારી દર્શાવતા હેનવતા શખે પાછા તેના મુખમાથી ખોલાયલા સાબળશે ।

પણ હવે તેને રોધવા કયા ? તેણીએ વાદ કયુ કે જ્યાં છે ત્યાં તે પોતાના દોરતો જેઓ એક દીવસ આમમજ તે લોકને ત્યાના પુરાણા ચરચમા મત્રી ગયા હતા, તેઓનેજ મળવા ગયો હશે અને એ ખ્યાલ થતા તેણી ઉતાવળે કદમે ચાલી જણે તે ત્યાજ તેણી મળી જમાનો હોય તેમ દોડને કદમે તે દેવળ તરફ વળી, જેમ કરતા વચમા તેણીને ત્યાનુ મોટુ વખણાયલુ “લીઆ ડોર ” પસાર કરાનુ હતુ અને ત્યાજ તેજ હોટેલના બારણા આગળ તેણીએ થુ જોયુ । ગભીર

વીચારવત ચેહરે મોઢામા સીંગરેટ પકડી તેને કુમાડો ઉરાડો દગ્ગાળ આગળ કાઢજ નહીં પણ કેપટન સોહરાય અમનશા આપ એમ એસ પોતે ઉભેલો હતો ! ! ઓ ખુશાલી ! તેને જતાજ આલા, દોડતી કે હેનથી લગાયલા હાથે સહીત તેની સામે જઈ ઉભી

તેને જોતાજ તેણીને એક જાતનો સતોશ અને હીમત આવી ગઈ જો જરા રતીમી શક તેના મનમા હતો તે એક દમ નાબુદ થઈ ગયો અને તે મનોહર ચેહરો પાંઠો એક પણ સુખમા દરી રહ્યો.

કેપટન મોહરામે તેણીને આવના જોઈ નહીં તે તે સામી તરફ દેખાતા મોટા ઝાડો તરફ ઐધ્યાનપણે જોઈ રહ્યો હતો જેથી તેણીના પગલાનો અવાજ સાંભળ્યો નહીં અને તેથી જ્યારે તેણીએ ત્યાં જઈ નરમીથી પોતાનો એક હાથ તેના હાથ ઉપર મુક્યો ત્યારે તે એકદમ અમટી ઉઠી પોતાના વીચારોમાથી ખીંદાર અને જામન થયો.

“ સોહરાય ” તેણીએ પોતાનો દયા ઉપગ્રમનો મીઠા મનોહર અમગીન ચેહરો તેની તરફ ઉઠાવી કહ્યું “ મોહરાય ! હું કયાંની તમેને જોયું છું ! તમે આટલોનાં કદ ઉતા ! ”

તેણે અમટીને પોતાનો મોહત જોવો સફ્ શીકકા ચેહરો અજરટથી તેણી તરફ ફરવ્યો જ્યારે તેણી જોયા વગર નહીં ચકાજ નહીં કે તેને જાનજ તે વાહાલા ચેહરો ઉપર કચ્ચાટના ખુદલો ધાપ કર્ના રહ્યા કાષ્ટક ગુસ્સાથી તે તેણી તરફ નજર રહ્યો અડજ પણ અને માથું મીસીટો તે પોતાના સામે ઉભેલી રવાથી નુદન છોકર્ના મનોહર મુખડાનો શીકકાસ

ગભરાટ અને ધાસ્તી જોતા, તેને ધણી લાગી આવ્યું, અને તેણે નરમાશથી તેણીને પુછ્યું —

“ આલા, આય શું કહેવાય ? ખુદા ખાતર મને જણાવ બહાલી આણુ કે આવે વખતે અને આય રરતે રખડતી હું તુને કેમ જોઉં છું ? ”

“ હું તમારીજ ગોધમાં નીકળીશ સોહરાય ” તેણીએ કહ્યું “ મારે તમોને કાષ્ટ કહવું છે, તમે મારી સાથે અહીંથી ચાલી આવજો ? ”

તે પોતાના પીમેતા દાતો વચ્ચેથી કાષ્ટ નહીં સમજ પડતું બનડ્યો.

અને તે વખતે જે પડીથી મનાવ બનવાનો હતો તે માટે તેને ધ્રુવ્યું કે જો તે અટકાના ખાતર જરૂર પડે તો પોતાની ધન દોલત અને સર્વસ્વમ્મી આપના તે ચુકે નહીં.

“ આવી ગીતે મારા પુત્ર પકડનાય તાર કામ હું જરાથી પસંદ કરતો નથી ચાલ અહીંયાથી ચાલી અ ” મોહરાએ મજબુતીથી કહ્યું.

તેણે પોતાનો હાથ જાનવાની તેણીને ઓઢર કરી નહીં, અને તેથી મુગે મોહડ ધીમે લથડતે પગને ગરામ આલા તેની જડેજોડ ચાલ્યાજ કરી અને તેઓ પેલાજ પુરાણા દેવળના કમપાઉડ આગળ આવી લાગ્યા, જ્યાં સુદર જાડો વચ્ચે સરસ ગીતે બેઠકો ગોડનાયની હતી તે એક ઉપર જઈ તેઓ ગોડવાયા કે કેપટન મોહરાએ પોતાના હાથમાતી તીમારેટ નેરયા ફાટી દીધી અને આતા તરફ ફર્યો.

“આપણે અહીં ખેતી નીરાતે વાત કરી શકીશું આલા” તેણે કહ્યું ‘ચાલ ખેલ હવે આ વખતે રસ્તા ઉપર રખતીની માફક મને શોધતી આવવાનું કારણ થુ ?”

ચંદ્રમાના ધીમા શીકકા ઉગ્મસમા તેણે એકદમ જોયું કે તે મીઠો મધુગે એહેરે કેટલો શીકકા હતો, તેના હોઠો ધરજતા હતા

“મહારી સાથે ગુરુસે ના થાઓ મોહરામ” તે છોકરીએ ડાલાવાલાથી કહ્યું “હું નહીજ ખમી શકી ત્યારેજ તમેને શોધતી આવી, વ્હાલા મોહરામ નહી તો હું ખચીન મેડજ થઈ જતે એક માણસ—કાંઈ ગાડો જેવો જુઠો માણસ—મને મળવા આવ્યો, તે કેહેજે હું તો મોહરામનો ધણા પુરાણો રૂડ છેલ્લે અને તે મને એવો મીઠડાસી ગયો કે કાંઈ કહેવાની વાતજ નહી તે તમારી તરફથી કાંઈ સંદેશો નદને આપો’તો મોહલી”

તેણીએ પોતાના બને હાથો તેના હાથ આસપાસ વીટાળ્યા, તેણીએ પોતાનું મનોહર કસન જેનું નરમ દુલ સમાન માથું તેના ખભા ઉપર મક્યું, અને અત્યંત હૃત અને શિશ્વાસથી તેની તરફ જોયું

“હવે મને લાગેછ કે જાણે હું મહેનમાંથી છુટીમા આવીછ” નમોને જોવાથી મને પાણી ધીરજ અને હીમન આવી ગઈ” તે છોકરીએ મીઠાસથી ખેલવાનું જારીજ રાખતું “જુઓ, મોહરામ જુઓ, હું કેટલી કુજીજ તમાગ હાથ તો કેટલા મજબુત છે—ત્યારે તેનાથી મને મજબુત પડી રાખેની મોહનમ”

અને તે બેવફા જવાને તે જાનુ નરમેશના અદરાયલા ખાવીદે, જેમ તેને કહેવામાં આવ્યું હતું તેમ કર્યું તેણે તે ધરજતા આકારને એ પાળ મજબુત પકડી રાખ્યો જ્યારે ગરીબ આલાએ જાણે તેણી દીનાનીજ ચમ જતી હોય એટલા બધા જોશથી તેના હાથે પોતાના નાહના નુવાળા હાથેમાં ધરી તેને છોડીજ નહી જવા માગતી હોય તેમ બેસી રહી

“સમજો સોહરાય,” તેણીએ પાછું ધરજતા અરાજે બોલવાનું ચાલુ કર્યું “જ્યારે તમે પેલા જવાન માટે મધુ જાણશે ત્યારે ખચીત તેને પીકકારયા વગર રહેશોજ નહી સમજો સોહરાય ડીઅર ! તેનાજ બોલો હું પાછા બોલી જવશ્ય તેણે મને કહ્યું કે આપણા લગન મુઘલ હકદાર કહેવાયજ નહી એ તો બધું ખોટું અને મનને સમજાવવાનું તમે મને કહેલું ખુદ, ખુદાની નજરમાં વડીક, આપણા લગન રદઆતન અને નારવા મણાય—એમ મને તે જવાને કહ્યું એ સોહરાય કેહવો મને કે એ બધું ખોટુંજ છે માહરૂ ખાત્રી કરી આપો વહાણ સોહની, કે તેનું બોલેનું મધુ બોને બોલ ખોટુંજ છે ”

એ બોલી રહી તેણીએ જે એદરે નેતી જાને ઉચક્યો તે એટલો તો શીકકો, નીરદોશ, નેકીબરો અને અશોષના ઝગકાટ સાધતો, મીઠો દુખી અને હેતથી ઉંચકરાયવો હતો, કે ખુદરતી રીતેજ જાણે તે એક દેવી યા પોતાની ગણીને નમન કરતો હોય, તેના બકતીબાવથી સોહરામે યાકો વળી નરમ થઈ તે આદીના ટુકડા જેના તેણીના કપાલ ઉપર પોતાના હોઠાં મેહેજ લગાડ્યા, અને ત્યાર તે ગેરેમદ જવાનની

આખોમા વડીક એક જાતનો આસુ જેવો મીનાસ ખુદનો
જેવામા આવતો હતો.

“ નહી માહારી મીટી, તેણે એમ તુને નહી કહેતુ ઉતુ
એવા ધાતકી શબ્દો ખમી શકે નેની સખન તુ છેજ નહી.”
મોહરાએ વળી પાછો પીગળી જતા અની ધણા હેતવી કહ્યું

“ ખેસ યુ થેકયુ વાહલા મોહરામ ” તે છોકરીએ
હેશાનથી કહ્યુ “હુ જાણુતી’તીજ કે તમે મને એમજ કેહશે.
માહારી ખાત્રી ઉતીજ કે તમે માહારી મીક જરગજ ભાગી
નાખશોજ તમેને યાદ છેનો ડીઅગ, આપણે ખેમલોરમા
એકાત વચ્ચે, ખુદરતી ખુમમુરતીઓ ‘સામે’ પગલેના તે ‘
અને તમે મને કહ્યું હતુ કે ખુદાની નજરમા તે દીવસથી
આપણે બન્ને ધણાધણીઆણીજ હતા તમેને નમારા સોગદ
યાદ છેની મોહરી ?”

તે ઠગારા હોઠો ઉપડી શકયાજ નહી તે ખુચ્ચો પાપી
પોશાગીર મોદુ ખોલી તે તીરદોશ નાહાતી સાચ્ચી આક્ષતિ-
ને ખેખમર બચ્ચા જેવી કાચી છોકરીને, મુદન જવાજ આપી
લકયોજ નહી અને ત્યારે બોલી આક્ષાએ પોતેજ આગળ
ચલાવ્યુ

“ તે જવાને, સોહરાખ, મને એમ સમજાવ્યુ કે આપણા
લગન ખરા કહેવાયજ નહી તેણે મને કહ્યુ કે તમે તો
મને ઠગીને ખાલી ફેસલાવી નસાડી લઇ ગયા । તમારા
વચ્ચનો અને નામ દે જરાખી ખરા ઉતાજ નહી. વળી વધુમા
મને એવણુ જણાવ્યુ કે તમે તો ધણા વરસો થયા, પેલી
કરડા ચેહરાનાળી કાળી આખો સાથની ખુમમુરન માનુ નરમેજ

મેહતાને, વચનથી મધાઇ ચુક્યા છેઓ ! અને મે મહીનામાં મને છોડી દીધે તેણી સાથે લગન કરાવના કેઓ ગરબુ તેણીના પંસાની તમેને ખાસ અગત છે, અને તેથી તમારે માપીકું નામ અને માન સાચી રાખવા ખાતર તમારે તેણી સાથે પરણવું બહુજ અગતનું છે ઓ સોહરાય, બહાલા મોહરાય, કેહો મને કે એ બધું ખરું નથી બોલોની !”

હજી તે જવાન જવાય કરી શક્યો નહી, તેણે માન્યું કે કેપટન વજીરદારે જેવું જોઈએ તેવું કામ અગતર પકડ ક્યું નહોતું

“મે તો તેનો કહેલો એક બોલની ખરો માન્યો નહી મોહરાય.” લાખમા એક મળે તેની દલેર સાચ્યા જીમરની તે છોકરીએ કહ્યું “મે તો તેને હટકારીજ કાઢ્યો કે એ તો બધું ઉપગવી કાઢેલું બુકું છે, એમ મે એવણને ચોખ્ખું કહ્યું જે મને આવું આવું કહી પજવવા માટે તમે એવણ ઉપર ઘણું ખર્ચ કર્યો. પણ તે હીવાના જેવા માણસે તો માહર માન્યુંજ નહી, અને મે કહ્યું તેનું નોનસન્સ મને કહેતોજ ગીયો હા શુકર ખુદાના, બહાલા મોહરાય કે આખરે હું તમને શોધી શકી ખુદાની કેવી મહેર કે આટની સહેલાઈથી પાછા તમે મને મળી ગીયા ”

હજી કરી જવાય નહી એક બોલની નહીં તે હોહો કે જે સદા તેણી માટે મીઠા હેતવના શબ્દો ઉચારવા સના તખ્તાર રહેતા, તે આજે એકદમ મુગા થઈ ગયા હતા તેણે તેણીના ચહેરામા ધારનીનો છાપ અને મોહત જેવો શીકાસ

જોયો, તે સુદર ચરમો હેમતથી ઉંચડેથી તેણે જોઈ પણ તે હજી એકે બોલ બોલી શક્યો નહીં

“તમે કેમ મને જવાબ આપતા નથી ?” તેણીએ હવે તેથી એકદમ વલરાઈ જઈ ચીસ પાડી પુછ્યું “સોહરાય, ખુદા ખાતર મને એકદમ કેહો કે એ મધુ ખોટું જ છે છે કેની સોહરાય ? બોલોની, માહારી ખાતરી કરોની સોહરાય કે કે હું અમથી અમથી મલરાઈ ગઈ છ, એ જરાખી ખડ નથી એમ મને જણાવોની ?”

તેણીએ એક સખત ડચકા ખાંધુ અને નેતરના એક ઝાડની પેડે ધરજતી તે ગરીબ છોકરીના દુખી ચેહરા તરફ નજર કરતા કોઈનું પણ દીલે પીગળે તેમ હતું છતાં કેપટન સોહરાય હજી કશાજ શબ્દ ઉચ્ચારી શક્યો નહીં તે તો એધ્યાન જેવો મારમલના એક પુતળાં મીસાલ બેમીજ રહ્યો. તેને આસપાસનું ભાગ્યેજ ભાન હતું ફક્ત તે નાહાના નાળુક દાથો વધારે જોરથી તેના હાથોને વળગી રહ્યા હતા, અને તે મીઠો ગોકાતુર સાદ કાંઈક બોખરો અને હલથી જ્યાદા દુખી સભળાતો હતો એટલુંજ જાણવાને તેને ભાન હતું

“બોલો કે એ બધું ખરું નથી સોહરાય,” તેણીએ પાંડુ અને પાણુ મીનતેમ્નરીથીકહ્યું “એકજ બોલ બોલો, અને ફરીથી હું તમાને કટાચો કદી આપશ નહીં”

હજી જવાબ નહીં મળવાથી તેણીએ પોતાનો ચેહરો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું અને આહ જાણે તેજ નદીએ તે કમનસીમ, સાચી પણ કાચી છોકરીએ પોતાનું નમીન નખી

ત્રીધુ હોય તેમ તેણીની ખાતરી થઇ ગઇ, તે એકદમ તેનાં પગ પાસે પછડાઇ પડી અને રડતી નળવળતી કાલાવાલા કરતી એ ખરૂં નહીં હતું એમ કહેના તેને સમજાવવા લાગી તેણી પોતાના આંસુઓ અને ડચ્છાઓ હવે અટકાવી શકી નહીં જાણે તે ગરીબ છોકરીનું દીન વૃત્તીજ જનુ હોય તેમ એક દુર્ગીઆવ રડતી કેપટન મોહરાજના પગ પાસે પછડાય-લીજ રહી તે થોડી પળ શાંતીથી એ દેખાવ જોતો યોગ્યો અને આખરે ગભીર ધીમા ત્રાડ પણ હેતથી ભરપુર સારે તેણે બોલના માડ્યુ

“આનુ,” તેણે ગોઠાવુરપણે કહ્યું “સમજ માહારે ખરૂં કહેવુંજ જોઇએ કે માહારા દોરતે તાહારી આગળ કહેવી કાઢણી બોલેબોલ ખરી એ ગરીબ છોકરી ! માહારી વાહાવી આનુ ! એ વરસો આપણે ધણાજ સુખમાં કાઢયા છે, પણ અતે તે દાહાડો આવી લાગ્યોજ આના, કે જયારે આપણે છુટું પડનુંજ જોઇએજ છુટું પરવુંજ પડશે માઇ પુઅર ચાઇલ્ડ”

આહ, આ તે અભાગણી નસીમની કુટેલી છોકરી તુ સાબળતી હતી ? ગરીબ તે, ગરીબ નાદાન છોકરી ! તેણીએ બોલેબોલ મોહરાજના સમજયો મગર જરાએ મગરૂરી કે અભયખીયાં ઉછળાને ઉભા થઇ નહીં ફક્ત પરતાતી હોય તેમ પોતાનું ખુબસુરત માયુ તેણીએ વધારે નીચું નમાવ્યું અને ચુપ બેઠી.

મકરણ ૧૬ સુ.

— ૦ —

ઓરતની એક ભુલ—તે છઠ્ઠીની ધુળ !

“હું ધણેજ દીક્કગીર છેઉ ” સોહરાએ હવે ઉતાવળે બોલવા માડ્યું “હું કહીખી શકતો નથી કે હું કેટલો દીક્કગીર છેઉ આણુ પણ હવે બની તે કામ નહો બની થઈ શકે વાડ ? એ ખરી વાત છે કે વરમો થયા, જ્યારે અમે નાહાના હતા ત્યારથી હું મીસ મહેતા સાથે અદરાઈ ચુકેલો છેઉ મે તેણીને પરણવા માટે માહારો કોણ આપેલો છે, અને તે માહારે પાળવોજ જોઈએ ”

“ત્યારે તમે મને ખરેખરા પરણેલા નહીં હિતા ?” તેણીએ ભાગ્યેજ સાલગી શકાય તેવા ધીમા શોકાગુર સાદે પુછ્યું “હું ખરેખર આટલા બે વરસ તમારી હકદાર ધણી આણી નહીંજ હિતી એમ તમે કહેવા માગો ?”

“નહીંજ વળી,” સોહરાએ કહ્યું, “એ બધું નોનસ નસ ઉતુ ”

“વાડ દુન્યાની નજરમા તો આપણે પરણેના નહીં કહવાઈએ, પણ ખુદાની નજરમાખી નહીંજ કે ? તેણીએ હજી એ આશ્વાસન પણ રડમશ અવાજે પુછ્યું

“હું હવે વધારે વાર જુદું ખોજના ચાહતો નથી, અને તેમ કરી તુને દગવાનોખી નથીજ આજા,” તેણે કહ્યું “ખુદાની નજરમાખી આપણા લગન હકદાર નહીંજ કહવાય

માહારો એકજ મચાન છે અને તે એજ કે મને તાહારી બહુજ ખરા દીવની દરકાર હતી તે એટલે સુધી કે તાહારા વગર હું જીવી જ નહીં શકું એમ મને લાગવાથી આ તાગડો મને રચવોજ પડ્યો—હું ખચીત બહો દલગીર છેઉ, આલા !”

“ અને ત્યારે હવે તમે મને છોડી દેજ શકશો ! હવે પેલી છોકરી સાથે પરણી મને સદા માટે છોડી જવા તમારે દીવ ચાલશે !”

“ એમ કરવું જ પડે આલા ” તેણે એવા તો માયાળુ મબાર સાદે કહ્યું કે તે છોકરીએ ચમકી ઝટ તેના ચેહરામાં જોયું ત એકરો જે મોહત જેવો શીકડો, અને આશાના એકખી કીરણ વગગનો એક મુવેલા માણસ જેવો વધારે લાગતો હતો, આ તરફ તે કમનસીમ છોકરીનો એથી ધુરો હાલ હતો.

“ મોહરાખ,” તેણીએ આખરે સાદ ઠેડવી જેદમને પુછ્યું “ હું એકજ સવાલ પુછશ અને તેનો તમે મને સાચોજ જવામ આપજો મને કેહો મોહરાખ કે શું તમે મને જાણી છુછને એમ હમી ‘ હાથે કરીને મને છદગીભરની દુખી કરી ?”

“ વેલ ” તે જવાને હવે સેહજ એદરકાર ખનતા કહ્યું, “ જો એને તું હમાઇ અને છદગીભરતું દુખ સમજતી હોય તો તાહારી મરજી હા હું કહ્યું કે કેવું કે મેં તુને હાથે કરી હમી ”

ઓ તેણી તું સાલજતી હતી ! શું આજ તેનો વાહનો

વફાદાર, સાચો હેતવ તો સોહરાય હતો કે કોઈ ખીજો ? તે ઝોકરીને યસ લાગ્યું કે હવે તેણી છત્રી શકશે નહીં

“સોહરાય,” તેણી પાછી એકઠમ કાંઈ વીચાર થતા ચમકી ઉઠી. “આજ સુધી મને કોઈપણ ફેવર તમે ના પાડી નથી સોહરાય જીએ, હું તમારા પગ પાસે શું છું પડેલી છું હું જેમ નાહારા ખુદા પાસે અરજ ગુમરતી હોઉં તેમ હાલ હાથ જોડી તમારી પાસે એક મહેરમાની માગી લેઉં છોશો, તે તમે મને ગ્રાન્ટ કરશો ? ફક્ત એકજ અરજ ”

“ખચીનજ ” તે જવાને દુખથી તેણીના હાથો ઝાલી કહ્યું “તું બોલ અને તે હું કરશ કહે મને કે એવું તે શું છે આલા ?”

“મને મારી નાખો ” તેણીએ ખરા દીલના સત્તાપથી એની તો નીરદોશતાથી કહ્યું કે સોહરાય દુખથી દાઝી ગયો “મને મારી નાખો સોહરાય જમારા હાથે હમણાજ અને અહીંજ મને યસ મારી નાખો એમ ક્યાંથી તમે સામું પુનવું કામ કરેલું કહેવાશે મને એમ રીખાવા ડરતા ”

“શું કર ?” સોહરાએ હેમતીને સુમ પાડી, તે નો મુદલ સમજી શક્યોજ નહીં તેણીના દીનમા બળતી આગ કેની જાણુન હતી તેનો તેને પુરેપુરો ખ્યાલ આવી શક્યોજ નહીં અને તેથી તેણે એમજ માની લીધું હતું કે પહેલાં દુખના ફટકાઓ આજેજ થએલી તે માત્ર લવારો કરી ગઈ હતી

“હું તું કર આતુ ? તે તું કહ્યું મને ?” તેણે પુછ્યું

“ મારી નાખો તમારી તલવાર લઈ મને અહીંજ, માદારી છાતીમાં ચલાવી મારી નાખો. ઓ સોહરાજ, વાહલા સોહરાજ, હવે દુન્યામાં માદારે માટે શું આકી રહ્યું છે ? તમારી સાથે કે તમારે માટે હું જીવી શકતી નથી, તો તે જીવવું શું કામનું છે ? તેથી મને મારી નાખો મોહરામ જીઓ—”

તેણીએ હવે પાંખે સાદે તેના કાનપર પડીને કહ્યું અને તે છોકરી પોતાનું મગજ ખોલ સદતર ખેમગજ થઈ જતી હોય નેમજ દેખાતું હતું તે સુદર આખો એક દીરાના માથુસ માફક ફાટી મઈ હતી, તે ચહેરો ઉશ્કેરાટથી ધમ ધમી લાલચોળ થઈ ગયો હતો, અને તે દુન્યતી અને હાફતી હતી

“ જીઓ હું તમેને એક રસ્તો દેખાડું મોહરામ એક દયાનો, પુનનો રસ્તો મને મારી નાખો હાલ આજુબાજુ કોઈજ નથી તેથી તમેજ મને મારીજ એમ કોઈ તમારી ઉપર નક લઈ જશે નહીં વળી મને અહીં કોઈ ઓળખતું નથી, એટલે આસાનીથી તમે મને અહીંજ મુલેની નાખી ચાલી જજો મને કોઈમી દયા ખાસ, કોઈ પરમતું અજણ્યો દાટી દેશે, ઓ સોહરાજ દયા કરો અને મને મારી નાખો ”

કેપટન સોનમે અતી મમરાટથી હવે નેણી તરફ જોયું તું તે ઝરીમ છોકરી ખરેખર દીવાનીજ થઈ જતી હતી ! તે માયાથી તે જમીન ઉપર ગુલ્લે પડેલા આકાર તરફ વ કો વળ્યો અને હેતથી તેણીને પટાના માડી

“ જરા શાત થા આવી, જરા હીમત પકડ—બહાલી આતુ એવું એક બચ કર કામ કરવા તું મને કહી શકેજ કેમ ! ”

“ હું ફક્ત દવા કરવા કેહું છો સોહરાય ” તેણીએ ધીમેથી કહ્યું “ ફક્ત એકજ સખત ઝટકો અને સવળું ખનાસ થઇ જશે વળી એ મોહત મને ધણુ મીઠું એટલા વારતે લાગશે, કે તે તમારે હાથે, તમારી તરફથી મને મળશે તમારા વગરની જીદગી કરતા મોહત લાખ ગણુ વધારે સરસ અને આયકારદાયક મને લાગશે ”

“ એટલું બધું તારૂં મારી ઉપર હેત છે આલા ? ” તે જવાને તે હેતવતી સદા સાચી છોકરીને આ જુરમો જોઇ હદ બાહેર અજબખીથી સવાલ કર્યો “ શું ખરેખર એટલું બધું મારી ઉપર તારૂં હેત છે ? ”

“ એટલું બધું ? આહ સોહરાય ફક્ત ખુદાજ જાણે છે કે માઝ હેત કેવું અને કેટલું છે ”

“ ત્યારે આલા તે હેતને ખાતર હું અરજ કંઈ કે તું સાનધ થા. તું ને એમ ગુઠ્ઠે પડેલી હું જોઇ શકતો નથી આલા, તું શું જોઇ શકતી નથી કે તું ને છોડી જવું મને કેટલું ભારી લાગે છે ! અને તે મને કેટલું જરૂરનું છે ! આજા તે છોકરીને આપેનું વચન માદારે પાળવું જોઇએજ ”

“ અને જ્યારે મને પુસલાવી પડાવી ખોટી રીતે તમે પગપા ત્યારે તમે તું જાણતા'તા મોહગમ કે એક દીવસ એવો આવશે કે જ્યારે મને સદા માટે છોડી જઇ હકદાર લગનથી મીસ મેહતા સાથે નમોને પરણવુંજ પડશેજ ? ”

“ અલખન હું જાણતો'તો, આણુ, ” તેણે પરતાવાથી

કહ્યુ “એ અધુ વાણીનેજ મે તુને દેજેથી એમ હવે હુ
કષુવ કરુ અને નાહારી મારી ચાહુછ”

“ત્યારે તમારા વચનો અને સોગદો બધા ખોટાજ ઉતા
કે? આહ ખુદા હવે હુ તુ કરુ? સોહરામ, કાલે તમારા
અદીથી ચાલી ગયા પછી માહાર આ દુન્યામાં ખુદા સીચાય
કોણ ખીજુ છે? અરે અફસોસ આ ખોટોળી દુન્યામાં હવે
માહાર કોણ રહયુછ? એા હુ હવે એકથી અટુલી કાહ
જનન? હુ શુ કરુ?” તે ગરીમ છોકરીએ કદપાત કયું

“કાએ એમ કાએ ખોનેછ આલા” સોહરામે સગા
પકાથી કહ્યુ “તુ કાષ રખડતી રઝળતી રહેજે નહી ઉટા
કામદનો “રોઝ તીતા” બગલો મે તાહારા નામ ઉપર કરેસો
છ અને તુ દરેક મુખ મગવડથી રહી શકે એવો પદસાનો
મે પુરનો બદોબસ કરેસો છે હવે ત્યારે ખીજુ એથી વધારે
તુને તુ ખેખએછ”

મસ એકજ પગ અને તે રડતી તપળની કાતાવાતા
કરતી બોય ઉપર ફસડાઈ પડેતી છોકરી એકદમ ફેરવાઈ ગઈ
તેણીની આખો ગુસ્સામાં ચમકો રહી, તે ચેહરા ઉપર ખુલ્લો
તુચ્છકાર વ ચાઈ શકતો હતો અને તેણીની હાસ જેવી ઉચા
ટેકાનદાર ડોક મગરૂરીથી ખડી થઈ તે ઉડીને ઉભી થઈ અને
કેપટન સોહરામ સામે ગુસ્સાથી પોતાના ચળકતા ડોળા ચમ-
કાવતી આવી ઉભી

“શુ બોલ્યા તમે? બગલો અને પદસા” તે તમારી
પામેજ રહેવા દેઓ કેપટન સાહેબ-શુ ધારી તમે એવો ખોત

વાપર્યો ? શું તમે ધારો છો તેમજ મધ્ય ધારતા હશે કે પછસા-
માજ બધું સુખ આવી ગયું કે ? શરમ છે સોહરામ તમોને,
કે માહારી લાગણીનો વીચાર કર્યા વગર તમે નજીક પછસાની
વાત વચ્ચે લાવ્યા જો તમારો નીચ ખવાસ અને તમે રચેલો
તાગડો અને ખમર હોતો, તો સત માનજો કે માહારા ગમે
એવા હોત છતાં હું કદી તમારી સાથે ચાલી આવતે નહીં
મને શું ખબર ? હું તો એમજ સમજેલી કે તમે મને સાચ્યે
સાચ્યી રીતે પરણી જતા'તા અને હવે વળી અધુરામા પુરૂ
તમે પછસાની વાત વચ્ચે લાવી મને ધનસ્સટ કરો છો ? તમારા
પછસા તમોનેજ મુખારક ! મને તેની દરકાર નથી માહર
હવે ગમે એ થાય સોહરામ મને તો તમે જોષતા'તા અને
નહીં કે તમારા નીચ પછસા ! બોલો, બો બોલો સોહરામ
હજીબી મને ખરા લગનથી પરણો છો ? હજીબી મને તમારી
હકદાર ધણીઆણી બનાવા કહ્યું થાયો છો ?”

“આહ જો ફક્ત હું નરગેશને વચનથી નહીં બધામ
ગયો હતો તો હમણાં મોટી ખુશીથી તાહારી સાથે પરણતે
આલા ખરજ માન વહાલી આણું, કે ગમે એ થઈ જતા હું
જરૂર તાહારી સાથે લગન કરતેજ પણ હું શું કર, માહાર
વચન માહારે પાળવુંજ જોષ્યે માહારા સોગદ માહરે
સાચવના જોષ્યેજ”

‘પણ તમે તો મનેથી વચન આપ્યું હતું કેની મોહરામ’
તમે તો મનેથી સાચ્યા ગ્રહેવા માટે સોગદ લીધા હતા કેની
સોહરામ, તો કાચે નહીં તેને બદલે મનેજ પરણતા ?”

“એ એક તદ્દન જુનીજ વાત છે આણું,” તે જરાને

હવે કટાળીને કહ્યું “હવે બસ કર અને શાત થા બાહેર
કડક બહુજ છે માટે ચાલ ઉઠ અને હવે ઘર જા”

“ ઘેર ?” તેણીએ ચીસ પાડી અને એ એકજ શબ્દોમા
દુન્યાબરતુ દુખ અને કડવાસ સમજતો હતો “ ઘેર
માહાર ધર છેજ નહીં જ્યા સુખશાંતી અને હેન હોય ત્યાં
ઘેર હોય, જ્યાં હરખથી ભરેલુ સુખી સતોશી દીલ હોય
ત્યાં ઘેર હોય માહાર દીલ પુટી ગયુ છે માહાર સુખ અને
શાંતી લુટાઇ ગઇ છે સોહરાબ, માહાર હવે દુન્યામા કષ્ટજ
નથી તો ઘેર કેમ હોઇ શકે ?”

તેણે જોયુ કે તેણી દુખથી તદ્દનજ કચડાઇ મએલી
અને એકદમ નીસોસ બની ગઇ હતી અને જે વખત જતો
હતો તેમા તેણી અગર થેલીજ થઇ જશે યા તો ત્યાંજ પુટી
પડી જીવ ખોઇ દેશે તેથી તેણે હવે ઉડી તેણીના બન્ને હાથો
પકડા પોતે ઉભી કરી.

“ આભા,” તે જવાને ગમખ્વારીથી કહ્યુ “ હું
જાણુ છ કે આ ખમતુ બહુ ભારી છે, તે છતાં હીંમત રાખ,
હજારો જણાને એક નહીં ને બીજી મુશીબતોમાથી પસાર
થવુ પડે છે, તો તે લોકો તો આમ ફસ કરતા નથી ? તું
હીંમત રાખ અને હવે ચાલ ઉઠ ”

“ સોહરાબ,” તે છોકરીએ હજીએ ત્યાંથી ઉડવાની
જરાબી હીલચાલ નહીં કરતાં દુખી સારે બોલવાનુ ચાલુજ
રાખ્યુ “ સોહરાબ, તમે જ્યારે જલજતાજ હતા, કે આવુ
છેવટ આવુ આવશે તો હાથે કરી મને જીંદગીભરની દુખી

કરવા કાએ તમે માહરા વરથી ઉંધુ ચતુ મને સમજાવી લાઇ
આવ્યા ? કાએ નહીં તમે મને માહરા એકાત વચ્ચેજ ગગ-
ડી રહેવા દીધી ? આહ હવે હુ શુ કર ? ઓ ખુદા-
ખુદા-તુ માહરો મદદગાર થજો”

કેપટન મોહનભે બીહીકથી હવે આસપાસ જોયુ, રખે
કેાઇ એ તરફ આવી જાય તેની તેને ધારતી લાગી અને
તેણીના બને હડા હાથો પોતાના હાથમા ધરી હવે જમર
જસ્તીથી તે ધકજતી લખણખતી અને જીવતોડ રડતી ઝોક-
રીને ઉડી ઉભી કરી

“જો સમજ આતુ, છેકજ એમ ના વર એટલુ મનુ
નુ થઇ ગયુ ? હવે આપણને અહીંથી જવુજ જોઇએ. નહી
તો ગતનો પાહરો ભરતો મીપાઇ કે આ ચર્યાનો વોચમેન
આપણને જોઈ લેશે તો પચાતી પડશે માટે ચાલ આપણે
ચાલતા ચાલતા વાત કથે, અને હુ તુને જે કેદુ છ તે મગમર
તુ ધ્યાનથી સાભળી લે”

અને તેઓ હવે ધીમે કદમે આગળ ચાલ્યા આતા
કાઇજ બોલી નહી તેણા હવે મુગે મોર પોતાની સગજનને
સાંભળુ થતી હતી

પ્રકરણ ૧૭ સુ .

કચડાયલું ગુલાબ .

કેપટન મોગમ અને આના બેડેબેડ મુગામ તરે ચાલતા હતા સોરામનો નીમો પણ મકમ સાફ પાછો નીકળ્યો—

“ હુ આપની કાલ રીરોના છોડી નડેછ આલા અને તેથી હવે તાહારે જે કરવાનું છે તે એજ કે જેમ અને તેમ જલની નુબી આવ જગા છોડી ઉડી ચાલી જશે યાદ રાખને યાદારથી આવું કે, “રોઝ નીના” હવે પછી સદા માટે તાહા રોજ છે નહી, નુ હદ ના કર મે તાહારે માટે પદસા રીગેરેને જે મદેખન કયો છે તેજ કાયમ રેહવા ? અને હવે એટલું બનુ શીન ના કયા કર આલા, જે મને ખમન હોતે કે મે જે રીને ત હાગી તમામ જીદગીજ કચડી નાખાવ, તો આ પચવુ લેના પહેલા મો વાર ચીચાર કરને મને માફ કરતા રીખજે આલા અને જીનીશયમા ન્યારે નુ મને જરા બુને અને માફ કરતા રીખે ત્યારે તાહારે લાગકને કે.ષ ખરો ગદન્ય માણુમ તુને મેળાવવાની પ્રમાણીક ઓફર કરનો આવે તો જરૂર તેને કબુલ કરી તુ સુખીજ થજે ”

તેજો તો બોલતુ ચાતુજ રાખ્યુ મુસાફરી માટે હજારો ઇનસ્ટ્રક્શન્સ આપવાના તેણે ચ નુજ રાખ્યા આખરે જ્યા ધણાએક સુખના દીવમો તેઓએ કાઢ્યા હતા તેજ પુરાણા મેટા કાળા કીદના આગળ તેઓ આવી લાગ્યા.

“ હવે તાહારે ગુડમાઈ કેહતુ જેમએ આલા ” કેપટન

સોહરાએ મહા દુખથી કહ્યું “આ છુટા પડવાનું દુખ બચાવા ખાતરજ મેં માહારા દોસ્ત કેપટન હોમી વજ્રદારને પહેલે મોકલી આપ્યો”તો ! મગર હું જોઉં છ કે તે દુખ તો આપણું નસીબમાં છેજ ”

બહુ આસમાન ઉપર રૂપેરી ઝીણા તારાઓ ઝળઝળી રહ્યા હતા પવનની ધીમી લેહેડીમાં ઓરેન્જનો મીઠો સુવાસ પમરી રહ્યો હતો અને ચંદ્રના ધીમા શીકકા કીરણો તે બંને દુખી જીવડાઓ ઉપર પથરાઈ જઈ અજબ ગભીર દેખાવ રજુ કરતો હતો હવે છેલ્લીજવાર કેપટન સોહરાએ તે છોકરીના હાથે પોતાના હાથમાં ધર્યાં, અને તે મીઠા માહાન બસમ, મગર દુખથી ખેતાબ મારી ગએલા ચેહરા અને મમ ગીન ઘેરાયલી આંખો તરફ એક છેલ્લીજ હેનવતી નજર કરી લીધી

“ ગુડબાય—હેલ્લી સલામ આલા ” તેણે લાગેલે ઉચ્ચારે કહ્યું “માહારી પવીત્ર મીઠી આલા, માહારી વાહાલી મધુર આણુ તુને મારી છેલ્લી સલામ !”

આ ખોલો નાલગતાં તે કમનસીબ છોકરીએ દુખની એક તીણી ચીસ પાડી આખી દુન્યામાં હવે કેપટન સોહરાખના સીવાય તેનું કોઈજ હતુ નહીં ને તેણીને મનથી તેની આખી દુન્યા બલકે સર્વસ્વ હતો અને તેજ અરે અફસોસ તેજ, હવે સદા માટે તેણીને છોડી ચાલી જતો હતો અને તેથી એક ખીણ સાથે પરણી જવા માટે, અફસોસ એથી જાણુનું દુખ ખીણુ જવલેજ દશે ! તેણી એક શબ્દથી હવે ઉચ્ચારી શકી નહીં એક

આસુખી હવે ખેરની શકી નહી તેણીના તાવથી બળી જતા હાથો અસ મજબુતીથી સોહરાયના હાથોને વળગી રહ્યા હતા.

તેણે હજારો હેતવતા નામોથી આ છેલ્લીજ વાર તે વાહલી છોકરીને બોલાવી અને હેતથો સમગ્રવી પટાવી અને સાવધ કરી પણ સધળું ફાકટ

“ મને કેહો સોહરાય ” અ તે મહા જેહમને થોડાક સખ્દો તે ધુજતા હોહોમાથી બાહર પડી શક્યા. “મને કેહો કે કોઇ દીવસ, તમે મીસ મહેતા સાથે પરપુયા પડી, તમારા સુખી સસાર નચ્ચે, મને યાદ કરશો કેની ? આલા આન્ટ નામની એક કમનશીમ છોકરો આ દુન્યામા હસતી બોમવી મઠ હતી એટલુખી કોઇવાર યાદ કરશો કે નહી ?”

“ હુ વુને કદી જુતી જમ શકનાર નથી આના ” સોહરામે કચુ “જ્યા સુધી માહરમાં જુવ છે ત્યા સુધી હુ વુને એક ધડીમી વીસરી જવાનો નથી ”

“ અને યાદ રાખજો સોહરાય કે તમારી મોજને ખાતર જે રોતે માહારી જીવગી તમે કચડી નાખી છે, તેનો ખ્યાલ તમેને હજી બરાબર આવતો નથી પણ જ્યારે વરસો પડી તમે વીચાર કરશો, જ્યારે મારાજ જેવી નાદાન નાની નારદોશ બેખબર છોકરીઓના તમે બાપ થશો, ત્યારેજ નમેને ખરેખર ખ્યાલ આવી શકશે કે કેટલો અપમજ તમે મને આપ્યોહ કેટલો ગેરધન્સાફ તમે મને કીધોહ !”

“ મને માફ કર આલા ” તે કમલ્યો “હુ હમ જાજ તે અધુ જોડેહ અને સમજુહ. મને તારી મારી

જખશ, એ જો ફક્ત પછસાની મને એટલી અમત હતો નહીં, તો સવળી ચીજો તાહરી આગળ હું ડોકરે મારતે મગર સરજત આગળ હું નાચાર છેડે, મને માફ કર એ મને માફ કર આનું

એક પળ તેણી અચકી ફક્ત એકજ પળ અને બીજીજ મીનીટો તો તેણીનો હાથ માયાવી તેના ખભા ઉપર મેલાયો તે પરીત મધુર ચક્ષો તેની સામે ઉચકાઈ અને તેણી ધીમે મીઠું સાદે બોલી

“ભલીબધા જ્યારે તમોને મારે માટે કાંઈમી સતાપ થાય—કાંઈમી ગઈ ગુજરી યાદ આવે—તો ખસ એટલોજ નીચાર લાવજો, અને એટલુંજ યાદ કરજો કે છેલ્લી વખત માહારા બોલો આટલાજ હતા કે, ‘હું તમોને માફ કરજી વાહાલા સોરાખ ! ખધી ગઈ ગુજરી બુલી જઈ હું તમોને માફ કરજી’”

આફરીન ! આફરીન ! ભતી, સાચી, ખરા ઝગરાળી પુતલી ! તારી વફાપર આફરીન હોજો !

“હું તે હમેશ યાદ ગખરા” તે જવાને જનાખ કર્યો

હવે એક શબ્દમી વડુ તેઓ વચ્ચે બોલાયો નહી તેઓ કે જે એકએકની દુન્યાજ હતા કેપટન સોહરામે લોખ-લો તો મોટો દરનાજો બોલ્યો, અને એકમી છેલ્લા બોલ વગર તે છોકરી ધીમે મકકમ પગલે હવે ત્યાંથી ચાલીજ ગઈ

તેણીનો મરોડનાર આઢાજ જ્યા સુધી નજરે પડ્યો ત્યા સુધી નખામનો તે જવાન ત્યાંજ ઉભો રહ્યો આખરે એક

સરદ હાથ સાથે તે ત્યાંથી જના પાછો ફર્યો પણ સમર આ
થુ ? થુ એ બનવાજોગ હતુ કે તેની આખોમાં આસુ હતો ?
ગરમ મોટા આસુ ! તે કે જે કદી પોતાની જીવગીલરમાં
રડ્યો નહી હતો જેનુ દીલ પથ્થર જેવુ મખન અને મનનો
કાણુ લોખંડ જેવો મજબુત હતો, તે હાલ કમનસીમ સુદર
સદા સુધી સાચી, પણ ભોળી અને કાચી આનુના ચાલી જના
આકાર તરફ જોઈ ખરા દીલનાં આસુ થી રડ્યો

“એ તો વખત જતા ભુત્રી જશે અને નુખી થશે” તે
વારવાર પોતાના મનને સંધ્યારો દેવા ખાતર વીચારતો જે
આલાની જગ્યાએ કોઈ ખીજી છોકરી હતે તો ભુદી વાત
પણ જે સણુરી અને ચાતીયા તે વાહાલી છોકરીએ પોતાનુ
દુખ ઉપાડી લીધુ હતુ, જે છેવટના મીઠાજ સખુનો બોલી
તેનાથી છુટી પડી હતી, તેથી તેને અમણુ અને ચાર માત્ર
વધારે લાગનુ હતુ.

તેણે વીચાર્યું કે જે હાલ આલાનો માપ હાથાત હતે
તો તે થુ કહેતે ? તે પોતે તે વહાલી છોકરીના તે વાલીને
થુ જવાબ આપી શકતે ? તેણે ઇચ્છ્યુ કે આલા જે બોલો
બોલી હતી તે નહીંજ બોલી હતે તો સારૂ બનવાજોગ છે કે
ભવિષ્યમાં તેને ત્યા આલા જેટલીજ નીરદોશ સુદર બેટીઓ
થાય, અને જે તેઓનો આલા જેવોજ ફેજ થાય તો તે પોને
એક બાપ તરીકે એ કેમ ખમી અને જોઈ શકે ? ખચીત,
ત્યારેજ આલાની થએલી કદર ભુગવ

તેને હવે એકદમ નરગેશની યાદ થઈ, અને આવે વખતે
જ્યારે વહાલી આલાના મીઠા સાદનો મણુગણુટ હતુ તેના

કાનમાં ચાલુ હતો, હજી તો તેના હાથોનો સ્પર્શ વટીક તેના હાથો ઉપર તાજો હતો, જ્યારે તે ઓકરીની યાદ ચતાં તે ખરાં દીલથી ચીરડાયો તે બાનુ નરગેશ મહેતાને આ ધડીએ ખરા દીલથી ધીકારવા લાગ્યો તેણીની તમામ દોલતને વટીક તેણે ધીકારી અને તે પોતે પોતાને વટીક ધીકારવા અને આપ દેવા લાગ્યો

તે રાત્રે તે ખરાબર સુષ શક્યો નહીં લયાનક સ્વપ્ના જોઈ તે ઘણીકવાર ચમકી ઉઠ્યો

*

*

*

સહવારનાં જ્યારે સુર્યાના તાજા શીકકા ગુલાબી કીર જોએ દેખાવ દીધો, ત્યારે તે જોઈ આજના જેટલો ખુશી તે કોઈ દીવન થયો હતો નહીં

લગાર મોડેથી તેને કેપટન વજ્રદાર મળવા આવ્યો

“હું ખરું કેટલું સોહરાય,” તે પ્રમાણીક ઓરીસરે થોડીક એલાર પેલારની વાતો પછી કહ્યું હું ખરું કેટલું કે કાલનું કામ જેટલું અધુરું કામ મને જીદગીબરમા કોઈ દીવસ બીજું લાગ્યું હતું નહીં. તારો કહેલો સદેશો મેં તે ઓકરીને પુગાડ્યો ત્યારે જાણે તેણીનું હું ખુનજ કરતો હોઉં તેમજ મને તો લાગ્યું કેટલી નાહાની નીરદોશ, અશોષ લયા એહરાની, અને બીનસમજ ઓકરીને તે ડંગેલી છે હું કેટલું સોહરાય કે તાહારા પારટપર એ લણુ લાતકી અને નહીં માદ અષ્ટ શકે તેવું જ કહેવાય,”

“હું તે જાણું છું” કેપટન મોહરાએ જવાબ કયો, “મગર

હું કું કર. હવે મને આટલી મહેરબાની કરી તો આટલી વધારેજ કર. આપણે જ્યોર પછી રટાટ ઘષ્ટુ, તો એક વાર પાછો વુ તેણી પાસે જ અને મદદ કર ધરતુ ભાડુ નોકરોના પમારો વીગેરે ચુકવી આપ અને તેણીને મદદ થા ”

તે દોસ્તો પાછા મળ્યા ત્યારે જ્યોર ઘષ્ટ ચુકી હતી અને તેઓ વીરોના છોડી જવા માટેની સધળી તક્યારીઓ કરી ચુક્યા હતા કેપટન હોરમઝદીઆર વજ્રહદાર સીધો કેપટન સોહરાબને શોધતો આવ્યો અને ખબર આપી. તેણે કહ્યું કે તેણે તેના કહ્યા મુજબ બધું ક્યું હતું નોકરોને પમાર ચુકવી આપી રજા આપી હતી ધરતુ ભાડુ ચુકવી આપ્યું હતું—પણ તે છોકરીને તે કોઈમી રીતની મદદ કરી શક્યો નહોતો કેમકે તેણી ત્યાં હતીજ નહીં । કાલ સાંજની ધરતી બાહર નીકળેલી નેણી પાછી ફરી હતીજ નહીં રાત્રેથી તે ધરમા આવેલી માલમ પડી નહોતી અને હું ક્યાં તે મરીમ કમનસીબ છોકરીનું શું થયું હતું, તે કોઈજ જાણી કે કહી શક્યું હતું નહીં

એ સાબળી કેપટન સોહરાબનો ચેહેરો મોહત જેવો શીકકો પડ્યો

“ તેણી જરૂર આપઘાતથીજ પુરી ઘષ્ટ મઘ હોશે ” તેણે પોકાયું પણ તેજ ઘડીએ બાતુ નરગેશ મહેતાને બારણુ ખોલી ત્યાં દાખલ થતાં જોઇ તે ચુપ થઇ ગયો

“ આલશો સોહરાબ ? ” તેણીએ અદર આવી કહ્યું. “બધું તક્યાર છે અને મને હમેશા રટેશન ઉપર વહેલુજ જવા ગમેછ ત્રેનને કટોકટ ટાઇમે જઇ પહોંચવું અને પછી દોડા-

હોડી કરવી એ મને જરાખી પસંદ નથી તમેખી આવોજ કે કેપટન સાહેબ ?”

અને ત્યારે ફરજ્યાત હરતો ચેહરો રાખી પોતાની અદ રાયલીની સાથે, જાણે કશું બન્યુંજ નહીં હોય તેવા દેખાવે કેપટન સોહરામને જવાની ફરજજ પડી તે તેણીની સાથે મોટરકારમા ઝુદી બેઠો ગઈ ગુજરી, સુખ દુખ સધણું હવે પાછળ છોડી સદા માટે વીરોના તે છોડી જતો હતો એ ખ્યાલ કરતા તેને સહેજ સતોશ થયો હતો

* * *

તે પેલેસના કમપાઉડનો મોટો લોખંડી દરવાજો વટાવી કમનસીબ આલા અદર જઈ એક ઝાડ પાછળ ભરાઈ બેઠી હતી તેણી જ્યાં સુધી કેપટન સોહરામના પાછા ચાલી જતા પગલાનો અવાજ સાલળી શકી ત્યાં સુધી ભરાઈ બેઠી, અને પછી ત્યાંથી નીકળી તેજ મોટો દરવાજો વટાવી સડક ઉપર પાછી બાહરે પડી

તેણી વીચારવત આગળ અને આગળ ચાલી આહ હવે સદા માટે એકજ તાલાલો જીવને તેણીએ ખોદ્યો હતો અફસોસ કે તે જવાન તો બસ એમજ માનતો હતો કે તેના નામ ઉપર કરેલા પછસા અને બગલાથી તે છોકરી પાછી સુખી જીવગીએ જીવી શકનાર હતી ! તેને થોડીજ તે કમન સીબ છોકરીની લાગણીનો ખરો ખ્યાલ હતો ? તેણીએ પોતાનું જીવન, હેત, વીશ્વાસ, પોતાની હોરમત અને સર્વ, એકખી સ દેહ વગર તેને સોપી દીધું હતું તેનો તેણીને શું બદલો મળ્યો હતો ? તેણીની કીમત તેણે ફક્ત આવીજ રીતે નજીસ પછસાથી કરી હતી !

તેણીએ બરાબર ખાતરી કરી લીધી કે કેપટન સોહરાય ત્યાંથી ચાલીજ મર્યો હતો. પછી તેણીએ તે તરફના બીજાજ રસ્તાની વલાણુ લીધી પાહાડો અને ખીણો, તેણી દુખતા લથડતા પગે ઓળંગતીજ ચાલી ધીમા ચઢતા ઉગ્ગસમા અથડાતી ઝીકાતી તેણી આગળ ને આગળ વધી

હઝારો રીચારો તેણીનું જીભર કોતરી ખાતા હતા કેપટન સોહરાય વગર દુન્યા હવે તેણીને તમામ ખાલી અને અકારીજ લાગતી હતી, તેના વગર જીવતું તેણીને મન હવે રદ હતું જે હેત અને વીશ્વાસ એકવાર તેણે તેણીને આપ્યો હતો તે હવે ખીજનો થનાર હતો અને ગરીમ તે છોડરી ! તેણીને શું મધ્ય હતું ? પોતાનો દરજ્જો, માન અને દીક્ર એ સર્વ તેણી પોતે તો ખોષ બેડી હતી

તેણી માટે હવે કાષ્ઠજ આશા બાકી હતી નહીં તેણીને લાગ્યું કે જેને ખાતર તેણીએ પોતાનું ધરનાર છોડી સપુષ્પ વીશ્વાસથી ચાલી આવી હતી, તેજ માણસે આ રીતનું પગનું ભરેલું વાજખી કહેવાય નહીં અને તેથી ત્યાને ત્યાજ તેણીએ દરાવ કર્યો કે ગમે એ થઈ જતા તેની એક કોડીનેગી અડતું નહીં તેણી રસ્તે બુબે તફડી મરતી હોય તોપણ બી નહીજ પણ તેણીએ ત્યારે હવે કરતું કેમ ? એક પુટી બદામખી તે કમનસીબ છોડરી પાસે હતી નહીં જે હતું તે બંતુ કેપટન સોહરાયનુંજ હતું અને આ પારકા શહેર વેર વચ્ચે તે એકઠી અટુલી છોડરી તદ્દનજ રવડી ગઈ હવે પાછું બેગલોર તેણીનાં ઘનડા પુછ પાસેગી તો તેણી જઈ શકેજ નહીં ત્યારે પાછું હીન્દુસ્તાન જઈનેગી કરનાનું તે શું હતું ?

ત્યાર પછી તેણીને એક ખ્યાલ આવ્યો. એક ભયાનક ગળખનાક ખ્યાલ આવ્યો ! તે એક લાલચ હતી, જે કેમે કરતા તે ભુલથી દારવાયલી છોકરી અટકાવી શકી નહીં. હવે તો આપધાતથીજ પુર થઇ જવાનો તેણીએ પકડો ઠરાવ કર્યો તેણી માટે હેતુ જેવી ચીજ હવે હતીજ નહીં તો કા નહીં સારે તેણી મોહત માગે ? તેમાજ તેણીને હવે સુખ હતું પણ તે કેમ કરી મરવું ? તેણીએ આસપાસ જોયું ઉઘા પાહડો આસપાસ હતા, મોહટા ઝાડોના દરખતો, પોતાના જખરદરત પાદડા ફેલાવી ઉભા હતા અને ઉપર ખુ આસમાન શીવાય ખીજી કંઈ નહીં હતું ત્યારે હવે જીવનો અત લાવવો કેમ ?

તેણીએ વીચાર કર્યો કે ઝાડોનાં મોટાં પુરાણાં દરખતો વચ્ચે સુધ જઇ જુએ અને પ્યાસે ટવળી મરવું ? છટ-છટ ! તે વીચાર ખીજીજ પળે તેણીને ફીક લાગ્યો નહીં તેણીને તો એકદમ અને એકાએકજ મરી જવું હતું

તેણીએ દુર દુર નજર કરી આહ ખચીત સામે ચળકતું પાણી ખુ આસમાન જેવુંજ દેખાતું હતું યસ એકજ ડુખડી અને સધળું ખલાસ ! સધળાં દુખ અને સકટોનો એક પળવારમાં છેડો આવી જવાનો !

આખી રાત કયાં પસાર થઇ ગઇ તે તેણીએ જાણ્યું નહીં સવારથી ક્યારની પડી ચુકી હતી, અને કમનસીબ આલા તેજ ગીતે ધસડાતી લગડાતી છોલાયલા પગો દાખની આગળ અને આગળ ચાલી રહી હતી.

અ તે તેણીની મુરાદ બર આવી. અ તે તે ચળકતા સ્વચ્છ ખુણામાં આગળ તેનાં ઉપાધ્યુષા ડોકાવતી આગળ આવી ઉભી બસ ખજાસ હવે તે છોકરીની જીંદગીનો છેડો આવી જતો હતો.

તેણીએ ખરાં દીવની એક ટુક બદલી કરી લીધી ફરી એકવાર પોતાના બેહસ્તના જઈ વસેલા માઆપની મારી ચાહાવાની ચીસ પાડી, અને પછી ખીજી પળે આખો મીચી અંદર કુદી પડી.

એકજ પળ તે પાણીમાં કાંઈ જોરથી પડવાનો ધપકારો ત્યાં એકાત ચુપકીદી વચ્ચે સંભળાયો, એકજ પળ તે પાણી ઉછળ્યું અને પાણી સધળું શાત ! તે મરીમ હીણાયત્વ તળ-પણ કમનસીબ માઆપ વગરનું બચ્યું, તે જીલથી ખોટે માર્ગે દોરવાયલી સાચી પણ કાચી છોકરી, તળાવની છેક તળેટી સુધી પહોંચી ગઈ હતી.

હું તેણીનાં દુઃખ અને સંકટનો સંધળો છેડો આવી ગયો હતો ! આગળ જોઈશું

મકરણ ૧૮ મું.

— ૦ —

ગેબી બચાવ.

સરદાર નોશીરવાન દીવેચા પોતાનીજ જીદ પુગી કરના માટે જાણીતો થએલો અને ધણો પકાયેલો હતો. વળી તે બેળ ફાટેલ અને દીલ ચાહે તેવા ફાટા પુરા પાડવામાં કદી પછાત પડતો નહી, એથી એક જાણીતી વાત હતી તે જીવાન હતો ધણો જવાન હજી માત્ર ભાગ્યેજ છવીસ સનાવીસ વરસનો હશે, સાથે ખુશસુરત, અને દમામદાર દેખાવતો, વળી પાસે પુખ્તળ ચીચોડા-એટલે મોટી ઉમરની કુવારીકાની માતાઓ અને કાજ કરનારાં ડોસાઓનો તો તે એક અતી માનીતો જવાન હતો તે ફેશનેબલ સોસાયટીનો એક અગત્યનો મેમ્બર ગણાતો હતો અને જવાન રૂપાળી છોકરીઓ તો ભાગ્યેજ તેનો પીછો છોડતી મજર સરદાર નોશીરવાન દીવેચાને તેની ભલ પરવાહ હતી તે તો બીલકુલ ઉદાર દીલનો ખાચ અને ખવાડે, પોતાના પૈસા વડે બીજાનું બધું ચણ હોય તો કરતું, એવા વીચારોનો ધણાજ દુલ્લા સાચ્યા જમરનો એક જવાન હતો.

તે કાઠ પેહેલેથીજ એમ પદસામા અલોટયાં મારતો લખ પતી જવાન હતો નહી આજે ચાર વરસ ઉપર તે સખત મહેનત કરતો અને પોતાના પેટ માટે કમાતો પ્રોફેસરની જગ્યા ઉપર હતો તે એક ટ્રેન્યુએટ હતો અને ધણુ વાચેતુ હોવાથી લગભગ એક વીદવાન જેટલો હુશીયાર હતો પણ અન્યુ એમ કે ચાર વરસ ઉપર તેના ધરડા કલકતેનાળા રીટા-

પરડ થએલા, મળલક દોલત અને સારો દરજ્જો ધરાવતા કાકાનાં મરણથી તે તેમનો છેલ્લો હકદાર વારસ ક્યો હતો અને વશપરમપરા સરકારી સનદ મુજબ હાલ સરદારનો ખીનામ, તેમજ તેમની લખખોની દોલત ભોગવતો હતો પોતે ગરીબામ્મથી ઉધરેલો એટલે પછસાની અને ગરીબોની ખરી કદર કરનારો અને મદદ કરનારો હતો તેનો હાલનો મેન્યા-વળી ખીજેજ હતો તેને મુસાફરીનો અજબ શોખ હતા દુરત નો લાગ્યો હતો અને તેથી ગામેગામ ફરતો આજે લગભગ વરસ દીવસથી લાખી મુસાફરીએ નીકળ્યો હતો અને તેનો સોગતી અને હ મેશનો સાથી તેનો ફરતો એક સગો જમશેદ ગાંધી હતો. તે જ્યાંથી જતો ત્યાં સાથે દ મેશ જમ-શેદ ગાંધી દેખાતો તે હાલથી તેની સાથેજ મુસાફરી દરમ્યાન હતો અને હાલ સરદાર નોશીરવાન દીવેચા ફરતો ફરતો ઇંગ્લંડ અને કેનડીનન્ટની મુસાફરી કરતો આ તરફ ઇટલી આવી ચડ્યો હતો વીરોના તેને ધણુજ પમદ પડ્યુ, અને ત્યાંથી થોડાક માઇલ દુરના અતી રળીઆમણ દેખાવોથી મોહીત થઇ, ત્યાંના તે તરફના નાહાના તળાવ પામેના હોટેલના સરદાર નોશીરવાન જ્યાંદા થોખી ગયો હતો તેને તે તરફની સીનરી કાંઇ અજબ દીલપુશ અને આખોને ટાઢક પમાડનારી લાગતી હતી

અને આજે જ્યારે હુ તે જવાનને વાચનાર જોડે ઓળખાઉ છુ ત્યારે, સવારના ૭ વાગ્યાનો વખત હતો જ્યારે સરદાર નોશીરવાન પોતાનાં સાથી અને દોસ્ત, જમશેદ ગાંધી જોડે, ત્યાંની દીલપુશ સીનરીની મોજ ચાખવા ખાતર વહેલો ખડી ખામદાદે તે નાહનાં હોટેલમાંથી નીકળી ત્યાંનો સ્લોપ

ઉતરી જઈ તળાવ આગળ દુર, વેરથી દેખાતો રળીઆમણો લીલોતરી ભર્યો સુદર દેખાવ જોતો ત્યાની ઉચાણુમાની એક ટેકડી ઉપર બેઠો હતો. તેઓ લગભગ અડધો કલાક એમ થોડ્યા હશે સરદાર નોશીરવાન ત્યાની ખુદગતી ખુદનુરતીના વખાણુ ગતો અને વખાણુતો, અને જમશેદ તે બેધમાનપણે સાબળતો ત્યાની ઠડી લેહકીમા ઝોકા ખાતો બેઠો હતો જેવામા તે તળાવમા જોરથી કાષ થપકાષ પડવાનો તેના કાને સાદ આવ્યો અને તે ચોકી એકદમ ખડો બેઠો.

“ જમશેદ,” તેણે એ જોતા તુરત કહ્યું “ જાગેછ કે ઉધાયછ જમશેદ ? તે તળાવમા કંઈ અકૂળાવાનો અવાજ સાબળ્યો ? મને લાગેછ કે કોઈ અદર પડી ગયું હોશે ”

“ નોનસન્સ ” જમશેદે આગસાધથી કહ્યું, “ એ તો અમથો તારો ધખારો હોશે. પડી કોણુ જાય વળી ? ”

“ નહી નહી જો જમશેદ,” તે જવાને હવે ખન દીલના મહારાટથી કહ્યું ‘પેલી તરફ પાણીના ગોળ ચકરડા જોયા ? મને લાગેછ કે ત્યા કોઈ પડી ગયુંછ અરે પણ જોની જમશેદ-ગુડ હેવન્સ ! આ તો કોઈ અબળાનો હાથ ઉપર દેખા વછ, તે જોખી હોય તેને માહારે જવાવવી જોઈએ ” અને ખીજખ પળે તેણે પોતાનો કોટ ખેચી કાઢી અદર બહાદુરીથી ડુમકી મારી, જે જોતો અને ગભરાટ કરતો જમશેદ માધી તેની બાહર આવવાની રાહ જોતો થોડ્યો, જે મીનીટ પાચ મીનીટ, પસાગ થઇ ગઇ, પણ હજી તેનો પતો હતો નહી અતી ધણા ગભરાટથી જમશેદે આસપાસ જોયું, મગર

ખીજીજ પળે જરાક છેટેથી તેજ વહાલા ઘેરતનો માનીતો સાદ
તેને કાને પડ્યો ત્યારે તેને નીરાત થઇ

“અહીં આવ જમશેદ, અહીં આવ અને મદદ કર”

તે તુરત ઉઠ્યો અને જ્યાં સરદાર નોશીરવાન પોતાના
બંને હાથોમાં કાંઈ બોળે જાણી ઉભો હતો ત્યાં દોડી ગયો.

“જમશેદ મેં તુને નહીં કહેલું કે તળાવમાં કાંઈ પડી
ગયું હોય તેવો અવાજ થયો હતો ? આ ખીચારી કોઈ
છોકરી મને અદરથી પડી ગયેલી મળી આવી.” તેણે હાકતા
હાકતા કહ્યું

તેઓએ ધણી સલાળથી તેણીને કીનારા ઉપર મુકી
અને પછી સરદાર નોશીરવાન તે છોકરીની નાડ તપાસવા
વાકો વળ્યો

“જીવેછ કે ?” જમશેદે ઉચે દમે આતુરતાથી પુછ્યું

“હા જરા જીવ હોય એમ લાગેછ ખરૂં પણ જમશેદ
હવે તું એક કામ કર તું જલદીથી કોઈ સારા જેવા ડોક્ટરને
અહીં તેડી લાવ સાથે ગારીબી લાવજે હું તેટલાં આ
છોકરી સાથે અહીંજ બેસશ હોટલમાં લખ જમએ તો નકામી
ચકચાર થશે માટે હું અહીંજ થોણુ છું વેહલો આવજે

“તું પોતે બધો ઊંજા જમ અધમુવો જેવો થઇ
ગયોછ નશવાન” જમશેદે જતા જતા કહ્યું “મારૂં માને તો
પહેલે તું અદર જમ બીણાં કપડાં બદલી નાખ” અને તે
ઉતાવળે હવે ત્યાંથી ચાલી ગયો.

અને તેના ચાલી ગયા પછી સરદાર નોશીરવાન દયાથી

દાઝી જતા દીલે પાછો પેલી છોકરી તરફ ફર્યો સવાર તો ક્યારની પડી ચુકી હતી અને હવે સુર્ય પુર તેજથી ચળકી રહ્યો હતો સરદાર નોશીરવાને જોયું કે તે કોઈ અતી રૂપાળી પારસીની છોકરી હતી ગરીબ ખીચારી । આટલી જવાન, આટલી સુંદર આવે વખતે મોહતની શોધમાં કાએ આવી હશે ।

“ ગરીબ ખીચારી ’ સરદાર નોશીરવાન દીવેચા દયાથી પટપટ્યો “એની જીદગીમાં કાઈખી ભેદ હશે કેટલી દુખી એ દેખાયછ અને તે છતાં કેટલી જવાન । હજી તો એક બચ્ચા જેવીજ દેખાયછ ”

તેણે તેણીના લાખા કસખી બાળોમાંથી પાણી નીચેની નાખ્યું, તેણે ત્યાર પછી હજારો ઉપાયો તેણીને ભગડત કરવા માટે અજમાવ્યા-પણ સવળું ફોકટ તે છોકરી જરાખી હાલી નહીં કે જરાખી પોતાની આખો ઉઘાડી નહીં અને સરદાર નોશીરવાન પોતાના દોસ્તની અધીરાઈથી રાહ જોતો થોડ્યો ।

તેણે હજીએ પોતાના ઉપાયો ચાલુજ રાખ્યા તે સુંદર જવાન ચેહરા ઉપરથી તેણે જરાખી આખો ખસાડી નહીં મગર તેમાં કશોજ ફેર પડતો તે જોઈ શક્યો નહીં સધ્યારો માત્ર એટલોજ હતો કે ધણુજ ધીમેથી હજીએ તેણીનું દાટ ચાલતુ હતુ જે તેણી જીવતી હતી તે બતાના પુરતુ હતુ

અતે તપાવી તપાવીને જમશેદ ગાંધી આરી લાગ્યો તે પોતાની સાથે એક ગાડી અને ઉતાવળના હાવભાવના ગડગડ સડગડ કરતા એક ઇટેલ્યન ડોક્ટરને લઈ આવ્યો હતો જે ધરડા તખીએ તુરત પેની બેથુવ છોકરી ઉપર ધ્યાન

આપ્યું. તેણી જીવતી હતી અને જો અનામર ઉપાયો લેવાય તો હાલ તુરત તો કશાજ ભયમા હોય એમ લાગતું ન હોતું એવું તેનું મત હતું.

હવે કરવું કેમ ? જો તેઓ તેણીને હોટેલમા લઈ જઈ ને સારી ચામ તેટલા દીવસ રાખે તો ખાલી ચક્રચાર વધી પડે એમ હતું ત્યારે હવે કરવું કેમ ? સરદાર નોશીરવાને સવાલ કરતી ટપે તે છટેદ્યન તપ્પીજ તરફ જોયું જો બના માણસે તુરત તોડ બતાવ્યો.

“આ અણગણી બાનુને મારે ત્યાજ આપ સાહેબો લઈ આવો. તેણી સારી થશે ત્યાં સુધી મારે ત્યાજ રહેજો અને મારી બધરી એની અનામર જતન લેશે મારે ત્યાં પુરતી જગ્યા છે, અને હું ખાત્રી આપું છું કે એક હોટેલ કરતાં મારું ઘર અને મારી વાઈફની જતન આ ખુબસુરત, નાજુક દેખાવની બાનુ માટે વધારે ફાયદાકારક થઈ પડશે અમે એને માટે બનતું કરશું એક જીવ બચાવવો તેની આગળ પછસા અને મહેનત શું થીસાદમાં છે ?”

અને તેઓ તે છોકરીને તે ડોક્ટરને ત્યાં લઈ ગયા તે ડોક્ટરની બધરીમાં તેના જેનીજ લીધી અને માયાળુ પણ પછસાની ગરબા ઉડાવી હતી ધણી હેતુથી તે તુરતજ તે છોકરીની માવજત કરવા લાગી અને એ રીતે તે કોઈ મોહન માગતી આવેલી ગરીબ પારસણને બચાવી સતોશની આઠ ભરતો સરદાર નોશીરવાને બચડી ચકડીને તે ઘરડા ડોસાડો સીને એક સારી રકમનો એક આપી ત્યાંથી પોતાના ફેરત સાથે વીદાય થયા.

અકરણુ ૧૮ સુ.

—,૦—

પાંચ આંગળાં કાંઈ સરખાં હોતાં નથી !

એ વાતને એ મહીના પુરા થઇ ગયા હતા જવાન સરદાર નોશીરવાન દીવેચાએ પેલી કુખી મુએલી ગરીબ પારસી છોકરી (જે વાચનાર ચેતીજ ગયા હશે તેમ કોઈજ નહીં પણ આપણી વારનાની હીરોષ્ઠન આલાજ હતી) ને બચાવી પેલા ઇટેલીયન ડોઁ પાઓલીને ત્યાં તેની બધરીની માયાશુ દેખરેખમાં સોંપી આપી હતી તે વાતને એ મહીના પુરા થઇ ચુક્યા હતા તે પોતે એ છોકરીનો જાન બચાવા માટે કેટલો ખુશી હતો તે તેને એકલાનેજ રોકાન હતુ જો કોઇ તેની એ બહાદુરી વખાણતુ તો તે માત્ર હસીને એટલુજ કહેતો કે “સાર થયુ કે વખતસર હુ હાજર હતો નહીં તો ગરીબ બીચારી વગર મોતે મરી જતે,” પણ એથી વધારે જરાયું ઉકમાઇ લેતો નહીં.

અને હાલ તે ડોઁ પાઓલીના ઇટાલીયન ધરના સુદર નાના સલુનમા તે છોકરીની રાહ જોતો બેઠો હતો છેક એ મહીને તે પાછો આ નાઝનીનને મળનાર હતો અને તેથી તે ખુશી હતો તે છોકરીએ એનશીવરની જે ગબીર બીમારી ભોગમી હતી તે વખતે સરદાર નોશીરવાનનો મહારાટ જોવા જોગ હતો તેના દોસ્ત જમશેદને વડીક બપ્પર પડી નહીં કે કેવી કાળજીથી કેટલીવાર તે ડોક્ટરને ત્યાં જઇ તે સુદરીની બપ્પર પુછી આવતો.

“ મને ખીલકુલ ખમર નથી કે તેણી કોણ છે ” ડા० પાઓલીના સવાલમાં તે વારવાર કહેતો “પણ મારી ખાતરી છે કે તે કોઈ સારાજ કુટુંબની લેડી હોશે એના હાથ ઉપરની હીરાની વીટી જોઈ કે તમે ડોક્ટર ? જે હોશે તે એ જીવાન બાઈ સારી થશે પછી આપણે જાણીશું તમે જરાખી પછસાની વાણુ કરતા ના ને એને બચાવજો એ મારી જાતવાળી છે એટલે પારકા મુનકમાં એને માટે મારેથી મને એટલું કરવાની એક ઓરાસીઅન તરીકે હું મારી ફરજ સમજું છું.”

અને હવે તેણીને ડા० પાઓલીએ તદ્દન સાગી થએલી જાહેર કરી હતી અને તેણીના બહાદુર બચાવનારને મળ્યા આવવાની આજે રજા આપી હતી તેણીને હજી તો ખમર વટીક હતી નહીં કે તે કોણુ હતો પારસી કે યુરોપિયન ? ઇટેલિયન કે કોઈ ખીજી જાતનો ? અને જ્યારે તેણી બારણુ ખોલી અંદર આવી ત્યારે પહેલી હરોલમાં તો સરદાર નોશીરવાનને આ નસીબની લીલીએ એક યુરોપિયનજા માની લીધેા મગર એક પારસી પેશાની કયા છુપી રહે છે ? થોડીક પણ પગી તેની ખાત્રી થતા તેણી અચકાતી સેકજ શીકકુ દસ્તી અંદર ચાલી આવી

અને તે છોકરીને જોઈ સરદાર નોશીરવાનખી સખત ચોકચેા બે મહીના ઉપર જોયથી અતી ખુબસુરત છોકરીનેા આ માત્ર ઓળોજ નજરે પડતો હતો પાતળી, દુમળી, શીકકા ચેહરાની અને સુદર વાયોલેટ-જીન્સુ આખો આસપાસ કાળા ચકરડાવાળી આ સીતમની સેડકી માટે બધેા સરદાર નોશીરવાન દયાથી દાઝી ગયેા તેણીએ પોતાની ગમગીન, દુખથી

થેરાયલી આખો ઉઠાવી આભારથી તેની તરફ જોયું અને પછી ધ્રુજતા હોઠોથી ધીમે સાદે બોલી—

“હું જેઉં છ કે તમે તો માહારા જાતભાઈ જ છેઓ” તેણીએ ગુજરાતીમાં મીઠું હલકું કહ્યું “અને ૩૦ પાઓ-લીના કહેવા મુજબ મને મોહતમાથી અચાવનાં તમેજ છેઓ તમારી બહાદુરી માટે હું ખરેખર આફરીન કરૂં મગર મને અચાવા ખાતર હું તમારો ઉપકાર માની શકતી નથી તમે મને શું કામ અચાવી, ભાઈ ? ઓ કાચે તમે મને કુખતી અચાવી ?” તેણીએ કુખથી પુરૂં કયું

સરદાર નોશીરવાને હેમતીને તે ગમગીન પુતળી તરફ જોયું

“તમે શું બોલો છ તે તમે સમજતા નથી જાનું,” તેણે માનથી ધીમે માયાળુ સાદે કહ્યું “માહારી આખો સામે તમેને કુખતા જોઈ અચાઉ નહીં તો શું કરૂં ? શું અદમ વાળીને જોયા કરૂં ? નહીં—એમ ના બોલો ! હું ઘણો ખુશી છેઉ કે એ રીતે ખુદાની દયાથી તમારો કીમતી જાન હું અચાવી શક્યો”

તેણી તેની પાસેનાજ મોઢા ઉપર ચાકથી પટકાઈ પડી અને દયા ઉપજાવવા જોગ હાલે સરદાર નોશીરવાને તરફ જોઈ ગંઢી થોડીક પળ તો શું બોલવું તે નોશીરવાને મુદ્દલ સમજ પડ્યું નહીં અતે તેણે નરમીથી પાછું શરૂ કર્યું—

“તમે જોઓ છ તેમ હું મી તમારો જાતભાઈ છેઉ આઈ ! મહારા ઉપર ભરોશો રાખી તમારી જેમી કાઢાણાં દોષ તે મને કહ્યો ? અને મને મદદ કરવા દેજો !”

તેણી તેની ઉપર બરોશો રાખે ? એક મરદ ઉપર ? તેણીએ શું નહીં ખચ્યું હતું કે હવે વીશ્વાસ રાખી શકે ? તેણીએ ઝટ જવાબ કર્યો—

“ નહીંજ થે કયુ, મને જરાયી મદદની જરૂર નથી. હું દીલગીર છેઉ કે મહારી કાઢાણી હું તમોને જણાવી શકતી નથી ”

સરદાર નોશીરવાનનો ચેહરો એકદમ રાતો થઇ ગયો. તે ગભીરાઇથી તેણી તરફ ફર્યો, “હું જાણુ છ તમે શું વીચાર કરો છ તે,” તેણે કહ્યુ, “તમે એમ ધારો છ કે તમોને મદદ કરવા અને તમારી સલાખ રાખવા હું પોતે જોઇએ એટલી પુખ્ત ઉમરનો નથી પણ તમે તેની શીકર ના કરો મહેન હું તમોને ખાતરી આપુ છ કે હું ઇચ્છે ઇચ્છ એક ગ્રહસ્થ છેઉ અને જો કે ઉમરમાં નાહાનો છતા, મે દુન્યાનો પુરતો અનુભવ લઇ લીધો છ તમોને પારકા શહેર વચ્ચે દુખમા જોઇ, એક ભાઇ તરીકેજ તમોને મદદ થવા હું ચાહુ છ ”

વળી તે થોડી પળ સુધી ચુપ રહ્યો અને પાછું ચલાયુ જે દરમ્યાન કમનસીમ આલા મુજતા હોડો સાથે ચુપ બેસી રહી હતી

“ તમે મને એક જવાબ આપશો ? સાચ્યે સાચ્યો, ખાત ? ” સરદાર નોશીરવાને લાગણીથી પુછ્યુ “મને કહો જોહેન, તમે તળાવમા કાએ નખાવી દીધુ ? મને ફક્ત એટલુ જ કહો ”

“ કારણુ મને મહોત જોઇતુ હતુ.” તેણીએ જવાબ કર્યો અને તે સુદર આખો આસુઓથી ભરાઇ જતા તેણે જોઇ.

“એ બરાબર સીધો જવાબ છે” સરદાર નોશીરવાને દીકાસાથી અને ઘણી નરમાશથી તેણીને હીંમત આપતી ઢપે કહ્યું “હવે ત્યારે મને વધારે જણાવશો કે કાએ નમારા જેવા જવાન બાનુને એ રીતે મોહત માગતા જવું પડ્યું ?”

“કારણ” — અને તે મીઠા ચેહરો તથા હોઠો એકદમ શીકકા પડી ગયા તેણી ભાગ્યેજ બોલી શકતી હતી “કારણ આ બોહળી દુન્યામા હું એકરીજ છેઉ માહારી પાસે પૈસા નથી, ધરનાર નથી, માહાર કોષજ નથી અને તેવી મેં ધાયું કે એ રીતે માહારો નકામો જીવ કાઢી નાખવાથી ખુદાખી માહારી ઉપર બહુ નારાજ થશે નહીજ મને ચાહનાડ કે માહારી કદર કરનાર આ દુન્યામા કોષજ નથી એટલે માહારી જીદગી તદ્દન નકામી જેનીજ હું સમજુ છું”

“ગરીબ બચ્ચુ ! ગરીમ છોકરી ! અને તમારા માઆપ કોષ નથી ?”

“નહી,” તેણીએ કહ્યું “માહારા માઆપ અને મરણ પામ્યા છે.”

“અને મને તમે નહી જણાવો કે તમે અહી કેમ આન્યા ? તમારી મરણ હોય તોજ મને કહેજો એહન ખાત્રી રાખજો કે એક ભાષ, એક સાચ્યા દેસ્ત, તરીકે હું તમારે માટે માહાડ બનવું કરશ”

“હું એક દેસ્ત સાથે અહી આની હતી આ મોટી દુન્યામા તે એકજ દેસ્ત હું ધરાવતી હતી”

“તે નમાડ સગુ હતું ?”

“ તે આ દુન્યામાં મને વહાલામાં વહાલું માણસ હતું ” તેણીએ ગમખવારીથી જવાબ ક્યો, “અને પછી તેવણુ મરી ગયા માહારે મનથી મરી ગયા—માહારી પાસથી સદા માટે તેવણુ ચાલી ગયા ”

તે ચેહરામાં અશોષ અને નેટીનાંજ પડછાયા સરદાર નાશીરવાને જોયા તે એક નીર્દોશ બચ્ચાં જેવો પાક અશો ચેહેરો અને મીઠી નરમ આંખો હતી અને તેણે ધાયું કે તેનો કોઇ ધણોજ અતલગનો સગો કાકો યા મામો મગી જવાથી તે ખીચારી એકલી અટુલી પારકા શેહેરમાં રખડી જવાથી ગભરાઇ જઇ પોતાના જન ઉપર ક્યું હશે તે આપડા ભલા જવાનને તેણીની દુખભરી કાઢાણી અને પેત્રા હમ્યા પુટા લશ્કરી તખીખી અમલદાર કેપટન મોદરાબ મમ-નશાહની શુરાઇની કયા ખમર હતી ?

“ અને તે તમારા સગા ઉપરજ તમારો સવળો આધાર હતો એટલે ? તમે એ સગાને ધણુજ ચાહતા હતા ? ”

“ ચાહતી હતી ? ” તેણીએ આગવી પાછળી યાદ કરી ગમખવાર કહ્યું “તે માહારે મન માહારી આખી દુન્યાજ હતી સાહેબ તેની ઉપરજ માહારો સવળો આધાર હતો અને હવે તેનાં ચાલી ગયાથી હું તમામ નીરાધાર થઇ પડીશ ” તેણી એક પક્ષ અહીં થોળી મધ અને પછી ઉભરાઇ આવતું ડચકુ પાછું પોતાની છાતીમાં દાખી દેતા કહ્યું “હવે એ વાન જવા દેઓ ભઇ માહારેથી એ બધું યાદ કરી શકાવું નથી ”

“ વાર, ત્યારે આપણે હમણાનીજ વાતો કરીશું તમે

હુ એમ કહેવા માગો છ કે હાલ તમે તદન વરસાર પછસા ટકા અને સગા વાહાલા વગરના છેઓ ?”

“હાજી તેમજ છે,” તેણીએ તે શુ કરવા માગતો હતો તે માટે અજમ થતા ટુકમાં કહ્યું

“જુઓ, તમારી આગળી ઉપર જે વીંટી છે તેની કીમત તમે કહી શકશો ? માહારા ધારના પ્રમાણે એ હઝાર રૂપીયા ઉપરની થના જાય તમે ત્યારે તમોને પછસા વગરના કેમ કહી શકો ? જે આ વીટી તમે વેચો તો જરૂર—”

“વેચુ ?” તેણીએ ચીસ પાડી “એ માહારી આગળીથી એક પળમી જુદી કરવા પહેલા હુ મરવાનું વધારે પસંદ કરે”

આટલો જુસ્મો અને હેન જોષ તે અજમ થયો. આટલી નાની છતા કેટલી સાચી અને હંતવતી ! તેણે ધાયુ કે એ વીટી તેણીના બેહસ્ત પામેલા કોષ વરડા સગાનીજ હોતી જોષએ

હવે ગમે એમ કરી આ ગરીબ નીરાધાર છોકરીને સહાય થવું અને તેણીને ઠેકાણે પાડવી એવો પડકો દરાન તેણે કર્યો

“માહાર નામ સરદાર નોરીરવાન દીવેચા છે” તેણે કહ્યું “અને હુ કલકતાનો રહીશ છેલ્લ મને તમાર નામ હવે નહી જણાવો બહેન !”

તેણીને એક ઉપગ્રની કાટેવા નામની તો યાદ થઈજ નહી તે એટલી તો નીરહોદ બચ્યા જેની હતી કે પોતાનું

નામ છુપ્યુ રાખી ખીજીજ કાષ લગતુ નામ આપી દેવાનુ ,
તેણીને લાન આવ્યુજ નહી, જે તેની જગ્યાએ કાષ ખીજી
મોટી ઉમરની બાગડ છોકરી હને તો તેવુ કાષ તેને સુઝતે
તેવો આલ્લાને તો ખ્યાલ આવ્યોજ નહી અને તેણીએ તેથી
પોતાનુજ નામ કહયું

“ માહર નામ આલ્લા ગ્રાટ છેજી ” તેણીએ કહયુ .

“ આલ્લા ગ્રાટ—આલ્લા ગ્રાટ ? વાહ—કેવુ સરસ બીડું
મ્યુઝીકલ નામ તમાર છે, હવે ત્યારે મને કહો મીસ ગ્રાટ કે
જો તમે રરનામા જતા હોવ અને તમોને બાજીએ પડેનુ એક
ગરીબ નહાનુ એકલડાકલ ખુજસુરત પક્ષી મળે તો તમો
શુ કરો ! ”

“ તેને ઉપાડી લઈ નરસ કર અને પાળુ, ” તેણીએ ને
જવાનના એ સવાલથી વણી અજબ થવા છતાં ટુરત
જવાબ કર્યો

“ બરાબર કહયુ ” જવાન સરદાર નોશીરવાને કહયુ
“ હવે જુઓ—તેજ પ્રમાણે તમારો દાખનો લેઓ, જાણે એક
નાહના એકલા પડી ગયેલા પક્ષી માફક તમો મને મળ્યા,
એટલે તમારી ઉપર માહરો હક ખરો કેની ? તમોને છેક
મોહતને દરવાજે પુગી ગયેલા હુ તેડી લાવ્યો તો હવે તમારી
જી દગી સુખી કરવાની મારી ફરજ છે કેની, મીસ ગ્રાટ ! ”
અને તે મોટો એહરો એકદમ બીહીકથી શીકકો પડી જતા
જોઈ તેણે ટુરત સુધાર્યું

“ ખુદા ખાતર ઉંચુ સમજો ના—મીસ ગ્રાટ મારી

કહેવાની મતલબ એમ છે કે તમેને મને મદદ થવાની રમ આપો તમેને હીદુસ્તાન લઈ જઈ ૧૨ પાડવાની મને પરવાનગી આપો-અને માહારી ઉપર વીશ્વાશ રાખો હું તમેને ખાતરી આપુ છું કે હું એક નેન્ટલમેન અને મેન ઓફ ઓનર છું”

“ તમારી ધણી મહેરબાની લઈ ” તે છોકરીએ ધણી હેશાનથી કહ્યું “ તમારો ઉપગ્રહ હું કેમ માની શકું ? પણ માહારે તો હવે નોકરીથી અહીં જ માહાર પુર કરવું છે તો તેમા તમે મને શી રીતે મદદ કરી શકશો ? ”

“ અને હું તેમાજ તમેને મદદ થવા ચાહું છું, મીસ ગ્રાટ મને કેહો કે તમે શું શું કરી શકો છો ? તમાગ એકા-મપ્લીશમેન્ટસ મને ખતાવો ”

“ હું સાડ લરી ગુથી અને સીવી જાણુ છું, થોડો ધણો પ્યાનો વમાડી જાણુ છું હું ધાડ છું કે હું સાધારણ સારી રીતે ગાઈ જાણુ છું ફ્રેચ અને ઇટેલિયન મને થોડું ધાડ આવડે છે, અને ઇંગ્લીશ ધાડ સારી રીતે હું લખી વાચી જાણુ છું વળી રાધવાની સારી આવડ છેજી અને-અને બસ એટલુજ મને આવડેછજી ”

“ બસ એટલુજ ? ” સરદાર નોશીરવાને હસીને કહ્યું “ હવે ત્યારે તમેને કોઈ બચ્ચાં માટે ગવરનેશ દાખલ થા કોઈ માહના કે પેન્યન દાખલ રહેવા મમરો ! ”

તેણી એક પળખી ઠીચાર કંવા થોભી નહી આથી

ખીજો સારો ચાન્સ કયા મળવાનો હતો ? એટલે તેણીએ તુરતજ તેનો લાભ લીધો.

“મને કોઈ સાત જોવા બાતુની કપેનીઅન દાખલ રહેવા થાણુ ગમશેજી તમે મને એમા મદદ કરી શકશો તેમ ધારોજી !”

“હા હુ જરૂર તેમ કરશ” સરદાર નોશીરવાને કહ્યું.
“હવે ત્યારે સમજી લેઓ, મીસ ગ્રાન્ટ હુ તમોને માહારા પલાન જણાઉ માદરી એક કઝીન છે, હીલ્લા દાદીમેક નામની ગે ધણે મોટે ખાચરે મુ મધમા પરણેલી છે અને તેને એક કપેનીઅનની ખાસ અગત છે ત્યાં હુ તમોને મોકલશ પણ વચ્ચે મુરકલી એટલીજ છે કે તે હાલ પોતાના ધણી સાથે ઉટાકામદ દવા ખાતા ગયથી છે અને થોડો વખત હતો તાહજ થોભનાર છે તથા જો તમે કહેતા હોવ તો હુ તમોને તાહજ મધ જાઉ અને જો તેમ તમોને નહી મીક લાગે તા હાલ તુરત મારી સાથે કનકતાજ લઇ જાઉ તાહ મારા કાર બારણુ ચાદન ડોસા માહરા મમલા પી પાસેજ એક નાહાના કોટેજમા રહેછ તાહ તેટલો વખત તેવણુની સાથે તમે તોડી પાડો, અને પછી માહારી કઝીન મુખમ આવે ને હુ તમોને તેણી સાથ મેળવશ પીચાર કરીન તમોને જેમ ગમે તેમ મને કહો.”

ઉડીના નામથી તે છોકરી કમકમી ઉડી જ્યા બેહે-
સ્તાના સુખનો વખત તેણીએ કારેસો ત્યા હવે તેણી પાછી કેમ જઇ અને રહી શકે ? તેણીએ તેથી કલકતાજ જવાનો પીચાર રાખ્યો.

“હું ધારૂં છે હાલ તુરંત તો હું કલકતાન આવશ્યક અને પછી જો તમારા પીતરાઇને ઉડીથી આવતા થયો વાર હોશે તો તાહ જવશ નહીં તો થોડાજ દહાડા હોશે તો પછી મુબબલ સીધી મળશ ”

“વાર જેમ તમોને ફાવે તેમ જરામી ઓસકાવો ના મીસ ટ્રાટ મને તમારો એક ભાઇજન હવેથી ગણુને હું આજે મારી કઝીન ઉપર લખશ અને આપણે આવતે અદ નાડે અહીંથી ઇડ્યા માટે ઉપડીયુ તેટલા તમો બહેન મીસીસ પાઓલી સાથેજ થયા કમફર્ટથી રહી શકશો ખરૂં ની ?”

“હાજી પણ તમે ધારોજ વાર કે મે આપધાતની કેશેશ કરી તે જાણુવા પછી તમારા કઝીન મને પોતાને ત્યા રાખશે? હું એવણુને ગમશ ?” તેણીએ અચકા અચકાને પુછ્યુ અને એ નીરદોશ સવાલ સાલળતાં બયો સરદાર નોશીરવાન મોટે સાદે હસી પડ્યો.

“આપણે એવણુને જાણુવા હમતુજ નહીં કે તમે ઇટલીમાં એકવાર આપધાતની કેશેશ જેવુ કરેલુ ” તેણે હમીને કહ્યુ “અને તમે ગમશો કે નહીં, તે માટે તો હું ખાત્રી આપુજ કે તમે એવણુને જરૂર ગમશોજ ” અને હવે તે સધળુ પકકુ કરી રજા ચાહતો ઉઠ્યો તેણે અતી માયાથી તે છોકરીનો હાથ પોતાનાં હાથમાં શેકહેડ માટે ઝાલ્યો.

“ સન્દા નોશીરવાન ” તેણી ધીમા મીઠા હલકે બોલી.

“તમારો ઉપકાર હું કદી વાળી શકવાની નથી હું એટલું જ કહું છું કે તમારી ભલામી માટે ખુદા તમોને દરેક વાતે સુખી કરે પણ મને એટલું કહેશે ભાષ કે મારે ખાતર આટલું કાળજીથી તમે કામ કરો છ ? મારે ખાતર એટલી તકલીફ કામ લેઓ છ ?”

સરદાર નોશીરવાનના સોદામણા ખાનદાની ચેહરા ઉપર એક અજબ ફેરફાર થઇ ગયો જાણે ખુદાનું રોશની જેવો ઝળકાટ તેની ચચળ ચળકતી આંખોમાં ચમકી રહ્યો અને એક અશોષભર્યા હસવાથી તે નુરમદ મુખડો એવડો ઝળકી રહ્યો.

“કેટલાકો મને ફાંટાબાજ ધારે છે” તેણે કહ્યું “અને કેટલાક તો વળી મને અધ ઘેલોજ માને છે કારણ મારા વીચારો અજબ જેવા છે ખુદાની મરજીથી હું એક પૈસા વાળો માણસ છેઉં, મીસ ગ્રાટ—અને તેથી મને બસ એવોજ ખ્યાલ છે કે તે પૈસા મારા પોતાના નથી—માત્ર હું તેનો રખેરાળ એક સ્ટુઅર્ડ જેવો છેઉં મારા પૈસાથી બીજા માણસનું બહુ થઇ શકતું હોય તો તેમ કરવા હું સદા તૈયાર છેઉં, તેના જેવી બીજી મોજ આ દુન્યામાં મારે મન એકે નથી દુન્યામાં આપણે કેટલા વખતના પરાણા છીએ એ ખ્યાલ મને હમેશા આવેછ—અને તેથી આપણી ટુક જીદગી દરમ્યાન જેટલું બહુ થઇ શકતું હોય તેટલું કરી લેવું જોઇએ એજ મારો વીચાર છે તમારો જાન હું બચાવી શક્યો તો માટે હું ખુશી છેઉં બહેન—અને આ દુન્યામાં પાછાં તમોને સુખી અને સતોશી થયલા જેવા હું ધણોજ

પ્રુથી થવશ. જો તમારી જગાએ બીજુ કાંઈ હોતે તોખી હું આજ રીતે વરત્યો હોતે ”

આહ કેટલો ફરક ? એ મરદો વચ્ચે કેટલો ફરક ! ક્યાં કેપટન સોહરાબના વીચારો અને ક્યાં ‘આ સરદાર નોશી રવાનના ?

“માહારે લીધે તમોને ખરચ તો ઘણોજ થયોછ, અને તમે લીધેલી મહેનતની તો વાતજ પુગ્ની નહી સરદાર દીવેચા ” આલાએ હેશાનથી કહ્યુ પણ તુરત તે બના જવાને તેણીને આમળ ખેલતા અટકાવી અને સાડમજી કરતો તેણીની સામે આવી ઉભો

“એ બધી પચાતી તમારે કરવાની નથી તમારૂ કામ તો હવે વહેલા તદ્દન સારૂ થઈ જવાનુ છે ” તે હસ્યો અને હીમતના વડુ એ ચાર સખુના સાથે તે હવે તેણીને ત્યાજ છોડી ચાલી ગયો.

અને તેના ચાલી ગયા પછી ત્યાજ વીચાર કરતી આલા બેમી રહી ગઈ ચુજરી તમામ બુવી જયુ અને હવે નવીજ જીદગીએ જીવવુ એવો તેણીએ ઠરાવ કર્યો યુ તે ઠરાવ તેણી પાળી શકશે ?

તે કેટલો બલો હતો ! કેટલા મોટા ઉમરાવી દીક્ષનો એ સરદાર નોશીરવાન હતો ! આહ ત્યારે દુન્યામા બધા જ મન્દો કાંઈ ધુરા હતા નહી તેના જેવા બલ્લા માણસોખી હતા ખરા !

તેણી ક્યાં સુધી એમ વીચાર કરતી એસી રહી તે

તેણીએ જાણ્યું નહીં આખરે મેડમ પાઓલીએ આવી તેણીને તે વીચારોમાંથી બીદાર કરી ત્યારેજ તે જાગી અને ચમકી ઉઠી

અકરણુ ૨૦ સુ.

અરે—અરે—જી હગી ત્યારે તમન ફીકકી અને
લુખખી તો નથીજ !

એક અકવાડયા પછી સરદાર નોશીરવાન આલા ગ્રાટ સાથે હાંદુસ્તાન માટે ઉપડી ગયો. તે જોકરીએ તે આખી મુસાફરી દરમ્યાન જરાએ ઉલટ કે ખુશી બતાવી નહીં તેણીનું તો જાણે દીલજ તુટી ગયું હતું.

તેઓ મુ મધ પુખ્તા—જ્યાર પછી સરદાર નોશીરવાન તેણીને કલકત્તા લઇ ગયો. તે તેણીને લઇ સીધો પોતાને મકાનેજ ગયો. અને તેના કારભારજી ધરડા ચાદજી ડોસાની કેરમા તેણીને સોંપી દીધી. તે એક પુરાણુ મોટું મકાન હતું. અને માઇનો સુધીની તેની જાગીરો લખાની હતી થોડેજ દુર તેનાથી, તેના કાકાને ટાઇમનું બધાવેલું કારભારજી ચાદન ડોસાનું નાદાનું સાદું સફાઇ ભયુર્ એકું, પુલપાન અને વેલા ઓથી દકાઇ ગયેનું “ફર્ન કોટેજ” હતું, જ્યાં હવે પછી આલા પોતાની નવી નોકરીમા દર પડે તેટલા તેણીને રહેવાનું સરદાર નોશીરવાને નક્કી કર્યું હતું.

તેનાથી છુટ્ટ પડતી વખતે તેણીએ તેનો ધણો ધણો આભાર માન્યો અને પછી ચાદનમાય સાથે નેવણને ધરે ગઈ

અને ચાદણુ ડાસાને વટમાર્ગે ચાલુ ધણીજ ગમી ગઈ તેવણુ તેણી ઉપર થોડા થોડા થઈ જતા રહ્યા

“તું મને મારી પોતાની દીકરી જેવીજ વાહાલી લાગશે આણુમાય” તેવણુ કહ્યું “અને જ્યારે સરદાર નોશીરવાને તાહારે માટે મને બનતું કરવા કહ્યુંછ, તાહારે તો હું માહારો જીવમી કાઢી આપશા એવણુ માટે હું તું નહીં કરે ? માહારે ખાતર એવણુ ધણુ કરેલું છે આણુમાય હું જેટલી એવણુની ભલમનસાઈ અને લાએકીની તારીફ કરે તેટલો થોડો છે, એટલા ભલા છે એવણુ”

ચાદણુ ડાસા ધર માખી જેજ, સવારના છ વાગ્યાર્થા સરદાર નોશીરવાનના મહેલ જેવા બગવાનો કારભાર કરવા “સ્તમ આમમા” જતા ત્યાર્થી અગ્યાર વાગે પાછા ફરતા, અને પાછા સાજે ચાર વાગામા ત્યા જતા, તે રાતે આવના અને જ્યારે તેવણુ લેહરમા હોય ત્યારે સરદાર નોશીરવાનની ખુબ વાતો કરતા

“જી હર માહારા નસવાનની તો જેટલી તારીફ કરે તેટલી થોડી” નાલ્લો બુચો હતો ત્યારનો મે તો રમાડેલો બેહસ્તી ડસ્તમજી શેઠના વખતમા અહીં કોઈવાર આવે ને એવી તો મસ્તી તોફાન કરે કે બેહસ્તી ડસ્તમજી શેઠ તો ગભરાઈ ગભરાઈ ગય પછી ખીચારાના ગાપ ગુજરી ગીયા, અને એક વખતમા તો એની માયથી એની પાછળ ચાલી ગઈ પછી એક વખત અહીં આપો ને કોણુ જાણુ તું થયું

તે કાકા ભરીમ ખુમ મરાયા ને એ અહીંથી ચાલી
ગયો, કાકા કેદને બધું પરતુ મુકી ભારી પાસે રહ ને
એ કેદને હુ તો શીખયા જાઉં પછી એ તો શીખી
ભણાને મોટો પુરવીય બન્યો ને પુતાના મોટા પ્રેફેસ
રના ઓખા ઉપર ઉતો અહીં તો પછી આવ્યોજ નહીં ને
કાકાથી એવા એનાપર ગુસ્સે થઇ ગયેલા કે તેડાવેખી નહીં.
આખરે ચાર વરસ ઉપર રસ્તમથ શેક ખીચાના બેહેરતી થયા
એટલે એને અહીં આવડુજ પડ્યું અને આપ મ મલા વાડીને
માલેક થઇ રહ્યુંજ પડ્યું પણ તેના છબર કાઢ પુરો
પાપરો રહ્યો ' વડીમા અહીં તો ધડીમા કાઢ મુસાફરીએ
નીકળી ગયો "

અને એવી એકની એક તોડ ॥ આદત ડોસા પાડી અને
પાછી આના આગળ ધણીએક નાતો કરતા જે સમથ ત
ખરાજ લાએક ભલા માણસ માટે તેણીને માનની નાગણા
પેદા થતી રહી

આલા ધણીકવાર ગમે અના મકકમ ઠરાન છતા પોતાની
મધ ગુજરીના ખ્યાલમા મધકક ઉતરો જતી ધણીકવાર ત્યા
જમ "રોજ નીલા" જ્યા તે સુખમા કેપટન સારાખ સાથે રહી
હતી, તે નજરો નજર જોઇ આવડુ, ખસ એકજવાર તે એક
વારનુ વાહાવુ મકાન જોઇ આવના તેનો છુર તલ પાપડ
થતો હતો—છના તેણી કાષ્ઠમાં નકકો ઠરાવ ઉપર આવી
શકીજ નહી, અ તે એ રીતે મહીનો ઉપર પસાર કઇ ચુક્યો

હતો અને એક દીવર તેણી “ફર્ન ફોટેજ”ના સુદગ્ર યાગમા ગુલાબના પુલ કાપતી હતી, તે વખત સરદાર નોશીરવાન તેણીને મળવા આવી લાગ્યો.

“સાહેબજી, મીસ ગ્રાટ” તે જવાને હરને એકરે મીઠાસથી કહ્યું “હું તમારે માટે ખુશ ખબર લાવોજી મહારી કઝીન હીલ્લા લખેજી કે તે ચાર દીવસ થયા મુખમ આવી ગેજીજી માટે મારે તમેને એકદમ મોકલી આપવા કેમ તમે તખ્યાર છેઓ ? મહારી કઝીન ઘણી મજાહની ભણી છોકરી છે અને મહારી ખાત્રી છે કે એની સાથે તમે સુખથી રહી શકશો”

તેણીની મધુર આખો ઉપકારના આસુઓથી ભરાય ગયું તેણીએ આભારથી તે ભણા જવાન ગમ જોયું એક તદ્દન પરાયો તેણી જેવી ત્રાહીત છોકરી ઉપર આ કેટનું હેશાન કરતો હતો । એ કેટલો ભલો ઉદાર દીલનો ! કેટલો સાચા ભલા પવીત્ર મનનો ? કેટલો તેણીના એકવારના વહાલા કેપ-ટન સોહરાયથી જુદીજ તરેહનો તે હતો ।

“હું તમારો ઉપકાર શુ રીતે વાળી શકશ, સરદાર નોશીરવાન ।” આલાએ ખરા દીલના ઉભરાથી કહ્યું

“સુખી દેખાવાથી” તેણે હસીને જવાબ કર્યો, “તમારો એકરો સુખના ફીરજોથી ખીલી રહેલો હતો જેવાથી હું મારો મદદો વળી ગયલો સમજશ, મીસ ગ્રાટ”

ખીજે દીવસ મુખમ માટે ઉપડવાની તેણી સાથે ગોઠ વધુ કરી ને ત્યાંથી ચાલી ગયો, અને આભા તે કાલ કમારે પડે તેની રાહ જોતી તખ્યાર થઈ રહી

બીજે દીવસે સરદાર નોશીરવાન વખતસર તેણીને સ્ટેશન ઉપર મુકવા ગયો તે નરમીથી તેણી સાથે વાનો કરતો તેણીના કપાટ મેટની બારી આગળ થોભ્યો ખુલ્લે માથે ઉભેલો કોષ્ટને પણ પોતાના હેન્ડસમ દમામદાર દેખાવ તથા ચચગા આખો મીઠો મરદાનગીભર્યો ચેહેરો, તેમજ સુદર ઢપછપથી મોઢ પમાડે તેવાજ લાગતો હતો.

“ સ્ટેશન ઉપર મારી કઝાન મીસીસ હીરજીભાઈ દાદી શેઠના કાર તમેને લેના આવશે, મીસ ગ્રાટ તેમા તમે દાદી શેઠ દાઉસમા જાઓ અને મે આપીશ તે ચીકી હીદનાને આપજો તમે સહી સત્તામત પુગ્યા અને ત્યા તમેને કેમ લાગેછ તે મને પ્રસદે તખી જણાવજો ” તે ભત્તા જવાને છેવટે કહ્યુ અને પછી એક મીઠા ગબીર નમન સાથે જ્યારે વેન ચાલી, એટલે તે ત્યારથી હરી ગયો અને આલા હવે પછી તેનુ શુ થનાર હતુ તેના ચીચાર કરતી પવન વેગે ઉડતી અગ્ની રથમા આમળ અને આગળ ચાલી

આહ ! આ નરજવાન પુરુષ તે કરમાઈ જતા નાઝુક પુલ ઉપર તાઝગીનુ નવુજ કાષ્ટ પાણી છાટયુ હતુ ! દુન્યામા અતે ત્યારે કાષ્ટ હજીમી મોજ જેવુ હતુ ખર ! !

મકરણ ૨૧ સુ.

— ૦ —

નવી શેઠાણી—હીલ્લાં દાદી શેઠ

કમનસીબ આલા ! નસીબ શુ નથી કરતુ ? તેણી કયાથી કયા આવી હતી ? એક ગરીબ વકીલ બાપની બેગલોર ખાતે વસતી નીરદોશ બોલીલાલી છોકરીએ શુ શુ ખચ્ચુ અને શુ અનુભવ્યુ હતુ ? પોતાની જીદગીનો આ એથો ભાગ તેણી ભજવી રહી હતી સોલ વરસની ઉંમર તક સાદામ અને નીરદોશતા સીવાય કશુ તેણીએ જાણુ નહોતુ ત્યાર પછીની તેણીની કેપટન સોહરાય સાથેની સુખી જીદગી અને તેની છેવટમા ખમતુ પડેલુ દુખ અને હાદેસાઓ, ત્યાર પછીની સરદાર નોશીરવાન દીવેયાની મહેરબાનીથી જરા રતી મળેલી શાતી, અને દુન્યાદારીથી વેગળી એકાન જીદગી । અને હવે પછી ફેશનેબલ દુન્યામા ચાલતા તરેહ તરેહના રમઠગ અનુભવવા તેણી મુબ્બ આવતી હતી । આહ શુ નસીબ !

તેણી બરાબર વખતસર મુબ્બ આવી પુગી—પણ જરાએ મજરામ નહી સરજત હવે તે છોકરીને હીમતવાન અને શાંત થતા શીખાડતી હતી તેણીએ પોતાનો સામાન કિતગળ્યો અને પોતાને માટે આવેલી મોટરકારમા બેસી “દાદીશેઠ હાઉસમા” હકારી ગઇ

તે નેપીઅનસી રોડના ફેશનેબલ લતા તરફ આવેલુ એક અની સુદર મોટા બગીચા સાથનુ મહેલ જેવુ મકાન

હવે તેનો ભવ્ય દરબાર દેખાવ, અને મોટાઈ જોઈ એક પળ આજ્ઞા આટ ખગ દીનથી અજ્ઞાન થઈ ગઈ એનત્રનસ હોલ ધણીજ રાંભાયમાન રીતે શણગારેલો હતો ચમરાક દેખાવના નમનતાઈ ભર્યા માણસો એક સરખી નાનરીમા સજ થયેલા અદીયા તડો ફરતા દેખાતા હતા.

તેણીને ત્રણજ માંથી અદર તેડી જવામા આવી— અને હુકમ મુજબ પડેયે તેણીને આસાએસ માટે માળ ઉપર તેણીના રમમા ત્રણ જવામા આવી મોટો મારખજનો દાદર ઉચામાની કારપેટ ખાંજાવેયો અને ટુંટું ગોભાયમાન પુનળા તથા ઉમદા પેનટીંગસ ગોઠવેલા એ બહુ નટાવના તેણી અતે ઉપર જત લાગી.

તેણીને માટે ખી તેવાજ સુદર ખુદ્દા હવાનાળા ત્રણ મોટા ઓરડા અને એક મીટીંગ રૂમ તથ્યાર કરવામા અગા હતા ત્યાનો રમખ્ય દેખાવ અને પેસાડી રેન ડેડ જોઈ તેણી દવાઈજ ગઈ તુ આટના પગા અને મોટાઈ સાથે નોશીરવાન દીવેચાની આ પીતરાઈ મડેન મુખી હને નાદાન ખતા આલાએ હવે ઇદગીની “વીવી સુકકાનો” પુરતો અનુભવ મેળવ્યો હતો એટલે કે તીચારના જતાવમા શકમદ રીતે તે છોકરીએ ગભીરાઈથી માયુ ધુગાવ્યુ.

અડધા કલાક પછી એક નરમાશભવા, પણ તમાગ એસકા દેખાવની ધરડી આયાએ આવી ખમર આપી કે તાઈ સાહજ તેણીને મળના ચાહતા હતા અ હુકમ થતાજ તેણી તુરત તામેદારીથી ઉઠી સાથે ચાથી ભવા નોશીરવા દીવે ચાની આ પીતરણુ કેરીક હાથે નેનો ખ્યાલ તેણીને પુરકજ સતાપતો હતો.

થોડીક પળમા તેણી ધણાજ ટેરટથી સણુગારેલા મોટા ભવ્ય ડરોઈંગ રૂમમા આવી લાગી—જ્યા બેઠરકાર હપે અડધી બેટેથી તે મોટા મકાનની એકલી માલેકણ સરદાર નોશીર-વાનની જવાન પીતરાઇ મીસીસ હીરજી દાદી ગેડ—દાથમા એક ચોપડી પકડી બેઠી હતી

તેણી જવાન હતી ભાગ્યેજ છરીસેક વરસની હશે સુરન માજરા ડોળા અને ધણે ખુમસુરન ચેદરે ધરાવતી સાધારણ કદની તદન બેઠરકાર કંડી રીતભાતની તે એક સુદરી હતી તેણીએ ધરમાળી ખુમ ભપકાયા પોશાક સજ્જો હતો અને જ્યારે તેણીએ ઉઠીને ઉભી થઇ આલાને આવકારના સખુનો કહયા, ત્યારે તેના અવાજ અતી મીઠો અને એક વાજીત જેટલોજ મધુર કાનોને અથડતો હતો તે છતા સાથે થાક અને ડટાળાનો ભેળ તુરન તેમા જણાઇ આવતો હતો તે પહેલીજ નજરે એક સુખી છોકરો દેખાતી હતી નહી

“તમેજ મીસ ગ્રાટ કની !” તેણીએ સેહેજ શીકકુ હસી મીઠાસથી આવતે આવકાર આપતા કહયુ “માદરા કઝોન નદારવાનનુ કાગળ મને મળ્યુ છ અને હજારો વેલકમથી તમે અહીં ભલે પધારયા એમ હુ ખરા દીક્થી કેદુ છ બેસો મીસ ગ્રાટ આપણે વાત કરે”

અને તેઓ બંને જોઓ ભીમ્યમા એક એકની સગ નમા આવનાર હતી, તેઓ આ રીતે જીવગીર્મા પહેલીજવાર મળી બંને એકમેકની ખુમસુરનીથી અગ્નિ ગયથી અને એક-એકને પસદ પડેથી જણાઇ

આલાએ યજની જની ઉપરે હીંસા દાદીજેના ચેહેરા

તરફ જોયું એક જાતનો તુચ્છકાર અને ખેદગ્રસ્તરી તે નુદર મુખડામાં દેખાતો હતો પોતાના દીવનો એક આપનો હોય તેવોજ ચેહરો ધરાવતી તે જનાન આનું હતી જાણે હેત, આશા વીશ્વાસ અને દીક્ષા તુટી ગયું હોય તેવોજ હાલ અતાવતો અને એક દુખભરી કાઢાણી રજુ કરતો તે ચેહરો હતો.

“હું આશા રાખું છું કે આપણે અને એકમેકને સંતોષ આપી શકશું, મીસ ગ્રાટ” તે મ્યુઝીકિય સાફ પાછો આસાને કાને પડ્યો “માહારા કઝીન નસવાનમાં મને ઘણો વીશ્વાસ છે અને તેના કહ્યા મુજબ મને ખાતરીથી લાગે છે કે આપણે સાથે ઘણા સારી રીતે રહી શકશું તમે ધારો છો કે તમે અહીં સુખથી રહી શકશો મીસ ગ્રાટ”

“માહારી ખાતરી છે કે હું અહીં ઘણા સંતોષથી રહી શકશું મીસીસ દાદીશે”

આસાના ગમગીન મીઠા પણ કડવાસથી ભરપૂર સાદે ચોક્કી તે વડી છોકરીએ જટ તેના ચેહરામાં જોયું

“તમોને દરેક સુખ સગવડ આપવા હું માહાર જનતુ કરશું મીસ ગ્રાટ.” મીસીસ દાદીશેડે આગળ ચનાવ્યું “અને હવે તમારા કે મ માટે આપણે ઓછા માહારા કાગળો લખવા, માહારી સાથે ફરવા આનવું અને મને દરેક વાતે પુણ્ય રાખતી એજ તમારું કામ છે મીસ ગ્રાટ, મને કોઈ ની વીજ સંતોષ આપી શકતી નથી હું એકદમ ચીરડાઉં જતી ગયતી છેઉં તેથી મને પુણ્ય સ્વનાવમાં રાખતી અને માહાર મન રીઝવતું, યસ એજ તમારું કરવાનું છે તમે ધારો છો કે તમારેથી એ જ ની શકશે”

“હું તમોને સતોરા આપવા માહાડ મનનું કરશન”
અ તાએ ગરીબાઈથી જવામ દ્યો

“ત્યારે એનો જાણે સેટન થયું હું ખુશા છે કે કે તમો
આવી લાગ્યાં, મીસ ગ્રાટ, કમકે આજની સાજ કેટલી કરા
ગા ભરી ને ડલ લાગેજ”

આટલા પત્તસા અને મોટાઈ જતા આ પુતળા જેવી
છોકરી કેટલા ગમગીન અને દુખી જગતની હતી ! આલા
કામ્રમી જવામ કહે ને પહેલા નેગાએજ પાશુ આગળ
ચલાવ્યું

‘હું ચાલું ના ચાલું ધામડુમી ડાંગીઅ છરી રાડ
તેમ છે, મીસ ગ્રાટ લોકોને અદા નેડ મોજાન કરી રાડ
અથવા હું જઈ નડ પણ મસ હું કરાગી મેષ્ઠ કોઈનામાં
એહરા મને સતોરા આપી રાકતાજ ના હું જાણે માહારી
ડાંગીથી ધરાધ ગમ્મ હાઉં તેમજ મને લાગેજ એમ જતા
માહારી ખાતરી કે કે તમારી કપનીમા તો મને સતોરા મળી
નડશે ખરો એ કોઈ અ ની, તમેગી એક કપ માહારી સાથે
લગો, મીસ ગ્રાટ !’

તેણીએ હા પાડી અને અડ કપ વીડુ અને ને કોશીનું
ડપ નીમે રીમે હારે લગાડતા આનાએ આગપાસ આખો ફેરની
ન જોડો બોન્ડો તપાસ્યા યુવોથી કેલધ જતી કનઝરવેટરી
તત્ત ને ના નાની પામજ આવી હતી અને તેનો ખુનખોદાર
ખદ્દાટ ન આખા આરડમા ટ્વાઈ ન્દયા હતો દુરથી તે
કનઝરવેટરીને દમાન નક પરાઆતા માળા જેવોજ તજરે
આવતા હતો અ ની નીક ડન અવળા ડન ના ઝાડો અને

નવાવચમાં પ્રસારે તેમજ દરેકે જાણી જાણેની છાંયેકત્રીક નાછડે ગોઠી મુઠી હતી વગી કરાછગ રૂમનો દેખાવ કાલ ઝાછો સુદર હતો નહીં ગનીયામાં પણ અડવા ઉપર પેની અથ તથા નરમ અને મુલાગે હતો મોટી ખુદથી આગ મારીએ જેમાંથી થયાનો અતી હડક આપનારો દેખાવ નજરે પડતો હતો, અને હીરાના ઉપગના પીકચરે મોટા આરટી નોના માસ્ટર પીચજ હતો તેમજ ત્યાનો દરેક પીચે શબ્દગાગ પત્તામાં સાદાન મનાવનો અચ્છા ટેસ્ટવી ગોઠી રાખેનો હતો.

અત ને મવા જીવ, સુદર દેખાવ વચ્ચે તે મકાનની નજર કરતી નહીં, અને સાદાથી કરતી નોટાણી હી ના દાદા નહ, આખી મુગદમાં સર્વથી ખુમસુરત, સવ થી પછસાનાગી અને સવ થી દુખી ડોકરો ખડા હતી તે નજર ગમગીનીની રેતિનુજ અડ દીન પીગયાના જેવું ચીવજ રજુ કરતી હતી મારપીઠના પેરા જગી ઝાણી નીનોનની સીકનનસની નેરતી સાડી, અને તન મેચ થનુ તેનુજ સુર જાઉજ અડવી ઉઘાડી ગતી અત પાખા ઉઘાડા ફાના ખેતનનુ હજુ તાજના પાકા પેરા સાકિત જગના હતો જ નેરેરટ રટાલસમાં મનાની તમા અડ હીરાના ઝટાન જગજગ થનો હતો અને એ મનુ નતી અને તે ખુમસુત પલસામાં અનોટયા મારતી પ્રગા માટે ત્રિચાર નરતી આના ફેરી નીપ કરતી સુપ ખેરી

૧૧૧ મન સુપ ખની રહયા અતુ ને આ જગના ડોકરોની છાંયીમાં રૂ પનુ હયા આટલા દેખાવના મુખ હતો તખી દુખી દેખાતી હતી.

‘ મન કંકરા નીગીમ લીનના ક હમમુ. તમારે

માટે શું કરી શકું ?” અ તે આલાએજ જવાન ખોની પુછ્યું

‘ ઝાછળ નહી, થે કયુ મીસ આટ હાલ તુરત તો તમે અહીજ ખેસીને જરા આરામ લેઓ ” હડા ધીમા સારે હીલ્લાએ જવાન કર્યો

પાછી તેવીજ ભય કર ચુપકીદી ત્યા પથરાઇ રહી જે આલા ખમી શકી નહો, એટલે પાછું તેણીએ કહ્યું

“ તમેને મ્યુઝીકનો ગોખ છે મીમીસ દા’ગેહ ’ હું તમારી પાસે કાઢ ગાઉ ?” અને મુગી ચુપકીદીમાં દાનુ કોડુ ફુણાવતા તેણીને જોઇ આલા ઉડી પ્યાના પામે ગઇ અને એક અની દીલગીરીભર્યું મીડું ગાયન જે તેણી પોતાની રીલાતની મુસાફરી દરમ્યાન શીખી હતી, તે ગાના પડી તે ગાયનમાં જાણે એ આહતા જીગરને છુટા પડાનેા હેવાલ દરશાવનેા હતો અર્ધું એક સાલગી એકદમ પધારે ગાતા હીલ્લા દાદીશેઠે તેણીને અટકાની દીધી

“ બસ કરો મહેરમાની કરીને મીસ આટ ” તેણીએ માગી લીધું “જો કે એ ધણુજ મીડું, લાગણીભર્યું અને નદન સાચ્યુ છે છતાં મને મુદલ રાહત આપી શકતું નથી એનાદ હરવાતુ કે રમુજી ગાશે તો મને પધારે ગમત પડશે ”

તેણીએ હુકમ મુજમ જીવ ઉપર જોરાવરીથી એક નાહાતુ નમુજી ગાયન ગાયું ખરૂં—પણ તેણી બહુ અજાન થઇ એમ છતાં તે મગરૂર ખુનસુરત વહરા તરફ નેત્ર પુછવાની હોમત કરી શકી નહી, કે કાય તે ગાયન મીડું અને ખરૂં હોવા છતાં તેણીને ગમતુ નહાતુ ? તેજ ધડીએ ખારણ

ખુલ્લુ અને એક પુટમેન રૂપાની સાથે રમતા એક કાકા સાથે
જામ્ય થયો. જે એક વાંચી લખ તેણીએ મોઢા ખુલ્લા સાથે
તુરત હુકમ આપ્યો. “નવાજ સાહેબને અદર લાગ્યો.” અને
પછી તે એકરામાં જે ફેરફાર થયો તે આજ્ઞા પોતાની આખી
અંગી દરમ્યાન ભુની નહીં એ પણ ખરા મુખ અને આન-
દથી હીલના દાદીશીનો એકરો ઝળાઈ રહ્યો. જાણે તેણી
મલ્લાઈજ ગઈ હોય તેમ લાગ્યું.

એકજ પણ, અને બારણુ ખોલી એક જવાન દાખવ થયો.

પ્રકરણ ૨૨ મું

— ૦ —

પેલુ વીચીત્ર પ્રાણી “માટીડા” — જે વધુ નમુનાઓ !

આ નવા શેઠજીની સાથે માહાજા રામનારને બરાબર
ઓળખાણ કરાવવી પડશે નવાજ બહુમન્યારજી મ ધરાતી ઉંચો
અને ખુલ્લસુરત દેખાવતો હતો. તે સીધા ટટાર અને નવાખી
દેખાવતો આશરે પાતરીશેક વરસનો તીક્ષ્ણ બુલુ આપો અને
પેરા ધપકાગીયા વાળતો એક પહેલવાન જેવો જવાન હતો.
તે આ હીલના દાદીશીના કુખનો દીકરો અને તેણીનો સાચો
દોસ્ત હતો. તેને અદર આતો જોઈ તેણી હરખથી ઉડી
હોતમાં જાણના હાથે સાથે તેનો સામે આવકાર આપતી
ધસી ગઈ.

“ભોમ ? એ ભોમી એમ કેમ ? હું તો જાણ કે તું સધાવ્યો હોજો ! તું હજી અદો કેમ , ?”

તેણી એક પળ આપણી આજ્ઞાનો હાજરી તો નીસરી ગએલીજ માલમ પડતી હતી આસપાસનું તેણીને ભાગ્યેજ ધ્યાન હતું નરમારાની પોતાના કઝોનના દાઢમાથી તેણીએ પોતાના હાથો છોડાવ્યા અને પછી એક મોઢા ઉપર તેની પાસે પોતે જગ્યા લીધી

“હજી હેરામાઈના કાગળ આયુ નથી, હીંદના નામ નર હજુર હતું એ મહીના સુધી ભોવાગમ મન્ય નેમ નથી— નેથી હાલ તુગ્ન તો હું અહીંજ છેઉ

“એ કેવું સરસ, કેવી મનહ, ભોમ” તેણીએ મચ્છા સડી ખુરાથીવી પોકાયું “તું અદી હોજો તેટના દાઢાગ મનેમી જરા મજેહતુ તાગને ને મોહવાઈ જશે”

આજ્ઞાએ અગમ્યમીથી આ મધુ નેષા કૃત્ય આ કોળ દતો—કે જેની હાજનો એક સુરત અદાનો ચીન્હાકિ અખળાને આવી રીતે એક હનનની ઉનટમદ ઊઠગેમા જેની નાખતી હતી ‘ ખચીત આ તેનો ધણી નો નદીજ હતો, એટલી નો આનાની પુગતી ખાતરી હતી ત્યારે તે હતો કાણુ ‘ અને તેની સાથે આ માનવુજગ દાર્શિનીના મધરીતે કાગતુ નગગતુ હતુજ નુ ?

ચોટી પગની ત્યાજ ગાતી પથરાઈ જે દરમ્યાન જ્ઞાન નનામ મદમનયારજો આસપાસ નજર કરી તેના આવ્યા પછી પહોંચાજનાગ આવ્યા તરફ તેની નજર એવાઈ અને ને તુરત પોતાના કઝોન તરફ ફેર્યો

“ તાહારા ફેન્ડ સાથે તે અને હજી ઓલખાણ કરાવી નથી હીલ્યાં ” તેણે કહ્યું અને ત્યારે એ સખ્તો સાંભળતાજ તે મોટે ધરની શેઠાણી એકદમ ચમકી પોતાના દીલખુશ રાખનારાથી બીદાગ થઈ

“ એવણુ માહારા કે પેનીઅન મીસ બાલાં ઝાંટ છે, બોમ ” તેણીએ ઓલખાણ કરાવી “ અને હવેથી અને પોતાની કે પની આપવાનું અને મારી સાથેજ ગહેવાનું એવણે બધી બલમનસાપથી કબુલ કર્યું છે ”

વળી થોડી પળની ચુપકાદી અને વળી પાછાં પેલા એ તો પોતપોતાની વાતમાં ઉતરી ગયા મહમનપાર ધરાનીએ વાકો વળી કાઢ તે છોકરીને કહ્યું, જેથી બાલાએ જોયું કે હીલ્લા દાદીશેઠનો સુદર ચેહરો એકદમ લાલચોળ થઈ ગયો— અને જે મીઠાસથી તે હસી તેથી બમણી સુદર દેખાવા લાગી.

“ પણ હું એમ પ્રુછું, હીલ્લા, કે તાહારા બધી હીરજી બાઈ કાઢ છે ? મેં એમ સાંભળ્યું હતું કે પુત્રા રેસ માટે એવણુ મએલા હજી પાછા ફર્યાં નથી એ શું ખરી વાત છે, હીલ્લુ ! ”

અને તેના બધીનું નામ, જે તે પોતે ધરાવતી હતી તે સાંભળતા તે જવાન બાનુના ચેહરા ઉપર અજબ ફેરફાર થઈ ગયો તે ચેહરા ઉપરનું આનંદી હસ્તુ અને સુખનો અળકાટ એક પળવારમાં ઝટ સમી ગયો અને તેની જગ્યાએ પાછો પેલો તુચ્છકારભર્યો ઠડો ચીલ્લો ચઢી ગયો

“ બલા બલે મારી !! તેવણુ અહીં નથી કાઢ છે

અને કેમ છે—ને ક્યારે આવશે તે હું કાંઈ જ જાણતી નથી
આજે નો હવે તું આવ્યો છ ત્યારે અહીં જ જમીને જશે કેની,
ખોમ ”

અને તેના પીતરાઈએ તે ગુરત કબુલ કર્યું

ત્યાર પછી તેઓએ શુ વાત કરી તે આલા કાંઈ
સાબળી રાકી નહી ફક્ત છુટાછવાયા મોહો તેણીના કાને
અથડતા રહ્યા આખરે થોડી પળે નવામ બરમનયારજગ
તેણી ત્યા ખેડી હતી ત્યા આવી ખેડો અને તેગી સાથે વાનો
કરવા લાગ્યો

તે એક એવો જવાન હતો,—આ દહરરામારી નવામ
મહમનયાર જગ ધરાની—કે કોઈને પણ ગમ્યા વગર રહી જ
નહી તેનો ચેદરો ખુમનુગત અને તેની મનુ આખો ચચળ
અને માયાગુ હતી તેનું હરનું ખુના દીલનું આ મીઠાસ
ભર્યું હતું તેની હપ છપ અને બોલવાનું તણ જ આકર્ષીત
અને સાદ જાનોને દીનખુશ લાગતો હતો અત ત્યાર એવો
અક જવાન કોઈને મા ગમ્યા જગર રહી જ કેમ ? મહમનયાર
ધરા ખે સેદજ અખપમીયા પોતાની પામે મેટવી ન ડોક
ગીના મુદર પણ દુખી મુખડા તરફ નેયુ

તેણે વાડીચાર માવાથી તે ડોકગીને વાતો કરાવ્યા કરી,
તેટલ પાકા મીજ નાકથી હીંદના દાદાશેડનો આનદી મીઠો
માદ તમત કાત પડ્યો

“ખોમ અહી આા અત મારી સાથે કાંઈ સારી
વાનો કર ”

થોડી મીનીટ આલા ત્યા થોળી અને પત્રી કાઠમી ગડ-
મડ ક્યા વગર પોતાના રૂમમા ચાલી ગઈ—જે ઉપર ઘણે
વારે નવાન બદલન્યારનું ધ્યાન ખેંચાયું

“ મીસ માટ તો ચાલી ગયા, હીહા ” તેણે કહ્યું,
“ મજલની છોકરી વાગે જ હું આરા ગાખુ છ એ અહીં
સુખથી હી રાકશે ”

“ હા મજલની છે ! ” મીસીસ દાનિશેઠે હાનીને કહ્યું
“ મનેથી ગમી ને નેથી હું ધારું કે તે અરી માગી સાથે
સુખમા રહી રાકશે ખરી ”

“ તું જાણતો નથી હાલના ” પાછું મદમનવારે કહ્યું
તું જાણતો નથી કે તું ને મલ્યાથી હું કેટલો સુખી થઈ
રાકું છ ” અને તે છોકરીના હાથ તેણે પોતાના પાને દાથોમા
પકડી હેતથી તેણી તરફ જોયું

જ્યુ મીસીસ દાનિશેઠો એકરો મબાર મની ગયો
નેણીએ પોતાનો હાથ નરમાઈથી નેના દાથોમાથી છોડવી લીધો

“ તું એમ ના કર એમ યાદ રાખ કે હું એક પર-
ણેથી ઓરત છેઉં, અત હીરજી શેઠની મગર ધણીઆણી છેઉં
આપણી વચ્ચે દોસ્તી સીનાય હવે બીજી કાઠજ હોતું જોઈએ
નહી તં વખત હવે ગાંધો, એમ એ છતાં તું જ્યારે મારી
પાસ હોયજ ત્યારે માહાગી બધી રીકરો, કટાલી, દુખ અત
આગસાઉ ઉડી જાયજ અત હું જાણુ એદતમા વસી હાઉં
તેમજ મન લાગેજ ! એ ના ખરૂં જ છે—પણ તું મને વધારે
સતાવ ના એમી પણ એક ખરા દોસ્ત તગાકે માહારી બીજી
રહી માહાર દુખ ખમવાની મને હીંમત આપતો રહ ”

તે રાત્રે થાકેલી હોનાથી આઠા જમવા નીચે આવી નહોં તેણીએ ખાણ પોતાના ઓરડામાજ લીધું અને નવાળ બહમન્યારજ ગતે ધર ફરતા, તેણીએ પોતાની બારીમાથી જોયો ત્યારે કાષ્ઠ ધણુ મોડુ થયું હતું નહોં

નવ વાગે ધરડી આયા રોઝા તેણીને કપડા બદલાવા આવી ત્યારે તે આયા ગુસ્સામાજ હતી તેણીએ ફફડી ચટકી ખખર આપી કે “૧ળી માદારા માધનો મીઝસ આજે ઠેકાણે નથી મને ઓરડામાથી કાઢી મુકી કે જા હુ માદારે હાથે કપડા બદલી લેવશ હીલ્લુબાઈ બધી વાતે સારી છે, મસ એકે સ્વભાવજ બહુ ખરાબ, ને દાઢા બરીઓ છે ”

થુ તેણીને સ્વભાવ ખરાબ હતો ? તેણી એમ કાએ ચીરડાયા કરતી હતી ? ફક્ત ચીમાધને જોતા તારાઓ અને ચદ્ર તેણીની ખાનગી વાન કહી શકતે કે પોતાના રૂમમા જતા તે જવાન બાનુએ કેવી રાત ગુળરી હતી આટલી જવાન છતા કેટલી દુખી ? જ્યારે જોમના તે રાત્રે તેણીને છોડી ગયા પછી હીલ્સા દાદીશેઠ પોતાના ઓરડામા ગઈ ત્યારે તેણીએ લાખટ યુજવી નાખી અને બીજાણા ઉપર પડી એક દરીઆવ રડી અને જે કહ્યાત કયુ, ને તેના સિવાય કોઈ બાણી શકયુ નહી

તેણીને એક મોટામા મોડુ દુખ હતું તેણીનો ધણી ધરોજ ચીરડાઈ ખરાબ સ્વભાવનો અને એક રદ બાતલ માણસ તરીકે જાહેર હતો પછસા ખાતર પરજોલી આ જવાન સુદ્ધ છોકરીનો પરજોયા સસાર કેમ આવતો હતો તે ખાપણે આગળ જોઈથુ

આલા પાત્રી પોતાની નવી ' માધ 'ને મળી ત્યારે ખીજે દહાડે સવારે દસ વાગી ગયા હતા આયા રોઝી આવી તેણીને પોતાની ખામના ઓરડામાં તેડી મઠ હતી—જ્યાં હીલ્લાં દાદીશેઠ પોતાના નરના કંઠરામાં અજગ સુદર દેખાતી, એક નીચી મોઝી ખુરસી ઉપર વાચતી પડી હતી

“ ગુડ મોર્નિંગ મીસ ગ્રાટ ” તેણીએ આલાને દાખલ થતા જોઈ તુરત શીકકુ હસીને કહ્યું “ હવે મહેરબાની કરી મારા આ મધા કાગળોના જવાબ લખશો ” દરેક જણને જણાવો કે દીલગીરી સાથે તેઓનું ઇજન નાદુરસ્ત તબીબતને લીધે દુઃ કબુલ કરી શકતા નથી ”

જવાબ દેવા વગર મુઝી મુઝી આયાએ લખ્યાજ કયું પાચેક મીનીટ પછી ધરમાં વજી ગડબડ થતી હોય એમ સમજાયા આગલા હોલનો ધટ ધણા જોરમાં વાગી રહ્યો હતો, અને નોકરોએ દોડાદોડી કરી મુઝી હતી, ખીજગ પળે આયા રોઝીએ આવી ખખર આપી કે શેઠ સાહેબ પધાર્યા હતા

વજો દીસે પોતાના ધણીને પાછો ફરેલો જાણી એક પરજોતર જે ઉતટ મતાવે તેની ઉલટ “ દાદીશેઠ હાલિસ ” ની તે જવાન શેઠાણીએ મતારી નહીં તેણી જરામાં ખુશી થયલી જણાઈ નહીં, કે જરામાં ફેરફાર ને સુદર એહરા ઉપર થયો નહીં પોને વાચતા હતા તે આપડી ઉપરજ આખો ડરવેલા રાખી તેણીએ “ વાઝ, ” કરીને આલાને જવાબ આપ્યો, એટલે તુરતજ તેણી ત્યાંથી ચાલી મઠ

સીસ મીનીટ પસાર થઈ મઠ મીસીસ દાદીશેઠે પોતાની આપડી ઉપરજ આખો ચીટકેલી રાખી અત આના ખીચારી

પોતાના લખવાના કામ સાથે ફાદા મારતી રીતે જ પછી મારણુ જોરથી ઉધડ્યું અને તે વરનો માથેક હીરજીભાઈ દાદીશેઠ પોતે અદર ચાલી આવ્યો. તે ક્રિયા ભરેલા કદનો, પથ્થુ રફ દેખાવનો, તવોજ રફ ચંદરાનો, કરડી ધુરકતી ભુરી આખોનો અને મોટા થથરાતી ન ખનારા થોત્રાટ કગના સાદનો તદ્દન રફીઅન જેવો દેખાતો નગભગ ચાલીમેકની ભરતીમા આવેલો જવાન હતો. તે વચ્ચે જોરમદ દેખાતો હતો. તેના હાથે મોટા જડા અને રોડોડી હતા હોડોડી તેનાજ જડા અને શુસ્સાથી વળી મએવા જેવાતા હતા ન્યારે તેની ઝાણી છુરી આખોમા દમેશ એક જાતનો નુચ્ચાઇનો ઝાપ દેખાતો હતો એવો તે મજલખ દોલત ધરાવનાર હીલ્તા દાદીશેઠ જેવી મીઠી મધુરીનો ભરથાર, અને “દાદીશેઠ હાકિમ”નો માલેક હતો.

તે પોતાના જહેલ, ખરાજ સ્વભાવ માટે એકદમ જાણીતો હતો ઝાકટો, લુચ્ચો, અને મીનજી, તે આ ગરીમ, સુદર પીલ્લાનો ભરથાર હતા તે વળો સાથે જીદી અને ચીરડાઉ, તેમજ ખેરીને એક ગુલામ ગણનાર રફીઅન જેવો હતો. તેને અદર દાખલ થતા જોઇ તેની થડી મગરૂર ધણીઆણીએ ખેદરકાર ઢપે તેની તરફ જોયું.

“ધણુ સાડ ! તુ પેર ચનાવોજ તમે વાહ !” અદર પેસતાજ મોટા થોધારી સાદે હીરજીભાઈ દાદીશેઠ રોડ કયું “ધરનો માલેક હું અન માહારી ઉતરજ ધ્યાન નહીં અપાય” આવાને જીઉં છ તો નારના કે ચાહ સફા થઇ ગયજુ” ! ખાણીની હજી નામ નીસાન નહીં, અને મરી જોઉં તો વરની

દરકાર કરવાને મરવે અરડાઇને અહીં નોવેલ રાખ્યા કરેછે !
હું ખચ્છુ છું કે હું નહીજ આવ્યો હોતે ”

‘ તેજ ખેલતર થને ’ હડા બન્ધુ જેવા ખીમા મીઠા
હથકે હીન્ના દાદીશેર તેને જરાખ નેઈ “ઝેલા અકરાડીપાર્થી
નરમા કેટની શાતી ઉની ! પણ તે હવે જવયેજ જોવાજે ”

અને એ સાબળી તે માણસે જ મરાડ પાડી અને
મોઢામાથી ખરાખ ગનીચ ખોલે ઉચ્ચાગવા માડયા, તે સમજતા
આણા ત્રાટ અજાયબીથી ઉછળી ઉભી થઇ તેણીને જોતાજ
આ મકાનનો ધણી પસદ આવ્યો નહોતો આ વળી પેલા
વીચીત્ર પ્રાણી—(જેને દુન્યા “માટીડા”ના નામથી ઓળખે
છે, અને જે દરેક રાતમા સ્ત્રી ખત કરતા પોતાને ચઢીયાતો
માની ત્રીચે છે તે—નેજ કહેવાતા “માટીડા”)-નો એક બીજો
નમુનો હતો ! !

“જરાખી મહારાવો ના મીસ ત્રાટ જ્યા છેઆ ત્યાજ
ખેમી રેહો” મીસીસ દાદીશેર તેણીને મહારાતી જોષ હડે
કલેજે કહયુ “આવો હું તમેને ઓળખાણ કરાઉં” એવણુ
મારા નવા કપેનોઅન મીસ ત્રાટ આય એવણુ માદારા ધણી
હીરજીભાઇ દાદીશેર ” તેણીએ હડી ખેપરવાઇથી અને તુચ્છ-
કારથી તેના ભરથારની ઓળખાણ કરાવી

પ્રકરણ ૨૩ મું .

ખુટી એન્ડ ધી બીરટ ! !

ચોડાજ અઠવાડયાઓ ત્યાં પસાર કરવા પછી ચચળ આસાં તુરત હીલ્લા દાદીશેઠનો ભેદ ચેતી ગઇ તેણી કાએ એની કુજરી અને ચીરડાઉ બની ગઇ હતી, તેણી કાપએ કચામા ઉભટ ચેતી જણાતી નહોતી તે દવે સમજી જવું મેહલ હતું

ને હીરજીભાઇ દાદીશેઠને ફક્ત ચીરડાઉ કહીએ તો બરાબર વર્ણન કરેલું કહેવાય નહીં સોડો તેને ધાતકી કહેતા હતા અને હતું પણ તેમજ બ્યારે ને નાહાનો હતો ત્યારથીજ ખરાબ મીઠાજનો અને તોછડો તેમજ ધાતકી ઉધર્યો હતો તે સોડોની લાગણી દુખવવામા મળતું લેતો, ટટો કળ્યો, કગવો અને પછી પોતાથી ગમે એવું નમજી હોય તેનેથી મારવું અને ઠેકાણે લાવવું એ તેનો ધારોજ હતો તે પોતાના કુતરાઓને, ઘોડાઓને ખુબ મારતો, અને સોડો તો એમથી કહેતા કે પોતાની બધરી ઉપરથી તે હાથ ઉપાડવા કદી ચુકતો નહીં જેમ જેમ તે મોટો થતો ગયો તેમ તેમ તેનો સ્વભાવ બગડતોજ ચાલ્યો

સોસાયટીમાં સોડો નેને કદી ખુશીથી આવકાર આપતા નહીં—પણ તેના પપ્પાનો ખ્યાલ કરી તેને વેઠી લેતા ખરા પપ્પા શુ ચીજ છ ? તેના નોકરો અને તેની જગીરો ઉપરના માણસો તને ધીકકારતા અને તેનાથી ડરતા હતા

અને તેના ગુસ્સાનું મુળ ખીચાગી તેની ધણીઆણીજ હતી એક વખત એવોજી હતો જ્યારે તેણી પોતાના ધણી આગળ નેતરના ઝાડની માફક ધરજતી ઉભી રહેતી તેની ગાંઠો અને ખરાબ શબ્દો તેણીના ચેહરા ઉપરનો રંગ ઉડારી દેતે તેણીને શીકકા મોહત જેવી કરી નાખતા તેના મોટા ધોધાટયો સાથે સાબળી તે આપડીનું જીવતર ધારતીથો થ મ થઈ જતુ હતુ મગર હવે તે વખત ગયો હતો—તે દાહાડાઓ પુરા થયા હતા, તેણીમી હવે ધડાકાને પુરતી હીંમતનાન થઈ હતી જરા પણ પોતાના ધણીથી તે હવે ડરી જતી નહીં મુઠા ધીકકારથી તેની સામે થતા તે હવે રીખી ગઈ હતી અને એ જોઈ તે મમણે ગુસ્સા થતો, અને તેણી ઉપરનો પોતાનો કાણુ ખોઈ દેવા માટે તેણીને ધીકકારવા લાગ્યો.

તેના કડવા સખુનો ને તેણી મુઠા ધીકકારથી ચલાવી લેતી યા કોઈવાર એવો થપકો મુકતી કે પેલો તો ગુસ્સાથી ઘેરોજ થઈ જતો માણસોના સામે તેણીને સુધારવા ખાતર તે જે બોલતો તેની તે નોટીસજ લેતી નહીં તેણી કોઈ દિવસ પોતાની કાંઈ ઇચ્છા જાહેર કરતી નહીં । કે કશામા મરજી બતાવતી નહીં । કેમકે તેનું પરીણામ તે ખીચારો પહેલેથીજ જાણી લેતી અને ખુદરની રીતે આમ થનાથી બનવુજ જોઈએ તેમ તેણીના પોતાના સ્વભાવ ઉપર પણ પુશકળ અસર થવા પામી તે એકવારની રગીલી હતી પુતળા ચીર-ડાઉ, ઠડી, મગર અને એકાંત સાધીને બેસનારી મના ગઈ.

એ બધુ થોડાજ દહાડામા માજાગ તપાસતા આના જોઈ શકી હતી ફક્ત અજાણી તેને એટલીજ લાગતી હતી

કે આવી જવાનું ખુશસુરત છોકરી આવા એક ધાતકી હેવાન જેવા માણસ સાથે શા માટે પરણી દશે ? પણ તે વાનગોળી એકવાર છેડે આવી ગયો તેથી તેણી આખરે જાણી શકી એક દીવસ આજા બેસીને મીસીસ દાદીશૈઠ સાથે તેણીના રૂમમાં વાત કરતી હતી તેટલા તેના રીત મુજબ આજા અફાળોને હીરજીભાઈ દાદી શૈઠ અદર આવ્યા.

“આવ હું શું સાબળું છ હીલ્લા ” તેણે જુમ પાડી “મન ખમર પડી કે મારી ગેરહાજરીમાં પેલો તારો સગો નવાજ ધરાનાં તું ને અહીં મળવા અને તારી સાથે આખી સાજ ગુજરવા આવ્યો હતો ? ને કેમ મને કહ્યું નહીં ? એ મારા ધરમાં તું ઢોંગ માર્યા છ ? બહુ સારું હું તો જાણું કે નવાજ સાહેબ હંદરાનાદ સંધાવ્યાથી દશે ત્યારે એમણે સાદમ તો તેને મદને અહીં આવી મારી બધરી સાથે મળાઈ કરતા દેખું તે કેમ મારાથી એ બધું છુપાવ્યું હીલ્લા ?” અને તેણે આખું વર સાબળે અને છુછું ઉઠે, તેથી એક બરાડ પાડી અને પામેનાં ટેમલ ઉપર જોરથી મુકાં અણાળા જે જોતા મરીત આવું સખત ફાળ ખાઈ ધુજતી ઉભી થઈ મધ હીલ્લાએ તે જોયું, અને પાછી ન્યાજ એમી જના તેણીને ઠસાવત કરી.

“તમારે જો અહીં રહી જ હોય મીસ ગ્રાટ” તેણીએ હાંસરે કહ્યું “તો મારી જાણામણું છે કે રોજના આવા દેરના જેવાની આદત, જેમ બને તેમ જલદી પાડો.”

તેના બન્યારે કાંઈ જવાબ નાહ્યો નહીં પણ બારણું અફાળી ત્યારી ચાલી ગયો, અને હીલ્લા દાદીશૈઠ તેના બચાવમાં આજા આગળ કસું બોલી નહીં.

ત્રણ મહીના એ રીતે પસાર થઇ ગયા હતા પાછો એકથી વાર તે અરસામા નવાજ અદમન્યાર ઇગનીએ દેખાવ દીધો હતો નહીં અને આવા તો હવે ત્યા નવી જુનીથી થઇ ગઇ હતી તેણીની નવી શેઠાણી માટે તે મનુ જીવ આગતી અને તેણીને ખુશ રાખવા અને ઉપયોગી થઇ પડતા પોતાથી મનવુ કરતી તેણીનામા તેણીએ વજા ઉમદા ગુણો જોયા જે મધા જાણે તે સાચવી રાખતી હોય તેમ ઉપરથી તો કરડી અને મીઠસીજ જણાતી રહેતી ગરીબ બીચારી તેનો શુ રાક ? આટલી ખુશસુરતી અને પછસા જતા જીવની એકજ જરૂરી ચીજથી તે બાકાત હતા, તો પછી ગીજી વધુ શુ કામનુ ?

એક દીવસ એક ઝળકતાં તડકાવાળી ખુશનુમા સહવારે મીસીસ દાદીશેઠે આવાને પોતાની પાસે તેડી મગાવી તેણી તે વખતે ચીત્ર કામ કરવાના ઓરડામા એકલીજ હતી અને મારીએ ઉભી રહી તે તરફના બામનો સુદર રંગીયામણો દેખાવ વીચારવત દષે જોયા કરતો હતો

“મીસ આટ,” તેણીએ આગે પહેલીજ વાર તમાર ઉલટમદ કહ્યુ “આજની સહવાર ઘણીજ રળીઆમણી છે તેથી તમોને મારી સાથે મોટર ડ્રાઇવે આવવા મમશે ? શેઠ-રમા નહીં, પણ દુર એકાતમા અધેરી કે મનાડ તરફ અપણે જઇએ ?”

પણ આલાને જવાન આપવાનો ભાગ્યેજ નખત મળ્યો તેજ ઘડીએ બારણ ખોલી હીરજીભાઈ દાદીશેઠ પોતે અદર ચાલી આવ્યા

“મને તાહાર કામ છે, હીલ્લા” તેવણે ગુસ્સાથી કહ્યું
 “આ તારી નાફરમાનીનો બીજો દાખલો જો મને જણ્યા
 વરો, કે તે મચી તારાફની અછરીનું તેજ નાકણુવ કર્યું છે
 કે નહીં ?”

તેણી બીલકુલ ગભરાયા વગર ધીમેથી આજ્ઞા તરફ કરી

“મીસ ગ્રાટ તમે માહારા કાગળોના જવાબો આપો”
 તો તમે યાદ કરી શકશો, કે કોઇ મીસીસ મેરી મચી શર-
 ફને આપણે તુ જવામ લખ્યો હતો ના ?”

“મને તે અરામર યાદ છે” આજ્ઞાએ તુરત તામે-
 દારીથી કહ્યું “તેજણના જમવાના તેડાના જવામમા ના
 લખ્યું હતું” અને તેણીએ જવામ કરતાં હીરછલામ દાદી
 ગેઠના ગભીર ચેહરા તરફ જોયું—જ્યારે તેની અછરી તો
 તેની હાજરી બુલ્લીજ ગઇ હોય તેમ પાછી મારી આગળ
 બાહરે ડોકાવતી ઉભી

“અને તા માટે ના લખવું પડ્યું !” તેણે ચીંડાઇને
 વસારાખંધ મીસીસ દાદીશેઠ આગળ ધસી જતા કહ્યું “મને
 એકદમ જવામ જોઇએ, કે એ બાતુ સાથે માદરા કહ્યા
 પ્રમાણે તુ શા સાડ બેળાતી નથી ?”

આના તેના મગડાટબર્યા સાદ અને ગુસ્સાભરી રીત
 લાગ્યાં દાડકાડ ડ્રુણ પણ મીસીસ દાદીશેઠના ચહેરા ઉપર
 તા જ એ સ્ફુર થયો નહીં ફક્ત તેણી વધારે તુચ્છકારથી
 નના ડગળાણુ ધણી તરફ જોઇ રહી

“જવામ આપ મને એકદમ જવામ આપ મચી

શ્રોફ મારો ખાસ ફ્રેડ થાયછ તે તુ જાણેછ; તો તેનીજ બધરી સાથે તે શ્રા સાડ જમવા ના પાડી તે એકદમ મને ડહે ” તેવણે પાછો મગડાટ કર્યો

“કારણ કે એવા માણસ સાથે હું બેળાવા માગતીજ નથી ” તેનીએ હોંમતની તુરત માથો જવામ કર્યો

“શા માટે નહીં / કાચ નહીં ?” તેવણે થથડારીને પુછ્યુ

“કારણ મચી શ્રોફ એક જુગારી, છાકટો, લુચ્ચો, અને મારા દરજ્જાથી ઉતરતો છે તેથી હું એની સથે બેલાના ના પાડું ” હીલ્લા દાદીશેઠે મોટા તુચ્છકારથી સમ જગ્યુ “અને તેની બધરી મેરી, એક છકેત, ખીતડુલ હલકા રીચારની, ચીમાનની, લોકોને આજી નાખવાના ફોકટના પછાડા મારનારી, ખીલકુલ રદમાતલ છોકરી છે તેથી એની સાથે બેળાવા હું ના પાડુ છ હવે શુ કેહોછ તમે, હીરજી ? વળા એટનુજ નહીં પણ હું જણ્યારી દેડેછ તમોને કે હવેથી એ અહીં આવે નહી, અને ૮ ત્યા જાઉ નહી તેવો મે પડકો દરાન કર્યો છે ”

આવા તમામ થથરીજ ગઈ તેણીને કમકમાટની ધુજરી ઝાગી અને હજી ગુ થાય છે તે તેણી સમજી શકે તે પહેલા તો તેણીએ જોયુ કે હીરજીભાઈ દાદીશેઠે પોતાની બધરીને લીક્ષા કરવા ખાતર પોતાના હાથમા પકડેલો હટ્ટર ઉઠાવ્યો અને જોરથી તેણીના મોઢડા ઉપર ફટકો વગાવી દીધો ! !

પણ તે છોકરીનુ તો પાપણુખી હાલ્યુ નહી ના તો તેણીએ હાથ લામો કરી તે ફટકો પોતાના એઢરા ઉપર પડ્યો

અટકાવે છે ના તો તેણીએ ચીસ પાડી મુઝે મોઢે તે કર પીણુ ખવીસ જેવા ધણીનો માગ ખમનાં, લોહી ઝઝગતો મોટે ચીરો મોઢા ઉપર લામ તેણી માગ્યલના એક કોરી કાઢેલા પુતળા જેવી શાન અને ચુપ ઉભી રહી

“ ફરીથી મારા દેસ્તો સાથે કેમ વગ્નનુ તે તુને યરા-યર રીખાડશ ” તેવજે ધ્રુમ પાડી કહ્યું અને પછી ત્યાંથી સરભોગ ચાલી ગયો જ્યારે બીજીજ પળે તે ધાતકીના ત્યાંથી ચાલી જવા પછી દુખનાં એક ધીમા પોકાર સાથે આલા તે કમનસીબ જવાન પરજેતર લણી દોડી ગઈ

“ ઓ મીસીસ દાદીશેઠ ” તેણીએ ઉતાવળે કહ્યું “ હું તમારે માટે ગુ કડ તે મને કેહો થોડું ટકુ પાણી લાવી તમારૂં મોઢું ધોષ નાખુ ? ઓ હું કેટલી દીલગીર છું હું ખરેખર કેટલી દીલગીર છું તમારે માટે ? ”

તેણીની પોતાની આખોમાર્થી એ બોલના આસુઓ વહેતા હતા પણ જવાન મીસીસ દાદીશેઠ તો તદ્દન શાત હતી તેણીએ સમજતા દીલ તુટી જાય તેવા એક કડવામલ્યાં દુઝવા સાથે પોતાની હેતવતી કપેન્યન તરફ જોયું તે ફટકાનુ દુખ ખમતા જો કે તેણીનો ચેદરો તમામ શીકેડો મારી ગયો હતો, છતાં તેનો એક સસારોળી તેણી માલમ પડના દેતી હતી નહીં

“ મારે માટે એકગી આસુ પાડો ના, મીસ ગ્રાટ ” તેણીએ કહ્યું “ મે પોને મારે માટે રડવાનું અને હાય મોસારા કરવાનું ધણા વખતથી છોડી દીધું છે કેમકે હું જોઉં કે તે ફેકટ છે હું નહીં ધારતી કે જ્યાં બીજી છોકરીઓ

“હેલાંથી રડી શકેછ તેમ, હું મારો જીવ બચાવવા ખાતરથી
હવે રડી શકું ”

અટલી વારમા તો દયાળુ દીલની આસા તેણી આમળ
ચુસે પડી ચુકી હતી, અને પોતાના નાના મુવાળા હાથો વડે
ને મોટા લામો કાપો પીમેથી ધોષ કાઢતી હતી

“ઓ ખુદાય, એ તમોને કેટલું દુખવું હશે મીસીસ
દાદીશેઠ ” તેણીએ દયાર્થી દાઝી જતાં કહ્યું “જુઓ લાલ
ઉપરથી હવે એ ડાઘો કાગો પડતો જાયછ ”

તે મીઠું ઝાકરી તો પાછાં ધણી કડવાસતું ધીનું હતી

“મારા ભરથારનો હાથ ધણો મજબુત છે મીસ ગ્રાટ ”
નનામ કહ્યું “મારી ખાતરી છે કે તે એક ફટકામા મારો
હથ તોડી નાખી દાઢે, કે એકજ ઝટકામા મારી મુડી મરડી
નાખી તાકે, અટલા એવણુ જોરેમ હ છે પણ ચાલોની આપણે
હવે મધ્યે કે ફરના, મીસ ગ્રાટ ?”

“ઓ હું હચ્ચુછ કે તમારે બહેલે હું ખમી શકું
બાદજી ” આસાએ પાછું અને પાછું દયાર્થી કહ્યું “હું
અજમ થાઉછ કે તમો કેમ આટલી સાત હપે આમ ખમી
શકતા હશો ?”

“મસ હવે ચુપ કરી જાઓ મીસ ગ્રાટ ” ત જોડાણીએ
ધણીજ નરમાશયી કહ્યું ‘અની જાતની જીદગીએ જીવવાની
મે તમેદ પાડી છે મીસ ગ્રાટ, જીવતી કરતા હું મુએલી
વધારે છેઉ તેથી મને કશું લાગવુંજ નથી હેત કે મુખની
હું કરી આશા કરતી નથી હું જેમ છેઉ તેમ સતોશી

છેઉં, માટે તમે માહરે માટે એમ દનગીર થાઓ ના અને માહારીજ માફક શાત હપે મધુ જોતા અને આમોશ કરના ગીખો ચાલો હવે બેટ થાયજ આપણે જઈએ !”

“પણ-પણ, તમારા ચેહરા ઉપરનો કાપ ખુલ્લો દેખા વજ મીસીસ દાદીશેઠ તમે એ મોઢા પર લખ માહેર કેમ જઈ શકશો ?” આવાએ કહેવાની હીમત કરી “અધા એ જોશે તો !”

“તેની મને જરાખી પરવાહ નથી મીસ ગ્રાટ સારી દુન્યા તે જોય યા તેનું કારણમી પારખે તેના મને એક રતી ખારખી પરવાહ નથી માહરા નોકરોની સામે વટીક મને વણીકવાર અપમાન કરવામા આવ્યું છે અને તેથી એની જીદગીએ જીવવાની મને આદતજ પડી મધ ડે તેની તેથી તમારે શીકર કરવાની નથી હું તો તદન જીવપર આવેલી બેદરકાર બેપરવાહ અને નફકરી છોકરી છેઉં હવે ચાનશે મીસ ગ્રાટ !”

અકરણુ ૨૪ સુ

— ૦ —

એવા હૃદયકુંટા હીચકારા હેવાનોને તો બસ
ટાગ-બહીપ કરવા જોઈએ !

દસ મીનોટ પછી તેણી નખવાર થઈ પોતાની નાહાના ટુ સીટરકારમા આવા સાથે ચઢી બેઠી પેલો ચાણુકનો ફટકો હજીએ તે નુદર સુવાળી સફેદ અને ગુલામી ચામડી ઉપર કાળો થઈ જઈ દેખાતો હતો.

“આપણે રૂંક શહેરની બાહર, આઠિટ એક બોમબે જઈએ” મીસીસ દાદી શેઠે કહ્યું “ત્યા કોઈથી ઓળખીતું મળે તો હું અજમ થાઉં નહીં એવું રળીયામણુ તે તરફ લાગેજ કે ધણી શોખીનો રળના દીવસનો તાલ લઈ એમજ લામી ડરાઈવે નોકળી પડેજ ”

તે એક ધણીજ સરસ રળીઆમણુ દીવસ હતો અને મુજબથી ઠંઠ દુર નીકળી જતા અનેક ધણી સુદર અને આખોને ટાઢક આપે તેવા દેખાવો નજરે પડતા હતા જેમ જેમ તેઓ દુર જવા લાગ્યા તેમ તેમ આસપાસની ખુદરની ખુબસુરતી જોતી અને વખાણતી આતાં આટ મગ્યા સહી ખુશાલી મેળવતી રહી મીસીસ હીરજીભાઈ દાદીશેઠ તો જેવી અને તેવીજ શાત હતો તેણીની માજરી આખો એકજ તરફ તે મોટર સ્ટીઅર કરતી હતી ત્યાજ ચીટકી ખેડી હતી

જ્યારે નાહાની આતુ છેકજ તારીફ કરતાં અને બીજી તરફ તેણીનું ધ્યાન ખેંચતી, ત્યારે બહુ થતું તો તે હડી સુરત આપે એક પળ તેની તરફ ફરતી અને તે મીઠા મગ-ર ફોડો હરતા જણાતા મગર તેથી વધારે કાઢજ નહીં

“હું ખુદરતી ખુબસુરતીજેવા માટે આટલી બેદરકાર અને સુરતછેઉં તેથી તમે અજબ થતા લાગેજ મીસ આટ ” આખરે હીલ્લા દાદીશેઠે રીકકું હસીને કહ્યું “દરીઓ અને ગાડપાન મને ખાસ કરી જરાની મોજ આપી શકતા નથી હું જ્યારે ત્યારે આ તરફ ફરવા આઉંજ, તે એટલાજ માટે કે અહીંનો હડો પવન અને જરામી મગ્યક વગરની શાની મને પસંદ છે તે માહારા દીવને રાહત આપેજ ”

જસ વળી પાછુ એટલુ મોતી તેણી ચુપ થઇ ગઇ અને નાહાની આલુએ ત્યારે વીચાર કર્યો કે શુ તેણીને પાછી આનદી ખુશાલ સુખી અને હરની રમતી કરવાનો એકે ઉપાય બાકી હશે નહીં ?

તેઓ અતે, એક એકાત ઝાડોથી ભરેલી ગીચ જગ્યા આગળ, જ્યાં સઘળુ શાંત અને 'શેડી' હતુ ત્યાં આવી લાગ્યા પાસેજ ફરીએ પુર જોશમાં વહી રહ્યો હતો, અને આલોને લાગ્યુ કે તેઓ મુબઇની છેક આટલી નજીકમાંજ નહી, પણ ઇટલીના એકાદ રસ્તા ઉપર હોય એટલુ સુદર ત્યાં લાગતુ હતુ

“હવે આપણે અહીં થોમીયુ મીસ ગ્રાટ' મીસીસ દાદીશહે મોટર એક્ટમ થાપ કરી નાખના કહ્યુ “આ ઝાડો જોયા કે કેટલાં પુરાણા અને મોટા છે આપણે અહીંજ થોડી વાર ફરીશુ અને પછી ધર જઇશુ તેટલીવાર માહામ મોટર તપાસશે” અને તેઓ શોફરને ત્યાજ થોડવા કહી ગને જણા પાસેની નાહાની ટેકડી ચઢી અદર ઠડક પાથરનારા મોટા દરખનો અને ખજુરાના ઝાડોના છાયામાં ફરના લાગ્યા

આલાએ જોયુ કે એ દરખાન વારે નહીએ ધણી અધી રાઇથી તેની જવાન શેડાણી પોતાનુ ધડીયાળ જોયા કરતી હતી અને જાણે કટાળીજ ગઇ હોય તેમ ધર પાછુ ફરવાનુ મન કરતી હતી તેટલા સમયેથી પેલાજ તેના કઝીન (કુઇનો દીકરો) નવાન મોમ ઇરાનીને આલાએ આવતો દીડો અને તેને જોના એક અજબ જાનનો ઝળકાટ સુદર મીસીસ દાદી મેહના એકરા ઉપર જતાઇ રહ્યો તે મીડા હોડો મલકાઇને

હસ્યા અને તે મનોહર ચેહરે લાલચોળ થઇ ગયો. જ્યારે તે મધુર ચસોતો તેજ વધારે ઉડુ થયું.

“ઓ આ શું સામેથી નવાજ ધરાનીજ આવેછ ! જોશ કે મીસ ગ્રાટ ? હું જાણુ છ કે એવણુ આ તરફ અવારનવાર આવે છે તેથી આજેમી એવણુને અહીંજ મળી જવાની હું ખીલકુલ વકાઈ રાખતીજ હતી એવણુ કેટલા ચીઅરકુલ દેખાયછ નહી ?”

તે જવાન તેઓ પાસેજ સીધો ચાલી આવ્યો. તેણે માયાથી આલાને શેકહેન્ડમા પોતાનો હાથ આપ્યો. અને પત્તી એક પણ તેની ચળકતી બ્લુ આખો પોતાની પીત્તણની આનંદથી ચમકી રહેતી આખો સાથે મળી.

“આ કેટલો સરસ દેખાવ છે ” તેણે કહ્યું “હીદલા તે કદીથી આવી રળીઆમણી જગ્યા જોઇ હતી ? ચાલ આપણે થેલી તરફ ફરીયાના મોજા બરાબર દેખાયછ તે તરફ ખેસી વાત કરીએ તમેમી આવેતી મીસ ગ્રાટ ?”

તેઓ ત્યાં ગયા અને બેઠા હીદલા દાદીશેઠ એક ઉંચા ઝાડના થડ ઉપર ચઢી જઇ બેઠી જે જોઇ નવાજ ધરાની ખુશ સ્વભાવે હસ્યો.

“તું જાણે આ જગ્યાની રાણી હોયતી તેવીજ દેખાયછ હીદલા ” તેણે કહ્યું “આપરે આય ઝાડનું થડ જોયું કે, કેટલું મોહકું છે તે જાણે ખાસ તાહારે ખાતરજ એમ એક તખ્ત તરીકે બન્યું હોય તેવુંજ લાગેછ હીદનું ” અને તે પાછો રમુજથી હસ્યો.

“તુને તો બધામાજ મળહ પડેછ બોમી ” મીસીસ દાદીશેઢે હેતથી હસીને કહયુ અને તે આનદમા ચમકી રહેલી આખો અને હસતો ચેહરો જોતાં આલા બે પળ અજબ થઇ ગઇ શુ આજ હસતી રમતી તેની ગભીર એકમાગી ચીરડાઉ, થ ડી શેઠાણી હતી ?

“તુને તો બધામાજ મળહ પડેછ બોમી ” તેણીએ કહયુ “એમ નજવી ચીજેમાથી મોજ લેરી એ તાહરી આદત હુ કેવી એનવી કરૂછ બોમ ” અને એમ બોલતા અણુઅણુપણે તેણીએ પોતાનો ચેહરો તેની તરફ ફેરવ્યો જે ઉપરનો પેસો તેના બરથારે સહવારે ચાણુકથી કરેલો ચીરો રપ'ટ દેખાતો હતો નવાબ ધરાનીએ તે જોયો અને તેણે ટુરત ધુમ પાડી

“હીદ્લા” તેણે ચમકીને કહયુ “તાહારા ચેહરા ઉપર આ મોટો ડાઘ શાનો છે ? એ તુને શુ થયુછ ?”

તેણી એ વાત તો બુઝીજ ગઇ હતી મોહામલ્યા બોમને મળવાની ઉલટમા તેણી બધુજ બુઝી ગઇ હતી મગર તે નાપસદ ગઇ ગુજરીની તેને હવે પાછી એકદમ યાદ થઇ

“મને-સવારે જરા વાગ્યુ હતુ બોમ.” તેણીએ અચકા ધને કહયુ પણ તેણે તે માન્યુ નહી, તે હેતથી વીહલા પડતા પીતરાઇએ વધારે બારીકાથી તેણીનો ચેહરો તપાસ્યો અને પછી કંડા સાદે બોલ્યો “તુ કહેછ તે હુ માનતોજ નથી હીદતા આ કાઠ વાગેલાનો ડાઘ છેજ નહી એકાદ ચાણુકનો ફટકો પડ્યો હોય તેવોજ આ ખુલ્લો કાપો છે માહરી ખાત્રા છે. મને ખર કેહ હીદતા”

બધી તેના ચેહરા ઉપરની ખુસાલી એક તડકે સમી મધ હતી અને સવાલો પછી સવાલો તે પુછતો હતો ત્યારે તેનો ચેહરો મબીર અને કરડો નજરે આવતો હતો.

“મને કહે હીલ્લા કે એ શાનો ચીરો પડ્યોય ખોલ મને ખરૂં જ કહે, આપ ઇનસીરટ અપોન નોઇઝ ”

“ બસરે ખોમ એ શુ ચેરા ” તેણીએ ખોડું ખોડું હસીને કહ્યું “આપ તાહરા એકના એક સવાલથી મીસ ગ્રાટખી ક્યારના હરતા હોશે ” એ સાબળતા તે ટુરનજ આલા તરફ ફર્યો

“મીસ ગ્રાટ,” તેણે નરમાશથી પણ ઉતાવળે કહ્યું ‘તમે માહરી ઉપર દયા કરી કહી શકશો કે એ બધી મડમડ શુ છે, માહારી કઝીનના ચેહરા ઉપર એ મોટો કાપ ચાલે છે ?’

“મને માફ કરો નનાબ બહમનચાર ” આલાએ હીલ્લા તરફ જોઇ ધીમેથી કહ્યું “મીસીસ દાદીશેકના હુકમ વમર તેવણની વાનની વચ્ચે હુ પડી ચકતી નથીય ”

તેણે હવે નાચારીથી પાછું હીલ્લા ભણી જોયું “ તુ મને કેહતી નથી હીલ્લા, ” તેણે કહ્યું “પણ હુ કાઇ બચ્ચુ નથી કે નહી સમજી શકું તાહારા ધણીએ આજે પાછો તાહારી ઉપર હાથ ઉપાડ્યોય તે તુ ના કહી શકશે ?”

તેણીએ કશે જવાબ કર્યો, નહી હા-કે ના-વટીક તે ખોલી શકી નહી

“આહ-એ હુચ્ચો બદમાશ, જે હાન માદારી સામે હોતો તો હું બરાબર સ્વાદ ચખાડતો” નવાબ ધરાનીએ એકદમ નખી જઈ કહ્યું, “પોતાથી નબળા ઉપર અને એક લેડી ઉપર હાથ ઉપાડવો હીચકારાનું કામ છે અને તેથી વળી પોતાનીજ બધરી ઉપર હાથ ચાલાકી કરવી એ નેથીખા શરમભર્યું છે”

ત્યાં થોડી પળની શાતી પથરાઈ આખરે બહુમનપાર ધરાનીનાજ ધાડા પછી મીઠા મહાનગીબચાં સાટે તોડી

“હીલ્લા જે ફક્ત તું મને એનો બદલો લેવા દેતી હોય, એ હીચકારા સાથે મને ખુલ્લે ખુલ્લી તડાપ કરવા દેતી હોય, તો હું એને બરાબર શીખવું કે એક લેડી સાથે કેમ વરતવું”

“અસ બોમ કેટલું બોલશે ?” આખરે ધીમે સાટે મીસીસ દાદીશેઠે તેને અટકાવ્યો “એનો બદલો લેવા અને એની દુરજ રીખવાનું કહેવા માટે તું કુન્યામા સરંથી છેલ્લોજ માણસ હોવો જોઈએ”

“એટલે, તું શું એમ કહેવા માગેછ હીલ્લા કે, તે તુંને મારે, મીખાવે ને તે હું એસીને જોયા કર ? માહારેથી તે કેમ બને ? એવા હીચકારા હેવાનને તો બરાબર ડોગ-બહીપ કરવો જોઈએ”

“હા એમજ હું કહેવા માગુછ બોમ તાહારે કે કોઈએ ખી પચ્ચે આવવાનું કાંઈ કામજ નથી” તે બાહાદુર છોકરીએ શાત દપે કહ્યું “ખી એ ગુડ બોય બોમી, અને હવે જવા દે એ વાત જ્યાં સુધી માહારાથી ખમાશે ત્યાં સુધી હું

ખમશ ને પત્રી જ્યારે હજાર થશે ત્યારે તુને માહરૂ વચન છે મોમ, કે હુ તાહારી મદદ માગતી જરૂર આવશ્ય

અને એના જવાબમાં, “માહારી સ્ટીટ કઝીન, માહારી ગરીબ હીલ્લા ’ એ સીવાય વધારે તે કશુંજ બોલી શકયો નહી

તેઓને ત્યા આગ્યાને નજીક એ કલાક પસાર થઇ ગયા હતા અને એ ટાઇમ કયા ઉડી ગયો તે તે ત્રણમાર્થી કોઇએ જાણ્યો નહી અ તે ધણીજ બેઠીયે અને નાચારીએ હીલ્લા જવા માટે ઉડી ઉભી થઇ

‘ હવે મારે જવું ’ જોઇએ ધણુ લેટ થઇ ગયું છે કેમ ચાલશે મીસ ટ્રાંટ ” તેણીએ કહ્યું અને જ્યારે તે નવાજ ખરાની સાથે આગળ આગળ ચાલી જ્યારે આલા વીચારવ ન કદમે ધીમેથી તેઓ પાછળ આવી

તેણી અલખત એ બે જણા શુ વાતો કરતા હતા તે સાબળી શકી નહી પણ નવાજ ખરાની ધીમે સાદે ધણા ઉલટ બર્ચા સાદે કાઇ તેણીને કહેતો હતો, જે સાબળતા વળી એકવાર તે સુદર ચેહેરો ચદ્રસમ ખીતી નીકળ્યો હતો, એટલુંજ તેણી જોઇ શકી

“ ચાલ સાહેબજી મોમ ” આખરે હી’તા દાદીમેઠે કહ્યું “ તારી ક પનીથી અમોને ધણુ મજાહતુ લાગ્યું અને અમે ધણીજ ખુશનુમાં સવાર ગુજરી છે ”

“ જો તારા ધણીને ફટકાવાનો મને ચાન્સ તુ આપે તો આથીખી દસ ધણી ખુશનુમાં સવાર ગુજરી શકાય ’

નવાળા એમ ધરાનીએ હજી ધણા નીખાશથી કહ્યું અને પછી એક ઉતાવળી સાહેબજી સાથે તે પોતે પોતાની મોટર બાઇક ઉપર સ્વાર થઇ ચાલ્યો ગયો જ્યારે જવાન હીલ્લા દારીશેઠ વીચારવત અને ચુપ પાછી એકદમ હડી અને બેદર-કાર થઇ જતા, આણુ આન્ટ સાથે પોતાને મકાને હ કારી ગઇ

અકરણુ ૨૫ સુ.

મીસીસ દાદીશેઠનું દાસતાને દીલરૂખા !

“ મીસ માટ તમારા વીચારો હું નાચી શકુ છું ” બપોરે લગભગ મોડેથી તેઓ પાછા મળ્યા ત્યારે મીસીસ દાદીશેઠે કહ્યું “ તમે એમ વીચાર કરતા હોશો કે જે રીતે હું મારા કઝી-નને વારવાર મણુ છું તેમ મારે નહીં કરવું જોઇએ-ખરૂની ? ”

આવા ખુબ ચોક્કી હા તે ખરી વાત હતી તેણી હાલ હીલ્લા દાદીશેઠ અને જવાન નવાળા બહુમતયાર જગ ધરા-નીનાજ વીચાર કરતી બેઠી હતી અને તેણીને એમ પોતાના વીચારો વચ્ચે, તેજ બુદ્ધીની હીલ્લા દાદીશેઠે પકડી કાઢી તે માટે તે ધણી અનન્ય થઇ

“ હ-હાજી-હું તેવોજ કાંઈ વીચાર કરતીંતી ખરી ” તેણીએ રીકડું હસતા કહ્યું

“ અને તમે એમ ધારનામા તદ્દન વાજબી છેઓ મીસ માટ ” મીસીસ દાદીશેઠે સમજાવ્યું “ પણ તમારે કશું કરવું

જોઈએ કે હુ ખી જવાન છું તે કોઈ નખત માહરોખી છું મહારાષ્ટ્ર આવેછ—અને એ ચાર કલાક એવી નીરદોશ મેજ મજાદમાં ગાળવાનું મન હું રોફી શકતી નથી તેમાં ખાસ કરી જ્યારે હું કોઈ ધણાજ હેતવતા માણસને જોઉં છ ત્યારે માહાર દીલ હેત વારને—અરે કોઈનાખી એકજ મીઠા માયાલુ સખુન માટે વણુ તરસેછ ”

દયાના આમુઓ આલાની આખમા તરી આવ્યા ખચીત કોઈનાખી હેત વગરની આવી મુકકી છદગી તે ખીચારીને કેરી કરકવા આવતી હશે તેનો પુરેપુરો ખ્યાલ તેણીને આતી શકયો.

પણુ ઓ ! એ મીસીસ દાદીશેઠને એકાએક તું થઈ આવ્યું હતું ? ઉઠીને તેણી અચળુચ આલાની અડોઅડ આવી ઉભી ! અત્યાર તુલીક તે શેઠાણીઆઈ આજ્ઞા સાથ “તમે—અમે”થી વાત કરતી હતી હવે અજાજ કાંઈ જુરસાથી તેણી આલાના ખભાપર હાથ મેથી “તું—ના”થી વાત કરવા મંડી ગઈ !

“તું માહારે માટે દલગીર થાયછ છેકરી !” મીસીસ દાદીશેઠે અજાજખીથી પણ અત્યંત નરમ અરાજે પુછ્યું, “તારો હુ ખી નીરદોશ બચ્યા જોવો ચેહરો રીશ્વાસ અને હેતજ ખેચી શકેજ જાણે ખુદરતી રીને તારી ઉપર લરોએ રાખવાનું મન થાયછ અને તેથી હું તું ને આજે માહારી કાઢાણી કહેવશ ”

આલાએ કાંઈ જવાબ દીધો નહી તેણી વીચારવત હશે તે શેઠાણીના મોઢક ચેહરા તરફ જોતી અને તેને માટે જવ માળતી એસી રહી

“હા હુ તુને માહારી કહાણી કહેવશ આણા અને ત્યારેજ તુ ખર ખોટુ જાણી શકશે સાલજ” —હવે એકદમ તેણીએ આણુ સાથે મળી જતા ઘણી હેનતી અદાથી તેણીની પાસે બેસી કહ્યું

“માહારા પીતા એડનના એક મોટા વેપારી હતા આણા તેઓનો લખોથીજ વેપાર ચાલતો’તે, અને અમે ધણા સુખ સગવડથી પેસાની રેલછેલમાં રહેતા હતા માહારા માયજી એક ધણાજ લોભી અને પૈસા માટે કાષ્ટપણ કરવા ચુકે નહી નેમાના એક ખુશસુરત જાનુ હતા અને હુ તેમની એકપુરી લાડકી દીકરી હતી જ્યા સુધી મારા પપા જીવ્યા ત્યા સુધી તો બધું દીકરીકે ચા પુ —પણ ત્યાર પછી મારી કમનસીબીની શરૂઆત થઇ એમ કહે તો ચાલે મને ધણી નાહાની દસબાર વરસની ઉમરની મુકી મારા પપા ખીચારા ધણીજ જવાન વયે એદસ્ત પામ્યા જો એવણુ જીવ્યા હોતે તો આગળ ચાલતા મારા માય પોતાના લોભ પ્રમાણે પુરતા દોન તમદ અને મોટા લોક મળાતે કમનસીબે તેમ બન્યુ નહી, અને ધણી જવાન વયે માહારા પપા એડનમાં એક નાહાનો બગલો અને એકાદ લાખ જેટલો પેમો ઝેડી ચાલી ગયા

“પણુ ને માગ માનાજીને સતોરી રાખવા બસ હતુ નહી તેઓ જ્યારથી હુ સમજુ થઇ ત્યારથી મારી આગળ બગડના અને પેતાની ગરીબી માટે બળાપો કરી રહતાજ રહ્યા હતા અને હુ સાવ નરસની થઇ ત્યારે મારી જીદ-ગીમા એક એવો સુભાગ્ય મનાવ બન્યો આણા, જેનુ સુખ હુ જ્યાન કરી શકતી નથી માહારો કઝોન, માહારો પુષ્પનો

દીકરા બોમ જેને હું વરસોથી મળી નહીં હતી, અને જે વેધારી ત્રેનીંગ માટે ધણી વખતનો વીલાયત મએલો તેને હું મળવા પામી મેં જોયું કે તે એક છોકરામાથી ઉધરોને હવે મોટો માટીડો થયો હતો અને ધણેજ હેડસમ લાગતો હતો જેમ એને જોઈ હું ખુશ થઈ તેજ પ્રમાણે એમી મને મલ્યાથી ઘેલો દીવાનો જેવા થઈ ગયો અને અમે જલદીજ મોટાં દોરત થયા

“ખીચારાં મારા પુછ તો એને નાહાનો મુશીનેજ બેઠ-સ્ત પામ્યા હતા, અને એના પીતા હતા તેઓથી છેલ્લા ચાર વરસ થયાં જેરી જાતની તાવથી થોડા દીવસની માદગીમા જવાન બોમને એકલો છોડી ચાલી ગયા હતા એટલે બોમ તે વખતે જરામી પછસાવાલો કે લાગવગ ધરાવતો હતો નહીં હતો, તો આજે આ રીતે હું દીલગીર જીવે મારી કહાણી પુને કહેતાં બેડીમી હતો નહીં આલા

“પણ બોમ પાસે કેળવણી હતી, તે જાતી હુશ્યારી ધરાવનાર ધણી ચચણુ એણુનો જવાન હતો અને દુન્યામા પોતાનો રસ્તો બોળી કાઢી જલદીજ નામ કાઢવાની તેનામા કુનેહ હતી

‘ થોડાજ વખતમા બોમે મારા હાથની માગણી કરી, અને આલા, હું પુને કહીયાં શકતી નથી કે તે કેટલી ખુશ્માલી અને હરખથી વધારી લઈ મેં કણલ કરી દીધી

“ત્યાર પછી તેણે માહારા મામજી પાસે એ વાત કરી, અને એમની બાહલી માગી જે ધણાજ કચવાયલાં દીલથી નારાજ થઈ અતે તેવણે આપી અને હું માહારા ખુબસુરત પીતરાઈ જોડે અદરાઈ

“હ મહીના કેવા બેહસ્તના મુખમા ગમડી ગયા તેની અમને ખબર પડી નહીં અમે તો કુખી ઉતા—પણ મારા માથ વાર વાર બળાપો કરતા

“હરવધ બધરે તુ હીલ્લા” તેવણ રડીને મને વાર વાર કહેતા “તારા આવા ચહેરાએ અને દેખાવે તો તારે કોમ મોટે ઘેરેજ જવું હતું તેને બદલે વીરમા પડી અત્યારથીજ, કોઈ ગામમા મલવાનું નહીં હોય તેમ મોલના બોમને પસંદ કરી લીધો”

“એ ઉપરથી મેં જોયું, આણા, કે જો લાગ મળે અને હજીની માટે માટે કોઈ સારી જગી આદર થાય તો મારા લાલચુ માથળ બોમ સાથનું મારું કારજ તોડી નાખી ખીજ સાથે પરણવાની કુન્જ પાડે તેમા જરામી નવામ જોડ હતું નહીં

“મારો બોમ નીઝામ સરકારની નોકરીમા હોવાથી તેને થોડાક દહાડાની નોટીસમા એકદમ ઉપડી જવું પડ્યું તે હંદાઆદ કાંઈ સારા આજકારી એધા ઉપર હતો—અને દહાડાઓ ટોપીમા તેમજ લાગા દહાડામાની નવામના લેવા-રામા મારી આબોમા તો કાંઈ એટલો ગોલપતો ને સરસ દેખાતો હતો કે જાણે બેગ્યાની વાતજ નહીં

“અમે ધણાજ કુખી દીલે છુટા પડ્યા બોમને નીઝામી કામ માટે ખામ પડ્યું જવાનું હતું અને તેણે જતી વખતે મને નયન આપું કે તણ વગસ પછી પાછો ફરતા તે મને જરૂર પડે તો મુખી કરશે પછી એટલા અરસામા ન

પેસાવાળો થયો હોય કે નહીં તોખી અને એ વચન ઉપર ત્યાર પછીથી હું શ્રવણ લાગી

“ તેના ગયા પછી થોડે મહીને મારા માય મને મુજબ લખને ગયા ત્યાં તેવણના એક ધણાજ અનલગના ફેન્ડ અને ફેશનેબલ મોસાયટીના એક લખપતી બાનુ મેહેરબાઈ ખાન મોટા દોગ્દમામથી દરીયા તરફ રહેતા હતા અને એકાદ બે મહીના માટે ત્યાં ગયા

“ મહેરબાઈ ખાન અને તેઓના ધણી તેમજ મોટી ઉમરના બચ્ચાઓ ધણાજ શોખીન અને ફરવાવાળા હતા તેઓ મને બધેબધે સાથે નસડના, અને તેમની સોસાયટીમાં બેળાવાની ફરજ પાડતાં રહ્યા ”

“ તે વખતે બસ જ્યાંથી જતી ત્યાં એકજ માણસની હું ખુબ વાત સાંભળતી લોકે લોક અને ખાસ કરી જવાન ઉપાળી કુનારોકાઓ, કાજ કરનાર ડોમીઓ તેમજ મોટી ઉમરની છોકરીઓ ની માતાઓ, એ ચોકકસ નામ ઉપરથી જાણે આવરાઈ પોવરાઈ જતા તે કોઈ લખખો રૂપીયા વરાવનાર મોટી જાગીરો અને ગામેગામ વાડી બગવાનો માલેક મીંઠ હીરજીભાઈ દાદોજી હતા અને લોકો તેને મળવા તેની તરફથી એક હસતુ કે એક સલામ મેળવવા જાણે શ્રવ કાઢી નાખતા ”

“ અતે તે જવાનને જોતા હું એક દીવસ લાગ્નશાળી (૧) થઈ અને મને તો જોતાજ તે ગમ્યો નહીં જ્યારે તેથી ઉસટુજ મને જોતા તે મારી ઉપર દીવાનો થઈ મારી પરથી થોડો થોડો થઈ જવા લાગ્યો

“ થોડાજ દીવસ ગયા હશે તેટલા તેણે મારા હાથની પહેલીવારની માગણી કરી જે મોટા ઉપકાર સાથે મે રીક્યુઝ કરી વળી થોડા દીવસ વીત્યા નહીં તેટલા તે પાછો પોતાની તેજ માગણી સાથે હાજર થયો જે મે પાછી નહીં સ્વીકારતાં ખુદ્દે ખુદ્દુ તેને જણાવી દીધું કે, અને કોઈ બીજાની એટલી દરકાર હતી કે તેને માટે હું વીચારબી કરી શકતી નહીં હતી

“ ત્યાર પછી તે (હીરજીભાઈ દાદીશીક) રજીદા થઈ ચાલી ગયો અને મે જ્યેષ્ઠ કે મારા માથજી તેથી ધણી દીન-ગીર થઈ ગીયા’તાં. તેઓ વળી પાછા પોતાની ગરીબી મારી આગળ રડના અને પોતાના જીવને હઝારો કંદુવા માગના જ્યારે મીસીસ ખાન (તેવણીની પોતાની મોટી ઉમરની દીકરીઓ પરણી ગએલી હોવાથી મારે માટે જરાનાં અદેખાં થતા નહીં) નારાજ જેવા દેખાતા ! અને લક્ષ્મી ચાહલો કરવા આવે ત્યારે મોહુ ધોવા જાય એવા માણસો માટે ટીકા કરવા લાગ્યા ! અતે થોડા દીવસ પછી મારી ખરી કમલાગની તરફ આત થઈ તે દીવસે મેલ કે હતો, અને મારો બોમ કે જે મારી ઉપર હમેશા લખવા ચુકતો નહીં તેવું તે મેલમા માહારી ઉપર કાગળ આવ્યું નહીં બીજી મેલે પણ તેમજ અને ત્રીજે અઠવાડયે પણ તેમજ થયું એ આલા હુ કહી શકતી નથી કે હજારો અદેશા અને ફીકરો વચ્ચે હુ કેમ જીવી શકી હોવરા ! મારા બોમને શું થયું હશે ? તે રોજ લખનારો આજે ચાર ચાર અઠવાડયાથી કેમ મને વીસાગી બેઠો હતો ?

‘ અને એક દીવસ હુ ન્યુસ વાચતાં બેઠી હતી ત્યારે

ભાડેકા પુટી ગયો મોટા પપરડા જેવા અક્ષરે ઇજ્જતની ખબરમાં મેં માદારા બોમના મોહતના સમાચાર ફાટફાટ થતા દીલે વાગ્યા બસ ખલાસ, ત્યાર પછી જીદગી અને અકારા લાગવા માડી અને સધળે ઠેકાણે અધકારજ દેખાતો બોમ વગર જીવવું અને રદ લાગ્યું

“ત્યાર પછી થોડેજ દીવસે અમે મુબઇ છોડી ગયા મેં અજબ થતા જોયું, કે મારા માયજી એક ઠેકાણે જ પીને રહેતાજ નહીં થોડા મહીના સુધી તેઓ અને લાઇને માલેગામ, પુના, સતારા, બેંગલોર, ઉડી, સધળે ઠેકાણે ફરતા અને બનતા સુધી જીના ફેરતો સાથેમી મળતા નહીં કે મને એક પાચ મીનીટનો વીહવી મુકતા ન હતો વળી જો હું ન્યુસ હાથમાં લઇ વાચનામાં મન રોકતી તો તેઓ ઝટ મારા હાથ માથી ખેંચી લેતા કે ‘તારૂં માયુ દુખશે બહુ વાચ ના’ અફસોસ તે વખતે હું એમજ સમજું કે મારા માય આ બધું હેતથી કરતા હતા

“અ તે ૬ મહીના એ રીતે પસાર થઈ ગયા વળી એકવાર અમે રંગીલી મુમઇ નગરીમાં મીસીસ ખાનને ત્યાં આવી રહ્યા જ્યાં થોડાજ દીવસ પછી પાછા મેં હીરજી દાદીશીદને જોયા તેવળે મને જોતાજ પાછી એવજીતી પેલી માગણી રજુ કરી મારા માય ખુબ કગલ્યા, રડ્યા અને કાલાવાલા કયા મીસીસ ખાને મને બહુ પટાવી સમજાવી કે અ તે હવે બોમને તો મેં સદા માટે ખોલ્યો હતો તે વહાલો જીવ તો બહુસતમાં જમ ચુક્યો હતો એમ માનતા મેં ધાયુર્ કે મારી જીદગીની અને હવે ભગ્ન શીકર હતી. મારૂં હવે

ગમે એ થાય તેની મને દરકાર હતીજ નહી, તો કાચ નહી
જો મારા એ લગનથી મારા માયને સતોશ અને સુખ મળતુ
હોય તો તે આપતુ ?

મેં અતે કબુલ કયું અને પદરજ દીવસ પછી પરણી,
હું મીસીસ હીરજી દાદીશેઠ મુબમની લખપતી ગણાતી અને
હજારો માનપામતી બાનુ ગણાવા લાગી ”

પ્રકરણ ૨૬ સુ.

— ૦ —

હજો !—અને તેથી સગી મા તરફથી । ।

એકાદ મીનીટ મીસીસ દાદીશેઠે પોતાનાં બે નાનુક
હાથેમા પોતીકું મોહકુ દાકી દીધું કાષ્ટ બાતેનના જખર
દસ્ત જુરસાથી તેણીની ડાની ઉઠલાતો હતો દુ ખનુ એક
ડચકુ ખાઈ તેણીએ પોતાની ગમખાર કાઢણી પાછો આગળ
ચલાવી આણ તો જખરામને એકકડી ટગરે તેણીની ગમ
ટીકયા કરતી એક પુતલાની માફક બેસીજ રહી હતો !

“ દીવસો કેમ પસાર થયા તે મને યાદ નથી—આણા-
પણ માગ લગનનો બીજો દીવસનો તે કમબાવ્ય દીવસ મને
ખગમગ યાદ રહી ગીયોજ અમારા લગન ગુપચુપ મુબમમા
થયા હતા, અને બીજો દીવસે હું મારા ધણી સાથે કેશમીર
તરફ ફરવા માટે ઉપડી જનાર હતી

“ હું મારા ધણીના ધરમાં મારા આરાસ્તે સુદર ઓર-
ડામા મુસાફરી માટે ડપડા પહેરતી હતી, તેવામાં મારા માય

અદર આવ્યા અને ડેસીંગ ટેબલ ઉપર પડેલી મારી કેટલીક જથ્થેસે જોવા લાગ્યા. પણ મેં જોયું કે તેનણુ આજે કાંઈક મુસ્ત અને ગભરાયલા જોવા લાગતા હતાં નેવણુને જાણે કાંઈક અગતનું મને જણાવવું હોય તેમ લાગતું હતું એ શું હોશે તે માટે હું સેહેજ અજાન થઈ

‘ મારા માયજી શીકડુ ફ્રેન્ચ જેવું હસ્તાં મારી પાસે આવ્યાં અને માયાથી મહાર માથું પસનાયું’.

“ વારે મારી દીકરી આજે હસ્તી રમતી સાસરે સધાવેછ કે ? ખુબ મજાહ કરીને આવજે ! પણ ગરીબ માયને લુકતી ના હ મર ”

“ નહી મમા ” મેં કહ્યું “હું કદી તમોને લુકતશ નહી ”

“ પણ હું એમ કેહુ હીલ્લાં, કે તું જાણેછ કેની દીકરી કે લડાઇ અને પ્યારમા તો બધું માફ હોયછ અને પ્યારને ખાતર મેં જે તાગડો રચી તુંને એક સુખનાસી ધર મેળવી આપ્યુછ તે માટે મને ખાતરી આપ કે તું જરામી ગુસ્સે થશે નહી હીલ્લા ”

“ હું તો કાંઈ એ ગોળગોળ જોયેનું સમજી નહી, તેથી તુરત એવણુને સધ્વારો આપ્યો.

“ કાંઈ નહીં મમા હું બધું જાણુછ ” મેં કહ્યું.

“ તેવણુ એવી તો ઢપે મારી સામે જોયું કે હું તદન ગુચવાઈ ગઈ

“ એવું તે શું હતું જે તેનણુ કહેવા માગતા હતા ? ”

“ભરીપ્યમા પછસાની રેલછેલ સાથે રહેવા માટે તુ મને આશીશ આપશે હીલા” તેવણે કહ્યું “પછસાથી તુ સુખીજ થશે હવે મારે કહેવું છે તે એજ દીકરી, કે તુ માનેછ તેમ તારો પુછનો દીકરો જોમ ધરાની કાષ્ઠ મરણ પામ્યો નથી તે તો તારા અને મારા જેવોજ જીવતો છે અને કણ્ણલ કન્વા દે દીકરી કે તારી ઉપર આવેલા એના કાગળો મે તફાવેલા અને પછી એના મરણની ખોટી જાહેર ખબરગી મેજ છપાવેલી અલગન એ વાતની બહુ ચકચાર થઈ અને એ વાત ખોટી હતી એમ પાછું ન્હુસમા જાહેર થયું હતું—પણ તે “કોનવડીકશન” મે તારા જોવામા આવેજ નહીં તેની પુગની સલાળ લીધી’તી અને અતે તેમા ફાવી ને હું મારી દીકરીને આવું સરસ સાસર અપાવા લાગ્યશાળી થઈ તુ ગુરસે તો નથીની હીલ્લા? યાદ રાખ બેટા કે મે એ બધું તારું સુખ વાચીનેજ કયું, બાકી મને એમા શું લાભ? મારા હવે કેટલા વરસ બાકી રહ્યાછ જે તેની વાત?”

“હું ગુરમે થઈ રાકીજ નહીં, બાકા! ફક્ત દુખથી કચડાઈ જઈ હું ગાડી થઈ જતી હોઉં તેમજ મને લાગ્યું અને મે ચીસ પાડીને તેમણને કહ્યું, કે ગમે તે થતા હું હવે એકદમ પાત્રી જોમ પાસે ચાલી જનશા!”

“તમે પછસાપર મને વેચીછ, મમા! પછસા ખાતર ગમે ત્યાં ઉચકી મને અફાળી મુકીછ મારી તમામ જીદગી તમે કચડી નાખી છે તો યાદ રાખજો કે સુખ શું છે તે હવે પછી હું જાણનાર નથી અરે અરે મે આપ શું કીધું? એા હું મુછ-હું મુછ! જોમ—જોમી ને મારે માટે શું ધાયું”

હોશ ? પણ મમા હુ એમ પુછુ કે રહી રહીને આજેન મને કાચ તમે એ વાત કહેવા આવ્યા ?”

“કારણ એમ પાછો હી દુસ્તાન ફરોહ એમ મને ખમર મળીછ, અને તેને તુ કદી પાછી મળે તો હમતીને મરી નહી જાય તે માટે મે તુને આપ જણાવ્યુ છ”

“તેજ ધડીએ બારણા ઉપર ટકોરા મારી, મહારી આપા અદર આવી અને શેઠ મારે માટે નીચે થોભેલા હતા, તેમજ મોટર ક્યાર ની બારણામા આની નહ્યાર હતી, એમ તેણીએ મને જણાવ્યુ

“હવે ઉપાય શુ હતો ? કોણને માહર દુખ કહેવા જાઉં આલા ! દુખતુ એક મોટુ કચકુ મહા જેહમતે મે ગુમલારી નાખ્યુ પણ કાંઈ ખોલી નહી મારા માથ હવે મારી પાસે આવ્યા તેવજે પોતાના હાથો મારા ગળા આસ-પાસ લપેટ્યા અને જોરથી મને કોટી કરી પણ મીજાજ પળે એક ધાતકી અછાનથી હુ છુટી થઈ મછ તેમજો જે રીને દગો કરી મને દુખમા નાખી હતી, તેનો વીચાર કરતા હુ તે ધડીએ માથા કે નરમી ખતાવી શકીજ નહી

“આજ થોડી પળમા તો મારા ભરથાર પોતેજ અધીરા થતા ઉપર દોડી આવ્યા તે વખત એવજુ મારી સાથે સાધારણ સારી રીતે ચાલતા'તા લગ્યાર માથાથી મારો હાથ ઝાલી તેવજુ મને પોતાની સાથે નીચે તેડી લઈ ગીલા, અને અમે રોશન તરફ હકારી ગીયાં”

“એ મહીના પછી હુ રરકી તરફ મારી મુસાફરી કર-

આન બોમને મળી, મે તેને જે શરમભરેલા તાગડાએ અમે બનેને જુદા પડ્યા હતા તે વાત કહી મે તેને એટલો ફેર વાઘ ગયો જોયો આલા કે બોધ્યાની વાત નહી તેને ખુશ મીઠાજી હરતો રમતો રમલાવ જાણે બદલાઈ જ ગયો હતો મારીજ માફ તોણે કેટલું અમ્યુ હશે તેને મને બરાબર ખ્યાલ આવી શક્યો પણ તે કેટલો બધો નોખલ અને સાચો પુરવાર થયો પોતાના આટના અથાગ હેતુ છતાં તે એક પળથી ભુલી ગયો નહી કે હું હવે એકખીજની મોહરદાર થઈ હતી તે એકમી એવો વાધાભરેલો રાખ્દ બોલ્યો નહી કે મારા ધણીની સામે બોધતા અચકાતે

“આપણે મોહન સુધી દોરત રહીયું” તે વાહલા જવાને મને કહ્યું “આપણી દોસ્તીની વચ્ચે કોઈની મક્કર નથી કે આવી શકે આપણે સના સાચા અને વાહલા દોરત રહીયું, હીલ્લા અને એક એકનું દુખ જુલવાની કોશિશ કરયું”

“બસ હવે કહેવાનું થોડું જ છે આલા બહેન ત્યાર પછી અમે વારવાર મળતા રહ્યા મે થોડાજ દહાડામાં જોઈ લીધું હતું કે માદારો વણી કંઈ જાનનો કમળત માણસ હતો તેનું કહેવાનું માદારે મારેનું હેન એક સપાટે ઉડી ગયું હતું, અને તે ખરાબ, રખડેલ, જીદગીએ જીવતો તથા મને હરાન કરતો હતો પહેલે તો મે મુઝે મોટું ધણું અમ્યુ, પણ અને નહીજ સદન થતા આ રીતે તેની સામે થવાનું અને તેને દહાડયા ત્રોટ કરવાનું મે શરૂ કર્યું

“એ ન્હાન બોમને વારવાર હું મનની રેષી. અને

એ સાચા દેરતો કે લાઠ એહનની માફકજ હવે મળતાં ભેટતા હતા છતા તેથી મારો ખાવીદ જોઈ શકતો નહી. અને તે માટે થી મારી ઉપર હઝાર વીપતી પાડે.

“ તથુ મહીના પઝી એમ અમોને ગુડખાઈ કરી હેઠરા બાદ ચાલી ગયો તે છેક તમો એહેન મારે ત્યા રહેવા આવ્યા ત્યારે તરતનોજ પાછો ફરેલો હતો હવે જોલો આલા કે એમ અવારનવાર તેને મળવામા જોડુ શુ કહેવાય ?”

આલા નાહાની હતી, પણ પોતાના અનુભવે ખુબ ઘડાઈ હતી તેણી ડાહપણ જાણતા શીખી હતી, એટલે આ દુખ પેદા કરતી પોતાની શેઠાણીની કહાણી સાંભળી તેણીએ ગભી રાખથી માયુ ધુણાયુ

“ જોડુ તો નહી કહેવાય ” તેણીએ તે શેઠાણીનાં જવાબમા કહયુ “તોપણ તમારા ધણીની મરજી ઉપરાંત અને તેમની જાણ વગર એમ મળવુ રહેવુ, એ માફરા વીચાર પ્રમાણે ઠીક તો નહીજ કહેવાય બાઈ ”

“ તુ તો સમજતી નથી, આલા,” હારજી શેઠની ધણી-આણીએ દુ ખી અદાથી કહયુ “ એમા જોડુ છેજ શુ !”

દાનાઈથી હાલ તુરંત તો આલા ચુપજ કરી ગઈ જ્યારે વખત આવ્યો ત્યારે હી-ના દાદીશેઠે બરાબર નાહાની આલાના જોલો યાદ કર્યા.

જ્યારે રાત પડી ત્યારે તેઓ નાચે ડાહનીગ રમમા ગયા તે એક જાપકાબરેલો મોટો ઓરડો હતો, જ્યા તેનીજ દમામદાર રવેસે સરસમા સરસ ખાણ અને ઉચામાના વાઈન

પીરસાતા હતા પણ તે વખત જાણે એક દુ ખભરેલો ફાસ હોય તેમજ હમેશ પસાર થતો હાલ મામલો લગાર જુદો જોવાનો હતો સવારે રેસીમમાં હીરજીભાઈ ખુબ જીત્યા હતા, તેમજ તેઓનો ખુબ ઘોડો ધણીજ સારી આશા આપતો હતો, એવી ખબર તેમને મળી હતી, તેથી હાલતુરત તેવણ જરાક ઠીક મીનજમા હતા

તેવણની ખુબસુરત ધણીયાણી હમેશ મુજબ આજેથી ખુબ દોરાથી ડરેસ કરી ટેબલના હેડ ઉપર બેઠી હતી ડાક ખુબ રમી મોઢામાની સુષસની કારની સાડી, તથા તેને મેચ થતુ પ્લાકિટ, અને ઝીણા ખાખા મોતીમાં પરોવેતુ એક નાનુ સુદર તરાહતુ પેનડટ તેણીએ પહેર્યું હતુ કાનમાં મુડે સ્ટોનના લાખા લટકતાં યરીંગસ હતા અને ખુલ્લા હાથો ઉપર એક એક ચીનલ ઉપરાત ત્રણ ત્રણ ઝીણી તરાહની સોનાની આંગડીઓ જોવાતી હતી વળી તેણીના ભરાનદાર બ્રાઉન બાલ તદ્દન અપ-ટુ-ડેટ રીતે માધી લઇ તેમાં હીરાનો સ્ટાર ખોર્યો હતો—તેમજ આગળાઓ ચકચકતી વીંટીઓથી દીપી ગૂઢ્યા હતા ખુદરતી અને ડરેસની ખુબસુરતી તેણીને જેટલી બનાવે એટલી સુદર તે આજે લાગતી હતી તે સુદર ચહેરો લગાર શીકકો હતો છતાં, તે મધુર આખોતુ તેજ વધારે ઉંચુ થયતુ જોવાતુ હતુ

પણ તે ધણીને પોતાની એ ખુબસુરત મહોરદારની સુદરતા જોવાતુ ભાગ્યેજ ધ્યાન હતુ ! તેણીએ શુ પહેર્યું હતુ કે ને કેવી લાગતી હતા તેની તેને ભલ પરવાહ હતો ! જરા આંખ ઉઘાડી તેણે ને તરફ જોયુથી નહીં

ખાણુ અધુર એક પુર થવા બાદ હીરજી શેઠે કાંઈ કહેના માટે હિસ્સા તરફ જોયું, અને ત્યારે મોઢક મીડા ચેહરા ઉપર જણાતો એક લાલ અને કાળો લીસોટો જોઈ તેણે ભવાનો ચીસો વઢાવ્યો.

“એ આપ અગતી જેવો ડાલ શું તારા મોઢા ઉપર પડ્યોછ હીલ્લા?” તેવણે પૂછ્યું.

“જે આજે સવારે ઘણી મહેરબાનીથી તમે પાડી ગયા’તા તેજ એ ડાલ છે, હીરજી” તેણીએ પુરતી એપરવા-હીથી થડી રીતે કહ્યું.

તે સહેજ ખસ્યાણો પડેયો લાગ્યો.

“એમ એક માણસને ઉશ્કેરવા પહેલા તારે વીચાર રાખવો જોઈએ હીલ્લા.” તેવણે કહ્યું “બધરાઓમા અકકલજ નહી એટલે આપણે શું વધારે બોલ્યે? એમ છતા આપ ડાલ વણો ખરાબ લાગેછ તારા ચેહરાની બધી બુટ્ટી અને ચમક તે મારી નાખેછ—માટે કાંઈ લગાડીને એ કાઢી નાખની?” તેવણે લગાર તુચ્છકારથી હસ્તા કહ્યું.

“એની એક હેતની પ્રધાણીથી મને છુટ્ટ પડના ગમતુ નથી હીરજી” તેણીએ હસીને કહ્યું “એ જેમ છે તેમજ હીક છે”

“ટેક ફેર” વળી એકદમ ઉશ્કેરાઈ જતા અને જુમ પાડતા તે ખવીસે કહ્યું “મારી સામે બોલવા અને મારી સાથે મસ્કેરી કરવા પહેલા સો વાર વીચાર કરજો મારી આગળ એ ચાલવાનું નથી, સમજી? અને હા એક ખીજ

વાત, મારો એક ઘણો પુરાણો ધરડો ફેડ અને તેની મધરી વણે વરમે પેરીસથી પાછા ફરેછ તેના માનમા આનની તા. ૧૦ મીએ મારે એક મોટુ ડીનર અને પછી રીસેપ્શનનો મેળાવડો કરવો છે મધુ ઘણુ ઉચ્ચમાનુ અને ભપકાભરેલુ થયુ જોઈશે માટે ડાહને કાલ તેડાનુ એક લીસ્ટ તધ્યાર કરી મને આપજે, ઇજનો જલદી મોકલવા પડશે થુ સમજી ?”

અને ત્યાર પછી ખાણુ પાણુ એકદમ ચુપચાક ચાલ્યુ અધુ ગલીર અને શાત હવુ જો આ વખતે તેણીના માતા, જેવણે પપ્પસા ખાતર પોતાની એટીને પરણારી-હતી તેને આમ દુખ ખમતી અને આટલી દોહત છતા આ ગીતે અજાપો કરતી જોતે તો થુ ધારતે ?

મકરણુ ૨૭ મું.

ઘણી કે ઢાર ?

“પરોણાનુ લીસ્ટ તધ્યાર કયું કે હોદના ?” એ દીવસ પછી એકદમ પોતાની ઘણીયાણીના ઓરડામા ધમી જતાં હીરજી શેઠે દમામથી પુછયુ ન્યા હોદના દાદીશેઠ આરામથી એક નાફા ઉપર લેટેથી કાંઈ ફેનમી મીનણુ કરી રહી હતી અને આવા સામેનીજ રાષ્ટર્ટીંગ કેરક આગળ એસી લખતી હતી

“ નહી હજી અરાઅર પુર લખાયુ નથી ” હીરજી શેઠના ઘણીઆણીએ પોતાના કામમાથી ડોકુ ઉચકવા વગર જવાબ કર્યો

“ મને પહેલાં લીરટ જોઈ જવા દે ” અને તે રાષ્ટ્રદીગ ટેબલ આગળ ગયો જ્યાંથી કેટલાક કાગળના ખોળતાં તુરત તેને તે કાગળ્યુ મળ્યું

“ તે જીમી મેહેતાનું નામ લખ્યું છે કે ? એ થોડાંઓ પારખવાની બાબદમાં ધણો હુશ્વાર છે અને એની મને કોઈ વખત જરૂર પડશે તેથી યાદ રાખી જરૂર એક કાડ’ એની ઉપરખી મોકલજો ”

મીસીસ દાદીશેઠે જવાબમાં ડોકું નમાવ્યું તેના ધણીએ તે લીરટ બારીકથી તપાસીને જોયું પણ તે વાંચતો હતો ત્યારે તેનાં એહેરા ઉપર ગુસ્સાનો ચીલ્લો ચઢી ગયો અને તે એકદમ પોતાની મોઢરદાર તરફ ગુસ્સાનું ધુરકતો જઈ બેઠો

“ આપ હું શું જોઈઉં / હજી તમે કળ્યાથી ધરાપા હોવ એમ લાગતું નથી કેમ બીજું રોખડું જગાડવું શું ? લીરટમાં મચી સરાફ અને તેની બધરીનું નામ કાઢ છે ? તું જાણે છે કે તે લોકને તો તેડું હોવું જ જોઈએ ”

“ નહીં, ” મીસીસ હીરજીભાઈએ મીઝસથી કહ્યું “ તે લોકને મારી તરફથી તેડું જશે નહીં ”

“ મોકલવું જ પડશે, ” હીરજી શેઠે વધારે ગરમ થતા કહ્યું.

“ હું કોઈ દીવસખી એ માણસો ઉપર તેડું મોકલવાની નથી, સમજ્યા ” તેના બધરીએ ઠરાવથી અને હીંમતથી કહ્યું “ જો મારી મરજી ઉપરાંત એ લોક અહીં આવશે તો તેજ વખતે હું તે હોલ છોડી જવશ ”

“તમેને જેમ ગમે તેમ કરજો” તેણે પી ઠગવતી કહ્યું
 “તમને ફાવે તેમ કરજો” પણ તેવે વખતે હું મીમીસ શરો-
 ફને પરોણાં રીસીવ કરવાનું અને તમારી જગ્યા રાખવાનું
 માન આપશ”

“અને જો તમે તેવું કામ કરશો તો ખાતરી રાખજો હીરજી
 કે હું તમારૂં ઘર છોડીને ચાલી જવશ મેં બધું મુઝે મોઝે
 ખમી લીધું છું—પણ આ બાબતમાં હું શાખનાની નથી”

“તું મારૂં ઘર છોડીને ચાલી જશે એવકુંદ છોકરી, તો
 કાયદો તુને પાછી મારે ત્યાં ફરવાની ફરજ પાડશે હું
 બાલ્યું છું કે તું એક બોલની છે, પણ તેમ થાદ રાખ કે
 તેથીથી ફર્મ માનડનો અહીં આણી ગમ કું છેલ્લું ! બોલ
 હવે શું કહેછ ?”

“નવું કાંઈજ નહી” હીરજી દાનિશેઠે તોરથી કહ્યું
 “કરેકટર વમરનો એવો એક માણસ મારા ચરના છાપરા
 હુંજી જોઈએ નહી અને મેરી ચરોફ જેવી ખરાખ ખોરત
 જેને તમારી તરફથી જો માન અને હેત મળેછ તેની રકમની
 એક બધરી મારા ઘરમાં આવેલી હું જોઈ શકુંજ નહી”

હીરજી ગેદ મોટા ખુલ્લા વેધારી સાદે હસી પડ્યો.

“ઓહ ત્યારે એમ કહેવાની બાબ સાહેબ કે તમે તો કેધા
 અદેખા થાઓછ ? તાહરા એમ બોલનાથી હું મને માન મળેવું
 સમજી છું, હીરજી મને નહી ખબર હતી કે તુને મારી એટલી
 બધી દરકાર છે કે તું અદેખી વટીક થઈ શકેછ”

“મને મારા સેલ્ફ રીસપેક્ટની દરકાર છે—ખીજી

કશાની નહીં મહેરબાની કરી, તમારે માટે મને હેત છે અને તેથી અદેખી થાઉં છ એવો વાહીઆત ખ્યાલ તમારા બેભન મા આવવા દેઓ ના ” હીંચ્યાએ ધીમે સાદે કહ્યું

“ એટલે તું શું એમ કહેવા માગે છે કે તું ને મારી દરકાર નથી ? ત્યારે મને પરણી શું ધુર મુકવા ? માહરા પૈસા માટે ખરૂં ની ? તમે ઓરત જન દુન્યામા કેટલા કમાન હદ મુધી હલકત રેહો છ । એક માણસને તેના પૈસા ખાતર પરખતુ અને તેની પામેથી લેવાય એટલું મેળવી લેવું પછી ને ખીચારો કોષક વખત ગમે એવી નજીવી મર્ગણી કરે તેથી નેને ખાતર કબુલ કરવું નહીં, એવો તમારા મધરાઓનો કાયદોજ છે ”

તેણી, ગભીર દમામથી પણ ધણી એસકુલ રીતે ઉડીને ઉભી થઇ

“ તમે સુલી જાઓ છ ” તેણીએ કહ્યું “ કે આપણે અહીં એકલા નથી ”

“ નહીં હું કશું સુલી જતો નથી જો મીસ માટને હવેથી આપણી સાથેજ રહવું પડશે તો તેવજો આવા વારવારના તારા ફજેતા જોવાની આદત પાડવી પડશે ને તેથી જોમ અને તેમ જલદીજ કેમ હવે શું કેહેછ તું ? હજીમી સીધે સીધું માનવુ છે કે નહીં ? જો વધારે પચાતી નહીં કરવા તું ચાહાતી હોય તો શરારને ત્યાં તેડાના કાડઝ મોકલી આપજો ”

અને એ બોલતા એવા તો જોરથી તેણે પોતાની મુકકા પાસેની નાની ટીપ્પાય ઉપર અફાળી કે તે ઉપરનું સુદર કીંમતી પાઝ લાગીને કટકા ચુકલા થઇ ગયું

“ હીરજી,” એ જોતા તેની મધરીએ અ તે ધીરજ જોઈ
હઇં યુમ પાડી “તમે કોઈ દીવસની તમારો જોડો યુસ્મો
કાણુમા રાખતા સીખમો નહીં ?”

“ નહીં કોઈ દીવસ નહીં ! અને જો હવે યાદ રાખી
તેડાના કાડસ મે કહયા તેમ મોકલી દેજે, નહીં તો તારોથી
હાલ આ નાણુક ફલાવરવાઝ જેવો નહીં થાય ”

તે હવે છેડાયલો ભખી ખાવેલો જેવો પોતાની પાછળ
જોરથી નારણુ અફાળા ચાલી ગયો એટલે હીલ્લા દાદીજેઠે
જાણે કાઈ બન્યુજ નહીં હોય તેમ પોતાની જગ્યા પાછી લીધી
અને કામે વળગી ”

“ પરોણાઓનુ લીસ્ટ પુર થયુ કે આલાં ?” તેણીએ
થોડીકવાર પછી પુછયુ “હુ ઇચ્છુ છ કે મારો ટમીન નસવાન
દીવેચા હાલ અહીં હોતે તો તેનેથી હુ મોલાવતે તમોને મને
મેળવી આપવાનો એનો ઉપકાર હુ કદી ભુલવાની નથી પણ
હુ એમ પુછુ આલા, કે તમે મારા મમાનુ અને મીસીસ
ખાનનુ નામ લીસ્ટમા લખયુ છ કે ?” અને આલાને ના
કહેતાં સાભળી તેણીએ તરત હસીને વધાયુ “ નહીં ? શા
માટે નહીં ? જરૂર એ લોક ઉપર એકએકો કાડ મોકલવાની
યાદ ગખજો હાલ મારા મમાથી અહીંજ છે એવણુ અવાર
નવાર મને મળેછ અને હુ ખાસ એવણુને અનેછ એટલુ
તેકુ છ કે મને કેની રીતે તેવણુ સુખી કાઢીછ તે એવણુ પોને
પોતાની નજરે જોય અને ખાત્રી કરે અરે હા પણ હુ તમુને
એક વાન તો કહેતા બુલીજ ગેછઠ, આલા મારી સાથનુ

કારજ તુટી ગયા પછી બીજેજ વરમે મારા કઝીન બોમને મોટો વારસો મળ્યો એના બાપના કોઈ ધરડા કાકા ધણા વરસોથી ચોન ગયજાને લખ્યો રૂપીઆ એકઠા કરી ત્યાંજ મરણ પામ્યા અને બોમને પોતાનો વારસો ઠેરવી ગયા અને ત્યાર પછી જ્યારે મારા માથળએ એ વાત જાણી ત્યારે તેણે શુ બોલ્યાં તે તમો જાણો છો આણા ? મારા મમા નેને કહેવા લાગ્યા કે તુ કેટલી નાદાન ઠરીછ હીણા તારું પોતાનું કામ તુ જરાબી સાચી શકી નથી આવે સરસ હીરા જેવો બોમને તે કેવી નાદાન્યતથી ખોલ્યો ” અલખત મે કશો જવાબ કર્યો નહી ”

થોડી પળની ત્યા ચુપકાદી ફેલાઈ જે દરમ્યાન આણા નાચી મુડીએ લખ્યાજ કરતી હતી, અ તે કામ પુર કરી તેણીએ ઉપર જોયું

“ મીસીસ દાદીશેઠ, ” તેણીએ કહ્યું “ શેઠ સાહેબ જે ચીઠી માટે કહી ગયા તેખી મારે લખની કે નહી ? ”

“ નહી ” હીણા દાદીશેઠે ઠરાવથી કહ્યું “ તુ એમા સમજે નહી છોકરી તુ હજી બચ્યા જેવી નાની અને નાર્દેશ છે તુ શુ જાણે કે તે આરત જે મારા ધરમા આવે તો મને કેઈ જતન મોટામા મોટું અપમાન કહેવાય તે ખરામ ચાલની વલવળતી વાદળી જેવી અજાણને મારે ત્યા આવેની વેંછ આખું મુખજ મારી હસી કરે હુ બી વાતે તામે ચરસ પણ આણા, આખ બાબદમા નહીજ. તમારે એ ચીઠીઆ મોકલવાની કાઈ જરૂર નથી.”

“ ખુદા ખમર એનું છેવટ શું આવશે ” આલા વીચા
રવત મનમાં બબડી

તે સાજો બીજા ધણા મળવા આવનારા બેજો નવાજ
બોમ ધરાનીબી એક હતો જ્યારે મધા જેસ્ટ નીખરાઇ ગયા
ત્યારે તે તો હજીએ ત્યા વાત કરતો ખેસીજ રહેયો અને
થોબથો અલખત રાખેતા મુજમ ધરના માલેક મીઠ હીરજીભાઇ
દાદીશેઠ “ નોટ એટ હોમ ” હતા

“ તારો ચેહરો હજી ખરાખર લાગતો નથી હીલા ”
અહમનવાર ધરાનીએ વીચારવત હપે કહ્યું “ ચાલુક વડે
મારેલો ફટકો ધણોજ ખરમાં અને ધાતકી રીતે તારી ઉપર
પડ્યો હશે, કે આટલા દીવસ થયા તોબી હજી તેનો ડાઘ
જતો નથી ”

હીલા દાદીશેઠ શીકડું હસી

“ અરે એતો કામજ નથી બોમ ” તેણીએ દસીને
કહ્યું “ એથીબી વધારે મારની મને હજી તો ધમકી થએલી
કે નહી ખેસી રેહો મીઠ આટ તમારેથી મારી હવે કામજી
વાત જુદી નથી ” તેણીએ આવા જે ઉઠવાનું કરતી હતી,
નેને અસારનથી પાછી ખેસાડી દેતા કહ્યું

“ બોમ ” તેણીએ ત્યાર પછી દીલગીર સાદે કહ્યું
“ બોમ, તું આપ બોહળી દુન્યામાં મારો એકજ સાચો
દેસ્ટ છે અને તું વણો સમજી છે તો મને એકનાઇસ આપ,
બાઇ, કે મારે તું કરતું હમણા તું મુજમમાં રહેવાથી તું
તો બધું જાણતો હજીજ કે મારા ધણી અને પેત્રા મેરી શરાફ
માટે શું તું બોનાય છે ? ”

તેણીનો ચેહરો એ બોલતા સ્વમથી તપી લાલચોળ થઈ ગયો અને બહુમનયાર ઇગતીએ મનીરાઈથી ડોકુ નમાવ્યું

“હીરજી શેઠ એ મધરીને મારે ત્યાના નાં ૧૦ મીના ડીનર ઉપર તેડવાની બેહિશ કરેછ, અને હું ના કેહું છ, તો કહે મને બોમી કે હું એમ હું કરવામા ખરી છેઉ કે નહીં?”

બોમ ધરાનીનો જનામ શું હતો તે કામ કહી શકાતું નથી કેમકે તેજ વડીએ મારણુ ઉધડ્યું, અને તે ધરનો માલેક અદર ચાલી આવ્યો તેણે દરેક તરફ મોટા તુચ્છ કારતુ હરતા જોયું, પણ મીસીસ દાદીશેઠ તો જાણે તેણે જોયોજ નહીં હોય તેમ મુગી બેસી રહી નવાજ બોમ ધરા નીએ થોડા સ્પષ્ટોથી તેની સાથે વાત કરવા માંડી

“તમે ત્રણ જાણે કોન્ટ્રીરેટ્સ” હોવની તેવાજ લાગોછ! શું છે મારી સામે કામ પોટ ધડોછ કે?” હીરજી શેઠે હસીને કહ્યું. “પણ હું એમ પુછું હીંવા કે પેવા તેડાની ચીડીએ પછી મધ કે?”

“નહી,” તેણીએ ધીમે દરાવવતે સાદે કહ્યું “નહી અને કોઈ દીવસમી મારી રજાથી જશે નહીજ”

“ત્યારે તે તારી રજા વગરજ જશે હું પોતે તે મારે નામથી મોકલી આપશ્ચ હવે કેમ ત્યારે?” તેણે ચેરટાથી તેણીનું પાકવી નાખતા કહ્યું

પણ જાણે સાબળ્યુજ નહીં હોય તેમ હીરજી દાદીશેઠ ઉઠી ઉભી થઈ અને પોતાનો હાથ ગેકહેન્ડ માટે નવાજ બોમ ધરાની તરફ લાખો કર્યો

“ ગુડ નાઇટ બોમ આપણે પાછા દશમીએ મળશું કેની ?” અને એ સાબળતા માડું લાગે તેમ તેણીનો ધણી મોટા તુચ્છકારનું હરથે।

“ કાએ, કાએ એવણુને કાઠી કાએ મુકેછ હીલ્લા ?” તેવણે કહ્યું, ” હા પણ હું ધારૂં કે તું વાળખીજ છે સાહેબજી નવાળ સાહેબ, દીલગીર છેલું, મે આરી તમોને મીઠી મીઠી વાતોમાંથી રોક્યા કાએ જાઓછ ? થોળતા નહી કે ?”

“ નહીં—મને લેટ થાયછ” બોમ ધરાનીએ દમામથી કહ્યું અને હીલ્લાએ જોયું કે તે પોતાનો ચુસ્તો મોટી જોહ-મતેજ રોકી ચકતો હતો ખીજીજ પણ પોતાની ટોપી લઇ એક મળીર નમન સાથે તે તે ઓરડો છોડી ગયો।

મકરણ ૨૮ સું.

ડીનર અને રીસેપ્શનનો મેળાવડો.

તે મોટા યાદગાર ડીનરને થોડાજ દીવસ પહેલા, એક દાહાડો ન્ટડી રૂમ આમળથી પસાર થતાં હીરજી શેઠે આજ્ઞાને ત્યાં એકલી બેઠેલી જોષ અદર મયા।

“ ત્રાફને ત્યાંનું તેડું મધુ કે ?” તેવણે દુકમાજ પૂછ્યું, અને ત્યારે “ નહીંજી” કરી જવાબ આપતા આપડી આજ્ઞાના હાસકોસ લેવાઇ મયા કે રખે તે તેણી ઉપર છેડાય !

“ નહીં ? ” હીરજી શેઠે થથરાવીને તે માપડીને ગભરાવી નાખતા કહ્યું “ હજી ત્યારે એ પોતાની હાં છોડતી નથી કે ? ” રીક છે હુખી જોઈએ કે એ કેમ ટેકાણે આવતી નથી મારી ફરજ છે કે એને એકવાર ધણીઆણી દાખલની એની ફરજ એને શીખાડવી જોઈએ ” અને તે આવ્યો હતો તેમજ સર-ભાગ ત્યાંથી પાછો ચાલી ગયો.

આલાએ એ બનાવની વાત પોતાની જવાન શેઠાણી આગળ કરીજ નહીં નકામું તે આપડીનું દુખ તે વધારવા ચાહતી હતી નહીં.

તે મોટા ભપકા ભરેલા ડીનર માટે દીવસો અગાઉથી તક્યારીઓ ચાલી રહી હતી અલમત તે બધું હીરજી શેઠ પોતેજ કરાવતો અને તેના હજારો રૂપીઆ વેરતો હતો. “ દાદીશેઠ હાઉસ ” ના મોટા રીસેપ્શન રૂમ્સ ખોલી નાખી જાણે બેહસ્તખાનામાં ફેરવી નાખ્યા હતા સુદરમા સુદર પુલો અને ઉમદા ટેસ્ટથી ગોઠવેલી ચીજો અતી રમણ્ય દેખાવ રજુ કરતો હતો વચમાં એક નાનો પુવારો ઉભો કર્યો હતો, જેનું ધીમું નીરમળ પાગી આસપાસ ઝીણા ટીપા ઊરાડી પુલોને તાજગી અપસતા, અને યધુ ખુશમોદાર બનાવતા હતાં સાઇડમાં બેઠેલા બનાવી તે પુલપાનથી એવી સફાઈથી ઢાંકી લીધી હતી કે અદર બેઠેલું માણસ બાહરે શું થતું તે બધું જોઈ શકે, જ્યારે બાહરના માણસને તો ખ્યાલથી નહીં જાય કે અદર કોઈ હશે પુલના મોટા કટેરાઓ ઉભા કર્યા હતા અને રંગબેરંગી વીજળીક લાઇટથી તે એક પરીઆના માળા જેટલાજ સુદર રૂમ્સ મનાવ્યા હતા.

પાલનજી શેઠના અને તેમના ધણીઆણી બચુઆઈ જેમને માટે આ બધી તપ્યારીઓ અને ધધુખર થઈ રહી હતી, તેઓ બચુકર્ના, વરસો થયા પેરીસ રહેતા હતા અને હમણા થોડાક મહીના માટેજ મુબઇ આવ્યા હતા તેઓ ધરડા પણ ધણાજ સુધરેલા વીચારના હતા અને વરસો ઉપર હીરજી શેઠના બાપ સાથે ધણુ સાર હોવાથી તેણે આ તકે પાછી તે પુરાણી દોગ્તી સજીવન કરવાની તક હાથ ધરી હતી કદાચ તે એક બહાણુળી હોય, કેમકે એવી પારટી અને ડીનરો તો તે વારવાર કરતો હતો.

અને મોટી ધામધુમથી થતી એ તપ્યારીમા સધળા બધા ધણાજ ઉત્સાહથી ભાગ લેતા હતા. સિવાય મોસીસ દાદીશેઠ તેણી જરાબી ઉલટ બતાવતી હતી નહી અને છેક તે પારટીની સવારે આલાએ વધીજ બોહસ કરી ત્યારે કચ વાયલે મને તે જરા ઉપર ટપકથી બધો સજીગાર જોષ લેવા અને આલાને ખુશી કરવા ખાતરજ નીચે આવી

તે આખો દીવસ હીરજી ગેટ ધરમા રહ્યા નહી તેવણુ છેક સાંજે મોડેથી પાછા ફર્યા અને આવ્યા તેવાજ પોતાના રૂમમા તપ્યાર થવા ગયા.

જ્યારે આલા પોતાના રૂમમા તપ્યાર થતા મઠ ત્યારે તેને માટે એક મોટો કાડબોર્ડનો બોક્સ ખોટી થઈ રહ્યો હતો જે અજાન થતા તેણીએ ખોલ્યો તો અદરથી એક અતી સુદર ક્રીમ કવરની " નીનોન "ની સાડી, જેની ઉપર તાસની કોર ગ્રલકી રહી હતી, અને તેનુજ એક ધણુજ મોવામાનુ પણ ખરા ઉમદા ટેસ્ટથી સીવેલુ અને ઝીણા નફે

મોતી ટાંકિયું પ્લાઝિઝ હવુ વળી તે સાથે એક સરખા નાના ગોળાળા મોતીની એક સેરી માળા અને લટકતા તેવાજ મુદર એક જોડ ચરંગસ હતાં અને તેમા સાથે એક નાની ચીડી એટલી તો મીઠાસથી એટલી આજરખ્વાયથી અને લાગ પીથી ભરપુર લખાયલી હીલ્લા દાદી શેઠ તરફથી તેણીને મળી કે જે વાંચતા તેની આખોમા ખરી લાગણીના આંસુ આવી ગયા

અને જ્યારે ધણે વખતે પાછી સુદર આલા એ મોઢક ઠંડરામા તપ્પાર થઇ, ત્યારે એક સુશોભીત પીકચરજ લાગતી હતી કોમ સાડીમા તેણીનો ઘટમારો ચેહરો દીપી રહ્યો હતો અને તે લાખી હાસ જેની ઉચી દમામદાર મરોડ દેખાડતી ગરદન ઉપર મોતીની માળા અજળ આગ આપતી હતી અને તેણી જ્યારે તપ્પાર થઇ નીચે ગઇ ત્યારે આગલાજ મોટા હોલના પોખાળ બારણા આગળ તેની જવાન શેઠાણીને ઉભેલી જોઇ બેઘડી આલા તો જાણે દમ લેવાનું વટીક લુલી ગઇ તેણી ટટાર ડોક રાખી ત્યાં ઉભેલી રાણી જેટલીજ દમામદાર અને મગરૂર જણાતી હતી ઘેરા એ કલરની તાસની ઝળકતી સાડી, અને કાળુ પ્લાઝિઝ તેણીએ આજને માટે પસંદ કર્યું હવુ હીરાના મકલના સુશોભીત શુઝ, અને મળામા પહેરેલો એક કીમતી હીરાનો હાર, તેમજ કાનો અને હાથે ઉપર હીરા દીપક મારતા હતા હીરાનો એક ધણી સરસ તરાહની પોહચો તેણીની ગુલાબી બાજુ શોભાવી રહી હતી અને એ બધા દાલકસ ઠંડરા વચ્ચે પોતાની અપાર ખુબસુરતી સાથે તે જવાન મેઠાણી આજે “ રાણીઓની રાણી,” જેવી સપળાને પોતાની

પાસે ઝુકાવતી અને વખાણ મેળવતી ગભીર ચેહરે દમામથી પોતાના ધણીની બાજુમાં ઉભી હતી

તેજ વખતે આલાએ સેહજ તે મગરૂર મીઠો ચેહરો મલકાઇને હસતા દીઠો અને તેણીએ ધાયુ' તેમ નવાજ બહુ મન્યારજ ગ ધરાનીજ બીજીજ પળે ત્યાં આવી લાગ્યો

બાહેર બાગમાં સરવથી સરસમાં સરસ બેન્ડ વાગી રહ્યું હતું અદર બધી જાતના ઇન્ટરમેન્ટસ તૈયાર ટયુન થઇ પડ્યા હતા, અને વળી ખાસ ઇટેલ્યન ગાનાર મેડમ પીટર્સ અને સીનોર પીટર્સ આવનાર હતા બધી વાતનો બદોબસત એકદમ ઉત્તમ હતો એમાં તો જરાની રાક નહી

એમ ધરાની આજે ધનનીંગ ડરેસમાં બીલકુલ "સામાને આંત્ર નાખના જેટલો ખુશસુરત અને દમામદાર લાગતો હતો તે અદર આવ્યો અને હસીને નમ્યો

તે આખી સાજ કાંઈએ તે વર બધરી મીઠા અને મીસીસ હીરજીલાઇ દાદીશેઠને એકમેક સાથે એક બોલથી વાત કરતા દીઠા નહી કે ના તો તેઓ સાથે ફરતા દેખાયા અને હીરજી શેઠના લુગ્ગા ચેહરા ઉપર એક એવો પકકો છાપ દેખાતો હતો, જે ખુબુ બતાવા બસ હતું કે કાંઈમી જાણુવાળેજ બન્યા નગર આજની સાજ જશે નહીંજ

ત્યાના આજના ખાસ પરોણા મીઠા ને મીમીસ શેઠનાબા આની લાગ્યા હતા અને સવળુ જેવું જોઇએ તેવું હસી ખુશીથી પસાર થતું હતું ધરજા મીમીસ દાવર જેવળુ મુગ ઇના ધણા મોટા લોક અને આગેવાન સરકલના મણાતા

હતા, તેવણે ખુદરતી રીતેજ આલાના મીઠા સુદર પણ કુખી ચેહરાથી ખેચાઈ તેની સાથે ઓળખાણ પાડવા માગી અને તેડીને હેનથી પોતાની પાસે જગ્યા કરી બેસાડી

“અરી બેસ દીકરી, મારી પાસે” તેવણે માથાથી કંચુ “મારીબી એક બેહન ઉતી, ધણીજ જવાન અને રૂપાળી ઉતી ! તેથી તારાજ જેની લાગતી’તી અને તેની તુ મને ધણી જોરાવર યાદ આપેછ, તેથી ખુદરતી રીતે તારી ઉપર મને હેત આવેછ આજે હી’જાં દાદીશેઠ કેવી સુદર લાગેઠ નહી ? કોઈ દીનસ મેં એને આટલી તોરવની અને મગરૂર દેખાતા જોઈ નથી

બાહેર એડ તુરતનુજ જરા ચુપ પડ્યુ હતુ, અને પેરા જુઓ આપસ આપસમા હસતા, અને એકએક સાથે મળતા અને વાત કરતા હતા જેવામા બારણા તરફ સરવેની નજર ખેચાઈ

“આહ, આપ લોકોનેની આજે તેડુ છે તુ ?” મીસીસ દાવરે ટીચકુ ચઢાવી આજાને પુછ્યુ “હીલ્લુ દાદીશેઠ કેમ એટલી નાદાન થઈ શકી ?”

“એ લોકો પેલા શરોફનાલાજ ‘ઝે કે મીસીસ દાવર’” આજાએ હલ બાહેર ધગકાવી તે તરફ જોતા અન અનખ થતા પુછ્યુ

“હુ કહેવા દીલગીર છેઉ કે હા” મીસીસ દાવરે કહ્યુ અને ધીમે સારે વધાયુ “એ લોકો સારી કપાળીમા બેળાના લાએક માણસોજ નથી માટીડો જોન તો ડાકડો, લુચ્ચો, જુભારી, અને બીલકુલ રદમાતન અને બહરી જુઓ તો

તેવીજ રીતભાતની બીલકુલ છકેલ છે એ લોકો સાથે તુબી મેહનખી મળતી ના મારી દોકરી ”

આમાંએ ફેરવી તે તરફ જોયુ તો ખારણામાંથી એક ઉચો ભરેલો અને ખુબસુરત પણ હુઆમથી ભરપુર દેખાવનો માણસ એક જવાન અબળા સાથે દાખલ થનો હતો. તેણીબી ઉચી ભરેલી, ગોરા ચેહરાની, અને મોટી લીલી આંખો અને ચોનેરી વાળવાળી સારા દેખાવની બાતુ હતી તેણીએ ધણોજ મોવામાંનો પણ મીલકુલ ટેસ્ટ વગરનો લાલ રંગનો પોશાક અને ઝગઝગ થતા ફીરાઓ પહેર્યા હતા તે ખુબસુરત તો હતીજ મગર એક ચોરત જાતમાં જોઈએ તેવી ઝેસ અને માયાળુ ચેહરા તેનો હતો નહીં તે બીલકુલ “બ્રોડ” ચેહરા અને હુઆમ ભરી આંખો હતી જાણે ખારીકથી તપાસતા ને આપણને બીલકુલ મગેજ નહીં અને એવી એ મીસીસ મેરી મચી શરાફ હતી

હીરજીભાઈ દાદીશહે ખુબ હસી હસીને તે નવા આનનારને આવકાર આપ્યો અને પછી તે તેમને લઈ પોતાની મહોરદાર પાસે તેડી ગયો. તેણી તે વખતે તેના ખાસ પરોણા ધરડા મીં પાહલનજી શેઠના જોડે એક નાચી ખુરસી ઉપર બેસી, બલુકદાર ઠંલેકત્રીક લાખટની વચ્ચે, હસીને મીઠાસથી વાત કરતી, ત્યારે વણીજ મનોહર લાગતી હતી. તેણીએ તેજ ધડીએ પોતાની આંખો ઉઠારી ઉપર જોયુ, તો સામેથી પોતાના ધણુને પેલાજ અણુગમતા પરોણા જોડે ચાલી આવતા દીઠો, હવે શુ કરવુ ? તેઓ નો ખુબજ પાસે આવી લાગ્યા હતા, અને એક-દમ ચાલી જનુ તો વાલ અસખ્ય લાગે તેણી તથા ધણુ

દમામથી ઉઠી પોતાની બેઠકમાથી ઉભી થઇ, —જ્યારે તેણીનું મીઠું હસ્ત તેણીના હોઠો ઉપરજ મરણ પામ્યું અને તે સુ દર એકરો જોતજોતામા ગભાગ અને કરડો બન્યો તેણી ટટાર સીધી અને પોતાની પુર ઉંચાઇએ, ગુસ્સા અને ગભીરાઇનું એક પીકચરજ ગળું કરતી ઉભી હીરજીભાઇ દાદીશેઠ તેમને લઇ પોતાની ધણીઆણી આગળ આવ્યો પણ તેણીએ તો જરાખી પોતાની આખો ઉઠાવી તેઓ તરફ જોયું વટીક નહીં અને પછી દુરથી એક ધણીજ ઠડા ગભીર નમનમા એકજ પોતાનું ડોકુ નમાવી તેણી તુરત પાસે ઉભેલા એક ગ્રહસ્થ સાથે વાત કરતી ત્યાંથી ચાલી ગઇ તેણીએ જે મગડરીયા અને દડાઇયા પોતાનો ટેક સાચવી જે રીતે “નો કોઠા” કયું તેથી બહેતર કાઇમી રીતે તેણી પોતાનો ધીકકાર અને તેઓ તેણીના પરોણા નહીં હતા, તેમ, બતાવી શકી હોતે નહીં આસપાસના ધણીક જણાઓએ આ ખીલકુલ ઠડો આવ કાર જોયો હતો, અને તેઓ બધા તેથી એટલા ખુશી થઇ મર્પા કે જે તેઓનું ચાલતે તો ત્યાને ત્યાજ પોતાની ખુશાલી પોકારીને તેમજ તાલી પાડીને જાહેર કરતે

“આહ જે રીતે હીંદુએ એ લોકને આવકાર આપ્યો તે જોઇ કુ કેવી ખુશી થઇછ !” મીસીસ દાવર ધીમેથી બખડ્યા “હીંદુમાખી એમ તો પાણી છે ખડ ! મારી ખાત્રો છે કે હીરજીભાઇએ આ લોકને તેણીની જાણ વગરજ બોલા વેશા હોશે”

પોતાની બધરીની આવી દડી વરતણકયા હીરજી શેઠનો એકરો ગુસ્સાથી લાલ અને સફેદ બન્યો તેની આખોમા જાણે ખુનજ વરસી રહ્યું પછી ખીજજ પળે તેણીને કુખ દેવા

ખાતર હસી હસીને પોતાની પાસે ઉભેલી ખુમસુરત મેરી સરોફ સાથે વાતો ચલાવી પણ હીલ્લા ત્યાં થોમી નહીં તે ઓરતના દાખલ થવા સાથેજ તેણી તે હોલ છોડી ખીજીજ પળે ત્યાંથી ચાલી ગઈ તેણીએ પોતાનો મોલ પાળ્યો હતો મેરી શરોફના આવવા સાથે તે રૂમ તેણી છોડી ગઈ હતી

હીરજી શેઠ ખુબ વાતો મેરી સાથે કરતાજ રહ્યા તેવણે મરજી ઉપરાતમી ગુસ્સાને લીધે તેણી સાથે ખુબ ઘેવા ચોડા કાઢી ખીખી ખાખા કર્યાં કર્યું મગર તેણે જોયું કે ત્યાં એકકુ ચએલુ લોક તેનો આ વર્તણૂક પસંદ કરતુ હોય એમ લાગતુ હતુ નહીં વળી કોઈપણ ધરતુ કે જીવાન, અધરી કે માટીડો મેરી સરોફ અને તેના ધણી સાથે બેળાવા જરામી આપુર દેખાયા નહીં, તેનુ કારણે હતુ. ત્યાં જે લોકો સવળા એકઠા થયલા હતા, તેઓ સરવે ત્રણાજ આખરફાર, અને પોતાનો મેલ્ફ રીસપેક્ટ સમજનારા હતા જે હાલ મેરી શરોફ ખીજીજ જાતની કપનીમા હને, તો ખચીત તેણીને વખાણનારાઓ અને તેણી પરથી ઓઢાઈ પથરાઈ જનારા ધણા મળતે—કેમકે તેણી દેખાવળા બોલકણી હતી, અને સામા માણસને આજી નાખરાની તેણીનામા કુનેહ હતી પણ સારા નમીએ અહીં એક એવા માણસનો જમેલો હાજર થયો હતો, કે જેમાથી મોટે ભાગે તેણીને કાંઈમી ઉનેજન આપી શકયુ નહીં

દવેજ હીરજીભાઈ દાદીશેઠે પોતાના બુલ નેષ્ટ હીલ્લાને નીચી પાડવા અને ચાનક આપવા તેવણે ધાયું હતુ —છતાં આનો સામી ઓગમી તેણી લોડની નજરમા ચઢવાતીજ થઈ અને તેવણે પોતાનેજ મેરી ઉપરના પોતાના દેખાઈના ધરા-

પરાને લીધે લોકહાસીમા આવી પડ્યુ પડ્યુ તે છતાં જાણે તેવણને કોઇની પરવાહજ નહી હોય તેમ બધે વખત તેવણુ તે છોકરી સાથેજ ફર્યા ફર્યા તેણીની ખુમસુરતીના વખાણુ ગાયા, તેણીની સેવા કરવામા માન સમજમા અને તેણીને પડ્યો બોલ ઉપાડી લીધો જેમ કરના પોતાના ગુરુસાથી જમજગી જતા દીલને કાષ્ટક રાહત આપવાની કોશિશ કરી. તેની જવાન મગર ધણીઆણીને કેમ ઠેકાણે લાવવી તેનો તેવણુ અત્યારથીજ તૈયાર કરવા લાગ્યા અને અતે એક ડરાવ ઉપર આવ્યા.

પેલી તરફ મીસીસ દાદીશેઠ, તોરવતી અદાથી ચાલી ગએલી સીધી પોતાના રૂમમા ગઇ અને જાણે કાષ્ટ બન્યુજ નહી હોય તેવા દેખાવે એક સોફા ઉપર પડી ચોપડી વાંચના લાગી થોડી મીનીટ એ રીતે પસાર થઇ ગઇ પછી બારણા ઉપર ટકોરા મારી એક જણુ જે અદર આવ્યુ તે કોઇજ નહી ધણુ આલા પોતેજ હતી.

તેણી દુરતજ ધસી જઇ તે વાહાની શેઠાણીનાં પગ પાસે એક નીચાં રટુલ ઉપર બેસી ગઇ અને તેણીનો હાથ માથાથી પોતાના હાથમા લીધો.

“ઓ મીસીસ દાદીશેઠ, વાહાલા બાપ,” તેણીએ કહ્યુ,” તમારે માટે મને કેવી બીક લાગી ”

“બીક” મીસીસ દાદીશેઠે પામે પડેલો પખો ઉપાડી લઇ નાબુક અદાઓથી તેની સાથે રમત કરતા કહ્યુ “મને મારે પોતાને માટે એક જરાક જેટલીબી બીક લાગતી નથી, ત્યારે તુને કેમ લાગેજ, આલા ! પણ જવા દે, એવી નાપસ દ

વાત આવી રળીઆમણી રાતે. અને કેહ મને કે તું ને મીસીસ દાવર ગમ્યા કે ? એવણુ મારા ધણા શુભેચ્છક અને ભના દોસ્ત છે ”

વળી પાછી થોડી મીનીટની શાતી પચરાઇ. રાત હવે બહુ વહી ગઇ હતી અને સઘળા પરોણાઓ ધર જતા હોય, એવી ગડગડ ઉપરથી માવમ પડતુ 'તુ મીસીસ દાદીશેઠે ચમકી આલા તરફ ફરી જાયુ.

“મારે એક કામ કરશે, ડીયર ?” તેણીએ કહયુ
“તુ પાછી રીસેપશન રૂમમાં જા અને મીસીસ દાવરને મળી ને કહે કે મારી તમીયત એકાએક બગડવાથી હુ પાછી ત્યા આવી શકતી નથી—માટે બધા પરોણા પાસે મારી વતી મારી માગી લેય.”

આજા તુરત તે હુકમ બજાવા ઉઠી અને ત્યાંથી બાહર પડી, એટલે બારણુ પાછુ અદરથી બરાબર બંધ કરી લઇ ત્યાર પછીની બાકીની રાત તે કમનસીમ છોડરીએ કેવી કાઠી તે લખવા કરતા કદપી લેવુ સહેલ થઇ પડશે

જ્યારે મોડેથી બધા પરોણાઓ વીખરાયા અને આજા પોતાના રૂમમાં જવા ફરી, ત્યારે ઉપર જતા દાદર આગળજ તેણીને એમ્મીતા હીરજી શેઠ મળી ગયા તેણીએ જાયુ કે તે ખુબ પીધેલો હતા ભાગ્યેજ તે હિમો વટીક રહી શકતો હતા, એટલા બધા તેના પગો ધરજતા અને લપેરા ખાતા હતા તેની આખો લાલ લોહી જેવી થઇ ગઇ હતી, તેમજ એકરો ગુસ્સાબાજ અને રીકાળા ગ્રામતો હતો

આણને જોઇ તે કદર ખીલામણુ જેવુ હર્યો, ખીજળ
પજે કાંઈ યાદ આવ્યુ હોય નેમ ગુરસાથી તેણે ખરાડ પાડી

“ પેલી કાંઈ છે ? ” તેણે ગુરસાથી જીમ પાડી “ હું
એનો મીઠાજ અને મગફરી તોડુ તોજ ખરો એ જોઇ કાંઈ ? ”
અને તે લપેડા ખાતો એકદમ ઉપર દોડ્યો અને હીલ્લાનાં
ઓરડાનુ બારણ અફાળી નાખ્યુ ત્યાંથી કાંઈ જવાબ મળ્યો
નહીં, કે ના તો તે બારણુ ઉઠડ્યુ ત્યા સધળુ શાત અને ચુપ
હવુ વળી પાછુ કાંઈ યાદ આવ્યુ હોય તેમ હાત ગુરુ તો
તે ચાનાં ગયો, અને પોતાના રૂમમા જઇ બસાયો ત્યારેજ
ગરીબ આણને નીરાત થઇ, અને ત્યારેજ તે પણ ધૂરજની,
ગભરાની, એક હરણીની ચપળતાથી દોડી જઇ પોતાના
ઓરડામા નાહડી

પ્રકરણ ૨૯ મું.

“ બરી ગીચુ મુવુ પલુવાનુ ! ”

ખીજ સવારે નાસ્તા માટે તથ્યાર થઇ આણ ડાઠનોંજ
રૂમમા ગઇ ત્યારે તેણીએ હીલ્લા દાદીશેઠને જાણે રાત્રે કાંઈ
અન્યુજ નહીં હોય તેવા જ્ઞાત ચેહરાએ હમેશ મુજબ ગભીર
અદાથી ત્યા ટેબલ આગળ ન્યુસ વાંચતી બેઠેલી દીડી થોડીજ
પળમા તો હીરજી શેઠ પોતે ત્યા આવી લાગ્યા તેવજુનો
ગુરસાનો ચીલ્યો તો હમેશ મુજબ ચહેલોજ હતો, અને જ્યારે

સુરકીને તેવજે પોતાની ધણીવાણી ગમ જોયુ, ત્યારે કપટ
બરાબર તે જુઝી જુરી આખોમા દેખાવુ હતુ

“પછી કાલે શુ વધ્યુ તાર હીલના ? આખરે મારીજ
જીત પુરી થઇ કેની ? શરોફવાળા કેવા આવ્યા તે તે જોયા
કે ?” હીરજીશે એટલાથી લગાઇ શર કરતા કહ્યુ

કાંઇ પણ ઉત્તર વાળવાને બદલે હીરાએ પોતાના હાથ
માહેલા પેપર માહે ડોક્યુ ખોસી રાખીને ગુપચુપ વાગ્યાજ
ક્યુ વળી થોડી પળ સમજી શાત થયુ અને આલા શુક
ગુમર થઇ કે આજે આટલાથી પતી ગયુ હતુ પણ હીરાનાં
ટેકાવદાર સુપકીદાથી ઓરમી તેણીના ભરથારનુ ઉભાઇ
આવતુ હતુ ગુસ્સાથી ઉકળાતી છાતી સાથે ફરી પાછુ હીર-
જીભાઇએ પોતાની મહોરદારના શાત મર્બાર પણ મીઠા અને
મગર એહરા ભણી જોયુ

“હુ તુને બરાબર બતાવશ હીલના ” તેવજે પાછુ
જોરથી કહ્યુ “ગઇ કાલે રાત્રે મેરી શરોફ સાથે બતાવેવી
તારી હલકટ વરતણક અને ઇનસફ્ટ હુ કાંઈ જુલ્યો નથી
અને તેનો સ્વાદ હુ તુને બરાબર ચખાડશ આખુ મુઝઇ
તુને હસતુ થશે એવુ હુ કરશ ને યાદ માખજે હુ ફકત
તેની એક તકની રાહ જોઇ બેઠેલો છઉ ”

તેણીએ હજીમી કસોજી જવાબ કયો નહી પણ મુઝે
મોટે પોતાની કોરીનુ “કપ” સીપ કર્યાજ ક્યુ

“તુ એમ ધારતી હશે કે કાલે રાત્રે તે મને ખુશ
ફજેત કીધો ” તેવજે ગુસ્સાથી તપી જતા કહ્યુ “પણ તેમા

તારી ભુલ છે મેરીએ કાલની સાજ બણીજ દીવખુશ રીતે પસાર કરી અને તારા ચાલી જવા પછી એજ હોસ્ટેસની જગ્યાએ “પ્રીસાઇડ” થઇ-અને એટલી લાપકાતથી એ કામ સફાઇદાર રવેસે બગલી લીધુ, કે તુ તો એની ભુતી બરાબરથી આવી શકે નહીં”

હજી કશો જવાબ નહીં । હિલ્લા દાદીશેકના મમરર હોઠો જાણે સીવાઇજ ગયા હતા

“હુ શુ બોલુછ તે તુ સમજેછ કે હીંતા ?” હીરડ-ભાઇએ આખુ ધર સાબળે તેવા મોટા ચોધારી સાદે ભુમ પાડી પુછ્યુ “શુ હુ બોલુછ ને હુજ ધાસ કાપુછ કે ?”

“હુ બધુ સમજુછ.” તેણીએ ધીમેથી હજીએ નરમી જાળવી રાખતા શાત દેખાવે કહ્યુ

“અને તુ શુ ધારેછ, કાલના એ બધા બનાવો માટે ? શુ ? જવાબ આપવોછ કે નહીં ? હવે તારી એ ખોટી મગ રીને મીનસ મારી સાથે કરવાનો બાબુએ મુક ને મને મીધો પાધરો જવાબ આપ કે કાલને માટે તુ ધાયુ તે ?”

“શુ ધાયુ ?” તેણીએ અજબથીથી પોતાના નાબુક લવાઓ ચઢારી પ્રતીકિતર કર્યો “મે એટલુ ધાયુ, કે તમે અને મીસીસ ચરોફ એકજ મળતા વીચારોના હોવાથી ખુદ-રતી રીતે એકમેકની ક પત્નીમા મળહ મેળવવાનુ મળ્યુ, એમા જરાથી અજબ થવા જેવુ નથીજ”

“તુ એ ટકારથી બોલેછ નહીં ?” તેવણે તુચ્છકારનુ હસ્તા કહ્યુ.

“તમેને ગમે તેમ સમજો નમારે જોખ્યે તે લાઇટમા મારો બોલવાનો અર્થ લેઓ.” હીલ્લાએ ઠંડે કલેજે કહ્યું. “તમે ને પેલી બપ્પરી એકજ ટાઇપના માણસો છેઓ, એટલે પછી વધારે બોલનાનું મારે વારતે કંઈજ રહેલું નથી ?”

પણ ભાગ્યેજ તે શબ્દો તેણીના મોઢામાથી બાહર પડ્યા હશે જેવામા મોઢા ગભરાટથી આલા પોતાની એકમાથો અમકી ઉડી તેણીએ જોયું કે હીરજીભાઈ દાદીશેઠે પાસે પડેલું દુધનું જમ ઉપાડ્યું અને તે છુટું પોતાની ધણીયાપ્પી ગમ ફેંક્યું સારા નસીબે તે સહેજ અથડી નીચે પડી કકડેકકડા થઈ ગયા પણ તેમાનું બધું દુધ અને મલાહી મરીય હીલ્લાના માથા ઉપર, મોઢા ઉપર, અને છેવટે બધા કપડા ઉપર પડી તે ખરાય કરી નાખ્યા. પણ તેણી સ્થીર બેસી રહી એક ચીસ કે એક પોકાર વટીક તેણીના હોઠોમાથી બાહર પડ્યો નહીં ધીમેથી નેપકીન ઉપાડી તેણીએ પોતાનું મોઢું અને નાળ નુછી નાખ્યા, અને પછી ગભીરાઈથી આલાને પાછી બેસી જવા ઇશારત આપી.

“જરાબી ગડમડ કરવાની કાંઈજ જરૂર નથી.” તેણીએ તેવીજ શાત ઢપે આલાને કહ્યું. “તમે મુગા મુગા બેમીને જેવા કરો. કદાચ પાછી આ જાનની હેતવની રમત કરવાનું મીઠું દાદીશેઠેને મન થઈ જી આવે.”

અને તેણી જેવી અને તેવીજ શાત અને સુપ બેસી રહી. ખરડાયલા બીના પોશ્તાક સાથે નાસતો પુરો થયો ત્યાં સુધી તેણી સુપ મેમીજ રહી અને તેણી ઉડી, અને પોતાના રૂમમા જતા આલ પાનેથી પસાર થતા નેણીએ એવા નો

શોકાતુર મીઠા સાદે અને મમીથી ઘેરાયતી આખોએ તેને જે સખ્દો કહ્યા, તે આલા પોતાની છેક મોતની ધડી સુધી ભુલી નહી

“ પેસા ખાતર પચ્છુવા માટેની આ શીક્ષા મને રાજ્યી છે જીદગીમા તમોનેમી કોઇનાર એવો ચાન્સ મળે તો આ કીમતી લેસન યાદ કરી કરી તેરી લાલચને વશ થના ના મીસ ગ્રાટ ”

હીરજી દાદીશેઠ પોતાની પચ્છેતરને દુ ખ દેવાના સોગદ વીધા હતા—અને તે તેણે અરામર પાલ્યા પહેલે એવો ટટા થોડેક અતરે થતા હતા—પણ હવે તે એકદમ વધી ગયા પહેલે હીરજી દાદીશેઠ અઠવાડ્યા સુધી પોતાનું ઘર છોડી આલી જતો મગર હવે તે ધરમાજ ઠરીઠામ થઇ રહ્યો, કેમકે તે જાણતો હતો કે તેની હાજરી ધરમા કેટલી કટાળા ભરી થઇ પડતી હતી અને તે દર દીનમે એટલો મગડનો આવ્યો કે આલા બણીકવાર વીચારોના વમળમા ઉંતરી જતી તથા હીલ્લા કેમ તે ખમી શકતી હતી તે માટે અજમ થતી

નવામ અહમનયાર ઇરાની ત્યા મદુજ થોડો આવતો હતો તે પોને પોતાની આ વ્હાલી માનીતી પીતરાઇનું દુ ખ જોઇ શકતો નહોતે. અને તેથી તે જોઇને મળવું તેના કરતા તે મોટે ભાગે દુરજ રહેનાનું પસંદ કરતો

એક દીવસ નહી ધારેલા હીરજી શેઠ અપોરના જમરાને ટાઇમે ધર આવી લાગ્યા અને જમતી વખત પોતાની બણી ય.ણીને ઘોધારી અવાજે જણાવ્યું

“આજે મને નહીં ધારેલો પેયો નનામ બોમ છરાની મળી ગયો—પેલો તારો સગો, હીટનાં અને આજે મેં તેને રાત્રે આપણે ત્યાં જમવા બોલાવ્યો છ કાંઈ ખીજી મી આવવાનું છે શું ?

“નહીં,” તેવણીની જવાબ ધણીયાણીએ જનામ કર્યો

“ત્યારે તો આજે એને આપણે સુખી સસાર જોનાનો ઝરાબર લાગ મળી જશે પણ હું તો ધારતો’તો હીલ્લા કે આજે રાતે સરદાર પેશોતન પોતાના ધણીઆણી અને પેયી એવણીની જવાબ ખુબસુરત બેટી ઝીનોખીઆ સાથે આવવાનાં હતાં ?”

“નહીં—મેં નથી બોલાવ્યા તે લોકને પગીથી મેં મારો વીચાર માડી વાળ્યો ”

“હા—તું કયાથી બોલાવે ? હું જે લોકને ખાસ મળવા ચાહું અને મને જે લોકોની કપની સહિથી વધારે ગમે તેને તું કયાથીજ તેડે ” તેવણે ફફડાટથી કહ્યું “તું આખી દુન્યામાં સર્વથી એકલપેટી બહારી છે હીલા ”

તે રાતનાં કાળે ડીનરનો વખત સુદર આલાં પોતાની ઝાદગી સુધી જુલો જમ ચક્રી નહીં તે રાત્રેમી ખસ તે વગર કારણે ગુસ્સાથી લેલોજ ચમક ગયો અને તેનો બધો ખાર પોતાની જવાબ ધણીઆણી ઉપરજ કાઢતો રહ્યો એક એકથી સરસ ઉમદા ડીશ બનાવેલા હતાં, જેમાનું એકથી તેને પસંદ આવી રાકયું નહીં કાંઈ કાંઈ ખાગી કાઢી તે માટેથી તે હીલ્લાનોજ કમુર ઢાલતો રહ્યો તેણીને તે દીવસે કેટલી હલ

સુધી દુઃખ દેવું તેનો તેણે બરાબર વીચાર કરી રાખ્યો હતો એમ જણાતું હતું તે છતાં ગમે એવો કડક જવાબ કે ધાત શીમા વાતકી ટીકા, ધીરજવતી હિલ્લામાં જરામી ફેર પાડી શક્યો નહીં તેણીનું તો પાપણખી હાલ્યું નહીં તે મગર ચેહરામાં જરાખી ફેરફાર પડેલો જણાયો નહીં ધણીક વેળા તો તે એવું બોલતો કે સામે બેઠેલા બોમનો મીઝસ બાએજ તેના કાણુમાં રહી શકતો હતો એકથી વચારે વાર તેણે હીમત કરી તેને કહ્યુંખી ખરૂં કે એક લેડીને અપમાન કરનાનું ધણું હીચકારાભર્યું કહેવાય અને ખાસ કરીને તે તેની પોતાની બધરી હોય ત્યારે તો તે એવડું શરમભરેલું હતું મગર તેનો જવાબ હીરજી શેઠે ઠડે કલેજે વાલ્યો, કે જ્યારે એક ચીજ માટે તેવજે મોટી રકમ આપી હોય, એક ચીજ તેણે પુરના હામે ખરીદી લીધી હોય, તેને તેઓ પોતે ગમે તે કરી નફે વચ્ચે કાઢથી પડાય નહીં ! અને તેજ પ્રમાણે તેની આછડીનો હાલ હતો ! તેણી તેવણના પપસાથી ખરીદેથી નધરી હતી આવા જનાળથી હીલાએ જોયું કે બોમ ઇરાનીનો ચેહરો એકદમ મુરસાથી તપી આવ્યો હવે હદ યદ્ય ગદ્ય હતી અને ત્યાં જરૂર બોલાયાથી ઉપરથી હાથ ચાનાકી યદ્ય જતે કેમકે તેણીએ જોયું કે નવામ ઇરાનીએ પોતાની બોહે ચઢાવી પોતાનો જોરાવર જમણો હાથ ઉગામી ઉભો થવા જતો હતો, પણ તેજ વખતે સમયસુચકતા રાખી તેણી પોતેજ જાણે કશું બન્યુંજ નહીં હોય તેમ શીકકું હસતી ઉડીને ઉભી થઇ

“ચાલો હવે આપણે ડરોઇમ રૂમમાં જઈશું ?” તેણીએ કહ્યું, “મીસ ટ્રાટ મ્યુઝીક સારૂ જાણેછ અને એવણુ પોતાના મધુર ઇટાલિયન ગાયન પાના ઉપર આપણને સુણાવશે તેમજ દીલરૂઆ સાથે ઘણુ મીઠુ હીંદુસ્તાનીની ગાઇ આપણને રીઝવશે ચાલશે બોમ ?”

અને તેણી આગળ ચાલી, એટલે ચાલા અને બહમન ઇરાનીએ તુરત તેની પાછળ ચાલુ મુક્યુ તેઓએ હીરજી જેઠને વીહરકી ચુસ્તી કરતો, અને ગાગો બોલતો ત્યાજ એકલો રહેવા દીધો.

“હીલ્લા,” બોમ ઇરાનીએ તેઓ ડરોઇમ રૂમમાં જેવા એકલા પડ્યા કે તુરતજ કહ્યું “તે કામ નહીં મને મારી મરજી માફક કરવા દીધું ? હું ઇચ્છુ છ કે હું એને એવો સવાદ ચખાડુ મને એને બરાબર શીખાડવા દે હીલ્લા કે તુંને રીસપેક્ટ કેમ આપવી તે એ જાણે ”

“એવા માણસ ઉપર હાથ ઉંચકી તે ખરડવા લાયકના એ નથી બોમી” મીસીસ દાદીજેઠે કહ્યું. “એ એક એવી તરા-હનો હલકટ માણસ છે કે જેને કશુંબી કદી શીખરી શકાયજ નહીં. હવે બસ કર એ વાત બોમ તુ ભુલી જાહેર ચાદરણી કેવી સરસ પડેછ આપણે બાગમાં જઈએ ? ચાલો મીસ ટ્રાટ તમેબી સાથેજ આવો ”

અને તેઓ તે બજારકદાર રોશની વાળો મોટે બપોરકદાર ડરોઇમ રૂમ છોડી બાહેર ચાદરણીની દડી રોશનીમાં પુલો અને ખુશબોદાર હવામાં નીકળ્યા તેઓ આગળ ચાલતા હતા,

અને આલ્પા ધીમે કદમે જાણી જોઇ પાછળ રહી મધ તે લોકો શુ બોલતા હતા, તે તેણી સામળી શકી નહીં પણ નવાય ઇરાનીએ એકદમ ઉભો રહી જમ હીલ્લાની આખોના ઉડાણમાં ધણા હેનથી જોયુ તેમજ જુસ્સાથી તેણીનો હાથ જાણે તે કદી પાછો છોડવાજ નહીં માગતો હોય તેમ પકડી લેતા જોયો અને તે અજાન મધ એવુ તે તે શુ કહેતો હતો ? એમ છતાં ખુદરતીજ તેણીને લાગ્યુ કે હાલ તેણીની ત્યા જરૂર હતી નહીં, તેથી તે, તે બેને એકલા છોડી બીજીજ પળે પાછી અદર ચાની ગઇ, અને ડરોઇમ રમની મારી આગળ દુરથી તેમને જોતી હાથમાં એક ચોપડી ધરી ત્રિચાર નત બેસી રહી

તેઓ શુ વાત કરતા હતા તે તેણી સામળી શકતી નહોતી કોઇવાર નવાય ઇરાનીનો ધીમે ઘાડો જીદ કરતો અને તેને સમજાવતો સાદ તેણીને કાને અથડતો તો કોઇ વેળા ડાખનીમ રમમાથી હીરજીશેઠ દારની ઝુમમાં નોકરોને ધમકાવતા હતા, તેમનો સાદ તેણીને કાને પડતો રહ્યો

અતે અરધા કલાક પછી નવાય ઇરાની અને હીલ્લા અદર આવ્યા અને બીજી ચોડીક મીનીટમાં તો તે જવાન “ઝુડ નાઇટ” કરતો ત્યાથી ચાલીબી ગયો

મકરણ ૩૦ સુ

— ૦ —

ઓરતની એક ભુલ તે જીવગીની બસ ધુળ !

તે રાત્રે આલ્હા જ્યારે પોતાના રૂમમાં સુવા જતી હતી ત્યારે હીલ્લા દાદીશેઠે તેણીને હાથ પોતાના હાથમાં લઈ એવા તો દુ ખી સાહે અને શીકકા ગભરાયલા એકરાએ તેણીને જે કાંઈ કહ્યું તે તેણી પોતાની પાછલી જીવગીમાં કદી ભુલી નહીં

“આલ્હા,” તેણીએ ધીમેથી કહ્યું “તું રોજ રાતે ભણેછ કેની ? ખુદાની બદગી કરેછ કેની ? તો આજે કરે ત્યારે મારે માટે દુવા માગજે કે ખુદા મને ધણુ જોર બલ, અને મારી સામે જે એક મોટી લાલચ આવી ઉભીછ, તેની સામે થવા હું હીમતવાન થઈ શકું ”

થોડી પળ તેણી જેમની તેમ દુ ખી અદાઓ વચ્ચે ઉભીજ રહી અને પડેશના રૂમમાંથી પોતાના ભુડા ભરથારનો ચીરડાવાનો મોટો પોધારી અવાજ સાંભળી તેણી પોતાના નીચારોમાંથી એકદમ જગી ઉઠી અને ઝાલાવાલાથી કેહતી હોય તેમ પાછું આલ્હા તરફ જોયું

“ભુલતી ના વહાલી આલ્હા ” તેણીએ પાછું કહ્યું “ભુલતી ના ! અને મારે માટે જરૂર બદગી કરજે કે હીમતથી એ લાલચ સામે હું ટકી શકું ” અને તેણી ખીજીજ પળે આલ્હા ને અગ્નયખીમાં એકલી છોડી લાથી ચાલી ગઈ .

તે રાત્ર આલ્હા આટ ઉઘી રાખી નહીં હીલ્લા દાદીગડના

કડવાસથી બોલાયલા બોલ 'બુલતી ના આલા અને મારે માટે જરૂર બદલી કરજે કે હીમતથી એ લાલચ સામે છુટકી શકુ" તેણીના કાનોમા પાછા અને પાછા વાગ્યાજ ક્યાં એક લાલચ ? તે શુ હોવી જોઈએ ? એક લાલચ સ.મે ટકી રહેતુ કેટલુ અલગ હતુ તેની ગરીબ આલાને ખરાખર ખખર હતી તેણી પોતે એકવાર એક લાલચ—તેણીની નાની છુદગી દરમ્યાનની એકજ મોટી લાલચ—અને કેપટન સોહરાય તેણીને આ તકે યાદ આવ્યા એ લાલચ સામે ટકી નહી શકતા, બોળાઈથી તેણી જે રીતે ખરાબીના ખાઇમા ઢળી પડી હતી, અને પછીથી તે એકજ બુઝને લીધેજ જે દુ ખ તેણીએ વેઠ્યુ હતુ, તે યાદ કરતા તેણીએ પસતાવાથી પોતાનુ સોહામણ માયુ નમાવ્યુ

તેણી બીજાના ઉપરબી સુધ રાખીજ નહી અને તેથી કપડા બદલા વગરજ ખારી બાહેર જોતી, અને વીચાર કરતી થોખી બાહેર ચાદરણી ધણીજ રળીઆમણા પડતી હતી અને સઘળે ઠેકાણે ચાતીજ રાજ ચલાવી રહી હતી આલાએ ત્યાંને ત્યાજ સોગદ લીધા કે ગમે એ થઇ જતા પોતાના જવાન ગરીબડી શેઠાણીને તે જોખી લાલચ હોય તેની સામે ટકી રહેતા શીખાડવુ, અને અને એટલુ તેણીનુ દુ ખ ઓછુ કરવુ.

તેનામા તેણીના ખારણાનુ કડુ 'સીમેથી ફર્ન', અને એમ પુછ્યા વગર કોણુ અદર આવ્યુ હતુ, તે જોવા તેણીએ ડોકુ ફેરવ્યુ, તો શીકકે ચેહરે અને લેવાયલે નુટાયલે હાલે તેણીએ હાલલા દાદીશેઠનેજ પોતાના સામે ઉભેરી જોઇ

"હુ અદર આઉં આલા ? તેણીએ ધીમે સાંં શીકકુ

હસીને પુછ્યું અને જવાબમાં ભલી આલાએ તુરત માયાથી તેણીનો હાથ પકડી એક નરમ નીચી ખુરસી ઉપર તેણીને લઈ જઈ આરામથી એસાડી દીધી પછી તેણીનાં પગ પામે એક નાના સ્ટુલ ઉપર તે પોતે ગોઠવાઈને બેઠી

“એમ અરધી રાતે તુને અડચણ કરતી આવવા માટે માફ કરજો આલા” મીસીસ દાદીશીઠે કહ્યું “પણ હું મારા રૂમમાં રહી શકીજ નહીં, એટલે એ ધડી તારી સાથે નાન કરવા અને મારા શુવને ખુલામી આપવા હું અહીં આવીજ”

“ધણુ સારૂ કીધું,” આલાએ તુરત કહ્યું “હું પોતેથી અહીં આપ બારી આગળ ઉભી રહીને તારા અને મદ્રને જોતી તમારોજ વીચાર કરતી’તી”

“હું તારી પાસે આવી આલા, કેમકે મારા રૂમમાં એકલી રહેતાં, આજે મને કાંઈ અજબ બીક લાગેછે બસ હું એકલી પડુ છું, કે ગાડા ઘેલા વીચારોથી હું એકદમ ડરીજ જઈઉં છ એ આલા આલા,”—તેણીએ હવે એકદમ પોતાની ઉપરનો કાશુ ખોઈ દેતા અને રડી પડતા સતાપથી કહ્યું “ઓ આલા, આલા, મારાજ નસીબમાં કાએ એવું દુઃખ હોશે ? વરસો અગાઉ જ્યારે હું નાની હતી, ત્યારે કોણે આલાં આવા એક ભવાંશની વકત્રી રાખી’તી ? એક છાકટા લુચ્ચા ધણીની હું ધીકકાર પામેલી હોયુંજ અને હેરાન થતી ધણી-આણી ? ખુદા મદદ કરે—આલા—મારેથી હવે વધારેવાર ખમી સકાતુજ નથી હું હવે વધારેવાર કેમ ખમું અને કેમ દુઃખ તેજ મને સમજ પડતી નથી. તુ ધારેજ તેની હું સખત મનની મધુ ખમી શકું તેવી નથી, આલા—હું તો ફક્ત એક

નખળા મનની હેત અને સાતી માટે તરમી રહેલી
છોકરી છેલ્લું ”

“ તે છતા હવે દુખ પડ્યું તો તે ખમ્યા વગર છુટ-
કાજ ક્યા છે બહેન ? ” આલાએ કહ્યું “ ખુદા હજી સારું
કરશે તમે હીંમત રાખો અને જેમ સહન કરો છ તેમજ કરો
તેમાંજ શાયદો છે એમ જીવ બાળ્યાથી શું થવાનું છે ? ”

“ નહીં બસ, હવે હું વધારે વાર ખમી શકવાનીજ
નથી, આલા ! પપ્પા અને સમવડ વગર હું રહી શકશ, પણ
હેત વગર હવે મને જીવવું રદ લાગેછ મારા બવીરાની મને
ધણી ધારતી લાગેછ શું થશે તેની રાત દીવસ મને ફકર
લાગીયા કરેછ આલા, ” તેણીએ આગળ ચલાવ્યું

“ હીલ્લા ! મારા બહેન-જરા ધીરજ ધરો-હીમત
પકડો ! આપણે માથેખી એક ખોદાય છે ! ” — આલાએ ડમ-
મગતે દીલે દીલાસો દીધો

“ ધણીક વાર હું મારા મનને પુછુછું કે મારાથી
હજીખી આ ખમાશે કે નહીં, અને મારા દીલનો જવાન મને
મળેછ કે — ‘ નહીં ’ એ ખુદા મે શું કીધું કે આ રીતે મારે
આવી શીક્ષા ખમવી પડેછ ? ખીજી છોકરીઓ કેવી સુખી
ધણીઆણી દાખલ રહે છે, ત્યારે મારોજ કાએ આવો હાલ ?
ખીજી છોકરીઓના નસીમમા કેવા સારા બરથારો મળ્યા છે,
ત્યારે મનેજ કાએ એમ ? ”

“ દુન્યાના ધણીક મોટામા મોટા અને નામાકાન માણસોએ
પોતાનો પરપયો સસાર ધણી દુખમા કાઢેયો છે તે યાદ રાખો

ભલાં મીસીસ દાદીશહે” આજ્ઞાએ તેણીને પટાવતા અને હીંમત આપતા કહ્યું “એ તો જેનું જેનું નસીમ હીંમત રાખો બહેન, અને હજીબી ખુદા સારજ કરશે એમ મારી ખાતરી છે”

“મે મારી જીદગીબરમા થોડાક હેત અને શાની સીવાય કશાની આશા કરી નથી, આજ્ઞા બહેન” હીંમત દાદી શહે ગમખનાર અદાઓથી આગળ ચલાવ્યું “પણ એટલુંબી હું મેળવી શકી નથી જો મારી જગ્યાએ કોઈ બીજી છોકરી હોય, તો આવા દુખને કદાચ ઝાઝું વજન આપે નહીં, અને બીજી રાતે મોજ મગ્નહથા પોતાની જીદગી પસાર કરે કદાચ છુટા છોડાથી લે પણ આટલીનાર હું મારી આબરનો ખ્યાલ કરી ચુપ બેઠીશ’ હું કેટલું દુખ ખમીશ તે એકલા મારા ખુદાનેજ રોશન છે આજ્ઞા, હું ઇચ્છુ છ કે દરેક માતા પોતાનો દીકરીને ફક્ત પંઘસા ખાત રજ પરણાવા ચાહતી હોય તે મારો દાખલો લે, અને હું કેવી સુખી થઈ શકીશ તે જોય”

બાહેરથી ચડતો પ્રકાશ તેણીના ચેહરા ઉપર પડી તે મીઠા ગમગીન ચેહરાને બેવડો રીંકકો અને દુખી બનાવતો હતો તેણીની આંખો તમામ આસુઓથી ભરાઈ ગઈ હતી અને તે ઘેરા આંહિન રંગના સુદર કસમ જેવા વાળો એક ડગલો થઈ વેરવીખેર તેણીના ખભા ઉપર પડ્યા હતા જેવે દેખાવે, અને પોશાકની બેદાદી નચ્ચે તેણી એક ગમગીન પુતળોનેજ ખ્યાલ આપી રહી હતી

આજ્ઞા ઉઠી નેણીની વધારે નજીક ગઈ અને હેતથી તે ચેહરા સામે જોયું

“વાહલા મીસીસ દાદીશેઠ,” તેણીએ કહ્યું, “રાત્રે સુવા જવા પહેલાં તમે એક લાલચ સામે ટકી રહેવાનું મોટા દાન, તે કંઈ જાતની લાલચ તે મને નહીં કહો !”

“હા હું કહેવશ, હું તુને બધું કહેવશ આલાં, કેમકે તેથી મને નીરાંત મળેછ સમજ, મારા હું ખથી હવે એકદમ દાઝી જતા અને નહીંજ સહન કરી શકાતુ હોવાથી આજે મને ભોમે, એક અજબ જાતની મંત્રણી કરી એણે મને પોતાની સાથે લઈ જવા કહ્યું. અને પછી મારા ભરથાર સમિ દાવો માડી છુટા છેડા લેવાનો વિચાર કર્યો એટલે વખત અહીંથી હું એની સાથે નાહાસી જઈ કેથેલી કાંઈ ગવરનેસ કે કે પેનીઅનની નોકરી કર, અને જેવું મને માલમ પડે કે કોર્ટે મને છુટા છેડા આપ્યાછ—એટલે તુરત ભોમને, એ જ્યાંથી હોય ત્યાંથી તેડાવી મંગાવી, અમે લગન કરી મુખી થઈશું

આલાં એકદમ ચમકી ખડી બેઠી

“વાહલાં મીસીસ દાદીશેઠ !” તેણીએ એકદમ ગંભીર શબ્દ જતાં કહ્યું.” “હું જો કે તમારાથી નાની છેલ્લી, છતાં એવી બાળદામ થોડાક એડવાઇસના શબ્દો હું બરાબરજ કહી શકશ તેમ છે તમે જે પગલું લેવા તક્યાર થયાછ, તે માટે પહેલે સો વાર વીચાર કરજો તમારૂં ખાનદાન, તમારી આબરૂ અને તમારી પોતાની “સેલ્ફ રીસપેક્ટ” એમ કરી તમે ખોશો લોકો હજાર ટીકા કરવા પડી જશે તમારૂં માન પામેલું પવીત્ર નામ, તમો એમ કરી નકામું ધુળમાં નાંખશો અને પછી વળી પસ્તાવો અને શીક્ષા ખમવી પડશે તે તો

જુદી માફ માનો મહેન, તો હરગીઝ એવા ખ્યાલથી તમારા મગજમા દાખલ થવા દેતા ના તમારા ધણીનું ઘર એમ એવી રીતે છોડી જવા કરતા અહીંજ મુજે મોઢે રહેવામાજ તમારી શોભા છે ”

હીંટલા દાદીશહે અજમ થતી આ નાની છોકરીના ઉશકેરાટથી રાતા અનેલા મીઠા દુ ખી ચેહરા ભણી જોઈ રહી તેણી આટલી નાની છતાં કેટલા કડવાસથી આ શીખામણના વચનો કહી રહી હતી

‘આલા,’ તેણીએ એકદમ પુછ્યું “તુ આટલી નાની છતાં આવું બોધદાયક અને ઉંડું નરીઅત આપનારે ડહાપણ કયાથી શીખી ’ મને કહે, આલા, કે તુ એમ કેમ બોલી રાકે છે ?”

તેણીનો ચેહરો લાલચોળ બની ગયો તે મીઠી ચશ્મો નીચે ઝુમી પડી. અને પગી ધીમા નરમ સાદે,-તે સાદ કે જેમા દુન્યાલરનો પરતાવો અને દુ ખ સભળાતું હવ - તેણી બોલી

“મારી સામેથી એકવાર લાયચ મને લલચાવતી, અને મુજ નાદોશ ગરીબને ફસાવતી મારી સામે આવી ઉભી હતી” તેણીએ કહ્યું, “અને તે વખતે હું એટલી નબળી બી શકી, મીમીસ દાદીશહે, કે મારાથી એ લાલચ સામે ટકી શકાય નહીં ખુદા સાહેદ છે, બેન કે નેના પરીણામમા મે કેટલું ખમ્યું ઇ જલુન દુ ખ, ત્યાર પગીનો પરતાવો, અને દુ ખના દહાડા મે કેમ કાઢયાછ તે હું એકલીજ જાણુ છ અને હું ને જાણુ છ અને સમજુ ઇ તેથીજ તો તમોને અરજ કરૂ છ કે

મને એવી લાલચ, પછી ને મને તેવી નાની કે નીર્દોશખી હોય-
નોપણુ તેની અડાસે જવું નહી, તેને વશ થવું નહી તમારૂં
નામ અને નમારી આપરૂં જે તમને આખી દુન્યામાં સર્વથી
નાદશી હોવી જોઈએ, તેને ખાતર કાષ્ટની વેડી એવી લાલચને
કદી વશ થતા ના મને વચન આપો. એહેન કે કાષ્ટની નાદાન
ઉછાછળું પગલું ભરવા પહેલા તમો સો વાર વીચાર કરશો "

હીલ્લા દાદીશેઠે કશોજ જવાબ કયો નહી તે કાષ્ટ
નહી સમજ પડતું જમડી, પછી પોતાના આરડામાં
ચાલી ગઈ, પણ તે આખી રાત-સવાર પડી ત્યાં સુધી તેણીએ
આજ્ઞાના શબ્દો યાદ કરી તે ઉપરજ વીચાર કર્યા કીધો.

અંકરણુ ૩૧ સુ.

“અહો! મુરજ આજે કેની મેર ઉગ્યોછ.
મેમ સાહેબ ?”

ખીજ સહવારે રાખેતા કરતા જલદીજ હિડી આજ્ઞા
આટ નીચે ડાઠનીંમ રૂમમાં ગઈ તેણી પાછી હીલ્લા દાદીશેઠને
મળના આતુર થઈ રહી હતી, અને પોતાના રાતના બોલોએ
તેણી ઉપર શું અસર કરી હશે તે એવા તે માગતી હતી
તેણી ત્યાં મઈ ત્યારે, હીલ્લા તો કપારની આવીની ચુકી હતી
અને સામેથી આજુને આવતા જોઈ તેણીને મગરૂર ચેહરો
એક મીઠાં હસવામાં ખીલી રહ્યો. ફેતથી લ આપલા હાથો
સહીત નેણી તેની પાસે દોડી આવી

“મારે તારો ઉપકાર માનવાનો છે આલા ” તેણીએ કહ્યું “અંતે સારી સમજ અને સારી શક્તી મારી ઉપર ફાવી શકી છે અને મેં ધીરજથી જે થાય તે ખમવાનોજ વીચાર કીધોછ ”

“ખુદાનો કેવા આભાર” આલાએ સંતોશનાં આસુઓ સાથે હસીને કહ્યું “મેં એ બાબદમા મોજેભગ્યોઓ થયલા સાબળ્યાછ, બહાં મીસીસ દાદીશેઠ, અને મારી ખાતરી છે કે તમારી નેકી અને બલાઈ, તમારી ધીરજ અને જ્ઞાત સ્વભાવ માટે ભવીષ્યમાં જરૂર તમારે માટે સુખ અને સુખજ છે ”

“બચ્ચાઓ કહે તેમ હવે હું નોટી થવજ નહીં આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે મીઠાસથી હસ્તા કહ્યું “હું મારા વીચારને વળગી રહેવજ અને બધું મુજે મોટે ખમજ. જે કે ભવી પ્યમા સુખની આશા માટે તો હું કાઈ કહી, કે વીચારીની શક્તી નથી, તે છતાં તુજ જોજે કે હું કેમ સુધરી જવા માચુ છ તે ”

તેવામા બારણા પાસે કેાઈ બારી પગલાનો અવાજ સંભળાયો અને ખીજજ પળે હીરજ દાદીશેઠ પોતાના હમેશના ગુસ્સાના ચીદલા સાથે અદર આવ્યા

“મુઝ મોરનીંમ હીરજ,” હીલાએ ધણાજ મીઠાસથી હસી તેની સામે જોતા ખુજ મીનજે કહ્યું “આજનો દહાડો કેટલો રળીયામણો છે નહીં? તમે નાસ્તા માટે શું લેશો ?”

તે તેણીના મીઠાસથી અને નરમ હેતવતા બોલોથી અજબ થઇ ગયો પણ કશુંબી બોલ્યા વગર નાસ્તાની ખીચો ખીચ બરેલી મોટી ટેબલ તરફ નજર કરી

“મારે લાયકનું ખાણું હું તો કાઢજી જોતો નથી.”
તેવણે કુખરાયલે સાદે કહ્યું “આપણે ત્યાં માણસોજ બરાબર
નથી. મને તો કાઢ મરમ મરમ અને મળકનું તીખું, બુખ
નહીં હોય તોખી ખાવા મન થાય તેવું જ મને”

તેવણની બધરીએ કશો જવાબ ક્યો નહીં-પણ મીઠા-
સથી હસી તેની તરફ જોયું અને ખરા જીમરથી ઇચ્છ્યું કે
તે જરાખી સમ્યક થાય ! પણ તેવણે તો તેણી તરફ જોવાના
હવે અખાડાજ કીધા, અને તેને બદલે આલા તરફ ફર્યા

“હલો સાહેબજી મીસ માટ, તમે તો કાઢ હમણા
દેખાતાજ નથી ? એકલા એકલા કાઢ ફર્યા કરોજ ? તમારી
સાથેખી પુરી પાધરી હું વાત કરતો નથી, તે માટે મને માફ કરજો
પણ હું કરે તેખી શું ? મારા ધરનુંજ કાઢ ઠર ઠેકાણું નહીં
મળે આખો વખત તે માટેની ફર્યાદ, એટલે મારોખી સ્વભાવ તે
કેમ ઠેકાણું રહે ? એકખી માણસ બરાબર કુસ્થાર અહીં નથી”

આલાએ તો કાઢ જવાબ આપ્યો નહીં પણ હીલ્લાજ
ધીમેથી અને નરમાશથી વચ્ચે પડી

“જો આ રાધનારો તમોને પસંદ નથી હીરજી, તો
કાઢ શીકર નહીં, એને હું રળ આપી, કાઢ ખીજો સારો
જેવો શોધી કઢાવશ”

“એ બધા એકમાના,” તેવણે કહ્યું “આખી મુબત્તમા
સર્વથી સરસમાં સરસ તાબેદાર અને કેળવાયલા નોકરો તેમજ
વખાણવા લાયક કુક જોશો તો સરોફવાળાને તાઢ છે”

તેણીનો ચેહરો પાણુ એ નામ સંભળતા ગુલાખી

મન્યો આલાએ જોરથી તેણીને પોતાનો ખુરસીનો હાથો પકડી લેતા દીઠી, પણ જો ગુસ્સાના શબ્દો તેણીના હોઠ ઉપર આવ્યા તે બીજા પળે ગુમળાવી નાખી નેણી નરમાશથી બોલી

“વાહ તે લોક કેટલા નસીબવાળા એ બામદમા હોશે-ખરૂં ની હીરજી ?”

“હા મચી શરોફ ખરેખરો નસીબવાળો છે” હીરજીએ બેદમાં કહ્યું “તે પોતાની બધી નોકરો અને બધી જાનમા નસીબવાળો છે”

પાછો આલાએ તે વ્હાલી સમજી શેઠાણીનો ચેહરો દુખથી એકદમ શીકેડો પડી બીજા પળે રાતો બની જત દીઠો. પણ તેણી દુજબી ધીરજ રાખી ચુપજ રહી અને તેવણની ચાહેતું કપ બનાવી આપ્યું

“પણ હું એમ પુછું બાપ સાહેબ,” તેવણે થોડીવારે એકદમ પાછું પુછ્યું “કે આજે તમે કાપ છેકજ ખુશ મીઠાજમા છેઓ ? કાપ ખુશ વધામણી સમજી, કે ? છે શુ ? ચા તમેને કાપ એમ કરી મારી પાસેથી કઠાવી લેવું કે તેથીજ આજે એટલા પટામણા અને ડાહ્યા થઈ ગયાજ ? એ ખુરજ આજે કેની મેઝ ઉઘોજ, મેમસાહેબ ?”

“તેવું કાપજ નથી હીરજી” હીરજીએ સાતીથી કહ્યું “આપણી વારવારની મતફેરી અને ટટાથી હું કેટાંગી ગઈજ અને વણી શરમીદી છેઉ તેથી હવે આપણે શાત અને લગાર દોસ્તી ભરેલી જીદગી પસાર કર્યે એવુંજ ઇચ્છુંજ”

“આઠ જોવ ! એ તો ધણુ સાડ ત્યારે” તેવણે
હસ્યું “કાણે અચળુચ એવો ફરક તારામા પાડી દીધો
હીલ્લા ! કાણે તુંને એકદમ એવી સુધારી દીધી ? એમનો
સુરજ એમ આવને તોળી હું માનતે નહી કે તું આટલી
નરમાશ બરી થઈ શકેજ, હીલ્લા ! પણ ને કેટલો વખત
માટે હ ?”

તેવણુ હવે પોતાની બેડકમાની કુડી ઉઠા થયા અને
તેણીને અપમાન લાગે તેમ મોટે કઠોર સાદે હમી પડ્યા
બીજીજ પળે આના અને હીલ્લા દાદીશેઠ એકવા પડ્યા
તેણીનો એકરો એકદમ પાછો ગભીર મની ગયો—પણ
આલાએ ટુરન હીમતના સખુનો તેણીના કાનમા રેડ્યા.

“રાનાથ, આફીન છે તમારી ધીરજને મીનીસ દાદી
શેઠ એમજ જળારી રાખો મારી ખાતો છે કે આજે અરધી
ઉપર તમારી ફનેહ થઈછ !”

પ્રકરણ ૩૨ મું.

— ૦ —

“ઓહ—યુ બ્રુટ !”

હીરજ દાદીશેઠને ખુબ મજાદ મઠી તેવણુના બહરીને
તેવણુ સર્વેથી પાછ સ્વભાવની અને મગરૂર ધારતા હતા
પણ જે પ્રકારે તેણીએ આજે નરમાશથી તેવણુ સાથે વાત
કરી હતી —જે ઓચીની રીતે ધરમા શાતી અને હમાર

દોસ્તીભરી જીંદગી પસાર કરવાની તેણીએ આરંભ કરી હતી—તે તેવણને મનથી ખરેખર મમત હિપ્તગવતારે હતું.

“એમા કામળી ઉલમખરડી છે” તેવણે મનથી વચ્ચે રચી “હું સોગદ ખાધને કહી શકુ છું કે એમા કામળી ત્રીક છે એને મારે માટે જરાખી દરકાર નથી, એ તો હું જાણુ છું ત્યારે વળી એ શાંતીની શાંતી આરંભ કરતી આવી હોશે ? એ બધી જોલા લડાઈ કંઈ આપણું ધ્યાનમાં ઉતરતી નથી !”

વળી તેવણ એકદમ મોટેથી હસી પડ્યા “હા એમજ કર” તેવણે મનથી કહ્યું “બસ એમજ કર મેરી શરોફને એને મલવા માટે મોકલી આપુ, અને પછી જોઉ કે કેટલો વાર એનો એ મીઠાસ અને નરમ સ્વભાવ જળવાયલો રહેછ ?”

તેવણ જે દરે પોતાની મરવી, જવાન ધણીઆણીને હાથે કરી કુખ દેતા હતા તેવું તેવણને જરાખી લાગ્યું નહા સાચી એ રીતે તેણીને બળતી અને હેરાન થતી જોઇને આ ધાતકી માણસને તો ગહત મળતી હતી.

તેવણે પોતાનાં કામજો લખવાના પુરા કર્યા અને પછી અતી સજાળથી ડરેસ થઈ મચી શરોફને ત્યાં મળવા ગયા,

તુરતજ થોડી પળમા પેલી ચેડી ચીખાવલી, તે આધ-ગાને આજી નાખવાનાં ફાફાં મારતી, અને હજાર જાતના નખરા કરતી મેરી તેને આવી મળી.

“આજે સહવારે મને જેવી રમુજ મળી તેવી મારા આખી જીંદગીમા કોઈ દીવસ મળી હોશે નહીં,” હીરજી સૌંદે થોડી પળની વાતો પછી કહ્યું.

“ કેમ ? કેમ ? વરી થુ થયુ ? ” મેરીબાઈ સીપલાસ કરી બોલ્યા

“ મારી બધરી તુ જાણેછ તેમ સર્વથી મમર, અને તોછડી છે એની જીભ તો જાણે એક કાતર ! પણ તેનામા આજે મે એક અજબ ફેરફાર થયેલો જોયો તુ માનશે ? તે આજે એકદમ નરમાશવાળી થઇ ગઇછ, અને શાત તથા ડોસ્તી બરેલી જીદગી ગુજારવાની મારી આમળ વાત કરવા લાગીછ કેવુ રમુજ હ મેરી ”

“ હા હીરજી ” મેરી શરોફે જવાબ કયો તે બધામાજ “હા,” કહેતી તેણીનો એ ધારોજ હતો, કે કશામા મતફેરી ખતાવવીજ નહોં. અને હા કહીનેજ સર્વતુ માનીતુ થઇ જતુ અને તેથી તેણીએ હાલખી તેમજ કયુ “હા હીરજી, ખચીત રમુજજ કહેવાય એવણુ જેવા તડતડ બોલનારા મગરર ખાતુ એકદમ ગરીબ અને હેતવતા થઇ શકે, ત્યારે આપણુને કાંઈ જેવી તેરી રમુજ મળે નહોંજ ”

“ બરાબર હુખી એમજ કહુ છ ” હીરજી શેઠે હસીને સમજાવ્યુ “પણુ તેથી હુ કહેવા એમ માંગુ છ, મેરી, કે તુ મારે તાંહ હવે જા અને એને મલ હુ જોવા માંગુ છ કે તે પોતાનો એ ધારણુ કરેલો સ્વભાવ કેટલો વખત સાચવી ગખી શકેછ ?”

“ પણ એવણુ મને પોતાને ત્યાં દાખલ થવા દેશેજ નહીં તો, હીરજી ! ” તેણીએ શીકર દેખાડી

“ તો તેણીને મારૂં બર સદા માટે છોડી જતુ પડશે ” એકદમ તપી જતા તે મહા જુરા આદમીએ કહયુ “મારા

દોસ્તોને તે અપમાન કરી શકશે નહીં હું કહું છું તેમ તું કર મેરી—ને પછી જો”

અને તેણી તે હુકમને તાજે થતી તેના ગયા પછી પોતે ખુબ ભપકાથી તક્યાર થવા ગઇ

ત્યારે તક્યાર થઇ એ અભાગણી જો મીસીસ દારી-શેઠને “કોલ” આપવા ગઇ ત્યારે હીલના, આલ્ફા સાથે વાતો કરતી પાતાના ખાનગી ઓરડામાં બેઠી હતી. તેણીએ બેઠઃ કારીથી તે સુદર રૂપેરી સાલ્વરમાંથી તે ડ્રુટમેન લઇ આવ્યો હતો, તે વીઝીટીંગ કાર્ડ પોતાના હાથમાં લીધો પણ ખીજીજ પળે તે ઉપરતુ નામ મીસીસ એમ શરોફ વાચના નેણીના ડોળા ગુસ્સાથી નીકળી પડ્યા

“એ બાઇ માહેબને જઇ કહો, કે માઇ “નોટ એ હોમ” છે” નેણીએ તે નોકરને મોટે માટે હુકમ કર્યો અને ખીજી થોડીક પગમાં તો મોટર ત્યાંથી પાછી ચાલી જવાનો અવાજ તેઓએ સાંભળ્યો

“મારી ખાતરી છે, આતુ, કે મારા ભરથારેજ તેણીને આ નીજાટ આપવા અહીં મોકલી આપી છે” મીસીસ દારીશેઠે કહ્યું “એવણુ જણેછ કે હું એ ઓરતને કેટલી ધીકકારૂં નેથીજ હાથે કરી મને સનાવવા અને પગવરા એને મોકલી આપી હોશે”

“હવે તમે એવણુ આગળ તો કાંઇ બોલતાજ ના, બાઇ” આલ્ફા જે નેણીને સુખી અને સંતોષી કરવા ખાતર પોતાનું ખનતુ કરતી હતી, તેણે કહ્યું “જણે એ વાત બનીજ નહીં હોય તેમ જોઃ આગળ તો કાંઇ બોલતાજ ના”

“ આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે માયાભર્યા અવાજે કહ્યું
‘ તુ મને બાપ અને બાપ સાહેબ, ના કર્યા કર તારા રહે-
નાથી મને એટલો પડોશ પડી ગયોજ કે તુને હું મારી એક
સાચી ફ્રેન્ડ કે બેદનજ મણ્ણજ તુ મને હવેથી હિલ્લાજ
કહેજે ” અને તેણીએ જમરીથી આજ્ઞા પાસેથી એ પ્રોમીસ લીધું

જ્યારે રાત્રે તેનો ભરથાર ધર આવ્યો ત્યારે હિલ્લા
ડરોઇન રૂમમાજ વાચતી બેઠેલી હતી તેણીએ ધણીજ મીઠા-
સથી હતી તેને આવકાર આપ્યો અને પોતાની પાસે બેસવાની
જગ્યા બતાવી

“ આજે સાજે કાઠ જઇ આવી હિલ્લા ? ” તેવણે
પુછી બેયુ

“ કેથેબી નહી ” તેણીએ હસીને જવાબ કરતા કહ્યું
“ આજે તો મે ધણીજ આજસુ સાજ પસાર કરીજ, હીરજ ”

તેણી એવી તો ખુશાલ તખીયતથી જાણે કશું બન્યુંજ
નહી હોય તેમ વાત કરતી રહી, કે તેવણુ સમજ્યા કે હજી
મેરી બ્રોફે તેણે કહેલી વીઝીટ આપી હશે નહી કદાચ કાલે
આપશે એમ તેવણે ધાયું

પણ જ્યારે તેવણુ ઉપર પોતાના રૂમમાં ત્યાર પછી ગયો
ત્યારે થોડીજ વારે તેવણુનાં હાથમાં એક ચીકી મુકવામાં આવી
જેનું સીલ તથા નાણુક પરમીટુ, અને તે ઉપરના તેવાજ
નાણુક દરકત, અને મેન્ટના મીઠા પમરાટથી તેવણે તુરત
જાણ્યું કે તે મેરી બ્રોફે તરફથી આવી હતી. તેવણે તણી
ઉલટથી, ઉતાવળે ખોલીને નીચે મુજબ વાંચ્યું

“માઘ ડીઝર હીરજી,

તમારા કહ્યા પ્રમાણે તમારે ત્યાં આજે હું જઈ
આવી હતી પણ મને ધણાજ ઇન્સાઈટ સાથે કાઠી
મુકવામા આવી હતી મીસીસ દાદીશેઠે “નોટ એટ હોમ”
કરી કહેવાડયુ હતુ પણ હું તો જાણતીજ હતી કે
તેવણુ અદર છે અને વળી તે જવાબ લખ આવનાર
માણુસ મને ધણો તોછડો થયો હતો ફરીથી મને તમારે
ત્યાં જવા કહેતા ના મને ધણુ ખોટું લાગુ છે

હેતવતી દુવાઓ સાથે,
લી૦ હમેશની દુવાગીઃ તમારી,

મેરી.

અને તે વાચી હીરજી શેઠની આખોમા ખુન વરસી
રહ્યુ આ રીતની હીમત ? આ રીતે તેવણુ સામે ઉઠાડી
સરકશી ? ગુસ્સાથી ધરજતા તન બદને તેવણુ ઉઠ્યા અને
નીચે ડરોઇગ રૂમમા પોતાની બેરી ને વાચની બેટી હતી
ત્યાં ધસી ગયા તેણીએ તેને આવતો જોઇ મીઠાસથી હમી
ઉચુ જોયુ પણ ખીજીજ પળે તે હસવુ તેણોના ચેહરા
ઉપરથી ઉડી ગયુ તેણીએ જોયુ કે હીરજી ગેઠ ખરેખર
ગુસ્સે થએલા લાગતા હતા

“હું એમ પુછવા માગુછ કે આજે મેરી શરોફ તુને
મળવા આની ગેઇતી, હીદવા ?” તેણે પુછ્યુ

“હા” હુકમાજ તેણીએ જવાબ કયો

“અને તે તેણીને મળવા સાફ ના પાડવાની હીમન
ફાધી !”

“અલખત !” તેવણની મહોરદારે ગરીબાઇથી જવાબ કયો “અને મારી ખાતરી છે હીરજી, કે એક મીનીટ તમે વીચાર કરશે. તો તમુનેથી લાગશેજ કે હું વાજખી હતી તમે જાણો છો કેની કે હું એની સાથે મળના ચાહતીજ નથી અને એ બધરી ગમતીજ નથી, તે તમેને ખબર છે કેની ?”

“અને તારો નાનો અપમાન ભરેલો જવાબ લઇ જનાર કાણ તોડેા માણસ હતો ?” તેવણે થથરાવી નાખ નારા સાહે પુછ્યું

“તમા તે ખીચારાનો કાષ્ટજ વાક નહી હતો, હીરજી મે કહ્યું તે તેણે જાણે તે બધરીને કહ્યું તમા એ નુ કરે ? હું એનું નામ તમેને કહેવાનીજ નથી હવે કાષ્ટ” તેણીએ હજીથી લડાઇ કામવાની કોશિશ કરતા સેદજ હસીને હાંથી કહ્યું

“તે જોવાનું માફ કામ છે, મીસ ગ્રાટ તમે અને જાણવી શકશે કે તે નોકર કાણ હતો ?”

“મને માફ કરો સાહેબ,” આલાએ હીમતથી જવાબ આપ્યો “મીસીસ દાદીમેના હુકમ વગર હું કાષ્ટખી બોલી સકતી નથી”

“એમ છતાં હું જાણવાનોજ.” અને તેવણે જોરથી બેલ વગાડ્યો—જેના જવાબમા જે માણસ આપ્યો તેને તેવણે થથરાવી નાખનારા સાહે પુછ્યું —

“આજે મીસીસ શરોફ આવેલા તેવણને કાણે જવાબ આપ્યો હતો તે તપાસ કરી અને એકદમ કહો”

“મે સાહેબ” તે નોકરે તાબેદારોથી જવાબ કયો

“તે ? અને તે એ બાનુને જીજી કહ્યું કે ‘આઈ સાહેબ ધરમા હતા નહીં માટે તેવણે ચાલી જવું ?’”

“સાહેબ મને જોવો હુકમ મલ્યો તેમ મેં કહ્યું એમાં માફરો શું કમુર થયો ?”

“હીક છે ત્યારે, હવે જ તારો સામાન લે, અને તારા વરનો રસ્તો પકડ ફરીથી તાહર મોઢું મને બતાવ તો ના અને સટીફીક્ટ માટે મારી પામે આવતો ના ”

“હીક છે સાહેબ, હુબી તમારી નોકરીમાંથી જવા ખુશીજ છેઉ ” અને તે સલામ કરી ત્યાંથી ચાલી ગયો.

તેવણ હીલ્લા તરફ ફર્યા

“મારા નોકરોને તમે સારી તરબીયત આપોજી !” તેવણ અણકાથી બોલ્યા “નોકરો ધણા સારા કેળવ્યાજી ”

“હીરજી” તેણીએ કહ્યું “હુ દલગીર છેઉ કે એક સારા નોકરને વગર વાંકે તમે શીક્ષા કરી ”

“હવે તારી શીક્ષા બાકી છે,” તેવણે યુમ પાડી મોટેથી કહ્યું અને પછી પાસે પડેલો ચાણુક ઉપાડી લઈ એક કુત-રોનીબી મારતા શરમાય, તેની રીતે ફટાફટ તેવણે પોતાની મરીબ ધણીઆણીને ઝૂડી કાઢી તેવણે તેણીને ખુરસી ઉપરથી પછાડા નાંચે પડી જતાં જોઈ, એટલે પછી બીજીજ પળે ખાસ અફાળી ત્યાંથી ચાલી ગયા ।

આલા ગભરાઈને બચતી એક ચીસ સમેત મીસીસ દાર્ડ જોઈ બહી ટોડી ગઈ આ વખત તેણીને તે ફટકો ખરેખરો

વાગ્યો હતો અને તે કમનસીબ છોકરી બેભાન થઈ જમીન ઉપર પડી હતી આલાએ તેણીનું કસન જેનું સુવાળું માથું ઉચકી પોતાના ખોળામાં લીધું અને પછી થું કરતું તે નુઝ નહીં પડવાથી બીજી પળે દોડી જઈ તે ગેઠાણીની જુની વીંધાસુ આપા મેરીઅનને મોલાવી લાવી

તે આપાએ જ્યારે પોતાની શેઠાણીને એમ બેભાન જમીન ઉપર પડેલી જોઈ ત્યારે ભયની એક ચીસ પાડી અને ખુબ ખળભળવા લાગી “મારી મરીબ બાઈ, મારી હીલ્ડુ બાઈ ! એ તે કાંઈ રીત છે ? યાદ રાખજો આલા બાઈ, કે કોઈ દાહડે આપા મારથી મારી પાછનો આકો આની જવાનો એવણુ આપા જીલમાટમા રેહજી કાએ !”

“સુપ કર આપા !” આલાએ ધીમે સાદે કહ્યું “આપ જોથી એમ વચ્ચે બોલાય નહીં હવે તું કંઈગી કંઈ બાઈને દુસ્વાર કર”

તેઓએ તેણીનું માથું ટાપા પાણીથી બીજવી નાખ્યું તેણીના કાથે અને પગ મસળો ગરમ કર્યા અને મહા જોહ-મતે થોડા રીપા બ્રેન્ડીના તેણીના મળામાં રેડ્યા ત્યારે થોડીક મીનીટ પછી તેણી પોતાની આંખો ખોલી આસપાસ જોયું અને તે શીકકા ધ્રુજતા હાંડો સહેજ દરયા

“તમે કેમ છેઓ ? હિલ્ડામાએ” આનાએ તેણી ઉપર વાકી વળતા, હેતથો અને ધનેમરીથી પુછ્યું “હવે બેટર લાગેછ ? મારી સાથે વાત કરોની”

“ હુ સારી કાતી છેઉ, આલા થે કયુ ” તેણીએ નખળા સાહે કહયુ “મને શુ થયુતુ ? અરે હા-હવે મને યાદ આવી ?”

અને તે ગરીબ છોકરી પોતાના બંને હાથોમા મોઢુ હુપાવી દીલ તુટી જાય તેમ રડી આલાએ પોતાથી અન્યુ એટલુ તેણીને મુગી રાખવાનુ કયુ, પણ ફેકટ ! એકે ધસારો તેણીના એહરા કે હાથ ઉપર દેખાતો હતો નહીં છતાં તે સખત માર વાગવાથી તેણીને ફેર આવતા હતા, અને તે એકદમ નખળી પડેલી જણાઇ આવતી હતી

આલાએ હવે આપાને ત્યાથી મોકલી દીધી. “આપા તુ જા અને તારાં બાઇ માટે થોડોક વાઇન અને બાલુજ સરસ થોડુક ખાલુ લઇ આવ હવે એવણુ આજે જમવા ટેબલ ઉપર આવશે નહીં હુ એવણુને એવણુના રમમા લઇ જાઉં છ” તેણીએ કહયુ અને નાએદારીથી તે આપા ત્યાંથી ચાલી ગઇ

જ્યારે તેણી પાછી ફરી ત્યારે હીલા દાદીશેઠ પોતાના ઓરડામા આખ ઉપર હાથ ઢાકી ચુપ પડી રહી હતી પાસે આલા બેસી ધીમે સાહે વાત કરતી હતી એક પળવાર મીસીસ દાદીશેઠે તે આપા લાવી હતી તે ‘ત્રે’ તરફ નજર કરી, એક એકથી સરસ ઉમદા વાણીઓ તેમા ખીચોખીચ ભરેલી હતી તે જોઇ લીધુ પણ તેણીને તો તે જોતાજ ઉચક આવી એક ચીજળી તે ખાઇ શકી નહીં અને એમનુ એમ પાણુ મોકલાવ્યુ

“ તે ખાલુ મગાવ્યુ તો ખરૂ, પણ હુ મુદલ ખાઇ શકવાની નથી આલા.” તેણીએ કહયુ “નહીં જીદ ના કર અને હવે તુ પોતેજ જા ને જમી પાછી મારી પામે આવજે”

અકરણુ ૩૩ અં.

— ૦ —

ઉદ્દેસે પાડલે !

પેલી તરફ ધુરો હીરજી, હીલાને બેથુધ પડેલી સ તો-
શની નજરે જોઇ ત્યાથી ચાલી ગયો હતો એક ગ્લાસમા
કાચો ગ્રેન્ડી રેડી મટાવી જઇ તેના આખા ધરને કદુવા દેતો
જેવો આવ્યો હતો તેવોજ પાછો ખાણુ ત્રીધા વમરજ
ચાલ્યો ગયો.

અને તેથી આલા જ્યારે જમવા માટે ત્યા આવી પુગી,
ત્યારે બધુ ધગ ઉપર તજે થઇ ગયુ હોય તેમ લાગ્યુ હતુ
નોકરો ક્વામજા જેવા આપસ આપસઆપમા વાતો કરતા
ઉભા હતા અને ખાણુ ખાણુને ઠેકાણુ હતુ આલાએ
નીચે આવી બોણુ કાઢવાની વરદા આપી ત્યારેજ તેઓની
મધાની સુત ઉધડી. તેણી પોતેમી ખાઇ સફીજ નહીં જગ
રતી મન મનાવાનુ મોઢામાં મુકી, તેણીએ એક કપ ચાહે
હીલ્લા માટે તેણીના રૂમમા મોકલી આપી અને પછી પોતે
ઉપર ગઇ

તેણી ત્યા પહોચ્યા ત્યારે હીલ્લા ફાદીગેઃ પોતાની રામકોમ
ડેરક આગળ બેસી કાઢ લખતી હતી પાચ મીનીટ પછી
તેણીએ ધટ નગાડી નોકરને બોલાવી તે ચીઠી તેના હાથમા
આપી

“ નવાન બહમન્યારજગ ધરાનીને મકાને આ ચીગી

અબધડી પુઝાડો જવાળ માટે થોલવાની જરૂર નથી”
તેણીએ કહ્યું

તેણી એટલી તો દુખી અને ખીમાર લાગતી હતી કે
એ શુ બાબદ હતી તે પુછવાની આજ્ઞા હીમત કરી શકી
નહી હિંદા દાદીશીઠે મુઝે મોઢે એક સોફા ઉપર આખ
મીચી પડી રહી અને આજ્ઞા તેણીની પાસે ચુપ બેસી રહી

એક કલાક પછી બટલરે આવી ખબર આપી કે નવાળ
સાહેબ ધરાની નીચે લાયબ્રેરી રૂમમાં ખેડી થતા હતા, અને
આ ચીડી મોકલી હતી

તેણીએ તે માણસને જવા કહ્યું અને તે પછી ખોલીને
વાચતા ફરી એકવાર તે મીઠોઠો ચેહરો સેહજ ખુલાલ બન્યો
પછી તેણી ઉઠી, અને ફાવર વાઝમાંથી એક મોટો સફેદ
ગુલાબ કાઢી આજ્ઞાના હાથમાં આપતા કહ્યું —

“આહુ, હું પોતે બહુમતવાર ધરાનીને મળા શકતી
નથી, માટે તું નીચે જા અને આ ગુલાબ મારી તરફથી તેવ-
ણને આપ.”

તેણીએ હુકમ મુજબ કયું તે નીચે લાયબ્રેરીમાં મઠ
અને તે ગુલાબ તેના હાથમાં મુક્યો એ ખેતા નવાળ ધરા
નીનો હેન્ડસમ ચેહરો જે રીતે ખીલી રહ્યો, તેની માયાણ
બહુ આખિા જે રીતે ચમકી રહી, તે આજ્ઞા કદી જુલવી નહીં.

“મીઠીસ દાદીશીઠેને કહેજો મીસ ગ્રાટ કે હું તેમનો
ઉપકાર માનુછ” અને ખીજીજ પળે, તે તેણીને હાથમાંથી
અદાથી “બાઉ” કરી ત્યાંથી ચાલતો ગયો

આલાને જીવ તપપાપડ થઈ રહ્યો, એ શુ ખીના હતી તે તેણી જાણવા ખુબ ઇન્તેજાર રહી શુ અતે પોતાના ભર-થારના જીવમાટથી કટાળી તેણી ધર છોડી જનાર હતી ? શુ અતે હિલ્લા દાદીશેઠની ખરાબ સ્થિતિ તેણીનાં સદગુણ ઉપર ફાવી જનાર હતી ? આખરે ખુબ હિમત જમા કરી તેણી મીસીસ દાદીશેઠ આગળ ગઈ

“વાહલા બહેન, વાહલાં હિલ્લા માય,” આલાએ વખાજ મીઠાસ અને કાલાવાલાથી કહ્યું. “એ તુ બધી ગડબડ તે છે મને નહીં કેહો ? મારી ઉપર ભરોમો નહીં રાખો ?”

“તુ કાલે બધું જાણ્યો, આલા” મીસીસ દાદીશેઠે એક ધીમા નરમ હરવા સાથે સાતીથી કહ્યું “હમણા હું તુને કાપજ કહી શકતી નથી”

તે રાત નેમજ ખીજે આખો દીવસ અકરવકરે પુરો થયો અને અતે રાતની પડી તે દીવસે હોરજી શેઠ ધરમા હતાજ નહીં-અને તેથી તેઓએ વહેલું જમી લઈ સુવાનીજ તપ્યારી કરી હિલ્લા દાદીશેઠે તે દીવસે માયુ ફુખવાતુ બહાતુ બતાવી આલાને તેણીના પોતાના રમમાજ મોકલી દીધી અને દસ વાગ્યામા તો સધળું શાત અને સુપ થઈ ગયું. છતાં આલા તે દીવસને હિલ્લા દાદીશેઠનો ગમગીન ચેહરો અને ધુજતા હોઠો કદી ભુલી નહીં અને તેણી હાલ તેજ ચિચાર કરતી ખારીએ જઈ ઉભી હતી.

તેણી ગમખવાર જેવી વીચાર કરતી કલાઠો સુધી ખારીએ ઉભી રહી. હાલ તેણી પોતે પોતાનો વીચાર કરતી હતી

કેપટન સોહરાબનો આજી નાખનારો દેખાવ તેની આખો સમય આવી ખડો થયો અને તેણીએ જોરથી એક હાથ મારી ગયેજ મહીને તેણીએ ન્યુસમા તે મુજબના લગન વાચેલા હતા તે તેણીએ માફ કયું તે પેપરમા ધણી ઉકમાઈવી કલકત્તાના જાણીતા શ્રીમત જવાન શેઠ્યા કેપટન સોહરાબ મમનશાહના લગન મીસ નરગેસ મેહતા જોડે થયેલા જાહેર થયેલા હતા

તેણીએ બાહેર અધારી રાત તરફ જોયું તેણીએ એ બધા મમનશાહ વીચારો કરતા ફરીઆદના તોરથી આસમાન ઉપર ઝગડી રહેલા ઝીણા તારાઓ તરફ નજર કરી જેવામા બાગમા ખુદરતી રીતે તેણીની નજર ગઇ તો—એ ખુદા !

તેણીએ ત્યાં જુ જોયું ? જો કે બાહેર અધાર હવું, અને બધું જાણુ નજરે પડતું હવું, છતાં આલા ત્યાં આલી જતા આકારને બરાબર અને તુરતજ પારખી ચકી તે કોઈજ નહીં પણ હીલ્લા દાદીજેડ હતી તેણીને કાળી સાડી પહેરી હાથમા એક નાની બેગ સાથે પોતાના શીકકા એહરાએ ઉતાવળે કદમે ચાલી જતા આલાએ પોતાની બારીમાથી બરાબર જોઈ લીધી

પણ પહેલાં આલાને પોતાની પકકા ખાતરી કરવી હતી, માટે તેણી પહેલે તો દોડી અને હીલ્લા દાદીજેડના રૂમનું બારણું ઠોકયું, ત્યાંથી કોઈજ જવાન મલ્યો નહીં—અને ત્યારે તેણીએ લગાર વધારે જોરથી ઠોકયું પણ હજી કોઈ જવાન નહીં મળતા તેણી હીમનથી અદર દાખલ થઇ. અદર કોઈ હવું નહીં તે ઓરડો ખાલી અને જોમનો તેમ વેર વીખેર પડ્યો

હતો ? હેખતની એક ધીમી ચીસ સમેત આલા દોડી અને બાહેર નાડી

“ ખુદા એને બચાવે ! ખુદા એને નેકીનો રસ્તો બતાવાની મને હોંમત આપે ” તેણી જતા જતા બડબડી

પાછલા વરસોમા તેણી પોતાની સમયસુચકતા અને હોંમત માટે ઘણી ગુન્નગુન્નર થઇ હતી તે એક પળખી હવે થાપી નહી, પણ બાગમાનાં મોટા પુરાણા ઝાડો એક પછી એક વટાવતી, દુર, જ્યાં એક નાકે તળાવ આગળ “ડરોબ્રીજ” ઉભો કરી મુક્યો હતો ત્યાં ગમ, અને હીલ્લાને ત્યાં ઉભેલી જોષ છુટકારાનો દમ તેણીએ ખેંચ્યો “ખુદાનો કેવો આભાર કે હું બહુ મોડી થઇ નથા” તે છોકરી જીવ, સાથ દમ ખેંચતા બોલી

તેણી ધીમે કદમે આગળ ગમ અને પછી થોડેજ છેડે ઉભી રહી તેણીને હાક માર્યો

“ મીસીસ દાદીશેઠ ! હીલ્લામાએ, તમેજ છેઓ કે ? ”

કામ જવાબ મલ્યો નહીં સધળું શાત અને ચુપ હતું

આલા વધારે આગળ ગમ. અને ત્યારે તેણીએ તે કમનસીબ છોકરીને જોષ જે વખતનો દેખાવ તે મરતા ભુલી ચકી નહીં

ડરોબ્રીજનો કટેરો પકડી હીલ્લા દાદીશેઠ ચુપ ઉભા હતી ઉપરથી ઝાકળ પડી તેણીના કપડા બીચાપલા અને ઠડા બનાવી દીધાં હતા તેણીની આખો એકયાને સામે ટીકાવતી હતી, અને તે મીઠો દુખી ચહેરો લોહીના એકબા છાટા

વગર તારાઓની ઝાંખી રોશનીમાં મારઅલના કેરી કાંટેલા એક રટેચ્યુ જેવોજ જણાતો હતો.

આલા હેતથી તેણીની પાસે દોડી મ્હ, અને માયાથી તે ધરૂજતા ઠડા હાથે પોતાના હાથમાં ધર્મા

“ ખુદાનો કેવો ઉપકાર કે વખતસર હું તમોને મળી મ્હ એ હું કેટલી ખુશી થમ ”

પણ હીલા દાદીશેઠે તો એક ધાતકી અછાતથી હાલ તુરત તો આલાના હાથે હટાવી નાખી જરા ખસ્તી જમને ઉભી

“મને હાથ ના લગાડ, મને ધર પાછી ફરવાની ખોદસ ના કરતી ! હું તો જવાનીજ ! મારેથી હવે વધારે વાર ખમાતુ અને વેકાતુ નથી મેજ મ્હ કાલે ખોમ ધરાની ઉપર લખી તેવણુને અહી આજે મને આ દોજખમાંથી લમ જવા તેડયાછ હવે વખત થવા આવ્યો અને તેવણુ આવતાજ હશે

“નહી તે નહી ખનશે ” આલાએ અજબ હીમતથી કહ્યુ “હાથે કરીને તમારૂ માન પામેયુ નામ અગાડયુ, નામોશીના ખાડામાં ધસી જયુ એ પાપયુ કામ છે ”

“ હું તો જવજજ,” હીલાએ હઠથી કહ્યુ “મારેથી હવે ખમાતુ નથી અને મારી ખાત્રી છે કે જે હવે વધારે વાર હું અહી ગહેવસ તો જરૂર વગર મોતે આપધાત કરી ખુરી થમ જવજ તેજ જોયુની કાલે ? તારી ખાત્રી થમ ની કાલે કે મને કેમ ત્રીટ કરવામાં આવેછ ? જે માણસ મારી સાથે ભલા છે, જ માણસ મને આહેછ, જેના હાથે સદા મારા ખયાન માટે તકયા છે, તેની પાસે શાને માટે હું

નહી જાઉં, આશા ? મને છુટા છેડા મળશે તેટલાં હું કેથેગી રહી મારા પેટનું પુર કરશ, અને પત્ની કોર્ટ અમને જુદા પાડશે એટલે હું બોમ સાથે પરણ્યા પછી હમણાં તો હું જરૂરજ તેની સાથે જવાની યસ હું હવે છેલ્લે પાટલે બેઠી છું !”

હવે અજબ હીમત આલામા આવી મધ્ય એક અજબ ડરાવવો છાપ તેણીના ચેદરા ઉપર ફરી વળ્યો, અને પત્ની ત્રાસના પુરજોશ સાથે તેણી હિલ્લાની બરાબર સામે આવી ઉભી

“મીસીસ દાદીશહે,” તેણીએ હીમતથી મજીર વાડા આગળે કહ્યું “હું કેહું છ કે તમે આવું જીવલેણું વેલું પમણુ લેશો નહીંજ ને તમેને તમારા ધણીથી છુટું જ પડવું હોશે તો કોર્ટ નમન છુટાછેડા બક્ષે, તેટલા અહીંજ થોભી જાઓ, અને પછી ગમે તે કરજો પણ હું અરજ કંડા કે બે પળના મેડનેસમા આવું પગલું ભરી સદાના પરતાવા અને દુખમાં ઉતરી જાઓ નહીં મને માફ કરજો, હમણાં તો તમેને કાષ્ટજ લાગશે નહીં-પણ પછીથી તમારી એ નાદાની, તમારી આગર, અને માન પામેલું નામ વગર કારણે ધુળમાં રમડોળવા માટે તમે જરૂરજ પરતાશે હજી સમજો, હજીથી વીચાર કરો, બાનુ, -અને હાથે કરી નામોરારીનો કલક તમારા પાકનામ ઉપર લગાડો નહીં લલે તમારૂં પગલું તમારા મત મુજબ ગમે એવું નીર્દોશ અને ખરૂં હશે, પણ દુન્યાનો તો વીચાર કરો ? લોકને શું પડયું ? આટલાં આવડું કરનારા કનવારખોરાં, નીદાખોર લોક તમેને હજાર બોલવું થશે તેનો તો વીચાર કરો ”

હિલ્લા દાદીશહે કાષ્ટજ જવાબ વાલ્યો નહીં તેણી ધીમે

કદમે જરા આચળ વધી અને પછી આલા તરફ ફરી માયાથી જોયું એક કડવાસ ભયું હરવું તે વખતે તે નાજુક ચેહરા ઉપર પથરાઇ રહ્યું હતું અને તે સુસ્ત આખો કોઇ અજાન ચળકાટમાં ચમકી રહી હતી

“થેકયું, તારી વજુ મહેરમાની થઇ, આના એહન ! હું જાણુ છ કે તું તો મારા ભલાનુજ ભોલેછ, પણ હવે એ સધળું ફેકટ છે મે એકવાર વીચાર કર્યો એટલે હું તો હવે જવાનીજ તું એમા નહી સમજે છોકરી તું બીચારી માહારી વાત થુ જાણે ?”

પણ આલા હટી નહીં જે જુરસો અને હીમત આટલાં નાની છોકરીમા જવલેજ જોવામાં આવે, એવા દરસાથી અને એવા તો મબીર સાદે તેણીએ હીંદુને શીખામણ આપવા માડી, કે તે અજાન થઇ ગઇ એ પણ ઉશ્કેરાટથી લાલ થયલા આલાના સુદર ચેહરા તરફ તેણીએ હેજતીને જોયું.

“મીસીસ દાદીશેઠ” આલાએ કહ્યું “હું કેટલું કે તમે અહીંથી જઇ શકશો નહીંજ મારી સામેની એકવાર એમજ એક લાલચ આવી ઉભી હતી માડે દુખી ધરખાર ડોડી સદા સુખમાં જવાની લાલચ મનેથી લલ ચાવતી માહાગી સામે આવી ઉભી હતી અને મે બોળી જેનીએ ડોકર ખાધી અને હું મોતની ખાઇમાં મળી ગઇ હું જાણુ, કે હું સુખી થઇ શકશ પણ ખડ દુખ, ખરો પસ્તાવો, અને ખરી હાડમારી તું કે તે મે ત્યારેજ જાણ્યું હું તમોને કહું છ તો ચેતો એહન મને મારી લાલચથી બચવા, તેને વશ નહીં થવાનું કહેનાર કોઇજ હતું નહીં મને કાચી નાદાન છોકરીને ભય-માથી બચારી લેનાર કોઇજ હતું નહીં એક વાહાલી માતા

કે સમજી પીતામી નહીં હાજર હતા ! પણ તમેને બચાવા અને સારે મારગે મોકલવા, ખુદાના હુકમથી હું અહીં આવી ચઢી છું તો મારે માનો બાઈ, હાથે કરી ના દુખી થાઓ.”

તે વડી છોકરી બે કદમ પાછળ હટી અને બીજી પળે એક ધીમી ગુગળાયલી ચીસ સમેત આલાના હાથે પોતાના હાથમા હીસ્લાએ પકડી લીધા

“ઓ આલા એવું એવું ના બોલ ! મને ના રોક મને ના લલચાવ મને આ દોષખર્માથી જવા દે તું જાણે છે કે હું અહીં કેટલી દુખી છું ! મને જવા દે આલા ”

“કદી નહીં” તેણીએ જોશથી જવાબ કર્યો, અને ગેરથી તેણીને પોતાના હાથેમા પકડી રાખી

“આલો વાહાલો બેહન આપણે ધરમા જઈએ અને તમે બદગી કરી ખુદાનો ઉપકાર માનો કે અતે તમારી સારી સમજ તમે ઉપર ફાવીછ, અને નેકીને રસ્તે ચાલવા ખુદાએ તમેને મદદ કીધીછ !”

તેણીને કશો જવાબ મળ્યો નહીં મગર બીજી પળે એક ગુગળાયલી ચીસ અને “ઓ ખુદા” સાથે કમનસીબ હીસ્લા દાદીશેઠ બેલાન થઈ આલાના હાથમાથી સરી જમીન ઉપર ઉઘે મસ્તક પછડાઈ પડી

અકરણુ ૩૪ મું.

“ આખો દરીયો તરીને કીનારે ડુબવામાં
કાયદો શું ? ”

જ્યારે હીલ્લા દાદીશેઠ પાછી સુધ્ધીમાં આની અને પોતાની આખો ખોલી આસપાસ જોયું ત્યારે પોતાને માહેઁ બાગમાં આલાના ખોળામાં પડેલી દીરી થોડીજ પળમાં સઘળા બની ગયલા બનાવની તેણીને યાદ થઇ, અને આખરે આલાના પટાવવાથી તેણી અદર ગઇ

તે બાકીની આખી રાત આલા તેણીની પાસેથી હટી નહી તે તેણીને સમજાવતી પટાવતી અને તે ગરીબ કમનસીબ લખોપતી શેઠાણીના હૃદયભેદક ડચકા સમજતી ખેસી રહી

“ તું બહીજ ધાતકી છે, આલા ” મીસીસ દાદીશેઠે પોતાના ડચકાઓ વચ્ચેથી કહ્યું, “ તે મને કાચો જવા દીધી નહી ? અહીયા તું કોઇને ખપની નથી મારી કોઇને પરવાહ નથી-જ્યારે ત્યા ખોમ મારે માટે ખોટી થઇ રહ્યો હશે મને જવા દે, મને કોઇખી ચીજ જતી અટકાવી રાકશે નહી ”

“ તમે નહી ગયાં તે માટે જરા શાત થતા કાચે તમે ખુલીજ થશો, બેઢન લવીસ્યમાં મારી ખાત્રો છે કે તમે વધારે ખુલી થશો અને સામી મનેજ દુઝા દેશો ”

ધડીમાં હીલ્લા દુખથી આલા તરફ ફરતી, તો ધડીમાં

ઉશ્કેરાઈ જઈ તેણીને ધમકાવતી—પણ કશાની દરકાર નહી કરતા સણુરીથી આલાં તો એસીજ રહી

છેક સહવાર પડના આખરે તેણી નીસોસ થઈ પડી આલાંએ હેતથી તેણીનું સોદામણ માથું બરાબર તકીઆએ ઉપર ગોઠવ્યું, અને તે સુદર ઝુલફાં કપાળ ઉપરથી ઉઘાડ્યાં તેણીએ ઠંડા “ઓ ડી કોલન”થી તેણીનું માથું બીજવ્યું, ત્યારેજ જરા નીરાંત પામેની તે અતે પોઢી ગઈ,—તે આપોના પાપણો અતે ઝુમી પડ્યા, અને વીલાપ કરતા તે શીકકા હોઠો અતે ચુપ થયા. આખરે હીલ્લા દાદીશેઠ આસપાસનું બાન ખોઈ મીઠી શાત ઉધમા પડી

ત્યાર પછી આલાં એકાદ કલાક આરામ કરવા પોતાના ઝમમાં ગઈ

જ્યારે પાછી હીલ્લાંએ પોતાની આખો ખોલી ત્યારે સવળું જેમનું તેમ હતું ! આલાંને પોતાની પાસે હસ્તે ચેહરે ખુશીથી ચમકતી આખો સાથે તેણીએ ખઠેલી જોઈ ત્યારે, બેઘડી તેણીને એમજ લાગ્યું કે રાતે બની ગયલો મનાવ એક રૂબીનેજ હોવો જાણ્યું અને નહી કે ખરે બનાવ

“ખુદાનો ઉપકાર માનો, બેહન, કે અતે નેકી તમે ઉપર ફાવી શકીછ” આલાંએ ધીમે સાદે હસીને કહ્યું “અને તમે સહીસલામત, જેવાં અને તેવાં તમારા કુળવત નામ સાથે અહીંજ છેઓ”

“જે થયુંછ તે સારાં માટે થયુંછ, આલાં,” તેણીએ સુસ્ત અદાઓથી કહ્યું “હું મારી સરજતને શરણુ છેઉ”

“હવે ત્યારે એક વધારે વચન મને આપો વાહલા બેઠન,” તેણીએ ફતેહથી કહ્યું “એકજ વધુ વચન !” કે ફરીથી તમે નવાજ બહમનવારજ મ ધરાનીને મળશે નહીં તમારા વીચારો ટકાવી રાખના ખાતર તમારે એટલું વચન તો મને આપવું જ પડશે ”

અ તે સારી સમજ તે છોકરી ઉપર ફાની ખરી પોતાના ધણીનું ધરનાર છોડી તેણી ચાલી જવા તક્યાર થઇ ગઇ હતી તેથી જે ખરામ તેણીને લાગતે, તે હવેજ તે બરાબર સમજવા લાગી અને તુરત આલાને માગેલું વચન આપ્યું

તેજ વખતે આયા મેરીઅન અદર આની અને તેણીને ખબર આપી કે નવામ ધરાની ખાસ તેવણનેજ મળવા માગતો હતો અને લાયબ્રેરી રૂમમા બેઠેલો હતો

એક પળ હીલ્લા દાદીશેઠના વીચારો ડામાડોળ થયા, ફરીથી છેલ્લીજ વાર તેનો ખુલ્લસુરત ચેહરો, પોહલી પેટાની અને માયાળુ ચળકતી આખો ભેષ લેવા, ફક્ત એકજ છેલ્લીવાર તે સોહામણા જવાન સાથે બે વાત કરવા તેણીનું મન તલપાપડ થવા લાગ્યું પણ તુરતજ બાહદુરીથી તેણીએ તે વીચારો ખ ખેરી નાખ્યા અને આલા તરફ ફરી

“આલા તુ જા અને એને મળ કાલ રાતની સઘળી ખીનાથી એને વાકેફ કર—અને કહે કે છુડો બલો, તોપણ હીરજી મારો બરથાર છે ગમે એવા જુલમ છના મે એવજ સાથેજ અહીં ટકી રહેવાનો મારો વીચાર નકકી કયો છે જો હવે થતા મારાથી નહીંજ ખમાશે તો હું કોરટનો અશરો લઇ છુટી થતા તને તુરત બોલાવી મગાવશ્વ-પણ તેટલા તો ખીજે

કેથે નહીજ જતા હું અહીજ થોભી જવરા તુ જા આલાને એને બધુ સમજાવીને કહે, અને મારી ધણી ધણી હેતલગી છેલ્લી સલામ એને પુગાડજે ”

તેણી ગમ્મ અને લાયબ્રેરી રૂમમા નવાજ ધરાનીને અધી-રાઈથી ફેરા ફરતા તેણીએ દીઠો. જાણે આખી રાતનો તેને ઉર્જગરો હોય તેમ તે શીકકો દેખાતો હતો, અને તેની આખો આસપાસ કાળા ચકરડા પડેલા જણાતા હતા

“ સાહેબજી મીસ ગ્રાટ ” તેણે આલાને અદર આવતા જોઈ તુરત સામે આવી પોતાના હમેશનાં ગભીર દમામઘર “હધ્રાપાદી બાઉ” સાથે કહ્યું ” મારે હીલ્લાને મળવું છે એ કાઢ છે ? એ કેમ છે ?”

“તેવણુ બીમાર થઈ ગયાં છેજી ” આલાએ કહ્યું
“અને તેથી પોતાને બદલે મને મોકલી આપી છે હ એવણુની બધી વાતો જાણુ છું, નવાજ ધરાની ”

“એમ કે ?” તે જવાને લગાર શકારીજી કહ્યું અને પછી શુ બોલવું તે સુઝ નહી પડવાથી ચુપ રહ્યો

“તમારી સાથે ફીલી વાતો કરવા માટે હું આજ્ઞા રાખુ છ કે તમે મને માફ કરજો લાઇ ” તેણીએ કહ્યું
“મીસીસ દાદીશેઠે મને પોતાની આખી હીસ્ટરીથી વાકેફ કરી રીજ અને તેથી થોડાક બોલો બોલવા હું અહી પોતે હાજર થઈજી ”

“ હું ખુશી છેઉં, મીસ ગ્રાટ, કે હાલસાએ તમેને પોતાના વીજ્ઞવાસમા લઈ બધી પોતાની વાત જણાવીજી આવી

એક ભક્તી ગરીબ હેનવતી અને નુદર છોકરીને જે રીતનુ આ ધરમાં ત્રીટમેન્ટ મળે છે તે તો તમેને ખચર હોશેજ ત્યારે હવે મેં જે સલાહ તેણીને આપી તે માટે તમે શુ ધાયુ, મીસ ગ્રાટ ?”

“ કે તમે એમ કહો બાલજ ખોટું કયું છે ” આલાએ ખીનદેહસત ખીલકુલ અચકાયા વગર હીમતથી કહ્યું “તમારે માટે મેં એવું નહીં ધાયું હતું નવાળ બહમનયાર તમે આટલા સમજી કેળવાયલા અહરથ થઇ કેમ એવી ખોટી લાલચ તેવણને આપી શક્યા તે હું સમજી શકતી નથી તમારે તો સાચું તેણીને સારી સલાહ આપી, તેણીને પડખ રહો હીમતજ આપવી હતી ”

“ હું જાણુ છું, મીસ ગ્રાટ, કે તમે ખરા છેલ્લા ” નવાળ ધરાનીએ તુરત કણુલ કયું “મારો વાક હું કણુન કરું છું પણ મારો બચાવ એટલોજ છે કે તેણીને આવ રીતે દુ ખર્માં સમડતી અને દરરોજ હાડમાર થતી હું જોઇ શકતો નથી કોર્ટ તેણીને છુટી કરે તેટલા અહીંથી ચાલી જઇ કેથે આબર ઇજતથી રહે તેમા ખોટું શું છે ?”

“ આપણે તો જાણીએ છ કે તેમા કયુંજ નથી નવાળ ધરાની ” આલાએ સમજાવ્યું “પણ તાક શું ખોલે તેનો ખ્યાન કયો ? તેઓ તમારે તેમજ ભવા મીમીસ દાદીશૈઠ માટે શું ખોલે તેનો વીચાર કીધો ? તેવણનું પત્રીત માનવત નામ દાથ કરી હલકું પાડ્યું, તેના કંગના થોડોક જ્યાદા સતાપ ખની જેવો જોઇએ, એવુંજ તમારા જેવા ભલા મહા દુર માણસ તો સાચું તેવણને શીખાડ્યું હતું તમેને જા

તેવણ માટે દરકાર છે, તો સામુ લોકની નજરમા તેવણનું નામ વધારે ચઢયાતું બનાવી આપી, તમારું હેતુ પુરવાર કરતું જોઈએ તેને બદલે હું આપ શું જોઈછું ?”

તે એકદમ ચુપ રહ્યો. તેની ખાતરી થઈ ગઈ કે આ નાના છોકરી કહેતી હતી તે બોલેબોલ ખરો હતો, અને શરૂ થઈ તેના ચેહરો લાલ થઈ ગયો.

“તમે ખરા છેઓ, મીસ ગ્રાટ તમારી સારી સનાદ માટે ખુદા તમોને સુખી કરે હું જોઈછું કે હીલ્લાનો સાચો ફેડ થઈ રહેવાને બદલે સામુ મે તેણીને હું ખ દીધું છે ખુદા મને માફ કરે એ એક બે પળની ગફલતીજ હતી હું જોઈછું કે ધર છોડી કેથે નોકરીએ જવું તેના કરતા અહીંજ રહી હું ખ વેડી પોતાનું નામ ટકાવી રાખવું હજાર ધણ જ્યાદા બેહેતર કે, મીસ ગ્રાટ ”

તે એ બોલતી વખતે એટલો પરીમાન થય્યો અને ગભીર દેખાતો હતો કે આસા તેને માટે ખરા દીલથી દલગીર થઈ

“અને—અને હીલ્લા શું કહે છે ?” તેણે આખરે પુછ્યું

“તેવણની સમજ્યાછ, અને ફરીથી તમોને હાલ તુરત તો મળવા ચઢાતા નથીજ હું આસા રાખુ છું નવાજ મરાની કે તમે એવણનો એ નેક વીચાર અને દરાવ ટકાવી રાખવામા એવણને મદદ કરશો.”

તે ચુપ ઉભો રહ્યો થોડીક વાર ગમગીન દેખાવે તે વીચાર કરતો થોભ્યો.

“ અને હીલ્લાએ શું મારી ઉપર કાઢજ કહેવાડ્યું નથી ? એક છેલ્લી સલામ કે છેલ્લો પેગામખી નહીં ? ” તેણે ધીમે સાદે ત્યાર પછી પુછ્યું.

“ તેવણે તમેને ઘણા ઘણા હેતની આખેરીની સલામ કહેવાડી છે ” તેણીએ અધીરી હીલ્યાલથી કહ્યું.

“ ત્યારે મારી તરફથી ખી એવણે એમજ કહેજો, અને વધુમાં કહેજો કે મેં નીઝામી નોકરી છોડી દેવાનો વીચાર રાખ્યો છે, અને લાખા વખત માટે હું હીદસ્તાનથી એકદમ દુર થવાનો છેલ્લો સાહેબજી મીસ ગ્રાટ, હું જમાખી હોવશ તમા મારી આ બલાઈ અને ઉપકાર સદા યાદ કરતો રહેવશ હોશોને સલામજો અને તેણીના મોઢા દુખમાં મદદ થશે ”

અને ખીજી પળે તેણીનો શેકહેડમાં લખાયેલો હાથ જરાક હલાવી ત્યાંથી પુરત તે ચાલી ગયો.

મકરણુ ૩૫ મુ.

હાં પાણીએ કાસળ !

મીસીસ હીરજીભાઈ દાદીશેઠ મળીર માદગી ભોગવી પુર-તનાજ જરા રીક થયા હતા તેણીના ભરથારના માર, અને ત્યાર પછીથી નવાખ બોમ ખરાનીથી સદા માટે ખુદ પડવા પછી, તેણી ધારતીભરી ખીમારી ભોગવતી મહીનાઓ સુધી મોહત અને જીવત વચ્ચે ડાલતી રહી હતી એ દરમ્યાન તેને

કમળત ધણી ધણે દરજ્જે નરમ પડી ગયેલો જણાતો હતો તે પોતાની ચાલ માટે કાંઈક પરતાતો હોય એમથી લાગ્યું આખા મુળમમાં મોટા ફેશનેબલ મડળમાં એની એજ ચક્ર-ચર ચના લાગી હતી—તે એટલે સુધી કે હમેશની તેની નાભેદાર, 'હાથ-હા' કરનારી પેલી મેરી શરોફનેબી બોલ્યા વાનાં ચાલ્યું નહીં

“હીરજી,” તેણીએ એક દીવસ પટામણી અઢાએ અને ધીમા મીઠા સાદે કહ્યું “તમે જણાવો, હીરજી, કે લોકો હાલ તમારે માટે શું બોલી રહ્યાં છે? બધા એમ કહે છે કે તમે તમારી બધરી સાથે ધણીજ ખરામ રીતે ચાલો છો અને તેણી ઉપર હાથ વટીક ચલાવો છો! એમ નોકરોએ વટીક નેએલું છે એમ કહેવાય છે”

તેણે કંઈ જવાબ દીધો નહીં, પણ નોકરો માટે કાંઈ નહીં સમજ પડે તેવું ગુસ્સાનું પીસેલા દાંતો વચ્ચેથી બમડયો પણ મેરી શરોફ તો સાચી મોટેથી હસી પડી

“અને ત્યારે લોક એમ તમારે માટે ખરામ બોલે તે કું બેઠી બેઠી કેમ સમજી શકું હીરજી? જુઓ મારી સલાહ માને તો કું તમોને એક રસ્તો ગતાઉ તમારા તો ગામે ગામ મગલા છે તો તમે બે જણા જુદા થઈ જઈ સુખમાં કરારે કાએ નહીં રહેતા? તમારી બધરીને પુને ધકેલી આપો અને તમે મજાદના અહોવા પડી રહો, એટલે પીડા પતે, પણ ફરીથી માર માને તો એને મારવાનું મુકી દેને અને આયજ પ્શન જોઈવે”

હીરજી દાદીશેદના ધ્યાનમાં ટુરત એ વાત ઉતરી મઠ.

અને વળી મેરીએ કહ્યું એટલે જાણે ખુદાયજીએજ કહ્યું ।
હવે તેને શાની દરકાર કરવી જોઈએ ? મેરીએ સલાહ આપી
હતી કેની ?

“ હા હું એમજ કરશ, મેરી ” તેવણે તુરત કહ્યું

“ હા એમજ કરજો કે જરા બન્નેને શાતી મળે. એમ
ના ધારતા હીરજી કે હું આપ બોલી તમારી બધરીનો ભાગ
લેઉં જરાબી નહીં હું તેવણને મમતી નથી તે હું જાણુ છું,
અને એવણુ મારે મનથીમી કડવા ઝેર જેવા છે, તેમી હું
જાણુ છું પણ લોકે જ્યારે મારા વાહાલા કેન્ડ હીરજી માટે
એમ ખરાબ બોલી નીંદા કરવું થાય, તે હું કેમ ખમી શકું ?
અને તેથી મારી ફરજ સમજી તમોને સારી સમજના બે બોલ
મે તો કહ્યા. પછી બા તમોને જેમ ફાવે તેમ કરજો ”

હીરજી શેઠે કાંઈ બવાબ ક્યો નહોતો પણ હસીને હેતથા
તેણી તરફ જોયું શરમ હોજો એવી કમચકલ, કમસમજ,
છકલ, નાદાન છોકરીઓ ઉપર, જેઓ પોતાની બેધડીની
મોજને ખાતર પારકા મરદોને આ રીતે આજી નાખી તેઓના
વર અને સસારનું નખખોદ વાળી દેષ છે અને એવડી શરમ
હોજો તે મરદો ઉપર, જે એવા ખોટા નખરા અને ફાફાથી
અજાણ, પોતાનો ટેક, પોતાનું સ્વમાન, અને પોતાની અકકલ
હુશીયારીમી ખોષ બેસે છે તેઓ એમ કરી પોતાની ગરીબ
બધી ધધીઆધી તથા ઘરનું સત્યાનાથ વાળી નાખે છે તેનું
તેઓને જ્ઞાન રહેતું નથી ફક્ત જ્યારે છેકજ મોકુ થાય છે
ત્યારેજ એના આધળા, છકલ માણસોનું માથું ઠેકાણે આવે છે
આ હીરજી દાદીશેઠના બાબમા પણ તેવુજ હતું

“તારા કહયા પ્રમાણેજ હું કરજી મેરી” ધર જતી
નખતે પાછું હીરજી શેઠે કહ્યું

“હા જરૂર તેમજ કરજો હીરજી તમે તમારે એને
નમારેથી છુટીજ કરી નાંખો, અને પછી એક વખત ઘેરથી
કાસળ પટાવી નીધી એટલે પછી કોઇ વાતનો સબબજ
ગમવો નહી તેથી થશે શું, કે તેમની શાની અને સુખમા
રહી શકશે, અને તમો, મારા દોસ્તમી મુખ એનથી રહેશો.
અહીં હું કેરી છેલ્લું, તમોને કપની આપવા અને તમોને કલ
નર્દી લાગે તેની તકેદારી રાખનાર ?”

અને કહેવાની શું જરૂર છે કે તેણે તેમજ ક્યું ? ધર
જતાને વાર તે સીધા પોતાની મહોરદારના ઝોરડામા ગયો
અને એ વાત છેડી હજી તો તે બરાબર સારી થઇ નહોતી,
હજી તેણીને એટલી નખળાઇ લાગતી હતી કે તે ફરીફરીથી
શકતી નહોતી છતાં તેણીને ત્યાંથી કાવવાનીજ વાત લઇ
તે તેની પાસ ગયો

તેણી તે વખતે મારી આગળ ખેંચેલા એક સોફા ઉપર
બેઠેલી હતી પામે એસી આલા કાઇ વાચી સબળાવતી હતી
હીલ્લા દાદીજીનો ચેહરો હજી શીકકો અને નમળો દેખાતો
હતો હીરજી શેઠે અદર આવી મેહજ ડોડુ તેઓને ક્યું
અને પછી તેવણ સીધા પોતાની બધરી પામેજ ગયા

“હજી જોઇએ તેવી “જુભીગ” તુ લાખની નથી
હીલ્લા,” તેણે જુદીમા પેહલીજવાર સહેજ માયાથી ધીમે
સાદે કહ્યું. “પણ હું આશા રાખુ છું કે તારી તખીયત હવે
સુધરતી જતી હશે”

“હું હવે તદ્દન સારીકાની છેઉ” તેણીએ જવાબ ક્યો

“તેમ છતા તદ્દરોસ્તી માટે પ્રાપ્ત લાભ નામે એવી તારી તખીયત તો નથીજ લાગતી” તેવણે દસીને કહ્યું “હીલ્લા, હું તો આજે ખાસ તુને કાષ કહેવાજ આવેલો છેઉ—નહીં મીસ ટ્રાટ તમારે હિંદી જવાની કાષજ જરૂર નથી મારી વાષક અને મારી વચ્ચે મીક્રેટસ જેવું હવે કાષ છેજ નહીં”

થોડીવાર ત્યા શાતી પથરાઈ કમ વાત છેડની તે હીરજી ગેઠને સમજ પડી રાકી નહીં આખરે તેવણ વધારે નજીક આવ્યા અને હીલા સુતી હતી તેજ સોફા ઉપર એક છેડેથી લગાર ખસાણા જેવું ઝાસું કરીને હસ્તા બેઠા

“હું એમ કહેતા માયુજ હીલા, કે જે રીતે કન્યો કરી આપણે રહીએજ તેમા કાપદો શું છે? તુ મને કાચે કરી છેડેજ, અને પછી હું ખીજવાઉંજ ત્યારે હું કશું જોતો નથી એટલો ગુસ્સે થઈ જાઉંજ—તેથી હું એમ કહેતા માયુજ—હ—કે લોકો બાહેર એ માટે બોલતા થયાજ અને તારી લાખી ખીમારી પછી ચકચાર વધી પડેલી લાગેજ તે મને ગમતુ નથી”

તે અહીં ચુપ રહ્યો હીલા તો એક બોલમી વચ્ચે બોલી નહીં તેણે ધાયુ’ કે તેણી કાષ રીમાર્ક કરશે પણ તે તો એકદમ ચુપ નીચી નજરે બેસીજ રહી

“મારે કહેવું નેહએ, હીલા,” તેવણે ધીમે સાદે બોલવાનું ચાલુજ ગમ્યું “મારે કહવું જોઈએ કે આપણા વચ્ચે

ખીંગાડ અને કન્યો મોટે ભાગે તાહારા વાકને લીધેજ થાયજી તુ ચાહે તો મને નધારે નાખે રહી ખુશી રાખી શકે ”

હજી કરો જવાબ નહી. હીરજી દાદીશેઠ અકરવકરથી એક ધીમો ખખાર માર્યો

“અને તેથી એ બાબદસર મે મળીરાષ્ટ્રથી ઘણો વીચાર કીધોજી અને છેવટે હુ એજ દરાવ ઉપર આવી શક્યોજી, કે જ્યારે સાથે રહી આપણે સુખચેનથી રહી શકતાજ નથી, તો થોડો વખત આપણે જીદુજી રહેતુ પુનામા હાલ મીઝન સર જાઈ ચુકીજી ને હવા ફેરફારથી તારીખી તબીબતમા સુધારો થશે માટે માહરો એવો વીચાર છે કે તુ આજ સીઝન માટે ત્યા આપણા “લીલી લોજ”મા જાએ હુ આવતે મહીને થોડો વખત કેશમીર તરફ ફરી આવવા માગુજી એટલે આપણો “દાદીશેઠ હાઉસ” તો બંધજી રહેશે ”

“અહુ સાર.” તેણીએ ધીમા અવાજે અતે જવાબ કર્યો “તમારી મરજી માફક કરવા હુ ખુશી છેઉ ”

હીરજીશેઠ છુટકારાનો એક દમ ખેચ્યો તેવણે ધાધુ હવે કે તે કદાચ અડ કરે—પણ સવગુ સમાધાનીથી પસાર થઈ જતુ જોઈ તેવણુ ખુશ થયા

“ધણુ મળહેતુ ત્યારે તો હુ ધારતો હતો કે કદાચ તુ ને મારો એ પલાન પસંદ આવશે નહી પણુ તે જો ડાહ પણથી બધુ કણુન કણુ, તે જોઈ હુ ઘણો ખુશી થયોજી ”

“શાતી ખાતર કાઢતી કરવા હુ તદ્યાર છેઉ ” તેણીએ ચાકેલી અદાથી જવાબ કર્યો “હુ જોટલી મને પોતાને તન

અને મનમાં રંગોગ ધારતી હતી, તેટલી હું જોઉં છ કે નથીજ ”

એક મગર તોરવતી છોકરી તરફથી દયા ઉપજે એવા અવાજ અને અદાથી બોલાયલા આ શબ્દોએ સમદીલ હીરજી શેઠ ઉપર તો જરાખી અસર કરી નહિ

“ત્યારે એ તો જાણે નકકીજ છે ” તેવજો તેણે ઉપર જરાખી ધ્યાન આપ્યા વગર ઉતાવળે કદમુ, “કે તારે થોડા દીવસમા જરા હીક થના, પુના “લીલા લોજ”મા જવુ હું આપણા તમાના કારભારી ઉપર લખી નધી વાતની તપયારી કરાવશ અને તુ પરમ દહાડે સોમવારે મપોરે અહીંથી જવાનો વીચાર નકકી રાખજો લોકોમા અહીં હું વાત એમ ફેલાવશ કે તુ ચેન્જને ખાતર થોડા મહીના મુખમ છોડી ગેઇજ મીસ ગ્રાંટ તો અલખત નારી સાથેજ આવશે તમે મારી વાઇફ સાથે પુના જશેની મીસ ગ્રાંટ ?”

“હાજી વણી મોટી ખુશી સાથે” આલંએ નીચી નજરે જવાબ આપ્યો

“કોઇ કોઇવાર હું પોતે તારી પામે પુના આરીસ, હીલ્લા કેશમીર જવા પહેલાખી આવી જવશ, અને કેશમીરથી આવીનેખી અવારનવાર આવ્યા કરશ આપણે હવે ત્યારે સાચા મેન્ન તરીકેજ જુદા પડીએજ કેની ?” હીરજી ગેઠે છેવટે કહ્યુ

“હા આપણે ફેન્ડઝ તરીકેજ છુટા પડીએજ ” નેણીએ નમોસ અગાજે જવાબ દીધો

ત્યાર પછી તેવજો થોડીવાર ચાતો કયાજ કરી અફ મોસ કે તેને કયા ખબર હતી કે આ છેલ્લીજવાર તે એમ

એસી શાન રીતે પોતાની મહોરદાર સાથે વાત કરતો હતો
ભવિષ્યની વાત કહેણે જાણી છે કે વળી તે જાણે ?

પાએક કલાક પછી તે, તે બેને એકલા છોડી ત્યાંથી
ચાલી ગયો ત્રીજે દીવસે હિલ્લા ત્યાંથી ગઈ ત્યાં સુધી ખુદાની
મહોરખાનીથી સઘળું શાત અને સમાધાનજ રહ્યું

“આવી રીતે જુદું પડવા માટે હું જોખમદાર નથી
આશા” હિલ્લાએ એકવાર કહ્યું “એવણે પોતેજ એ પસંદ
ગીધું છ પણ ચાલે એથી ઠીકજ થયુંજ પુના મને ધણુ ગમેછ
અને આપણે “લીલી લોજ” એવી સરસ રળીઆમણી
જગ્યાએ આવેલો છે કે તુનેથી ત્યાં જરૂરજ ગમશે”

અને ત્રીજે દીવસે તેઓ ત્યાં પુગીથી ગયા તેઓનું
મકાન “લીલી લોજ” બડ મારડન્સ તરફ ધણી સરસ જગ્યાએ
આવેલું હતું જુથાઈ મહીનો પુરો થવા આવ્યો હતો, અને
સઘળે ઠેકાણે ખુશનુમા અને લીલા લેહરજ નજરે પડતું હતું

આલાનેથી ત્યાં ધણુજ મમ્મુ રોજ સવારે સકકારે
તેઓ માડીમા ફરવા જતા, અને સાંજે પણ તેવીજ લાખી
ડરાધવ લેતા

પ્રકરણ ૩૬ સુ.

— • —

સીંહામાં સીંહાં અધારી કાળી રાતનોખી
છેડા હોય છે !

દીવસો પછી દીવસો અને તે ઉપર મહીનાઓ ગળી
ગયા હીલા હાલ એટલી સાત, એકાત જુદગી ગુમરતી હતી
કે સધળું જુલી જઇ પોતાના જરથારને કપાગુ માફતી કરો
ચુકી હતી પોતાને આવી શાતી અને એક જનનું સુખ એમ
બક્ષવા માટે તે સામી તેની ઉપકારી થઇ હતી અને તેથી
કોઇ કોઇવાર તેની ઉપર કાગળો વટીક હીમતથી લખતી થઇ
પણ તે એકનો પણ જવાબ લખવા જેટલા સબ્બ હીરજી શેઠ
થઇ થકયા નહી હતા !

એ રીતે એક વરસ સપાટામાં પસાર થઇ ગયું પાછો
જુલાઇ મહીનો આવી લાગ્યો હતો, અને રગીલુ પુના પાછું
ખુશનુમાં બની રહ્યું હતું છતાં એકબીવાર હીરજી શેઠ તો
ત્યાં આવ્યાજ નહોતા

એક દીવસ હીલ્લાંએ નાસ્તા વખતે આલાને કહ્યું
“ માગ વરમાર અને મારા ધણીથી છુટી પડવાને મને વરસ
થઇ ગયું, આલા—પણ તેટલા વખતમાં મેં એક હરફ્યા
એવણું નરકનો જાણ્યો નથી તું નહીં ધારતી કે આપણું હવે
મુખજ જુડુ જોઇએ અને એવણની એ લાખી ચુપકીદીનું
કારણ શોધી કાઢુ જોઇએ ?”

“એકદમ જવા કરતા હું નો ધાર છ કે તમે એવણને લખીને પહેલે પુછાવો તો સાર ” આજ્ઞાએ મુચ્ચુ અને તેણીએ તરત તેમજ કયું

નાસ્તો પુરો થતા તેણીએ હીરજી શેઠ ઉપર એક ઘણીજ નરમાશભરેલું અને લગભગ હેતવતું કાગળ ચીતરી કાઢ્યું. તેમા તેણીએ લખ્યું હતું કે—

“હાલ સીઝન અહીં પુર જોસમા ચાલી રહીછ, અને હવા ઘણીજ ખુશનુમા છે, તેથી એક થોડા દહાડા તમે અહીં જરૂર આવો, હીરજી તમોનેમી અહીં જરૂરજ ગમશે અગર તેમ તમારી મરજી નહીં હોય, તો મને રમ્મ આપો તો હું થોડા દીનસ મુખમ આવું તદન એકલું મને હવે અહીં ઘણું ગમતું નથી. આ કાગળનો જવાબ જરૂરજ લખજો વહાલા હીરજી ”

તેના જવાબમા તેણીને હીરજી શેઠના દરકતતું એક ટુકડું તોછડું અને થોડાજ બોલોમા લખેલું કાગળ મળ્યું. હાલ હોસ્તાએ મુખમ આવવાની કામ જરૂર હતી નહીં, અને તે પુને આવવા ચાહતો હતો નહીં—એવી મતલબતું તે કાગળમા લખામ આળ્યું હતું

“આથી વધારે હું કામ કરી શકું નહી ” તેણીએ તે કાગળ વાચી આલાને કહ્યું “મે દોરતી કરી નાખવા અને મારી ફરજ બજવા માફ બનતું કીધુંછ, પણ એવણ માનતા નથી, તો હું લાચાર છઉ. હવે વધારે હું શું કરું ” કામ નહીં વધારે એવણને મારી જરૂર પડશે ત્યારે મને બોલાવશે તો હું જરૂર જવશ—પણ વગર તેડવે હવે તો મરતાની હું જનાર નથી ”

એ મહીના કાષ્ઠી જાણવાનું જાનાવ અન્યા વચર પસાર થઇ ગયા જ્યારે એક સવારે ગમેતા કરતા હીલ્લા દાદીશેઠને આલાએ ધણીજ શીકડી અને વીચારવત જોઇ

“ નહી, હું બીમાર નથી થઇ, આલા ! ” તેણીએ તેના આતુર સવાલના જવાબમાં શીકડું હસવાની કોશિશ કરતા કહ્યું “પણુ રાતે મેં એક ધણીજ ખરાબ રાખેા જોયો, અને તેથી મને આખો વખત બીક લાગ્યા કરેછ જો હું તુને કહેવશ તો તુ હસશેબી ખરી ”

“ નહી, કદી નહી મને જરૂર કહેા અને કદાચ તે સાબાળ્યા પછી હું તમારા મનનું સમાધાન કરી શકશ ”

“ ત્યારે હું તુને કહેવશ આલા, ” હીલ્લાએ કહ્યું “અસ ગઇ કાલે રાતે હું જરા આખ બધ કરૂ અટ્ટે મને એવોજ અવાજ આવે કે જાણે મારો ધણી મને બોલાવેછ મને હાક પાડેછ જાણે હીરજી ધણા દુખમાં આવી પડયાછ, અને મને ‘હીલ્લા હીલ્લા’ કરી તેડેછ એવણુને રૂ હોશી તેનો વીચાર ગમે તે કરતા મારા મનમાંથી હું કહાડી શકતીજ નથી દવે તો જે થાય તે, આલા—પણુ મેં પકડેા વીચાર કાઢોછ કે આજે મુખજ જનુ અને હીરજીને મળતુ તુ મારી સાથે આવશે ? હું વહેમી નથી, પણુ અસ આજે મને કાંઈ અજબ ચટપટ થયા કરેછ ”

તેઓ જ્યારે મુમઠ જઇ પુગ્યા અને ‘દાદીશેઠ હાહિસમાં’ ખખર ડહાડી ત્યારે જણાયું કે હાલ હીરજી શેઠ ઉટાકામદ ગયલા પાછા ક્યા નહોતા

હવે કાંઈજ કરવાનું બાકી હતું નહીં હીલનાએ વીચાર
કીધો કે હાલ તુરત તો પાછું પુનેજ જવું અને સવળી તપ્યારી
કરી એક તારફથી તેને ખચર કરી આવતે અઠવાડયે ઉઠી
ઉપડી જવું તેથી તેઓ તેજ દીવસે પાછાં પુને ગયા પણ
ત્યા પુગનાજ શો ગજબ ? એક તાર સવારનો આવેલો આલો
માટે તપ્યાર પડ્યો હતો ! તે કોઈ ડાકટર મીનેઝ તરફથી
ઉઠાકામ હતી તેણી ઉપર આવેલો હતો, તેમાં તેણીને જણાવ્યું
હતું, કે તેનો ભરથાર એકસીડટમાં સખત જખમી થયેલો
ચાર કલાક પછી મરણ પામ્યો હતો

“આપણે તરતજ જઇશું આલો,” તેણીએ દલગીરીથી
કહ્યું “ઓ આલો હું માનીબી શકતી નથી કે હીરજી ખરે-
ખર મરણ પામ્યાજ એ ગજબ કેટલો નહીં ધારેતો આચીનો
અન્યોજ !”

તેણીના લગન અને પરણ્યો સસાર કોઇબી રીતે
સુખી હતો નહીં કે તે પોનાના ભરથાર માટે ગમ અને
કકળાટ કરે તેઓ વચ્ચે હેત જેવું કાંઈ હતુંજ નહીં
ગના તેણી એક લાગણીવાળી બની છોકરી હતી, અને
એ અચ્છુચ માઠો ખનાવ જાણતાં તેણી ખરેખર હાલતી ગઇ
તેઓની વારવારની પચાની અને હીરજીના શબ્દો હાલ પાછા
યાદ કરી તેણીએ મુગે મોઢે પણ ખરા દીલના ગમના
આસુઓ ખેરવ્યા તેણી મધુ ભુલી ગઇ હતી ! ફક્ત હીરજી
સદા માટે ચાલી ગયો હતો, અને તેની કરણી મુજબ તેનો
હવે કેવો ફેજ થશે તેનો ધારનીથી વીચાર કરતી તેણી ખરા
દીલથી દુખી થઇ

તેઓ તરતજ પહેલી ત્રેનમાં નીકળી પડ્યા—અને છેક

બીજે દીવસે મોડેથી ત્યા પુગ્યા તો તારમા લખેલી બીના ખરીજ માલમ પડી ! હજીબી તે છુરા પણુ હવે પેલી જ્ઞાનમા જમ પુગેલા જવાન હીરજ દાદીશેઠની લાશ ત્યા પડેની હતી

તેણીએ તેવણને શુ થયુ હતુ, તે માટે તલાસ કરી તો માલમ પડયુ કે એ દીવસ અગાઉ ખુન દારૂ પી કાઢ બાબદ-સર એક પઠાણ સીપાહી સાથે તેમને મારામારી થઇ હતી, અને તે દરમ્યાન ઉશકેરાઇ જમ તે ઝુનની દેરી સોલજરે એક ખજર મોકી દઇ હીરજ ગેહને ઠાર માર્યા હતા

“પણુ તે ખુની પકડાયો નહી કે ?” હીદનાએ ઉચે દમે પુછયુ

“નહીજ,” તેણીને જવાબ મળ્યો “તે વખતે ગડગડ એટલી થઇ ગઇ બને જણા દારૂની ધુનમાં હતા અને તે ગડગડનો લાલ લઇ તે ખુની કાણુ જાણે કયા નાસી ગયો તે હજી પતો નથી છતા પોલીસ તો તેની પાછળજ છે ”

“અને છેવટની ધડીએ તેવણે કાઢ કાઢને પેગમ કહેવાડયો હતો ?” બાલાએ વચ્ચે પડી પુછયુ

“નહીજ ” ડોઁ મીનેજે તુરત જવાબ કરતાં કહયુ “જેટલીવાર સુઢીમા હતા, તેટલીવાર ફક્ત “હીદના મને માફ કરજો” એમ બોલ્યા કરતા હતા અને પોતાના વાઇફના છેડી ધડીએ ધણી ટગર કરી હતીજ પણ કાઢ સદેશો કહે વાડી ગયા નથી એટલુ ખરૂ કે તેવણને મરવા જરાબી ગમતુ હતુ નહી જ્યારે પોતાની અજલ નજીક આવેની જાણી ત્યાં વણજા ઉશકેરાઇ ગયા, અને છેવટે પોતાના વાઇફને ઢાક પાડના આખેય થઇ ગયા ”

હીલ્લા દુ ખથી ફાટી ગઇ અને ખરા દીલના ઉડાણ-
માથી એક હાથ મારી આલોની આંખોમાંથી દયાનાં આસુઓ
જોવાતા હતા આખરે તો તે હીલ્લાનુજ નામ મુખપર લઇ
મરણ પામ્યો હતો । છેવટે પણ તેજ વહાલી નેક મોહરદારના
નામની યુમ સાથે તે આખર થયો હતો

પ્રકરણ ૩૭ મું.

“ તમે તો પાછાં સેટલ થઈને સુખી

થયા—પણ હું —”

હીરજી દાદીશેઠની પાવરને જેમ યવુ જોઈએ તેમ ધણુ
લોક જમા થયુ નહી તે છેક ચાલ્યો ચાલ્યો ઉટીની એકાંત
ટેકડી ઉપર મરવા મયો એ ધણુ ખોટુ થયુ બે દહાડા પડી
મુખપથી તેના ફેમીલી સોલ્ડીસીટર તથા ફેમીલી ધરડા શુભે-
ચ્છક ડોક્ટર, હીલ્લાના માતા, અને ડોક્ટરના બહા ધણીઆણી
તેણીને દીલ્લાસો દેવા ખાતર ત્યાં આવી લાગ્યા જે બધા સાથે
આઠ દીવસ પછી હીલ્લા દાદી શેઠ વીધવાના કાળા કફનમા
લપટાયલી મુખપ પાછી આવી

મરહુમના માસીસાને દીવસે તેવણુનુ વીન ગાયવામા
આવ્યુ તેમા તેમની લખખોની દોલત, “પુનાનો લીલી લોજ”
મહાબલેશ્વરનો તેમનો “હેપી વીલા” માથેરાનનો “ફર્ન”
કોરેજ, અને ઉટીનો “હીરા યાગ,” સાથે મુ મળ્લો તેઓનો
મહેલ સરીખો “દાદીશેઠ હાઉસ” અને મદાસનો તેમનો

“હીરજી પેલેસ,” એ સધળાની એકત્રી હકદાર વારસ તેવણ પોતાની ધણીઆણી હીલ્લાનેજ ઠેકવી ગયા હતા.

“હુ હવે ધણી પૈસાદાર થએલી છેઉ, આવા ” એ મહીના પછી એક દીવસ હીલ્લાએ શીકકુ હસીને કહ્યું “હવે પછીથી તું સદા માહારી સાથેજ રહેજે માહારી એક બેઢન તરીકે ”

તેઓએ ત્યાર પછી થોડા મહીના મહાનલેશ્વર એકાતમા જન્મ ગુજ્યા, જેમ કરતા હીરજીશેઠની વરસી લગોલગ માથે આવતા તેઓ ગામેગામ ફરી પાછા મુખ્ય આગ્યા.

વારવાર હીલ્લા આલાને પોતાની સાથેજ સદા રહેનાનું કહેતી હતી પણ તે સાલળી તે નહાની છોકરી સદા ગબી ગાઇતી હસી માધું ધુણાવતી હીલ્લા માટે તેણીએ હવે એક ધણી મુખી ભનીશ વરત્યુ હતું.

એક દીવસ હીલ્લા દાદીશેઠ પોતાના હાથમા એક ખુલ્લું કાગળ પકડી હરખીત જીગરે આલાના રૂમમા દોડી ગઇ.

“આજે માહારા કઝીન તરફથી મને એક કાગળ મળ્યુ છે, આલા ” તેણીએ ખુશાળ તથીયતથી હરતા કહ્યું “એણે માહારી ઉપર દીલાસા પત્ર લખ્યુ હતું ત્યાર પછીનું આ લડનથી આવેલું કાગળ છે તેમા બેમ લખેછ કે બે મહીનામા એ ઘેર આવશે આલા, વાહાલી બેઢન, તે દીવસ તે મને જે અણુધટ્ટુ પગલું લેતા અટકાવી, મને મોહતની ખાઇમા ગમડી પડતા મચાવી, તે માટે હુ નાહારો તું અને કેમ ઉપકાર માનવાની છેઉ ? હુ જન્મો જન્મ એ માટે તુંને આભારી ગ્રહેવશ, ખુદા ખમ નાહાર નહી માનતા હુ

ધર છોડી મધ હને તો હમણા હુ કયાળી હને, અને માહાર શુ ખી થયું હને ?”

નવાળા ધરાની એ મહીના પછી આવ્યો ત્યા સુધી આલા હીલ્લા દાદી શેઠ પામે રહી, અને પછી એવુ નકકી કરવામા આવ્યુ કે હીલ્લાના અને ભોમના લગન એ મહીના પછી, એટલે હીરજી ગેકને ગુજ્યાને દોઢ વરસ પુર થના ગુપત્યુપ કરી નાખવા

“ માહારા બધા સુખ માટે હુ ગુને આભારી છેઉ વાહાલી આલા ” હીલ્લાએ ધણા હેનથી એકવાર કહયુ. “હવે પછી સદા, તાહારી જીદગી સુધી ગુ અમારી સાથેજ રહેજે એવી એકબી ચીજ નથી કે જે ભોમ તથા હુ તાહારે માટે નહી કયે, તે કે જેણે અમારે ખાતર આટનુ મ'તુ કીધુછ ”

પણ આલાએ તો મબીગાઇથી પોતાનુ ડોકુ ધુણાવ્યુ અને જ્યારે એ મહીના પછી હીલ્લા દાદીગેઠ પરણીને મીસીસ ભોમ ધરાની થઇ ત્યારે તેણીએ તેઓને છોડી જવા માટે પુરકળ જીદ કરી

“ જો હજીજી તમે કુખી હને, તમને માહારી મદદ અને કુપનીતી જરૂર હને, તો હુ મોટી ખુશી સાથે રહી માહારી બાકી જીદગી તમારી સેવા કરવામા પુરી કરતે ” આલાએ કહયુ “પણ દયાળુ ખુદાની મહેરમાનીથી તમે હવે સુખી થએલા છેઓ, માહારી કશી હવે અગત નથી, તો નકામી હુ અહીં રહી શકતી નથી અને કેહો બહેન હવે તમોને એક કેપેનીઅનની શુ જરૂર છે !”

“વાર તુ જી કરેજ તો જા. પણ મને કહે તો ખરી આલા કે તુ હવે કાઢ જશે ? તુ શુ કરશે ?” મીસીસ બોમ ધરાનીએ પોતાના ફકરમદ સવાલો જરી રાખ્યા. “અને તો મને મદદ કરવા દે”

“તે નકકી હુ કાઢજ કહી શકતી નથી” તેણીએ પોતાની મીઠી વાયોલેટ-જીન્સ આંખો ઉઘાડી તેણી તરફ જોતાં કહ્યું. “પણ મેં એક વીચાર કર્યો છે ખરો જેમા કોઈનાંથી મદદની જરૂર છેજ નહીં”

“શુ ?” મીસીસ બોમ ધરાનીએ આતુરતાથી પુછ્યું

“મેં એમ વીચાર કર્યો છે, કે એકાદ હોસ્પીટલમા હુ નરસ તરીકે જવશ મધરાસની મોટી નામાકીત હોસ્પીટલો માટે મેં ઘણું સમજ્યુંજ અને તેથી મેં એમ નકકી કીધુંજ કે તાઢજ જવું”

હીલ્લાએ અભયમીથી આલાના મીઠા દુ ખી ચેહુગ અને નાહાના નાજુક હાથો તરફ જોયું

“તુ એવી સખત જીદગી માટે હજી વધુ નાહાની અને ખુબસુરત કહેવાય, આલા” તેણીએ કહ્યું “હોસ્પીટલના વોર્ડમા, દુ ખી અને દરદીઓ વચ્ચે તાહારી બાકીની જીદગી પુરી કરવી એ ઘાતકી અને શરમજનું કહેવાય, તારે તો બાહરની દુન્યામાં ફરી ખુશી અને સુખીજ થવું જોઈએ”

“હુ કોઈથી રાતે સુખી થઈ શકવાની નથી” આલાએ દુ ખી કહ્યું “હુ તો દરદીઓને રાહત આપીનેજ જરાબા મારું દુ ખી ભુલી શકશ જે આજે કોઈ કાહારનનો ખળનો મારા પગ પાસે લાવી દગલો કરે, યા દુન્યાની રાણી મને બનાવે, તોઆ હુ કદુ જ, હીલ્લા બેહન કે તે મારે મન હવે નકામું

થઈ પડે હું તે બધું ઠોકરે મારૂં માહાઝ મધુ સુખ, માહારી બધી આશા, જ્યારે માહાઝ દીલ તુડી ગયું, ત્યારનું મરણ પામ્યુંછ ત્રણ વરસ થયા હું જીવતી કરનાં એક મુએલા માણસ જેવી વધારે છે. એકજ ભુલ અને તેને મારી આખી જીદગીની ધુળ વાળી નાખી છે ”

તેણીએ પોતાનો ચહેરો પોતાના હાથોમા છુપાવ્યો, અને કેટલીકવાર ગમખવાર જેવી ખેંસી રહી

“ઓ હું કદી સુખી થઈ શકવાની નથી ” તેણીએ ત્યાર પછી પાછું એક શીકકું મીકવી હસ્તુ હસતા કહ્યું “અને તેથી દુખીઓ વચ્ચે રહી તેઓને મદદ કરી તેમનું દુખ ઓછું કરવામાજ મારી બાકીની જીદગી હું ગાળશ ”

“તે મને તાહરી કાહણી કોઇ દીનસ કહી નથી આતા,” હીલ્લાએ તેણીને સમજાવતાં કહ્યું. “તો પણ થોડું ધણું હું સમજી શકુછ મને લાગેછ કે તારી નાની જીદગી દર-મ્યાન તુને કાંઈ સખત નીરાશી મળી હોશે પણ આતા, નખન ધણું કરી શકેછ ટાઇમ જતા મારી ખાત્રી છે કે તુ તારી નીરાશી ભુવી જશે અને કોઈ મજેહના જેવા ધણી સાથે પરણી સુખીજ થશે મારૂં માન અને તારા હોસ્પી-ટલમા રહેવાના પેલાગાકા વીચારથી બાઝ આન ”

પણ તે નાની છોકરીએ ગભીરાઇથી ડોકુ ધુલાવ્યું અને તેનો શીકકો ચહેરો અને ગમીથી ઘેરાયેલી આખો હીલ્લા પોતાની બાકીની જીદગી સુધી ભુલી નહી

“એમ અનનાએગ છે ખરૂં ” તેણીએ ધીમે સાદે જવાબ કર્યો, “પણ તમે ધારોછ વાર, હીલ્લા ખેહન કે એક ભલો નોમલ

માણસ ભવીષ્યમા પોતાનો હાથ અને હેત મને સપુદ્ કરે તોખી, હુ તેને મારી જીવગીનો એક બનાવ, એક ભુલ કહ્યા વગર પાપી અત કરણ સાથે છેતરીને તેની સાથે પરણી શકુ ? કદી નહી અને જો તેને હુ તે મારી નાદાની, બલકે એક જરા સરખી ભુલની વાત કેહુ તો ત્યાર પછીથી મારી ખાત્રી છે કે તે પહેલે જોવા મારી સાથે પાછો થઈ શકેજ નહી પહેલેનુ હેત અને વીશ્વાસ તે મને આપી શકે નહી એટલે મારે મનથી ખીલુ સવળુ રદ તેથી તમે જીઓછ, બેન, કે મારે માટે સુખના દરવાજા હવે ક્યારના બધ થઇ ચુક્યા છે સતોષ અને શાંતી સીવાય મારા નનીબમા હવે કશુંજ બાકી નથી ”

“તાહારી ભુલ છે” હજીખી હીલના એ હીમત આપી તેણીને સમજાવવાનુ ચાલુજ રાખ્યુ “તારી ભુલ છે આલા, એટલુ બધુ તે શુ થઇ ગયુ ? એ તો તુ એવા સેનસીટીવ નેચરની છે તેથી એટલુ મનપર લેયછ કાઠી નાખ તાહરા એવા બેહુદા ખ્યાલો ને જરા ખુશાલ, દરની રમતી રહે અને પંછી જો કે તુ સુખી થાયછ કે નહી ?”

“તે છતા મારો વીચાર નકકી થઇજ ચુકોછ એટલે હુ હવે તે ફેરવવાની નથી મહેરબાની કરી મને બોહસ કરો ના કારણ મારી ખાત્રી છે કે હુ જે કરછ તે સારા માટેજ છે ” તેણીએ મક્કમતાથી છેવટનો જવાબ કર્યો

મકરણ ૩૮ સુ.

— ૦ —

૬૧૦ ફ્રિરોઝ દાવર, એમ. ડી.

હોદના દાદીશેઠ પરણીને મીમીસ એમ ઇરાની થઇ અને આલા ઝાંટ તે પછી તેને છોડી ગઇ તે વાતને જ મહીના પસાર થઇ ગયા હતા હીલ્લાની મમે એવી જીજ્ઞાસા આલા અને પોતાનીજ જીજ્ઞાસા પુરી કરી તેણીને છોડી ગઇ અને મદરાસ ખાતે એક મોટી હોરપીટલમાં જઇ ખેડાઇ હતી.

જેમ જેમ વખત વહેતો ચાલ્યો તેમ તેમ આલાને એમજ લાગવા માડ્યું કે તેણીની જીવનની નામોશી, તેણીનું એકજ દુઃખ જાણે હવે ભુલાવું જવું હતું ત્યાં હઝારો દુઃખી દરદીઓ વચ્ચે રહી તેઓની માવજત કરતી અને તેમને શાંતી બક્ષતી તેણી એક નરસ કરતા, એક રાહતુમા શીરેસતા જેવી વધારે લાગતી વધા તેણીને ત્યાં માન આપતા, ચલાતાં, અને જાણે તેણીની પુજાજ કરતાં હતાં. તેથીજ તેણીના દુઃખી મીઠા ચેહરાથી ખેચાઇ બહુક દરદીઓ પોતાની કહાણી, કે મરતી વખતનો સ દેશો તેણીનેજ સોંપી જતા એ રીતે આ મોટી હોરપીટલમાં આવી રહ્યાને તેણીને જ મહીના પસાર થઇ ગયા હતા.

બહુકવાર તે પોતાના ખ્યાલોમાંથી ઉતરી જતી અને વીચાર કરતી કે તેણી તેજ આલા હતી કે કોઇ બીજી ? તે છોકરી કે જે મોટા ઝાડો અને સુદર અગલામાં અતી સુખમાં

રહી હતી, જેણીએ એક મીઠા મંડુ અને હેતન તા છતા હાડે-હાડ જુઠાં માણસનો સાદ ગાયન જેટલી મીઠાસથી સાબળ્યો હતો, જે એક અચ્ચા જેવી નાની બોલીભાલી અને સાચી પણ કાચી છોકરી હતી, તેજ આ ઠરેલ, સમજી, વીચારવત અને દુ ખી, આલા ત્રાટ હતી કે કોઈ ખીજ ?

પોતાના હોસ્પીટલના કામમાં તે ખુબ મજાદ લેતી એટલુ તો જોવુ સહેજ હતુ, કે સખત મહેનત અને રાતના ઉઝાગરા તેણીને મુદલ માફક આવી શકતા નહોતા તે પાનની અને શીકડી તુરત જણાઇ આવતી હતી—છતા હીમતથી જ્યા સુધી બનતુ ત્યા નુધી તેણી સખત મહેનતથી પોતાનુ કામ ઉપાડી લેવા લાગી

અને એ ગીતે હવે આપણી વારતાનુ રથળ બદલાય છે જે મોટી હોસ્પીટલમાં આલા રહી હતી તેનો માલેક અને વડો તખીજ હાલ પોતાના મોટા સુદર રીતે આરામતા કરેલા, પૈસાનો દોર દમામ મનાવતા, લગાર હોસ્પીટલથી દુર એકાત તરફ આવેલા લતા તરફના પોતાના બગલામાં એડેલો હાલ આપણે જોઇએ દીએ

તે એક પારખી હતો લગભગ ચાલીએકની બરતીમાં આવેલો, પોતાના ધધા માટેજ જીવતો આ ડોકટર પ્રીરોઝ દાવર એમ હીનુ નામ આખા મધરાસમાં જળીતુ અને પ્રખ્યાત હતુ દસ વરસ પહંજા તે કાંઈ એટલો વખણાયલો અને શ્રીમન હતો નહી તે વખતે તો તે તુરતનો પીનાતથી આવેલો ત્યા તકડીસ કરતો, અને પોતાના આસીરનાદ પામેલા, ખુદાઈ ત્રાન્ગત માટે સખત મહેનત કરતો એક તદન સાદો

ડાક્ટર હતો. પણ નસીબને ફરતા ક્યા વાર લાગે છે ? જોત જોતામાં તેનો હઠાડો ફરી ગયો અને તે એટલો આગળ વધ્યો કે શુ નાના કે મોટા, શુ જવાન કે ધરડા, એક સરખી રીતે આ જવાન ડાક્ટર શીરોઝ દાવરને ચઢાયા અને માન આપવા લાગ્યા.

અને તે જાણે પોતે એ નામીયા ધધા માટેજ જીવતો હોય તેમ બધુ મન તેમાજ નાખી મહેનત કરતો હતો તેણે પોતે આ મોટી હોસ્પીટલ ખોલી હતી, જ્યા હજારો ગરીબ દુખી દુરદીઓ લાભ લેતા થયા તેમજ ગરીબ છોકરીઓ ત્યા રહી નર્સનું શીખી પછીથી ત્યાજ નોકરીએ રહી પોતાના પેટનું પેદા કરવા લાગી.

તેના હાથ નીચેના ડાક્ટરો ઉપરાંત ડબ્બોમાં નર્સો ત્યા કામ કરતી હતી. તેમા પારસી છોકરીઓ પણ પુષ્કળ હતી અને ત્યા તે હોસ્પીટલમાંથી સર્વે તે જવાન ડાક્ટરને એટલા ચઢાતા, અને માન આપતા હતા કે મોદયાની વાતજ નહીં.

અને તેઓ તેમ કરતા તેમા જરાથી નવાઈ હતી નહી તે હતોજ તેવો દુસ્ખાર, મહાદુર, માયાળુ અને પરોપકારી કે કોઈથી તેને વખાણ્યા અને માન આપ્યા વગર રહેજ નહો.

દેખાવમા તે ઉંચો અને મજબુત બાધાનો ધણો જોરા વર દેખાતો હતો તેનું મગફર સોદામણ કાળાનાળો જેમા કેટલાક રૂપેની તારો બેગાવા માડ્યા હતા, તે માયુ સદા ઉંચુ ટેકવાયલુ અને છક કરનાર હતુ, અને તે એક એવો

ચેહરો ધરાવતો હતો કે જે પોતાની ખુશસુરતી માટેજ નહીં, પણ તે ઉપરનો એક જાતનો માયાળુ દરાવવાના છાપને લીધે વધારે મોહામણો અને ખેત્યાલુકારક લાગતો હતો. નેની પરોગી પેશાની, હુસ્તારી અને ખરી ઉમદા મગજશક્તીનોજ ખ્યાલ આપતી હતી અને તેના હોઠ ખુલ્લા મગરૂરીનો મરડાટ દેખાડતા, કોઈ વાર નો તેના માયાળુ ચહેરાને ગભીર હલ સુધી કરડો વટીક બનાવી દેતા હતા. જતા તેજ હોઠો બધારે દસ્તા ત્યારે જે મીઠું ઝળકાટબયુ' તેજ ને હેન્ડસમ ચેહરા ઉપર ફેલાવતું તે જોવું ખચીન ખુશકારક લાગતું એવો એ ડોં રીરોઝ દાવર હતો. તે સાથે વળી તેનું દીન સદા સાચું, મકકમ અને નેકીને ચાહનાર હતું તે “નેક વીચારતું નેક બોલતું અને નેક કામ કરતું” એમા ધણી માનવાવાળો, સચ્ચાઈ અને અગોષ્ટને ચાહનારો, જીદ અને ફરેજને વીડકાન્નારો એક ખરો ઉમદા માયાળુ પરોપકારી ખરાસનો પારખી બન્યો હતો.

અને હાલ તે પોતાના મોટા મકાન “દેપી હોલ”ની તેવીજ લબ્ધ સુદર રીતે આરાસ્ત કરેલી “સ્ટડી”મા બેઠો હતો ત્યારે રોજ કુળા તેનો સોહામણો ચેહરો આજે હમાર વધારે વીચારવત અને ગભીર દેખાતો હતો. બાહરે હવા ધણી ખુશ નુમા હતી મોટા મોટા ઝાડોની ડાળીઓ તે પવનની ધીમી લેહડીમા હાની ગઈ હતી, અને શુક્રાત્મ તથા બીજા ખુશબોદાર ટુનનો મીઠો પમરાટ હવા સાથે મેળાઈ જઈ, મોટી રેલ આગે માહૂથી ને સ્ટડી રૂમમા દાખલ થઈ તે ઓરડાને અને ડોં દાવગ્ના ઢાંક અશાન મગજને તાજગી બખસતો હતો.

તે ઉડીને ઉભો થયો, અને બારી બાહર ડોકાવતો પોતાનો સુદર ગાગ અને તેમા ખીની રહેલા અનેક તરાહના પુલો જોતો ઉભો. મગર ભાગ્યેજ તેની આખો તે બધા ઉપ- હરી શકતી હતી તેના મગજમા તો અસ એકજ ચેહરાનો છાપ પડી ચુક્યો હતો અને તે એકજ ચેહરો સદા તેની આખો સામે ભમ્યા કરતો હતો અને તે કોઇનોજ નહીં પણ આપણી વારતાની હીરોઇન આલા આટનો મીઠો મધુરો પણ દુખી અને શીકકો મુખડો હતો.

તે મોટા ડોકટરની આખી છાગીભરમા કદી કોઇ ચેહ- રાએ તેને એમ બેધ્યાન, બેમાખરો અને ચકભમ બનાવ્યો ન હતો. તે દેશદેશ ફર્યો અને હઝારો ખુબસુરતીઓના સમા ગમમાં આવેલો હતો, છતાં તેને એકખી એવો ચેહરો માલમ પડ્યો ન હતો કે જે તેની સુદરતા, અશોષ, મીઠાસ અને નેકા માટે તેને ગમ્યો હોય. તે હેતમા મુદ્દલ માનનારોજ નહીં હતો, તેવી કોઇ લાગણી તેણે અનુભવીજ નહીં હતી. તેને મનથી બધા બધરા એક સરખાજ હતા, અને ખર પુછે તો આજ કુધી બારીકાથી એક ચેહરો તેને જોયો હોય, એ પણ શકમદ હતુ. પરણવાનાં નામથીજ તે ભડકીને દુર નાહસનારો હતો. તેને તો તેનું સધળું મન, તેનું દીલ હુસ્વારી અને સર્વ- સ્વ પોતાના આશીરવાદ પામેલા ઉત્તમ પ્રેરિશનેજ અરપણુ કરી દીધું હતુ. પણ હાલ વખત ફરવાયો હતો અને તે ડોકટર—તે મગર, હુસ્વાર, સાચ્યો અને ઓરત જનત તરફ ઝાખીને નહીં જોનારો તમીમ—અતે કંઈ નવું શીખ્યો હતો. પેલા કવીઓ અને લેખકો કહે તેની તે મહાન ખુલદ લાગ- બૂનો અતે ભોગ થઇ પડ્યો હતો.

તે કશા ઉપર ધ્યાન લગાડી શક્યો નહીં તેની સાચ-
ન્દીશીક છુકના પાનાઓ ફેરવતો તે કલાકો સુધી બેસી રહેતો,
મગર તેમના એક અક્ષર તેની નજરે પડવાને બદલે આજ્ઞા
ગ્રાહનો સુદર ચેહરો, મોતેરીવાળોથી ભરેલું તેણીનું નાનું
મગર માથું, તે મગર રાતા હોડો અને તે મધુર નીર્મળ
વાયોલેટ-જનુ, ગમગીન પણ મીઠી ચશ્મો તેની નજર સામે
ખડી થતી.

તે હાલ મારી બાહર જોતો ઉભો—પણ તસ પાછી અને
પાછી તેણીની મીઠી મુરત તેને સનાવતીજ રહી તે આખો,
તે એક સાચા નીર્દોશ, ભોલા, અને નીખાલેશ જીવરતો પણ
જાયો પાડી ગઈ હતી તે તેની નજર સામે ભમ્યા કરી

પહેલે તો તે સમજી શક્યો નહીં કે તેને એ એકાએક
નું થયું હતું આજાને જોતાજ કાચ તેને એક જનની લાગણી
થતી રહી હતી અને તેના સાચા મજાનુ દીનને ગેરમ
ખુશાનીથી ધરમવી રહી હતી, તે પહેલી દરોહમા તો તે
મુદલ સમજી શક્યો નહોતો અને એ રીતે છેલ્લા બે મહીના
થમા ને આજાનો સુદર ચેહરો પોતાની આખો આમળ ભમતો
નષ, તેણીનો મધુર મ્યુઝીક જેવો સાદનો ગળુચણાટ પોતાના
કાનમા વાગતો સાલળનો તે ફરતો હતો

“આના ગ્રાટ ? આજા ગ્રાટ ?” તે મોટો નખીય હાલ
મારીએ ઉભો રીચારવન પટપટયો “જલો એ નામજ એક
નાનું સરખું મીઠું માયન હોય તેમ વાગેજ આહ આજા !”

ચોડી પણ તે રીચારમા એમ ઉભાજ રહ્યો, આખરે

એક ધીમા હસવા સાથે અધીરાધથી તે ત્યાંથી ફરી ગયો.
“છટ છટ,” તેણે મનથી કહ્યું, “એ ચાલશે નહીં થું એક
છોકરી સુદર અને મીઠી છે, તેથી મારે એમ નાદાન બનવું
સાફ લાગેછે ! મારે મારો એ ધખારો કાઢી નાખવોજ પડશે”

રાત પડી ચુકી હતી અને માહેર સઘળું શ્વાત હતું
પક્ષીઓ પોતાના મીઠાં ગાયનો ગાઇ ક્યારના પોતાના ગરમ
માળાઓમા પોદીમી ગયાં હતા અને અહીં ડોઁ દાવર પોતાનાં
ખાણા બાદ આવા વીચારો કરતો અસ્થીર મગજે ઉભો હતો.

તેણે ધટ વગાડ્યો અને તોફરને બોલાવી એક કપ
કેશી પોતાને માટે મગાવી અને તે પુરી કરતા પાછી એક
વાર પોતાની વધદક ચોપડી કાઢી મન રોકવાનું કયું પણ
અહા ! પાછો તેજ વીચાર, તેજ ચેહેરો, તેજ અવાજ નેને
સતાપતો રહેયો.

“હેવન બ્લેસ મી !” તે મોટો ડોક્ટર ખીજવાટથી
પોતાની છુક ટેબલ ઉપર અફાળી નાખતા બબડ્યો. “મારી
ખાતરી છે કે આ કાછ ખાલી ધખારો નહીં પણ ખરેખર મે
ધાયું હતું, તેમજ સીરીઅસ છે” અને તે હવે ત્યાંની લાઇટ
જુળવી નાખી અદર પોતાના ખાનગી રૂમમાં ચાલી ગયો.

મકરણ ૩૬ મુ.

— ૦ —

ઓરત જાત જ્યારે કીના લે છે ત્યારે આગલ
પાછળ કશું જોતીજ નથી । ।

પેલી તરફ સુદર આલા, તે હોસ્પીટલના માલિક અને
વડા તખીય ડો. શીરોજ દાવરની તેણી માટેની બુલદ લાગ
છીથી ખીલકુલ ખીનમાહીતગાર પોતાનું કામ રાખેતા મુજબ
કરી જતી હતી તેણીને તો સ્વ'નેશી એવો કાષ ખ્યાલ હતો
નહી તે ખીચારી તો પોતાના દુખી વીચારો સાથે દરદી-
ઓ પી માવજત કરતી, અને તેમને રાહત આપવાની કોશિશ
કરતી ખીલકુલ અનળણ હતી

એક દીવસ એક વોર્ડ આગળથી પસાર થતા એક
યુરોપીઅન જવાન દરદી અબળાએ તેને હાક મારી બોલાવી

“અહી આવો,” તે મરતી ખીમારે ધીમા નળળા સાદે
હાક મારી તેણીને બોલાવી કહ્યું “મહેરબાની કરી મારા
પાસે આવો, નરસ મને એકલી રહેતા ખીક લાગે છે.”

આલા તુરત માયાથી તે છોકરી પાસે ગઇ અને પોતાનો
નાનો મખમલ જેવો હાથ તેણીના બળતા કપાળ ઉપર મેલ્યો

“હુ તારા પાસે થોડીવાર બેસશ, એની” તેણીએ
ધીમેથી નન્મ મીઠા સાદે—તે સાદ કે જે સદા તેવા મરતા
ખીમારોને રાહત આપનારો, અને ડો. દાવરને ખુશીથી બેઆ-

ખરો ખનાવનારો હતો, તેવા પોતાના ગમીર મીઠા સાદે—
કહ્યું “કહે મને તું ને શું જોઈએછ ? તું ને શું કહેવુંછ ?”

તે બીમાર અબળાએ તેણીના હાથ પોતાના નખળા
હાથોમા પકડ્યા અને મરતી ચશ્મોએ તેનાં લણી જેયુ,
મોહતનો ખુલ્લો છાપ તે જવાન, એકવારની રૂપાળી પણ
હાથ તમામ લેવાઈ લુટાઈ ગયલી શીકકા ખવાઈ ગએલા
ચેહરા ઉપર જોવાતો હતો.

“આજે સહવારે મોટા ડોક્ટર મને તપાસતા હતા ત્યારે
મે તેમનો ચેહરો જોયો હતો તેણી બોલી, અને મને તેથી તુરત
લાગ્યું કે મારી અબજ હવે નજીક આવેલી હોવી જોઈએ
શું હું મરી જાઉંછ નરસ ?”

“એવું એવું ના બોલ, એની” આત્માએ ધીમેથી
કહ્યું “અમે તું ને મરવા દઈશું નહીં તું હજીબો સારીન
થગે અને ખુદા મદદ કરશે”

“પણ કાચો !” તે યુરોપીઅન અબળાએ જોરથી કહ્યું.
“કાંએ નહીં મરવા દેશે ! મારે તો મરવુંજ છે, હું તો
મોતનીજ આરજી કરું છું નર્સ, મારી એક કાહાણી તમે
સાબળશે અને મને કહેશે કે મારા એ પાપ માટે ખુદા
મને માફ કરશે કે નહીં ?”

વળી થોડી પગ તે ચુપ રહી અને પાછું ચલાવ્યું

“સમજો નર્સ ! હું સારા ખાનદાનની પણ ગજવે
ધણીજ ગરીબ માખાપની છોકરી હતી. જ્યારે વીસ વરસની
હું થઈ, ત્યારે એક અતી સોહામણા ખુબસુરત જવાન સાથે

હુ અદરાઈ અમે ધણા સુખી હતા પણ તેનામા એક દહાડો મારા તે અદરાયલાએ આવી મને કહ્યું કે અમારા લગન થઈ ચક્રશે નહીં, કેમકે તેના માઆપ આડે પડતા હતા અને તેને કોઈ તેનાજ સરકલની એક લખપતી જવાન નાનું સાથે પરણાવા ચાહતા હતા બસ ખલાસ, મારા સમજનાથા જ્યારે તેને માન્યુ નહીં, ત્યારે મે નકકી વીચાર કીધો કે કીનો લેવો અને હુ મારો દાવ જોઈ રહી અને એક દીવસ ધણા વરસો પછી રાતને ટાઇમે હુ ભરાતી છુપાતી મારા તે બેનકા જવાનને ધર ગઇ અને એક ડમમા, ખુતાન મીડી નીદમા પોઢવું તેનું નાનું સુદર ચાર વરસનું બાળક હુ ચોરી લાવી ત્યાર પછીથી મને માલમ પડ્યું કે તેઓએ કેટલું દુખ અમ્યુ હતું તે બીચારી જવાન માતા લગભગ ઘેલી જની થઇ ગઇ હતી, અને ત્યાર પછી વરસો મુધી જવ લેજ દસ્તી દેખાઇ હતી જ્યારે મારી સાથે એકવાર અદરાયલો જવાનખી, પોતાના બાળક બેટાને ખોદવાવી ત્રણોજ દુખી અને નાસીપાસ થઇ ગયો હતો હવે મને કેહો નર્સ કે અ રીતે કીનો લીધેલો શુ ખોટો કહેવાય ? તેણે ખગર દયાએ માહાર દીલ કચડી નાખ્યું હતું તો પછી હુ કાએ તેને તેવો રનાદ નહીં ચખાડુ ?”

આહ મરીમ આલા ! તેણીએ તેજ ધડીએ કેપટન મોહરામને યાદ કર્યો તેણે તેણીને કેવો અપજશ આપ્યો હતો, તેણે તેણીને દુખ દેનામા શુ બાકી રાખ્યું હતું ? છતાં ત બીચારીએ તે દુખ કેમ ઉપાડી લીધું હતું ? તેણી શુકર ગુમરા થઇ કે આ, બંની માફક, કીનો લેનાનું સખ્ત દીલ તેણી ધરાવતો હતો નહીં

“અફસોસ ગરીમ ડોકરી,” તેણીએ દયાર્થ કહ્યું “તે ખચીત ખોટું કયું છે તે જ્ઞાનની બેનકાષ્ઠનો અદ્યો લેવાનું કામ તાર હવે નહીં”

“હવે મનેબી નેમજ વાગેઠ, નર્સ” તે ઓરતે કહ્યું “અને તેથી મરવા પહેલા એક પુત્રનું કામ હું કરી જવા ચાહું છું મને તેમા મદદ કર્યો તમે ? માદારા તકીઆ નીચ એક કાગળ છે, તે તમો જરૂર હું મરી જાઉં પછી ટપાલમા નાખજો, અને તેના જવાબમા જો એક ડોસી કેપ દીવસથી તમોને પુછતી એક સાત આઠ વરસના છોકરા સાથે આવે, તો તેને કહેજો કે ચેની તો મરી ગઇ છે, અને તે ખચ્ચાને લખ નર્સ તમે મહેરબાની કરી આ શરનામા મુજબ માદારા પેલા બેવકા જ્ઞાનને પાછું સપુરદ કરજો એનું એ બચ્ચું ચોરી જઇ મે એક ઠેકાણે તેને રાખવા આપ્યું છે તે આ ચીડી લખ્યાથી બરાબર પાછું લાવવામા આવશે તમે એટનું કરશો ? મને રાહત આપવા મને છેલ્લો ઘડીએ મુખી કરના માટે એટનું કરશો ? મને વચન આપો, નર્સ”

અને આલાએ તે મરતી બીમારને શાત પાડી તેના માગ્યા મુજબનું વચન આપ્યું, ત્યારેજ તેણીએ છુટકારાનો એક દમ બેચ્ચો

“મને લાગેઠ કે હવે હું શાતીથી મરી ગકશ, નર્સ” તેણીએ કહ્યું “પાછું તેનું બચ્ચું તેને સપુરદ કરનાથી મને લાગેઠ કે ખુદા જરૂર મને માફ કરી બેહરતમા મોકલશે મે આજ સુધી એકબી ખોટું કામ કયું નથી શીવાય, આ ઉરકે

રાષ્ટ્ર જમળે અસ આ એકજ જીવ માહારાથી થઈ ગઈ છે
ખુદા મને માફ કરજો ! ઓ જોન ! જોન—”

અને તે ગરીબ બાપડી છેલ્લો દમ ખેંચતી પડી થોડીજ
પળ, અને તે કોઈ ગરીબ યુરોપીઅન અબળા મરણ પામી

“ગરીબ બીચારી” આલા ખરા દીલથી દલગીર થઈ
એક માણસનું દીલ કેમ ટુટી જઈ શકે તેના તેણીને બરાબર
ખ્યાલ હતો અને મરદોની આ એક બીજી બેવફાઈનો દાખલો
સાબળતા, સુદર આલા ગરીબ એની માટે ખરા દીલથી દુઃખી
થઈ અને દયાના આસુઓ તેણીની આંખોમાંથી ટપકવા
લાગ્યા પણ તેજ પળે કોઈ ભારી પગલાનો અવાજ થયો
અને પાછળ ફરી જોનાં ડોં દાવરને પોતાની પામે ઉભેનો
જેમ તેણી માનથી ઉઠી ઉભી થઈ તે મોટા ડોક્ટરની ચગોર
સરમોથી આલાનો રીકકો દુઃખી ચેહરો, અને રડતી આખો
દુઃખી રહી શકી નહીં, પણ તે કનુ બોલ્યો નહીં અને મરણ
પામેલી એનીના બીજાના નજદીક ગયો

“નર્સ ગ્રાટ,” તેણે ત્યાર પછી સાદું ડેરવવાની કોશિશ
કરતા લગભગ કરડા સાદું કહ્યું “આ વૉર્ડમા તમારું કામ
નથી તેમજ હું જોઉં છું કે તમારો વખતમી ક્યારનો થઈ
ગયો છે વળી તમે પોતે ઘણાં ચાકેલાં લાગો છો માટે મહેર-
બાની કરી નર્સ એને માહારી પામે મોકલી આપી તમે
નમારા ડમમા જશો ? મને બધી વાતમા કાએદો સહિયા
ધણો પસંદ છે”

અને આલા તુરત એક ગભીર નમન સાથે તાબેદારીથી તેને તે મોહતના ઓરડામાં એકલો છોડી ચાલી ગઇ જેને પાછળથી ચાલી જતા જોતો તે ડોક્ટર ત્યાજ ઉભો

પ્રકરણ ૪૦ મું.

— ૦ —

“ લાલ રૂખસારની, સરોવરના કંઠની મુઢરી,
તુ કોણ છે ”

એક સાજો આલા પોતાના ઓરડાની બારી આગળ બાહેરનો દુરનો દેખાવ જોતો ઉભો હતો તે દીવસ ગરમ અને જરાબી પવન વગરનો હતો અને પોતાના થાકવી નાખનારા કામથી પરવાર પામેલી દુખતા માથાએ અને ગરમ બળતી આખોએ ઉભો હતો તેણીનો દમ ગુમળાઇ જતો હોય એમ લાગતુ હતુ, અને તે થાકેલી કટાળેલી, બાહેર નીકળી જરા ચોખ્ખી હવા મેળવવાનુ મન કેમે કરી રોકી શકી નહી

તેણી બાહેર નીકળી અને એક મોટા ઝાડના થડ ઉપર બેઠી તે વીચારવત અને ચુપ બેસી રહી. આખરે આસપાસનો દેખાવ, તે મોટા નાના ઝાડો, હોરપીટલ અને સવળી ચીજો તેના મગજમાંથી બુ સાઇ ગઇ અને તેની જગ્યાએ તેણીની નજરે બે મલ્લોર મવના ખેનરો અને લીલોતરીબર્યા દેખાન તેની આંખો સામે આવી ઉભો બરાબર તેજ વખત અને તેજ જગ્યા જ્યા કેપટન સોહરાબે તેણીને ભોલાવી અને છતી

હતી તેજ લીલોતરી ભર્યું ખેતર, દુરથી દેખાતી અગીયારી અને કેચલીક દેવળમા વાગી રહેલા ઘટના અવાજો આજેખા તે કમનસીબ છોકરી સાબળતી ઉભી 'ત્યાર પછી એકદમ તેણીને ઇટલીનો ખ્યાલ આવ્યો, તે સુદ્ધ રળીઆમણી જગ્યા જ્યા તેણીએ સોહરાય સાથે એક રાણીનાજ રાજથી સુખી દીવસો કાઢ્યા હતા, ત્યાર પછી પેલું વેરના મધેનું ચર્ચ, જ્યા સોહરાયની ધારેલી અને નકકી કરેલી ધણીઆણી તેને મળી ગઇ હતી જ્યાર પછીજ તેણીએ તે ધાતકી સચ્ચાઇ જાણી, અને તે દીવસથી પોતાનું સઘળું સુખ ખોઇ દીધું હતું છતાં, એ ખુદા ! તેવા એક માણસને તેણીએ કેવો ભલો અને ઉદાર ખવાસનો ધાર્યો હતો, તેને માટે કેટલી દરકાર રાખી હતી ? આહ તે સુખી દીવસો અને ત્યાર પછીનું આ દુખ ? ગમે એ કરતાં આવા ખ્યાલોથી તેણી પોતાના આસુઓ રોડી રાકી નહીં.

આરને આસ્તે ને સોહામણુ માયુ નીચુ અને નીચુ નચુ, અને અ તે પોતાના હાથોમાં મોટું છુપારી તેણી સખ્ત ડચકા ખાવા લાગી

“ શુ છે, મીસ ગ્રાટ ? તમે ખીમાર છઓ ? મને કેહો કે છે શુ ”

તેણીએ પોતાનો આસુઓથી ભરેલો ચેહરો ઉચકી ઉપર જોયું, તો તેની પાસેજ ડોઁ દાવરને ધણી અખચખીથી તેણી તરફ જોતા ઉભેલો તેણીએ જોયો

“તમે દુખી છઓ અહીં—કે કાંઈ ખીમાર થઇ ગયાછ ”
તેણીને ચુપ ઉભેલી જોઇ તેણે પાછું માયાથી પુછ્યું

“મને કામખી નથી, ડોક્ટર ” તેણીએ જેઠમતે એક શીકડું હસવું હોટો ઉપર લાવતાં કહ્યું “ ફક્ત માફ માથું ઘણું દુખ્યું, તેથી હું અહીં ચોખી હવા મેળવવા ખાતર બાહેર આવી પછી—”

“ પછી શું ?” તેણે વણી માયાથી સગલ ક્યાં

“ પછી સાહેબ, હું બહોં રીચાર કરતી મેડી-એટલે બીજા સવળા વીચારો બુલાઈ મયા અને પછી માફ ઘર જમા હું નાની હતી ત્યારે ગહેતી હતી તેના ખ્યાલો મને આવ્યા ”

“ અને શું તે ખ્યાલો એટલા દુખભરેલા છે, કે તમે તેથી એટલા દલગીર કરી મેલ્યા ?” તેણે પાશુ નરમાસથી પુછ્યું

“ હાજી તે ખ્યાલો વણાજ દુખ ભરેલા છે. પણ હવે હું એ માટે વધારે બોલજ નહીં, એ મધુ વહી વીતી મયુ છે તો પછી તેનો રીચાર કરવામા ફાયદો શું ?”

અને તે છોકરીએ પોતાના મધુર આખોથી એવી તો ઢપે તેની તરફ જોયું કે તે ભાગ્યેજ પોતાની ઉપરનો કાણુ રાખી શક્યો પોતાના મોટા જેરાવર હાથેમાં તેણીના અને નાના ધરજતા હાથે લેવા, અને એક માતા જેમ એક બાળકને હીમત અને સંપારો આપે તેમ આ છોકરીને મીઠા શબ્દો કહી કરાર આપવા અને તેણીનાં આમુઓ નુહી નાખવાની લાલચ તે મોટી જેઠમતેજ રોડી શક્યો.

“ તમે ધણા થાકો મએલા લાગોછ ” તેણે ધીમે સાદે, પણ ઉતાવળે કહ્યું. “એટલી જેજારો તમે ના કરો મીસ

આટ હવે તમેને હું દવા તરીકે, એક લાંબો વૉક પ્રીસક્રાઇઝ કરું છું ખુલ્લી હવામાં ચાલવાથી તમેને ફાયદો થશે ”

તેણી શીકકું હતી અને ડો. દાવરને લાગ્યું કે તે આખી દુન્યામાં સર્વથી દુખી હસવું હતું

“તમારી કાળજી માટે ધણી મહેરબાની, ડોક્ટર.” તેણીએ શીકકું હસતા કહ્યું “પણ મને એકલું ફરવા જવા મમતુજ નથી તેમા આટલી ચાકલી હોઊં છ ત્યાં તો વધારેજ નહીં ”

“ત્યારે એમ કરો ” તેણે કાળજીથી તુરત કહ્યું “હમણા તમારે પાછું વોર્ડમાં જવાની જરૂર નથી. તમારે બદલે બીજા કોઇને મોકલી આપનાનો હું મદોઅરત કરશ નથી તમે હાલ તુરત તો રેસ્ટજ લેઓ આ એ નવા ચોપાન્યા મારી પાસે છે, તે તમે લેઓ અને તમારા રમમા જઇ તે વાચો ”

“તમે મારી સાથે ધણાજ માયાળુ છોઓ ડોક્ટર ” તેણીએ ખતી ધણા હેશાનથી કહ્યું. “તમારી ધણી મહેરબાની. તમે કેહો છ તેમજ હું કરશ ” અને પછી તે તેના હાથમાથી પેલાં એ ચોપાન્યાં લઇ ત્યાંથી ચાલી ગઇ જેનો એસટુલ આકાર પાછળથી જોતો ડો. દાવર ત્યાજ ઉભો રહ્યો

“માયાળુ ? ” તેણી માયાની વાત કરતી હતી । તેણીની સાથે માયાળુ ? જ્યારે તેની તરફની એક નજરથી તેનું જોરાવર તન બદન ધ્રુજતું હતું, તેના એક સાદથી તેને મ્યુઝીક માફક મીડાસ મલતી હતી, અને તેણી તરફના એક

મધુર બોલને ખાતર તે પોતાનો જાન પટડી નાખે એમ હતુ, ત્યારે તે માયાળુ થવાની વાત કરતી હતી ! તેનો એવો વખત ડ્યારે આવે કે જ્યારે તે પોતાની દોલત નેણીના પગ આગળ દગલો કરી મુકી શકે, તેની તે કાગને ડોળે વાટ જોઈ રહ્યો હતો તે મીઠી મધુર આંખોની એકજ નજર ખાતર તે પોતાની સધળા દોલત આપી દે તેમ હતુ. અને હવે તેની મોટામા મોટી ઉમેદ તેણીને પોતાની ધણીઆણી બનાવવાની હતી-જ્યારે અહીં તેણી તો તેની એક નજીવી મહેરબાની માટે તેનો ઉપકાર માની રહી હતી.

તે સુખી હતી નહીં એ તો તે ખુદ્દુ જોઈ શકતો હતો. તેના જેવી સુદર કેળવાયેલી દુશીયાર અને એકાગ્રપણીશઃ છોકરીએ આવો નસનો ધધો એક હોસ્પીટલમા શા સાર ગોઘવા આવવુ પડ્યુ હશે ? તેણી પોતાનુ ઘર અને બચપણ યાદ કરતી ધણી દુખી દેખાતી હતી ત્યારે શુ તે નર તેણી માટે ખરેખર અસુખીજ હોવુ જોઈએ ? એ શુ તેણીની મધ ગુજરી હોશે તે માટે તે વીચાર કરવા લાગ્યો.

“ કદાચ એના બાપે દીનાળુ કાઢ્યુ હોય કે કોઈ તેના અતલગના સગાં ખાતર તે દુખી હોય વખતપર નાની ઉંમરે તે કોઈ સાથે અદરાઈ હોય અને પછી તેના બાપે પોતાની દોલત ખોવાયી તે કોઈ એવકા જવાન તેણીને છોડી મયો હોય તેવુ કદાચ તેણીને દુખ હશે ” તે વીચારતો હતો.

ખરી વાતનો તો તેને એક દુરનો સ્વપ્નોખી આગ્યો નહીં તેણીની નેકા અને નીરદોશતા માટે, તે જેમ આસમાન ઉપર ઝળકતા તારાઓ માટે ખાત્રીપુર્વક હતો, તેટલોજ તેણી માટે ભરસો લાવી શક્યો.

“કાંઈ શીકર નહીં મને એ િ મધ ગુજરી સાથે કાઢજી કામ નથી જેગી હોય તેની મને દરકાર નથી હું તો જરૂર મારેથી બનશે તો એનેજ મારી ધણીઆણી કરશ મારી નજરમા તેના જેવી સુદગ, મીઠી ભણી અને નીંગોશ છોકરી આપી દુન્યામાં કોઈજ હશે નહીં તેણીને પાછી ખુશાલ કરવા અને તે મધુર ચેહરા ઉપર એકવાર પાછું ઝળકાટભયું હસવું જોવા ખાતર હું મારૂં બનતું કરશ, એ આલા, આલા, જો ફક્ત તું મારે માટે દરકાર કરી ગકે તો મારી ખાત્રી છે કે દુન્યામાં સુખ જેવી કોઈ ચીજ હોય તો તે તું ને જરૂર મળશે ” તે જીરસાથી નીચારતો હતો.

તેને લાગ્યું કે તે પાછો એક વાર તે માનીતો ચેહરો જોવા વગર જઈ શકશે નહીં તે તેથી અદર મથો અને અક “કોરીકોર”ની બારા આમળ બાહર જતો તેણી પાછી ફરે ત્યાં સુધી થોભ્યો.

એક કલાક બાદ પોતાના નર્સના કપડામાં સજ થયતી આલા ત્યાંથી પસાર થવા લાગી તે મોટા ડોક્ટરને હજી સુધી ત્યાજ જોઈ તે જરા અજાણ થયતી લાગી પણ બીજીજ પળે પેલા જે ચોપાન્યા તેની સામે ધમા

“મેં આ ચોપાન્યા વાગ્યાજી અને મને ધણી ગમ્યા. થે કયું હવે મન ઠીક લાગેછ તેથી હું ૫૧, નબરના વાર્ડમાં પાછા જઈ જીજી, તમારી કાળજી માટે ફરીથી ઉપકાર માનુજી ડોક્ટર ” નેગ્રીએ મહેજ હસીને કહ્યું.

“એની નજીરી જેવી ગામદ માટે તમારે મારો ઉપકાર માનવાનો નથી ” તે મોટા ડોક્ટરે અધીરાઈથી કહ્યું.

“અને કાચ નહીંજી ?” તેણીએ અન્યમીઠી સવાલ કર્યો, “તમે મારી સાથે માયાળુ થયાજ ત્યારે હું કાચ નહી તમારો ઉપકાર માનુ ?”

“કારણ, ઉપકાર તો સામો મારે તમારો માનવાનો છે તમારા ચેહરા ઉપરનું એકજ મીઠું હસ્તુ, તમારી આખો સેહેજખી સુખથી ચમકી રહેતા જોની, એ મારે મન એહે સ્તનાં સુખ જેવું છે” તેનેથી બોની પડાયું

આલાની જગ્યાએ એ કાંઈ બીજી જોકગી હતે તો તુરત આ બોલો ઉપરથી તે મોટા ડોક્ટરનો બેઠ ચેની જતે પણ આલાનું દીન તો હકુ મારી મયલું હતું તેણીને સ્વપ્નેથી ખ્યાલ આવી શક્યો નહી કે આ નામાઝીત મોટો સરજીવન તેણી માટે કાંઈથી લાગણી ધરાવી શકે તેણી તો એમજ સમજી કે દયાથી ઉસ્કેરાઈ એક દોસ્ત તરીકે તે આમ બોલતો હતો

તેણીએ પેલા ચોપાનીયા તેનાં હાથમા મુક્યા અને પછી એક મીઠાં નમન સાથે ત્યાથી જવા ફરી પણ તે કેમ તેણીને એમ એટલી જલદી જવા દેય ?

“તમે મને છોડી જવા ધણા ઉતાવળમા દેખાઓજ, મીસ ટ્રાટ !” તેણે કહ્યું “તમેને ૫૧ નવરના વોડમાં જવાની જરાખી હાલ જરૂર નથી તમારી જગ્યાએ નર્સ એ હાલ ત્યાં છે થોડીવાર અહી થોળી જાઓ થોભજો કેની ?”

તેણીએ જવાબ દીધા વગર ખારી પાસેની એક બેઠક ઉપર જગ્યા લીધી. જ્યારે ૩૦ દવર ગબીર ચેહરે તેણી તરફ જોતો થોડીવાર સુપ ઉભો

“હવે મીસ ગ્રાંટ,” તેણે આખરે ને ચુપકીદી તોડતાં કહ્યું “આજે તમેને હું ઘણો કટાળાભરેલો થઈ પડવાનો છેઉ-અને એક સવાલ પુછવાનો છેઉ ”

“ભલે,” આલાએ નરમાસથી કહ્યું “ તમેને જોઈએ તે સવાલ પુછો અને તેનો જવાબ હું મોટી ખુશીથી સાચે સાચો આપશુ ”

આજે કાંઈ અજબ એવેની અને ઇટલીમાં વહી ગયલા સુખી દીવમે, તેમજ કેપ્ટન સોહરાબની એવફાઈ વગેરેના વીચારો ખુબ તેણી ઉપર ગાલમ થતા હતા કેમે કરતાં તે વીચારો તે છોકરી પોતાનાં મનમાથી કાઢી શકતી નહતી

“ જે સવાલ હું પુછવાનો છેઉ મીસ ગ્રાંટ ને તમેને પોતાને લગતોજ છે લાઓ વખત થયો મે આગીકાથી તમેને માર્ક કર્યા છે, અને મને લાગેછ કે વધારેવાર તમે નરસીંગનું આ કામ કરી શકનાના નથી ! તમારી તખીયન અને શક્તી ઉપરાંત એ છે તો મને આજે એક દોસ્ત ગણી કહો કે તમે ભવીષ્યમાં શુ કગનાર છેઓ ! ”

તે થોડી પળ ચુપ બિમો આલાખી દોલગીર ચેદરે પણ મુઝે મોહડે તેની તરફ જોતી ચુપ બેઠી ;

“ મને કેહો કે તમારી જીદગી તમે કેમ ગાળનાના છેઓ ! ” તેણે પાછું પુછ્યું

‘ મારી જીદગી ’ તેણીએ એવા તો દલગીર સાદે કહ્યું કે ડાઁ દાઁ દુખથી તેણી માટે દાઁગીજ ગયો ‘મારી જીદગી ’ મારી જીદગી નો વરમો થયા ખતમ થઈ ચુકીછ

સાહેબ, ફક્ત જે આય ખોખા જેવી હું બાકી છેઉં તે મને તેમ કરી દહાડા કહાડી પુરી થયે

“એમ ના બોલો, મીસ ગ્રાઉ” ડા० દાવરે ઉતાવળે કહ્યું “તમે હજી જવાન છેઓ મારી ખાત્રી છે કે તમે બાગ્યેજ ૨૩-૨૪ વરસના હશે, અને ત્યારે હજી તો આખી જીંદગી તમારે લેવાની છે હું નક્કી માનુ છું કે કોઈ તમોને સલાળવા તમારી દરકાર કરવા, તમારી પાસે ખડુ હોય તો તમો ખચીત તમારી જેમી હોય તે નાસીપાસી ભુલી જઈ પાછા સુખી થઈ શકો”

“સુખી!” તેણીએ રડમેસ સાહે જવાબ દીધો, “મારું સુખ તો વરસો થયા જવું રહ્યું છે સાહેબ, જીંદગીમા દરેક જણને એકવાર સુખ આવે છે, તેમ મારે નસીબેની એકવાર આવ્યું હતું અને તે જેટલું જલદી આવ્યું. તેટલુંજ જલદી પાછું જવું રહ્યું હું નહીં ધારતી કે હું પાછી સુખી થઈ શકું અને મારી દરકાર નથી જેટલો વખત મારાથી બનશે તેટલો વખત હું કામ કરશ પછી ભરીશ છે, અને ખુદા છે”

તેણે તેણી તરફ જોયું અને એક જોશવર લાગણી તેને થઈ આવી તે તેની વચ્ચે નજીક આવ્યો અને ધીમા ધાડા ઉતાવળા સાહે બોલવાનું આપું કર્યું

“સમજો, મીસ ગ્રાઉ, બધો વખત થયો હું કાંઈ તમોને કહેવાનો હતો, પણ કોઈને કોઈ કારણસર હું તેમ કરતા રહી ગયો છું હવે આજે મને લાગે છે કે વધારેવાર હું તેમ થોભા

ચક્ર નહી, અને તેથી મારા દીલમા નસી રહેતી મારી ઉમેદ તમારી આગળ આજે ખુલ્લી કરવાની મને રમ્મ આપો ”

પણ તે બોલતા એકદમ અચકી ગયો તેણે આલા તરફ જોયું તો માતમ પડ્યું કે તેણી તો બાગ્યેજ તેનું બોલેલું સાબળતી હતી ! તેણીની આખો બધ ધમ્મ મધ હતી અને એક લપેડા સાથે તે પોતાની સુઢાં બોધ મેડી.

ડાઁ શીરોઝ નાવર એક કુદકા સમેત તેણીની પાસે દોડી ગયો, અને તે એસુધ્ધ આકારને જોરથી પોતાના હાથોમા પકડી રાખ્યો. તે સોહામણ સોનેરી ગુલદાથી બરેલું માથું તેણે પોતાના ખભા ઉપર ટેકાવ્યું, અને અત્યંત હેનથી એ પણ તે શીકકા એકબી લોહીના ઝાંટા વમરના મીઠા મુખડા તરફ જોઈ રહ્યો.

“આલા, વહાલી આલા ! શું છે ? માહરી તરફ જો માહરી સાથે કંઈ તો વાત કર એા ખુદા-જો હું એને બોવશ તો માફ શું થશે ! આલા મારી આલા, કંઈ તો બોલ !” તેણે ગભરાઈને એકદમ બોલવા માડ્યું

પણ એક ચાન્દખી તે ચપ્પટ હોઠોમાંથી નાહર પડ્યો નહી કે ના તો તેણીએ પોતાની મીડી ચશ્મો ઉધાડી, તેની તરફ જોયું અને હજી તેણીને પોતાના હાથોમાજ પકડેલી રાખી તેણે ગભરાઈને મદદ માટે જીમ પાડી-જેના જવાબમાં જો એ નસ દોડી આવી તેને તેણીને સોંપી

“મીસ ગ્રાટ એકદમ ખીમાર થઈ ગયા છે માટે એવ-જીને ઉચકીને એવજીના રમ્મ લઈ જાઓ ” તેણે હુકમ કીધો

તે પોને એ કીમતી બોળને ઉપાડીને તેણીના ઝમઝા લઈ જવા ખાતર દુન્યાની દોષત આપી દેતે તેણી જેમ નીળને મદદ કરતી હતી તેવી આજે તેણીને મદદ કરવા અને તેની જતન કરવા ખાતર તે શુ નહીં કરે ? પણ પોનાની લામણી એમ કરી જાહેર કરી દેવાથી નકામી ચકચાર થાય અને આલાને ખરાબ લાગે તેથી તે ચુપ રહેશે.

“એવણ કેમ છે તે અરધા કલાકમા મને પાછી ખબર કરજો હુ હજી હોસ્પીટલ છોડી જવાનો નથી” તેણે કહ્યું.

તેઓ સમજી શક્યાં નહીં કે શા માટે તે મોટા ડોક્ટર એટલો ચીંતાતુર દેખાતો હતો-શા માટે એવે ગંભીર એહેરે કારીડારમાં ફેરા તે માર્યા કરતો હતો તેના દીલમાં જોશથી પાગી રહેલા ડોક્ટરો માટે તે લોકો શુ જાણે ?

પ્રકરણ ૪૧ મું.

— ૦ —

આલાં આંટનાં નવાં ગારડીયન-યુજોર્ગ
પીરોજખાઈ લામ.

જ્યારે પાછી નસ તેની ખબર લઈ ડો. દાવર પાસે આવી ત્યારે લગભગ કલાક ઉપર વહી ગયો હતો.

“ મીસ ટ્રાટ ઇજાજ બીમાર ચલતા છે, સાહેબ ” તે નર્મ ગંભીરાઈથી કહ્યું, “તમે પોતે આવી જરા એવધુને

તપાસશે તો ઠીક થશે અને પીઠક છે કે એવણુ ધણા
ખીમાર થયાછ ”

તે વધુવાર હવે એક હેતવ તો જવર હતો નહીં તે પાછો
ગભીર એહરાનો દરેલ તખીય થઇ ગયો મકકમ પમદે ચાલી
તે આલાને જ્યા મુનાડવામા આવી હતી ત્યા ગયો અને તેણી
ઉપર વાંઝ વળતા તે એકદમ મોહત જેવા શીકકા દુખી
એહરા તરફ નજર કરતા જેહમને તેણે પોતાની શીકરની
લાગણી દયાવી રાખી

“ જરાખી સીગીઅસ જેવુ નથી ’ તેણે ત્યારપછી
કહ્યુ “ એવણુ ધણા નાળુક હોવાથી આ કામ મુદલ બની
શકવુ નથી એમ હુ જોઇ શકુ છ એવણુને પુકળ રેસ્ટની
જરૂર છે કાષ ખાસ ડેનજર નથી ધીસ છત્ર એ કેસ ઓફ
શીઅર મેનટલ એકઝોશન, નર્સ એ એવણુ પુરતી રેસ્ટ લેવ
તેની તમે જરા નપાસ રાખજો ”

તેણે એક પ્રોસફીપશન લખી આપ્યુ અને હવે વધુવાર
નહીં થોખી શકતા આલાના મીઠા ચહેરા ઉપર એક છેલ્લી
હેતવ તી નજર નાખી તે ત્યારથી ચાલી ગયો અને સીધો
ઘેરજ ગયો જ્યારે બધી વખત તે ગરીબ કમનસીબ છોકરી
જણે મરી જવાની હોય તેમ બેથુદ પડી રહી

“ મરીય છોકરી, મરીય સુદર આલા ” તે રાત્રે ડા.૦
દાનર પોતાના ઓરડામા એકલો પટપટયો “ આજે એ ખીમાર
થઇ એખી એક રીતે ઠીકજ થયુ એથી થશે એમ કે એને
હવે હોસ્પીટલનુ આનુ સખત કામ છોડવુજ પડશે મરીય
નાની છોકરી ! એના ડેરનો જેઓએ આવી એક નાહાની,

સુદર અને નાજુક ગુલછડી જેવી છોકરીને આવું સખત કામ કરવાની રજા આપી તે લોકોજ ગાડાં હોશે મારી મીઠી આલા એ કામને લાયકજ નથી. એ કોષ્ઠી કામને લાયક છેજ નહી એતો એક રાણી થવાજ સરળ છે ”

પોતાની મોટી દોલત અને બગલા માટે વીચાર કરતાં તે આજે પહેલીજવાર ગુરુસાથી ખ્યાલ કરી શક્યો. આવી મોટી દોલત અને મહેલ સગીબો બગયો, કોષ્ઠી ભાગીદારની હાજરી વગરનો શું અપનો ? ખરે એવી દસ ધણી મીલકતો એક વાહાલા સાથી અને નાનકડા અચ્ચા વગર શી અપની કહેવાય ?

તે રાત્રે તેણે પોતાનું ખાણુ એમનું એમ જરાખી હાથ લગાડયા વગરનું પાણુ મોકલી દીધું —જે જોઇ નોકરો અજમ થયા કે તેમના એ હમેશનાં ખુશ મીઝજી શેઠને આજે શું થયું હતું ? તે પોતે તો એ પછી પોતાની સ્ટડી રૂમમાં જઇ ભરાઇ રહ્યો. અને પોતાની મોટી કીતાબો કાઢી વાચવાની કોશિશ કરી, પણ કેમે કરતાં તે પોતાનો એ એકજ ખ્યાલ જીલી શક્યો નહી આજે જે રીતે આલાનું સોદામણુ માથું જે બેખુદી વચ્ચે તેના હાથે ઉપર ઢળી પડ્યું હતું. તેના વીચાર કરતા તે એકદમ સુસ્ત બન્યો તે માથું, તે વાહાણુ સુદર માથું જે દુન્યાના સકટો અને ધુરાઇથી સદા બચાવવા તે તકવાર હતો । લગન માટે તો હવે હાલ બોલવું કેવળ અશક્ય હતું તેણી તટાર થાય ત્યાં સુધી તો અચીતજ તેને થોખી જનાનું હતું ઝાદગીમાં પહેલીજવાર ૩૦ દાવર સમજ

શક્યો કે એક માણસની દરકાર કરવી અને તે છતાં તેને મદદ કરવા માટે અશક્ય રહેવું એથી બનવાનું હવે

તે મોટા ડાકટરે હઝારો વીચાર કર્યા સુદર આલાને આ હેજગારીથી બચાવી લઈ ફરી એકવાર તેને હસ્તી રમતી ખુશાલ અને તદરોસ્ત કરી પોતાની બનાવવી તે માટે તેણે ખુબ બેજુ કસી નાખ્યું પણ તે કાઈજ નક્કી છેવટ ઉપર આવી શક્યો નહીં જો આસપાસનાં લોકોની ચકચારની તેને દરકાર હતો નહીં, તો તે ધણુ કરી શકતો પોતાની સુદર કાર હોરપીટલમાં મોકલી તે જો ચાહતો તો તુરતજ આલાને તેમાં પોતાને ત્યાં તેડાવી મંગાવતો. તેણી માટે જતન કરતો, અને દરેક ઉમદામાં ઉમદા ચીજથી તેણીને નવાજતો પણ એમ કરી નીંદાખોર લોકોને તે ઉનેજન આપવા માગતો નહોતો આલાનાં વાહાલા નામને ખરાબ લાગે તેમ તે જરાની કરવા ચાહતો નહોતો વળી તેનાં ધરમાં એવી એક બાઈ માણસ હતું નહીં કે જે તેણીની પાને રહી રાકે અને સભાગે તે એકલડોકલ, તેણીને પોતાના મધાર જેવા ધરમાં એ રીતે ત્યારે લાવી શકેજ કેમ ?

અ તે એક ખ્યાલ તેને આગ્યો, અને તેણે હસ્તે એહેરે પારે છુટકારાનો દમ લયો

તેના સે કડો ઓળખીતાઓ વચ્ચે એક પીનુમાય લામ ડરી, એક ધરડા બાનુ હતા. જેવણુ તેના એક વણુ વાહાલા દોસ્ત જે સાઉથ આફ્રિકાની મોટી લગાઇમાં ધણુ વખત ઉપર મરણ પામ્યો હતો તેના માતા થતા હતા

એ પીનુમાઇ લામ મદાસના યજુાં જાણીના પૈસાનાના

ને ભવા બાનુ હતા તેવણના ધણીને તો તેવણે છેક પોતાની જવાનીમાજ ખોદ્યા હતા, અને વળી તે દુખ જાણે ઓછું હોય તેમ પોતાનું એકપુર ફરજદ, તેઓની આખની કીકી અને ધડપણની લાકડી, દોરામ લામને તેવણુ લગભગ આઠ વરસ થયા ખોઈ બેઠા હતા છતાં જાનેજ સતોશી, અને ખુશાલ સ્વભાવના હોવાથી ધારવા કરતા તેવણુ જલ દીજ પોતાનો મમ ભુલતા ગયા એમ તો હતુજ નહી કે તેવણુ પોતાનાં હાતમ દીલના ધણી કે હીંગ જેવા બેટાને ભુતી જઈ શકતા હતા—પણ ખુદાએ કયું તે ખરૂં, એમા આપણુ ચલણુ નયો, એમ માની સમુરી પકડી બેઠા હતા.

દુન્યામા હવે તેવણની મતલબ જસ સામા માણસને પોતાની દોલત અને માયાથી બને એટલા સુખી કરવાની હતી ધણીક છોકરીઓના તેઓ માતા અને સાચ્યાં સલાહકાર હતા ધણીક જવાન્યાઓ પોતાની મુસ્કેલી અને સફટો વખતે તેવણનીજ મદદ અને સલાહ શોધતા આવતા અને એ રીતે આ ભલા બાનુ દરેકના દોરન, મદદગાર, અને સલાહકાર હતા અને એવણુ પાસે બીજે દીવસે ડોઠ દાવર મદદ અને સલાહ પુછતો ગયો તેણે પીતુબાઈ લામને પોતાની દરેક વાતથી વાકેફ કર્યા, જરામી તેણે છુપાવ્યું નહીં અને પીતુ બાઈ ધ્યાનથી સેદજ હસતે ચેહરે તેને સાબળતા બેઠા.

“મારા વાહલા દીકરા” તેવણે અ તે સવળુ સાબળી લઈ કહ્યું “એવા કેસીસમા મારા જેટલું દીલસોજ બીજુ કોઈજ હોશે નહીં હેતવતા બેડાઓ સાધી આપવાનું તો મારૂં કામકાજ છે મગર હું એમ પુછું, શીરોઝ, કે દોનવ

અને દરજ્જાને છોડી તારા જેવો એક જવાન કોઈ અનણી, હોસ્પિટાલ નસ સાથે પરણવા મગિ એ શું અજબ જેવું નથી ?”

“જરાબી નહીં, માયજી” ડૉ. દાવરે જોશથી કહ્યું “તમે તેણીને જોઈ નથી તેથી એમ બોલી શકો છો, એને તમે નજરે લુઓ ત્યાં સુધી થોળી જાઓને પછી મને કહેજો વળી એટલું તો એ આવી તેજ દીવસથી હું જોઈ શક્યો છું કે એ કામ તેણીએ નાચારીએ પસંદ કરેલું છે એ એની રોશન એન્ડ લાઇફ છેજ નહીં એ ખચીત સારી ફેમીલીનું સારા દાદાઓ જોયલું અચ્ચુ દેખાઈ આવે છે”

“તે તો ત્યારે વધારે ખરાબ” પીનુબાઈએ ગભીરાઈથી સમજાવ્યું “એક સારા ફેમીલીની સારા દાદાઓ જોયલી છોકરીને નરસ તરીકે ધ્યાન કરવાની ફરજ પડે છે, તેમા કાઈબી ભેદ હોવો જોઈએ, અને ત્યારે એની ભેદ ભરેલી જવાન ઝોકરી સારી હોઈ શકેજ કેમ ?”

“થોળો માયજી—તમે તેણીને લુઓ તોટલા એવું મત દેશાવવાનું માડી વાળો. તે એટલી તો સુદર રીફાઇન્ડ અને ટ્રસ્ટવુલ છે, કે હું કેહું છું કે આખા હિંદુસ્તાનમા એની યરા-મરી બીજી કોઈના છોટરા કરી રાકે નહીં

પીનુબાઈ વામ હાથે મોટે સાદે દમી પડ્યા

“માદારા વાહવા દોકરા, હું જોઈ છું કે તારી સાથે જીવ કરી નકામી જે અને તેથી મેં નકામી કીધું છું કે તું ને એમા મારે મદદ કરી મોલ દુ નું કરે તારે માટે ?”

“થે કયુ” ડોઁ દારે ઉત્તમદ કહયુ “હુ બહુતો તોજ કે તમે મને મદદ કરવા ના પાડશો નહીં અને હવે ત્યારે હુ તમારી મહેરબાનીનો લાભ પુરતજ લેવશ એ છોકરી, ગીસ આજ્ઞા આટ કાલની બીમાર થયલી હોરપીટલમા છે હવે તમારે જે કરવાનુ છે તે એજ વાહાલા માયજી, કે કાસે તમારી મોટરમા ત્યા જગે અને મારા રેડ દાખલ તમે તમુને પોતાને ઓળખાવજો અને પછી તમે એને તમારી સાથે પેર લઇ આવજો જો અમથી આવવા નાજ કહે તો કેહજો કે મારી કપેનીઅન દાખલ રહેવા આવ એટલુ કરશોની મારે ખાતર પીલુમાય ! પછી જો રફતે રફતે એ મારે માટે દરકાર કરતી થશે, તો તમારે ધરથીજ હુ એને મારી મહોરદાર દાખલ મારે મકાને પરણીને લઇ જવશ ”

“વાર હુ, તુ કહેછ તેમ કરશ, શીરોઝ ” તેવણે કહયુ

“મારી ખાતરી છે કે એ તમેને ગમશે ” ડોઁ દારે ઉત્તમદ જારી રાખ્યુ “એ એટલી તો મીરી અને બધી વાતે રીફાઇન્ડ છે કે બોલવાની વાત નહીં. જો માર એટલુ કામ તમે કરશો, માયજી, તો હુ તમારો જીદગી બરનો હેશાનમદ થવશ એ એવી બીમાર થયલી એકલી અટુલી હોરપીટલમા પડી રહીઠ, તે મને જરાબી પસદ નથી માટે જેમ બને તેમ ઉતાવળે એને અહીં તેડી લાવશો તો ધણી મહેરબાની થશે ”

અને બીજે દીવસે એ મુજબ આજ્ઞા જ્યારે તદન થાકેલી, કાહેલી, બીમાર અને રીકકી જેવી, એક ઇઝીયેર ઉપર પડી હતી, ત્યારે આરણ્ય ખોલી જે સફેદ નાગ અને

ધરડા પણ અતીવ મીઠા હરતા એહરાના દમામદાર દેખાવના
 યાનુ અદર ચાલી આવ્યા તે કોષજ નહી, પણ આપણા
 લલા માયાળુ પીલુઆઇ લામ હતા. તેવણ આજ્ઞાની અજ્ઞ
 યમી વચ્ચે એકદમ તેણીની પાસે આવ્યા અને એક માતાના
 હૃતથી તેણીને પેટમા ચાપી પછી પાસે એક ખુરશી
 ખેચી બેઠા!

“હુ તુને જોઇ કેટલી ખુશી થઇછ મારી દીકરી”
 તેવણે માયાથી ભરપુર મીઠા સાદે કહ્યુ “ડોન દાવર મારા
 સહિથી ધણા વાહાજા અને પુરાણા દોરત છે અને એવણે મને
 તમારે માટે એટલી બધી વાતો કરેલી છે કે મને લાગ્યુ કે
 એકવાર હુ તુને નજરે જોઇજા જાઉં ત્યારે મને નીરાત થશે”

તેવણુ એટલા તો લલા અને એક માતા જેવા મહેર-
 બાન લાગતા હતા, કે ગરીબ એકલી અટુલી આલાનુ દીલ
 એકદમ તેવણુ તરફ ખેચાયુ અને આખોમા આસુ આવી ગયા

“વળી ખાસ તો આજે હુ એક મતલબસરજ આવીછ,
 આજ્ઞામાય” પીલુઆઇએ હૃતથી તે છોકરીને સમજવ્યુ
 “કોકટરનો હુકમ છે કે તારે હવે લાંબો વખત સુધી રેસ્ટ
 લેવી અને તેથી એ વાત જાણતાજ હુ મારી તક સાધીનેજ
 આવી તારી પાસથી મારે એક ફેવર માંગી લેવાની છે દીકરી
 મારે ચેગ હુ નદન એકલી અટુલી છેઉ, અને ધરડી, અને
 નાતવાન હોવાથી કાંઈ કરી નહીં શકવાથી આખો દીવસ
 જાણુ કરાળી જાઉં છ, તેથી તુ મારી ઉપર એટલી મહેરબાની
 નહી કરે, ને મારે ત્યા નહીં આવે? તુ હાલ ખીમાર છે
 મારી દીકરી, નેટલા હુ તારી જાતન લેવરા, તુને સલામજ,

અને પછી તુ સારી થઈ મારે ત્યાં એક કપેનીઅન દાખલ
ગઈ મારા જેવી એકલી વરડી ડોસીનો વખત સોદવાડશે તો
કેવું સારું ? બોલ તુ કબુલ થાયછ ખેટા ?”

આલા એટલી નો નાતરાન અને દુખી વીચારોથી ઘેરા
પલી હતી કે તેણી જવાબ દઈ શકી નહીં તેને બદલે તેણીની
આંખોમાંથી દડદડ આસુઓ ટપકી પડ્યા તેણી મંછ કાલથી
આખો વખત ડોઠ દાવરે પુછેલો એકજ સવાલ ‘હવે તમે
શું કરવા ધારોછ ?” તેણીના મગજમાં ભમ્માજ કરતો હતો
ખરેખર આ નર્સનું કામ નહીં બનવાથી તેણી હવે શું
કરશે ? વળી પાછી આ બોહળી દુન્યાની સપારી ઉપર તે
નાદાન નાની એકલી છોકરી ક્યા જશે ? પણ આ નહીં
ધારેલી તક ખુદાએ મોકલી તે માટે શુકરગુજરી કરતાં તેણી
હેશાનનું રડી પડી

“ તમે કેટલા બધા છેઓજી મારી સાથે કેટલાં માયાળુ
છેઓ ” તેણીએ આભારથી કહ્યું, અને આ માતા જેવી
મહેરબાન બલી, મીઠા હસ્તા એઢરાવાળી બાનુને સંવળી
તેણીની કાંઠાણી કહી દેવાની લાલચ તે ભાગ્યેજ અટકાવી
શકી તેવણુ ધારતા હતા તેવી બલી નીરમેશ અને ડાહી
છોકરી તે હતી નહીં તેણીનું એકજ દુખ, એકજ ભુલ,
એકજ પાપ, આ બાનુને કહી દેવાનું મન તેણીને થઈ આવ્યું.

પણ વધુ કાંઈના વાત કરવા માટે તે એટલો નમળી
હતી. એટલી જલદી ચાકી જતી હતી કે તેથી તેણીએ તેનો
સફેદ શીકો અહેરો તેવણુ સામે ફેરવ્યો અને ધીમા નખખા
સાંઘે બોલી

“હું તમારી ધણીજ ઉપકારી છેઉછ હું તમારી સાથે આવશ્ન—જે તમે મને લઈ જશો તો હું અતે જોઉં છ કે હું ખરેખર એક હોસ્પીટલ નર્સને લાયક સ્ત્રી નથી”

પ્રકરણ ૪૨ સું.

ગમ સીતમની ગજબનાક જગ્યાએ પાછી ।

હોસ્પીટલ છોડી બધાં પીલુઆઈની માયા ભરી આહેધરી હેઠળ ચાલી જવાને આલાને ત્રણ અઠવાડયાં વહી ગયાં હતા અને તેણી હવે રફતે રફતે પોતાનું આગળનું જોર અને તદ-રોગી મેળવતી જતી હતી.

અતે બધાં પીલુઆઈ તેણીને પોતાની સાથે લઈ જવામાં કતેહ પામ્યા હતા ખરા પોતાનું કામ સદા ઉપાડી લેવા ખતમા તેણી કંઈ રીતે પોતાની તખીયતનું સત્પાનાચ વાળી નાખતી હતી, તેનું આલાને લાન રહ્યું નહોતું અને હવે જ્યારે બહુન થયું ત્યારે તેણી એક લાંબી મદિગીનું ખીંછાનું બાગવતી પડી

એ રાતને ત્રણ અઠવાડયાં વહી ગયાં હતા, અને હાલ આલા જરા સારી થયેલી બારી આગળ ઉભી હતી નર્સનો મુનીફારમ હાલ તેણીના બદન ઉપર હતો નહીં તેને બદલે એક ખુદા ખુ રંગની સાડી અને સફેદ ખાઉઝમા તેણીનો નાળુક મુદર આકાગ ધણેજ ખેચાણકારક લાગતો હતો

તે શીકા મળે. ચેદરે હાથ શાત દેખાતો હતો. અને તે સોનેરી કસબ જેવા વાળો સાધકમાના એક ઝીણા સેતાં સાથના બાધી લીધેલા તેમજ તે મધુર વાયોલેટ બ્લુ આંખોથી વીચારવત બારીએ જોતી ઉભેલી આ છોકરી કાંઈ એટલી તો સરસ લાગતી હતી કે એ પણ ભલા પીતુમાએથી અનન્ય થઈ ગયા.

“હવે હું શીરોઝનો વાક કાઢો શકતી નથી,” તેવણુ મનમાં બબડ્યા “ખરેખર છોકરી સુદર ને ડાહી છે.”

આલાને પોતાનું તે નવું ધર જ્યાં તેને હાન ધણી માયા અને કાળજીથી રાખવામાં આવી હતી તે ફરીને જોયું નહોતું પણ આજે જ્યારે પહેલીજવાર તેણી નીચે ડરોઇંગ રૂમમાં ઉતરી ત્યારે તેણીની ખાતરી થઈ કે તે આખું મકાન તે એક ઓરડા (ડરોઇંગ રૂમ) જેનું જ લગ્ન સુદર હવા પવન વાળું અને જ્યાં જાઓ ત્યાં શાતી આપનાર હોયું જોઈએ.

ડો. દાવર એકબી દીવસ પીતુમાયને ત્યાં આવ્યા વચર રહેતોજ નહીં તેનામાં એટલો ફરક પડી ગયો હતો કે ધણી વાર પીલુબાઈ મનથી હસી બેસતા કે “એના પેશન્ટસ અને હાથ નીચેના ડો. તથા નસોંમી એ ફેરફાર જોતા હશે કે” અને જોતા હશે તો શું વીચારતા હશે” તે દરરોજ પોતાની સુદર પેશન્ટ આલાને જેવા ખાતર આવતો, અને તે આવતો ત્યારે હમેશા તેણી માટે જાતજાતની ચીજો જે તે ધારતો કે તેણીને મળતી આપી શકશે, જેવી કે ચોપડી, કુચ, મ્યુઝીક બુક, અને સુદર બનાવટની તેણીને લાએકની ચીજો લાવતો.

પણ તે છોકરી જેનું હીલ તો આજ વરસો થયા મરણ

પામ્યુ હવે તે તેની હેતરતી લાગણી જરાખી સમજી ચકી નહીં ઉત્કારની લાગણી સીવાય કોઈખી ખીજી જાતની લાગણી તેણીને તેને માટે હતી નહીં ડો. શીરોઝ દાવર સર્વથી ભલો, ઉદાર દીલનો અને માયાળુ હતો, એમ તેણી માનતી હતી અને તેને માટે માન અને વખાણ ધરાવતી પણ ખસ એટલુંજ એથી જરાખી વધારે નહીંજ

એ દરમીઆન તેણીમાં થતો સુધારો આતુરતાથી ડો. દાવર તપાસનો રહ્યો હતો 'જ્યારે એની આખોમા પાછો આગળ જેવો ઝળકાટ અને એહરા ઉપર રમ આવશે ત્યારે હું એને મારી થવા પુછજી' તે ધણે ઉલટમદ પીતુમાખને કહેતો "ત્યાર પછી હું એને મારી સાથે એક લાંબા ચેન્જ ઉપર લઈ જવજી તમે જાણોજી માયજી કે હું કેવી આતુરતાથી એ સુખની રાહ જોઉં છું ? આટલા દશ વરસ મેં એની સખત મેહેનતના કાઢ્યા છે કે ખરેખર તો આ મારી પહેલીજ 'હેલીડે' કહેવાશે"

પીલુમાય કહી ચકતા નહોતા કે શા માટે તેવજીને હમેશા એમજ લાગતુ કે ડો. દાવર પોતાની ઉમેદવારીમાં નીરક્ષણ બિવડશે તેવજી એના કેસીસો ધણા જોયા હતા પણ અ. આના તો વળી તે સર્વ છોકરીઓથી જુદીજ ટાઇપની તેમને લાગી તેવજી જોતા કે આલા ડો. દાવરને ધણી વખાણતી, તેની આભારી થતી, અને તેની સાથે વાત કરવા હમેશા પ્રુશી રહેતી, પણ ખસ ખસાસ એથી જ્યાદા કાષ્ટજ નહીં તે સુદર આખો કોષ દીવસની તેમજી હેનથી ચમકી રહેથી જોઈ હતી નહીં, ને મનોહર એહરો કદી કાલ ધઈ તેને જોતા

ઉલટમદ બન્યો હતો નહીં, અને તેથી નેવણને લાગ્યું કે બહા શીરાઝ માટે બચીવમાં નીરાશી સીવાય બીજું કશું હતું નહીં

પણ ડોન દાનર પોતે તો કાષ્ટ બીજીજ ધારતો થયો હતો તેની ખાતરી હતી કે આલા હવે વધારે સતોસી બની હતી. અને હવે તે લગાર સુખીબી દીસ્તી હતી તે નજદીક આવતો વખત કે જ્યારે તે તેણીને પોતાની મહોરદાર થવા પુછશે, તે માટે તે આતુરતાથી થોડ્યો.

એક દીવસ બહા પીતુમાઇ હરતે ચેહરે આલાના ઓર-ડામા આવ્યા “હવે દસેક દીવસ મારે ઉટાકામદ જવાનો વીચાર છે, આલુ દીકરા” તેવણે કહ્યું “આપણે કાલેજ અહીંથી જઇશું ને પછી હું જોઉંછ કે તોબી કેમ તારા ગાલોના ગુલાબો પાછા આવતા નથી”

અને તેઓ ગયા. આ ત્રીજીવાર આલા ઉટી આતી હતી. પહેલીવાર કેપટન સોદરાન સાથે, બીજીવાર હીરજીભાઇ દાદી શેકની હીલ્લા, (જે હાલ મીસીસ બોમ ઇરાની તરીકે સુખી હતી) તેની સાથે, અને ત્રીજી વખત આ બહા ડોસા પીતુમાઇ સાથે

પહેલા બે દીવસો તો તેણીએ એના એજ ગમખવાર વીચારોમા પસાર કર્યા, પણ ત્યાર પછીથી તેણીને ઠીક લાગવા માગ્યું અને બહા પીતુમાઇની દેખરેખ અને કાળજી હેઠળ તેણી પાછી રફને રફતે તદરોસ્ત અને સહેજ ખુશાલ મની જે જોઇ તે બહા બાનુ અત્યંત સુખ પામતા અને હરખાતા હતા. પારકાને ખુશ રાખવા અને સુખી કરવા એજ તે નેક

ગદા બાનુનો તો ધરાદો અને મુરાદ હતી કેની ? અને તેથી તેવણુ એ જોષ બહુ સુખ પામતા.

તેઓને ત્યાં આવ્યાને લગભગ મહીનો થવા આવ્યો હતો અને હવે ઘર પાછું ફરવાની પીડુમાથે મરણ જણાવી, જે ઉપરથી બીજે દીવસે પાછું ફરવાનું તેઓએ ઠંડવું

તે સાજ તેઓની ત્યાં છેલ્લીજ હતી અને તેથી ફરં એકવાર બધે ફરી લેવા અને ત્યાંની ખુશ સીનરીથી આખોને ટાઢક આપી લેવા તેઓ ફરવા નીકળ્યા.

તે દીવસે તેઓએ એક જુદેજ રસ્તે જવાનો વીચાર કર્યો અને હમેશથી જુદાજ ઘાતા તરફ વલણ લીધી જેવામાં આલા સખત ચોડી. ગાડી ધીમે ધીમે જતી હતી અને તેમાં એક પછી એક આવતા દેખાવો આલાને આગલા કમનસીબો યાદ દેવાડતા ખડા થયા જ્યારે અતે આહ તેજ દેખાવ આવી ઉભો, તેજ તળાવ અને આસપાસની લીલોતરી મોટા અને નાના યુકીલીપટસનાં ઝાડો, તેજ રમણ દેખાવ અને છેવટે તેજ બગલો “રાઝવીલા” જ્યાં કેટલોક સુખી વખત તેણીએ કેપટન સોહરાય સાથે કાઢ્યો હતો, તે તેણીની નજરે પડ્યો તે મોટા ઝાડોની ઘટા વચ્ચે તેણીએ તે મકાનની ખારીઓ દીડી—તે ખારી કે જ્યાં હજારો વાર તેણીએ ઉભા રહી આસપાસનો દેખાવ અને સુદર ઝાડો નીહાળ્યા હતા ત્યાં ત્યાં સુદર ખાગ હજી જેવો અને તેવો દેખાતો હતો તે તેજ ખાગ હતો જ્યાં ઉભા રહી હુચ્ચા સોહરામે તેણીને અનેક મંત્રુર વચ્ચનો કહયા હતા ! એ બધી દુખી યાદ કરતા તેણીને લાગ્યું કે જાણે એક કુદકો મારી અદર

જવુ અને પાછુ એ સત્તળ તપાસવુ ત્યાંના સીઝનના કુલો હાલ લગભગ મરણ પામેલા જેવા ચીમરાઇ ગયલા દેખાતાં હતા, પણ આલાના દીલ મધે વસી રહેલુ સાચુ હેત અને જુરસો તો ક્યારનો એથી વધારે ક્યડાઇ જઇ મરણ પામી ચુક્યો હતો.

“આય બગલો જોયો કે આલુ દીકરા” પીલુમાયે હેતથી પુછ્યુ “કેવો મળહનો બગલો છે, પણ એની સાથે એક એવી કથા જોડાયલી છે, કે કાઇ તે ભાડે વટીક રાખતુ નથી કે વેચાતુ લેતુ નથી”

“એને લગતી એવી તે શુ વાત છે માયજી,” આલાએ ધડકતે જીગરે પુછ્યુ “મને તે કેહોની ?”

“એને માટે એમ કહેવાયજી, આલા, કે પહેલે એ એક ઇટેલ્યને પોતાના ઘેરી માટે બધાવ્યો હતો પણ કમનસીએ ઘેરી મરી ગઇ, એટલે એ બગલો તે વાપરવા પામીજ નહી અને તેથી એના ધણીને એટલુ લાગ્યુ કે તે એ બગલો અને તેને લગતી મોટી જમીન, ફરનીચર વીગેરે નજીવા દામે વેચી નાખી સદાનો અહીંથી પાછો ચાલ્યો ગયો ત્યાર પછી કહે છે કે જોણે તે બગલો લીધો તેથી વાપરવા પામ્યો નહી અને ત્યાર પછી કેહજે કાઇ જવાન ધનવાન પારસીએ તે પોતાની મહોરદાર માટે વેચાતો લીધો પણ જુઓ તો ખરા, તેથી એ વાપરવા નહીજ પામ્યો જે વખતે એ પારસી જવાન પોતાની ધણીઆણીને લઇ અહીં રહેવા આવ્યો હતો, ત્યારે કુળી ચાર મહીના મદ્રાસથી અહીં ઉડીજ આવી રહી હતી પણ કમનસીએ મે તે બેમાથી એકનેથી જોયું નહી પણ

જે લોકે જોયલા તે લોકો કહે છે કે તેની અધરી એટલી તો સુ દર એક આસમાનની પરી જેવી નાભુક, ભલી ભોલી અચ્ચા જેવી નીરદોશ અને ભાગ્યેજ સોળ સતર વરસની નાદાન હતી

“ પછી ? ” આલાએ ઉચે દમે પુછ્યું

“ પછી કહેજે તે લોક છ મહીના વરસ અહીં રહ્યા, અને પછી ચાલી ગયા, તે આજની ધડી અને કાલના દહાડા સુધી લોક એ ઉપરથી એમ કહેછ કે પેલી અધરી કોષ લુચ્ચી ખુનસુરત ડાકણ જેવીજ હોવી જોઈએ, જે નીચારા પેલા જવાન પાસથી જેટલી ધન દોલત, પછસા ટકા મેળવવા ચાહતી હતી તેટલું મેળવી લાઇ પછીથી એને છોડી ચાલી ગઇ લોક કહેછ કે તે તો તેને જોઇતું મેળવી સુખીજ થઇ રહે, પણ પેલો બોચારો જવાન, કહેછ કે ત્યાર પછી ધણોજ દુખી થયો પોતાની અધરીનો ગમ તે ભુતી ચકયો નહીં, અને તેથી આ અમલો બધાસ કરી એકલો અટુલો એક સાધુની જીવગીએ જીવતો કેથે એકાતમાં જતો રહ્યો છે એ રીતે તું જોશે, આલા દીકરી, કે દરેક ધરવાળાને આ ધર કંઈજ નથી ”

આલાએ કશો જવાબ દીધો નહીં આઠ મધામાં બધ રાનોજ વાક નીકળવાનો ! બસ બધામાં તેઓનોજ કસુર જણાવાનો ! જ્યારે ખરા બાના શુ હતી તે તેણી પોને સોદ રામ કેપટન હોરમઝદીઆર વજીફદાર, અને ખુદા સીવાય કોઇને બળગ હતી નહી

“ અને તેઓના નામ શુ હતા. માયજ ? ” તેણીએ જેઠમતે પોનાનો ધરજનો સાદ દેરતી પુછ્યું

“નામ તો દીકરી હું નહીં જાણતી ને ધણુ કરી કાઠખી નહીં જાણતુ, કેમકે લોક એમ બોલેછ કે તેઓ કાઠને મલતાં ભેટતાં હતાજ નહી અને એ લોકને ઘેરના માણસો નેખી બધાને રળ આપી એટલે કાઠ કહી શકતુ નથી કે નામ શું હોશે”

આલાએ ગાડીની સીટ ઉપર પોતાનું માથું નાખી દીધું તેણીનો ચેહરો મોત જેવો રીકકો પડ્યો, હોઠો ધુન્ધવા લાગ્યા, અને છાતી જોશ્યા ધડકવા લાગી તેવામા પીડુબાઈ કાઠ કહેવા તેણી તરફ ફર્યા, અને તેણીનો મહોત જેવો ચેહરો જોઈ તે બાલાં બાનું હબતીજ ગયા

“ઓ આણુ ! તુને શું છે, મારી દીકરી ! જોની, તારો ચેહરો તો સફેદ કપુર જેવો થઈ ગયોછ અને હાથો બધા દડા ધડજતા ને પસીનાથી ભરેલા થઈ ગયા છે તુને શું છે દીકરી ? મને લાગેછ કે વળી તુને થાક લાગી હોશે ! મારીખી અકકલ ફર્યા મછ કે મે તુને થાકવી નાખી જો તુ પાછી ખીમાર થશે તો હું મને પોતાને કદી માફ કરી શકવાની નથી”

તેઓ પાછા મદ્રાસ ખીજે દીવસે ફર્યા ત્યારેખી પીડુમાય તો આગલા દીવસનો આલાનો સફેદ ચેહરો અને મમગીન દુખી અદાઓ જુલી શકયાજ નહી અને જ્યારે પાછો ડોન દાવર, હરતા ચેહરા સાથે ધણો ઉલટમદ, પોતાની માગણી આલા આગળ રજુ કરવાનું તેવણુને કહેતો આવ્યો ત્યારે તેવણુ ખાતરીથી માન્યુ કે તેમા તે કંતેહ પામનાર હતોજ નહી.

“આજે તમારે ત્યાં થોડા જણા જમવા આવનાર છે માયજી” તેણે કહયું “તો મારી ઉપર એટલી મહેરબાની

કરી ડીનર પછી તમે ચારની રોળકી થઇ બીજ રમવા ગોઠવજો, અને મને આલા સાથે થોડીવાર એકલો છોડજો ”

“ખતચીતજ” બલા પીણુમાયે દુરત કહયુ “અને પછી તુ એને કનઝરવેટરીમા લઇ જઇ તાર નસીમ નકકી કરી લેજે શીરોઝ દીકરા ”

“માયજી” તેણે કાલાવાલાથી કહયુ અને બારીકાથી તેવણના ચેહરા ઉપર પોતાની માયાળુ પણ તીક્ષ્ણ જાહિન આખો ઠેરવી રાખતા કહયુ

“માયજી, મને લાગેછ કે તમે કોઇમી કારણસર એમ ધારતા જણાઓછ કે હું મારી ઉમેદવારીમા ફતેહ પામશ નહી ”

“માહરા વાહલા દીકરા ” તેવણે ગરમ દીલસોજીથી કહયુ “મારા ખરા અતકરણમાથી હું તુને રૂડી દુવા અને ફતેહ આહુ છ બોલ એથી વધારે હું શું કરી શકું ?”

“તે છતા મારી ફતેહ માટે તો તમે શકમદ છેઓજ કેની માયજી ?” તેણે પાછું પુછયુ

“નહી તેમ નહી શીરોઝ,” તેવણે ગબીરાઇથી કહયુ “હું તો ફક્ત એટલુજ કહેવા માગુ છ, કે તારી આ ખુશ સુરત આલા સર્વ છોકરીઓથી જુદીજ તરેહની મને લાગેછ તેથી હું જરા વીચારમા પડીછ—મીજુ કાઇ નહી ”

“અને એ એમ બીજી છોકરીઓથી જુદીજ તરેહની છે તેથીજ તો મને ખેવડી વાહાલી લાગેછ” તેમોટા ડોક્ટરે હસીને સમજવડુ “પણ જો હું એને જીતવામા નીશ્ચક્ષણ નીવડશ તો નકકી જણાજો માયજી કે ત્યાર પછીથી માહરી જીદગી, તમામ ખાની અને મારે મનથો રદ થઇ પડશે ”

પ્રકરણ ૪૩ સુ.

— ૦ —

“ ખરી કે ખોટી—સારી કે માઠી—તુને મારી
ધણીઆણી બનાવવા હું આજે
તથ્યાર છઉં !”

જો ૩૦ દાવર એટલો હાથાસુનો, બાનસુલો, અને
હરખધેસો થયો નહીં હોતો તો આલા તે રાત્રે કેટલી શીકડી
અને દુખી દેખાતી હતી, તે જોઈ શકાયો હોત

પોતાનું એકવારનું વર કે જ્યાં, ઘણાક સુખી દીવસો
તેણીએ કાઢ્યા હતા, તે મધ કાલે ઉટાકામદમા જોઈ તેણીને
શુભ એતાળ મારી આવ્યો હતો તે તેજ ધર હતું જ્યાં
વીશ્વાસ અને સુખને લીધે તેણીને મન ધડનનો ખામ જેવું
લાગતું હતું અને ફરી એકવાર તે જોવાથી, દુખી મધ ગુજરી
પાછી ઉભરી આવી, અને તેણીએ ધાયું હતું તે કરતાંથી
એ વીચારો કરતાં ધણી દુખી મધ

અને તે કેટલી સુખી હતી તે વહી ગયલા વખતમાં
આહ તે હેત ! તેણીનું સાચું, જીરસાદાર અને પહેલું હેત !
તેણીને લાગ્યું કે હેત જેવી કાષ્ટખી લાગણી હવે તેની પાસે
હતીજ નહીં જો કેપટન સોહરાળ બહમનસા તેણીને મળ્યોજ
ન હોતો, તો તેણીનું શું થયું હોત અને હાલ તેણી કયા હોતો તે
વીચારો તેણીને આવવા લાગ્યા તે તેણી સાથે ધાતકી થયો
હોતો, તેણીના દીલ સાથે યેડ કાઢી તે કચડી નાખ્યું હતું,

તેણીને છોડી જવા અને એકલી અદુશી આ દુન્યાને આશરે નાખી જવા વટીક તે જરાએ અચકાયો હતો નહીં છતાં, યા ખુદા, તે નામ વટીકમાં, હજી તો ગરીબ છોકરીને રમેરમ ધુમ્મવાની તાંકાત, અને તલેસમ હતો આજે ગમે એ કરતા બજાદાઈથી તેણીને પાછા અને પાછા કેપટન સોદરાખના વીચારો આવવા લાગ્યા. આહ તે કેટલો આજ નાખવા જેવો ખુશસુરત હતો, અને ગમે એ કહો પણ એકવાર ખરા દીલથી તેણે તેણીની દરકાર કરી હતી એ નો ખર જ હતું.

આવા આવા વીચારો કરવા માટે તેણી બીજીજ પળે પોતે પોતાના મન સાથે ચુસ્તે થઈ જતી ખુદા તેણીને તે મુજનો મીઠો પણ બુઠ્ઠો ચેદરો, તેનો મધુર ઝેરથી ભરપુર સાદથી તેણીને દુર રાખે ! આહ શું તે તેજ માણસ નહીં હતો કે જેણે પોતાની પ્રસલાવટથી તેણીની હાડગીનો નાશજ શોધ્યો હતો ? સમુળગી તે ગરીબ ગમ્યાની હાડગી જડમુળ થીજ ઉખેડી કાઢી હતી ?

તેણી જેહમતે સાવધ થઈ, અને ભલા પીલુમાયના દોસ્તોને રીઝવવવાની કોશિશ કરવા લાગી તે મનપર કાશુ ગાખી શકતી હતી, તેણીને તેમ કરવાની હવે જાણે તમેહજ પડી ગઈ હતી તેણીએ જીવપર જોરાવરી કરી પોતાની મીઠી શરમાળ રીતે વાતો કરી, અને બેચાર મધુર માયનો માયા, જે પડી દરાવ મુજબ પીલુઆઈ ડાઁ દાવર તરફ જોતા બોલ્યા

“હવે આપણે ક્રીજ રમ્યે ” અને સર્વ જણ્યુએ તુરત દા પાડી સીવાય ડાઁ દાવર મધા જણ્યુતા હતા કે તેને તો

પાના રમવાનો કટાળોજ હતો તેથી તેઓ ચાર જણા થઈ ટેબલ નજદીક બેઠા.

“તમેનેથી પાના રમવાનું મનનું નથી તે હું જાણુ છું” તેણે આજ્ઞા પાસે જઈ કહ્યું “માહરી સાથે કનઝરવેટરીમાં આવશો ? મારી ખાત્રી છે કે પાના કરતા પુલો તમેને વધારે સતોષ આપશે”

તેણે જોયું કે તે ચેહરો ખુશાલીથી ખીલી રહ્યો અને આજ્ઞા એકદમ તેના દીલમાં ઢોડી રહી તેણી તેની સાથે જવા ખુશી હતી એ વીચારતા તે ખુશીથી દીવાનો બન્યો.

તેઓ ત્યાર પછી તુરંતજ કનઝરવેટરી તરફ ફર્યા જ્યાં બધું શાંત એકાંત, અને ખુશખોદાર હતું, અને જ્યાં તે ખુશનુમા જઆપર, પુવારા અને મીઠા સુવાસના પુલો વચ્ચે ઉભું રહેતા તે છોકરીને લાયકું કે જાણે આ પાપી દુનપાથી તે ઘણી દુર હતી.

“હું ઇચ્છુ છું કે મધેજ આવું શાંત અને રહીઆમણું હોય અને જીદગી એક સ્વપના મીસાલ સુખમાં પસાર થઈ શકે” તેણીએ એકદમ કહ્યું અને પછી તે કમળ પુલના એક ઝુમખા ઉપર વાકી વળી.

એ ધડી તે દેખાવ જોતો ડોલ દાવર ચુપ ઉભો તેને લાયકું કે તે છોકરી આ લીલી પુલ જેટલીજ સુંદર અને નીખાલેશ લાગતી હતી એકજ પળ વધુ અને તે પોતાના દીલનો જીરસો રોકી શક્યો નહી, તે એકદમ તેની પાસે ગયો અને તેજીના બને નાજુક મખમલ જેવા સુવાળા હાથો ઝડપથી પોતાના હાથોમાં પકડી લીધા.

“આલા,” તેણે માયાથી કહ્યું—“મારે તું ને કાંઈ કહેવું છે મારા દીલમાં રમી રહેલી વાત આજે મારે તું ને જણાવવી છે અને તારે સાભળવું પડશે, કેમકે એ વાતમાં હું ઘણાજ અધીરો થઈ ગયો છું અને લાગે છે કે જાણે હું આવું ત્તાથી ગાડાજ થઈ જઈ છું”

તેણીએ પોતાની નીરમળ બધુ આપો ઉઠાવી તેની તરફ જોયું છતાં ખરી ખીનાનો દુરનો એક સ્વપ્નો વડીક તેને આવી શક્યો નહીં ચંદ્ર ખરીને આ ધરતી ઉપર પડી શકે એમ, કાંઈ તેણીને કહેતે, તો તે જોટલું સહેલાઈથી ધડીભર ને માનતે, મગર આ મોટા બાહોશ જ્ઞાન સ્વભાવનો નામાંકીત સરજીબન તેણીને પરણવા માગતો હતો, એ તે માની શકે તેથી બીવકુલ જ્યાં હવે ?

તેણીએ અજાણ્યથી તેની તરફ જોયું અને ડોઁ દાવરે ઘુરત જોયું કે તે છોકરી તેની કહેરાની મતલબ મુદલ સમજી શકી નહોતી

“તું મારો બેઠ પારખી શકતી નથી આલા” તેણે જોશથી કહ્યું “મારાં આપો સામે જોઈ તે તું જાણી લઈ શકતી કેમ નહીં ? હું એમ કહેવા માંડ્યો કે આખી દુન્યામાં મને તારા જોટલું બીજું કાંઈજ વાહાનું નથી, અને તેથી હું તું ને મારી ધણીબાણી થવા પુછ્યું તું મારે માટે દરકાર કરી શકશે ? આલા મારી મીઠી મુદર આલા, મને જવાબ દે.”

તેણી મજરાતી એક ચીસ સમેત પાછળ દહી, આખા નનખદનમાં તે છોકરી ધરજની હતી

તેની ધણીઆણી ? આના એક ખરા ઉમદા ખવાસના બાલા, સાચા, અથરાફ માણસની તે ધણીઆણી થાય ? તેણીનો ચહેરો ફીકકો પડ્યો અને તે સુદર આખો ધારતીથી એકદમ ખુલી ગયો

“મેં તુને હેબતારી નાખી આલા” તેણે ધણાજ હેતથી કહ્યું “મારે એટલું ઉતાવળુ થવું નહીં હવું. મેં કેમ દીવસ હેતના બોલો અને મીઠા વચ્ચનો કેમને કહ્યા નથી તેથી મારી બોણી આવડ માટે મને માફ કરજો આલા, મારે મનથી આ નવો અનુભવ તદનજ નવો છે બોલ, મને કેહ વાઢાલી આલા કે તુ મારી વાઢફ થશે ?”

“નહીં તે બની શકે તેમ નથી” તેણીએ આખરે ધીમે ખોખરે સાદે જવાબ કયો

“બની શકે તેમ નથી ? પણ મારી મીઠી આલા, તે બનવુજ પડશે હું તુને આખી દુન્યામા સર્વથી સુખી છોકરી બનાવીશ આણ, વાઢાલી આણ, ખુદાની બક્ષેશથી હું પુરતો પછસાવાળો છઉં, તારૂં દીલ ચાહશે તે અપાવી શકનાની મારામા તાકાત છે, પણ તેથીની વધારે, હું તુને મારૂં સાચા દીલનું, ખરૂં બેશદાર હેત આપશ”

તેણી જવાબ કરી શકી નહીં, પણ જેમની તેમ ફાટેલે ડાળે તેની તરફ જોતી બિબી

“વીચાર કર વઢાલી આલા,” તેણે કાલાવાલાથી કહ્યું “વીચાર કર આલા, કે એક માણસનું સાચું અને પહેતુજ હેત મેળવવું એ શું ચીજ છે. આજ સંધી એકખી છોકરી

તરફ ઝાખીને મેં જોયું નથી તારા સીવાય એકબી ઓકરી
મારૂં સુરત દીલ મચેત કરી શકી નથી જીદગીલરમા મેં
કોઇ દીવસ કોઇ ઓકરી તરફ હેતથો જોયું નથી, કે નથો
આજવેર મેં કોઇ નાજીક હાથ પકડ્યો મારી આખી જીદગી
તારા હાથમા પકડાયેલી છે તો વાહાલી આલા તેના બદલામા
તું મને થોડોક સુખી નહીં કરશે ?”

“ઓ મને માફ કરો ડોક્ટર,” તેણીએ ગમથાં કહ્યું
“મારેથી નહીં બનતું ત્યારે હું શું કરું ?”

“તું બનાવા માંગશે તો બનાવી શકશે માહરી આલા”
તેણે એકદમ ઉશ્કેરાઇ જઇ કહ્યું “તું મને કહે શું તું
મને ધીકકારેજ આલા ?”

“નહી, ઓ નહીં તે કેમ બને ? એવું કોણુ હોશે કે જે
તમોને ધીકકારે ?”

“ત્યારે શું હું તુંને મચુ છું ?”

“હા ડોક્ટર,” તેણીએ નીર્દોશતાથી કહ્યું “તમો
ખચીત મને ધણાજ મોઝ”

“ત્યારે શીકર નહીં” તેણે પાછું ઉલટમદ બનતા કહ્યું
“જ્યારે હું તુંને મચુ છું ત્યારે તારા દીલમા સાચું ખરૂં
હેત આવતાં કેટલીક વાર ? હું તુંને તે શીખવશ. ત્યારે હવે
બીજો મારે માટે તને શું વાધો છે તે મને જણાવશે ?”

“વાધો ! વાધો કાઇબી નહીં ! એવું કાઇ છેજ નહીં
ડોક્ટર” તેણીએ પોતાનો ચેહરો તેની તરફથી ફેરવી નાખતાં
કહ્યું “તમે મને તમારી વાઇફ થવા પુછોજ, અને જવાબમા
હું કેહું છું કે એ માનને જરાબી લાયક નથી બસ એટલુંજ”

તે સતોશ પામ્યો. તે મોટે સાદે સતોશનું હસી વટીક પડ્યો.

“અને યસ એજ તારો વાધો છે કેની આલો ?” તેણે ગમત પામીને પુછ્યું.

“અને તે યસ કરતાંબી વધારે છે ડોક્ટર,” તેણીએ દુખી અદાઓ વચ્ચે જવાબ કરતાં કહ્યું.

“તે વીચારવાનું અને જોવાનું માફ કામ છે મારી આલો. હું કેહુ છ કે આખી દુન્યામાં તું સર્વથી મીઠી સર્વથી સાચી અને સર્વથી નેક છોકરી છે. તું ઓરતોમાં સરસાઇ મોગરની જોઇએ. હું કેહુ છ કે રાગ વટીક તારા જેવી એક રાણી મેળવી શકે નહીં, તો પછી એથી વધારે મને શું જોઇએ ?”

“તમે જાણતા નથી” તેણીએ ઉઠી દીલગીરીથી કહ્યું તમે મિચારા શું જાણો ?”

“અને જે વાન તું ને દુખી કરે તેવી મારે જાણવીજી નથી તારે મારેનું માફ મત કદી બદલાશે નહીં આલો—મેં જાણો વખત થયો તું ને તપાસીજ, ને હું જાણુ છ કે તું કેવી છે.”

તેણે હીમતથી હવે તેની તરફ જોયું.

“મારી જીદગીમાં એક મેદ છે” તેણીએ અતે કહ્યું અને તે સાદ ધીમે અને ગભીર હતો.

“હું તે જાણુ છ આલો” તેણે જવાબ કર્યો, “મેં જ્યારે તું ને પહેલી જોઇ-જવાન, ખુબસુરત અને તે છતાં દુખી—ત્યાં મેં મારા મનથી કહ્યું કે આ છોકરી અર્ધા કરતા

જુદીજ તરાહની છે એની જીદગીમાં કાંઈ બેદ છે આલા, મીડી આલા, મને હા કહે, અને મારી મહોરદાર થા જે હુ તારી ઉપર કેટલો ભરોસો રાખુ છ તારો તે શુ બેદ છે તે હુ પુછવાનીની દરકાર કરતો નથી તે જેથી હોય તે તારી પાસેજ સાચવેલો રહેવા દે મારી આલા, જેમ ખુદાની સમ્યાપ્તમાં હુ માનુ છ, તેટલોજ ભરોસો અને નીશ્વાસ મને તારામાં છે ”

થોડી પણ વળી ત્યાં સાતી પથરાઈ જે પાળી ડોઁ દાવરનાજ ઘાડા ગભીર સાદે તોડી

“મને જવાબ દેની આવા ? તુ શુ બોલેછ તે હુ સમજી શકતો નથી એ સજ્જદો તો એટલા ખુદના હોવા જોઈએ કે તે હુ પુરત સાબળી લેઉ બોલ તારો જવાબ મને જણાવ, આલા ”

“હુ — હુ વીચાર કરી કાલે તમોને જવાબ જણાવશ, ડોક્ટર ” તેણીએ અચકાને ધીમે સાદે કહ્યુ અને તે વાત હવે અહીજ બધ પડી આલા ગુચવાડાથી ભરેલાં મને, અને ડોઁ દાવર ભગાર આશા સાથે હવે અદર ગયા અને પીતુ-માયનાં બીજા પરોણા સાથે બેળાઈ ગયા તે છતાં તે જરા શકમદ હતો । તેણી જવાબ આપતાં એટલી અચકાઈ કાઢે ? તે શુ જવાબ આપજે અને કાલ ક્યારે પડશે તેનો અધી રાખ્યો વીચાર કરતો, તે એ પછી થોડીજ વારમા પોતાને ધર ચાલી ગયો

પ્રકરણ ૪૪ સું.

“ કરવું — કે નહીં કરવું ? ”

આ બીજી વખત આજ્ઞા માટે પોતાની જાગૃતીનો સવાલ પોતાના હાથમાં પકડી રહી હતી આ બીજી વખત મોહત જીવતનો સવાલ હોય તેવી મોટી ગભીર, જોરાવર લાલચ સામે તેણી લડત ચલાવી રહી હતી

પીલુભાઈના ત્રણે પરોણાના જવા પછી તેણી પોતાના રૂમના એકાંતમાં જઈ ગભીરાઈથી મોટી રાત સુધી વીચાર કરતી બેસી રહી

ડાઁ દાવરની લગનની માગણી તેણીએ હઝારો અળખા વચ્ચેજ સાંભળી હતી તેણીએ હમેશાં તેને માયાળુ ધાર્યો હતો, છતાં આવી રીતે તે પોતાના દીક્ષના ઉડાણથી તેણી માટે દરકાર કરતો થયો હતો એમ તો સ્વપ્નેથી ખ્યાલ તેણીને આવી શક્યો નહીં હતો

તેણી ધારતી હતી કે સુખના દરવાજા તેણી માટે તો હમેશાંના બધાં થઈ ચુક્યા હતા કેાંઈના સુખને તે લાયકની હતીજ નહીં નાદાનીથી જે એક ભુત કરી તેણીએ હાથે કરી પોતાની જાગૃતીનું સુખ કચડી નાખ્યું હતું, અને બધાની આંખોમાં પોતાને હલકી પાડી હતી, પોતાનું પાક નીરદોષ નામ નીચું પાડ્યું હતું, અને છેવટે જે રીતે દુખી થઈ હતી, તે બધું જોતા તે કમનસીબ છોકરીએ ખરા દીલથી માન્યું કે તે કેાંઈના સુખને લાયકની હવે હતીજ નહીં.

જે તે પોતાની જીદગીમાં એ એકજ બેદ, એ એકજ લુલ્લ ભરેલુ પગલુ ડાઠ દાવરથી છુપાવી તેની સાથે પરણે, તો ત્યાર પછી તે એક મોટા નામાંકીત, ઉમદા ખવાસના લાખમાં એક મળે એવા નેક આદમીની ધણીઆણી થાય, તેની દોલતની માલેક થાય, તેના મોટા બગલાની શેડાણી થાય, અને છેવટે સર્વ ઠેકાણેથી માન અને ચાહ પામતી દેશનેબલ સોસાયટીમાં લેડી ગણાય એ તો ખરૂં જ હતું.

અને વખત જતા તેણી, નાના નીરદોશ, સુદર મીઠા બાળકોની માતા થાય, તેઓ તેણીને “મમાના” પત્ર મધુર નામે બોલાવે અને એકવાર પાછી જીદગી સુખના એક સ્વપ્ના મીસાલ પસાર થાય એવી ધણુ સંભરીત હતું.

વળી વખત જતા તેણી ડાઠ દાવરનીમી ધણી દરકાર કરતી થાય એ બનવાળેજ હતું. પોતાના પહેલા સાચા હેતથી નહીં, પણ, ધીમા, ખરા અને હમેશના હેતથી તે સદા તેને ચાહી અને વફાદાર રહી શકે, જાતી, સુખ, પૈમા ટકા, હેતવ તો બલો ધણી, અને દરેક ઉમદામાં ઉમદા ચીજ તે ચાહે તો હવે તે મેળવી શકે તેમ હતું.

અને જે તે ડાઠ દાવર સાથે પરણે તો ને બધું સુખ સહેજમાં મેળવી શકે શું નેમ બની શકે ? પોતાની જીદગીનો મોટામાં મોટો બેદ છુપાવી ઠમામ્મથી તે ને બલા જવાન સાથે પરણી શકે ખરી ? પોતાનો હાથ તે અગીર માણસના સદા તેણીને દુખ અને સકટમાંથી બચાવવા તત્પર રહેલા જોરે-મદ વ્હાલા હાથમાં મુકી દોંમત અને ખરી નીદોશતાથી કદીથી ને તેના સોહામણ્યા માયાળુ ચેહરામાં જોષ શકે ખરી !

અને એક બોલમી પોતાની જીદગીનો, પોતાના બેદનો, પોતાની ભુલનો અને પોતાના દુખનો, તેમજ કેપટન સોરા-
બની સરમબરેલી દગલખાજનો ખરા બધા ડાઠ દાવરને
નહી કહી તેને તે વાતથી અજણજ રાખી તેની સાથે
પરણી જવું એવો એક જોરાવર ખ્યાલ તેને થયો. એક
જોરાવર તેને લાલચતેને થઇ અને તેણી એ લાલચને લમલમ
સરણ થઇ ગઇ. તેણે તેણીને ખતીખતીને કહ્યું હતું
કે તેણીનો બેદ જણવા તે જરાખી આતુર હતો.
નહી ત્યારે એટલો એ બેદ તેનાથી છુપાવી તેની સાથે પરણી
જવામાં નુકસાન થુ હતું એમ કરી સામી તેણી તેને સુખી
કરતી હતી જો બનીખમા કહી પાછું કેપટન સોરાબને મળ
વાનુંખી યાચ તોપણ તેણીની ખાત્રી હતી કે તેણીનો બેદ તો
હમેશ માટે જળવાયલો અને છુપોજ રહી સકે થુ ત્યારે
તેણી તેની સાથે પરણે ? ઠગાઇથી છેતરીને પરણે ? એક
જોરાવર લાલચ તેણીને થઇ આવી

ખુદા સાહેબ હતો કે તેણીએ કેટલું ખમ્યું હતું પોતાની
એક ભુલ કે ગફલતી, કે પાપ, કે નાદાની કે જે કહો તે,
માટે તેણીએ પુરતા ખમ્યું હતું તે એકજ ભુલબરેલા પગલા
માટે તે કાચી છોકરીએ પુરતા કરતાખી વધારે સહન કર્યું
હતું તેના પાપનો પશ્ચાતાપ તેણીએ પુરેપુરો કરી લીધો હતો.
તો થુ હવે ચાન્સ મળતો હતો ત્યારે તેણીએ સુખી થવું
નહી ? તે સદા બધા ડાઠ દાવરને ચાહી વફાદારીથી રહી તેને
એક સાચી બધી અને ખરી હેતવતી મોહોરદાર પુરવાર થઇ
તેને સુખીજ કરી સકશે એમ તેની ખાત્રી હતી અને તેણીએ

છેક મોડેથી સુવા જતી વખતે નકી ઠરાવ એજ કર્યો કે બીજો દીવસે ૬૦ દાવરને 'હા'નોજ જવાબ કહેવો.

પણ તે જતા એ ઠરાવથી તે સતોશ પામી નહી તેણી ઉધી વટીક શકી નહી તે કેટલો સાચો, અને સચ્ચાઇને ચાહનારો માણસ હતો, કે તેને એમ છેતરી તેની સાથે પરણવાના ખ્યાલે તેણી ધણી દુખી થઇ કંઈ દગાઇ આપી ખરાબ હોઇ શકે ? એક માણસને દગી તેનું સાચું ઉમદા હેતુ તેની જલાઇ, તેની માયા, અને તેનું દીલ, આવી નાલા-એક રીતે પગાવી લેવું ?

“જો હું એવણને એમ છેતરીને પરણુશ તો માહારી ખાતરી છે કે ખરું સુખ શું તે હું જાણવાની નથી” તેણી એકલી એકલી વીચાર કરતી પોતાના મન સાથે પટપટી “હું અદરને અદર મુઝાઇ નાહોક દુખી થયા કરશ. એ સાચ્યા ભલા માણસની જલાઇનો બદલો આપી ખોટી રીતે નાળવાનો મને મુદ્દલ હક નથી.”

તેણીનું દીલ, જીગર, મન, અને તેના આખા દીલની લાગણીઓ ચીસ પાડી તેણીને એ પગનું ભરવા અટકાવતું હતું તે અમીર ખવાસના ખરાજ સાચ્યા માણસને એ બેઢથી વાકેફ કરી દેવા એક અનાજ છેક તેણીના બીતરમાથી તેણીને ચીસ પાડી કહેતો હતો ત્યારે હવે તેણીએ શું કરવું ?

“જો હું માહારી કાહાણી એવણથી છુપાવી પરણુશ તો હું અક જુડી જીદગીએ જીવેલા કહવાવશ, હું કોઇ દીવસ હીમતથી એવણના ચેહરા સામે જાઇ શકવાની નથી અને તે જતા જો સચ્ચાઇથી હું એવણને વાકેફ કરું, તો

માહારી ખાતરી છે, કે એવણુ એટલા સાચ્યા અને નેક ખવાસના છે કે પાત્રી કદી મને ચાહ અને માનની લાગ-ણીથી જોષ શકવાના નથી ” તેણી વીચારતી હતી એ ખુદા ત્યારે હુ શુ કરૂ ?”

આખર સારી સમજ તેણી ઉપર ફાવી તે એકજ મોટી લાલચ તેણી હટાવી શકી ખરી અને પાત્રી તેણી, હોંમતવાન સાચી આલા બની ગઇ, તેણી નરમી અને બલા-ઇનો લાભ લેવો તેના કરતા તેને સાચી ખીનાથી વાકેફ કરી પોતાની સરજતને શરણુ થવુ એવો તેણીએ હેતુનો નક્કી દરાવ કર્યો

તેણીની ખાતરી હતી કે તેણીએ આ ખરૂજ પગલુ બધુ હવુ કેમકે હવે તેણીને વધારે સારૂ લાગવુ હવુ તેણીનુ દીલ હલકુ પુલ જેવુ થઇ ગયુ હવુ, અને નીરાત લામતી હતી થોડીજ પળમાં બદલીના પવીત્ર કલામો પોતાનાં મુખ ઉપર લઇ તે ઓકરી તુરત એક ખુશાલ, બચ્ચા જેવી નીર્મલ મીઠી ઉધમાં પડી ગઇ

પેલી તરફ રાત્રે પાછો ફરતા ડો. દાવર જવારે પીતુ માથને મળવા મથો હતો ત્યારે તેવણે દરતે ચેહરે તેની તરફ જોયુ હવુ, તેના સોહામણા ચેહરા ઉપરનો ડાપ તેવણને ગુચવાવી નાખતો હતો તે છતાં એ વીશે તે લલા ખાતુ કથુજ બોલ્યા નહી અને ફક્ત મામાથી હસ્યાં

“તુને સુખ ઇચ્છાની મને રમ છે કે શીરોઝ દીકરા ” તેવણે માયાથી કહયુ “તાહરા ચેહરા ઉપરથી તો કાઇ માલમ પડતુ નથી ”

“કારણ મનેખી હજી કાષ્ઠજ માલમ નથી માયજી” તેણે કહ્યુ “હુ તમોને હજી કહી શકતો નથી કે મારી આખી જીદગી સુખી થવાની છે યા દુખી !”

“એમ ? ત્યારે તે હજી એની સાથે વાત કરી નથી ? તુને શુ તક મળી નહીં !”

“નહીં તેમ નહીં, તક તો મને ધણી મળી અને મેં મારી ઉમેદવારીખી રજુ કરી ખરી પણુ હજી જવાબ માટે કાલે સવારે મને પાછુ આવવાનુ છે”

“એ વાત મને કાષ્ઠ ઠીક લાગતી નથી” તેવણે મ બી-રામથી કહ્યુ “જો એ છોકરીને તારે માટે દરકારજ હોય નો પછી એમાં વળી વીચાર શાનો કરવાનો હોવો જોઇએ ?”

તે તેણીને અને પોતાને એટલો સાર્યો હતો કે પોતાના હોઠ ઉઘાડી તેવણને કહી શક્યો નહીં, કે આલાની જીદગીમા એક ભેદ હતો. અને તેથી તે જવાબ આપવા પહેલાં લગાર અચકાતી હતી

“એ જરા જવાબ માટે શુચવાતી દેખાઇ” તેણે તે ઉપરથી તુરત પીલુમાયનાં મનનુ સમાધાન કરતા કહ્યુ “એટલે મેં તેને વીચાર કરવાનો ટાઇમ આપ્યો માયજી તમે મારે માટે એટલાં શીકરમદ થાઓ ના ખરી વાત છે કે એના એકજ જવાબ ઉપર મારી આખી જીદગીનો સવાલ લટકેલો છે, છતાં હુ તમોને ખાતરી આપુજી કે તે જેખી જવાબ હોશે તે હુ સખુરીથી સહન કરશ”

એમ છતાં તે રાત્રે તેને એના એજ વીચારો આવ્યા

ક્યા શા માટે આવા જવાબ કરવા પહેલાં એટલી ગભરાતી અને અચકાતી હતી ? શુ અતેમી તે તેના મનનો ચાહેલો ખજાનો મેળવવા નશીબવાન થશે કે નહીં ? એના એજ ખ્યાલ કરતો તે અધકચરી ઉઘે અને સુષ્ટ ગયો.

પ્રકરણ ૪૫ મુ

• ‘અરે છોકરી’ તે આજે મારૂ ખુન કીધું
હતે તે હજી પરવડતે !”

ખીજી સવારે બસા પીલુબાઇએ દરાવ કર્યો કે અને એટલો ચાન્સ ડોઁ દાવરને આસા સાથે મળવાનો આપવો. તેણી જ્યારે તપ્યાગ થઇ નીચે આવી ત્યારે ધણી સુદર છતા શીકકી અને રાત્રે જરાગર ઉંવાઇ નહી હોય તેવી લાગતી હતી અને આ બધી નીશાનીઓ જોતા પીલુબાઇએ મબીરાઇથી માથું ધુણાવ્યું.

“આ કાઇ એક સુખી છોકરીનો ચેહરોજ નથી” તેવણે મનથી વમાવ્યું. “મને તો લાગેજ કે મારો ગરીબ શીરોઝ કોઇ દીવસ એને જીતી શકવાનો નથી તે છતાં એ છોકરીમા એવું તે શુ હશે કે જે તેને ખીજી બધી છોકરીઓ કરતા જુદી પાડેજ ? હું નહીં ધારતી કે આખા હીંદુસ્તાનમાં કોઇખી એવી છોકરી મળી આવે જે શીરોઝ જેવા માણસને ના કહે જો હું પોતે હમણાં છેલ્લે તેનાથી ત્રીસ વરસ નાની હતે તો નકકી એને નાઉમેદ નહીજ કરતે—જો એ મને પૂછતે તો

“આયા” તેવણે નારતા વખતે એમ છતા ચોખો ચાપી જોયો “હુ બાહર જાઉં છું તું મારી સાથે આવેજ ?”

“ડોઁ દાવર મને તો મળવા આવવાના છે તેથી મારાથી આજે નહીં બનશે, માયજી” ધીમે ઠંડો ઉતર મલ્યો.

અને તે જવાબ સાંભળી તેની ઢપ ઉપરથી પાછા ભજા પીણુમાય ડોઁ દાવર માટે ખરા દીલથી રીકરમદ થયા “ત્યારે તેવણુને એનટરટેન કરવા તું ધરમાજ રહેજો મારી દીકરી, હુ જમ આવજી”

અને ડોઁ દાવર સાચની એ મુલાકાત અટકાવા ખાતર આજ્ઞા કમ્પ્રમી આપતે એક બાબદ માટે તો તેણી નકકી હતી, અને તે એકે સાચ્યે સાચ્યી ખીનાથી તેને વાકેફ કરવો પછી ગમે એ થાય તોખી, પણ તે કેમ કરવું ? પોતાના હોઠ ઉઘાડી આવા ભલા બોલા અને ઉમદા માણસનું દીલ કેમ કચડી નાખવું ? તે, કે જે તેણી ઉપર પુખ્ત ભરોશો અને વીશ્વાસ રાખી બેઠો હતો તેનું દીલ કેમ તોડી નાખવું ? શી રીતે તેને સચ્ચાઇથી વાકેફ કરવો ?

પીણુમાઇના ગયા પછી આજ્ઞા ડરોઠ ગરૂમમા ગઇ, અને એક સોફા ઉપર પછડાઇ ગભીરાઇથી રીચાર કરવા લાગી તેણી પોતાના ખ્યાલોમા એટલી તો ચકચુર થઇ ગઇ હતી કે બારણ ખુલતાખી તેણીએ દીકું નહીં ડોઁ દાવર ધીમેથી અંદર આવ્યો અને જે મુદર પીકચર તેણી રજુ કરતી હતી તે જોતો એ ધડી મોજથી થોભ્યો. પછી તેણી જાણી શકે તે પહેલાં તો દુરત તેની પાસે આવી ઉભો અને જોશથી તે

નાના હાથે પોતાના હાથમા પકડી લીધા

“ઢાલી આલા ” તેણે ધણાજ હેતથી કહ્યુ “હું મારા જવામ માટે આવ્યો છું, અને હું “નાનો” જવાબ લેનાનોજ નથી ”

તેણીનો ચેહરો શીકો મારી ગયો તે નાળુક હાથે તેના હાથમા પકડાયલા થરથર ધુન્યા અને શકતી માટે એક ખરા દીલની બદલી તેણીના દીલમાંથી નીકળી પડી

“ ડાઠ દાવર,” તેણીએ ધીમે સાદે કહ્યુ “છેવટનો ચુકાદો કરવાનુ તમારા હાથમા છે મારા નહીં મારે જે કહેવુ છે તે તમે સાંભળો, અને પછી તમેને કાવે તે નક્કી કરજો ”

“ત્યારે તો તુને મારી પોતાની તરીકે માનવાનો મને હક્ક છે ” તેણે ફતેહથી કહ્યુ “મારે માટે એકજ ચુકાદો છે કે એકજ હરાવ ઉપર આવી શકુ, અને તે એ કે તુને તુરત મારી વાછકું બનાવવી ”

“પહેલા મને સમજો ” તેની પાસેથી દુર ખસી જતા તેણીએ જવાબ કર્યો “અને માહારી ખાતરી છે કે તે ખુલાસો સાંભળ્યા પછી તમે મને કદી ચાહી શકવાના નથી કદી માનના લાગણીથી જોઈ શકવાના નથી ”

તે એક પણ ડધાઇ ગયો પછી બીજીજ મીનીટે તેણે હીમતથી પોતાનુ ડોકુ ખડુ કર્યુ અને તુચ્છકારનુ ધીમું હર્યો.

“મારે માટેના તમારા વીશ્વાસ માટે હું તમારી ધણીજ આભારી થઈશ, ડાં ૬૫૨” તેણીએ આગળ ચલાવ્યું “પણ હું કેહું કે આ ધરતી ઉપર આપણે એક ખીખરને મળ્યા તેથી હું ધણીજ દીલગીર છઉં હું ખરે કેહું કે હું મુદલ તમારા હેતુ અને વીશ્વાસને લાએક નથી’

અહીં તેઓ વચ્ચે ગભીર ચુપકાદી પથરાઈ ડાં ૬૫૨ મને એકરો સેહજ વીચારવત લાગતો હતો અને જ્યારે પાછી આલા બોલી ત્યારે તેણીના એકરો ઉપરથી લોહીનું દીપે દીપુ ઉડી ગયેલું હતું તેણીના હોઠો ધરજતા અને લાગ્યેજ અવાજ કાઢી શકતા હતા

“મારી જીદગીમા એક બેદ છે તમે તે પારખા રાકતા નથી, ડોક્ટર?”

“નહી” તેણે અજબ થતા જવાબ કર્યો “અને મારે તે જાણવોજી નથી તું મને હા કહી સુખી કર-એજ માફારે માટે બસ-છે, કેમકે તું જાણેછ તેમ તારી નેકી અને નીરદોશતામા મને પુરતો વીશ્વાસ છે”

“પણ તેમાજ તો તમારી જીલ છે, ડાં ૬૫૨” તેણીએ હીમનથી તે એકરાર કરતા કહ્યું “તમે ધારોછ તેની નેક લક્ષી બોલી અને નીરદોશ હું છેઉજ નહી મારી જીદગી દગ્ગ્યાન કરેલી મારી એક જીલ, મફલતી અને તેનું એક દુખ અને પ્રશ્નતાની કાઢાણી મારે તમોને કહેલી છે”

“તું જીન કરે—તું મફલતી કરે? આલા?” તરુ અજબનથી ખુબ પાડી “તું ? તું મારી આલા?”

“હા હુ,” તેણીએ ખોખરે સાદે કહ્યું. “તમે ધારો છો તરી હુ નથી ડોક્ટર”

“હુ ધારું છું તેવી તું નથી ?” તે ડોક્ટરે શીકે ચેહરે ખુમ પાડી “હુ એ માની શકતો જ નથી”

“પણ તેમ છતાં તે ખરું જ છે ડોક્ટર ! અને મારી આખી કાઢાણી હુ તમારી આગળ રજુ કરશું પછી તમે મને તે ઠરાવ ઉપર આનંદે, સમજો,” અને તેણીએ દુકામો શરૂ કર્યું

“વરસો ઉપર જ્યારે હુ નાની અને ધણી દુખો હતી, જ્યારે મને ચઢાનાર અને સારી રીતે રાખનાર કોઈ હતું નહીં, સિવાય મારા એક પ્રુદ અને તેવણુ તો ધણા કરડા અને ખરાબ હતા ત્યારે મારી જીદગીમાં એક એવો માણસ આવ્યો, જેને મને પોતાના ખુબસુરત, દમામદાર દેખાવે અને મીઠા મધ જેવા હેતવતા માયાળુ શબ્દોએ જીતી લીધી

એક દીવસ, રવીવારના તે ગળીયામણા ખુશનુમા દીવસે ઝાડો અને ખેતરની લીલોતરી વચ્ચે તેને મને પરણવાની મરજી બતાવી તેને મને સમજાવી કે આપણા ધર્મમાં લગનના જે થોડા પવિત્ર શબ્દો હતા તેજ ખરા અને પુરતા હતા બીજી બધું તો અમરથુ પોકળ અને હળગ જેવું હતું અને જો તે સાચા બોલો જો કોઈની બોલે તો એક બીજા સાથે લગનના ગાઠથી બધાયલા કહેવાય તે શબ્દો તે બોલ્યો, અને મારી પાસેથી બોલાવ્યા અને હુ બોલી કાચો નાદાન છોકરો તે વખતે એ બધું ધડીભર ખરું જ માની બેઠી

ત્યાર પછી તેણે મને પોતાની સાથે લઈ જવા માગી

પણ મેં સેહેજ આનાકાની કરી મને એટલી નાની અને નાના હોવા છતાં હું એટલું તો બરાબ સમજતી હતી કે હું આ વાજમી પગલું ભરતી હતી નહીં પણ મારી આડી અક્લ મારી સામે થઈ જાયે માંડ નસીબજ રહેયું હતું, અને તેની મેં નાદાન બેવકુફ જેવીએ બધું કશું કરી, તેની માથે જવા તક્યાર થઈ ગઈ

“અમે જ્યાં બેઠા હતા ત્યાંથી દુર વેરનો દેખાર દેખાતો હતો કેયથીક દેવળના વટના મીઠા નાદ અમને બરાબ ચળવાતા હતા, અને સામેથી દેખાતી અગીયારીનું પત્રીત મકાન બરાબર હું જોઈ શકતી હતી, જે આપણા બુલ્ડે ધર્મ અને પત્રીત્રાઈની મને બેવડી અને ચોવડી જોશથી યાદ આપતી હતી, તે છતાં હું નાદાન હતી-નાની હતી-અને તે જવાનનો કહેલો બોલેબોલ માનવા જેવી બેવકુફ હતી મારી માતા હતી નહીં, કે મને એ કામથી વાગે મારો પીના તે વખતે હાથાત હતા નહીં, કે મને સમજાવે મારા એક પુછ ફકત હતી, જેવણના દુખ અને બુલ્ડેથી બચવા ખાતર મેં વધારે મજબુત ફરાવ કર્યો કે તે જવાન સાથે ચાલી જતું અને હું ગઈ

“અને હું ગઈ તેની સાથે હું ચાલી ગઈ અને નજ-ફીક બે વરસ તક રહી અ તે એક દીવસ ખરો બેદનો ભડકો પુટ્યો તે નો કોઈ તેના સરકલનીજ બાતુ સાથે અદરાયલો હતો, અને હવે મને છોડી તેણી સાથે પરણવા ચાલી જતો હતો તેને મને સમજાવ્યું કે લગનની કીયા અને વચનો માટે તેણે મને કહ્યું તે બધું બોલું હતું. અને હું તો તેથી પહેલે

જેવીજ છુટી હતી મેં એ વાત સાંભળી મને જીવંત મારી નાખવા તેને કહ્યું. પણ તેને તેમ કયું નહીં. અને મને છોડીને ચાલી ગયો. ખસ ત્યાર પછી અમે મળ્યા નથી તે જાણે કે મરી ગયો તે વડીક દુઃખી નથી ”

ડા. દાવરે બોલેબોલ મુઝે મોઢડે ચુપકીદીમાં સાંભળ્યો. દરેક શબ્દ તેની જાતીમાં તીરની માફક ખુચતા હતા અને તેનો ચેહેરો મોત જેવો શીકેલો હતો.

“પણ તેમાં તારો વાક કહેવાય નહીં આજ્ઞા તુને તો છેતરવામાં આવી હતી તારી ઉંમર યુ’ હતી ત્યારે !” તેણે હજીબી આશ્ચર્ય પુછ્યું.

“હું સોળ વરસ પુરા કરી ચુકી હતી લગભગ સતર વરસની હતી તે જતા એટલી મોટી તો હતીજ, કે ખરે શું અને ખોટું શું તે સમજી શકું ”

“તું માઆપ વચરની નાહાની સતર વરસની નાદાન છોકરી હતા, આજ્ઞા ધરખારથી દુખી, એકલી અટુલી હતી એટલે એ મુજી ચડાળ જવાનને તારા જેવી બોળી બાળીને સમજાવી પટાવી લેતા મુશ્કેલ પડ્યું નહીં ”

તેણીએ દુખનું એક સુકડું ડચકું ખાધું.

“એક બોલખી તે જવાનની સામે બોલો ના ડોક્ટર-એક બોલખી નહીં પ્લીઝ એ વાત હવે વહી વીટી ગઈ છે ”

તેનો ચેહેરો ચુસ્તથી લાલ મળ્યો અને તે એક કદમ આગળ આવ્યો.

“આલા,” તેણે એકદમ જોરાથી કહ્યું. “આલા, મને હું એ કોણુ છે ? મને એ બદમાશનું નામ જણાવ કે એને જોધી કાઢી તારી આખી જીદગીનું સત્યાનાશ વાળના માટે હું એને એની લાયક ફેગે પુગાહું. મને એની એનાખ આપ આલા.”

“નહી” તેણીએ ધીમે સાટે જવાબ કરતા કહ્યું. “જવા દ્યો ડોક્ટર, એનેમી કદાચ મારી માફકજ પુરતું ખમ્યું હશે એનેથી એના પાપનાં સગ્ન મળી ચુકી હોશે.”

૫ળી પાછી ત્યાં ભયભીત ચુપકીદી પથરાઈ જે દગ્ધાન આલાએ નાચારીથી ડોળ દાવરના સોહામણા મદાનગીભર્યા, પણ હાનના દુખી, ઊતરી ગયલા એહરા તરફ નેચા ક્યું તે એહરો કરડો અને દુખી જણાતો હતો.

“એ મને ધણો સખ્ત ફટકો છે” તેણે આખરે કહ્યું. “ધણો સખ્ત તેટલોજ ધાતકી ફટકો, આલા.”

“હું તે જાણુ છું” તેણીએ રડતે સાટે કહ્યું. “જો હું ચાહતે તો આનો એક હરફથી તમોને કહ્યા નગરજ તમારી સાથે પરાણી શકતે ડોક્ટર પણ નેમ કરવાનું મારે મનજ આધ્યુ નહી તમારા જેવા નેક ભક્ષા અને ખરેખરા ઉમદા મદગ્ધને હું છેતરી શકી નહી હું જાણુ છું કે હું રગેરગ નાલાએક છેઉ તમારા પગ નીચે મને કચડી નાખો તેથી વાજખીજ કહેવાય.”

એક પગ ડોળ દાવરે પોતાનો એહરો પોતાના અને જોરાવર હાથોમાં ઢાળી પીધા-અને તેનો જોગવર આકાર એ

નડી દુખથી ધરણ રહ્યો તેની જાતી ઉપર નીચે થવા લાગી અને આલા તુરત તેને સમજાવતી પાસે દોડી મઢ

“હવે બધુ ડોક્ટ છે” ડોઁ દાવરે ગભીરાઇથી કહયુ
“હવે કાપળી ખોલેલુ આ બનાવ મને બુલાવી શકશે નહી
જે તે મને કહયુ હતે આલા, કે તે ખુન કીધુ જ નો તે હ
તુને માફ કરતે પણ આય બામદ નહોજ ”

“હુ સમજુ છ ડોક્ટર-કે તમે બધુ માફ કરી શકો-
સિવાય મારી આ બુલ,” તેણીએ એવા તો ગભીર નાસી-
પાસીથી ભરેલા સાદે કહયુ, કે ડોક્ટર દાવરે ઝટ
ઉપર જોયુ

“ જો સમજ આલા ” તેણે જેહમતે સમજાવયુ “મને
તો એક એની બધરી જોઇએ, કે જે આચારવીચાર અને
કામમા શુધ, સાચી, નેક, નીર્દોશ અને મને પોતાતુ સાચ્યુ
પહેલુ હેત આપી શકતી હોય. મારી બધરી, મારા વરની
ધણીઆણી, અને રાજ કરતી રાણી, તેવીજ હોવી જોઇએ
હુ બધુ લઇ ચલાઉ-પણુ બે ચીજમા હુ ધણે ચીવટ છેઉ
એક તો ઠગાઇ હુ કદી માફ કર નહી અને બીજુ, તે
જેવી કરી તેથી ભુન, યા ખતા, યા પાપ કે ગફલતી જે કહો
તે, એ હુ સુદલ માફ કરી શકુ નહી ”

“તમે ખરા છેઓ ડોઁ દાવર” આલાએ નાચારીથી
કહયુ “તમારા આવા નેક વીચારો અને ઉમદા ખવાસથી
તમે આ સિવાય બીજા ઠરાવ ઉપર આવી શકોજ નહી એ
હુ જાણુ છ-હુ જાણુ છ કે હુ બીલકુલ નાલાએક છેઉ

મગર મારો બચાવ એટલોજ છે કે મેં જે વખતે વગર વીચારે એ પગલું ભર્યું ત્યારે હું નાની નાવારેસ દુખી અને નાદાન હતી અને તે, કે જેણે મને આવી શરમભરેલી રીતે ઠગી છે, તેની ઉપર પુર ભરોસો રાખી બેઠી હતી ”

“આલા ” તેણે ખોખરે સાદે કહ્યું “હું તદ્દન ગુચ્છવાઇ ગયોછ મને વીચાર કરવોછ—મને થોડીવાર એકલો છોડી જશે ?”

અને નેણી તુરત તેને પોતાના ગમખવાર ખ્યાલો સાથે એકલો મુકી બીજીજ પળે ચાલી ગઇ

જ્યારે તે એકલો પડ્યો એટલે પહેલીજ ચીજ જે તેણે કરી તે એ હતી કે પોતાના અદમવાળેલા હાથો ટેબલ ઉપર મુકી તેમા પોતાનું ગુચ્છવાડાથી નુમત્તુ માનું પટકી નાખ્યું

આજ સુધી કોઇમી નાસીવામી કે દુખ તેને આટલું સતાપી શક્ય નહોતું, તેના જેવા એક ઉચ્ચ, અગ્રેષ્ઠ વીચારનાં, સ્વમાન, નેકી, અને પાકીમા માનનારા, પ્યાર વીશ્વાસ અને ખુદમા સત રાખનારા માણસ માટે આ એક સખત ફટકો હતો. ઓરત જાત માટે તેને ઘણું માન હતું તે તેઓને મોટે ભાગે સાચા, બહાદુર અને કોઇમી લાલચ સામે ટકી રહેનાર માનતો હતો. જ્યારે આલાને તો તેને એક શીરસ્તોજ માની લીધી હતી ત્યારે તેણીજ તેને આવી પોતાની નબળાઇ અને નાદાનીતી આ વાત કહેતી હતી એ કેવો મજબ, એ કેવો સીતમ

“હું નાની છતા ખરૂં થું અને ખોટું થું તે જાણી શકના જેટલી તો મોટી હતીજ ” આ આનાના બોલો તેને

સતાપતાજ રહ્યા કબુલ કીધું કે તે કોઈ મુજબે તેને ફસાવી, પટાવી, સમજાવી, અને છેવટે મનાવી લીધી કબુલ કીધું કે ધડીભર નાની નાદાન આલાએ બોલાપણામાં તેને સમજાવેલું બધું માની લીધું, જે રીતના બોલો બમડી જાન લગન ખરી રીતે કરેલા હોવાનું તેને કહ્યું તે ધડીભર તે નાદાન છોકરીએ માન્યુબી હોય, મગર એટલું તો ખરું જ કે તે છતાં પોતાની વાલીની રજા વગર છુપાછુપ એક પરાયા સાથે નાહાસી જવાનું સારું કામ હતું નહીં, એમ સમજવા છતાં તથ્ણી તેની સાથે મધ દની અફસોસ એવા કમીના મરદો અને નાદાન ઉછાછળી બેઅકવી છોકરીઓ માટે સદ હજાર અફસોસ

“એ ખમવું ધાન બારી લાગેછ એ ખુદા એ ખમવું કેટલું બારી લાગેછ ” તે બમડયો તેણે તો દાહાડાઓ અગાઉથી આ મીઠું સુગંધી ફુલ પોતાના તાજામાં લેવાનો વીચાર રાખ્યો હતો, તેણે હજારોવાર તે ખુનસુરત, નીરદોશ, સાચી અને આરત જાતના સરદારી ભોગવવા સરમથની તેને મનથી આ ઉમદામાં ઉમદા છોકરીને પોતાના દીત્ત અને મકાનની રાણી બનાવવાના રસ્તા જોયા હતા, જ્યારે તેણીએ તો પોતાનું દીત્ત, પોતાનું મન અને સર્વસ્વ એક નાલાએ-કને અર્પણ કીધું હતું જે વગર દયાએ તેણીનું નાજુક કોમળ અત કરણ તોડી નાખવા જેવો કરપીણ બેહયા પુરવાર થયો હતો. અને તેના સાચા હૈન અને વીશ્વાસના બદલા તરીકે તેણી પામે હવે કાંઈ હતું નહીં

ત્યાર પછી તેના ખ્યાલો શુરસાથી એકદમ પેલા નાલા-

એક જવાન તરફ દોડ્યા તે કોણ હોવો જોઇએ ? આરી એક ગરીબ નાની નીરદોશ ફક્ત સત્તર વરસની નાદાન છોકરીને જીતી તેણીની જીદગી કચડી નાખનાર કોણ બદમાશ હોવો જોઇએ ?

“જો કોઇ દીવસખો હું એને શોધી શકું તે મધા ઓનરેબલ માણ્યો. એને ધીકકારતા થાય એમ કરે યાદ ખુદા એવો એક કરપીણ માણસ આ ધરતી ઉપર જીવે. જોઇતોજ નથી” અને એ ખ્યાલો કરતા ગુસ્સાથી તેનું લોહી ઉકળી આવ્યું તેની આખો ધાસ્તી ભરી રીતે ચમકના લાગી

“મારી જ્ઞાતી આલા” તે દયાથી બમડ્યો “માની મીઠી નીરદોશ નાની આલા” અને તે પાછો ધણા ગભીર વીચારોના ઉતરી ગયો. આ ગરોબ છોકરી હાલ એમ દુખી થઇ મુઝાતી હતી ત્યારે તે નાતરસ ધાતકી જેવાન હાલ કયા હશે ? શું તે પોતે સુખી હશે ?

“મેં આજ સુધી કદી કોઇનું જીવ ચાહ્યું નથી” ડાઁ દાવર ગુસ્સાથી પટપટ્યો “પણ આજે હું ખુદા પામે અરજ કરું છું કે તે કે જેને મારી પાસેથી આજાન ખોવાડી છે તેની ઉપર જુરામાં જુરા ત્રાપ ઉનારજો”

તે ત્યાર પછી એક ઝાડા માણસની માફક જુસ્સાથી તેમનીનું નામ પટપટ્યો

“આલા આલા આલા !”

તે હજીમી તેજીને પોતાની ધણીઆણી કરી ચકે એવો ખ્યાન તો તે નેક નીચારોના ડાકટર દાવરને આવી સંકયોજ

નહી. આલાએ જ્યારે હીમતથી પોતાની કહાણી તેને જણાવી તેજ વખતે તેને તો લાગ્યું કે જાણે એક પહાડ તેઓ વચ્ચે હવે અરડાઇ પડ્યો હતો તેને વીચાર કર્યો કે તેના પોતાના છોકરા એની એક માતા ધરાવી શકેજ નહી જેના નામ ઉપર એક જગત જેટલોખો ડાઘ હોય તે તેને લાયક ગણાયજ નહી તેને તો પાક આચારવીચારની તમામ સાચી શુદ્ધ અને નીર્દોશ છોકરી પોતાની ધણીઆણી માખત જોઇતી હતી અને નહી કે આવા તુટેલા દીલના હેત વગરની, તેના છોકરાની માતા તો એક નમુનેદાર તેનાજ વીચારોની ખીલતા ડુલ જેવીજ બાહેરથી તેમજ બીતરેથી મીઠી અને ગુસ્સાદાન સાચા હેતથી ભરપુર હોવી જોઇએ અને તે છતા હજી તેણી તેને ગમતી હતી નહી સમજી શકાય તેટલી બધી હજી તે છોકરી તેને તો જેવી અને તેરીજ વાહાલી લાગતી હતી તેના દીવમાં એકદમ દયાની લાગણી તે નાવારેસ ગરીમ નાની કાચી છોકરી માટે થઇ આવી અને તેને બને એટલી મદદ કરી હજી સુખી નહી, તો સતોશી તો તેણીને બનાવશેજ એમ ત્યાને ત્યાજ તેને સોમદ લીધા અને તે તેને પાલ્યા

મકરણ ૪૬ અ.

— ૦ —

“મારા સુખના સ્વપ્નાઓ તમને છેલ્લી સલામ!!”

જ્યારે દુખ, હેત અને ગુસ્સાની લાગણી જરા સમી ગઇ ત્યારે ડાઁ દાવર પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉભો થયો તેને જાણે એમજ નાગ્યું હતું, કે છેલ્લી જ્યારે આલા આવી ઉભી

હતી અને તેણે તેણીને પોતાની ધણીઆણી થવા પુછ્યું હતું તે વખતને વરસો વહી ગયા હોય.

તેનામા આટલી વારમા તો એક અજબ જેવો દુ ખ દાયક ફેરફાર થઇ ગયો હતો તેનાં પોહલા બાહોશી બતાવતા કપાળ ઉપર દુખની કરચલી જણાતી હતી અને મોઢા આગળ કરડી લીટીઓ વળી ગએલી માલમ પડતી હતી તેનો આખો ચેહેરો ગભીર હતો અને તેના જોરાવર દાથો એક નહી સમજ પડે તેવી લાગણીથી ધ્રુજતા હતા ત્યાર પછી તેને એકદમ ખ્યાલ થયો કે તે છોકરી કેટલી હીમતવાન થઇ હતી

“હું તેણીનો ભેદ કદી જાણી શકતે નહી, અને તેને પરણી જતે” તેણે નીચાડ્યું, “એની જગ્યાએ જો ખીજી હતે તો છુપાવીનેજ પરણુને પણ મારી હીમતવાન આજા જેટની બાહેરથી ખુબસુરત છે, તેટલીજ અદરખાનેથી સાચી અને બોલી છે”

તેણીએ પોતાના હાથમા આપેલું નુખ, હેત, અને દોલત ઠોકરે માયા હતા તેણી હીમનથી તેની સામે ઉભી રહી સન્માનથી પોતાની કહાણી તેને કહી ગઇ હતો એ ખ્યાલ કરતા તેણે તેણી માટે આફ્રીન પોકાડું

“માર્ગ ગરીબ છોકરી,” તે એકદમ દયાથી પટપટયો
“મારે એને પાછું મળવું જોઇએ”

તે સાંઘડમાનું કાચનું બારાણ ખોની બાહેર બાણુના બાગમા ગયો ત્યાં એક નીચી બેન્ચ ઉપર પોતાની એ કલરની સાડીમા સજ થએલી દુ ખી અદાઓ અને ચોચારવત ચેદગ

વચ્ચે તેણી બેઠેલી હતી પવિત્રાઈ અને નીરદોશતાની તે એક દેવોજ લાગતી હતી તેણે તેણીને જોઈ અને તુરંત ઉતાવળે તેની પાસે ગયો તે મોટા ઝાડોના ઝાળા નીચે બેઠી હતી અને આસુભરી આંખો સાથે એટલી તો દુખી, એકલી અટુલી અને તમામ કચરાઈ ગએલી લાગતી હતી, કે ડોઁ દાવરનો જીવ તેને માટે બળી ગયો તે તેની પામે ગયો અને માયાથી તેણીના અને હાથો પોતાના હાથમા લીધા

“ આલા તુ વણી હોમતવાન છોકરી છે ” તેણે કહ્યું ‘ પછી હું તદ્દન ગુચવાઈ ગયો હતો તે સમજી શક્યો નહીં કે તુ કેટલી હોમતવાન અને સાચી છે હું હવે તે જોઉં છ અને તારી સચ્ચાઈ માટે ઉપકાર માનુ છ ”

તેણીએ સેહજ આશાવત તેની સામે જોયું મગર બીજીજ પળે તે આશા તેણીના દીલમાજ મરણ પામી

“જ્યા બીજાઓ જુઠા થઈ શકે તે ત્યાં તુ સાચી નીવડી છે આલા ” તેણે સમજાવ્યું, “અલબત્ત મારા આવા ચીવટ વિચારો સાથે તુને પરણી તો શકતો નથી, તે છતાં તુને મારી જીદગીમાંથી સદાની હું ચાલી ગએલી જોઈ શકું નહીં પાછું કહી તુને નહીં મળવાનું, ને તારે માટે નહીં જાણવાનું હું કદી ખમી શકું નહીં.”

તેણે તે મીઠા દુખી ચેહરા ને ત્રેસપ્રજ્ઞ આકાર તરફ દર્શાવી જોયું. આવી એક છોકરી, ખુદાની ઉમદા કારીગરીનો નમુનો કેવા દુખમા પુરો થયા માટે સરજાયો હતો ! અફસોસ !

“આલા,” તેણે કહ્યું ‘ તુને કોઈમી રીતે ઉપયોગી

૧૧૫

૩૮૪

સાચી-પણ ગાયી !

યજ્ઞ તુને મદદ કરવા માટે મારે કાષ્ટ રસતો શોધી કાઢવો પડશે.”

વધારે બોલવાનું તેનું હીલ ચાલ્યું નહીં તેની સામે ઉચ્ચકાયલો તે ખુબસુરત મીઠો ચેહરો કેટલો નીર્દોશ દુઃખી દેખાતો હતો તે હોઠો હવે જરાખી ધરજતા હતા નહીં અને નેણીના બને નાળુકે અણીઆળા હાથો નાચારીથી એક એકમા ભેરવાયલા પોતાના બોળામા પડ્યા હતા તેની તરફથી એકખી બોલ સાલળરા તે હવે એકદમ અધીરો બન્યો.

“આલા,” તે બોલ્યો. “આ દરવાજાની બાહર માહરે માટે હવે કાષ્ટખી મળહ બાકી રહી નથી ફરીથી કાષ્ટખી ઝોરતનો ચેહરો મને સતોશ આપી શકશે નહીં તુ મારે મનથી પહેલી અને છેલ્લીજ હતી તો હું જાઉં, અને પાછી મહારી એકાત ખાલી મોજ મળહ વગરની જીદગી શરૂ કરૂં, તે પહેલા મને એટલુંજ જણાવ કે જે બન્યું છે તે નહીં બન્યું હોતે તો તુ મારે માટે દરકાર કરી શકતે કે નહીં.”

“હા,” તેણીએ ધીમેથી જવાબ ક્યો. “તો હું ખરા નીલના બેસથી હું તમને ચાહતે અને માનની લાગણીથી છેક મારી જીદગીનાં છેડા સુધી વળગી રહી હોતે.”

અને એ તેણીના બોલો જાણી રાહત આપતો મલમપટો હોય તેમ જખમી થએલા તે માણસને શાત કરી શક્યા.

“તુ એમ ધારેજ ? તુ એમ કહેજ આલા, કે મને આખી જીદગી દરમ્યાન સુખી કરવા જેટલી માહરી દરકાર

તુ ધરાવી શકતે ખરી?" તેણે એકદમ ઉશ્કેરાઈ જઈ પુછ્યું

“હા” તેણીએ સચ્ચાઈના જોશથી કહ્યું. “હા કારણ આખી દુન્યામાં તમે મારે મન ખરેખરા ઉમદા બલા સાચ્યા અને નેક માણસ છેઓ”

તે થોડી પળ તેની પાસે ચુપ ઉભો પછી જરાવારે તેણીને એક હાથ પોતાના હાથમાં લઈ કાલાવાલાથી તેની સામે જોયું

“આલા,” તેણે કહ્યું “મારી ઉપર થોડો વધારે બરોસો રાખ્યા હોય તો આખી દુન્યામાં મારા દીલમાં સર્વેથી પહેલી જગ્યા લેવડ અને તુ મને સર્વથી વહાલી છે તારે માટે હું કાંઈક કરું એમ છે તો મને એટલું જ કહે આલા, કે તુ હજી જે માણસે તુને દગો કરી તારૂં કોમળ જીગર ચીરી નાખ્યું છે તેની તુને દરકાર છે?”

“કાણુ જાણે!” તેણીએ દુર દુર જોતા વીચારવત કહ્યું. “હું કહી શકતી નથી જો તે હાલ અહીં હોય અને મને તેને ખાતર મરી જવા કહે તો તેમ હું હઝારો ખુશીથી કરું ખરી”

કાંઈક શીકરમદ એહેરે ડાઁ દાવર તેણી તરફ જોઈ રહ્યો.

“પણ, આલા, જો તે અહીં હોય અને તેને માટે તુને જીવવા અને તેને ચાહવા કહે તો તુ શું કરે?”

“તો તેમ માહારાથી મને નહીં,” તેણીએ દ્રઢતાથી, ગુનાખી બનેલે એહેરે કહ્યું.

“અને નહીં ! તુ અબરડી બોલી કે નેને ખાતર તુ તારો જીવ આપવાળી હતી તપ્પાર છે ! આલા, જરા મને બરાબર સમજાવ !”

“હું કાઠજ કહી શકતી નથી પણ હું ધારૂં કે જો તે અહીં હોય અને તે પાછો માહારી સાથે ખરી રીતે પરણવા માગે તોખી હું ધારૂં કે હું હવે ના કહું ડોક્ટર દાવર, માફ હોત અને વીશ્વાસ કેમ અને કયા સદા માટે કચરાઈ જઈ મરણ પામ્યું હતું તે હું તમોને કેહું !”

તેણે અજમ ચંદ્ર તેની તરફ જોયું, તેણીની આંખોમાં એક અજમ જાતનો ઝળકાટ જણાતો હતો એકરા ઉપર એક અજમ જાતનો રતાશ ફરી વળી તે એકરા ધમધમી આવ્યો અને તેણે જોયું કે તે છોકરી હાલનું બધું ભૂલી જઈ પોતાની દુખી મધ્ય ગુજરીનોજ વીચાર કરી રહી હતી

“એક વખત એક ધણા ખુશનુમાં દીવસે, ચંદ્ર પોતાનું ઠંડુ ચળકતું તેજ આખી ધરતી ઉપર પાંચરી રહ્યો હતો આસમાન એકદમ ખુલ્યું અને નીરાળું હતું હવામાં ઓરે-જનો મીઠો પમરાટ ફેલાઈ રહ્યો હતો અને સવળે ઠંડાણે શાંતી અને ખુદાઈ યાદ આપતી ગભીર ચુપડીદી ફેલાઈ ગઈ હતી ત્યારે માડે દીલ તુરી ગયું હતું ”

“આગળ ચલાવ, આલા-હું સાંભળું છું !”

“તે દીવસે હું ધણી દુખી હતી એક માણસે આવી મને કહ્યું હતું કે તે જવાન જેણે મને ઠગી હતી તે એક મારો અને મદમાજ હતો અને તેણેજ મને ખરી ખીનાઈ

નાકેડું કરવા તે માણસને મોકલી આપ્યો હતો. મેં એક બોલ્યો તેનો માન્યો નહીં અને પછી તેને શોધતી ખરી જીના પુછી લેવાની મતલબથી હું તે ચાદરણી રાતમાં બાહર પડી ”

“બોલ-બોલ ! અચકી ના જા !-પછી ?” ડાઁ દાવરે ઉઠાસ ચેહરે હિમત આપના કહ્યું

“આખરે મેં તેને જોયો એક મોટા હોટેલના દરવાજા આગળ તે ઉભો હતો અને હું એક કુદકા સમેત તેની પાસે ધસી ગઈ તે મારી ઉપર ગુસ્સે થયો નહીં તેને બદલે મારા હાથે પોતાના હાથમાં લીધા અને પાસેજ એક દેવળ હતું તેના આગમાં અમે જઈ બેઠા. ત્યાર પછી બન્યું એટલી માયાથી તેણે મને સમજાવ્યું કે મને છોડી જવાની તેને ફરજ પડતી હતી કેમકે તેતો કોઈ બીજી છોકરી સાથે પરણવા રચનાથી બંધાયેલું ચુક્યો હતો ”

“ અટકી ના જા, આલા—જગર ખોલીને બધું મને કેહી દે ! ”

“તે વખત જે દુખ અને જખમ મને થયો તે જાણે કાલેજ બન્યું હોય તેમ મને યાદ છે ત્યાર પછીથી હું તેના પગ પાસે પડી અને મને મારી નાખવા કાલાવાલા કર્ષા પણ તેને બદલે તો તેણે માયાથી મારૂં માથું પસવાડ્યું અને છેલ્લીજવાર મીઠા મધુર શબ્દો બોલી મને સદા માટે છોડી ગયો. બસ ત્યાર પછી અમે મળ્યાજ નથી. મેં કોઈ દિવસ બદગી કરી નહીં હોશે તેટલા જુસ્સાથી ખરા દાલની બદગી કરી ખુદ પાસે મોત માંગ્યું, પણ તેખી મને

મર્યુ નહી અને વધારાના દુખ અને સકટો ખમવા મારે
જીવવું જ પડ્યું.”

“ગરીબ બચ્ચુ મારી ગરીબ આલા” ડોં દાવર
માથાથી પટપટયો. “કેવું સાચું હેતવતું જીવર એવા એક
બદમાશ ઉપર નરબાદ થયું છ’”

“તમે મને પુછો છ ડોં દાવર કે મને હજી એ જવા-
નની દરકાર છે કે નહી—તેના જવાબમાં હું કહી શકું છ કે
મને ખમર નથી” આલાએ આગળ ચનાવ્યું. “જો હમણા
તે અહીં મારી પાસે આવી ઉમો રહે તો એ લાગણી મારા
દીલમાં ઉભરી આવે પણ તે એમાથી કંઈ સર્વોપરી થાય તે
હું કહી શકતી નથી પહંતી લાગણી મને એ થાય કે તની
તરફથી ધીકકાર અને કમકમાટ સાથે ફરી જવું બીજી
લાગણી એ થાય કે તેને જોતાજ મારા હાથે લાખા ફરી
તેને માફી બખશ્ચવી એ તમે જાણતા નથી, ડોં દાવર, પણ
તે વખતે હું નાની હતી, અને મારે મનથી તે એકજ જીવ
આખી ધરતી ઉપર કેટલો વાહલો હતો તે હું તમોને સમ-
જવી શકતી નથી”

એકાએક તેણીની શ્વાન રીતબાત તેને છોડી ગઈ અને
પોતાના હાથોમાં પોતાનો એકરો છુપાવી તેણી એવા તો
જીવર તોડ ડચકાઓ ખેચી રડવા લાગી કે ડોં દાવરનું
માથાનું દીલ તેણી માટે એકદમ દાર્ઝી ગયું

પણ એમાં તે નું મદદ કરે ? તેણીનું દુખ બળ એવું
હતું કે તેમાં કોઈ મદદ કરી શકેજ નહી તેણીની પામે ઉમો

રહી તે નીચુ નમેલુ માથુ પસવાયા કર્યા સિવાય ડોઠ દાવર વધુ કાંઈ કરી શક્યો નહીં

“આલા,” તેણે ધીમેથી કહ્યુ “હુ જાણુ છ કે તુ કદી પરણવાની નથી તુને ખબર હોય या નહીં તોખી હુ કેહુ છ કે હજીખી તુને પેલા માણસનીજ દરગાર છે અને તેથી તુ કાંઈખી સાથે કદી સુખી થઈ શકે નહીં હુ વીચાર કરશ અને તારે માટે કાંઈખી બ દોખસ્ત કરશ તુ નાજુક અને નખળી છે અને તેથી તારે વધુવાર મહેનત કરવાની કરશી જરૂર નથી મને તારો ભાષજ ગણુ, આલા, ને તુને મદદ થતા દે તુ હવેથી હમેશ મારી વહાલી બહેન તરીકે સદા માટે પીલુમાય પામે રહેજે”

“થે ક્યુ.” તેણીએ નરમીથી કહ્યુ “તમારી બધી મહેરબાની! પણ હુ નહીં ધારતી, ડોક્ટર, કે હુ કાંઈખી કામકાજ વમર આવી આજસુ જીદગીએ વધુ વખત જીવી શકુ મને તો મારે હુ બ જુઝવા માટે કામ કામ અને કામજ જોઈએ”

“જીદદી ના થા, આલા” તેણે માયાથી કહ્યુ “ખુદા વણો દયાળુ છે—અને તેથી હજીખી તારે માટે સુખસાતી અને સારા હઠાડા આવવાના બાકી છે ધીરજ રાખ, આલા, અને હુ કેહુ છ તેમ કર”

તેણી વાસ્તેના તેના હેતમા તે ધડીભર પોતાનુ દુખ તો જુઠીજ ગયો, તેના બધા વીચારો તેણી માટેજ હતા

“આલા” તેણે કહ્યુ “તુ મારાથી અચકા ના હુ તો હવે મારી એકાત જીદગી પાછી શરૂ કરનાર છુ પણ અવા-

ગનવાર હું તુને આવીને મળ્યા કરશુ તુ મારી વહાલામા વહાલી બેન તરીકે અહી પીલુમાય સાથ થોડો નખત તો રહેજો, પછી હું જોવશ કે હું તારે માટે શુ કરી શકુ છું”

તેણીએ ભાગા દુટા બોલોમા તેનો ઉપકાર માન્યો. ઓ ખરેખર તે કેટલો ભલો, કેટલો ઉદાર અને કેટલો સાચો હતો !

“વળી હું તારો બેદ જાણુ છું તેથી તુ મારાથી કોઇપણ રીતે અચકાતી ના, આલા હું મેશ મારી સાથે તાર નીલ બોલીને વાતો કરજો અને તારો એક પુરો સાચો દોસ્ત અને સલાહકાર થવા દેજો”

“કબુલ” આલાએ હેસાનથી ઉભાતા દીલે કહયુ “તમારી ધણી મહેરબાની ડોક્ટર.”

“હજી ડોક્ટર ડોક્ટર ચાની કર્યા કરેછ, આલા ?” તે અલા જવાને માયાથી કહયુ “હવે હું તારો ભાઈજા છેલ્લે હું મેશ માટેનો તારો સાચો ફ્રેન્ડ, અને જીદગીભરનો તારો સલાહકાર છેલ્લે, તે યાદ રાખ અને મને હવે શીરોઝ કરી-નંજ બોલાવ.”

ફરીથી તેણીએ તેનો ધણો ઉપકાર માન્યો.

કોઇ જાણી શકયુ નહી કે કેવા દુખી બારી દીલે તે તેણીને મોટા લીમડાના ઝાડો નીચે એકલી છોડી મયો-કોઈજા જાણી શકયુ નહી કે કેવી હેત, ગુસ્સા અને નાઆરીની લાગણી તેનાં દીલમા વર ધાલી બેસી ગઇ હતી તેણે બહા દુરાથી પોતાની સમજી લાગણીઓ દબાવી દીધી અને હીમતથી પોતાની સરજતને શરણુ થયો.

અસ દુન્યા તેને માટે હવે બદલાઈ જ ગઈ હતી પીલુ-
માયના મકાનના દરવાજા બાહરે તેને માટે સધળે ઠેકાણે
અધકાર અને ઉગડ વેરાન જેવું હતું ફરીથી કામળી ઓર-
તના એકરા સામે જેવું નહીં, એવો ડોઠ દાવરે પકડે ઠરાવ
કર્યો તેને માટે તો સુખના દરવાજા હવે જાણે સદા માટે
બંધ થઈ ગયા હતા.

તે જ્યારે આંખો બાહરે બામમાજ છોડી ધર તરફ
જવા કર્યો ત્યારે સામેથી તેને પીયુનાથ પોતેજ ધર આવતા
મળી ગયા તે તુરત તેમની પાસે ગયો.

“હુ તુને મુખારકબાદી ચાહુ કે, શીરોઝ બેટા !” તેણે
ધનતેજરીથી સવાલ કર્યો.

“નહીં,” તેણે હીમતથી જવાબ વાળ્યો. “તમેજ ખરા
હતા માયજ હું ખોટો પડ્યો છું વરસો પહેલાં જો હું
ચાહતો તો તેણીને મેળવી શકતો, પણ હવે તે મારી પોતાની
કદી થઈ શકવાની નથી.”

“ત્યારે તેણીને કામળી બીજા માટે દરકાર હોવી જોઈએ.”
પીલુમાયે કહ્યું. “ઓ દીકરા તારે માટે હું કેટલી દલગીર
છેઉં ! પણ હું તો એ ધારતીજ હતી.”

“તમે તેણી સાથે માયાથી વરતશો કેની માયજ !” તેણે
ધનતેજરીથી કહ્યું.

“હા અલગત શીરોઝ તે માટે તું બેસીકર રહે.”

“એને નાનપણમાં એક સપ્ત નીરાશી મળી હતી,
માયજ, તેની યાદ એ હજી જુની નથી અને ધણી દુખા છે.

મીચારીનું સગું વહાણ કે દોસ્ત નથી તેથી તો ઓરખી આપણે એની સાથે માયાથી વર્તવું જોઈએ કેની ? માયજી તમે એ વાત હવે એની આગળ કંઈ કરતાંજ ના મારી ખાતરી છે કે થોડા દહાડામાં એ બધું ભુલી જઈ મને પોતાનો ફેડ માની લઈ ઓસકાશે નહીં”

“મારા દીકરા” પીલુઆઈએ ખરી લાગણીથી કહ્યું
“તું કેટલો ભલો અને માયાળુ છે ?”

“ભલો અને માયાળુ ? માયજી, દુન્યામાં કોઈની છોકરીના પ્યાર કરતાં આલાની ફક્ત દોસ્તી મારે મન હજારો બણી કીમતી છે” તેણે જવાબ કયો

અકરણ ૪૭ મું.

— ૦ —

‘સગવડનાં લગન’—એટલે શું તમે જાણો છો ?

હવે થોડી વાર આપણી વારતાનો હીરોઇન આવા આટને પડતી મુશ્કેલી કેપટન સોહરાય જામનચાહ શું કરતો હતો તે મહેરબાન વાંચકોને જાણવાની જરૂર છે ગરીબ ગરવી આલાને ચળકતા ઇટલીમાંજ છોડી તે નરગેશ મહેતાની પાર્ટી સાથે હીંદુસ્તાન પાછો ફરેલો ઝટ પોતાના વચન મુજબ તેણી સાથે પગપથો હતો અને હાલ તેઓના મોટાં મહેલ જેવા મકાનમાં કલકત્તા ખાતે ગેહલા હતાં.

જામન સનાનો હતો, અને પોતાની રકમ રકમની

પાણીઓથી નચી પડેથી અને સુદર રીતે શણગારેલી ટેમચ આગળ એક લબ્ધ સુશોભીત કાષ્ઠનીમ હોલમાં હાલ કેપટન મોહરામ અને નરગેશભાનુ નાસ્તો લેતા બેઠા હતા તેઓનાં પામે રમતા અને નીરદોશ પટપટ કરનાં બે નાના બુલકાંઓ મીઠા હસ્તા ચેહરાએ ત્યાં ઉભેલાં જણાતા હતા

૫ડો કેકી ચાર વરસનો હતો અને તે તદ્દન દેખાવમાં પોતાની માતાને મળતોજ હતો તેજ હડી મગરૂર ખુમસુરતી, તેણે ધારણ કરી હતી જ્યારે નાની નવાજ બે વરસની ઉમરની—તેનો આપ મગરૂરીથી કહેતો તેમ તદ્દન “મમનશાહ કુદુબ”ને મળતી આવતી—તેવાજ ચેહરાની કાળા વાળ અને પ્રાઉન નરમ આંખો ધરાવતી એક સુદર બુલકી હતી,

“માર્ગી નાની નવાજ તો તદ્દન મારા મમનશાહ ફેમીલી ઉપરજ પડીછ નરગેશ” સોહરામ મગરૂરીથી કહેતો અને તેનો જવાબ કાષ્ઠક રમુજ અને તુચ્છકારથી વાળતા મડમ સાહેબ કહેતા કે “તેથી બીજા કરતા કમ રીતે એ ચઢ્યાતી ૩ તે તો મને જતાવો ?”

તેઓને પરણવાને નજદીક પાંચ વરસો થયા આવ્યા હતા, પણ તે પાંચ વરસો તેઓની જીદગીમાં જરાથી સુખ કે શાંતી લાવી શક્યા નહીં હતા તેઓને ત્યાં આ બે બાળકો થયા હતા, પણ તે બન્ન્યાઓથીબી સસાર કોષ્ટ રીતે વધુ મુખથી ગળડી શકતો નહોતો એમ છતાં કેપટન સોહરામ અને તેની ધણીઆણી સારા એખલાસથી એક એક તરફ સખ્યાથી નરતી રહ્યા હતા ખાસ કરી લોકને દેખાડવા ખાનર તેઓ આ રીતે વધારે વરતતા હતા પોતાના પરણ્યા

સસારમા તે સુખી હતી નહી, એમ લોકને જાહેર કરવા કરતાં નરગીશ્યાનુ મરવાનુ પસંદ કરતે, અને કેપટન સોહરાય પોતાની મમ્મરીને ખાતર અને પોતાના મોટા કુળ-વતા નામને ખરાય નહી લાગે તે ખાતર ઉપરથી ધણે સુખી દેખાવાના પછાડા મારતો હતો

“હુ જોઉં છ કે તારી ફ્રેન્ડ મીસ ફ્રેની દેસાઈના લગન છપાયાછ” કેપટન સોહરાયે ન્યુસમાથી ડોકુ બાહેર કાઢી પોતાની ધણીઆણી ગમ જોતા કહ્યુ “હુ આશા રાખુ છ કે તે સુખી થશે મળહની છોકરી છે એ”

“એ શા ઉપર પરણીછ તે ઉપર ખાસ કરીને એના સુખનો આધાર છે” નરગેસે કહ્યુ “જો તે હેતનાં લગન હશે તો તેઓ ખચીતજ સુખીજ થશે એમા સંદેહ નહી પણ જો મારી એ ગરીબ ફ્રેન્ડને તેના પૈસા ખાતર એનો વગ પરણ્યો હશે તો હુ કેહુ છ કે એની આખી જીવગી થશે”

પૈસા ખાતર પરણેલા તે કેપટનના ચેહરા ઉપર શરમનો રતારા ધાઈ આવ્યો તે તેણીનો રીમાક સમજ્યો તો ખરા-પણ જાણે સમજ્યુજ ન હોય તેમ ચુપ રહ્યો

“ન્યુસમા છપાયુછ કે એ મીસ ફ્રેની દેસાઈના લગન વણા ધામડુમથી મુનઈમા થયા હતાં અને ઘણુ ખુશનુમા રીતે સર્વગ્ પસાર થયુ હતુ” તેણે પાછુ કહ્યુ

“તે હુ માની રાકતી નથી” તેણીએ શ્વાત ઢપે કહ્યુ
“કાઈનાખી જગન ખુશનુમા રીતે પસાર થયલા લાગે એ

“નવા જોગ નથી લગન વખતનો દેખાવ હું કેહું છું કે આખી દુન્યામાં સર્વથી મલીરમા મલીર દેખાવ રળું કરે છે એના કરતાં એક પાયદસ્તનો દેખાવ સારો ”

પાછો તે જવાનનો ચેહરો લાલ થઈ આવ્યો—છતાં ફરીથી તે “અન-વાષક-લાષક રીમાક ” તે નોટીસ કર-તોજ નહીં હોય તેમ ચુપ રહ્યો.

“મમા” નાનો કેકી પોતાનું રમવાનું છોડી દઈ તેવામાં તેની પાસે દોડી આવતાં જોઈયો “મમી ! મને માહરો નવો ટડું ક્યારે મલશે ? પપાએ મને વણો વખન થયો નયન આપ્યું હતું પણ હજી અપાવ્યું નથી ”

“તારા બાપનાં વચનો ધણીકવાર ખોટા પડેછ મારા નીકરા” નરગેશ કહ્યું.

“નાહિ નરગેશ, ઘેટ ઇઝ નોટ ફેર ” તેણે વાધો લીધો “તું પોતે મને ગમે તે કહે—પણ એ રીતે મારા નાના નીર્દોષ બુલકાઓને મારી સામે બેસેલા વાજમી નથી ”

“તેઓ જલદીજ ખરૂં ખોટું સમજવા જેટલાં મોટા થશે ” તેણીએ તીખાશથી જવાબ કર્યો—અને તે લખોતી દોલત ધરાવનાર, એક ખુબસુરત પૈસાવાલી બધરી અને નાના મીઠા બાળકો ધરાવનાર જવાન શેઠયાએ એક જીમરતોડ હાથ ખેચી.

“નરગેશ,” તેણે મળીરાઈથી કહ્યું “તું ને ખુશી રાખવા એ ધણું અધરૂં કામ છે. હું જેખી ખોલુછ તે કમનસીમે

તુને સારું લાગતું જ નથી હું ઇન્કુબ, નરગેશ, કે તુને કંઈ રીતે ખુશ રાખવી તે હું જાણી શકું ”

અને તેને જે જવાબ મળ્યો તે તેણી તરફનું એક તુન્હોકારભર્યું રૂપેરી હસતું હૃદય જે પગી વંચે યા નહીં થોભતા તેણીનો ધણો ત્યાથી ઉડી ચાલી ગયો.

કાંઈ પહેલેથીજ તમો આ રીતે ચાલતા હતા નહીં લગભગ પછીના થોડા પખવાડયા તો વણા સપ અને અંખ લાસનાજ પસાર થયા હતા કેપટન સોહરાબે જોયું કે તેની ધણીઆણીના મગડાં ડાડા દેખાતી નીચે એક ધણુજ માયાળુ દયાળુ અને હેતુથી ઉભાઈ જતું અતકરણ સતાઈ ખેડતું તેણી શરમાળ અને કાંઈક એકમાર્ગી હતી—પણ સખત કે પાછો તો નહીંજ હતી કોઈની જાનની લાગણી મનાવામા તે ધણી ધીરી હતી, છતાં ખરે સાચું જીવસાદાર હોત અને વફાદારી તુ તે એ છોકરી બરાબર સમજતી હતી.

પરંપરા પછીનાં થોડા અઠવાડયા તેણી ધણી સનોળી રહી તેનો ધણો તેની સાથે વણી માયાથી ચાલતો અને તેને માટે કાળજી કરતો દેખાતો હતો.

“હું હવે જોઉં છું કે એને માહરે માટે ખરા દીવનીજ દરકાર છે હું અદેખી થવા માટે ખોટી હતી અને એ મારી સાથે હું કે મેદરકાર હતો, એમ માનવામા હું જોઉં છું કે મારી મોટી ભૂલ હતી” તેણીએ વારંવાર પોતાના મનને કંથ્યું હતું.

અને તેણીનાં સુખે તેણી હતી તે કરતાં એવડી તેને ખુશમુગ્ધ જનારી દરેક સુખથી તે રૂપાળો ચંદ્રો એવડા

અને ચોવડા હેતથી ચળકાટભર્યો બની ગયો હતો અને તેણીના મગરર લેહકા અને ગ્રેસપુન અદા સાથે તે એક ગુલાબ માફક ખીલતી અને પોતાના ધણીના લાડમા મહાલતી એક જોવાજોગ મનો હર પીકચરજ રજુ કરતી હતી.

પણ એક દીવસ કમનમીને તે સુખ અને એખનાસનુ એકદમ છેવટ આની ગયું તે જિનાળાનો એક ગરમ ચળકતો દીવસ હતો, જ્યારે પોતાના રમણ બાગમા ખુરસીઓ કઢાવી તેઓ બાહર લોન ઉપર બેઠા હતા પનનના ટડી લેહકા પુલના મીઠા બેહકાટ સાથે આવતી હતી, અને તેનામા કેપટન સોદરાબની આખો બધ ચઢ ગઈ, અને તે એક મીનીટમા તો ખુશાલ ઉધમા પડ્યો—તેના હાથમા એક ચોપડી હતી જેમાથી તે કાંઈ નરગેશને વાચી સંભળાવતો હતો, તે નીચે પડી ગઈ જ્યારે નરગેશે હેતથી ધીમું હસ્તા તે ચોપડી ઉપાડી લીધી, અને પછી બમણા હેતથી તેનું નરમ સુનારું રેશમ જેવું કાળા વાળોથી ભરેલું માયુ ઉપાડી તેણીએ એક રેશમી કુશન નીચે ગોઠવ્યો, અને પછી તેને જોતી બેસી રહી.

આહ, બાનું નરગેશનો આ છેલ્લોજ સુખી કલાક હતો એમ કહીએ તો આવે, તેણી ચુપકીદીમા પોતાના ઉધતા ભરથારના સોદરામણા ચેહરા બહારી જોઈ રહી હતી, તેટલા તે ચેહરા ઉપર એક નરમ હસવું તેણીએ પથરાયતું જોયું, અને તે હોઠો કાંઈ નામ બમડયા તેણીનું પોતાનુંજ તે નામ હોતું જોઈએ એમ તેણીએ ધાયું—અને બેહદ ખુશાનીની તેણીનો સુદર મગરર ચેહરો ખીલી ગુલાબી બન્યો.

“માહરો સોદરાબ, માહરો વહાલો ભરથાર ! આહ એને

કેટલી મારી દરકાર છે કે ઉધમાળી એ માફ નામ બળડેછ ”
તેણી જોશથી મનમા બોલી

પાછો જવાન સોહરાય ઉધમા કાઢ બળડ્યો અને
મરાઝર સભળાય કરી હવે તેણી તેની વધારે નજદીક
ગઈ, અને વાંકી વળી ત્યારે જે શબ્દો તેણીના કાને અથડયા
તે તે છોકરીને સખ્ત ચોકાવા બસ હતો

“આલા, માહરી વાહાલી બોવાએલી આલા ! !”

નરગેશ બાનુ એકદમ પાછળ હટી ગઈ તેના ચેહરા
ઉપર એક જાનનો સફેદ મગડર વાનકી છાપ ફરી વળ્યો—
જે સદા ધર ધાલી તે સુધર ચેહરા ઉપર ત્યાર પછીથી
ચીટકી બેઠો

“આલા, માહરી આલા ” એ શબ્દો તેણીના કાનોમા
ગણગણી રહ્યા ફરી એકવાર ને સુતેલો જવાન એ નામ
બળડ્યો પણ હવે પામે જઈ તે સાબળવાની દરકાર તેની
ધણીઆણીએ ફરી નહી

“મારા જીવને વધારેવાર દુખ આપવાની કાંઈ જરૂર
નથી મને શું દરકાર !” તેણીએ વમાર્યું, અને જ્યારે પાછો
કેપટન સોહરાય ઉધમાથી જાગ્યો ત્યારે તેણે પોતાની ધણી
આણીને જેમની તેમ મજાર ચેહરે એક ચોપડી વાચતાં
બેઠેલી દીદી તેણીનો ચેહરો પાછો અસલ માફજ હોડો અને
કરડો થઈ ગયો હતો.

“નરગેશ” તેણે શરમાઈને કહ્યું “આવી રીતે તુને

એકલી બેસાડી ખુરસીમા ઉંધાઈ જવા માટે હું શરમીંદો છઉં મહેરબાની કરીને મને માફ કરજો ”

“તમે બરાબરજ કીધુ થાક લાગવાથી ઉંધ આવી અને તમે સુઇ ગયા એમા ખોટું શું છે ?” તેણીએ કહ્યું અને પુરત તેને તે સાદમાથી કાઢી બોલ્યું બોલ્યું લાગ્યું એક બીજા જે હમણાની તેના સાદમા સલવાની હતી, તેની ગેરહાજરી નેને પુરત માલમ પડી

ધણીક જુવાન ઉતાવળી છોકરીએ તેણીની જગ્યાએ હોત તો પુરત પોતાના ભરથાર આગળ જઈ આ આલા કાણુ હતી તે જાણવા માગતે અને ખરો કે ખોટો ખુલાસો જાણી છેવટે માફ કરી પાછા દોરત થઈ જતે. પણ તે કીસ-મની લેડી નરગેશ બાનુ હતી નહીં. તેણીએ વીચાયું કે પોતાના મનમા એક જણ વાસ્તે હેત રાખી બીજા જણ સાથે પરણી કેપટન સોહરાએ તેણીને ધણોજ ગેરમન-સાફ કર્યો હતો

પણ તે રાત્રે ફરી આગ્યા પછી તેણી પોતાનું મન મારી શકી નહી અને પોતાના દીલમા રમી રહેલો અને હોઠો ઉપર ફૂડકી રહેલો તે સવાલ કરતી તેણી હીંમતથી તેની પાસે ગઈ

તે વખતે તે ધણીજ ખુબસુરત લાગતી હતી પોતાના સીધા પાતલા તોરવતા આકાર અને મીઠા મમરર ચેહરા સાથે એક સુદર ગોળ ભરેલો ગોરો હાથ ખુરસીની પીઠ પાછળ રાખી, એક રાણીના તોર અને હમામથી ઉભેલી તે છોકરી

એ પણ આજ નાખવા જેટલીજ મનોહર લાગતી હતી અને તેને વાગળી મગફરી અને વખાણથી જોતો તેનો ભરથાર સામે એટો હતો. તેણીએ પોતાનો ચેહરો ફેરવ્યો અને મીઠું ને દુગારા ભરથારના મોહામણા ચેહરા અને મીઠી ચશ્મોના એક ઉડાણમાં જોયું.

“સોહરાજ, એ આલા કોણ છે ? જે તમે થોડા વખત ઉપર ખગ દીવથી આહી અને વખાણી હતી તે આના કોણ છે ?” તેણીએ ધણી શાતીથી પુછ્યું.

તે સવાલ પાછો ખેલવાની કશીજ જરૂર હતી નહીં. તેણીએ તેને એવો નો આચીનો એકદમ એ સવાલ કયો કે જુહુ ખેલવું કે જોડી કાઢવાનો જાણે તેને વખતજ મળ્યો નહીં તેના ચેહરાનો અધો રંગ તેને છોડી ગયો, અને તે માત જોવા શીકે પડ્યો. તેના આખો, તેની સાચી હીમતવાન પવીત્ર ભત્રી મહોરદારની ચળકતી ખુશી ચરમો આગળ નમી પડી. અને તેના ચેહરા ઉપર “ચુનેદગાર” ખુલ્લા અક્ષરમાં પ્રગટી નીકળ્યું.

“આલા ?” તેણે કહ્યું “એ વળી ગુ નયુ તુ મને પુછેછ ? આલા કોણ ? હું નહીં જાણતો ! અને તો તારીજ નજાર છે નરજેશ, ખીજ કોણની નહીં”

તે તેણીની વધારે પાસે આવ્યો અને તેનો હાથ પોતાના હાથમાં લેવાની કોગેશ કરી પણ તેણી તુરત ખસી ગઈ, અને નુચકારથી દુર થઈ ઉભી “જો મને સાચું કહેવામાં આવે તો હું મને તેવો ગુનાહ માફ કરી શકું છું” તેણીએ કહ્યું “તમારે મને કાંઈ કહેવું જ, સોહરાજ ?”

જે તે વખતે તેનામાં તે હીમત, અને મરદાનગી હતો, અને પોતાના યુનાહની સાચે સાચી વાતો કહી દઇ માફ માગી લીધી હોત. તો નરગેશ એક એવી તરાહની છોકરી હતી કે જરૂર તેને માફ કરતો, અને તેઓ બવીબ્બમાં પુરતા સુખી રહી શક્યા હોતે પણ તેની હીમત ચાલી નહી તેણે એક પછી એક જુકુ બોલવાનું ચાલુજ રાખ્યું જે તુરત સમજી જતા તેણીને ડબલ તીરસ્કાર તેને માટે ઉપજ્યો.

એકવાર કોઇ આલા નામની છોકરીને વરસો ઉપર તે મુબ્બમાં મળ્યો હતો એ જુકાણુ બોલતા તેને એકદમ અટકાવી નરગેશ મગરૂરીથી કહ્યું—“બસ હવે વધારે એક બોલખી બોલવાની જરૂર નથી—એકદમ બસ કરો !”

“પણુ હું એમ પુછું નરગીસ, કે કોણુ તારી આગળ એ ચાડી ખાવા આવ્યું ?” તેણે એમ કરતા પોતાનો બેઠ તે ચગોર ચસ્મોવાલી મહોરદાર આગળ ખુલ્લો કરી દેતા પુછ્યું

તેણી જુહાને ધીકારતી હતી, તેથી પોતે કદી જુકુ બોલતી હતી નહીં એટલે તેણીએ તુરત કહ્યું

“તમે ઉંધમાં આલા માટે બોલ્યા હતા ” તેણીએ કહ્યું. “આલા, તમારી વાહાલી ખોવાયલી આલા.”

“એમ ?” તેણે શુચવાઇને કહ્યું “ત્યારે તો મારી ખાતરી છે કે હું સ્વખોજ જેતો હોવશ, કેમકે જેને માટે મારા દીલમાં તે વખતે વીચાર હતો તેનું નામ જે હું બોલતો તો મારે નરગેશ કરીનેજ કહેવું હતું ”

પણુ તેણી તો ધીકાર, તુરત્કાર અને કમકમાટી તેની

તરફથી ફરી ગઇ. અને પછી ઉતાવળે તે ઓરડો છોડી મઠ

વાચનાર ! એ “સગવડના લગન” હતા—ચાર વગરના, માત્ર દુન્યાદારીના ખનાવટી અકુદરતી લગન હતા ! એવા હીંગડા હાંગડા લગન ક્યારે સુખી થયા છે કે કેપટન સોહરામ બહમનશાહના પાપમા થાય ?

પ્રકરણ ૪૮ સુ

— ૦ —

પાપી અતકરણનો કાતીલ ૨ ખ.

ખરી વાત છે કે જ્યારે કેપટન સોહરામ નીદોશ ખુબ સુરત, નરગેશ મહેતા સાથે પરણ્યો, ત્યારે તેને જરાખી તે ભલી છોકરી માટે હેત જેવી કાંઈ લાગણી હતીજ નહી તેનું મન અને દીલ નો આલાચીજ ભરાયતું હતું ત્યારે તેના લગનની તૃપ્ત્યારીઓ ધામધુમથી થઇ રહી હતી ત્યારે તેનું દીલ નો એવું ખોટું મારી ગયું હતું કે, જો તેનું ચાલતે તો તે રૂડી તૃપ્ત્યારીઓથી એકદમ બંધ કરાવતે તેણે જ્યા સુધી નાની નીદોશ આલાને સદા માટે ખોઇ નહી ત્યા સુધી તે ગાણી શક્યો નહી કે તે છોકરી તેને કેટલી વાદાલી થઇ પડી હતી, એવી એકખી રાત તેણે કાઢી હતી નહી, કે ત્યારે આલાનો મીઠો મધુરો મ્યુઝીક જેવો માદ તેના કાનમા ગાળ્યા વગર નહયા હાય ! તે સાદ, તે હલ્લો સમજેલો મીઠો મધુર છતાં દુખથી દુખાયેલો નાદ -અરે, હવે સદાનો બંધ થઇ ગયો હતો !

“ઓ સોહરાય, મને મારી નાખો, મને મરવા દેઓ તમારા વગર હું જીવી શકવાની નથી” આઠ આજ તેણીના બોલો હતા જો તે પોતાની આખો બધ કરતો તો તેજ વડીએ તેણીનો મીઠો અને બાળક જેવો નીર્દોશ સુદર ચેકરો નેની આખો સામે આવી ઉભો રહેતો તેણીની આખો, જાણે સુદર વાયોલેટ ધૂણને દવમા બોળી દીધા હોય તેવી તેણીની મધુર આખો, અને રાતા પરવાળા જેવા લલચાવનારા હોઠો, કેમે કરતા તે પોતાના મનથી દુર કરી શકતો નહોતો

તેણે તેણી તરફથી કશું સાલજીવું હતું નહીં જે દીવ-સથી તેઓ છુટા પડ્યા ત્યાર પછીની જાણે તે ગુમજ થઈ ગઈ હતી જ્યારે તેના દોરત કેપટન હોરમઝદીઆર વજીર દારે આવી તેને ખચર આપી હતી’ કે પટનીના તે મોઠા નામાંકીત પુરાણ પેલેસમા જ્યા તેઓ રહ્યા હતા ત્યાંથી તે છોકરી બીજે દીવમે એકદમ ગુમ થઈ મયલી માત્રમ પડી હતી, ત્યારે તેઓએ તેણીની ખુન બોળ કરી, પણ ફેકટ ! તે નો જાણે પાતાળમાજ ગેબ થઈ ગઈ હતી.

કેપટન સોહરાય ખમનશાહે થોડો વખત તો ધણી આશા રાખી કે કંઈ નહીં તો તે પાછી ઉઠી તેણે તેણીને આપી દીધેલા “રોઝ વીલા”મા પાછી ફરશે તેણી તે મકાનમા મુખથી રહે એ જોવા નેને મમતુ હતું —કે કોઈ દીવ-સખી ભવિષ્યમા એકવાર પાછો તે મહાતામસમ મુખડો, જે તેને અજાણ વાહાલો થઈ પડ્યો હતો તે ઉપર તે નજર નાખી શકે.

પણ નહીં ! તેણે ખુબ છુપી તલાસ કરાવી અને ખચર

કાઠી, પણ ફેકટ ઉઠીનો રોઝ વીલા જેમનો તેમ બધ પડી રહ્યો હતો અને તેના સોલીસીટરે કહ્યું તેમ પૈસા માગવાથી તેણી ખીલકુલ હાજર થઈ હતી નહીં

થોડા વખત પછી તેણે તેણીની શોધખોળ કરવાનું માડી વાળ્યું તેણે ધાર્યું કે હમેશ માટે હવે તો તે છોકરી તેના માર્ગથી દુર થઈ મૂક હતી પણ જ્યારે નરગેશ હમેશ કરતા વધારે તેની સાથે ઠંડી અને જુદાપણરી રીતે ચાલતી, ત્યારે બહુદાષથી તેના વીચારો પાછા અને પાછા નરમ બવાસની હેતવતી આલા તરફ દોડતા રહેતા

વળી એક એવો બનાવ બન્યો કે જે જવાન મોહરાય અને તેની સુદર મહોરદાર વચ્ચે દોસ્તી લાવી શક્યો નહીં એક દીવસ બાપ સાહેબ નરગેશમાનું પોતાનાં ધણીની ચોપડીઓની પેટી ગોઠવતી બેઠી હતી, તેવામાં એક નાનું ટીસ્યુ પેપરનું પેકેટ તેના હાથમાં આવી ગયું જે ઉપર કેપટન મોહરાયનાં ખુલા અક્ષરે “આલા” કરી લખ્યું હતું તેણીએ તે ખોલ્યું તેણીએ તે ખોલ્યું અને જોયું, તો તેમાં સોનેરી ટક્કા જેવા સુવાળા વાળ જાણે તે એક નહાતા બાળકના માથા ઉપરથી કાપ્યા હોય, તેવા સુદર વાળનું ગુછકું હતું તે તેજ છોકરીના વાળ હતા કે જેનું નામ તે પોતાની ઉંચા બોલ્યો હતો

તેણીએ તે ગુછડાને હાથ લગાડી જોયું, અને વીચાર્યું કે તું હેતથી હજારોવાર એજ પ્રમાણે સોહરામે તે વાળોને હાથ લગાડ્યો નહીં હશે ? ખીજજ પણ તેણીનો એકરો સફેદ

કપુર જેવો થઈ ગયો અને અદેખાઈ, જે તેનું જીવન કોતરી ખાતી હતી, તે એકદમ પાછી ઉભરી નીકળી જો તેણી હતી તે કરતાં એણી મગર હોતે તો તે સુદર વાળોનું ગુછડું એમને એમ જળતામાં નાખી બાળી નાખતે—પણ તેણી તેવી હતી નહીં, એટલે હાથમાં તે વાળ લઈ તેણી પોતાના ભર થાર પાસે ગઈ

“આપ મને તમારી ચોપડીઓ વચેથી મળ્યું, સોહરાબ” તેણીએ કહ્યું “અને તે મેં ખોલ્યું”

અને તેણીએ પોતાની ખુદ્દી નીર્દોશ આપો નેની ઉપર ઠેરવી જોયું ત્યારે તેનો ચેહરો ગુચવાડાથી લાલ અને સફેદ થઈ ગયો

“હું ધારૂં કે એ બાલ, પેલી તમે ઉઘમાં બાદ કરેલી અને ખોલાવેલી આલાનાંજ છે”

તેણીના શબ્દો તેને તીર માફક ખુરશી તેણે તેણીના હાથમાંથી તે સોનેરી વાળોનું ગુછડું લીધું અને પાસે જળતી સગડીમાં નાખી દીધું.

તેણી તુચ્છકારથી હસી

“વાહ, આપ તો જાણે નાટક હોયના તેનુંજ ડ્રેમટીક અને ટર્ચીફ લાગેજ” તેણીએ કહ્યું “જે માણસો પોતાના મન ગુજરી માટે શકમદ હોય, સોહરાબ, તેવાઓએ કદી પોતાની અધરીને પોતાના કામગ્યાઓ વચ્ચે કામ કરવા મોકલવી જોઈએ નહીં”

“નરમેશ,” તેણે ગુસ્સાથી જીમ પાડી “તું મહુ સખત છે તું જવાનીની જીમ માટે જરાબી નરમ થઈ શકતી નથી”

“જવાનીની જીલો કાંઈ એક માણસને એમ પાછલા વરસોમા સતાપતી રહેતી નથી, મોહરામ તમે ગમે તે મોલો પણ હું માનવાની નથી.”

તેનામા તેણીને બધો જીવજી ભરી ચુક્યો હતો તેણીને મનથી તે તેની આખી દુન્યાજ હતો અને તેથી તેના જરાક જેટલા મોલો, દરવુ, કે એક નજર વટીકથી તે એકદમ અદેખી થતી તે છતાં દીલની તે એક ભલી છાકરી હતી, માયાળુ અને ઉદાર હતી અને જો તે વખતેથી તેણે તેણીને મોટું ખોશી પોતાનો બેદ જાહેર કરી દીધો હોત, તો નકકી તેણીએ તેને માફ કર્યું હોત અને સઘળું સમાધાન થઈ જતે

પણ તેને તો તેવો કોઈ ખ્યાલ આવી શક્યોજ નહીં એક ઔરતનાં નરમ દીલના ઉદારપણા વાસ્તે તેને ખબર હતીજ નહીં. અને એક હેતથી ભરપુર જીવર સઘળું માફ કરી શકે છે તે વાસ્તે તે અનજાણ હતો.

એટલે તેથી થયું એમ કે દીવસે દીવસે તેઓ વધારે અલગ અને વીખુટા પડવા માડ્યાં કેપટન મોહરામને પોતાની મનથી અદેખી અને અવીચારી લાગતી હતી, અને નરગેશ-માનુ માનતી કે કોઈ દીવસે તેણે તેણીની દરકાર કરી હતીજ નહીં, અને કરી શકેજો નહીંજ.

નાના કેકીનો જન્મ વટીક તેઓના છુટા પડેલાં દીલ એક કરી શક્યો નહીં. નરગેશમાનુ પોતાનાં અદેખા વીચારો કરતી બેગી રહેતી, તેણીની જીદગી એક નહીં ખમાય તેના સતાપ જેવી તેણીને લાગતી કેપટન મોહરામ હવે પોતાના

નગ્ની ઓછી દરકાર કરી દીવસનો મોટો ભાગ પોતાની કલ્લ ખમા કાઢતા લાગ્યો.

એક દીવસ એકદમ ઓચીંતો તેઓનો મેળાપ સરદાર નોશીરવાન દીવેચા સાથે થઇ ગયો. વાચનાર મહેરમાન એ ભક્ષા જવાનને જુદ્યા હશે નહીજ. નાની આલાને તળાવમા પડી ગયતી ખચાવનાર અને તેણીને સીધે મારગે, દોરી પોતાની એક મુખવાલી કઝીન હીલા દાદીશેઠને ત્યા તેણીને દર પાડનાર તેજ ભલો જવાન હતો. પોતાના એક કાકાના મરણથી સરદાર અને લખપતી થએલો તે પોતાના મોટા મકાનમા અહીજ રહેતો હતો, એ આપણને ખમર છે પણુ તે મોટે ભાગે મુસાફરીએ દેશેદેશ ફરતો એક ખરેખરો મુસાફરજ હતો, અને જવલેજ અહી તો ફરીને રહેતો હતો. એકવાર એક મોટા ઉચ ઠેકાણેના ગેલરીમા કેપટન અને મીસીસ મમનશાહ તે જવાન સરદારને મળી ગયા.

વાત ઉપરથી વાત મુસાફરી અને ઇંગ્લાડ તેમજ કોન્ટી નટની નીકળી જે ઉપરથી ખાનુ નરગેસે કહયુ, કે પાચેક વરસ ઉપર તેઓખી ઇટલી વેરોના વીગેરે ઠેકાણે ગયા હતા, અને તે સાબળતા જવાન સરદાર નોશીરવાને તુરત કહયુ—

“ પાચેક વરસપર ’ હુળી ત્યારે તો તે વખતે ત્યાજ હતો. આપણે એકજ શહરમા ત્યારે તો સાથેજ હોવા જોઇએ પણુ એકએકને ખમર નહી વળી મને તો એક ચોકસ દીવસની તારીખખી ખાસ કરીને યાદ રહી ગઇ છે કેમકે તે દીવસે કાંઇ અજબ જેવુ ખન્યુ હતુ, અને ખુદાની મહેરબાનીથી હુ એક જીવ ખચાવા બાઅચાળી થયો હતો ”

અને પછી બાનુ નરગેશને એ વાતમા ખુબ રસ લેતા જોઇ, તેણે તે આખી વાત વીસ્તારીને તેમને કહી તેણીએ ગભીરાઇથી સાબલ્યુ તેણી તો તે બહાદુર બલા માણસ માટેજ વધારે ઉત્કેરાઇ—તે તળાવમા પડી ગએલી ઊકરી માટે નેટલી નહી !

“અને એ ઊકરી જે તળાવમા પડી ગઇ, તે જગ્યા વેરેનાથી કેટલી દુર આવી છે વાર ?” સોહરાએ ધાડે સાદે ધીમેથી પુછ્યુ

“વેરેનાથી ત્રણથી ચાર માઇલ જેટલુ દુર હોશે ” તેણે જવાબ દીધો અને ત્યારે કેપટન સાહેબે પોતાનો ચેહરો કેરવી નાખ્યો કે રખે તે ઉપરનો પ્રીકાશ અને ગભરાટ તેઓની નજરે પડે

તે આક્ષાજ હોવી જોઇએ એમ તેણે ખાત્રીથી માન્યુ આઠ કેટલી નાની છતા કેટલી સાચ્ચી, કેટલી હેતવતી અને એકજ દીલની ! કે તેના વગર જીવી નહી શકવાના ખ્યાલે પોતાનો જીવગીનો અત વટીક લાવવા તે હલેર ઊકરી કરી નહીં ! અને જ્યારે તેનુ વર્ચુન કરતા સરદાર નોશીરવાનને તેણે સમજ્યો ત્યારે તેનુ અતકરણ એક હાથોડીની માફક વાગી રહ્યુ હતુ

“એ ઊકરીનુ વરણુન આપનુ મને ધણુ અધરૂં લાગેજ એનામા કાઇ એટલુ નહી સમજ પડે તેનુ હતુ ” સરદાર દીવેચાએ કહ્યુ અને પછી તેણે તેણીનુ વર્ચુન આપ્યુ.

“આપણે કદીમી નહી જોયો હોય એવો મીઠો ચેહરો નમુન અને શોકાતુર મુખડો તેણી ધરાવતી હતી. તે મધુર

ચહરો કે જે તેની ઉપરની ગમખવારીથી વધારે સુંદર અને ખેચાણકારક લાગતો હતો તેણીની વાયોલેટ આંખોમાં છેક વણા ઉડાણથી એક ઘણી કંઈલામચ કઢાણી વાચી લઇ શકાતી હતી અને તેણીના મગફળી હોઠો તે જ્યારે હસ્તાનીમી કોશેશ કરતી ત્યારેખી કાંઈ ઘણી વીચીત્ર રીતે ધરજ્યા કરતા હતા. દુકમા તે છોકરી જેટલી સુંદર હતી તેટલીજ શોકાતુર હતી અને તે જેટલી ગમગીન અને ગમખવાર હતી, તેટલીજ મનમોહક અને અતકરણની લગી હતી જ્યારે મે તેણીને મચાવી ત્યારે જીવવા ખાતર તે એટલી દુખી થવા લાગી કે બોલ્યાની વાતજ નહીં બસ તેણીને તો મરવાજ ગમતુ હતુ ત્યાર પછી તે ઘણી ખીમાર થઇ ખીચારીના બધા સોનેરી કસબ જેવા વાળોની કાપી કાઢવા પડ્યા—પણ આખરેખી તેણીના નસીબમાજ જીવવાનુ તે તેમથીમી સારોજ થઇ ”

“અને તે એવી અજબ જાતની સુંદર પારસી છોકરીનુ નામ શુ હતુ ?” ઘણી ચટપટથી નરગેશે પુછ્યુ

એક પળની ત્યા શાતી ફેલાઇ, જે દરમ્યાન કેપટન સોહરાબના કપાલ ઉપર મોટાં પસીનાના ટીપા પુરી નીકળ્યા જો ફક્ત તેની બધરી “આલા” બોલ સમજે તો થઇ ચુક્યુ તેણીનો વહેમ પુરેપુરો ખરોજ પડે.

“એનુ નામ ?” ઘણી બેદરકારીથી સરદાર નોશીરવાને હવે જવાબ ક્યો “ એનુ નામ તો હુ ધાર છુ કે માટ હતુ મીસ આટ ”

“અને તમે તેણીનુ શુ ક્યુ, સરદાર દીવેચા ?” પાછુ નરગેશે પુછી બેધુ.

“જ્યારે એ તદ્દન સારી થઈ ત્યારે હું એને ઇડ્યા મારી સાથે લઈ આવ્યો અને મારી એક કઝીન પાસે મુ મઈ લેડી કે પેનીઅન તરીકે રહેવા મોકલી આપી મારી પીતરાઈ તો હવે પાછી પરણી ગઈ છે, એટલે હવે મીસ ગ્રાટ ક્યા છે તે હું ખીજડુલ જાણતો નથી”

“તે છોકરી તળાવમાં પડી ગઈ તે માટે તમે નુ ધારો છ સરદાર દીવેયા ? એણે એમ કાએ કીધું હોયે તાર ?”

“હું ધારું કે તદ્દન એકથી અટુથી દુન્યામાં હતી અને તેથી કાઈ દુખ પડવાથી એમ કીધું હોયે શી વાજ ધી મોરટ ડેસોલેટ એન્ડ ડેડેસ ગર્લ આઈ એવર કેમ અકોસ”

“પુઅર ચાઇલ્ડ, દુખી કમનમીય છોકરી” માનુ નરગેશ દયાથી પટપટી

જો એક માણસના દીકરામાં પાપ હોય છે તો તે ગમે તેવા હિમતવાન માણસને હિંચકાર બનાવી શકે છે કેપ્ટન મોહરાબનો હાથ તેવોજ હતો આલા માટે નડુ પુજ્યા અને જાણવા તેનું દીલ ટપુટપુ થતું હતું છતાં તે ધાન્ટીથી એક દમ ચુપ બેઠો અને હવે એ તાત અહીંજ બધ પડી

મકરણ ૪૬ મું.

‘ અરે—તુ એક ઓરત છે કે બરફનો ટુકડો ? ’

આલા માટે સરદાર નોશીરવાન દીવેચા તરફથી કેપટન મોહગમે જાણ્યું તે પહેલા તે કાંઈ એક સુખી માણસ હતો નહીં. પણ હવે તે જાણ્યા પછી તો તે એકદમજ દુખી થઈ ગયો એમ તો હવેજ નહીં કે તેણે જે કંઈ હવે, તે માટે તે દીલગીર થતો હતો તેના જેવા માણસો જયજેજ દીલગીર થઈ શકે છે પણ આલા,—સુદર નાની આલા—સાથે તે જે ધાતકી રીતે વર્ત્યો હતો, તેથી તે છોકરીને દુખી કરવા ખાતર તેનું અતકરણ હવે તેને ડાખવા લાગ્યું તે યાદ ક્યાં વગર રહી શક્યોજ નહીં કે આલા કેટલી માયાળુ અને ફેતવની હતી અને તે વારવાર તેણીનો સ્વભાવ પોતાની ઠંડી મગફળી સખ્ત સ્વભાવની બધરી સાથે સરખાવ્યા વગર રહી શકતો નહીં તેને અલમત ખબર હતી નહીં, કે તેજ, ઉપરથી ઠંડી દેખાતી તેની બધરી અદરખાનેથી કેટલી બધી હતી. તેને માટે તેણીને કેવું સાચું, જીરુસાદાર હેત હવે તે તે જાણતો હતો નહીં—અને તેથી તે તો એમજ માનતો કે કોઈની જોતની લાગણી તે છોકરીને કદી થઈ શકેજ નહીં તે તેણીને અદેખી ધારતો અને માનતો કે કોઈ દીવસખી તે તેની પાસે આવી, મીઠી હેતવતી અદાથી એમ કહી શકે નહીં કે “તમે મારી દરકાર કરો, મારે માટેજ દરકાર રાખો, નહીં તો તમારા વગર જીવવું મને રદ છે” જેમ સુદર આલાએ હજારો વાર તેને કહ્યું હવે

નરગેશ જે પોતાના હઠનુ ધારતી હતી, તે માટે ખાલી પછાડા મારી મેળવવાની તે મગર સુદરી કદીથી દરકાર કરતી નહીં જે તે ચાહતે તો, આલાના ગમે એવા વીચારો છતાં, કેનેટન સોહરાયને એક સપાટામા પોતાની તરફ જીતી તેને ખરો હેતવનો અને તેણી માટે દરકાર કરતો બનાવી શકતે તેમ હતું પણ તેણીએ તેની કશી દરકાર કરીજ નહીં તેની ફરજ હતી, અને તેમા તે પછાન પડતો હતો એટલે તેણી વચે પડીજ નહીં

નરગેશ અલખત બાણતી હતી કે તે કાષ્ટ એક ફરેસ્તા સાથે પરણી હતી નહીં તેણીના ભરથાગ વણીકવાગ વણી છોકરીઓ સાથે પોતે કાઢેલાં ઘેલાં એડાની વાતો તેણી આગળ રમુજ તરીકે કહી હતી. પણ તેમા તે કદી આ આલાનુ નામ બોલ્યો હતો નહીં અને તેથી તો નરગેશને વધારેજ શક ગયો તે કાચ કોષ્ટ દીવસ તે આલા નામની છોકરી માટે બોલ્યો હતો નહીં ? તુ ખરેખર ને ઘેલાં એડા નહીં પણ કાષ્ટ મજીર લાગણીજ તેને ને છોકરી માટે હશે ? તે કેની હોશે ? એવા એવા વીચારો તેનું મગજ ખાષ્ટ જતા હતા પણ એ વાત માટે તો કેપટન સોહરાયના હોડો સદા નીચાયવાજ હતા અને નરગેશ બોલતી તો નહીં, પણ અદરથી તેણી ત્યાર પછી, તેને માટે એટલો ખરાગ, હલકો વીચાર માર્ધી બેઠી કે બોલ્યાની વાતજ નહીં

તેઓ ખીન વણક ફશનેબલ જેડાઆ જેવી જીદગીએ જીવતા હતા તેઓ બાહેર હમેશ સાથે જતા, હસ્તા, બોલતા, અને લોકોને દેખાડના તરેહનાગ ફાફા મારતા—પણ નરમ

આભા પછી દરેક ખાણના ટાઇમ સિવાય તેઓ એકએકનું મોઢુબી જોતા નહીં જાનું નરગેશ પોતાના અદેખા વીચારોથી પોતાનું હેતવતું મગર પણ બાહેરથી ઠંડુ દેખાતું જીમર કાતરી નાખતી હતી તેણીનું જોર આખરે ખતમ થયું, તેણીનો ચેહરો શીકકો પડ્યો, આખો આસપાસ ચકરડા ફરી વળ્યા અને એકવારની તે સુદર ચળકતી આખો પોતાની ખુમસુરતી ખોલ દેખાવી અને સુરત દેખાવા લાગી તે જાણે હાથે કરી મરવાજ માગતી હોય તેમ લાગ્યું અને એકવાર તેના દેખાવથી ફરી જમ તેના માતા મીસીસ મહેના એ, એ બાબદ ઉપર કેપ્ટન સોદરાજનું ધ્યાન ખેંચ્યું, ત્યારે તેનો ભરથાર તે જોઈ તેણીને શું દુખ હશે તે માટે ચીચાક કરવા લાગ્યો.

જાનું નરગેશ હદ બાહેર ખુચીકુલ તો કોઈ દીવસ હતીજ નહીં પણ તેણી દમામદાર, અને ધણો મનોહર, અને મીઠા દેખાવની લાગતી હતી તેણીના દુખના સખખે તો હવે તે દેખાવની તેણીએ ખોલ દીધો તે તમામ બદલાઈ ગઈ ઉપરથી સુખી દેખાવાના ફાફા જે રીતે તે મારી રહી હતી, તે તેનો ધણી બરાબર જોતો અને જાણતો હતો તેણી કલાકો સુધી શીકકી, ઠંડી અને મુગી પોતાના અદેખા વીચારોથી બેસી રહેતી—અને જો તેવામા કોઈ આવતું તો તે ચમકી ઉઠી પોતાની અસલ અડધી, માથાળું, અડધી મગર, રીત-લાતે વાતો કરવાના કોશિશ કરતી પણ પાછી એકલી પડતા તુરતજ પોતાના ખ્યાલોમા ઉતરી જઈ મબાર ખની જની જે જોઈ ધણીકવાર તો કેપ્ટન સોદરાજ દુખીયા થતો.

એક રાત્રે તે રોજ કરતા જરા વહેવો ધર આવ્યો. તે કકડની ઠડીનો એક દીવસ હતો. ડરોઇંગ રૂમમાં સગડી સળગાવી તે પાસે પોતાના હાથે સેકતી નરગેશ બેઠી હતી તેણીએ પોતાની સુદર કીમતી સાડી અને જરઝવેરાત ઉપરાત એક મોટો જાડો કેટ ઉપરથી પેહરી લીધો હતો. છતાં જાણે સરદીથી હોય તેમ વારવાર તે ધરજતી નજરે આવતી હતી અફસોસ ! એક આવા માણસ ખાતર તેણીએ હવે સદા માટે પોતાની એકવારની મજબુત તદ્દરોસ્ત તબીયત બગાડી નાખી હતી, પોતાની સુદર ખુબસુરતી કચડી નાખી હતી.

તેણીનો દુખી ચેહરો અને ગમગીન અદા જોઇ તેને વણી દયા આવી તે ઘણી એકાત, એકલી, અને દીલગીર દેખાતી હતી તે ધીમેથી પછાડીથી આવ્યો, અને માયાથી એક હાથ તેના ખભા ઉપર મુકી બાજે હાથે તેણીનો ચેહરો પોતાની તરફ ફેરવ્યો, અને તે એકવારના દીનજીત કાળી આખોમાં કાઠક હેતથી જોયું પણ તેણે દુખથી જોયું કે વધુવાર તેણીને તેની દરકાર હતાં નહીં, તેના હાથ લાગતાજ તે કમકમીને દુર હડી ગઇ તે તેણે જોયું.

“ ફરીથી એમ કરતા ના મોહરાજ ” તેણીએ ઉતાવળે કહ્યું અને તેણે જોયું કે તેણીના પાનળા હાથેના આગળા એકએકમાં જોરથી ભેરવામણ હતાં.

“ નુ ? તું એમ કહેવા માગેછ કે મારી પોતાની બધરાં સાથે હેન કરવાનો મને હક નથી ? ” તેણે અભયથી પોકાર્યું “ ખરીત તું એમ કહેવા તો નહીંજ માગતી હોય, નરગેશ ”

“ નહીં, મેં એમ ધાયું કે કદાચ તમે જીલ કરી હોય

ને મને ખીજી સમજી એટલા હેતવતા થઈ શક્યા હોવ”
તેણીએ ઘણા કડવાસથી કહ્યું

સોહરાએ જવાબ દીધો નહીં પણ તેણીની પામેજ
આવી બેઠો.

“નરગેશ,” તેણે કહ્યું “આપણે સુખી નથી એક
ધણી ધણીઆણીએ રહેવું જોઈએ નેમ આપણે રહેતા નથી”

“હું તે જાણું છું” તેણીએ ટુકમા જવાબ કર્યો
“તમારા કરતા કદાચ ને વધારે સારી રીતે હું સમજી શકતી
હોવશ”

“ત્યારે એમ શા માટે કરવું જોઈએ ?” તેણે નરમીથી
પુછ્યું “મને આવી જાતની જીદગી પસંદ નથી, નરગેશ
અને તેથી વધુ કહેશે તેમ કરના હું તકવાર છેઉ”

“એ માટે વાત કરવું નકામું છે.” તેણીએ બેદરકારીથી
જવાબ કર્યો “હવે તે નકામું છે ચાલો હવે લેટ થયું છું—
અને હું થાકી ગેઈ છું ગુડનાઈટ મોહરાબ.”

અને તેણી ત્યાંથી ઉઠવા ગઈ, પણ સોહરાએજ તેણીને
એમ જવા દીધી નહીં, બજાઈતી તેણે તેણીને પાછા
બેસાડી દીધી

“નહી, વૃ મને એમ આજે છોડી જઈ શકશે નહી.”
તેણે દ્રઢતાથી કહ્યું “હવે કહે મને નરગેશ કે વૃ સાચી
એટલી દુખી અને ખીમાર દેખાય છે !”

એકજ પળ તેની આગળ દોડી આવી ખરે ખુદાએ

કહી દેવાનું તેણીને મન થયું એકજ પળ સમગ્ર જાણી લઈ માફ કરી માફી મેળવી પાછું સુખી થવાનું મન તેણીને થયું

“ઓ સોહરામ, તમે બીજા માટે દરકાર કરો છો તેથી માઝ દીલ તુડી જાયછ તમે મારી દરકાર કરો, અને મને સુખી કરો” એ શબ્દો બોલનાનું તેણીને ધણું મન થયું

તેણીના હાથે અડધા તેની તરફ લાગ્યા અને તે હોઠો કાપક શબ્દોમા ફડફડ્યા પણ બીજાજ પળે સેતાન્યન મગફરી તેની આડે આવી ઉભી—અને તે મીઠા ગરમ જુસ્સા વાળા વીચારો નસાડી દીધા, તેણીએ તે ખ્યાલો તુરંતજ કચડી નાખ્યા, અને એક તુલકારનું હસવું હસી

“મારે તમોને કશુંજી કહેવાનું નથી” તેણીએ કડામ્પથી કહ્યું “ધણીકવાર કોઈની કારણ વગર બીમારી આવેછ હું જાણુ છ કે હું કુખી અને બીમાર છેઉં, પણ તેથી માગ મીવામ કોઈનેજી તેની કનવાર કરવાની તું જરૂર છે?”

“તું કેટલી ઠડી ને સખત છે,” તેણીના ધણીએ એક દમ કહ્યું “એક યરફના પહાડને કોણ ચાહી શકે, મને કહ નરગેશ ? જાણે એક આછરીકલ !”

‘કોઈની નહી વળી’ તેણીએ ધીમેથી જવાબ કર્યો “અને તેજ કારણસર તો મને કોઈએ કદી ચાહીજ નથી”

“પણ તું જ્યારે ચાહેછ ત્યારે કેટલી જુદી થઈ શકેછ” મોહરાએ નરમીથી કહ્યું “મને આપણા પરણ્યા પછીના પહેલા થોડા મહીના બરાબર યાદ છે ત્યારે તું કેટલી હેન વની ને મીઠી હતી ! અને હવે એમ કેમ ?

તેણીએ પોતાના હાથો લાખ્યા કર્યા અને જાણે ને યાદ મારી હટાવતી હોય તેમ અફાળ્યા

“એ નીશે વાત કરો ના,” તેણીએ કડાસથી કહ્યું
“મને તે સાંભળવા ગમતું નથી”

‘વાર, પણ તું મને કહેશે નરગેશ,’ તેણે કાલાવાલાથી કહ્યું “કે “આપણા વચ્ચે એવું તે શું બન્યું છે કે તુંને એટલી મધી બદલી નાખી છે જ્યારે હું તારી સાથે પરણ્યો, તારો ખાવીદ બન્યો, ત્યારે મેં સોગદ લીધા હતા કે તુંને સુખી કરવી, તો મને કહેશે કે કઈ રીતે તેમના હું પછાત પડ્યો છું ?”

તેણીએ તરતજ જવાબ દીધો નહીં પણ જ્યારે જવાબ દીધો ત્યારે દુન્યાભરના ધીકકારથી તેની તરફ જોયું

“જ્યારે તમારું જીવન, તમારું અતકરણ તમોને તે કહેતું નથી, તો મારા હોઠો કદી ખોલી સકશે નહીંજ”

કેપટન સોહરાએ બેઠરકારીથી હવે પોતાના ખભા હલાવ્યા

“એમ તો એમ ! શું બરફના પહાડો કદી પીગળતાજ નહીં હશે ? પણ હવે એ વાત જવા દે તારા મમાની પોતાની મરજીથી આજે હું તારી તખીયત માટે રાત કરવા માગું છું તે તો સમજશે કેની ?”

તેણીના એકરા ઉપરનો રતાસ અને આખોમાનો ગુસ્સો હવે નાણું થઈ ગયો પોતાનો કેટ બરાબર વધારે લપેટી તેણી મુઠ્ઠી ચુપકાદીમાં તેને સાંભળતી બેઠી

“એમ ના ધારતી કે હુ પોતે તનદરેસ્તને જોરાવર છેઉ તેથી તારી નખળી નાજુક તખીયત જોષ શકતો નથી ” તેણે માયાથી કહયુ “તુ મને કહેશે કે તુને શુ છે વહાલી નરગેશ ?”

“હુ નહી જાણતી” તેણીએ કહયુ “અને ખરેખર સોરાખ—એ માટે હુ તદન બેદરકાર છેઉ”

“કશુલ કીધુ કે મારે ખાતર તારી જીદગી તુને કામની નહી હોશે, તે છતા તારે તારા નાના નાના લુલકા અને ધરડાં માતાનો વીચાર કરવો જોઇયે ”

“પણ હુ નહી ધારતી કે હુ મરી જવાની હોઉં?” તેણીએ બેદરકારીથી જવાબ કરતા કહયુ

“નહી, તારી તખીયત મુદલ સારી નથી ” તેણે જીદ કરી કહયુ “બધા લોકો તારામા પડી ગએલા ફરક માટે બોલેછ ”

“આહ હવે તમારી કાળજીનુ કારણ હુ સમજી ” તેણીએ ધણા કડવાસથી હસ્તા, ખોટી રીતે ઉશકેરાઇ જઇ કહયુ “લોકો મારી નાદુરસ્ત તખીયત અને ફેરનાયલા દેખાવ માટે બોલેછ—એટલે લોકોને દેખાડવા ખાતર અલગત તમે, એક હેતવતા કાળજીભર્યા ધણીનો પારદ પકે કરશોજ ધણુ મળહતુ, પણ શીકર નહી સોહરાખ—તેમા હુ પોતે તમોને મદદ કરવા હુ તમોને કેહુ મને શુ છે તે? મારે જોર જગુ રહેતુ હોય એમ મને લાગેછ મારી છાતીમા રોજ મને દુખાવો થાયજ, અને કાષ એટલુ બેચેન ગમગીન, અને ખીમાર જેવુ લાગેછ કે કશામા હુ મન રોકી શકતી નથી

એકના એક વીચારોથી મારી જાતી તુટી જાયછ અને માથુ કરી આવેછ ”

“તુ ખરેખર સખ્ત છે નરગેશ ” તેણે ઠપકાથી કહ્યુ
“તુ એમ બોલીજ કેમ શકેછ કે લોકને દેખાડવા ખાતર હુ કાળજીવત થાઉંછ । લોકને ખાતર નહી, પણ તારે પોતાને ખાતર હુ તારી કાળજી કરૂંછ, નરગેશ ”

તેણીએ કશો જવાબ વાળ્યો નહી

“તેથી મારી મરજી છે કે કાલે ડાક્ટરે આવી તુને તપાસવી અને તે જે કહેશે તે પ્રમાણે ટ્રીટમેન્ટ આપણે કરીશુ ” સોહરાબે કહ્યુ

“વેરી વેલ,” માત્ર નરગેશે બેદરકારીથી જવાબ આપ્યો
“તમારી મરજીજ છે તો હુ ડાક્ટરને જોવશ પણ મારી તો પુરેપુરી ખાતરી છે ને તેથી મને તો જરાકખી ફાયદો થવાનો નથી ”

એટલુ બોલી નરગેશ હબી થઇ—અને બાહેરથી ઠડીને મગફર દેખાતી ચાલી ગઇ તેણી પોતાના રૂમમાં પહોચી ત્યારે એક સોફા ઉપર પછડાઇ એક દરીઆવ રડી.
“ઓ ખુદા ! જે ફક્ત એ મારા માટે દરકાર કરી શકે ફક્ત હુ એને ગમી શકતી હોઉ !” એ તેણીનો કકલાટ અને વિલાપ હતો.

મહા કદપાંત વચ્ચે આ મુજબ બળકડતા કેપટન સોહરાબે જે તેણીને સાલળી હોત તો તેને બેદરકાર ઠડી, સખ્ત, અને લાગણી વગરની કહેવા પહેલા તે સો વાર વીચાર કરતે

પ્રકરણ ૫૦ સું.

— ૦ —

“આં વોધ્યાઝા !”

હવે આપણે પેલી તરફ પાછી આપણી આલાની થોડીક ખખર લખએ “તોફાન પછી ગાતી” એ કહેવત મુજબ હાલ આના લગાર ચાત રીતે રહેલી હતી લલા ડોં શીરોઝ દાવરના ખામમા તેણીએ કેટલું ખમ્યુ તે તેણી સીવાય ખીજુ કોઇ જાણી શક્યુ નહી જાણે એ માટે તેના દીવમા એક જાતનું તોફાનજ થઇ રહ્યુ હતુ તે તોફાન—લાગણી, લાલચ અને દુખનું હતુ જે અ ને તેણી જીતી શકી હતી

એમ છતા તે તેણી ઉપર વારવાર ચીડીઓ લખતો, પુલ ફરટ ચોપડીઓ અને મ્યુઝીક વીગેરે તે તેણી ઉપર મોકલતો અને તેણીને જાણુના દેતો કે તેની યાદમાથી તે લુલાઇ ગઇ હતી નહી ફક્ત તે જાતે આવી તેણીને મળા શકવાને હજી હાલ તુરત હોમત કરી શક્યો નહી

આટલો નખત આલા લલા પીલુમાય જોડે રહેવા ધણી રાજી હતી પણ હવે તેણીને લાગ્યુ કે તે ત્યા સુખી થઇ શકશે નહી તેણી જ્યાં જતી ત્યા લલા ડોં દાવરનો નીચાર તેને સતાપતોજ રહેતો એક સુખી સતોલી જીવને પોતે વચે આરી આરી રીતે દુખી કરવા માટે તેણી ધણી પરતાતી હતી ખસ હવે મદરાસ છોડી કેથે દુર દરાઝ ચાલી જતુ એવો નાર નાર તેને વીચાર આવતો

એક સનારે ડોં દાવર સાથની નાતચીનને લગભગ નયુ

મહીના વીતી ગયા બાદ તે પાછો આવ્યો તેની લાગણી અને તેના દુઃખ સાથેની તેની લડત ગમે એવી મહાભારત હશે—
છતા ઉપરથી તો ડોન દાવર હ મેશ જેવોજ શાત અને ઠરેલ,
માયાળુ હરતો, અને ઉમરાવી તોરનો દેખાતો હતો તેણે
આલ્હાના હાથે માયાથી પોતાના હાથમા લીધા અને હેતથી
તેણીને મર્યો.

‘જાણે છુ ધણે વરસે પાછો ઘેર ફર્યો હોઉની તેમ
અહીં આવ્યાથી મને લાગેછ ” તેણે કહ્યુ

તેની મુલાકાત જાણે પોતાની સાથે જળકાટ અને આનંદ
લાવી હોય, તેમ બધાના ચેહરા ખુશ દેખાયા તેણે પોતાની
હ મેશની મમતાભરી સાદી સીધી મબીર રીતલાતે વાતો
કરવા માડી અને જાતજાતની ખમરો તેમને આપી

“હુ ચાર દહાડા મુ મઠ જઠ આવ્યો, માયજી ” તેણે
કહ્યુ “અને ત્યાની લેટેરટ ન્યુસ હાલ એ છે કે મીસીસ
બોમ ધરાનીની ખુબસુરતીની કોષ્ટ મરામરી કરી રાકવુ નથી
તેમજ કલકતના લખપતી જવાન શેઠયા, કોષ્ટ સરદાર નોશી
રવાન દીવેચા કરીને છે તેની ભલામની વાતો બધેમધ પ્રસરી
રહે છે, લોક કહેછ કે એ શેઠયો ભલાને ખાતરજી જીવેછ
અને પોતાના પદસાથી બનેછ એટલુ પારકાનુ લડુ કરેછ ”

આલાએ તે બન્ને જણાને તુરતજ ઓળખ્યા આહ !
ખચ્ચીત સરદાર નોશીરવાનની ભલામનો તેણીને પોતાને પુરતો
અનુભવ હતો તેમજ વળી મીસીસ બોમ ધરાની (એકમારની
હિંદના દાદીશેઠ)ને તેણી કયા નહી પીછાણતી હતી ? એ રીતે

ખુશ સ્વભાવે ડોં દાવરને વાત કરતા જોઇ તેણીએ છુટ-કારાનો દમ ખેંચ્યો

“થેક હેવન” તેણી બબડી “માફરે લીધે આવા એક ભલા માણસની જીદગી બરબાદ થઇ નથી—એ શુકર કરવા જોઇ છે”

તેજ ધડીએ ડોં દાવરે તેણી તરફ જોયું અને તેણીની મોટી વાયોલેટ ચશ્મે પોતાની ઉપર ગભીરાઇથી ટીકાયલી જોઇ તે હસ્યો. પણ તેણે જોયું કે તે તમામ લેવાયલી છુટા-યલી અને શીકકી કાહેલી જેની નજરે આવતી હતી જ્યાં સુધી પીલામાય ત્યાં હતાં ત્યાં સુધી તો તે કાંઈ જોઈએ નહીં પણ જેવાં તે ભલા બાનુ તેમને એકલાં છોડી ચાલી ગયાં એટલે તે ટુરન તેની તરફ ફર્યો

“આલા,” તેણે એકદમ કહ્યું “તું અહીં જરાખી સુખી દેખાતી નથી તુંને થોડો વખત અહીંથી કેથે ચાલી જવા ગમશે ?”

“તમે ખરાબર માહાર મન વાંચ્યું છે” તેણીએ શીકકું હસીને કહ્યું “ડોક્ટર, મને તો સખત કામ જોઇએ કે માહાર મન રોકાયતું રહે, મને ખરેખર અહીંથી થોડો વખત ચાલી જવા ગમશે જે કે પીલુમાય તો માહારી સાથે હદથી જ્યાંદા માયાળું છે”

“ટીક છે, તો આપણે તેમજ કરશું, આલા.” તેણે સમજાવ્યું “પણ તું જાણે કે તું પાછી હોસ્પીટલમાં નર્સ તરીકે જાય તે ચાલવાનું નથી એ કામ માટે તો મેં તુંને કહ્યું

તેમ તુ તદન અસકત છે તુ તે કામને લાયકજ નથી-પણ હુ વીચાર કરશ હવેથી આવશ ત્યારે જરૂર કાંઈ તાહારા લાલનુજ કહેવશ ”

તેણીએ તેનો ધણો વણો ઉપકાર માન્યો અને પછી તેઓ છુટા પડ્યા

ખીજે અદનાડયે તે પાછો આલાને મળવા આવ્યો અને ત્યારે તે પોતાનો બોલ પાળી તેણી માટે જ દોષરત કરતોજ આવ્યો હતો

“મે જે જ દોષરત તાહારે માટે ક્યોઈ છે આલાં તે માટે માહારી ખાત્રી છે કે તુ ખુશી થશેજ અને ખમર પડીછ કે માહારા એક ધરડા ઓળખીતા ગ્રહસ્થ વીજાત જાયછ તેમની એક જવાન બેટી છે, જેએક વરસ ઉપર તે અહીં માહારી ત્રીટમેન્ટ હેઠળ મદરાસ આની’તી એટલે એ બાપ દીકરીને હુ ધણી સારી રીતે ઓળખુછ હવે એ વાત એમ છે, કે તે છોકરી મીસ નાન દુનાશની તખીયતજ હજી સુધી સુધરતી નથી, તેણી એક “ઇનવેન્ડ” છે, જે કે છે તો ધણી જવાન, બાએ વીશેક વરસની હશે તેથી ડોક્ટરે તેણીને ચેન્જ ફરમાવ્યો છે, લાખી દરીઆની મુસાફરીથી તેણીને ફાયદો થશે એમ ડો. ધારેછ, જે વીશે માહારીપર હએક દહાડા થયાજ તેના પીતા પેરતનજ દુઆસનુ કામળ આવેતું છે તેમા એવણુ મને લખેછ કે તમારા ઓળખીતા બાનુ હોય યા એવા સારા કોઇ નર્સ હોય તો મારી દીકરી સાથે મને વીલાયત લઇ જવા મોકલી આપો એ છોકરોના કુધ તો સાથે છેજ, પણ એને તો એને લાયકની સરખી ઉમરની

કાંઈ છોકરી હોય તો જરા સોવાય ને મળદનુ લાગે તેથી આલાં, મે તુરતજ તારી બલામણુ લખી મોકલી છે અને તેવણુનો આજે મને પાછો તાર મલ્યોજ કે આવતે શનીવા-ગની સ્ટીમરમાં નેઓ નીકળશે માટે તાહરે તુરત મુબ્બ આવી તેમને મળવુ ” ડોઁ દાવરે કહ્યુ “તુને ગમશે આલાં તાહારી તખીયતમાંથી સુધારો થશે, ને વળી તુનેમી કપતી મળશે તુ જશે કે ? હજીમી નહી ગમે તો મને ના કમેજે જરામી ઓસકાતી ના ”

“ નહી નહી મને ઘણુ ગમશે, બલા ડોઁ દાવર ” તેણીએ હેશાનથી કહ્યુ “હુ જવશ ”

અને એ મુબ્બ નક્કી થયુ સધળી તખયારીઓ થવા માંડી, અને ત્યારેજ આલાં જોવા લાગી કે ડોઁ દાવર કેટલો નેક હતો તે જો તેનો ઉપકાર માનતી તો નેમ કરના તુરત ને તેણીને અટકાવી દેનો અને તેણી માટે કશુજ કરવામાં માફી છોડતો નહી

*

*

*

તે વીસમી એપ્રીલનો દહાડો હતો, કે જ્યારે “એમ્પ્રેસ ઓફ ઓરીની,” મુબ્બથી હજ કરતી નીલાયત તરફ જનાર હતી. તે એક જાણીતી ફર્મની બનાવેલી ધણી ઉમદા સ્ટીમર હતી.

અને આ ખુશનુમા, શાત ખપોરે તે સ્ટીમર પોતાના ઉતાડોને લઈ જવા તખયાર થઈ ઉભી હતી ત્યાં સધળી રાત હવુ, દવા એકદમ બધ હતી. ફક્ત જે મડમડ સલ-

ખાતી હતી, તે ઉતાડ્યોની હતી તે સિવાય ખુદરત તો તદન શાંત અને રળીઆમણી હતી

ત્યા ખીજ ઉતાડ્યો ભેગી, રેડીંગને અડેલીને ઉભેલી ડાકે' બ્રાઉન સાડીમાં સજ થએલી એક પારસીની છોકરી ઉભી હતી તેણીની સુદર વાયોલેટ-બ્લુ આંખો જરાખી આસપાસ ફરતી જણાતી હતી નહીં. તે સુદર પણ લગભર ધેરાવલી આખો તો તેની પાસે ઉભેલા એક ઉચા ખુમસુરત માયાળુ દેખાવના જવાન ઉપરજ દરી રહી હતી તે આલા હતી, અને તેની પાસે તેણીને છેલ્લીજવાર અત્યંત હેતથી જોઈ રહેલો ઉભેલો જવાન કોઈજ નહી પણ ભલો ડો. રીરોઝ દાવર હતો

તેણી કલકતાથી ભવા પીલુમાઇને મળી ઘણું ભારી દીલે અહીં મુબ્બ આવી હતી અહીંજ તેણીને પેલા દુઃખાશ-વાળાઓને મળવાનું અને પછી સાથે જવાનું હતું એમ છતાં ભલા ડો. દાવરે તો તેણીને એકલી જવા દીધીજ નહીં તે પોતે તેણીને મુબ્બ સુધી મુકવા અને છેલ્લી સલામ કરવા સાથે આવ્યો હતો

“તું ધારેજ કે તું ને દરેક જોઈતી ચીજ મળીજ, આલા ?” તેણે માયાથી પાછું અને પાછું પુછ્યું.

“હું નહીં ધારતી કે એકખી ચીજ કે માહારી એકખી મરજી બાકી રહી ગઈ હોય સીવાય, કે જો તમે અને ભલા પીલુમાય માહારી સાથે આવતાં હો તે તો મારી ખુશીનો પાર નહીં રહેતો.”

“આપણે પાછા જલદીજ મળશું આલા ” ડોક્ટર દાવરે દીલગીર સાદે કહ્યું “એકાદ વરસમાં તો તમે લોક જરૂર પાછા આવશો ત્યારે વળી આપણે મળીશું ”

“શ્રીરાજ, ફક્ત એકજ વાત મને દુખી કરેછ અને તે મેં કહ્યું તેમ તમોને અને પીતુમાયને છોડવાનું છે ત મો બંને જણા મહારી સાથે કેટલાં માયાથી ચાલ્યાં છેઓ ! ઓ કેટલા બલા, કેટલા ઉદાર ! મને લાગેછ કે હું કદી તમારો ઉપકાર માની શકવાની નથી ’

તેણીની આખો એ બેતત્તા ધણી નરમાશથી અને હેસા નથી તેની ઉપર ઠરી રહી—અને તે બલા જવાનનું ઉદાર દીલ એકદમ તેણી તરફ ખેંચાઈ ગયું આહ ! ગરીમ આલાની ગંધ ગુજરી જો વચ્ચે નકવા નહીં આવી હતે તો હાલ તેઓ કેવાં સુખી થઈ શક્યા હોત

જો કે આલાને દુખાશના પેસ્તનજી તેમનાં બહેન મહે-રબાઈ અને ખીમાર બેટી નાજ સાથે મુસાફરી કરવાની હતી. છતાં દરેક છુટો બ દોખસ્ત પહેલેથી ૩૦ દાવરેતેણી માટે કચેઈ હતો ફર્ટ કલાસનું એક સર્વથી સરસ અને મોડું ફળીન મળી શક્યું, તે તેણી માટે તેણે રીઝર્વ કરાવ્યું હતું તેણીનું ઓઢવા ખીજાવાનું, ચોપડીઓ ચોપાન્યા અને મુસાફરી દર-મ્યાન જોષતી દરેકેદરેક નાનીથી મોટી ચીજનો તે બલા ડાકટરે તેણી માટે બ દોખસ્ત કચેઈ હતો

તેણીએ તેનો ઉપકાર કેમ માનવો તે સુજ્યુ નહીં. તે કેટલો બલો, કેટલો ઉદાર અને કેટલો હેતવ તો હતો

તેવામાં સ્ટીમરનો ટાઇમ થયો, અને છુટા પડવાનો રખત લગોલગ માથે આવી લાગ્યો, એટલે આલાએ હેશા-નથી ઉભાતા દીલે અને આંસુભરી આંખોએ પોતાના બંને હાથો ૫૦ દાવરના હાથમાં મુક્યા

“શીરોઝ, ભાઈ,” તેણી ધીમે લાગણીથી બરપુર સાહે બોલી. “હું ઇચ્છુ છ કે મારા દીલમાં ઉભાઈ જતા ઉપકાર ના ઉભરા તમે વાંચી લઈ શકતા હોતે હું ઉપકાર માનવા જાઉં છ, પણ મને ધટતા શબ્દો જાણે તે માટે મળતા નથી ખુદા તમોને પોતાના લાખો અને કરોડો આશીષ આપી સુખી રાખે મારા જેવી એક લાચાર મરીમ છોકરી સાથે લલાઈ કરવા માટે, ખુદા તમારે બધું કરે”

“ઉપકારની વાત ના કર આલા” તે બલા જવાને હેતથી આ છેલ્લીજ વાર તે મીઠા મનોહર મુખડા બહુ જોતાં કહ્યું “તુને જરા રતીથી મદદ થવું એ મારે મનથી મોટામાં મોટું સુખ હતું ખુદા તુને સુખી રાખે અને આપણે વહેલા મર્યે, આલા”

હવે બીજા, સ્ટીમર ઉપર નહી આવનારાં માણસોને આલી જવાનો ધટ થયો, અને તેથી ઉતાવળે આલા પાછી તેની તરફ ફરી

“સાહેબજી, હું તમારો ઉપકાર એક માગ મોત સુધી ભુલનાર નથી”

તે વાંકો વળ્યો, અને તેણીને એક બાપ કે ભાઈ કરે તેમ તે રૂપેરી કપાલ ઉપર એક પહેલી તેમજ છેલ્લી કોસ લીધી

“આ મારે મનથી પરીત્રમા પરીત્ર ચીજ કહેવાશે આણા ફરીથી છેક મારા મોતના છેડા સુધી, મારા હોઠો કોષ્ટખી છેકરીની આમડીને લાગવાના નથી જો વાઇયાઝ, આના ! માહરી વાહલી મીડી આણા ગુડમાય એન્ડ ગોડ બ્લેસ યુ ”

ફરીથી એકતાર તે મજબુત, શુદ્ધ હાથ જે પાપથી એકદમ નીરાળો હતો, તે શેકહેડમા મડ્યો, ફરીથી એકજ નજર તેણે તે મીઠા, તેને માટે દુન્યામા એકજ મનુરા નાહાલા ચેહરા ઉપર નાખી લીધી, અને આનાએ ત્યારે પોતાનો રડતો ચેહરા પુરત ફેરવી નાખ્યો જ્યારે તેણીએ પાછુ ફરી જોયું ત્યારે તે ત્યાં હતો નહીં સ્ટીમરે ચાલવા માડ્યું હતું !

પ્રકરણ ૫૧ સુ

સખી કે સોખ ?

જેમ નરગેશખાનુ સોહરામશાહે ધાયું હતું તેમજ ડોક ટરને બોલાવ્યાથી કંગોજ ફાયદો થયો નહીં તે રપેસીયાનીરટને વળી પાછો બીજી વખતથી નેડવો પડ્યો, અને ત્યારે તેણે તે મોગી શ્રીમત આનુને લાખી દરયાની ચેન્જ જોષ્ટએ એમ કહ્યું અને તેમની વળી તેણે પોતાનું રૂપેરી માથું હલાવી જેમ અને તેમ જલ્દી લઇ જવા ફરમાવ્યું

એ પછી મોટા પાયા ઉપર તમયાગીઓ ચાલી રહી પહેલે વીલાત જનુ અને ત્યાંથી ડેઠ કોલોનીઝ તરફ કનીએક

જનાનો વીચાર તેઓએ રાખ્યો એથી તેઓએ ધાયું કે નરગેશને પુરતો દરીઆનો લાભો ચેન્ન મળી શકશે અને એક પખવાડયામા નીકળવાનું નક્કી થયું

તુ કુદરતનીખી કરામત છે । કેપટન સોહરામને જે સ્ટીમરમા પોતાને માટે, નરગેશને માટે તથા પોતાના નાહના બે બન્ધા માટે પેસેજ મળી તેજ ખોટ “એમ્પ્રેસ ઓફ બ્રિટની”જ હતી । કીસમતની દેલીના એ અજમ દફત હતા । મી૦ અ૦ મીસીસ અને સોરાખ બમનશાહ જે સ્ટીમરમા મુસાફરી કરનાર હતા, તેજ સ્ટીમરમા આના માટ એક પેમેન્ચર હતી તે તો વાચનારને રાશન છે

ડેકની રેલીંગને અટેલી જવાન નરગેશ ધણા ખીમાર દેખાતી શીકકા કાહેની ચેહરાએ ઢેક ડેઢેથી ઉભી હતી, જ્યારે પાસે તેનો બરથાર સોહરામ કટાળેને ચેહરે ઉભો રહી તેના તરફજ જોષ રહ્યો હતો

“સોહરાખ,” તેણીએ એકદમ તેની તરફ ફરી કહ્યું “હુ ધારજ કે મરવા ખાતર હુ ઘેરજ રહી હોતે તો વધારે સાર ”

‘ કાચે નરગેશ એમ કાચે બોલે છે । ” તેણે ચમકીને પોતાના ખ્યાલોમાથી ખીદાર થતા કહ્યું “તુ એમ શા માટે બોલે છે ?”

“કારણ તમે એવા કટાળેલા લાગેજ સોહરાખ, કે તમારી મોજમજહ છોડાની માહારી સાથે, માહારી ગોરસી કરવા અહીં વસડી લાવવા, હુ જોઉં કે ધણુ ધાતકી કહેવાય ”

“તુ એવું એવું નાં બોલ નરગેશ” તેના બરથારે ધણા નરમ સાદથી કહ્યું ” કોપળી ચીજ અને તાહારી સાથે આવતા અટકાવી શકે તેવી છેજ નહીં—મને મોજમગ્નહ કાંઈ તેજ નહીં ગમે એવું બીજનેસખી તાહારી મરજી આગળ હું રહ સમજીજ તાહારી તખીયત માહારે મનથી પેહલી છે ” અને તેને ઇન્સાફ આપવા ખાતર કહેવું જોઈએ કે તે આ ખધું ખરૂં અને ખરાં દીલનુજ કેહતો હતો દરીઆના પાણીમા ડોકાવતો પોતાની જવાન મોહરદારની બાબુમા ઉભેલો, તે હાલ ખરા દીલથી તેણીની બગડી ગયલી તખીયત નોજ વિચાર કરી રહ્યો હતો એમ ખરેખર કહેવું જોઈએ. તેણીની દરેક મરજી સાચવવાનો તેણે હવે પકડો ઠરાવ કર્યો હતો તેનાં એ શબ્દોથી નરગેશ ઉપર તુરત અસર થઈ તેણીની સીદા આખો એક પળ હેતથી તેની તરફ ફરી અને તે નરમ પડી જઈ બોલી

“તમારી મરજી નથી તો હવે હું એમ નહીં બોલશ મોહરાય ” અને પછી તુરત વાત ફેરતા કહ્યું—

“પછી આપણી પામેથી દમામદાર દેખાવના જે જેન્ટલમેન પાસ થઈ ગયા તે તમે જોયા કે, સોરાય ?” તેણીએ પૂછ્યું

“નહી,” સોરાયે બેદરકારીથી જવાબ કર્યો

“તેમણે કલકત્તાના ધણા વખણાયલા ડા૦ દાવર હતા ” તેણીએ કહ્યું, “હું એકવાર વરસો ઉપર એમણને મળેલી જુઓ સામે પેલી છોકરી ઉભીજ કેની તેને એવણ મુકના આવેલા અને લાગેજ—એવણની કોઈ સગી હોવી જોઈએ ”

પણ સોરાબની આખો તેની બધરીએ બતાવેલી દીશા તરફ દૂરી નહી, તે શુ બોલતી હતી તેનું તેને જાગ્યેજ ધ્યાન હતું, અને વળી પાછું ધનસાફ ખાતર કહેવું જોઈએ, કે તેના વીચારો હાલ તેણીની નજળી તબીબતને લગતાજ હતા. આ મુસાફરી દરમ્યાન તેણી માટે પોતાનું બનવું કરવાનો પાકકો વીચાર તે કરી ચુકતો હતો.

સ્ટીમર ચાલ્યા પછી સહિ સહિ પોતાને કામે નજીગી ગયા. કોઈ પોતાની સમવડો ઉપર ધ્યાન પુગાડવા લાગ્યા, કોઈએ નવી ઝાળખાણો શરૂ કરી—કોઈએ કાંઈ અને કોઈએ કાંઈ—પણ આલા તો જ્યાં ઉભી હતી ત્યાંજ પોતાની ભુમી હીંદુસ્તાન જોતી એસીજ રહી. ખાસ્સો એક કલાક એ રીતે પસાર થઈ ગયો હતો, પણ તેનું તેણીને જ્ઞાન હતું નહીં સાત વાગવા આવ્યા, પણ તેણીને મનથી હતું જાણે થોડી મીનીટોજ પસાર થઈ હતી.

અ તે એક મીઠા સાદે તેણીને ચમકાવી પોતાના વીચારોમાંથી બીદાર કરી. તે એક મીઠા ગલગોટા જેવા ચેહેરાનો નાનો ચાર પાંચેક વરસનો બાળો હતો, જે તેની પાસે ઉભો રહી તેણીએ ઝોઢેલો પોતાનો ત્રેવલીંગ કોટ ખેંચી રહ્યો હતો અને તેણીને પોતાના કોમળ સાદે પોકારી જગરત કરતો હતો.

“મને સાતી દેઓ” તે બાળક ઉતાવળે ગભરાઈને બોલતું હતું ‘મને અહીંયા સાતી દેઓજી’ મારો સુવા જવાનો વખત થયોજ ને આયા મને બીજાને લઈ જવા આવેજ, ને મને તો સુવા જવા ગમતુંજ, નથી, રમવાજ ગમેજ.”

તે એક એવો તો નીરદોશ મીઠો ચહેરો અને મસ્તીથી ચમકતી આંખો, જે કાળી હતી, અને માથાનાં કરવી ડાકાં ઘાઉનવાળો સાથનો એવો સરસ મામો હતો, કે આજ્ઞાનું દીલ તુરત તેની તરફ ખેંચાઈ ગયું.

“કેડીઆયા, કેડુઆયા ?” તેની આંખોનો સાદ તેવામાં સંભળાયો “એકદમ અંી આવો.” અને પાછી કેળીઆયાને નામની છુમ પડી.

“એ આમા આવી ! ખરાબ છુટ્ટી કેરોનીન આયા !” પેલા નાના છોકરાએ ધીમેથી આજ્ઞાને કહ્યું “મને જરા ખરાબર સતાડો આન્ટી, કે ને મને જોઈ નહીં લેવ.” અને તેવામાં તો તે આયાજી આવી લાગી અને એક નાહાનાં બાળકને અહો જોયો હતો કે કેમ તે પુછ્યું.

આજ્ઞા હતી, પણ તે જવાબ કરે ને પહેલાં એક અદસ્ત તુરતજ ત્યાં આવી લાગ્યો તે વખતે તે તરફ અધાર હતું ફક્ત તારાઓ હજી તો થોડાજ નીકળ્યા હતા, અને તેનો ઝાંખો રોશનીમાં ખરાબર દેખાતું હતું નહીં તેમજ વળી તેણી એક સાઇડે ખુણામાં દબાઈને એટલી હોવાથી તે અદસ્તે તેણીને ખરાબર જોઈ નહીં, અને જોવાની દરકારથી ઝરી નહીં.

“આઈ એમ સોરી,” તે અદસ્તે મીઠા સંખ્યતા ભરેલા સાદે કહ્યું “આઈ એમ અફેડ માઈ લીટલ બોય હેઝ બીન ત્રમલીંગ યુ” તેણે ઇંગ્લેન્ડમાં કહ્યું——અને તેનો સાદ સાંભળના આજ્ઞા પછાડી ભરાયલો પેલો બાપો તુરત એક ટુકડા સમેત બાહર નીકળી આવ્યો.

“ઓ પપા, તમે છેઓ કે પપા,” તે બાળકે ખુશ થઇ પોકાયું. “આપાને મને લઇ જવા દેતા ના પપા મારે અત્યારથી સુવા જવું નથી” અને તે જવાનના પોહળા કીધેલા હાથોમાં તે બાળક તુરત દોડી ગયું એટલે સમ્પત્તાથી પોતાની ટોપી ઉતારી તે તુરત પોતાના દીકરાને લઇ ચાલી ગયો.

એક મારજલનાં કેરી કાઢેલાં પુતળા મીસાલ ચુપ અને શાત આલાં જ્યાં ઉભી હતી ત્યાં ઉભીજ રહી એક ધીરી યુગળાયત્રી ચીસ તેના અતકરણમાંથી નીકળેલી તેના હોઠો ઉપરજ મરણ પામી તેનું ઝગર ઉછાળો મારી એકદમ ધપકડી રહ્યું અને પછી શાત થઇ પડ્યું તેણીનાં ચેહરા ઉપરનો રંગ એકદમ ઉડી ગયો. તેણીનાં કાનો સુન મારી ગયા સઘળું ચકરચકર ફરવા લાગ્યું અને આખે અધારાં આવી ગયા એકદમ ટેકા ખાતર જે વખતસર તેણીએ ત્યાંની રેલીંગસ પકડી લીધી નહીં હોત તો જરૂર તે પડી જતે.

તેણીએ તેને તુરતજ ઓળખ્યો હતો. જ્યારે તે તેણીને હજી પાછી ઓળખી શક્યો નહોતો ! પોતાનાં નાહના બેટાને હેતથી પકડી ઉભો રહેલો, ખીજે કાઠજ નહીં પણ કેપટન સોહરાયજ હતો ! તે કાઠજ નહીં પણ તેનો અસલનો સોહરાય—તેનો માનીતો બચપણનો તેણીને મનથી પહેલો અને છેલ્લોજ વાહાલો સોહરાય પોતે હતો !

અને હમણાં તે તેણીને એક પરાયાની અદાથી મલ્યો તેણીને ઓળખીતી નહીં, અને પોતાના બાળકને હાથમાં લઇ એક અનળજીની પેઠે ચાલ્યો ગયો.

રાત ધણી આગળ વધેલી હતી, સર્વ પોતપોતાની કેખી-

નમા ચાલી ગયા હતા જ્યારે એકલી આલાજ આ અવસ્થામાં
યુષ અને મમખવાર એસી રહી હતી, વધુવાર તેણી ખમી
શકી નહીં એક તીણી ચીસ સમેત તેણીએ પોતાનું માથું
ત્યાંની રેલ્વે ઉપર પછાડી નાખ્યું, અને ધોધમાર આસુએ રડી

* * *

રાત ખરેખર ઘણી આગળ વધી ચુકેલી હતી પણ
આલાએ બેલ વાગવાનો અવાજ સાંભળ્યો નહીં કેક ઉપરથી
એક પછી એક પેસેનજરોને પોતપોતાની કેબીનમાં જતા
રેહતા તેણીએ જોયા નહીં તેણી તો જાણે એક જાતની એફ
મીમાં પડી હોય તેમ ત્યાંની રેલ્વે ઉપર માથું પછાડી નાખી
ઘડીમાં દયામણા કચકા ખેંચતી તો ઘડીમાં શાંત પડી રેહતી

થોડીવારે તેણી એકદમ ચમકી ઉઠી અને ફરીઆદનાં
તોરથી આસમાન ઉપર ચળકતા ઝીણાં શીકકા તારાઓ તરફ
જોવા લાગી

“સોહરાય—સોહરાય” તેણીએ દીલ તુટી જોય તેમ
ધીમા ગુમળાયલા સારે પોકાયું “સોહરાય હું અહીં આજ
છેઉં તમારી પાસેજ છેઉં તે છતાં તમે જાણતા નથી હું
તમોને પોકારું છો સોહરાય, તે છતાં તમે તે સાંભળતા નથી,
મોહરાય”

મોહરાય,—ઓ જરા તો માહારી પામે આવો. જરા
તો માહારી સાથે વાત કરો

તેણી ખરેખર બેચી દીવાની જેવી થઈ ગઈ હતી. ધણે
વખતે પાછો તેજ મોઢો મરદાનગીબરોં પણ જુલુહો એહરો

જોઈ તેણી ધણીજ ઉશ્કેરાઈ ગઈ હતી. અને અફસોસ આવા વખતે એકબી માયાનો મીઠો બોલ કહેવા કે તે વુટી ને કટકા બુકલા થઈ જતાં દીલને રાહત આપવા એકે જણ પાસે હવે નહીં

“ઓ સોહરાય, તમે તો મુખી દેખાઓછ” તેણી પાલી ધોધમાર આમુઓ વચ્ચે બબડી. “તમારી પાસે તો તમારી મછરી અને બાળકો છે જ્યારે હું તો અહીં એકલી અટુલી તમારી યાદમા મરતી જાઉંછ”

આહ પાછુ તે મીઠુ નામ તેણી કેટલે લાગે વખતે બબડતી હતી કેટલે લાગે વખતે તે ઠગારાની યાદ તાણ કરી તેણી રડતી અને ટવળતી બેઠી હતી અરે, ફરી એકવાર તેનો વિચાર કરવા માટે તેણી કેવા પાપનુ કામ કરતી હતી તેનું તેણીને તે વખતે જ્ઞાન હવે નહીં.

“ઓ ખુદા, તેની પાસે તો તેનો નાહાનો દીકરોબી છે કેવું મીઠું બચ્ચું જે તેને પપા કરીને બોલાવેછ જે તેની ઉપર હેત કરેછ જ્યારે હું તો તદ્દનજ એકલી અટુલી અને નીરાધાર ઓ હેવન—એકલી—તદ્દન એકલી”

હૃદય બેઠક ડચકાઓએ તે નાભુક આકારને ધુળગી મેલ્યો મોતી જેવાં ગરમ આમુઓ તેણીનાં ગાલો ઉપરથી સરી પડવા લાગ્યાં અને તેણીને લાગ્યું કે જો તેનું દીલ વુટી જવામાં કાંઈ બાકી રહ્યું હોય તો તે આજે બરાબર અને પુરેપુરું વુટીને જુકો થઈ ગયું હવે. તેણી આખરે શાત પડી ગઈ અને વિચાર કરવા લાગી—તો ઓ ખુદા તેણીને એક

એક ઝેટકે ખ્યાલ થયો કે આ રીતનો સતાપ કરવામા તેણી સામુ પાપનુ કામ કરતી હતી તે નાલાએક બદમાશ માટે એક ખ્યાલ કરવો, કે એક ખોટુ આસુ પાડવુ પણ ફાકટ હતુ. અને એવા એવા વીચારો કરતી તેણી થાકેલી કટાળેની ખીમાર થએલી થોડીવાર ખરેખરી બેફામીમા પડી રહી

આખરે તેણીની આખો ઉપર કોઇ ભલુકદાર રોશની પડવાનાં ઉભસથી તેણી ચોકા ઉઠી, અને આખો ખોલી જોતા પોનાની સામે એક રફ દેખાવાનાં સેલરને ઉભેલો જોયો.

પોતાની મોટી નીરદોષ પણ દુખી અને મીઠી વાયોલેટ ચશ્મે ઉઘાડી તેની તરફ મહારાટથી જોતા જોઇ, તે સેલર અગમ્ય થઇ ગયો. તેને તે ખુશસુરત પુતળા જેની પણ દુખી દેખાતી છોકરીની ધણીજ દયા આવી, અને તે અદબથી નમતો બે કદમ આગળ આવ્યો. “ઓ મીસ” તેણે અગમ્યથીથી પોકાયું. “તમે આય વખતે અહીં શુ કરોછ તમોને શુ વખતનુ જ્ઞાન નથી. કેટલા વાગ્યાછ તે તમે જાણોછ મીસ ?”

તેણીએ નાચારીથી તેની તરફ જોયું. અને પછી કાંઈમી ખોટ્યા વગર ઉઠીને ઉભી થઇ પણ જાણે મહીનાઓની ખીમાર હોય તેમ તેણી ખીલકુલ ચાલી શકી નહી એક લપેડા સાથે તેણી પાછી પોતાની બેઠકમા ધબ દબને બેસી ગઇ

“હુ ધારૂછ કે હુ ખીમાર થઇછ” તેણીએ લાચાર હાલે અને દયામણે ચેહરે કહ્યું અને તે સાંભળી પેલો મેલર તુરત પોતાનાં હાથમાનું લેનટન નીચે મુકી કેપટનની શોધમા ગયો.

“એક છોકરી સફેદ પુણી જેવા એકરાએ ડેકપર બેઠેલી છે.” તે સેલરે કેપટનને જોતાજ ગભરાટથી કહ્યું “જીદગી ભરમા એવી દુખી છોકરી મેં કદી જોઈ નથી મને લાગેજ કેપટન કે તમે વખત ખોશો તો જરૂર તે દરીઆમાં હોમાવી દેવાની ”

અને એ બધું ગભરાટનું સાલગી તે શીપનો લલો કેપટન તુરત તેની સાથે આવ્યો. જ્યારે આલાને તેણે જોઈ ત્યારે તેની બુ આખોમા તે છોકરા માટેની દયા ખુલ્લી વ ચાલી હતી

તેણે ધણી માયાથી તે છોકરી જોડે વાતો કરી અને તેણીનું નામ જણ્યા પછી તે બોલ્યો

“મીસ ગ્રાટ, હું જોઉં છ કે જે જવાન માનુને ડો. દાવર માહારા ચાર્જમા સોંપી ગયા હતા તેજ તમે છેઓ બોલો બાનુ તમોને શું છે ?”

“માહારી તબીબત બગડી આની હોય તેમ લાગેજ કેપટન” આલાએ શીકકું હરવાની કોશીસ કરતા કહ્યું “હું ધાઈજ કે હું ફેન્ટ થઈ ગઈ હોવશ. કારણ છેલ્લું મને જ્ઞાન છે કે જ્યારે મેં આસપાસ જોયું તું ત્યારે તો બધે ઉજરકું હતું ”

“હું જોઉં છ કે તમોને દરીઓ માફક આવતો નથી મીસ ગ્રાટ મને ખબર નહી કે તમે અહીંજ હોશો હું તો જાણું કે બીજા લેડીઝ સાથે તમો પણ આસપાસ માટે ગયા હશો ” અને તે હવે પેલા અગમ્યથ થએલા સેલર તરફ એક

દમ ફર્યો” શીલ્ડીંગ, ફેચ મીસીસ કોનીઅર્સ હીઅર એટ વન્સ પીઝ” તેણે હુકમ કર્યો અને તેના જવામમાં થોડીજ મીનીટમાં તે સેલર પોતાની સાથે માયાળુ દેખાવની હરતા એક રાત્રી એક આધરીશ સ્ટુઅર્ડેસ સાથે હાજર થયો.

“આ બાનુને એવણુના કેપ્ટીનમાં લઇ જાઓ પીઝ” કેપ્ટને નરમાશથી સમજાવ્યું “એવણુને આસાયસ અને ખોરાકની ધણી જરૂર દેખાયછ એમ મને લાગેછ,”

અને આલાને ત્યાથી ચાલી જતાં જોઇ તે દયાથી જળીર પણે મનમાં બબડ્યો.

“ગરીબ છોકરી. ગરીબ બચ્ચું ખુદા અને મદદ કરે હું જોઉં છ કે આ નાકદર દુન્યા એની સાથે સારી ચાલી હોય એમ લાગતું નથી

મીસીસ કોનીઅર્સ—તે લલી માયાળુ હરતા એકરાવાળી સ્ટુઅર્ડેસે પોતાથી બન્યું એટલું આલા માટે કયું પણ જ્યારે તે તેણીને છોડી ગઇ ત્યારેખી આલાની સુરત અશ્વે તો ઉધમા બધ ચઇજ નહી તેણી તો ફાટેલે કોળે વિચાર કરતી પડીજ રહી અને જ્યારે આખરે તેણી ખેચેન ઉઘે ઉઘી ત્યારે એક જવાનના સોહામણા એકરા અને એક બાળકના મીઠા પટપટારાના સ્વર્ના જોઇ ભડકી ઉડ્યા કરી

આખરે જ્યારે સવાર પડી અને સુષના શીકકા સોનેરી કીરણો દેખાવા લાગ્યા ત્યારેજ આલા કાંઈક આત પડી અને દવેજ પોતાની પુર સુધીમાં આવેલી લાગી

તે આખી રાત તેણીએ ધણી એકરારીની કાઠી હતી
પણ જ્યારે સવાર પાછી પડી ત્યારે તેણીનો વીચાર નક્કીજ
થઈ ચુક્યો હતો.

“હુ ફરીથી એમ એક પરાયાનો ખ્યાલ કરી પાપી
થવશ નહીં” તેણીએ વીચાર્યું. “ખુદા મને એ મેડનેસ માટે
માફ કરજે ! એને વરસે પછી પાછો જોનાથી માફગી ઉપર
હુ કાણુ રાખી નાકી નહીં તે માટે ખુદા મને માફ કરજે !
ફરીથી હુ એને મલશજ નહીં એટલે બમ.”

અને એ તેણીનો દરાવ હતો. આ મુસાફરી કાષ્ઠ હમેશ
માટે ચાલવાની નહીં હતી થોડા દીવસ પછી તે ખતમ થતા
તેઓ બન્ને પોતપોતાને ભુદે રસ્તે જનાર હતા તે માટે
તેણીને સંતોષ હતો.

બનતા સુધી બધા ડેક ઉપર હોય ત્યારે ત્યાં જવું નહોં
અને પોતાની કેબીનમાં જ બરાબ રહેવાનો તેણીએ વીચાર
કર્યો પણ વળી બન્યું એવું કે તેણી તે દીવસે બીજાનામાંથી
ઉઠી શકી નહીં તે ખરેખર બીમાર થઈ ગઈ હતી. તેણીનું
માથું ચક્રચક્ર કરી રહ્યું હતું, આંખે અધારા આવતા હતા,
અને હાથ તે કપાળ ગરમ ધગધગી ગયું હતું.

એક મોઢેથી બીજી મોઢે કરી ધણીકને માવમ પડ્યું
કે તે સ્ટીમરમાં સફર કરતી એક પારસીની જવાન છોકરી
ધણી બીમાર થઈ ગઈ હતી.

“એ પેલી કલકતેવાળા યાં દાવરની સગીજ હોયે,
સોરાબ” નરગેશી એ સાબળી કહ્યું.

પણ તે જવાને તો એકદમ બેદરકારીથી જવાખ કર્યો કે “હુ એ સાલળી દીલગીર છેઉં સ્ટીમરમાં એનએમ કરવાનું છોડી બીમાર થઇ જવાનું પસંદ કરે તેનાઓ માટે હુ હમેશ દીલગીર થાઉંછ, નરગેશ ”

કેટલું થોડું તે જાણતો હતો કે તે બીમાર છોકરી કોણ હતી અને સાચી બીમાર થઇ હતી । સ્ટીમર ઉપરની એક બે મોટી ઉમરની ઢ્યાળુ બાનુઓ તેણી પાસે બધી મઠી આવ્યા હતા. અને તે શીકકા ચેહેરાની સુદર છોકરી માટે બહુ દલગીર જાણાતા હતાં બાનુ નરગેશ પહેલે તો કાંઇ મન ઉપર લીધું નહી, પણ પછી એક દીવસ એવું બન્યું કે તેણીના ધણીએ તેને ધણીજ ઉમદા મીઠી દરાખો લાવી આપી તે લઇ પેલી ડાઁ દાવરની સગી પાસે જવાનું નરગેશને મન થઇ આવ્યું. તેણીનું પોતાનું દુખ હવે બીજાઓ તરફ તેણીને નરમ અને માયાળુ બનાવતી હતી.

“હુ એ દરાખો ડાઁ દાવરની પેલી બીમાર સગી માટે લઇ જવશ, સોદરાખ ” તેણીએ કહ્યું અને એ સાલળી તે હત્યો.

“તુ પોતેજ એ ખાય તો વધારે બેટર ” તેણે હસીને કહ્યું.

પણ તે દીવસે એ છોકરી માટેજ બાનુ નરગેશ કાંઇ અજબ ઢ્યાથી દોરવાઇ ગઇ હતી એક નાની બાસકીટમાં થોડીક બીજી ફરેટ સાથે તે દરાખ મુકી તેણી આલાંની કેબીન આગળ બધને બારણુ ઠોક્યું જેના જવાબમાં તેણીની પાસે રહેલી પેલી આધરીશ રુઝાડસે તે બારણુ તુરત ખોલ્યું

“મીસીસ એન એસ બહમનશાહ ” તેણીએ મોટેથી નામ પોકાર્યું, અને આલા ત્યારે એકદમ ચમકી ઉઠી તેણીએ શા માટે એક ધીમી ચીસ પાડી અને તેણીનો ચહેરો તે મોટે ધરની બાનુને જોતા શા માટે લાલ અને શીકકો પડી ગયો તે કાંઈ પેની આંધરીશ સ્ટુઅર્ડસ સમજી શકી નહીં અને પછી તેમને એકલાં છોડી તેતો ચાલી ગઈ. એટલે પોતાની કુટની બાસકીટ હાથમા ધરી બાનુ નરગેશ કાંઈક અચકાતી અદર આવી

“તમે સીક થઈ ગયાછ તે જાણી હું ધણી દલગીર છેક બહેન ” નરગેશ કહ્યું “તમારી સાથે હું સીમ્પથાઇઝ કરી શકું છું, કેમકે કેટલોક વખત થયો હું પોતેથી મારી હૃદય ખોઈ બેઠી છ જુઓ આ કુટ હું તમારે માટે લાની છ નેમાની થોડીક દરાખ ખાઓ તમોને ધણુ રીફરેશીંગ લાગશે ”

ત્યાર પછી તેણીએ જોયું કે તે જવાન છોકરીનો શીકકો ચહેરો કેટલો મધુર અને મીઠો હતો પણ તે જોઈને અજમ થઈ કે જ્યારે તેણી પોતે માયાથી તેની પાસે જઈ બેઠી, ત્યારે તે છોકરી તો ચમકીને તેણીથી જરા દુર થઈ ગઈ હતી

“તમોને ધણુ એકાત લાગતું હશે ” એમ જતા નરગેશે ધણીજ માયાથી કહ્યું “યુ બોર્ડ ઉપર તમારા કોઈ સગા કે ઓળખીતા નથી ?”

“નહીજ ” તેણીએ કહ્યું “મારું કોઈ સગુ કે ફ્રેન્ડ આ બોર્ડ ઉપર નથી જો કે ઓળખીતામાં દુબાશ ફેમીલી છે તે લોકો સાથેજ હું વીલાત જઈશ.”

“ઓ આઈ સી” નરગેશે કહ્યું “હું પોતે મારી તખીયતના સુધારા અર્થે દર્યાઈ સફર ડોક્ટરની ફરમાશથી કરૂં છ મારી સાથે મારા ધણી છે અને જેટલો વખત આપણે અહીં છઈએ તેટલો વખત હું તમોને મળતી રહેવશ મને તમારી ફ્રેન્ડ ગણુશો કેની ?”

તેણી સમજી શકી નહીં કે પહેલે આજ્ઞાએ શા માટે જવાબ આપ્યો નહીં-અને પછી એકદમ એક ગાડા માણસની માફક શા માટે તેણી વાકી વળી નરગેશના ઝવેરાનથી ભરેલા હાથો ઉપર એકાએક જોરથી કીસ કરી

“થે ક્યુ” તેણીએ મીઠા તુટેલા સાદે જવાબ કયો “મને મલના આવવા માટેથી તમારી કેરી મહેરમાની । તમારી ભલાઈ હું કદી છુલસ નહીં બહેન ”

“ગરીબ છોકરી” બાનુ નરગેશે મનથી નીચાડ્યું “જો આટલી નજીવી જેવી મહેરમાનીથી એ ઉપકારની વાત કરેછ ત્યારે તો મને નકકી લાગેછ કે એ ધણી દુખી હોતી જોઈએ અને નાકદર દુન્યા એની સાથે સારી ચાલી નથી ”

“જુઓ,” તેણીએ પાકામા પાકી તણ ચાર દરાખો ચુટતા કહ્યું “આ દરાખો મારા ધણીએ મારે માટે ચુટી હતી પણ મેં ધાયું કે તમોને વધારે ફાયદો કરશે તેથી હું અહીં તમ આવી થોડી લેઓની ।”

આજ્ઞાએ વગર આનાકાનીએ તે કુટ તેણી પાસથી લીંતી નુ તે દરાખો માહરાખના હાથોમા પકી હતી નહીં અને એ ખ્યાલે તેણીને આખે તનમદને ધુળની તેણીએ

ઉપર જોયુ અને બારીકાથી નરગેશનો ચહેરો તપાસ્યો નહી-
તે તેજ ચહેરો હતો નહી કે જે તેણીએ પહેલી વાર ઉડીમાં અને
ખીજીવાર વેરોના ખાતે ઇટેલીઅન દેવળમાં જોયલો, તે ઠંડો,
મગર ખુબસુરત ચહેરો અને આજનો શીડકો દુખી ચહેરો
મહુ ફરક બતાવતો હતો, તે વળી કાંઈક કરડી લીટીઓ અને
બેદરકાર છાપ બતાવતો એક એવો ચહેરો હતો, જે જોઈ
તેણીને તુરત લાગ્યું કે આ એક સુખી ચહેરો હતોજ નહી

“બોલો, બહેન, હું તમારે માટે શું કરી શકું ? મને
કાંઈપી કેહો અને હું ખુશીથી કરશ” નરગેશ ઉવટે પુછ્યું

“ત્યારે હું એક ચીજ તમારી પાસે માગશ—એક
દેવર” આંસાએ અચકાઈને કહ્યું “પહેલે દહાડે આપણે
બોટ ઉપર આવ્યા ત્યારે તમારા નાના બાબાએ મારી સાથે
નણી દોસ્તી પાડી દીધેલી છે અને તે એટલો તો સુદર છે
કે મને ધણેજ ગમ્યો મને પાછો એક વાર એને મળવા
નહી દેઓ !”

બાનુ નરગેશ ખુશ મીઝળે હસી—

“ઓ તમે મારા કેડી માટે કહેાછ ? હા મોટી ખુશીથી.
હું હમણાજ એને તમારી પાસે લઈ આવો” તે માતાએ
વાજબી મગરૂરીથી કહ્યું “અને તમે માહારી નાહાની નવા-
જન નથી જોઈ કે ? તેથી ધણીજ સ્વીટ છે જો.”

અને તેણી થોડી પળમાં તો જઈને પોતાના નાહના
ગેટકાને હેતથી સાથે લઈ આવી. કેડીએ તો તુરત તે પહેલે
દીવસે જોયલા “આનટી”ને પીછાડ્યા. શું આંસાનો હરખતુ
ખ્યાન કરવું તે મને સમજ પડતી નથી તેણીએ અધીરાઈથી

તે બચ્ચાને પોતાના પાસામાં લીધું અને તેના સોનેરી જુલકાઓ પ્યારથી પસવાર્યા, અને પછી મીઠાસથી તેની સાથે વાત કરવા લામી સોહરાબનો બેટો । સોહરાબનો છોકરો તે હતો ।

“તારા હાથ મારા ગળા આસપાસ વીટાળ, બેટા, અને મને કીસ કર ” તેણીએ કેકીને એક ગાડીની અદાથી કહ્યું

તે બાળકે તેના કહ્યા મુજબ કયું તેને નો તે ધણીજ ગમી પણ હવે બાતુ નરગેશ આલાના શીકકા ચહેરા અને ઉશકેરાયલી રીતભાતથી ખરા મનથી ડરી ગઈ

“મને ખીલક છે કે અમે તમોને કટાળો આપી થાકની નાખીએછ ” તેણીએ માયાથી ધીમે સારે કહ્યું “હવે હું જવશ બહેન, અને જ્યારે પાંચી ખીજ વખત આવશ ત્યારે જરૂર મારી સાથે મારો કેકીખી આવશેજ ”

અને તેણી ગઈ ।

તેણી ગઈ, અને થાકથી આલા પોતાના તકોઆઓ ઉપર ઢળી પડી તેણીએ તેઓને જોયા હતા તેની બમરીને જોઈ હતી, અને બાળકને હેતથી રમાડ્યું હતું । પણ બસ હવે વધારે ખમવાની તેનામાં તાઝાત હતી નહીં એમ તેણીને લાગ્યું જો ફરીથી તેઓ આવશે નો તે ટકો શકશે નહીં, એમ તેણીએ માન્યું અને તેથી કદી પાછું તેની બમરી કે બાળકને નહીં મળવાનો આલાએ ટરાવ કર્યો બસ હવે તેણીને કશુંજ જોઈતું હતું નહીં તે ડમનમીન તો હવે મહોતનોજ તપાસ કરતી હતી ।

પ્રકરણ પર અં.

— ૦ —

સરજતની સફર

આજે તે યાદગાર મુસાફરીનો અગીઆરમો દહાડો હતો. અને તે મોટી સ્ટીમર “એમપ્રેસ ઓફ બ્રિટીની” બરાબર પોતાની સરજતની સફરને લગભગ આરી ગઇ હતી તે રાત શાંત, ચાંદરણી અને લગભગ દીવસ જેવી જાણી હતી, ચંદ્ર ખુબ તેજથી બહુ આસમાન ઉપર ઝળગી રહ્યો હતો, અને દરીઓ એક થાળી જેવો શાંત હતો. તે એક રળીઆમણી શાંત અને ખુશનુમા રાત હતી એક એવી રાત કે જ્યારે કાંઈની ભુકે બનવાની આગાહી વટીક થાય નહીં.

હજાખરા પેસીનજરો પોતપોતાની કેમીનમા આરામ કરવા માટે ગયા હતા જ્યારે થોડાંકે ઉપર ડેકપર પોતાની “હૅમક”મા પડી ત્યાજ આરામ કરતા હતા જેવામા કાંઈની ચેતવણી વગર એક મોટો આચકો આવ્યો, એક એવો જમ રહેત આચકો કે જેથી તે મોટી સ્ટીમરને ધરૂની નાખી અને અહીંથી તહીં ડાલા ખાતી કરી દીધી અને ત્યાં એક જાતનો એવો અવાજ ફેલાઇ રહ્યો કે ગમે તેવું હીમતવાન માણસથી બીહયા વગર રહી શકે નહીં.

અને તેવામા ત્યાં એક એવા દુખનો નાસીપાસીનો પોકાર થઇ રહ્યો કે તે શાંત રાતે હજાકોએ સાંભળ્યો અને તેઓ પોતાની જાગૃતી સુધી તે ભુલી શક્યા નહીં પામેના એક મોટા બરફના પહાડ સાથે તે સ્ટીમર અથડી હતી પણ તે

કેમ બનવા પામ્યું તે કેપટન પોતે કહેવા માટે જીવ્યો નહીં તે ગભીર હોનારત તે તુરત ચેતી ગયો, અને તુરત સમજ્યો કે તે 'વેસલ' હવે થોડા કલાક માટેનું જ બાકી રહ્યું હતું. તેની અનુભવી આખોએ સઘળું તુકસાન તુરતજ જોષ લીધું એક પણ તે ગભરાયલો જેવો પસીનાના મોટા ટીપા પોતાના કપાળ ઉપર ઝુટી નીકળેલાં સાથે ઉભોજ રહ્યો. આસપાસ લોકોનું મોટું ટોળું થઈ ગયું હતું અને તેને હારો સરાલો પુછી રહ્યા હતા પણ તેનું તેને લાગ્યેજ ધ્યાન હતું. અતે એક ઝટકે તે સાવધ થયો.

“આપણી રીપ મોટા અરફના પહાડ સાથે અથડી છે” તેણે મોટા ગભીર સાદે પોકાર્યું. “પણ હજી બધાને બચવાને પુરતો ટાઇમ છે, જેનટલમેન, બોટો નીચે ઉતારો. અને મચ્યા તેમજ લેડીઝને પહેલે બચાવવાની તજવીજ કરો પછી તમે પોતે તમારો બચાવ કરો.”

ડેક, બધા બધરાઓથી એકદમ ભરખ ગઈ હતી સહિ પોતપોતાની કેમીનમાથી ગભરાટમાં ઉપર દોડી આવ્યા હતા. બધરીઓ પોતાના ધણીઓને પોકારતી, બેઠેનો પોતાના ભાઈ-ઓને, અને બાળકો પોતાની માતાને બોલાવતા કલામકાર કરી રહ્યા હતા. તે એકજ ટુકા કલાકમાં જેટલો ગભરાટ થઈ રહ્યો તે પાનાને પાના ભર્યા છતાં ધ્યાન કરતું મુરકેલ છે, એટલો તરખાટ ત્યાં મચી રહ્યો હતો એમ છતાં તે પહેલી દરોલેનો ગભરાટ સમી જના સઘળું જોત જોતામાં શાંત પડ્યું અને ઝાન્ડરમાં થવા માંડ્યું. જાણે એક જતની ગભીર ડરામણી ચુપખીદી ત્યાં પથરાઈ રહી.

પપ' કાંઈ કામ આપી શક્યા નહીં કાંઈખી રીતે રડી-મરને બચાવવી અશકત અને નકામું હતું અત્યારથીજ પાણી ધોષમાર અદર આવવા માંડ્યું હતું મણુત્રી વચરના “વાચર-લેસ મેસેજ” આસપાસ મોકલી દેનામા આવ્યા હતા તે છતાં, તે બોટના લાગતા વળગતા માણસો, મેલરો, ઓશીસરો અને કેપટન પોને તુરત સમજી જઈ શક્યા કે સંઘળું ફાકેલું હતું.

માણસો ઉતાવળે કામ કરવા મંડી ગયા બોટો નીચે ઉતારવામા આવી હતી અને બધરા તેમજ છોકરાઓએ અદર બેગી જવા માટે કહેવામા આવ્યું હતું સંઘળો દેખાવ મંબીર પણ કાંઈ શાન હતો બધરીઓ પોતાના ધણીતુ પાખડુ પકડી ધીમા ડચકા ખાઈ રહી હતી, અને નાહાના બાળકો મળરાઈ જઈ પોતાની માતાને વળગી રહ્યા હતા.

એ દરમ્યાન આલા જરાખી ભુવાઈ મઈ હતી નહીં પેલી માયાળુ દેખાવના રુદુઅરડેસ મળરાઈ કરી તેણીના કેમી નમા દોડી મઈ હતી, અને રડીમર બરફનાં પહાડ સાથે અથ-ડાવાથી મંબીર નુકશાન થયું હતું માટે તુરત ઉપર ડેક પર આવવું એવું જણાવી પાછી ચાલી મઈ હતી.

અને તુરતજ તાબેદારીથી આલા ખપ ભેગા કપડા ઉતાવળે ઝાળની લઈ ડેક પર મઈ, ત્યારે સેલરો કેટલાક લેડીઝ અને બચ્ચાઓને નીચે ઉતારેની બોટમા બેસાડતા હતા.

“પુરૂશો માટે જગ્યા થઈ રાકશે નહીં—બોટ પુરતી નથી” કેપટને ભુમ પાડી કહ્યું “જગ્યા સુધી એકમી લેડી

કે બાળક ઉતરી જાય નહી, ત્યાં સુધી કોઇથી મહરથે સાથે બોટમાં જવું નહીં !”

અને તેજ પ્રમાણે કોઇએ બોટમાં જવા માગ્યુંથી નહીં જ સંઘળા હીમનવાન જવાનો ચુપ અને ગભીર હતા ત્યારે મદદની જરૂર પડતી ત્યારે મદદ કરતા ઉભા હતા પાણી તો વધારેજ ભરાતું ચાલ્યું

“મોહરાય !” નરગેશે ગભરાટથી કહ્યું અને તેણીની નજર જ્યાં આપાને પોતાના બાળકોની સાથે બોટમાં ઉતારવામાં આવતી હતી તે તરફ મઘ “સોહરાય ! તમારે મારી સાથે આવવું જ પડે—હું એકલી કદી જવાની નથી”

પણ આ વખત એક પારસી બચ્ચાની હીમન અને બહાદુરી તેની ચારીએ આવી

“માહરી વાહલામાં વાહલા નરગેશ”, તેણે ખરા હેતથી ગભીરપણે કહ્યું “હું એમ કરી શકતો નથી એકાદ બાળક કે અશક્ત લેડીની જગ્યા તું મને લેરા કહી રાકેજ કેમ ?”

“નહી મોહરાય તેમ તો નહી” તેણીએ બહાદુરીથી પણ એકદમ રડતા કહ્યું “ઓ મોહરાય, સોહરાય, આય મારાથી કેમ ખમાય ? ઓ વહાલા સોહરાય, જો કે હું આટલા નસો સુધી તમારી સાથે દડાઇથી ચાલી છતાં મેં હમેશા તમારી દગડા રાખીતી ! મને આખી દુન્યામાં તમારેથી આશા કોઇ નથી સોહરાય, જો વહાલા સોરાય મને તમારી પામેજ રહેવા દેઓ અને જો મરવાનું હોશે તો આપણે

સાથેજ મરશું, મને જવા નાં કેહો મને તમારી પાસેજ
ગહેવા દેઓ માહરાં સોહલી ”

તેણી તેને જોરથી વળગી રહી, અને જાતજાતનાં હેત-
નતા શબ્દો બનડવા લાગી બધી તેની ઠડાઇ, મગરૂરી ઉપ-
રથી જાળવી રાખેલી સખતાઇ તેણીને છોડી મઇ અને તે
ખુબ રડવા લાગી તે વાકો વળ્યો, અને હેતથી તેનું માથું
પસવાયું તેણે ધણી માયાથી તેને પટાવી સમજાવી અને
ખરો હેતવ તો થયો પછી ધીમેથી તેના હાથો પોતાના હાથ
માંથી છોડી ધીમેથી બોલ્યો —

“તું ના બીડ વહાલી નરગેશ હું મરવાનો નથી. બધાને
બચવાનો હજી ધણો વખત છે ચાલ નરગેશ, વહાલી નરગેશ,
હવે જીવ કર ના બચ્યાઓ સાથે તું બી જ આપણે પાછાં
જલદીજ મળીશું. ચાલ ડીઅર, માહરે ખાતર જા !”

અને ત્યાર પછી ધણી જીવ અને તોફાન કરયા પછી
જાળરીથી કેપટન સોહરાબે તેણીને નાંચે બોટમાં ઉતારી, અને
જ્યાં સુધી દુરથી તે તેણીની નજરે પડ્યો ત્યાં સુધી બેચા
યલી આબોએ તે તેને જોતીજ રહી અફસોસ તેણીને કયા
ખબર હતી કે તેઓ છેલ્લાજ મળતા હતાં

* * *

અમરાં તથા બાળકો બધા સહી સલામત બોટમાં ઉતરી
જઇ શક્યા હતા અને ફક્ત બાકી રહેલા હવે ગ્રહસ્થાન હતા

“હવે જેનટલમેન”, કેપટને ભુમ પાડી “તમે તમારૂં
પોતાનું ભુઓ. શીપ ઉપર ચીટકા બેસવાથી કાઠ વળવાનું
નથી માટે જે બચેલી બોટો અને લાકડાના કટકાઓ છે તે

લઇને નીકળી પડે તેથી કદાચ બચાવ થશે પણ એમ તો કદીજ નહીં ”

અફમોસ ' તે એક ખરેખર હેબતનાક ત્રાશડી હતી

કેટલાકોએ તરવા ખાતર દરીઆમાં હોમાબુ પણ કુખી મુઆ સીવાય કશું મળ્યું નહીં કેટલાકોએ, જે બાકી રહેલી ખોટ હતી તેમાં એસી સ્ત્રીઓ પાછળ ઝુકાબુ જ્યારે કેટલાકો હજી હીમત રાખી એઠા, કે જે વાયરલેમ સદેશા મોકલ્યા હતા તેની રૂએ કાષ્ઠ મદદ આવે નેટલા આ શીપ તરીયા કરે ખરી ! અને તેવા થોડાકો વચ્ચે કેપટન મોહરામ પોતેખી હતો

કેપટન મોહરામ ખોટમાં જગા થએલી નહીં જોના, પહેલે તો તરવાનો વીચાર કીધો પણ દરીઆનાં દડા બરફ જેવા પાણીમાં, અને આવા સમયે તેને તે વીચાર મુદ્દલ મગ્યો નહીં

પાણી હવે પુશકળ ભરાઇ ગયું હતું, અને જાણે તે મોટી મજબુત સ્ટીમર મેચ બોક્સની બનેલી હોય તેરી રીતે હીલતી હતી. અને હવે તે છેક દરીઆની સપાટીએ જવા માટે લાગ્યે થોડીજ મીનીટ કાદે એમ લાગતું હતું

મોહરામ કેકને છેક બન્યું એટલે છેડે જઇ ઉભો અને ત્યાં ઘાલીથી, તે ચાદરહી રાત જોતો ઉભો એ કેટલું અજબ જેતું હતું, કે તેના જેવો એક માણસ એકલો અદુલો દરીઆની વચ્ચે આ મોહત પામતો હતો

તેની પાછલ જીદગી તેની એકદમ સામે આવી હિલી તેના પાપો અને ખાંખીઓ, તેની જુલો અને તેની ચાલ-ચલણ, સઘળું હવે તે ખુલ્લી રીતે જોઈ શક્યો તેની જીદગી જે જે તે ચાહતે તો એક જુદીજ રીતે માળી શક્યો હતે,- ધણુ સાફ કરી શક્યો હતે, પણ તેમ તેણે ક્યું હતું નહીં. જે સર્વેથી મહા પાપનું અને મજીર કામ તેને આ તેની મહોતની ઘડીએ લાગ્યું તે એ કે સુદર નીરદોષ, કમળપુલ જેવી પવીત્ર, અને ગુલાબ જેવી મનોહર એક છોકરીને જીતી, તેણીને ત્યાર પછી ધાતકી રવેશે જાણે એક પુલને તોડી તેને સુધી ફેંકી દેતો હોય તેમ જાણુએ નાખી દઈ તેણીની તમામ જીદગીજ રદ કરી નાખવાનું હતું.

એક પણ, અને તેનાં તે વીચારોમાથી એક નરમ હાથ તેનાં ખભાં ઉપર પડવાથી તેણે ચોક્કસ પાછળ ફરી જોયું.

“ સોહરાય ! ”

પ્રકરણ ૫૩ મું.

મુખમાં સાથે—દુઃખમાં સાથે ! મોહબતમાં
ગાથે—મોહબતમાં સાથે ! !

‘સોહરાય,’ એક ધીમા સાદે તેની પાસેથી કહ્યું
“તમારી સાથે વાત કરવા—તમોને મદદ કરવા હું થોભીશ !”

તે હેબતીને પાછળ ફરેાં એક મીનીટ તેને એમજ
લાગ્યું કે જાણે તેના પાપોની શીક્ષા તેને થતી હતી એ
કોણ હતું ? એ કોણનો સાદ હતો ?

“ઓ ખુદા ” તેણે બાગાતુટા સાદે હેબતખા પોકાયું
“તું કોણ છે ? આલાનો ભુત ? ઓ, આલા ! શું તું મને
મારી મહોતની ધડીએ શીક્ષા કરવા આતીશ ?”

“ખીહોના સોહરાય ” તેણીએ બન્યુ એટલી યાતીથી
કહ્યું “હું કોઈ ભુત નથી, હું તો આલાં ત્રાટ પોતેજ છેલ્લે
તજ આલા જેની સાથે પાચ વરસ ઉપર તમો છુટા પડ્યા હતા.”

તે કાટ જે તેણીએ ઓઢી લીધો હતો, તે હવે તેના
બદન ઉપરથી પડી ગયો, અને તેની સુદ્ધ સફેદ સાડીમાં એક
પતીત દેવી જેવી દેખાતી, પહેલેનીજ સુદર મીઠી હેતવતી,
એકવી અટુટી નાની નાદાન આલા પોતેજ હતી. તેજ સાચી
પણ કાચી આણુ જેને તેણી છેતરી હતી તે અજબખીમાં એક
પગ તેની તરફ નોંધ રહ્યો.

ભય કર રીતે જોતા બીહક લાગે તેમ તે પાણી ઉપર અને ઉપર ચઢતુ હવુ, અને તે મોટી મળવર સ્ટીમર દરેક મીનીટે ડોલા ખાતી હતી

“સોહરાય,” તેણીએ કહયુ “હું તો વીલાયત જતી’તી ! પેલા દુઆચવાળા સ્ટીમર ઉપર હતાની તે લોકની સાથે હું જતીતી બીચારા ભલા માણસો ઉતા મોહરાય ! એ લોક ખુદા કરે ને બચી જાય ! પહેલે દહાડે હું જ્યારે બોર્ડ’પર આવી ત્યારેજ મેં તો તમોને જોઇ લીધા હતા તમારો નાનો દીકરો મારી પાસે દોડી આવ્યો હતો અને મેં એને મારા હાથોમા પકડી રાખ્યોતો ”

“ઓ, જો ફક્ત તેજ વખતે હું બહુી ચકયો હતે કે તે વુજ હતી ! ઓ, આલા ! મેં તારે માટે કેટલી વખત વીચાર કીધોછ, વુને કેટલી યાદ કીધીછ, અને વુને જે રીતે દુખી કરી મેં વુને હેરાન કરી તે માટે હું વજોજ પરતાવો છેઉ પણ મને કહે છોકરી, આપણા છુટા પડ્યા પછી તે શુ કયું ?”

“કાષ્ઠજ નહી ” તેણીએ વજુાજ ધીમા સાદે જવાબ કર્યો, “મારી ગેર ડહાપણ લરી જુલ માટે, મારા પાપ માટે, મારી નાદાતી માટે, અને છેવટે મારા બોલાપણા અને બેવ-કુદાઇ માટે પરતાવો કર્યા કીધો !”

“પણ વુ અહી કેમ છે આત્મા ?” તેણે મલરાષને એકદમ કહયુ “તારે તો બધી બાનુઓ સાથે મોટમા ચાલી જવુ હવુ ! ચાલ હજુની આવ વુને— —”

“નહી” તેણીએ કહ્યું “હું અહીં રહી તમોને મદદ કરવાની છેઉ મરવા માટે મદદ કરવાની છેઉ”

“આહા !—આહા ! !—”

“હા” તે સેવટ સુધી સાચી બહાદુર મીઠી પણ ગરીબ બોલી અને કાચી છોકરીએ જવાબ કર્યો “હા સોહરાબ ! તમોને યાદ છે ? મેં એકવાર કહ્યું હતું કે આપણે બંને સાથેજ મરીશું અને આપણે તેમજ કરશું વહાલા સોરાબ, તમારા અને મારા જેવીએ દુન્યામાં જીવવું નકામું છે જેમ બંને તેમ આપણા જેવા આદમીઓએ તો દુન્યાથી દુર થવુંજ બેહતર છે, તમારી બધરી ખરેખર ભલી છે, સોહરાબ ! પણ હું જોઉં છું કે તેનેથી કાંઈ કમ દુખ ખમ્યું નથી તેથી સુખી દેખાતી નથીજ”

એકજ સેકન્ડ પછી પાછો તેણીનો સાદ નીકળ્યો.

“સોહરાબ તમે એકલા આ ગળવર દરીઆનાં પાણીમાં ધસડાઈ જાઓ તે ખાસજ હું ખમી શકું નહીં. તેમજ એકબી બદગી વગર આ દુન્યામાંથી તમે વાસો ઉઠાવી તમારા પેદા કરનાર સામે જાઓ એ ઠીક નહીં એમ વિચારી હું અહીં તમારી પાસે થોભી ગયું, હવે તો ખુદાજ આપણને મદદ કરે”

“ઓ આહા” તેણે રડમસ અવાજે પોકાર્યું. “જો ફક્ત હું તુને ખચાવી શકતો હોઉં ! જો પાણી આપણી ઉપર આવેછું ! અને આખી રીપમા આપણા બે સીવાય કોઈ

કાળુ કુતરૂં જીવતું નથી, કેપટનની બીચારો અદર ગીચો !
એકજ મોજી વધારે અને આપણો અત આવી જશે ”

તેણીને મોહતની જરાબી ડર હતી નહીં આસપાસનો
દેખાવ ધણેજ લાયકર નજરે આવતો હતો, તેઓ ફક્ત
આસમાન ઉપર, અને નીચે જુલુ પાણી કે જેમા હવે તેઓ
ધસડાવા માડ્યા હતા, તેની વચ્ચે, ફક્ત ચંદ્રની રોશનીમા
ધણેજ ડરામણા દેખાવ વચ્ચે એકલા હતાં, છતાં આલા
જરાબી ડરી નહીં ! પેલી તરફ સોહરાએ તેણીના બચાવ માટે
ફાકટ આસપાસ નજર કરી !

“ તમે મારે માટે ના એમ મજરાટ કરો, વાહાલા સોહ-
રાબ ” તેણીએ કહ્યું “ ફક્ત ખુદા આપણને હવે મદદ કરશે
ઓ સોહરાબ—ચાલો, બહાદુરીથી આપણે સાથેજ મોહતને
મળીએ લાવો મને તમારા હાથો આપો ”

તેણીએ તે હાથો જોરથી પોતાના હાથમા ધયા અને
એક પળ તે ઉપર પોતાનું માથું નમાવ્યું

“ હવે મારા વાહાલા સોરાબ, બદગી કરો તમારી
આમલી પાંખી, નહારી જીદગી માટે ખુદા પાસે તોજેશ કરો
માફ માગો અને બદગી કરો. એમ કર્યા વગર તમારે મરવું
જોઈતું નથી ”

એક નાહાના બાળકની માફક તાબેદારીથી તેને એક
સાદી ટુકડી ખરા દીલના પરતાવાની બદગી કરી લીધી તેનું
દીલ અને હોઠો ખરા દુખથીજ ધરજતા હતા સત્ત્વ તે હવે
એક આપના પેરે ખુદનું જોઈ શકતો હતો

“ઓ આણા, જે કંકત હુ મારી બધી નાદાની, જવા-
નીની લુલો, અને તુને કરેલો ગેરખ-સાફ હમણાં મરીને ઘોષ
નાખી શકતો હોઉ તો એવા દસ મોહતે મર ” તેણે દુબથી
કહ્યું “તુ તે મને માફ કરેછ ખરની ?”

“મે તો તમોને ઘણો વખત થયો માફ કીધાછ,
સોહરાય,” તેણીએ નરમાશથી, હેનથી કહ્યું “જુઓ મોહત
હવે છેકજ આપણી સામે ડોળા ધુરફી રહ્યું છા” અને હવે
ગભરાટ નાચારી, અને નાતાકાતને સખએ તેણીનું માથું તેના
ખભાં ઉપર પડી ગયું

સોહરાયે આસપાસ જોઇ મદદની યુમ પાડી પણ
ઓ—નેજ પળે એક બીજો જમરદસ્ત આંચકો તે બાકી
રહેલી સ્ટીમરને ધરૂળવી ચુક્યો અને તે લશ્કરી બચ્ચો તે
બહાદુર હીમતવાન જોરાવર જોધેા, જે લડાઇના મેદાનમા
તોપ અને બોમ જોળાઓથી વટીક નહીં ડરેલો તે હાલ
આણાનો આવો કમનસીબ ફેજ જોઇ ખરાં દીલથી ધરૂળ્યો
તેણે આસપાસ જોયું, અને મોટેથી યુમ પાડી “જો આ
બાનુને કોઇ બચાવશે તેને હુ દશ હજાર રૂપીઆ ધનામમા
આપશ ” પણ તેને જે જવાબ મલ્યો તે ઉછળતા દરીઆના
અવાજ કરતાં પાણીના ડરામણા પડ્યાજ હતા

આખરે કાંઈજ નહીં વળવાથી તે કોઇ ખાતર નહીં
પણ આ બહાલી છોકરી ખાતર જીવપર આવી ગયો હતો.
તેણે તેણીને કમરમાથી મજબુત પકડી અને પછી ડેકની
‘કેક લગોલગ ગયો પગી “યા ખુદા” બોલી એકદમ પોતાનાં
નાભુક બોળ સમેત લગભગ ૬૦ ફીટની ઉંચાઇએથી નીચે

ઉઠાળા મારતા શીશુ શીશુ થતા તુફાની મોજઓમાં
નખાવી દીધું

પડવા સમેત મોહરાખ તથા આલા દરીઆના પાણીમા
ગરક થઇ ગયાં પણ અડધી મીનીટમાં જ્યારે તેઓ ઉપર
પાછા આવ્યા ત્યારે સોહરાબનો ઓસ્તવાર હાથ હજી આલાની
કમ્મગ આસપાસ વીટાળેલોજ હતો. તે એક અથગ તર
નાર હતો

તેજ ધડીએ કોઇ મજબુત હાથોએ આ જગાન જોડાને
એક લાઇફ બોટમા ઉચડી લીધા

જેઉ જીવે એક ડરામણા મોહતમાથી જીવ સટોસટ
બચી ગયાં હતાં ! પણ જેઉ આ ધડી બોટમા બીલકુલ
જેહોશ મરણે મરણુતોલ પડેલા હતાં !

વાચનાર ! યાદ રાખ-યાદ રાખ ! સાચી મોહબત કદી
આમ સેહેલાઇથી મરતી નથી તેની ઉપર પરવરદેમારના
આશીષ હોય છે !

*

*

*

જ્યારે “એમપ્રેસ ઓફ ઓટીની”ની કુખી જવાની વાત
જાહેર થઇ ત્યારે સર્વથી વધારે ઇતેજાર ચનાર અને હર્ષથી
ગડિ બનનાર ડો. શીરોઝ દાવર હતો બચી ગએલાંની ટીપ
માં જ્યારે તેણે આલાંતુ નામ જોયું ત્યારે તેની શુકરગુજરી
અને સાચાં જીમરની ખુશાલીનો પારજ રહ્યો નહી તેણે
આલાંપર મુખારકબાદીનો અરજ ટ તાર મોકલ્યો-અને તેમાં
તેણીને હઝારો હઝાર દુવાઓ દીધી, ભક્ષા પીલુઆમગી ધણુંજ

પ્રુશી થયા સુદર મીડી-આલા તેમનેથી કાઠ ખુદરતી રીતેજ
ધણી ગમી ગઇ હતી તેમજ જ્યારે મીસીસ બોમ ધરાની,
અને બલો સરદાર નોશીરવાન એ વાતથી વાકેફ થયો ત્યારે
તેમનોથી સુખનો પાર નહી હતો

*

*

*

પોતાની બહેસ્તનલીન ધણીયાણીના મરણની દરેક ક્રીયા
કરાવીને સોરાખ તો રટીમરની ત્રાણડી પછી તણુ મહીનામાજ
અચ્ચુચ અમેરીના જવા ઉપડી ગયો હતો મરનાર નરગેશના
ધરડા માતા હજી જીવતા હતા. પોતાની જવાન બેટીના મોહ
તનો તેવણને ધડપણુમા સખ્ત ફટકો લાગ્યો પણ મન મોટું
કરી, તેના અચ્ચા કેકી અને નવાઝને સોરાખની ગેરહાજરીમાં
સ બાળવા ખાતર તેવણુ ત્યાર પછીથી “અમનશાહ હોલ”માં
આવી વસ્યા હતાં

‘એમપ્રેસ ઓફ બ્રીટાની’ની બયાનક ત્રેણડીથી દેશ
પ્રદેશને અજાયબી અને દલગીરીના આયકા લાગ્યા હતા
છાપાછાપીનુ તો પુછવુ જ શુ ? હજારો કાજગરા જીવો આ
હોનાગનને સખખે અકાળ મહોતે મુવા તેથી સારી ખલક
માહેતમ પોશીમા ગોયા મરક થઇ હતી

કુખી ગયલા પાસીનજરોનુ લાંબુ ગમખાર લીસ્ટ બાહેર
પડ્યુ ત્યારે હઝારો આખ્યો આનુશી ધરેધર બીઝાઇ મઇ
હતી કુખી ગયજાઓમા કમનસીમ દુમાશ કુટુંબ પણ હતું.

બાનુ નરગેઝ સોરાળ અમનચાહને બચાવી લેવામા આવ્યા હતા પણ તેવણુ હોસ્પીટલમા જતાજ પોતાની નબળી દેહને સમથે ન્યુમોન્યાનો ભોગ થઇ પડી એકજ દીવસની બેલાન માદગી પછી ગુજર પામ્યા હતા

અચી ગયલાં ઉતાડ્યોમા કેપટન સોહરાય અમનચાહ અને તેમનો બેટો કેઅશરૂ તથા નાહની બેટી નવાઝ અને મીસ આલામાય ઝાટના નામે પણ હતાં ! લીસ્ટ માહેલા ખીજ સેક્ટો નામે સાથે આપણને કામ નથી

અને આલા ?-આપણી ઝરીય નાની આલા ?-તેણે પોતાના છેલ્લા હેબતનાક અનુભવમાથી જરા રતી પણ તટાર થતાંજ પાધરી મધરાસ પોતાના મુરખી તોલના માનવત ખેરખાહ ૩૧૦ શીરાઝ દાવરની આસ્પીટલમાં એક નર્સ તરીકે પોતાનુ પવીત્ર મીશન બજાવવા ગઇ હતી અને—।

પ્રકરણ ૫૪ સુ.

— ૦ —

શાંતી ! શાંતી ! !—મુખી સેવટ.

તે સીંઢા બનાવને બરાબર હડી વરસ આજે વીતી ગયા છે । એક ડરામણા બલમ સીતમગાર ખવાયની માફક સ્ટી-મર “એમપ્રેસ ઓફ થીટનીની ત્રાસ દાયક ત્રેજેડી હળવે હળવે લોકોના મનપરથી ભુસરાવા લાગી છે !

આજે છેલ્લા હડી વરસો થયાં ૩૦ શીરોઝ દાવરની આરપીટલની વડી પેત્રન તરીકે આલા પોતાની એકાત ઊઠગી ગુબરતી રહેલી છે ૩૦ દાવરે તેણીનાં વડીત ભાષનીજ જગ્યા રાખી છે આ પ્યારી પોતાની બહેનની સમતમા તેને જીવ નથીત છે આલાના ખુબસુરત ચેહરા ઉપર પાછી નુરાની આવી છે તેણી પોતાનું જીવ ખોલીને તમામ પોતાની આગલી પાછલી હકીકત-કેપટન સોહરાજ વીશેની તમામ ડાહણી-આ બલા વાહલા શીરોઝભાષના દીલમોજ કાનોમા રેડી ચુકી છે

*

*

*

તે એક ખરેજ ઠડકવાળી ખુશનુમા સાજ હતી ! ૩૦ દાવર કામસર મુબ્બ મચલો હતો હોરપીટલના કમપાઉન્ડની નાનો ‘ફરનરી’મા આજે આલા એખવી બેડી બેડી પોતાના એલારપેલાર તરગોમા મચચુલ હતી કાષ્ટ અજબ જોશ સાથે આજે તેણીના નીચારો એક ચોકકસ દીશાએજ દોડ્યા કરતા

હતા તે ખ્યાલો ખ ખેરી નાખવા તેણીએ ત્રણોખી કસદ કર્યો—પણ ફાકટ !

સોહરાય ! મોહરાય ! એ તે વાહાલાની યાદ આજે કાંઈ નહીં સમજ પડે એવી ચીવટાંપથી તેણીનાં મગજે ધાંધ આળ્યા કરતી રહી હતી ! તે કયા હશે ? શું કરતો હશે ? કેમ હશે ? તે તેણીને જીલ્લાપત્રએ જરા યાદગી કરતો હશે કે નહીં ?”

પણ બાહેરથી તેટલા કોઈનાં પગલાં તેણી તરફ આવતા સંભળાયાં તે દેખાઈતા કોઈ પુરૂંશનાજ પગલાં હતાં ડા. શીરોઝજ પાછો મુખપથી ફરેલો હોવો જોઈએ આ નહાલા ભાઈને પાછી મળવાની ખુશાચીમા તેણીથી જરા હસાઈ જવાયુ પણ—એ ખુદા !!

ખીજીજ મીનીટે એક જખરી જીમ સમેત આલા છલામ મૂરીને હિઠી !—એક હેન્ડસમ હિયો જવાન હળવેથી ફરનરી અદર ચાલી આવી હરતે મહોડે તેણીની સામે હિમો હતો !

“સોહરાય !”

હા ! તે કેપટન સોહરાય બહમનશા હતો ! તે ધણી સાબુત કદમે આગળ આવ્યો અને આલાના બે ધરજતા હડા મરફ સરખા હાથો પોતાના હાથમા લીધા—

“આલા ! મારી પોતાની આલા ! તુને હું ‘બમનશાહ હાલ’મા ક્ષત્ર જવા આયોજ. મારો કેરી તુને—મોલાવ મોલાવ

કરેછ ! તેની મમ્મા તરીકે તુને મારી સાથે તમ જવાને
સાર મે ડોં દાવરની રમ મેળવીછ ! તુ માદારી સાથે
આવજે ? મને માફ કરશે ?”

આસાથી ગડ-ગડ-ગડ રડી પડાયુ સોરાબનો અવાજ
ધુજતો હતો આસાના દડા હાથે પકડેલા તેના ખવડી પળ
ઓખી થરથર ધુજતા હતા—તેજ પળઓ કે જે જોરેમ દ
ખડુકે પકડતા કદીખી ધુજયા હતા નહીં !

“મારી મીઠી આસા !” તેણે દયાપલા સાદે પાછુ
કહયુ, “ભોલ મને જવાખ દે”

“આસા ! ગમ ગુજરી બસ માફ કર ! કલકતે જતાજ
આપણે નવેસરથી આશીરવાદ સરાવી ખુદાની નજરમા ખરે-
ખરજ હકદાર ધણી ધણીઆણી થઈશુ. તારા વગર મારેથી
દવે જીવી શકાતુ નથી મારી આસા, બસ મને કમ જવાખ
આપવાની જરૂર નથી. હુ તારા દીલની લાગણી સમજુ છ ચાલ-
—અદર ચાલ ! લલા ડોં શીરોઝ આપણી ત્યાં વાર
જુવેછ ! એવજીને મધુ ખખડ છે—ખરેખર એ ખરેજ
લયો માણસ છે આસા”

અને તેઓ ત્યાર પછી લલા ડોં દાવરનાં કનસદ્દીંગ
રમ તરફ ગયા

‘ખીજી એક વરસ ગમડી ગયું છે ।’

ખલાસ !-શાંતી ! શાંતી ! । કેપટન સોહરામ ખમનશાહ અને તેની મોહરદાર આલા આજે પોતાના રોશન ચેરાગ બેટા કેડી નાહાની નવાજ અને નાહાની તથા મહીનાની ગુલાબની કળી જેવી સુદર બેટી શેહરા સાથે સુખી છે

તેઓ સુખી હતા । વાચનાર ખુદાને ધરથી સધાયલું આ જોકુ જાણે એકમેક માટેજ પેદા થયું હતું, તો પછી કોણની મકદુર કે તેમને વીખુટાં પાડી શકે । પોતાના બાળકો સાથે હવે પરમ સુખ સતોસમા તેઓ જીવતા હતા

પણ એક બનાવ અહીં લખવા માહારે ચુકવું જોઈએ નહીં પેલો બલો સરદાર નોશીરવાન જેને ઇટલીમાં આવ્યાને બચાવાનું પુનઃ કયું હતું, તેનાજ જેવી એક બલી સાચી ડાહી અને સુદર છોકરી મેળની પરણી તેની નેકા અને લલાઇ પ્રમાણે તે સુખીજ થયો તેનો પેલો સદાનો સાથી અને સગો જમશેદ તો હજી પણ તેની સાથેજ વસે છે અને સરદાર નોશીરવાન દીવેચાને દુન્યામાં મરેથી સારો માણસ ગણે છે

હવે કહેવાનું કાંઈ બાકી નથી આ વાતોમાં ભાગ લેનારા દરેક પાત્રોએ પોતપોતાનો ભાગ ભજવ્યો છે પરવર-દેગાર । કાંઈ ઉપરગા મમે એવું દુખ અને સકટ પડે તો

પણ હમેશા સાચી મોહબત ઉપર તો તમારા એવાજ
આશીશ ઉતારજો !

જો મારી આ મોટી વારતાથી વાચક વર્ગને સેહજબી
મળતું કે ચાનકે આપી શકી હોય, તો તેથી મારી મહેન-
તનો પુરેપુરો બદલો વળી રહેલો સમજીશ — ખુદા હાફેઝ

લા. કુવાગીર બહેન,

ઝીણી એરચરા વકીલ.

(અમદાવાદ)

